

FUNDAMENTAL
BYELOURUSSIAN

BOOK 2

V. PASHKIEVICH

БЕЛАРУСКАЯ
МОВА

FUNDAMENTAL BYELORUSSIAN

BOOK 2

V. PASHKIEVICH

EDITED BY

A. ADAMOVICH

БЕЛАРУСКАЯ

МОВА

TORONTO 1978

FROM THE PUBLISHING COMMITTEE

"FUNDAMENTAL BYELORUSSIAN" Book 2 like Book 1 has been published by the Byelorussian Community in Canada with the assistance of the Canadian Federal Government which, through the Canadian Citizenship Branch of the Department of the Secretary of State, contributed \$9,000.00 towards the completion of this textbook.

We express our most sincere gratitude to the Secretary of State, and to all Byelorussians who with their generous support made possible the conclusion of our project.

Particular acknowledgement and appreciation should also be extended to the author, editors, proofreaders, and to those involved in fund raising to cover the publication costs of this book. All these persons voluntarily contributed their time and efforts with the objective of producing, at long last, a badly needed bilingual textbook of the Byelorussian language.

THE PUBLISHING COMMITTEE
Byelorussian-Canadian Coordinating Committee

А Д В Ы Д А В Е Ц Т В А

Гэтая кніга — другая й апошняя частка падручніка "FUNDAMENTAL BYELORUSSIAN" — "БЕЛАРУСКАЯ МОВА". Яна, як і першая частка, выдадзеная за грошы беларускага грамадства ды пры дапамозе (у суме 9,000 даляраў) Канадзкага фэдэральнага ўраду (The Canadian Citizenship Branch).

Гэтта выказваем нашую шчырую падзяку Дзяржаўнаму Сакратару Канады, як і беларускаму грамадству за іхнае падтрыманьне ды шчодрую дапамогу.

На асабліва вялікае прызнаньне заслугоўваюць аўтар і рэдактары, а таксама карэктары ды зьбіральнікі фінансавых сродкаў на выданьне кнігі, што ўсю нялёгкую карплівую працу ўкладалі бескарысьліва з надзеяй на адзіную заплату, што будзе ўрэшце выдадзены гэтак канечна патрэбны двумоўны падручнік беларускае мовы.

ВЫДАВЕЦКІ КАМІТЭТ
пры Каардынацыйным Камітэце Беларусаў Канады

FOREWORD

"FUNDAMENTAL BYELORUSSIAN", the first textbook of its kind, is intended not only to provide the student with information on the fundamentals of Byelorussian grammar and to develop his or her skill in reading and writing, as well as his or her fluency in oral self-expression and aural comprehension, but also to assist those interested in teaching, research, or advanced study of Byelorussian. For this purpose grammatical terminology and the formulation of rules is presented in both English and Byelorussian.

ORGANIZATION OF MATERIAL

Book 2, the final part of "FUNDAMENTAL BYELORUSSIAN", is a continuation of Book 1. It contains units 19 — 29 and is divided into two sections: Section IV and Section V.

Each unit has the same structure as those in Book 1, i.e.:

1. A story for reading supplemented by a vocabulary.
2. A section on grammar consisting of:
  - a) rules of pronunciation and spelling which are indicated by the Byelorussian letter "Ф" in the text, and
  - b) rules of inflection and word-formation.
3. Exercises for written and oral work.

ORGANIZATION OF THE APPENDIX

Following the text there is a comprehensive appendix which contains:

- 1) grammatical tables summarizing the declensions of nouns, adjectives, and pronouns, as well as the conjugations of verbs, and tables of numerals; and
- 2) Byelorussian-English and English-Byelorussian vocabularies covering new words which have been used in Book 2, as well as some of those found in Book 1 but not included in its vocabulary.

The Byelorussian-English vocabularies of both books provide useful grammatical references, such as the gender and genitive ending of all nouns, the present tense and perfective future forms of verbs, and others.

The author wishes to express once more her deepest appreciation to all those who with their encouragement, and financial and academic assistance made possible the appearance of this textbook. Particular thanks are due to the editor of the book prof. Anthony Adamovich, to Dr. Vincent Zuk-Hryskievic, Dr. Vitaut Tumash, Dr. Raisa Zuk-Hryskievic, and Mr. U. Rusak for their special contributions.

Valentyna Pashkievich

П Р А Д М О В А

Кніга “FUNDAMENTAL BYELORUSSIAN” — “БЕЛАРУСКАЯ МОВА”, — гэта першы й дагэтуль адзіны двумоўны беларуска-ангельскі падручнік беларускае мовы, і затым, як ужо было адзначана ў прадмове да першае часткі, яна ўкладзеная шырэй, як для ўжытку толькі вучняў. Кніга мае быць таксама дапаможнікам для настаўнікаў ды тых, хто зацікаўлены ў грунтаўнейшым вывучэньні ды пазнаньні беларускае мовы. Дзеля гэтага граматычныя правілы пададзеныя ў ёй ня толькі паангельску, але й пабеларуску.

Арганізацыя матар’ялу

Кніга другая становіць працяг кнігі першай. У ёй зьмешчаныя IV і V разьдзелы, разам адзінаццаць кругоў (19—29). Матар’ял у кожным крузе, як і ў першай кнізе, падзелены на тры часткі:

1. Апаўданаўне на чытаньне ў слоўнікам новых словаў.
2. Граматычныя правілы і граматычныя абазначаныя літарай “Ф”, іншыя правілы — з марфалёгіі.
3. Практыкаваньне ў вучэбных іхавых, на засваеньне новапададзеных правілаў.

Дадатак

Пры канцы кнігі зьмешчаны дадатак, у які ўвайшлі:

1. Граматычныя табліцы, г. зн. табліцы скланеньняў назоўнікаў, прыметнікаў, займеньнікаў, табліцы спражэньняў дзеясловаў ды табліцы лічэбнікаў.
2. Беларуска-ангельскі ды ангельска-беларускі слоўнікі новых словаў з другога кнігі ды некаторых словаў зь першае, асабліва тых, што ня ўведзеныя ў слоўнік першае кнігі.

Яшчэ раз шчыры дзякуй усім, хто чым-колечы, матар’яльна ці дапамогай у працы над кнігай, спрычыніўся да выданьня гэтага падручніка. Асабліва-ж мая падзяка рэдактару кнігі праф. Антону Адамовічу, дактаром Вінцэнту й Раісе Жук-Грышкевічам, др. Вітаўту Тумашу ды за выкананьне карты — сп. Уладзімеру Русаку.

Валентына Пашкевіч

Toronto. The Byelorussian flag white-red-white is flown at the Toronto City Hall during Byelorussian Week to honour Byelorussian Independence Day, March 25th

CONTENTS / ЗЬМЕСТ

	Page
FROM THE PUBLISHING COMMITTEE / АД ВЫДАВЕЦТВА	II
FOREWORD	III
ПРАДМОВА	IV
CONTENTS / ЗЬМЕСТ	VI
TABLE: Byelorussian Alphabet—print and script	XII

SECTION IV / РАЗЬДЗЕЛ IV

UNIT 19 / КРУГ 19

Я живу́ ў сталіцы	1
19—I The Dative Plural of Nouns / ДАВАЛЬНЫ СКЛОН НАЗОЎНІКАЎ, множны лік	3
19—II The Locative Plural of Nouns / МЭСНЫ СКЛОН НАЗОЎНІКАЎ, множны лік	3
19—III Verbs of Motion / ДЗЕЯСЛОВЫ РЎХУ	4
19—IV Actual and Habitual Forms of Verbs / ПРАЦЯЖЛІВАЯ И ПАЎТОРЛІВАЯ ФОРМА ДЗЕЯСЛОВАЎ: ісьці — хадзіць ёхаць — ёзьдзіць	4
19—V Conjugation of Some Actual and Habitual Verbs / СПРАЖЭНЬНЕ дзеясловаў: ісьці — хадзіць; ёхаць — ёзьдзіць; бегчы — бэгаць; ляцець — лётаць; плысьці — плаваць	6
EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 216 — 223	8
Reading Exercises/ У аўтабўсе	12
На чытаньне:	

UNIT 20 / КРУГ 20

Беларускія рэкі (паводля Язэпа Лёсіка)	14
20—23Ф Compound Words / ПРАВАПІС СКЛАДАНЫХ СЛОВАЎ	16
20—I Declension of Adjectives in the Plural /	
СКЛАНЁНЬНЕ ПРЫМЕТНІКАЎ у множным ліку	17
20—II Three Kinds of Adjectives / ПРЫМЁТНІКІ ЯКАСНЫЯ,	
АДНОСНЫЯ або АДКАЗНЫЯ І ПРЫНАЛЕЖНЫЯ	18
20—III Long and Short Forms of Adjectives /	
ПРЫМЁТНІКІ ПОЎНЫЯ І КАРОТКІЯ	19
20—IV Adverbs / ПРЫСЛОЎІ	21
20—V GEOGRAPHICAL NAMES AND NAMES OF PERSONS ENDING	
IN -оў(аў), -ёў(еў), -ін(ын)	
СКЛАНЁНЬНЕ ПРОЗЬВІШЧАЎ І ГЕАГРАФІЧНЫХ НАЗОВАЎ	23
НА -оў(аў), -ёў(еў), -ін(ын)	24
EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 224 — 234	
Reading Exercises/ Наваградак — першая сталіца Вялікага	
На чытаньне: Княства Літоўскага	25
Map / КАРТА	28
Supplementary Information about Byelorussia /	30
ДАВЕДКІ ПРА БЕЛАРУСЬ	31
Сьняжынкi	34
Касьмічны экіпаж, П. Макаль	37

UNIT 21 / КРУГ 21

Твар у твар з навукай (паводля аповесьці Алёны Васілёвіч	39
“Пачакай, затрымайся...”)	
21—24Ф The Changing of Consonants in the Stem /	
ЧАРГАВАНЬНЕ ЗЫЧНЫХ	45
21—25Ф The Changing of Vowels in the Stem /	
ЧАРГАВАНЬНЕ ГАЛОСНЫХ	46
21—I Degrees of Comparison. The Comparative of Adjectives /	
СТУПЁНІ ПАРАЎНАНЬНЯ. ВЫШЭЙШАЯ СТУПЕНЬ	
ПРЫМЁТНІКАЎ	47
21—II The Superlative of Adjectives /	
НАЙВЫШЭЙШАЯ СТУПЕНЬ ПРЫМЕТНІКАЎ	50
21—III The Comparative and Superlative of Adverbs /	
ВЫШЭЙШАЯ І НАЙВЫШЭЙШАЯ СТУПЕНІ ПРЫСЛОЎЯЎ	52
21—IV Ordinal Numerals / ПАРАДКАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ: 1 — 20	54
EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 235 — 243	56
Reading Exercises/ Госьць, П. Варанько	57
На чытаньне: Сарочыны блінцы, Васіль Вітка	61

UNIT 22 / КРУГ 22

Славяне		62
22—I	Suffixes in Adjectives / ПРАВАПІС СУФІКСАЎ У ПРЫМЁТНІКАХ: -н-; -енн-, -энн-; -еньк-, -эньк-(-аньк-); -ск-	64
22—II	Compound Adjectives / ПРАВАПІС СКЛАДАНЫХ ПРЫМЁТНІКАЎ	66
22—III	Adjectives Used as Nouns / ПРЫМЁТНІКІ Ў РОЛІ НАЗОЎНІКАЎ	67
22—IV	Nouns Ending in / НАЗОЎНІКІ НА: -істы(ая), -ысты(ая)	68
22—V	Declension of Nouns / РОЗНАСКЛАНЯЛЬНЫЯ НАЗОЎНІКІ тыпу: імя, дзіця(ё), цялё(я); селянін and Indeclinable Nouns / ДЫ НЕСКЛАНЯЛЬНЫЯ, як маці, радыё, кіно	68
22—VI	Capitalization of Terms of Nationality / ПРАВАПІС НАЗОЎНІКАЎ І ПРЫМЁТНІКАЎ, што азначаюць НАЦЫЯНАЛЬНАСЬЦЬ	70
	EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 244—253	71
	Reading Exercises/ Наша Беларусь, Янка Купала На чытаньне:	73

UNIT 23 / КРУГ 23

Страшное спатканьне (з Якуба Коласа)		77
23—I	Cardinal and Ordinal Numerals, 21 through 100 / КОЛЬКАСНЫЯ І ПАРАДКАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ 21—100	79
23—II	Declension of Compound Ordinal Numerals / СКЛАНЁНЬНЕ ПАРАДКАВЫХ СКЛАДАНЫХ ЛІЧЭБНІКАЎ	82
23—III	Declension of Cardinal Numerals 1—100 СКЛАНЁНЬНЕ КОЛЬКАСНЫХ ЛІЧЭБНІКАЎ 1—100	82
23—IV	Reciprocal Pronouns / УЗАЁМНЫЯ ЗАЙМЕНЬНІКІ: адзін (адно) аднаго, адна адну	85
23—V	Declension of чалавек (man), pl. людзі / СКЛАНЁНЬНЕ назоўніка “чалавек, людзі”	86
	EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 254—261	87
	Reading Exercises/ У старога вераб'я, Васіль Вітка	87
	На чытаньне: Пяты, В. Вітка	89
	Бусел, Максім Танк	91

UNIT 24 / КРУГ 24

REVIEW / ПАЎТАРЭНЬНЕ. Страшное спатканьне II (працяг)		92
EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 262—264		93
Reading Exercises/ Вельмі “вётлівы” Мікіта..., Эдзі Агняцвёт		94
На чытаньне:		

SECTION V / РАЗЬДЗЁЛ V

UNIT 25 / КРУГ 25

Пачаткі Таронта	96
25—I Cardinal and Ordinal Numerals: 101 and Above / КОЛЬКАСНЫЯ І ПАРАДКАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ: 101 ДЫ ВЫШЭЙ	100
25—II Declension of Cardinal and Ordinal Numerals 101 and Above / СКЛАНЁНЬНЕ КОЛЬКАСНЫХ І ПАРАДКАВЫХ ЛІЧЭБНІКАЎ 101 ДЫ ДАЛЁЙШЫХ	101
25—III Agreement of Cardinal Numerals with Nouns. Dual Forms / ЗГОДА НАЗОЎНІКАЎ З КОЛЬКАСНЫМІ ЛІЧЭБНІКАМІ. ПАРНЫ ЛІК	103
25—IV Possessive Pronouns / ПРЫНАЛЁЖНЫЯ ЗАЙМЕНЬНІКІ: мой, твой, ягоны, ёйны; свой; на́ш(ы), ва́ш(ы), і́хны, усі́хны	104
EXERCISES / ПРАКТЫКАВА́НЬНІ 265—271	108
Reading Exercises/ Дома ўвечары	113
На чытаньне: Цягнікі, І. Муравейка	114

UNIT 26 / КРУГ 26

На крызе (паводля Янкі Маўра)	115
26—I Collective Numerals / ЗБОРНЫЯ ЛІЧЭБНІКІ: абодва, абедзьве, абое ды двое, трое, чацьвёра, пяцёра...	118
26—II Agreement of Numerals with Verbs / ЗГОДА ДЗЕЯСЛОВА ЗЬ ЛІЧЭБНІКАМ	120
26—III Numerals-Fractions / ДРОБАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ	121
26—IV Leaving Out the “Ь” Before the Suffix “-ЧЫК” / ВЫПАДА́НЬНЕ “Ь” ПЕРАД СУ́ФІКСАМ “-ЧЫК”	123
26—V Impersonal Verbs Ending in -цца, -ся / БЕЗАСАБОВЫЯ ДЗЕЯСЛОВЫ на -цца, -ся, прыкл.: зда́ецца, зда́лося	123
26—VI The Definite Adjective-Pronouns / АЗНАЧА́ЛЬНЫЯ ЗАЙМЕ́НЬНІКІ: увес́ь, сам, са́мы	124
26—VII The Reflexive Pronoun сябе́ (myself, yourself...) / ЗВАРОТНЫ ЗАЙМЕ́НЬНІК сябе́	124
EXERCISES / ПРАКТЫКАВА́НЬНІ 272—279	125

UNIT 27 / КРУГ 27

Франьцішак Багушэвіч і ягоныя часы	129
27—26Ф Spelling of Foreign Words / ПРАВАПІС ІНШАМОЎНЫХ СЛОВАЎ	132
27—I The Multiplication Table in Byelorussian / ТАБЛІЦА МНОЖАНЬНЯ ПАБЕЛАРУСКУ	137
27—II Indefinite Pronouns / НЕАЗНАЧАЛЬНЫЯ ЗАЙМЁНЬНІКІ	137
27—III Negative Pronouns / АДМОЎНЫЯ ЗАЙМЁНЬНІКІ	139
27—IV Three Moods of Verbs: Indicative, Imperative and Conditional / АБВЁСНЫ, ЗАГАДНЫ І ЎМОЎНЫ лад дзеясловаў	139
27—V Conditional Mood, Conditional Sentences / УМОЎНЫ ЛАД. СКАЗЫ ЎМОВЫ	140
27—VI The Particles / ЧАСЬЦІНКІ: не(ня), ні	143
EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 280—292	145
Reading Exercises/ Каб я князем быў, Янка Купала	150
На чытаньне:	

UNIT 28 / КРУГ 28

Сіняя-сіняя I-II (спаводзя Ўладзімера Караткевіча)	153
28—I Transitive and Intransitive Verbs / ПЕРАХОДНЫЯ І НЕПЕРАХОДНЫЯ ДЗЕЯСЛОВЫ	157
28—II The Active and Passive Voice of Verbs / ДЗЕЙНЫ (НЕЗАЛЁЖНЫ) І ЗАЛЕЖНЫ СТАН ДЗЕЯСЛОВАЎ	158
28—III Participles / ДЗЕЯПРЫМЁТНІКІ	161
28—IV Verbal Adverbs / ДЗЕЯПРЫСЛОЎІ	164
28—V The Pluperfect Tense and the Future Perfect Tense / ЗАПРОШЛЫ ЧАС І ПРАДБЎДУЧЫ ЧАС	168
EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 293—300	169

UNIT 29 / КРУГ 29

Сіняя-сіняя, III (заканчэньне)	174
29—I Dates / ДАТЫ	177
29—II Expressions of Age / ВЫРАЗЫ ВЕКУ	178
29—III Time of Day—on the Hour / ВЫРАЗЫ ЧАСУ	179
29—IV The Past Tense of the Verb with the Conjunction “КАБ” / ПРОШЛЫ ЧАС ДЗЕЯСЛОВА З ЗЛУЧНІКАМ “КАБ”	180
29—V Punctuation Marks in Byelorussian / ЗНАКІ ПРЫПЫНКУ ПАБЕЛАРУСКУ	181
29—VI Some Important Rules for the Use of the Comma in Byelorussian / ВАЖНЕЙШЫЯ ВЫПАДКІ, КАЛІ ТРЭБА СТАВІЦЬ КОСКУ	181
EXERCISES / ПРАКТЫКАВАНЬНІ 301—309	188
Reading Exercises/ Каторая гадзіна?	191
На чытаньне: Пёсня вяснэ, Я. Колас	192
Доктар Франьцішак Скарына, Сымон Брага	193

TABLES / ГРАМАТЫЧНЫЯ ТАБЛІЦЫ

Declension of Nouns / СКЛАНЁНЬНЕ НАЗОЎНІКАЎ	196
Table 1. Masculine Nouns	198
Table 2. Neuter Nouns	200
Table 3. Feminine Nouns	
Declension of Adjectives / СКЛАНЁНЬНЕ ПРЫМЕТНІКАЎ	
Table 4. Hard and Hardened Declension	201
Table 5. Soft Declension	202
Table 6. Mixed Declension	202
Declension of Pronouns / СКЛАНЁНЬНЕ ЗАЙМЕНЬНІКАЎ	
Table 7. Personal Pronouns: я, ты, ён, яна, яно — мы, вы, яны	203
Table 8. Interrogative and Relative Pronouns (+ the Demonstrative Pronoun “такі” and Indefinite Pronouns)	203
Table 9. The Interrogative Pronoun чый? чыя? чыё? and the Definite Pronoun — увесь, уся, усё (+ the Possessive Pronouns мой, твой, свой)	204
Table 10. Demonstrative Pronouns (+ the Possessives ягоны, ёйны, наш, ваш, іхны, усіхны; the Definite Pronouns усякі, кáжны (кожны), і́ншы; the Interrogative or Relative каторы; the Indefinite некаторы)	204
Table 11. Definite Pronouns: сам, сама́, само, са́мі; са́мы, са́мая, са́мае, са́мыя	205
Table 12. The Reflexive Pronoun — сябе́	205
Verbs / ДЗЕЯСЛОВЫ	
Table 13. The First Conjugation and the Second Conjugation	205
Table 14. Reflexive Verbs	209
Table 15. The Conjugation of “быць” and the Irregular Verbs “ёсьці” and “даць” (pf.)	210
Numerals / ЛІЧЭБНІКІ	
Table 16. Cardinal and Ordinal Numerals	211
Guide to the Use of the Vocabularies	213
ЯК КАРЫСТАЦА СЛОЎНІКАМ	214
Byelorussian-English Vocabulary / БЕЛАРУСКА-АНГЕЛЬСКІ СЛОЎНІК	216
English-Byelorussian Vocabulary / АНГЕЛЬСКА-БЕЛАРУСКІ СЛОЎНІК	336

БЕЛАРУСКІ АЛЬФАБЭТ

BYELORUSSIAN ALPHABET

PRINT	SCRIPT	PRINT	SCRIPT	PRINT	SCRIPT
А а	<i>А а</i>	Й	<i>Ў ў</i>	Ў ў	<i>Ў ў</i>
Б б	<i>Б б</i>	К к	<i>К к</i>	Ф ф	<i>Ф ф</i>
В в	<i>В в</i>	Л л	<i>Л л</i>	Х х	<i>Х х</i>
Г г	<i>Г г</i>	М м	<i>М м</i>	Ц ц	<i>Ц ц</i>
Г г	<i>Г г</i>	Н н	<i>Н н</i>	Ч ч	<i>Ч ч</i>
Д д	<i>Д д</i>	О о	<i>О о</i>	Ш ш	<i>Ш ш</i>
Е е	<i>Е е</i>	П п	<i>П п</i>	Ы ы	<i>Ы ы</i>
Ё ё	<i>Ё ё</i>	Р р	<i>Р р</i>	Ь ь	<i>Ь ь</i>
Ж ж	<i>Ж ж</i>	С с	<i>С с</i>	Э э	<i>Э э</i>
З з	<i>З з</i>	Т т	<i>Т т</i>	Ю ю	<i>Ю ю</i>
І і	<i>І і</i>	У у	<i>У у</i>	Я я	<i>Я я</i>

КРУГ 19

Я ЖЫВУ Ё СТАЛІЦЫ (Ліст вучня)

Дарагі сябра!

Ты просіш, каб я напісаў Табэ пра наш горад. Зрабіць гэта вельмі цяжка. Менск * такі вялікі цяпер, і гэтулькі ё ім прыгожага, што мне й сшытка ня хопіць, каб пра ўсё напісаць. Але пастараюся Табэ расказаць самае галоўнае.

Жыву я ў цэнтры нашае сталіцы, на галоўным праспекце. На нашай вуліцы ёсць музэй з апошняе вайны. Мы туды хадзілі ўсёй клясай і бачылі на здымках, як выглядаў наш горад адразу пасля вайны. Ох, і страшныя-ж былі руіны: стаялі абгарэлыя пэчы, вуліцы былі заваленыя цэглаю ад разбураных дамоў. Гораду бадай ня было зусім. А цяпер, каб Ты толькі ведаў, якая прыгожая наша сталіца там, дзе яна адбудаваная.

Калі прыедзеш да нас, выйдзеш на Прывакзальную плошчу, пабачыш, якія вялікія й высозныя дамы стаяць вакол яе. Праз плошчу снуюць аўты, таксі, праходзяць трамваі, аўтобусы, тралейбусы: адсюль ты можаш трапіць у які-хаця канец гораду. А нядаўна над чыгункаю і над колькімі вуліцамі пабудавалі вялізны мост. Пад ім ідуць цягнікі й трамваі, а па мосьце імчацца аўты, ходзяць людзі.

Галоўная вуліца гораду ў нас вельмі шырокая. Яна ўся ўскрытая асфальтам, па баках абсаджаная вялікімі ліпамі. Улётку яны цвітуць і хораша пахнуць. На праспекце ўсе дамы на пяць і на шэсьць павэрхаў. Унізе — крамы, кнігарні, рэстараны, а наверхе ў кватэрах жывуць людзі.

Недалёка ад праспекту знаходзіцца наш стадыён. Ты-б паглядзеў, што тут робіцца ўлётку! Дзесяткі тысячы людзей збіраюцца сюды, каб паглядзець, як гуляюць у футбол.

На самым прыгожым сквэры гораду стаіць тэатр Янкі Купалы і непадалёк ад яго — помнік нашаму вялікаму паэту Янку Купалу. Праз вуліцу — кінатэатр “Навіны дня”. У ім глядзім фільмы, слухаем цікавыя гутаркі й канцэрты. А крышку да-

* **Miensk** is the capital city of the Byelorussian Soviet Socialist Republic (BSSR) which today includes only about 3/5 of the Byelorussian ethnographic territory.

лёй, тэатр маладога глядача. Мы часта ходзім туды ўсёй клясай на спэктаклі, а яны вельмі цікавыя.

А мэнскі цырк адзін зь лепшых у сьвеце! Гэта вялізны круглы будынак пад блішчатым зялёным дахам. Штаныдзёлі ўдзень артыстыя цырку даюць паказы спэцыяльна для дзяцей. Вельмі-ж цікава й вясёла бывае ў нашым цырку!

Улётку я вельмі люблю хадзіць у Батанічны сад. Там растуць розныя дрэвы. А колькі там прыгожых кветак!

Побач з Батанічным садам — парк імя Чалюскінцаў, а за ім — дзіцячая чыгунка — Малая Беларуская, як яна завецца, адкрытая ў 1955 годзе. За паркам пабудаваны прасторны ўтульны вакзал з усімі патрэбнымі службамі ды пракладзеныя рэйкі больш за чатыры кілямэтры ўдаўжкі. Чыгунку абслугоўваюць вучні мэнскіх школаў. Яны працуюць машыністамі, стрэлачнікамі, кандуктарамі, дыжурнымі станцыі, кантралёрамі, але ездзяць ёю ня толькі дзеці. Асабліва ўлётку часта й дарослыя сядзяць у маленькія блакітныя вагоны ды едуць да станцыі “Сасновы бор”, каб адпачыць ды падыхаць свежым павётрам у прыгарадных пералёсках.

Ёсць у нашым горадзе і ўсякія заводы! МАЗы з зубрамі на радыятары Ты, хіба, бачыў? Іх таму і завуць МАЗамі, што робяць іх на Мэнскім аўтамабільным заводзе. Магутныя яны, як і зубры, самыя магутныя самазвалы ў Савецкім Саюзе.

Побач з аўтамабільным стаіць трактарны завод ды ўсякія іншыя. Мэнскія заводы й хвабрыкі выпускаюць матыцыклі, самакаты, радыёпрыёмнікі, тэлевізары, гадзіннікі й гэтак далей.

Ну, браце, расьпісаўся я. Замучышся Ты чытаць, а я ўжо мушу сляшацца ў кіно, сябра ўжо, мусіць, на мяне чакае, дык трэба канчаць. Будзь здароў ды хутчэй адпішы мне, як толькі вярнешся ад цёткі.

Твой Раман

Слоўнік (Vocabulary)

сталіца, -ы (f.) capital
галоўны, -ая, -ае main
праспэкт, -у (m.) avenue
руіны, (pl. of руіна) ruins
абгарэлы, -ая, -ае burnt, charred
завалены, -ая, -ае blocked up
разбураны, -ая, -ае destroyed
прывакзальная плошча (f.) railway station square
мост, -у (m.) bridge
ліпа, -ы (f.) linden tree
спэктакль, -ю (m.) performance
прыгарад, -у (m.) suburb

прыгарадны, -ая, -ае suburban
служба, -ы (f.) service
рэйкі (pl.) (way) tracks
абслугоўваць, (I); абслугоўваю, -еш, -юць
to attend, to operate, to serve
машыністы, -ага (m.) engineer, engine-driver
стрэлачнік, -а (m.) switchman, pointsman
кантралёр, -а (m.) controller, inspector
дыжурны, -ага (m.) assistant station-master
самазвал, -а (m.) dump truck
пералёсак, пералёска (m.) little woodland of small trees and undergrowth

19 — I DATIVE PLURAL OF NOUNS ДАВАЛЬНЫ СКЛОН НАЗОЎНІКАЎ, множны лік

У давальным склоне множнага ліку назоўнікі мужчынскага й ніякага роду ды жаночкага з чыстай асновай маюць канчаткі:

- ом (ём) пад націскам (братом, ласём, палём, касьцём)
- ам (ям) не пад націскам (хлопцам, коням, пэчам, пыта́ньням)

Назоўнікі жаночкага роду на “-а (я)” у гэтым склоне заўсёды маюць канчаткі:

-ам (ям) — ма́ткам, рука́м, песьня́м

**
*

The dative plural endings are -ом (-ём) or -ам (-ям).

- a) All masculine and neuter nouns and feminine nouns ending in a consonant, take the ending “-ом” or “-ём” when finally stressed:

братом, ласём, палём, касьцём

- b) All masculine and neuter nouns and feminine nouns ending in a consonant which are not finally stressed, and all feminine nouns ending in “-а” or “-я” regardless of the stress, take the ending “-ам” or “-ям”:

хлопцам, коням, ма́ткам
пыта́ньням, пэчам, рука́м

19 — II LOCATIVE PLURAL OF NOUNS МЭСНЫ СКЛОН НАЗОЎНІКАЎ, множны лік

У месным склоне множнага ліку назоўнікі мужчынскага й ніякага роду ды жаночкага з чыстай асновай маюць канчаткі:

- ох (ёх) пад націскам
- а -ах (ях) не пад націскам.

аб валох, на сталох, аб ласёх, на палёх, на касьцёх
і ў народах, у морах, аб цесьцях, у заданьнях

Назоўнікі жаночкага роду на -а (я) у гэтым склоне заўсёды маюць канчаткі -ах (ях), прыкладам:

у рука́х, на нага́х, у хата́х, пры настаўніцах
у песьнях, на лініях

**
*

The locative plural endings are **-ox (ëx)** or **-ax (ях)**

- a) All masculine and neuter nouns, and feminine nouns ending in a consonant, take the ending **"-ox"** or **"-ëx"** when finally stressed:

пры сыно**х**, на стал**о**х, аб лас**ё**х, кавал**ё**х, на пал**ё**х, на касьц**ё**х

- b) All masculine and neuter nouns, and feminine nouns ending in a consonant which are not finally stressed, and all feminine nouns ending in **"-a"** or **"-я"**, regardless of the stress, take the ending **"-ax"** or **"-ях"**:

пры настáўнік**а**х, на вазё**р**ах, у задáньн**я**х, у пéч**а**х
у рукá**х**, на нагá**х**, у хáт**а**х, у пéсьн**я**х, на лiнi**я**х

19 — III VERBS OF MOTION ДЗЕЯСЛОВЫ РУХУ

Беларускія дзеясловы руху самі не азначаюць кірунку дзеяння, як прыкладам: *Я іду ў школу.* *Я выйду з школы.*

to go to school, to leave school, to arrive, to arrive;

У беларускай мове кірунак паказваюць прыстаўкі або прыназоўнікі, ужытыя паасобку ці адно і другое. Прыкладам:

я йду (прыходжу) ў школу;   я выходжу із школы

**
*

Verbs of motion in Byelorussian do not indicate direction. Direction is indicated by prepositions or by prefixes, or by both, e.g.:

Я йду ў школу.

I am going to school.

Я йду із школы.

I am coming from the school.

Я прыходжу ў школу.

I arrive at the school.

Я выходжу із школы.

I leave the school.

19 — IV ACTUAL AND HABITUAL FORMS OF VERBS: ісьці — хадзіць ёхаць — ёзьдзіць

ПРАЦЯЖЛІВАЯ И ПАЎТОРЛІВАЯ ФОРМА ДЗЕЯСЛОВАЎ

- A) Усе дзеясловы руху маюць дзьве формы:

гэтак званая **працяжлівая** форма — я йду

й **паўторлівая** форма — я хаджу

УВАГА. Апрача дзеясловаў руху, гэтыя формы могуць мець таксама й некаторыя дзеясловы **ста́ну**, хаця іх вельмі няшмат.

Прыкладам: працяжлівая — **быць**; паўторлівая — **бываць**.

1. **Працяжлівыя** дзеясловы выражаюць канкрэтнае дзеянне **бесьперапынна-цяглае ў вадным кірунку і ў вадным часе: ісьці, ёхаць, несьці:**

я йду ў школу; мы **ёдзем** у лес; яна **нясе** кнігі

2. **Паўторлівыя** дзеясловы выражаюць

а) **паўтаранае** дзеянне **са зьменаю** пры гэтым **кірунку або часу:**

я хаджу ў школу; мы **ёздзім** у школу; яна **носіць** кнігі.

б) або наагул толькі ўласьціваць прадметаў, як:

зьвяры **ходзяць**, птушкі **лётаюць**, а рыбы **плаваюць**.

Б) **Пасьля** словаў: **заўсёды, ніколі, часам, штадня, штагоду...** трэба ўжываць дзеясловы **паўторлівае** формы.

В) Запамятайце добра, як прыклад, гэтыя **пaры працяжлівых і паўторлівых** дзеясловаў:

Працяжлівыя: ісьці, бегчы, ляцець, плысьці, паўзьці... **быць**

Паўторлівыя: хадзіць, бэгаць, лётаць, плаваць, поўзаць... **бываць**

***

Verbs of motion have two distinct forms: the **actual** and the **habitual**.

1. The **actual** verb implies **actual** performance at a given time:

Я йду ў школу.

Учора мы **йшлі** ў царкву ды сустрэлі Янку.

Заўтра мы **ёдзем** на горад.

I **am going** (walking) to school.

Yesterday we **were walking** to church and we met John.

We **are going** downtown tomorrow.

2. The **habitual** verb implies **repeated** performance at an **unspecified time, or at various times:**

Я хаджу ў школу.

Учора мы **хадзілі** ў царкву.

Мы часта **ёздзім** на горад.

Мы ніколі ня **плаваем**.

I **go** to school (I attend school, or I walk to school).

We **went** (walked) to church yesterday.

We often **go** downtown.

We never **swim**.

Note, that 1. with such words as *заўсёды, ніколі, часам, штадня, штагоду*, etc., implying repetition or habit, the **habitual** form must be used.

2. In most cases Byelorussian actual verbs are counterparts of English verbs of motion ending in “-ing.”

19 — V CONJUGATION OF SOME ACTUAL AND HABITUAL VERBS

СПРАЖЭНЬНЕ дзеясловаў: 1. *ісьці* — *хадзіць*; *эхаць* — *эзьдзіць*; *бегчы* — *бэгаць*; *ляцець* — *лётаць*; *плысьці* — *плаваць*.

ACTUAL	HABITUAL	ACTUAL	HABITUAL
1. <i>ісьці</i> (I)	<i>хадзіць</i> (II)	2. <i>эхаць</i> (I)	<i>эзьдзіць</i> (II)

PRESENT TENSE

я йдú	я хаджú	я еду	я ежджу
ты йдзеш	ты ходзіш	ты эдзеш	ты эзьдзіш
ён ідзе(ць)	ён ходзіць	ён эдзе	ён эзьдзіць
мы ідзем	мы ходзім	мы эдзем	мы эзьдзім
вы ідзяце	вы ходзіце	вы эдзеце	вы эзьдзіце
яны ідуць	яны ходзяць	яны едуць	яны эьдзяць

PAST TENSE

ішоў, ішла	хадзіў, хадзіла	эхаў, эхала,	эзьдзіў, эзьдзіла,
(яно) йшло;	(яно) хадзіла;	(яно) эхала;	(яно) эзьдзіла;
ішлі	хадзілі	эхалі	эзьдзілі

COMPOUND FUTURE TENSE

я буду ісьці...	я буду хадзіць...	я буду эхаць...	я буду эзьдзіць...

PERFECTIVE FUTURE TENSE

я пайдú...	я пахаджú	я паеду...	я паэжджу...

IMPERATIVE

ідзі! (go!)	хадзі! (come!)	едзь!	эзьдзь!
ідэце!	хадэце!	эдзьце!	эзьдзьце!
3. <i>бегчы</i> (irr.) *	<i>бэгаць</i> (I)	4. <i>ляцець</i> (irr.) *	<i>лётаць</i> (I)

* The verbs “*бегчы*” and “*ляцець*” are called **irregular** because in the 3rd person pl. (“*ляцець*” also in the 1st person pl.) they take the endings of the I Conjugation. Otherwise they are conjugated according to the II Conjugation.

PRESENT TENSE

я бягу́
ты бяжы́ш
ён бяжы́ць

я бе́гаю
ты бе́гаеш
ён бе́гае

я ляту́
ты ляці́ш
ён ляці́ць

я лётаю
ты лётаеш
ён лётае

мы бяжы́м
вы бяжы́це
яны бягу́ць

мы бе́гаем
вы бе́гаеце
яны бе́гаюць

мы ляце́м (-ом, -ім)
вы ляці́це
яны ляту́ць

мы лётаем
вы лётаеце
яны лётаюць

PAST TENSE

бег, бе́гла
бе́гли

бе́гаў, бе́гала
бе́галі

ляце́ў, ляце́ла
ляце́лі

лётаў, лёта́ла
лёта́лі

COMPOUND FUTURE TENSE

я бу́ду бегчы... я бу́ду бе́гаць...

я бу́ду ляце́ць...

я бу́ду лёта́ць...

PERFECTIVE FUTURE TENSE

я пабягу́...

я пабе́гаю...

я паляту́...

я палётаю...

IMPERATIVE

бяжы!
бяжэце!

бе́гай!
бе́гайце!

ляці!
ляце́це!

лётай!
лётайце!

ACTUAL

HABITUAL

5.

PRESENT:

плысьці́ (I)

я пływу́, ты пływёш...
яны́ пływу́ць

пла́ваць (I)

я пла́ваю, ты пла́ваеш...
яны́ пла́ваюць

PAST:

плыў, плыла́, плыло
плылі́

пла́ваў, пла́вала, пла́вала
пла́валі́

COMPOUND FUTURE: я бу́ду плысьці́...

я бу́ду пла́ваць

PERFECTIVE FUTURE: я папływу́

я папла́ваю

IMPERATIVE:

пльві́! пльвёце!

пла́вай! пла́вайце!

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 216. а) Перапішэце ў слупок **назоўнікі** ды побач, паводля ўзору, напішэце іх у **множным ліку ў назоўным, родным, давальным і вінавальным** склонах. Раней прыпомніце правілы 17-I, 17-II ды 19-I.

УЗОР.	Назоўны	Родны	Давальны	Вінавальны
школа	школы	школаў	школам	школы
пэсьня				
ды вучаніца	вўліца	брат	пытаньне	гусь
дзядзька	ключ	зайчык	печ	ланы
лес	трамвай	крэсла	соль	возера

б) Дадзеныя **назоўнікі** так, як і ў практыкаваньні “а)”, перапішэце ў слупок, а тады дапішэце да іх **множны лік у назоўным склоне, творным і мэсным**. (Глядзэце правілы 17-VI і 19-II.)

сталіца, цэгла, дзверы,
аўта, пяро, стол, аблока

рад, ліст, аўтабўс, зўбар, мост,
дзянь.

УЗОР.	НАЗ.	Р.	МЕС.
сталіца	сталіцы	лістамі	у сталіцах

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 217. а) Паўтарайце ўголс за настаўнікам.

ЖАНОЦКІ РОД З КАНЧАТКАМ НА “-а”, “-я”.

1.

Адзіночны лік

Назоўны — хто? (тут)	сястра́	цётка	Гану́ля
Родны — каго? (няма́)	сястры́	цёткі	Гану́лі
Давальны — каму? (даю́)	сястры́	цётцы	Гану́лі
Вінавальны — каго? (ба́чу)	сястру́	цётку	Гану́лю
Творны — зь кім? (ідзёш)	зь сястро́ю(й)	цёткаю(й)	Гану́ляю(й)
Мэсны — пры кім? (сядзіш)	пры сястры́	цётцы	Гану́лі

Множны лік

Назоўны — хто? (тут)	сёстры	цёткі	Гану́лі
Родны — каго? (няма́)	сясьцёр (сёстраў)	цётка (цёткаў)	Гану́ляў

Дава́льны — каму́? (даю)	сёстрам	цёткам	Гану́лям
Вінава́льны — каго? (ба́чу)	сясьцёр (сёстраў)	цётка (цёткаў)	Гану́ляў
Творны — зь кім? (ідзеш)	зь сёстрамі	цёткамі	Гану́лямі
Мэсны — пры кім? (сядзіш)	пры сёстрах	цётках	Гану́лях

2. Адзіночны лік

Назоўны — што? (тут)	сьцяна́	папэра	нага́	вішня
Родны — чаго? (няма́)	сьцяны́	папэры	нагі́	вішні
Дава́льны — чаму́ (даю)	с:цяне́	папэры	назе́	вішні
Вінава́льны — што? (ба́чу)	сьцяну́	папэру	нагу́	вішню
Творны — чым? (за чым?)	сьцяною (ой)	папэраю (ай)	нагою (ой)	вішняю (яй)
Мэсны — на чым?	на сьцяне́	папэры	назе́	вішні

Множны лік

Назоўны — што?	сьцэны	папэры	ногі	вішні
Родны — чаго? (няма́)	сьцэнаў	папэраў	ног	вішняў
Дава́льны — чаму́?	сьцэнам	папэрам	нага́м	вішням
Вінава́льны — што? (ба́чу)	сьцэны	папэры	ногі	вішні
Творны — чым? (захапляюся)	сьцэнамі	папэрамі	нага́мі	вішнямі
Мэсны — на чым?	на сьцэнах	папэрах	нага́х	вішнях

б) Паводля ўзораў а) 1. і 2. дома праскланяйце назоўнікі:

1. студэнтка, вучаніца, бабу́ля;
2. ха́та, кні́га, песьня.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 218. а) Ву́снае. Настаўнік скланяе ўголас назоўнік “брат”, пасля кажнага склону паўтарэе вучань, толькі скланяе назоўнік “сын”, у вадзіночным, а пасля ў множным ліку.

Адзіночны лік

1. Настаўнік:

Вучань:

Назоўны — хто? **брат**
 Родны — каго? **бра́та**
 Дава́льны — . . . . і г. д.

Назоўны — хто? **сын**
 Родны — каго? **сы́на**
 Дава́льны — . . . . і г. д.

2. Гэтак-жа настаянік скланяе “**кравец**”, а вучні адзін па адным “**друкар**”.
3. Настаўнік скланяе а) “**пісьмёньнік**”, а вучні адзін па адным “**настаянік**”.
б) “**верабей**” — вучні: “**каваль**”.
4. Настаўнік скланяе а) “**вакно**” — вучні: “**крэсла**”.
б) “**сьнеданьне**” — вучні “**пытаньне**”.
- б) Дома вучні **пісьмова скланяюць** назоўнікі 1. студэнт, воўк, 2. вучань, конь ды 3. гняздо, пяро, пішучы назовы ды пытаньні да склонаў, як у практыкаваньні 217.
(Глядзі табліцы на канцы кнігі).

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 219. а) Паводля ўзору практыкаваньня 217 а) 2., гэта значыць, пішучы назовы й пытаньні склонаў, **праскланяйце назоўнікі: завязь, ноч** (пэрад гэтым уважна прачытайце табліцу 3. на канцы кнігі).

б) Перапішэце прыказкі, азначце склон усіх назоўнікаў.

1. Наша Сора то шые, то пара, а ўсё ніткам гора. 2. Тады маю, як у руках трымаю. 3. У нагах праўды памі. 4. Чужымі рукамі жар заграбаць. 5. Сем разоў адмер, адзін раз адрэж. 6. Спрытны, як мядзьвэдзь да танцаў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 220. а) Прачытайце скáзы, заміж кропак устаўляючы адпаведна і да сэнсу словы з правага слупка, а пасля запішэце скáзы.

а) Я вязу . . . , каб адмяніць.	кнігі	б) Я важу . . . на самакаце.	цэгла
Ты вязэш . . . на стáнцыю.	госьці	Ты возіш . . . у садочак.	дровы
Яна вязе . . . у школу.	сукénка	Ён возіць . . . на гарáж.	брат
Мы вязём . . . на лёцішча.	абразы	Мы возім . . . на дом.	матар'ял
Вы везаце . . . дамоў.	мама	Вы возіце . . . у мэста,	сыноч
		каб прадаваць.	
Яны вязуць . . . на выстаўку.	дзэці	Яны возяць . . . зь лёсу.	садовіна

в) Дзеясловы **вэзьці, вазіць** напішэце ў **прошлым** часе, **бўдучым** складаным і простым ды ў **загадным** ладзе. (Раней паглядзеце пр. 14-II, 2 ды 19-V).

г) Скáзы з пўнкту “а)” ды “б)” напішэце ў **прошлым** часе.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 221. а) Перапішэце скáзы, а тады падчыркнёце аднэй рыскай працяжлівыя дзеясловы (actual), а паўторлівыя (habitual) дзвюма.

1. Сёння мы йдзём у парк, мы часта туды ходзім падвечар.
2. Янка йдзе ў школу бяз шапкі. Ён ніколі ня ходзіць у шапцы.
3. Яны заўсёды езьдзяць у горад аўтам, а сёння паедуць аўтабúсам, а тады перасядуць у падзёмку.
4. Да прыстані йдзе таварны карабэль. Тут часта ходзяць караблі.
5. Глядзі, якáя цікавая птушка ляціць. Ёх тут шмат такіх лётае.
6. Цяпёр брат плыве на другі бэраг ракі, адпачне ды будзе плысьці наза́д. Ён вельмі любіць плаваць і часта плавае.
7. Хлопчык бяжыць праз вуліцу, яго затрымаў паліцыянт і кажа: — Праз вуліцу ня можна бегчы. Трэба ўва́жна йсьці, глядзець, ці няма аўта. Бегаць можна толькі . . . — у парку, — дакончыў хлопчык, — нам настаўніца казала.

б) Перапішэце скáзы, **выбіраючы** з дужак адзін патрэбны дзеяслоў ды ставячы яго ў **вадпаведным ліку й часе**.

1. Калісь людзі ўлётку (ехаць, езьдзіць) возам, узімку саньмі, а цяпёр зіма́ й лёта (ехаць, езьдзіць) аўтам ці аўтабúсам, а ў далёкую дарогу (ляцець, лётаць) самалётам.
2. Заўтра мы (ісьці, хадзіць) у тэатр, мы любім (ісьці, хадзіць) у тэатр.
3. Куды яны цяпёр (ехаць, езьдзіць)? Яны (ехаць, езьдзіць) на лёцішча. Штасы-боты яны туды (ехаць, езьдзіць).
4. Куды ты ўчора так хутка (ехаць, езьдзіць)? Заўсёды ты (ехаць, езьдзіць) памалу.
5. Ты заўсёды (ісьці, хадзіць) у школу так памалу? Не, часам я (ісьці, хадзіць) вельмі хутка, а калі пазьнюся, я ня (ісьці, хадзіць), а (бегчы, бегаць).
6. Калі я буду мець аўта, заўсёды буду (ехаць, езьдзіць) на працу, а цяпёр часам (ісьці, хадзіць).

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 222. а) У клясе **вуснае**. Слухайце, як настаўнік вымаўляе, а тады са́мі паўтарайце наступныя скáзы.

Я заўсёды ежджу ў парк, а сёння я йду пехатой.

Ты заўсёды езьдзіш у школу, а сёння ты йдзеш пехатой.

Яна́ заўсёды езьдзіць у тэатр, а сёння йдзе пехатой.

Мы заўсёды езьдзім у краму, а сёння йдзём пехатой.

Вы заўсёды ёзьдзіце над возера, а сёньня йдзяце пехатой.
Яны заўсёды ёзьдзяць на працу, а сёньня йдуць пехатой.

- б) Прачытайце гэтыя скáзы, заміж “ёзьдзіць” устаўляючы “хадзіць”, а заміж “ісьці пехатой” — “ёхаць аўтам”.

Дома напішэце скáзы ў зьмэненым выгледзе.

- в) Перапішэце скáзы, патрэбны дзеяслоў з дужак пастаўце ў вадпавэдным ліку й чáсе. Паводля ўзору азна́чце ўгары гэтыя дзеясловы, ці яны працяжлівыя ці паўторлівыя.

паўт.

УЗОР. ёзьдзіць

1. Я іду́ на працу́ гэтым ра́зам (ляце́ць, лёта́ць) самалётам.
2. Ка́лі ты́ і́дзеш на працу́? Ці ты ка́лі раней (ляце́ць, лёта́ць) сама-лёта́м?
3. Усё пра́цаваўшы, я́на і́дзе́ ў вырай, толькі драчы́ частку дарогі (ляце́ць, лёта́ць), а на́вечу́ і́дзе́ да́моў.
4. Над лу́гам ляццё́ць самалё́ты і дзе́ці (бе́гчы, бе́гаць) зь ім навьіперадкі.
5. Узімку мы (бе́гчы, бе́гаць) на канькох, а ўвёсну на ро́ліках.
6. Ка́лі халодна, мы (бе́гчы, бе́гаць) у школу, каб не замёрзнуць.
7. Куды вы так (бе́гчы, бе́гаць), як на пажар? Мы (бе́гчы, бе́гаць) не на пажар, а над возера глядзё́ць сусьці́гі ве́тразьнікаў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 223. Вы́разна чыта́ць.

У АЎТАБУСЕ

Андрэй: А, здароў, Ві́нцук, нечака́ная сустрэ́ча!

Ві́нцук: Здароў! Я ніко́лі ня ё́жджу ў школу, таму́ й сустрэ́ча нечака́ная. Заўсёды хаджу́, па дарозе заходжуся па ся́бру ды йдзём удвух, а часта й больш хлопцаў сустрака́ем. Люблю́ я хадзі́ць лепш, як ёзьдзі́ць.

Андрэй: Дык ча́му ты сёньня ё́дзеш?

Ві́нцук: Сёньня ў мяне ба́ліць на́га. А вунь, глядзі́, два хлопцы, зь які́мі я часта хаджу́.

Андрэй: Ну, сёньня яны́ ня йдуць, а бягу́ць.

Вінцук: Але, яны любяць бэгаць, абодвы трэнуюцца, каб бэгаць навіперадкі.

Андрэй: Я жыву вельмі далёка. Далёка йсьці, таму ёжджу.

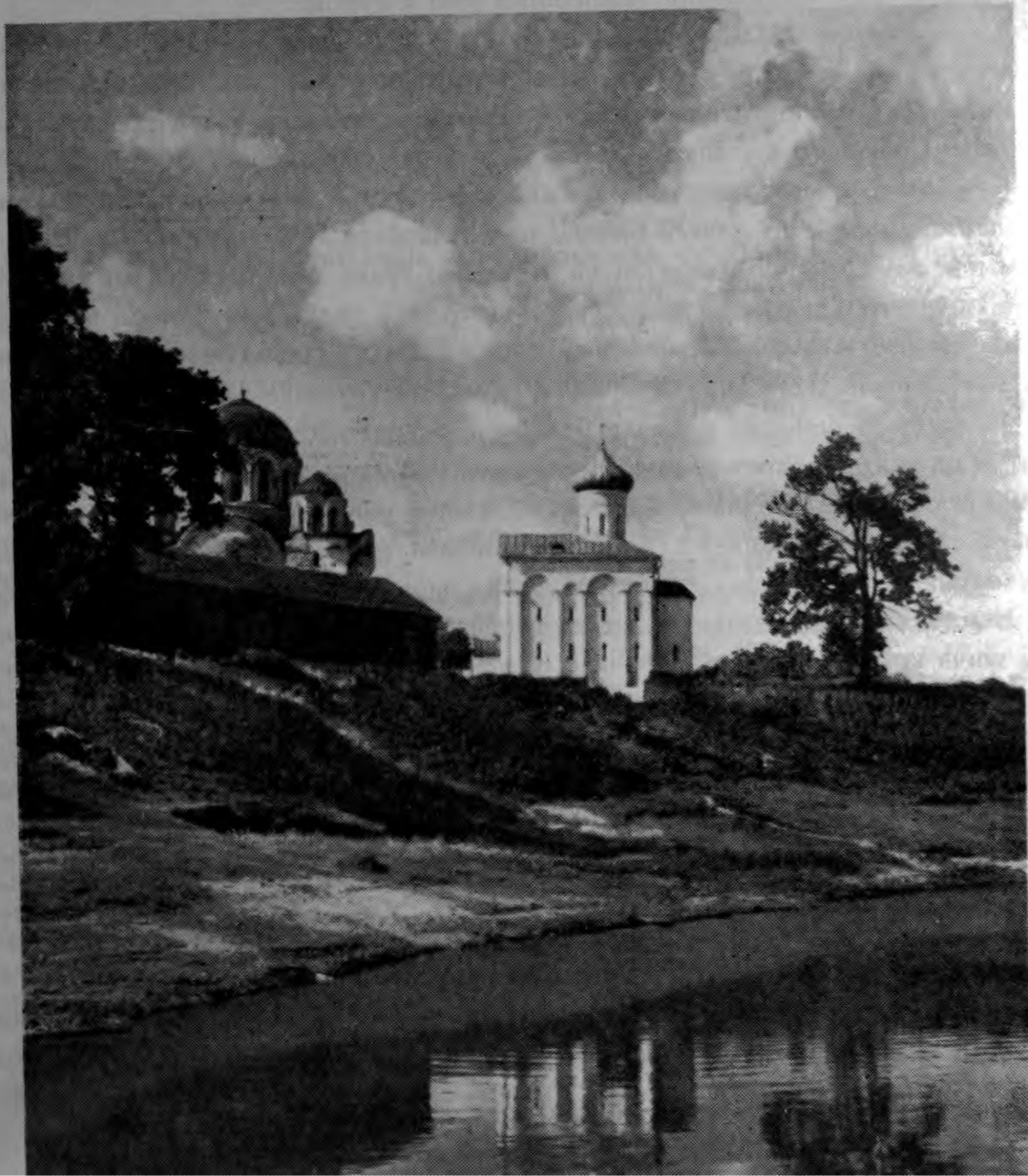
Вінцук: Наш настаўнік матэматыкі жыве зусім блізка, але ніколі ня ходзіць у школу пехатой, заўсёды ёзьдзіць аўтам.

Андрэй: Мусіць малады ды не нацёшыўся яшчэ сваім аўтам.

Вінцук: Не, гэта старшы й вельмі паважны дзядзька.

Андрэй: Вось, я ўжо прыехаў, гэта мой прыстанак, табе лепш яшчэ адзін праехаць. Бывай, хай хутчэй твая нага папраўляецца.

Вінцук: Дзякуй. Бывай здароў!

КРУГ 20

БЕЛАРУСКІЯ РЭКІ

З нашага краёу выцякаюць важнейшыя рэкі ў Эўропе.

У Смалёншчыне зь імшараў выцякае слаўны Дняпро; у яго ўліваюцца сотні й тысячы рэчак, аж пакуль ён ня зробіцца магутным і шырокім. Тады да яго прылучаюць сваю ваду вялікія ягоныя дзеці — Бярэзіна, што цячэ зь лясістае ды пяшчанае Мёншчыны, Сож, што аж спад Смалёнска навіперадкі ляціць, каб абагнаць свайго бацьку — Дняпро. Прыйняў, што заліла сваёю вадой безгранічныя прасторы Пінскага балота, Дзясеня, што вяда мяжою між Беларусіяй і Украінай ды ў высокіх берагох абмывае зямлю Чарніўскую зь яе глыбокімі ярамі, сыпкімі пяскамі ды ліповымі гаімі. Напіўшыся ўдосціцца вадзі беларускае, нясе ваду сваю Дняпро праз Украіну ў далёкае Чорнае мора. З Украіны яму мала пажывы — колькі невялічкіх рэчак. Усю сілу й магутнасьць сваю бярэ Дняпро зь зямлі Беларускае.

А зь лясоў Мёншчыны пасылае Беларусь у другі бок ганца, сьветлы, чароўны Нёман; ён цячэ адтуль празь зямлю Жамойцкую ў Балтыцкае мора. Абвіўшы срэбным поясам багатую Наваградчыну, хаваяцца ён ізноў у пушчах, аж пакуль ня выбяжыць адтуль за горадзенскія палёткі. Тамака чакіае яго вялікі пасілак. Зь дзікіх балатоў, спад сьвятыняў Жыровіцкіх, плыве парослая чаратамі, мнагаводная Шчара. Весялёй бегчы Нёмну, і борзда ён падплывае да сьцэнаў старога беларускага Горадна. Прабегшы яшчэ крыху, раптам заварочвае Нёман убок, каб паглядзець на харошыя Другэнікі ды барджэй сустрэцца з красуняй — Вяльлэй.

А тая прарэзала старасьвэцкую сталіцу вялікіх князёў нашых Вільню ды, не зважаючы на цудоўныя горы Панарскія, на дубовыя гаі, бяжыць насустрач роднаму Нёмну.

Сустрэкаюцца яны на зямлі Жамойцкай, там зьліваюць свае воды й бягуць разам у Балтыцкае мора.

Да Стоўпцаў на Нёмне пабачыш толькі чаўны ды плыты. За Стоўпцамі лучаюцца часам і караблі, а ад Горадна ходзяць вялікія параплавы.

Яшчэ адну слаўную раку маюць Беларусы — гэта Дзьвіну. Пачынаецца яна на самай далёкай поўначы, зьбірае ўсе рэкі й рэчкі зь лясоў Смалёншчыны й Віцебшчыны, якія ня ўправіўся перахапіць сабе Дняпро. Паўнаводнай ракой падкочваецца яна

да Віцебска, што параськідаў сваё бязь ліку цэрквы па зялёных узгорках, і далей плыве да Полацку, што стаіць задуманы аб слаўнай сваёй мінуўшчыне. Некалі поўна было на Дзьвіне чаўноў, багаты й магутны быў Полацк. Цяпер абмялела Дзьвіна, апусьцеў Полацк. Паціху коціць сваю ваду Дзьвіна ў зямлю Латгольцаў, Латышоў да багатае Рыгі, да мора.

Рэкі для краю — усяроўна, што жылы для цэла чалавечага. Па жылах цячэ кроў, а па рэчках перавозьца ўсе важнейшыя тавары. Па сваіх рэках Беларусы спляўляюць лес і збожжа.

Паводля Язэпа Лёсіка

УВАГА. Пытаньні да апавяданьня глядзі практыкаваньне 224.

Слоўнік (Vocabulary)

выцякаць (I), выцякае, -юць	1. to flow out	зважаць (I); зважаю, -еш, -юць	to take notice of
	2. to have its source		
прылучаць (I), прылучаю, -еш, -юць	to join	родны, -ая, -ае	1. own 2. native (country)
абгнаць (I), (pf.) past абгнаў, -ла, -лі	to outrun, to leave behind	плыв, -а (m.)	float, raft
безгранічны, -ая, -ае	infinite, boundless	лучаюцца часам (караблі)	(ships) are sometimes encountered (seen)
яр, -у (m.)	ravine	ня ўправіцца (I); (pf.)	to miss
гай, гаю (m.)	grove	перахапіць (II); (pf.) fut. перахаплю,	перахопіш, -яць
удосыцыце (adv.)	in plenty, in abundance		to intercept
пажыва, -ы (f.)	gain, profit	паўнаводны, -ая, -ае	deep
пасылаць (I); пасылаю, -еш, -юць	to send	падкочвацца (I); падкочваюся, -ешся,	-юцца
ганец, ганца (m.)	messenger		to roll to, to get to
зямля Жамойцкая (f.)	Lithuania (to-day)	мінуўшчына, -ы (f.)	past
пасілак, пасілку (m.)	reinforcement	слаўная мінуўшчына	glorious past
Жыровіцы,* -аў	Zhyrovicy, a town in Grodno province	абмялець (I); (pf.) past абмялеў, -ла, -лі	to become shallow
чарот, -у (m.)	cane, rush	апусьцець (I); past апусьцеў, -ла, -лі	to become empty
парослая чаратамі	rushy	Латыш, -а (m.)	Latvian
мнагаводны, -ая, -ае	abounding in water	Рыга, -і (f.)	Riga
борзда (adv.)	fast, quickly	усяроўна што	just like
барджэй	faster, sooner	жыла, -ы (f.)	vein
харошы, -ая, -ае	beautiful, pretty, handsome	спляўляць (I); спляўляю, -еш, -юць	to float, to raft
красу́ня, -і (f.)	beauty		
прарэзаць (I); (pf.) past прарэзаў, -ла, -лі	to cut through, (in this case) to flow through	Горадна, -а (n.)	Grodno, a city in north-western Byelorussia

* In Zhyrovicy are found an old monastery from the fifteenth century and a shrine to the Mother of God.

20 — 23Ф COMPOUND WORDS / ПРАВАПІС СКЛАДАНЫХ СЛОВАЎ

1. Складаныя словы, складзеныя з двух ці больш словаў (асноваў), звычайна разглядаюцца як словы з адным націскам, і тады яны падпарадкоўваюцца ўсім правілам аканьня. Прыкладам:

самалёт	даўганосы	поўдзень	штагоду
сенажаць	паўнаводны	поўнач	штаночы
землятрус	разнастайны	паўгоду	штадзённы
дабрадзёй	стагадовы	паўмэтра	стаміліённы

2. Некаторыя аднак складаныя словы захавалі націскі ў вабедзьвюх складовых частках і такім парадкам маюць два націскі. У гэтакіх словах дапушчаецца напісаць два о, ці о й э, о й ё і г. д. Прыклады:

трохпавэрхавы, кароткатэрміновы, лёгкаатлетычны ды шэсьцьсот, шэсьцьсотны, восемсот, восемсотны . . . (Глядзі пр. 25—I, УВАГА 1.)

УВАГА 1. Некаторыя складаныя словы паміж складовымі часткамі маюць злучальныя гукі:

о, ё (напрыклад, вярховадка (whey, fluid in cottage cheese)
сухэдні (dry fasting)
а, н (напрыклад, самалёт, пуштацьвет, землятрус,
даўганосы, стагадовы, задняязычны

УВАГА 2. “Поў” у складаных словах пішацца толькі пад націскам, а не пад націскам пішацца “паў”:

- а) поўнач, поўдзень, полудзень, але
б) паўгоду, паўмэтра, паўдалёра, паўмёсяца, паўтарэ,
паў-Эўропы, паў-Віцебска

УВАГА 3. Ненацісьненае “э” у першай частцы складаных словаў захоўваецца бязь зьмены: мэтазгодны, шэравокі, тэлебачаньне.

**

1. Compound words (words composed of two words), are usually regarded as single words with one stress. For example:

самалёт	airplane	поўдзень	noon
землятрус	earthquake	поўнач	1. midnight; 2. north
паўнаводны	deep	паўгоду	half of a year

2. Sometimes compound words retain the original stress in both parts and thus have two stresses:

трохпавэрхавы	three-storey high	шэсьцьсот	six hundred
кароткатэрміновы	short-term	шэсьцьсотны	six-hundredth

NOTE 1. In some compound words vowels are inserted to join the two parts.
The joining vowels are:

о, е (when stressed): сыро^овадка (whey), сух^едні (dry fasting)
а, я (when unstressed): самал^ет, земл^ятр^ыс (earthquake),
канягадо^уля (horse-breeding)

NOTE 2. “э” in the first part of a compound word, either stressed or unstressed, remains unchanged:

шэ ^э равокі	grey-eyed
мэ ^э тазгодны	advisable
тэлеба ^э чаньне	television

20 — I DECLENSION OF ADJECTIVES IN THE PLURAL СКЛАНЭНЬНЕ ПРЫМЭТНІКАЎ у множным ліку

1. У множным ліку прыметнікі маюць адну форму для ўсіх трох родаў:

Адз. лік: добры хлопец
добра^я дзяўчына
добра^е дзіця

Множны лік:

добры^я
 хлопцы
дзяўчаты
дзёці

2. Узор скланеньня (скланеньне ў вадзіночным ліку глядзі правіла 16-I, б)

Для ўсіх родаў

а) Цьвярдая аснова й зацьвярдзэлая (незалежна ад націску).

Н.	чорны ^я	стары ^я
Р.	чорных	старых
Д.	чорным	старым

В.	як Н. або Р.
Т.	чорнымі старымі
М.	чорных старых

б) Мяккая аснова й задняязычныя (на г, к, х).

Н.	сіні ^я	даўгі ^я
Р.	сініх	даўгіх
Д.	сінім	даўгім
В.	як Н. або Р.	
Т.	сінімі	даўгімі
М.	сініх	даўгіх

высокі ^я	сухі ^я
высокіх	сухіх
высокім	сухім
як Н. або Р.	
высокімі	сухімі
высокіх	сухіх

Параўнайце да
займеньніка “яны”

яны
іх
ім
іх
імі
іх

УВАГА. Пры мяккой аснове й задняязычнай (на г, к, х) у множным ліку канчаткі прыметнікаў ва ўсіх ускосных склонах адпаведна такія самыя, як і форма ад займеньніка “яны”.

**
*

In the plural, unlike in the singular, adjectives have one form for all three genders. For example:

SINGULAR

добры хлопец
добрая дзяўчына
добрае дзіця

PLURAL

добрыя
 хлопцы
дзяўчаты
дзёці

NOTE 1. The accusative of adjectives modifying inanimate nouns is the same as the nominative (маю цікавыя кнігі); the accusative of adjectives modifying animate nouns is the same as the genitive (ён мае прыгожых сясьцёр).

NOTE 2. The plural endings of adjectives with a soft stem or back stem ending in г, к, х, in all cases other than the nominative, respectively are identical to the forms of the personal pronoun “яны”, see 20-I, 26.

20 — II THREE KINDS OF ADJECTIVES

ПРЫМЕТНІКІ ЯКАСНЫЯ, АДНОСНЫЯ (АБО АДКАЗНЫЯ) І ПРЫНАЛЁЖНЫЯ

Па значэнню прыметнікі дзяляцца на тры групы: якасныя, адносныя (або адказныя), прыналежныя.

1. **Якасныя** прыметнікі паказваюць на розныя якасці, якія могуць выяўляцца ў большай ці меншай ступені, прыкладам: колер (зялёны, чорны), смак (салодкі), форма або памер (круглы, даўгі), нутраныя якасці чалавека (добры, разумны, адважны) і г. д.

2. **Адносныя (або адказныя)** прыметнікі паказваюць на: матар'ял, зь якога дадзены прадмет (драўляны дом, зялёны мост); месца знаходжаньня яго (тутэйшы, гарадзкі, вясковы); паходжаньне ці стан (беларускі, канадзкі, студэнцкі, бацькаўскі); час існаваньня (зімовы, учарашні); вагу (пяціфунтовы) і да г. п.

Адносныя прыметнікі так, як і якасныя прыметнікі, адказваюць на пытаньне **які? якая? якое?**

3. а) **Прыналежныя** прыметнікі адказваюць на пытаньне **чый? чыя? чыё?** ды паказваюць на **прыналежнасьць** прадмету асобе ці жывёліне, ад назову якіх утвораны гэтыя прыметнікі, прыкладам:

рыбакоў човен,
матчын абрус,

братова хата,
сястрына кніга,

бацькава аўта
вавёрчына гняздо

б) **Прыналежныя** прыметнікі ўтвараюцца ад асноваў ажыўленых назоўнікаў даданьнем: І. да назоўнікаў мужчынскага роду — суфіксаў:

-оў, -аў (камароў, сябраў), або
-ёў, -еў (кавалёў, сланёў, Васілёў, Алёсеў)

II. а да назоўнікаў **жаноцкага** роду суфіксаў: **-ін, -ын.**

-ін — пасля **цвярдой** асновы: варона — варон**ін**; Зіна — Зін**ін**
 ды **мяккой** асновы: Зося — Зос**ін**, Насьця — Насьц**ін**
-ын — пасля **ўсіх іншых** асноваў: сястра́ — сястр**ын**; цётка — цётч**ын**

***

1. The **Possessive** adjectives answer the question **чый? чыя? чыё?** They indicate possession by a **person or an animal** from whose name they are formed. For example:

father's cap — бацькава шапка

2. To form a possessive adjective:

- a) the suffix **-оў, -аў, -ёў or -еў** is added to the stem of a **masculine animate noun**.
 For example:

краўцоў, сынаў, кавалёў, лосеў

- b) and the suffix **-ін or -ын** (the suffix **-ін** to nouns with **hard or soft stems**, the suffix **-ын** to **all other stems**) is added to the stem of a **feminine animate noun**:

Нінін, Зосін, матчын, сястрын

3. In expressions of possession, such as "father's house", instead of the **genitive case** as in English for example, in Byelorussian, **possessive adjectives** are used. For example:

father's house — бацькаў дом,
 sister's book — сястрына́ кніга,
 a sparrow's nest — вераб'ёва гняздо

When the names of persons or animals are used in the possessive with other descriptive words, the **genitive case** is also used. For example:

my father's house — дом майго бацькі
 the little sparrow's nest — гняздо малога вераб'я

20 — III LONG AND SHORT FORMS OF ADJECTIVES ПРЫМЁТНІКІ ПОЎНЫЯ І КАРОТКІЯ

1. Бальшыня **якасных** прыметнікаў могуць мець форму **поўную і кароткую**. Прыкладам:

- a) **поўныя**: малады, вялікі, зялёная, салодкі, хітры
кароткія: молад, вялік, зялёна, саладок,* хіцёр*

* У кароткіх прыметніках мужчынскага роду, калі аснова канчаецца на колькі зычных, зьяўляюцца беглыя галосныя: **а, о, е** або **ё**.

- б) Кароткія якасныя прыметнікі ужываюцца **радзей**, як поўныя, ды **толькі ў назоўным** склоне адзіночнага й множнага ліку. У іншых склонах яны прыймаюць канчаткі поўнае формы.

У сказе кароткія прыметнікі выступаюць пераважна ў ролі выказнікаў:

І сёна цэла, і козы сыты. Вочы сіні, як васількі.

- в) Кароткая форма якаснага прыметніка ўтвараецца ад поўнай “скарачэньнем” канчаткаў:

прыгожы
сіні (сінь)

прыгожая
сіняя

прыгожае
сіняе

прыгожыя
сінія

Гэтак кароткая форма мае наступныя канчаткі:

Адзіночны лік — мужчынскі род — **ніякага** канчатку
— жаночкі род — **а, я**
— ніякі род — **а, е**

Множны лік — для ўсіх родаў — **ы, і**

2. Адносныя (адносныя прыметнікі) маюць **толькі поўную** форму: беларускі, зялёны, універсальны.

3. Прыналежныя (прыналежныя прыметнікі) маюць **толькі кароткую** форму:

братаў касторы
Алесеў мяч,
матчын сын,

братава шапка,
Алесева кніга,
матчына дачка,

братава пяро
Алесева крэсла
матчына дзіця

***

There are two forms of adjectives—the long and the short.

- a) **Except for possessive adjectives which in the nominative singular and plural can only be short, the short forms in modern Byelorussian are used very seldom and even then only in the nominative.** In all other cases the short adjectives take the endings of the long form.

The short forms are used mainly as **predicative adjectives**. For example:

у яго вочы сіні, як васількі

- b) The short form is obtained from the stem of the long form as follows:

SINGULAR

	Long form	Stem	+	Short ending	=	Short form
m.	прыгожы сіні	прыгож сінь	+	none	=	прыгож сінь

f.	прыгожая сіняя	прыгож сінь	+	а я	= =	прыгожа сіня
n.	прыгожае сіняе	прыгож сінь	+	а е	= =	прыгожа сіне

PLURAL

m. f. n.	прыгожыя сінія	прыгож сін	+	ы і	= =	прыгожы сіні

c) Unstable -a-, -o-, -e- or -ë- in short forms.

Long adjectives whose stems end in two consonants generally insert “o”, “ë” when stressed and “a”, “e” when unstressed in the masculine nominative when shortened.

чорны — чоран, чорна
горкі — горак, горка
салодкі — саладок, салодка

поўны — повен, поўна
грозны — грозен (or гразён), грозна
мудры — мўдзер (or мудзёр), мўдра

20 — IV ADVERBS / ПРЫСЛОЎІ

1. Слова, што адказваюць на пытаньні **як? калі? дзе? куды?** завуцца **прыслоўямі**.
Прыклады:

Ён (як?) прыгожа малюе.
Мы прыехалі (калі?) ўчора.

Усё зазеланела (дзе?) навокал.
Дарога йдзе (куды?) направа.

Прыслоўі — нязьменныя словы. У сказе яны паясьняюць:

а) перш-наперш дзеясловы: прыгожа малюе.

б) прымётнікі й прыслоўі (тут яны азначаюць звычайна ступень выражанае імі прыметы): вельмі прыгожы дзень
на́дта прыгожа пяе

в) і рэдка назоўнікі: чыта́ньне ўголас, язда́ конна.

2. Паводля свайго значаньня прыслоўі дзеляцца на рад групаў, вось важнейшыя зь іх:

а) прыслоўі **спосабу дзеяньня** (адказваюць на пытаньне **як?**): добра, **вы́сака**, **вельмі**, **на́дта**, прыгожа . . .

б) прыслоўі **мэсца** (на пытаньне **дзе? куды?**): тут, там, туды́, адту́ль, блізка, **уве́рх**, **уве́рсе**, дома, дамоў . . .

в) прыслоўі **ча́су** (на пытаньне **калі?**): цяпе́р, сёньня (або ся́ньня, сягонья́), заўтра, пазаўчора, лётась, улётку, зра́нку, ура́нны . . .

3. Правапіс прыслоўяў.

а) Прыслоўі з прыназоўнікамі пішуцца заўсёды зьліта:

пазаўчора	назаўсёды	за́відна	бясконца
поначы	надарэ́мна	за́раз	удаўжкі
папра́ўдзе	на́нава	за́муж	удосы́цьце
потым	на́нач	зда́лёк	уле́тку
паза́ўтра	насу́страч	зосну	узі́мку

і таксама: пабелару́ску, паангэ́льску, пафранцу́ску, памойму, патвойму, панаша-
му, пановаму, памалу, паасобку, паблізу, папросту, папёршае, падругое, па-
трэ́йцае, павоўчы і г. д.

б) Трэба адрозьніваць назоўнікі з прыназоўнікамі ад прыслоўяў, што падобна гучаць:

назоўнік з прыназоўнікам пішацца асобна	прыслоўе — пішацца зьліта
З пача́тку (чаго?) дня.	Спача́тку (калі?) піса́лі.
У ночы (якія?) зімовыя.	Уночы (калі?) э́хаў.
У восе́нь (якую?) халодную.	Увосе́нь (калі?) гэ́та зда́рылася.
У дзе́нь (які?) ле́тні.	Удзе́нь (калі?) было́ гарача.

в) Адмоўе не(ня) пішацца зьліта ў прыслоўях: **не́як**, **не́дзе** (= дзе́сьці), **не́куды** (= куды́сьці), **не́калі** (= калі́сьці), а таксама ў прыслоўях, дзе “не” ўтварае новае паняцце і паняцце гэтае можна замяніць сынонімам бязь “не”, прыкладам:

нядобра (бла́га), **нялёгка** (ця́жка), **недалёка** (блі́зка).

Але калі робіцца супрацьстаўленьне двух паняццяў, дык не(ня) пішацца асобна: Самале́т ляце́ў ня вы́сака, а зусім ні́зка.

**

1. **Adverbs of manner** (спосабу дзе́яння) formed from adjectives, end in “-a” (unstressed). These adverbs are identical in form to short neuter adjectives. For example:

adjectives:	прыго́жы, до́бры, вы́сокі, даўгі
adverbs:	прыго́жа, до́бра, вы́сака, доўга

Adverbs formed from adjectives ending in “-скі”, however, are prefixed by “па” and end in “-у”. For example: белару́скі — пабелару́ску (in Byelorussian)
пафранцу́ску, пасяброўску.

2. Adverbs with the **prepositions** (за, з, без, на, у, or па) are always written together. For example:

з́араз	бясконца	удосыцыце	пазаўчора	падругое
з́амуж	надарэмна	улётку	пановаму	пафранцýску
здалёк	напра́ва	упоперак	папéршае	удаўжкі

3. The particle “не” is usually written together with the adverb. For example: **некалі, няпрыгожа, нядобра.**

Only in sentences where contrast is expressed, “не” and the adverb are written separately. For example:

Ён **ня** добра напісаў, **а** зусім блáга.
Самалёт ляцеў **ня** вы́сака, **а** ні́зка над лёсам.

4. Adverbs with **prefixes**, such as “спача́тку, удзе́нь, увосе́нь”, have to be distinguished from **nouns with prepositions**. When a word is followed by a noun in the genitive, or by a modifying adjective, it is a **noun with a preposition** and as usual it must be written separately. For example:

ADVERBS

Спача́тку (калі?) яны́ піса́лі.
Удзе́нь (калі?) ён е́хаў.
Гэта зда́рылася ўвосе́нь (калі?).

PREPOSITION + NOUN

З пача́тку (чаго?) ме́сяца.
У дзе́нь ле́тні прыёмна над рэчкай.
У восе́нь халодную прырода рыхту́ецца да зі́мы.

5. Note the spelling of adverbs, such as:

раз-по-раз	калі-ні-калі	час-часом	сяд́ы-тад́ы
перш-на́перш	я́к-ні-я́к	ся́м-там	ледзь-ледзь
гад́ы-ў-рады	дзе́-ні-дзе	туд́ы-сюд́ы	больш-менш

20 — V GEOGRAPHICAL NAMES AND NAMES OF PERSONS ENDING IN -оў(аў), -ёў(-еў), -ін(-ын) СКЛАНЕ́НЬНЕ ПРОЗЬВІ́ШЧАЎ І ГЕАГРА́ФІЧНЫХ НАЗОВАЎ НА -оў(аў), -ёў(-еў), -ін(-ын)

Прозьвішчы й геаграфічныя назвы з вышэйпададзенымі канчаткамі, г. зн. з формай прыналежных прыметнікаў, скланяюцца так, як назоўнікі мужчынскага роду з чыстай асновай. Прыкладам:

- а) НАЗ. пісьме́ньнік Бы́каў, паэт Пы́сін
РОД. пісьме́ньніка Бы́кава, паэта Пы́сіна
ДАВ. пісьме́ньніку Бы́каву, паэту Пы́сіну
ТВОРН. зь пісьме́ньнікам Бы́кавам, паэтам Пы́сінам
МЕС. пры пісьме́ньніку Бы́каву, паэту Пы́сіну

- б) НАЗ. горад Пскоў, Крычаў, Магілёў, Дзярэчын
 РОД. з гораду Пскова, Крычава, Магілёва, Дзярэчына
 ТВОРН. пад горадам Псковам, Крычавам, Магілёвам, Дзярэчынам
 МЕС. у горадзе Пскове, Крычаве, Магілёве, Дзярэчыне

**

Geographical names and names of persons ending in -oŭ(-aŭ), -eŭ(-eŭ), -in(-yn) are declined as masculine nouns ending in a consonant.

For examples look up the Byelorussian text.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 224. Прачытайце ўважна апавяданьне “Беларускія рэкі” ды адкажэце на пастаўленыя пытаньні.

1. Дзе бярэ свой пачатак рака Дняпро?
2. Напішэце, якія тут названыя прытокі Дняпра?
3. Працягнуўшы край плыве Дняпро?
4. У якое мора ўпадае рака Дняпро?
5. Якім чынам знаходзіцца Смаленск ад Смалэнска?
6. Скуль выцякае рака Нёман?
7. Вызначце, якія прытокі Нёмна.
8. Якія гарады стаяць над Нёмнам?
9. Дзе бярэ свой пачатак Вяльля?
10. Які вялікі стары беларускі горад стаіць над Вяльляй?
11. У якое мора праплывае Вяльля?
12. У якое мора ўпадае Нёман?
13. Якая яшчэ беларуская рака ўпадае ў Балтыцкае мора?
14. Якія большыя беларускія гарады стаяць над Дняпром?
15. Якое значаньне маюць рэкі для краіны?

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 225. а) Прачытайце ўголос складаныя словы й словы, з каранёў якіх яны ўтвораны.

(Словы з адным націскам і са злучальнымі галоснымі: “а, я”)

самалёт — сам і лётае	паўнаводны — поўны й вада
сенажаць — сэна й жаць	ды беларускія гарады:
вадалаз — вада й лازیць	Наваградак
даўганосы — даўгі й нос	Нававялёйка
чарнавалосы — чорны й волас	Наваполацк
сінявóкі — сіні й вока	Старадуб

б) Прачытайце словы ды ўкладзэце зь імі скáзы.

поўнач	паўмэсяца	паў-Канады
поўдзень	паўмэтра	паў-Віцебска
полудзень	паўдалёра	паў-Чыкага

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 226. а) Ад дадзеных словаў утварэце **складаныя словы**, як першую складовую частку дадаючы **“паў”**:

УЗОР: вядро — паўвядра

Год, ліст, круглы, востраў, кіляграм, месячны, круг,
Амерыка, гадзіна, цэнтymэтр, міля, працэнт, дарога.

б) Замянеце падчёркнутыя словазлучэньні адным словам.

УЗОР: Ішоў палавіну гадзіны. — Ішоў паўгадзіны.

1. Сьпісаў палавіну сшытка.	5. Бўсел з даўгім носам.
2. Дзяўчынка пяцёх год. (пяцігадовая)	6. Хлопец зь сiнімі вачыма.
3. Будынак на пяць павэрхаў.	7. Нёман поўны вады.
4. Прайшоў палавіну кілямэтра.	8. Аб'ездзіў палавіну Эўропы.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 227. а) Прачытайце скáзы, а тады перапішэце. Падчыркнеце **складаныя словы**, ды калі ёсьць у іх **злучальны галосны**, падчыркнеце яго другі раз.

1. Землятpусы часта бываюць у Японіі. 2. Вайстраносы човен шыбўе ўпоперак Прыпяці. 3. На будаўніцтве працуюць бэтонамяшáлкі, зéмлячарпáлкі, кáменядрабiлкі. 4. Будаўнікі будуюць шматпавэрхавыя дамы. 5. Вўчні хадзілі на электрастáнцыю. 6. Навáградак, Нававялéйка, Наваполацак і Старадўб — беларўскія гарады. Навáградак зь іх сáмы стары, а Наваполацак — сáмы малады. 7. Дваццацьпяцігpáдусны мароз — невялікі мароз.

б) Ува́жна прачытайце.

НАВАГРАДАК — ПЕРШАЯ СТАЛІЦА ВЯЛІКАГА КНЯСТВА ЛІТОЎСКАГА

Нава́градак, вéльмі стары беларўскі горад, быў сядзібаю вялікага князя Мiндоўга.

У палавіне трынаццатага стагодзьдзя (у 1242 годзе) князь Мiндоўг спыніў татáрскія войскi ў ваколіцы Лiды, а сем гадоў па тым разбiў іх у бiцьве пад Койданавам. Татáры адступiлі далёка на ўсход, пакiдаючы Мiндоўгу вялікую здабычу ды славу пераможца. Ягоную найвышэйшую ўладу прызналі тады ўсе iншыя князi, i Мiндоўг пачаў тварыць новы дзяржаўны цэнтр у Нава́градку, загадзя забяспечыўшы яму абарону ад усялякіх варожых напáдаў.

Вялікі князь Міндоўг пашыраў сваю ўладу ня толькі на зямлі беларускія, але й на Жамойць, цяперашнюю Лятуву, ды стаўся такі моцны й слаўны, што ў 1253 годзе на зámку ў Наваградку быў каранаваны на караля.

З сталічнага Наваградка разам зь дзяржаўнай уладай пашырылася на ўсе іншыя зямлі, што цяпер завуцца беларускімі, і ймя прынаваградзкае зямлі, а звалася яна Літва. Ад таго часу наш край праз больш, як паўтысяча гадоў зваўся Літвой, дзяржава — Вялікім Княствам Літоўскім, а нашыя прашчुरы — Ліцьвінамі. Гэтак звалі наш край і іншыя народы ды іхныя гісторыкі.

У Вялікае Княства Літоўскае ўваходзіла як ягоная правінцыя і сянняяшняя Лятува, толькі тады яна звалася Жамойць або Жмудзь.

Жамойці не падабалася падлягаць Ліцьвіном, ужываць іхную мову, бо літоўская мова была ўрадавай на ўсёй тэрыторыі Вялікага Княства Літоўскага, у ёй толькі пісаліся правы й кнігі, і Жамойць ціраз прапавала адарвацца ад Літвы. Першыя паўстаньні яна ўзьнімала яшчэ за жыццём Міндоўга. У змаганьні з Жамойцям у 1263 годзе быў падступам забіты і сам кароль Міндоўг.

Наваград-жа быў сталіцаю да 1323 году, калі вялікі князь Гедымін сталіцай Вялікага Княства Літоўскага зрабіў Вільню, пазьнейшую ягоную сталую сталіцу.

Слоўнік (Vocabulary)

стагодзьдзе, -я (n.) century
 войска, -а (m.) army
 князь, -я (m.) prince
 бітва, -ы (f.) battle
 Ліда (f.), Койданава (n.) Lida, Kojdanava
 (cities in western Byelorussia)
 татарскі, -ая, -ае Tatar (adj.) or Tartar
 здабыча, -ы (f.) spoils, loot (from war)
 слава пераможца victor's glory
 найвышэйшая ўлада (f.) supreme (in
 this case) sovereign power
 дзяржава, -ы (f.) state
 дзяржаўны, -ая, -ае state (adj.)
 загадзя (adv.) in advance, in good time
 забясьпэчыць (II) pf. to secure
 забясьпэчыўшы having secured
 абарона ад варожых нападаў defence
 from enemy attacks
 Лятува, -ы (f.) present-day Lithuania
 замак, замку (m.) castle
 быў каранаваны (he) was crowned
 кароль, караля (m.) king

Літва, -ы (f.) Lithuania (old name of
 present-day Byelorussia)
 Вялікае Княства Літоўскае (n.) Grand
 Duchy of Lithuania
 гісторык, -а (m) historian
 уваходзіць (II); уваходжу, уваходзіш, -яць
 to be a part of
 падлягаць (I); падлягаю, -еш, -юць
 to be subject to
 ўрадавая мова official language
 права, -а (n.) law
 адарвацца (I) (pf. of адрывацца, I) to
 break away
 узьняць паўстаньне to start an uprising
 змаганьне, -я (n.) struggle, fight
 быў забіты (he) was killed
 сталы, -ая, -ае permanent, unalterable
 Жамойць, -і or Жмудзь, -і (f.) Samogitia
 — old name (lasting almost until the
 end of the 19th c.) of present-day
 Lithuania

в) Прачытайце пытаньні ды адкажэце на іх паводля чытанкі з пункту “б”.

1. У каторым стагодзьдзі жыў князь Міндоўг?
2. У каторым годзе і зь кім была бітва пад Койданавам? Хто ў ёй перамог?
3. Дзе й калі Міндоўг быў каранаваны на караля?
4. Як зваўся калісь наш край, і як звалася тады нашая дзяржава?
5. Чаму Жамойць узяла паўстаньне супроць Міндоўга?

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 228. а) Прачытайце ўголос і запамятайце **прымётнікі**, утвораныя ад назоўнікаў.

вішня — вішнёвы
дуб — дубовы
клён — кляновы
зіма — зімовы
вясна — веснавы

зялёза — зялёзны
павётра — павётраны
мароз — марозны
ноч — ночны
рака — рэчны

горад — гарадзкі
восень — восенскі
грамада — грамадзкі
сябра — сяброўскі
вучань — вучнёўскі

б) Паводля ўзору **прымётнікі** з пункту “а)” напішэце з **назоўнікамі**, мужчынскага, жаночкага або ніякага роду.

УЗОР. Вішнёвае дрэва

в) Праскланяйце ў множным ліку:

1. Новыя сшыткі, кнігі, пёры.
2. Дубовыя сталы, лаўкі, крэслы.
3. Сардэчны сябра, сардэчная песьня, сардэчнае слова.
4. Прыгожы дом, прыгожая рака, прыгожае месца.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 229. Паводля ўзору ад дадзеных назоўнікаў утварэце **прыналежныя прымётнікі** ў трох родах і дадайце да іх адпаведна назоўнікі.

УЗОР. 1. Бацькаў сад, бацькава хата, бацькава аўта.
2. Матчын сын, матчына сукенка, матчына крэсла.

- а) 1. Бацька, брат, сябра, дзядзька, настаўнік, Антось, каваль, бусел, рыбац, кравец, Васіль, Вітаўт, Франук, Віця.
2. Матка, сястра, сяброўка, цётка, варона, Зіна, Зося, Насьця, Гануля.

The eastern, northern and north-western boundaries of the Byelorussian language are presented according to the maps prepared and published by the Moscow Dialectologic Commission of the Russian Academy of Arts and Sciences in Petrograd — Moscow 1914-15.

Межы засягу беларускае мовы на ўсходзе, поўначы й паўночным захадзе пададзеныя паводля картаў Маскоўскае Дыялекталёгічнае Камісіі Расейскай Акадэміі Навук Петраград—Масква, 1914-15.

SUPPLEMENTARY INFORMATION ABOUT BYELORUSSIA

The area of the Byelorussian Soviet Socialist Republic (BSSR) which encompasses approximately three-fifths of Byelorussian ethnographic territories is 207,600 sq. km. (80,134 sq. miles).

The Republic is divided into six administrative districts or voblasts: Bierascie (Brest), Horadna (Grodno), Viciebsk (Vitebsk), Mahileu (Mogilev), Homiel (Gomel), and Miensk (Minsk) in which the capital city of Miensk is located.

Population

The population of the Byelorussian SSR as of January, 1977 was 9,451,000. The composition of the population by nationality (based on the census of 1970) is as follows: Byelorussians, 81%; Russians, 10.4%; Poles, 4.3%; Ukrainians, 2.1%; Jews, 1.6%; and others, 0.6%.

As of January, 1977, there were 10 cities in Byelorussian SSR with a population of 100,000 or more: Miensk, 1,261,000; Homiel, 373,000; Viciebsk, 293,000; Mahileu, 282,000; Babrujsk, 201,000; Horadna, 192,000; Bierascie, 174,000; Baranavichy, 131,000; Vorsha (Orsha), 116,000; and Barysau, 108,000.

There are 30 Post-Secondary Educational Institutions in the republic including two universities located in the cities of Miensk and Homiel, and a third one currently being established in Horadna.

Natural resources

The country is rich in water resources as there are roughly 10,800 lakes found in Byelorussia. The largest of them is Narach, with surface area of 79.6 sq. km.

The main rivers of Byelorussia are: the Dniapro (Dnieper), Prypiac (Pripyet), Nio-man (Nemen), and the Dzvina (Western Dvina). In all there are approximately 20,800 rivers with a total length of over 90,600 km., of which about 4,000 km. are navigable.

Another valuable natural resource of Byelorussia are the 7 million hectares of forest.

Mineral resources

In the period between 1965 and 1975, Soviet Byelorussia became the major producer of potash salt and potash fertilizer in the Soviet Union. The surveyed potash salt deposits amount to about 40 billion tons.

ДАВЕДКІ ПРА БЕЛАРУСЬ

Тэрыторыя Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспублікі (БССР, якая абыймае каля $\frac{3}{5}$ беларускіх этнаграфічных земляў) — 207,600 квадратных кілямэтраў.

Рэспубліка адміністрацыйна падзеленая на 6 акругаў (вобласьцяў): Берасьцейская, Горадзенская, Віцебская, Магілёўская, Гомельская ды Менская з выдзеленым месцам Менскам.

Жыхарства

Колькасьць жыхароў на 1-га студзеня 1977 г. у Беларускай ССР была 9,451,000.

Склад жыхарства рэспублікі паводля нацыянальнасьці ў перапісе 1970 г.: Беларусы — 81%, Расейцы — 10.4%, Палякі — 4.3%, Украінцы — 2.1%, Жыды — 1.6%, іншыя — 0.6%.

Месты Беларускае ССР з жыхарствам больш за 100,000 на 1-га студзеня 1977 г. у тысячах: сталіца рэспублікі Менск — 1,261, Гомель — 373, Віцебск — 293, Магілёў — 282, Бабруйск — 201, Горадна — 192, Берасьце — 174, Баранавічы — 131, Ворша — 116, Барысаў — 108.

У рэспубліцы 30 вышэйшых навучальных установаў, у гэтым два ўнівэрсытэты — Менскі й Гомельскі ды ў працэсе арганізацыі трэйці — у Горадне.

Рэкі, азёры й лясы

Найбольшыя рэкі ў Беларусі: Дняпро, Прыпяць, Нёман, Дзьвіна. Лік усіх рэкаў даходзіць да 20,800 з агульнай даўжынёй больш за 90,600 км.

Багатая Беларусь і на вазёры, усіх каля 10,800. Найбольшае зь іх возера Нарач з плошчай 79.6 кв. км.

Іншае важнае натуральнае багацьце Беларусі — гэта больш за 7 міліёнаў гэктараў лесу.

Мінэральныя багацьці рэспублікі

Калійныя солі каля Старобіна й Петрыкава (у Менскай і Гомельскай вобласьцях).

Каменная соль залягае каля Старобіна (Менская вобл.), Мазыра й Давыдаўкі (Гомельская вобл.).

Since the discovery of oil in Byelorussia in the mid 1960s its output has steadily increased with the largest deposits found in the eastern Polesie.

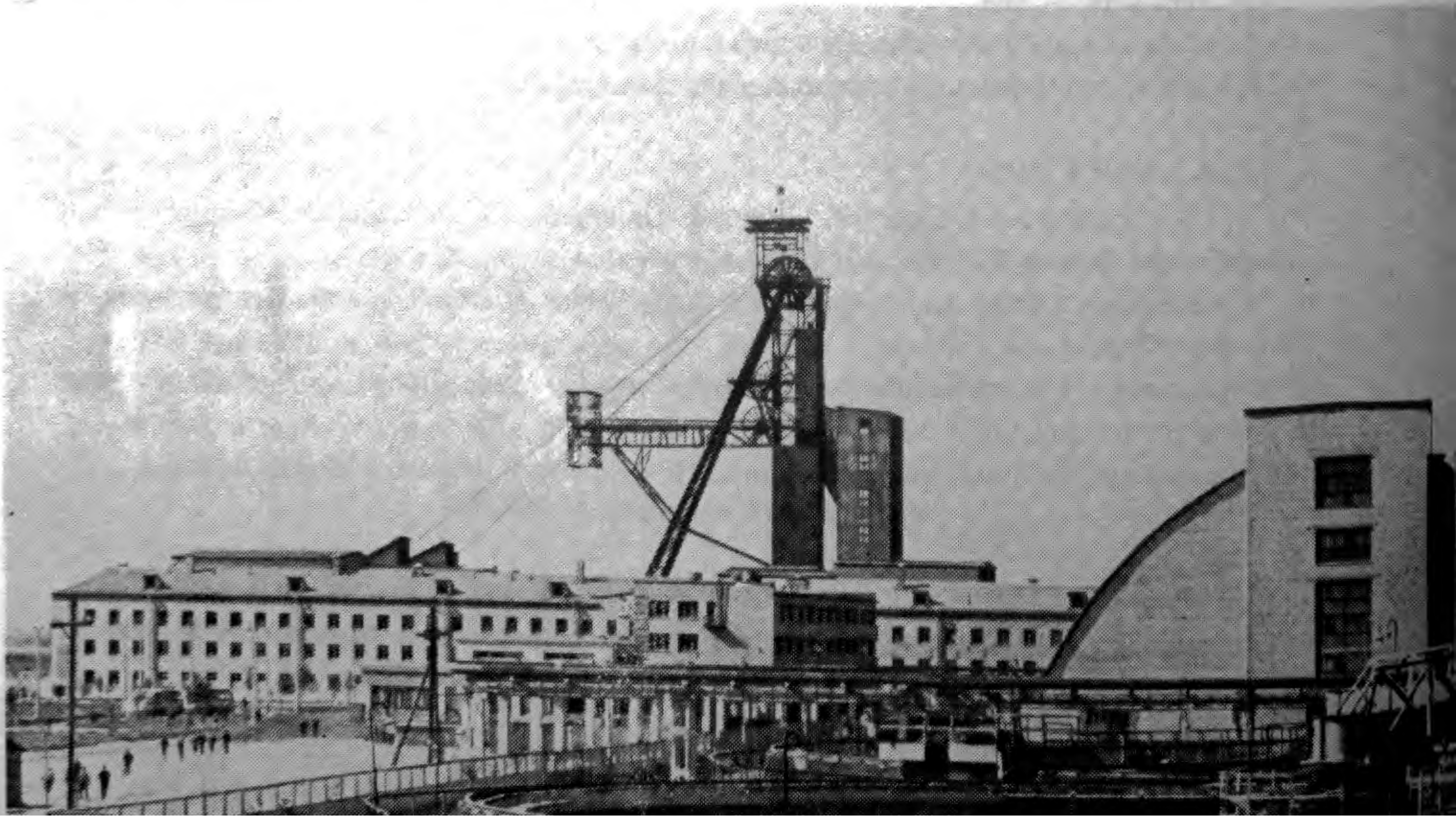
The land is rich in peat, — providing material for the chemical industry and for the production of electrical energy, — rock salt, coal, shale, phosphates, dolomites, limestone, kaolin, sand and gravel, and other building materials.

Industry and Production

Although power and energy production are the major industrial concern in Byelorussia, the republic is prominent in the metallurgical, chemical, textile, lumber, pulp and paper, and fertilizers industries of the Soviet Union. Some products, of which Byelorussia produces a disproportionately large share in the Soviet Union, include tractors, motorcycles and scooters, metal cutting lathes, bearings, computers, wrist watches, pianos, chemical fibres, and television sets.

Agriculturally, Byelorussia produces flax-fibre, grain, sugar, meat, eggs, and dairy products in addition to about 1/3 of the world's total potato crop.

The Salihorsk Potassium Complex, a giant of Byelorussia's chemical industry

Нафта знаходзіцца ў пяцёх радовішчах на ўсходнім Палессі.

Каля 12% тэрыторыі рэспублікі займаюць тарфянікі, у якіх знаходзіцца каля 30.4 мільярдаў кубамэтраў **торфу**, сыравіны для хэмічнай прамысловасьці й для вытворчасці электрычнай энэргіі.

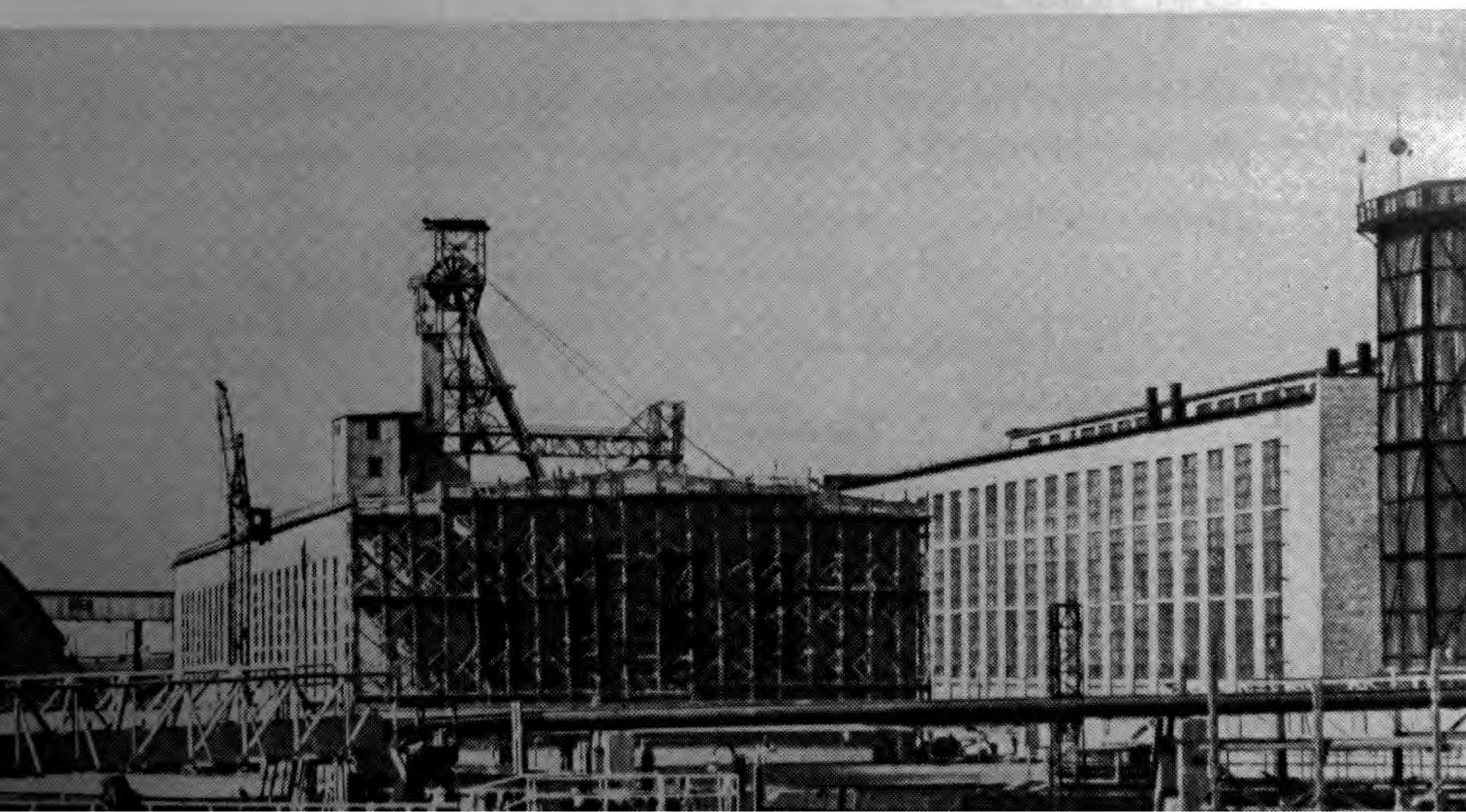
Бурае вугалье залягае ў Гомельскай, Берасьцейскай і Менскай вобласцях ды гарушчыя сланцы (shale) каля Турава, Любані (Гом. вобл.) і Старобіна.

Зялезная руда знойдзеная каля Стоўпцаў і Карэлічаў (Менская й Горадзенская вобл.).

Апрача гэтага Беларусь багатая на іншыя вартасныя для народнае гаспадаркі выкапні: **фасварыты, лёгкаплаўкія гліны, пяшчана-жвірова-галечныя матар'ялы, сылікатныя й будаўляныя пяскі** (сыравіну для вырабу цэмэнту), **граніт, вапняковую сыравіну, будаўляны камень, шкляныя пяскі, тугаплаўкія гліны й каалін** (для вырабу парцеляны), а таксама **лекавыя мінэральныя воды** ды іншыя.

Прамысловасьць: машынабудаўляная, аўтамабільная, мэталаяпрацоўная, электратэхнічная, хэмічная, мінэральных угнаеньняў, нафтавая, будаўляных матар'ялаў, дрэвапрацоўная, паперная, тэкстыльная, штучнага валакна, абутку, харчавая, цукровая.

Прадукцыя рэспублікі: грузавыя аўтамабілі, трактары, кампютары, машынапрацоўныя прылады, тэлевізары, радыяапараты, халадзільнікі, машыны шыць, гадзіннікі; бульба, лён, збожжа, яйкі, мясныя й малочныя прадукты.

- б) Прымётнікі з назоўнікамі з пўнкту “а)” (ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 229)
напішэце ў **множным ліку**.

УЗОР. 1. Бацькавы сады, бацькавы хаты, бацькавы аўты.
2. Матчыны сыны, матчыны сукенкі, матчыны крэслы.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 230. а) Перапішэце сказы. Выпішце **прымётнікі ў кароткай форме** ды побач дапішэце іхную **поўную форму**.

1. Пёршыя громы, сэрцу вы мілы, люб мне ваш сьмех паміж гор! (Колас)
2. Забурліла сіне мора ад віхроў. (Купала)
3. Стаў чырван месяц круглаліцы. (Колас)
4. Мне мілы рэчка, лес і дуг.
5. Удаўся гарох тонак і высок, на лісьце шырок.
6. Ня той харош, хто на твар прыгож, а той харош, хто на справу гош.
7. Повен хлявец белых авец. (Рот і зубы).

- б) Перапішэце сказы ў зорку дадзеныя **поўныя прымётнікі**, а побач іхную **кароткую форму**

вялікі, вялікая, вялікае; малы, малая, малое; стары, старая, старое;
белы белая, белаяе; чырвоны (чырван), кароткі (каротак), гладкі
(гладак), грозны (грозен), мілы, мілая, мілае, дарагі (дараг).

УЗОР. Мужчынскі род		Жаноцкі род		Ніякі род	
Поўны	Кароткі	Поўны	Кароткі	Поўны	Кароткі
вялікі	вялік	вялікая	вяліка	вялікае	вяліка
...	...	...	...	...	...

- в) Прачытайце, а тады навучэцеся напамяць.

СЬНЯЖЫНКІ

Закружыліся
Сьняжынкі
Нізка, нізка
Над зямлёй.
Ціха лётаюць
Пушынкі

Нязьлічнай
Чарадой.
Быццам тыя
Матылёчкі,
Весяляцца

Нездарма —
Адамкнула
Ўсе замочкі
Ў небе ім
Самá зіма

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 231. а) Прачытайце прыслоўі ды запішэце іх у альфабэтным парадку зь іхным ангельскім значаньнем.

1.	цяпёр сягоньня назаўсёды учора	памойму улётку зараз некалі	ра́на узімку адту́ль бясконца	здалёк налёта ці́ха на́нач
2.	не́дзе пазаўчора лётась на́нава	вы́сака дамоў дома вясёла	ху́тка шпа́рка памалу ча́ста	ура́ньні шмат на́дта папёршае

б) У клясе вучні складаюць вусна кароткія **ска́зы** з гэтымі прыслоўямі.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 232. а) Прачытайце ска́зы, а тады ў вадзін слупок выпішце дзеясловы з прыслоўямі, а ў другі — наззоўнікі з прымётнікамі. Пастаўце пытаньні.

УЗОР. Паказаліся (калі?) позна. Вясна́ (якая?) позная.

- Сёлета позная вясна́ не сьпяшáлася. На дрэвах позна паказаліся першыя зялёныя лісточкі.
- Прыгожая яблынка стаяла ў ружовым убраньні. Прыгожа вясна́ апрану́ла прыроду.
- Высокая хвоя выра́сла на ўзьлёсьсі. Вы́сака на ма́чту ўзьніма́ецца бел-чырвона-бёлы сыцяг.
- Дзеці вясёла гуля́лі. Зь лёсу вясёлая гу́рба дзяце́й ськірава́лася да рэчкі.
- Каля ракі быў шырокі луг. Рака́ разьлі́лася шырока.
- Самалёт узя́ўся ў высокае не́ба. Вы́сака ў не́бе мігце́лі зоркі.

б) Дапісаць да дадзеных прыслоўяў прыслоўі з супрацьлежным значаньнем ды ў клясе вусна ўкласьці зь імі ска́зы.

УЗОР. Уні́з — уве́рх

зьлё́ва	сьпе́раду	зблі́зку	вясё́ла	добра́
глы́бака	ні́зка	зьні́зу	павольна́	ра́на
ця́жка	увеча́ры	уве́рсе	удзе́нь	упе́рад

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 233. а) Перапішэце скáзы. Растлумáчце, да якіх часьцінаў мовы налéжаць падчыркнутыя словы. Перакладзэце скáзы ў ангéльскую мову.

1. Некаторыя хва́брыкі працуюць **удзень і ўночы**.
2. **У дзень**, такі прыгожы, добра ла́дзіць маёўку.
3. Мы пры́ехалі **ўночы**. **У ночы** зімовыя бываюць моцныя маразы.
4. Яны́ жыву́ць **унізе**, а на павёрсе жыве́ іхны сын зь сям'ёю. **У нізе** іхнага дому ніхто ня жыве́, там яны маю́ць кра́му.
5. **Увосень** ча́ста йду́ць дажджы́. **У восень** позную дні кароткія, а ночы даўгія.
6. Воз перакуліўся **набок**. Мы зь́ехалі **на бок дарогі**.
7. **Зараз** пачне́цца лэ́кцыя. Тут гэтулькі кні́гаў, мы іх не забяром **за раз**, ані за два разы́.

б) Перапішэце, **словы з дужак** адпаведна напішэце **зьліта** або **асобна** з наступным словам. Зьмяне́це, дзе трэ́ба, “з” на “с”.

1. (У) гары над хвойні́кам зялёным сну́юцца пчо́лкі зь ціхі́м зва́нам.
2. (У) гары́ гэтай ёсьць пячо́ра.
3. (У) восень пту́шкі адлята́юць у в́ырай.
4. (У) восень цёплую добра расту́ць грыбы́.
5. (З) пача́тку вясны́ расьцьвілі прале́скі.
6. (З) пача́тку разьвяза́лі зада́чы, а тады́ перапіса́лі практыкава́ньне.
7. Не́дзе (з) боку́ ціха́ бу́лькала рэ́чка.
8. (З) боку́ ле́су блісну́ла ма́ланка.
9. Со́вы (у) дзень сы́пяць, а (у) ночы лё́таюць.
10. (У) дзень паго́дны на пля́жы ўсю́ды шма́т людзе́й.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 234. а) Перапішэце скáзы, заміж падчыркнутых прыслоўяў устаўляючы блізкія значаньнем з часьцінкай “не(ня)” са слупка́ з правага боку.

УЗОР. Нам ма́ла давялося адпачыва́ць. Нам няшма́т давялося адпачыва́ць.

1. Нам ма́ла давялося адпачыва́ць.	нярэ́дка
2. Мы ча́ста наведва́лі маста́цкую галерэ́ю.	нягу́чна
3. Яны́ знайшлі шма́т бара́вікоў у бары́.	нядо́бра
4. Блі́зка ад школы́ працяка́е ра́ка.	няма́ла
5. Пту́шкі ляце́лі ні́зка.	няпры́ёмна
6. Раптоўна́ пе́рад на́мі адкры́лася прыго́жая паля́на.	няшма́т
7. Ці́ха ё́н гавары́ў, але вы́разна.	няпрыго́жа
8. Ё́н шма́т хварэ́е й бла́га выгляда́е.	нявысо́ка

9. Янка, **бры́дка** гэтак пла́каць.
 10. Сустрэ́цца з ма́ім калі́шнім сябра́м з
 клясы́ Анто́сем Пысі́нам было вельмі **пры́кра**.

недалёка
 нечакана

б) Перапі́шэце ска́зы, пішучы “не (ня), ні” зьлі́та або асо́бна.

1. Ты сам (не) шмат тут зробіш.
2. Згубленае золата можна знайсці, згублены час — (ні) колі.
3. Дажджы ў травені месяцы йшлі (не) рэдка, а вельмі часта.
4. Зь нізіны па гэты бок Нёмна (не)сьціхана, аднатонна кракталі жабы.
5. Тут (не) сұха, а вада сочыцца пад нагамі.
6. “Народныя думы й казкі давалі мне сілы (не) мала” — сказаў Янка Купала.
7. (Не) даўно, а толькі сёлета мой брат скончыў університэт.
8. (Не) даўно яны былі ў Сяднёва. Хто яны? “Мой брат з Анто́сем (Зайцаў) і Язэ́пам (Чыгры́н)”.

в) Вы́разна чыта́ць, вы́пісаць у вадзін слупок усё прысло́ўі, а ў другі ўсе прыме́тнікі.

КАСЬМІЧНЫ ЭКІПАЖ

Хлопчык ранкам у кватэру
 Прыцягнуў з двара фанэру
 І за шафаю
 Тайком
 Доўга стукаў малатком:
 Забіваў цвікі
 Упярта.
 І глядзёце —
 Вось дык цуд! —
 Карабэль гатоў да старту,
 Аж да зор яго маршру́т.
 Пазайздросьцяць Слаўку дзеці!
 Касманаўт малёнькі наш
 Для палёту на раке́це
 Падбірае экіпа́ж.

— Маці перш за усё, вядома,
 Зь ёю будзе лёгка мне.
 Зажыву́ ня горш, як дома,
 На касьмічнай цаліне.

З мамай беды ўсе — ня беды!
 У міжзорным караблі
 І сьняданкі, і абеды
 Будуць, як і на зямлі.
 На аднэй нябёснай маньне
 Хіба-ж доўга праляціш?.. —
 Ад відна і да зьмяркання
 Непакоецца малы.
 — А які палёт бяз бацькі?
 Будзе месца і яму.
 Хто купляць мне будзе цацкі,
 Калі таткі не вазьму?
 А сябры:
 Анто́сь, Мі́кола,
 І Ната́лька, і Ры́гор,
 Тыя, зь кім хаджу́ я ў школу?
 Як бязь іх ляцець да зор?
 . . . Так вядзе сваё падлікі
 Касманаўт малёнькі наш.
 І расьце, расьце вялікі,
 Нябывалы экіпа́ж.

П. Мака́ль

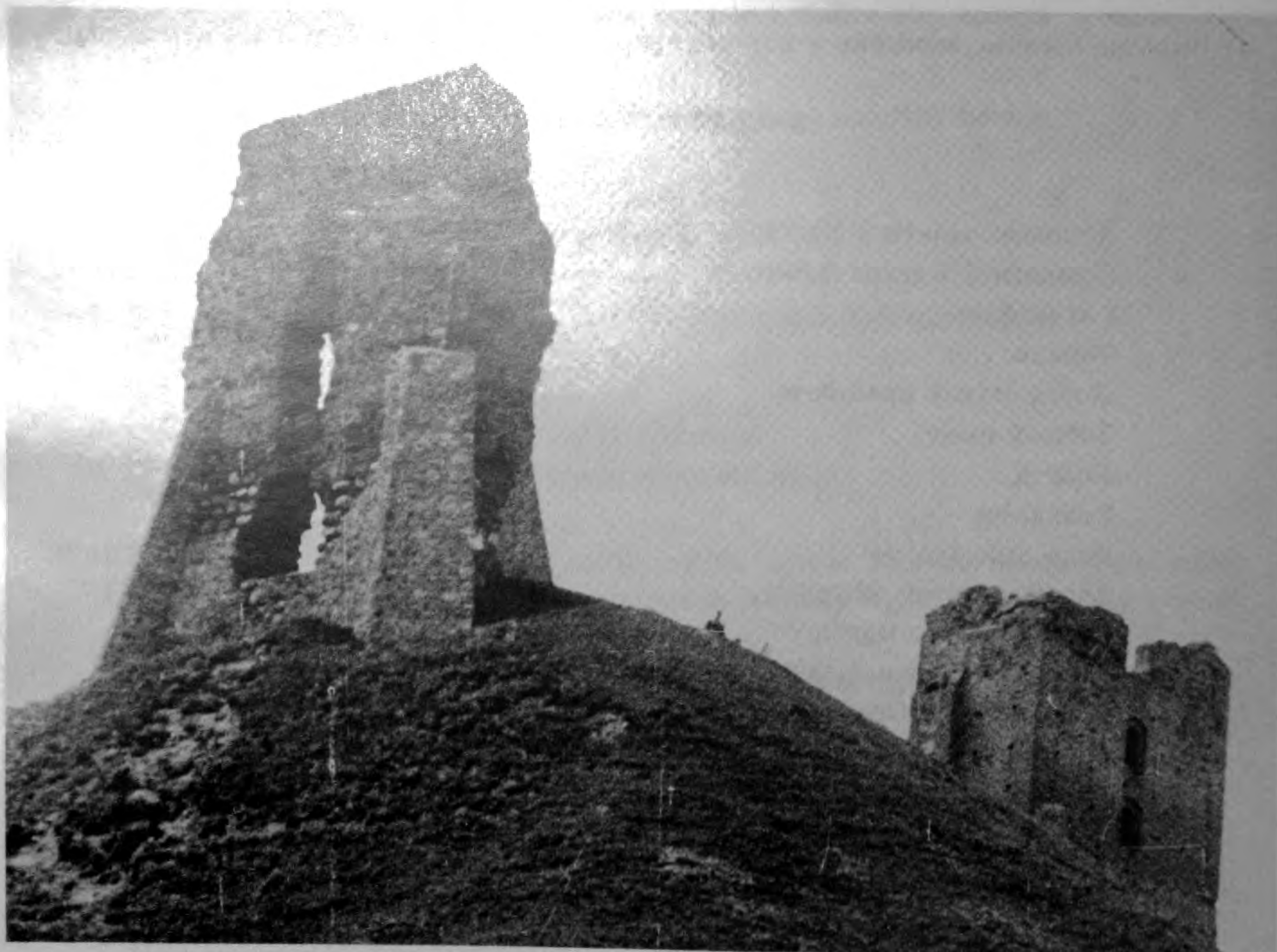

Слоўнік (Vocabulary)

фанэра, -ы (f.) plywood
 тайком (adv.) secretly
 цвёік, -а (m.) nail
 цуд, -у (m.) miracle
 маршрут, -у (m.) route
 палёт, -у (m.) flight
 падбіраць (I); падбіраю, -еш, -юць
     to select, to pick
 экіпаж, -у (m.) crew
 касмічная цаліна (f.) (in this case) outer
     space

нябёсная манна (f.) heavenly manna
     (biblical)
 зьмярканьне, -я (n.) dusk
 непакоіцца (II); непакоюся, -ішся, -яцца
     to worry, to be anxious about
 малы, -ога (m.) little boy
 вазьму (pf.) fut. of бяру I shall take
 падлік, -у (m.) calculation
 нябывалы, -ая, -ае unprecedented

**Ruins of the Castle-fortress (built in the period between the 10th and 16th centuries)
 in Navahradak**

КРУГ 21

ТВАР У ТВАР З НАВУКАЙ

(Паводля аповесці Алёны Васілёвіч “Пачакáй затрыма́йся...”)

За першым днём вучэння йдзе другі, ідзе трэйці. Так праходзіць тыдзень. А потым, пасля ўсяго аднаго толькі выходнага дня — у нядзелю — зноў пачынаецца першы дзень, другі дзень, трэйці . . . Ганька прыкметна стамляецца на лекцыях, астаецца ад старэйшых у дарозе (і старэйшыя крычаць на яе), не паспявае навучыцца як належыць лекцыяў дома... Бо хоць і думалася ёй, што як пойдзе яна ў школу, то назаўсёды ўжо разлічыцца з пашай і свіньмі, — нічога з гэтага ня выйшла. І свіньні засталіся, і паша засталася. І цётка Хвядора, ледзь толькі Ганька паспее пад’есці пасля школы, адразу-ж адпраўляе яе на выган.

— З навукі вайай, кажа цётка да Ганькі, — я вам скваркі ў торбу не пакладу. Пасеце свіньні, каб са́ла было...

І Ганька бярэ пужку й гоніць свіньні на выган. Хоць якáя карысьць? Усяроўна ніхто ёй тае скваркі ў торбу не кладзе. Ёй — у школу — цётка дае смажаныя перад полымем на скаварадзе сухія скрылікі бульбы...

Лекцыі назаўтра Ганька рыхтуе вечарам. Сядзе ў “сталавай”, здымае са сцяны й ставіць на стол лямпу ды бярэцца за пісаньне. Ужо што-што, а гэта пісаньне Ганьцы — адна пакута! Настаўнік патрабуе, каб пісаць чыста й роўненька, з націскам... А Ганька не паспела напісаць аднаго радка, як глядзіш, на сярэдзіне чыстай як снег бэлай балонкі сядзіць ужо чарнільная “перапечка”. Пачне Ганька сьціраць тую няшчасную “перапечку” сьціркай, дык яшчэ прадзярэ дзірку! А пачне плакаць ад гора — дык зальле сляза́мі ўсю балонку...

— От заўтра будзе табе ад настаўніка! — заглядае ў Ганьчын сшытак сястра́ Баля. У яе самое сшыткі й кніжкі чысьценькія, акуратныя. (Вядома, яна-ж вялікая!). Ад гэтай пагрозы Ганька яшчэ больш разліваецца ракой.

— Вазьму́ й парву́ гэта дурное пісаньне... Гэта дурное “ы”! — намерваецца й запраўды парваць сшытак Ганька.

“Ы” і, праўда, у яе ніяк ня пішацца. Усё дзеці яшчэ на лекцыі навучыліся пісаць яго, а ў Ганькі яно ніяк ня выходзіць! Цэлая балонка нейкіх крывуляў, а ня “ы”.

— Навошта табé сшытак ірваць, — падыходзіць супакоіць Гáньку дзядзька Мікала́й, — вы́рві лепш ужо адну́ гэту няўда́лую балонку ды перапішы́ яé зноў.

І Гáнька слухаецца дзядзькі: вырыва́е балонку ды зноў бярэцца за гэта сваё непадаўкое “ы”.

Дзядзька ніколі ня свáрыцца на Гáньку, ніколі не сьмяе́цца зь ё́йных памы́лак. Наадварот. Ён вельмі любіць слухаць ё́йнае чыта́ньне. А чыта́ць Гáнька ўмее! У кля́се яна́ ўмее чыта́ць лепш за ўсіх дзяце́й — пры ма́ме яшчэ навучы́лася — на́вет у сто разоў лепш за Жука́ Іва́на, хоць ён і другагоднік. Дзядзька Мікала́й любіць разгляда́ць малю́нкі ў Гáньчыным буквары. І вельмі-ж яму́ заўсёды сьмешна з буржу́яў: усё яны́ як адзі́н у капялюшо́х, і пў́за ў ка́жнага таўстое-таўстое, як паду́шка.

— Я на́вет у Амэрыцы такі́х таўсты́х паноў ня ба́чыў, — сьмяе́цца дзядзька.

— Бо ў Амэрыцы былі паны, а гэ́та буржу́і, — сур’ё́зна тлумáчыць дзядзьку Гáнька.

— Хіба́ што так, — згаджáецца дзядзька.

Любіць хвалі́цца Гáнька дзядзьку і сваім малява́ньнем. Толькі дзядзька, хоць і акулáры ён, адна́к дзядзько́ не заўсёды разьбіра́е, што намалява́ла Гáнька ў сваім блакі́тным альбо́ме.

— А гэ́та што журавы́ ляту́ць? — пыта́ецца дзядзька ў Гáнькі, адносячы ад вачэ́й на вьцягну́тую руку́ ё́йны малю́нак.

— Журавы́... Які́я журавы́ — гэ́та-ж кве́ткі! — абурáецца такі́м дзядзькавым нэву́цтвам Гáнька, — Нічо́га вы ня ба́чыце!

— Можá й ня ба́чу, — зноў лагодна згаджáецца дзядзька Мікала́й.

І Гáнька, добры настрой якой у момант псуе́цца ад гэтых “журавоў”, адбіра́е ў дзядзькі альбо́м ды пачына́е сярдзі́та склада́ць назаўтра ўсю сваю́ наву́ку ў торбу.

II.

Дзядзька варочаецца ў свой куток на кúхні, дзе ён мудрэ́е вечара́мі над шы́лам і дра́твай — шы́е й ла́дзіць усёй сваё́й сям’і́ (дый сусéдзям такса́ма) абúтак.

— Хадзі́, Гáнька, — клі́ча ён з кúхні, — паглядзі́, які́я важне́цкія ту́флі ў цябе́ бу́дуць.

Гáнька нічо́га не адка́звае, але не адмаўля́ецца, ідзе́.

— Дзе яны́? — пазіра́ючы спады́лба, пыта́ецца яна́.

— А вось — на, памэ́рай! — даста́е са сваё́ шавéцкае скры́нкі санда́лі не санда́лі, ту́флі ня ту́флі дзядзька.

— Я такі́х ня хочу́! — яшчэ больш надзі́маецца Гáнька, — яны́ бры́дкія. Та́кіх ніхто́ ня носі́ць.

— Бач, яка́я па́ні ва́жная! — ня вытры́мвае на гэ́та, адклі́каецца ад пéчы цётка

Хвядора, — “брыдкія!..”. А дзе-ж табé лёпшых узяць?.. Другія носяць лёпшыя, дык у іх бацькі...

— Ну, годзе! — спыняе цётку дзядзька. — А ты памéрай. Ты-ж памéрай толькі... — хоча ўсúнуць Гáньчыну нагú ў пантофаль дзядзька.

Гáнька не даецца.

— Я хачú такія, як у Вáлі...

— Дык Вáля-ж ужо ў чацьвэртай групе! — зноў ня вытрымвае цётка.

— Табé я пашыю таксама гэтакія, як у Вáлі. Толькі тавáру дастáну, — угаворвае Гáньку дзядзька, — ты толькі прымéрай.

— Я ня хочу... — ня можа стрымáць плачу Гáнька ды усё-ж мéрае нямілыя дзядзькавы пантофлі.

І тут-жа залівáецца слязьмі яшчэ больш: на назé яны здаюцца ёй зусім як лапці.

— Я ня бúду іх насіць...

— Ня бúдзеш... Мне толькі не ставáла тваé хваробы. Усё дзéці ходзяць ужо абúтыя, а яна адна бúдзе босая. Гэтакі холад.

А восень і запраўды раньняя й халодная. Раніцой як выскачыш з хáты босы, дык ногі аж заходзяцца. І тамú, як толькі выберашся з Кляпчáнскага балота — адразу-ж трэба ўсúнуць ногі ў нэшта сухое й цёплае, бо ня вытрываць! І ўсё дзéці й запраўды маюць ужо хоць які абúтак. Адна Гáнька ходзіць дасюль босая, бо ў яé няма нічога на ногі.

— Дык трэба яшчэ гэтыя выдумкі: брыдка — хораша... Як быццам у яé бацька ці маці сядуць ды паедуць у Слúцк ды прывязуць ёй самыя лёпшыя чаравікі...

Гэта ўжо зноў цётка. Але дзядзька не даé ёй разагнацца.

— Пакúль што паносіш гэтыя, а там я пашыю табé лёпшыя. Дый настаўнік абяцаў, што школа табé таксама дасьць новую сьвítку й чаравікі...

Абяцаў гэта настаўнік і Гáньцы. Ужо некаторым дзéцям, у каго няма бацькоў (Гáнька ня любіць, калі кажуць “сіраты”, калі яé самúю таксама завуць “сіратой” — тады ёй хочацца плакаць), падавалі.

... Напамінак пра чаравікі й сьвítку, якія, сказаў настаўнік, і ёй таксама хúтка падаруе школа, адразу мяняе Гáньчын настрой. Чорт іх бяры, гэтыя пантофлі! Можа яна іх яшчэ й ня бúдзе насіць, можа яшчэ й пацяплее, а можа калі й паносіць, то зусім нядоўга... А потым яна іх выкіне дзе-небудзь у лазовы куст на Кляпчáнскім балоце... Гáнька ўяўляе, як яна размахнецца і як шпурне гэтыя дзядзькавы пантофлі! І ёй ад гэтага робіцца сьмэшна й вясёла. І яна абувáе пантофлі.

— Вось ты ў нас і маладзéц, — хваліць яé дзядзька, навет не здагадваючыся, што зробіць Гáнька з гэтымі брыдзнымі ягонымі пантофлямі...

— Ато, бач, надумалася! — астыгае й цётка. — Ды лезь ужо на печ, кладзіся спаць, — загадвае яна, — ато раніцой цябé ніяк не дабúдзішся.

III.

І гэта праўда. Чым больш праходзіць часу, тым менш застаецца ў Ганькі ахвоты да навукі, да школы.

Як быццам і добра ўсё: і настаўнік нязлосны, і паўстынскія хлопцы ўжо больш ня б'юцца (пасля таго, як нашыя некалькі разоў добра далі ім!), і як раздажджыцца, то ў школу іх падвозяць конна...

Праўда, падвозу гэтага — конна, праз паўстынскія брады! — Ганька ня любіць і баіцца. Яна ўся як асінавы ліст трасецца, абы толькі конь зайшоў у брод. Ёй так і здаецца, што конь возьме ды ляжа ў ваду, і тады яна ўтопіцца... І хоць коні разумныя і ні адно канянё, апрача Вішні Міхася Няронскага, не кладзецца ў вадзё, усяроўна Ганька баіцца...

... Сьмялёй і весёлей робіцца жыць, калі настаюць першыя замаразкі, калі выпадае першы сьняжок, а затым прыціскае ўжо й добры мароз. Тады Кляпчанскае балота робіцца цвёрдое, як ток, тады замярзаюць брады (і ня трэба пераяжджаць іх конна), тады на ўсім амаль шляху да школы збудоўвае зіма коўзанкі. Тады...

Каб ня рваць дарэмна абутку, з дому кáжны бярэ па невялічкім ахапку саломы-аўсянкі. Вельмі-ж удала абкручваць ёю падэшвы ботаў ці валёнак. І коўзайся колькі хочаш — і падэшва цэлая! (І ніхто дома ня будзе лаяць!) І балота ўзімку такое даступнае, такое прыхільнае. Ні руды таё, што чвіркае пад нагамі й гнюсіць усё, на што ні нападзё, ні таго пёкла, што ўвёсну ці ўвосень: як засядзеш, дык здаецца, век ня выбарашся... І куст кáжны цяпер быццам брат табé родны — ня тое, што ўлётку: адно й глядзі, каб гадзюка ня сыкнула... Узімку на балоце гуляй, дзе хочаш, у хованкі, коўзайся на лёдзе, шукай зайцоў. А яны пасля ночы, па парошы асабліва, бы машынай выстрачаць — гэтак зьбэгаюць усё балота...

Ганька любіць зіму!

Узімку можна спазьніцца на лекцыі. Настаўніку ў школе скажаш, што замяло дарогу, а сам тымчасам ганяй рыбу на бродзе з канца ў канец, з канца ў канец! А яé гэтулькі пад лёдам плавае!.. Або яшчэ вельмі цікава паглядзець, як прыходзіць які-небудзь паўстынскі дзядзька выбіраць зь мэхам замёрзлую рыбу з пастаўленае на ноч у палонцы вёршы... Дык як ты пасьпееш на тую першую лекцыю ці навет і на другую. Добра, што хаця пасьпееш на трэйцюю... За гэта адказ нясуць старэйшыя вучні, і таму на першаклясьнікаў настаўнік вельмі ня сварыцца: ён сам добра ведае, якáя дарога зь Зялёнай Дубровы да школы.

Вясёла таксама, калі падвозяць з дому ці забіраюць на сáнях са школы — хто-небудзь з бацькоў ці старэйшыя браты й сёстры. Малых пазахўтваюць, каб не памёрзлі, у кажухі — тырчаць адно толькі насы — і пасаджаюць на сярэдзіну саней. Старэйшыя пачапляюцца з бакоў, павіснуць ззаду на палазох. Цесната. Піск. Сьмех... А малыя, як наваляцца на іх ды добра прыціснуць, узынімуць плач...

Адным словам — і добрая рэч школа, і ня вельмі. Каб менш лекцыяў было вучыцца ды каб больш выходных дзён было — тады-б Ганька, напэўна, была-б самай лепшай вучаніцай. А так — на першыя ў сваім жыцці зімовыя канікулы Ганька варочаецца з адным толькі вельмі добрым чытаннем. Задачы-ж развязае яна слаба і піша таксама няпрыгожа. І дзён прапусьціла нямала. (Падумаеш, у яе то галава балела, то живот, то зубы...)

І ўсё-ж даведка з такімі, хоць і ня выдатнымі адзнакамі Ганьку не засмучае. Папершае, “энзэдэ”-ж у яе нямá ніводнага. А падругое, цэлых дзесяць дзён ня трэба будзе хадзіць у школу. Цэлых дзесяць дзён будуць канікулы.

Жыццё цудоўнае!

Слоўнік (Vocabulary)

твар у твар face to face
затрымацца (I) (pf.) fut. затрымаюся,
-ешся, -юцца to stay longer
выходны дзень (m.) day off
стамляцца (I); стамляюся, -ешся, -юцца
to get tired
аставіцца (I); астаюся, -эшся, -юцца
to be behind
разьлічыцца (II) (pf.) fut. разьлічўся,
-ышся, -ацца to get rid of
паша, -ы (f.) pasture
выган, -у (m.) common pasture ground
скварка, -і (f.) fried bacon, crackling
пасьвіць (II); пасу, пасьвіш, пасьвяць
1. to tend grazing (pigs, cattle),
2. to graze
сала, -а (n.) salt pork, bacon
пуга, -і (f.) (dim. пужка, -і) whip
смажаныя сухія скрылікі бульбы
potato chips
пакута, -ы (f.) torment, torture
патрабаваць (I); патрабую, -еш, -юць
to demand, to insist
роўненька (adv.) evenly
перапечка, -і (f.) small loaf of bread
чарнільная “перапечка” ink blot
разьлівацца ракой (in this case) to cry
парваць (I); (pf.) fut. парву, -эш, -уць
to tear to pieces
дурны, -ая, -ое stupid
намервацца (I); намерваюся, -ешся, -юцца
to be about, to intend

непадаўкі, -ая, -ое tenacious, unyielding,
difficult

сварыцца (II); сваруся, -ышся, -ацца
(на + acc.) to scold

буквар, -а (m.) ABC book, primer

буржуй, -я (m.) bourgeois

пўза, -а (n.) belly

падўшка, -і (f.) pillow

згаджацца (I); згаджаюся, -ешся, -юцца
to agree

хваліцца (II); хвалюся, -ішся, -яцца
(with instr.) to brag (of, about), to
boast (of)

акуляры (pl.) eye glasses

разьбіраць (I); разьбіраю, -еш, -юць
to make out, to understand

абуріцца (I); абурваюся, -ешся, -юцца
to be indignant

невуцтва, -а (n.) ignorance

лагодна (adv.) gently, mildly

сярдзіта (adv.) angrily, with anger

торба, -ы (f.) bag, schoolbag

II.

мудраваць (I); мудрую, -еш, юць to ponder,
(in this case) to toil

шыла, -а (n.) awl

дратва, -ы (f.) wax-end (strong thread)

пазіраць спадылба to glower, to look
distrustfully, sullenly (at)

памэраць (I) (pf.) fut. памэраю, -еш, -юць
to try on

надзіма́цца (I); надзіма́юся, -ешся, -юцца
to distend

брыдкі, -а́я, -о́е ugly

вытры́мваць (I); вытры́мваю, -еш, -юць
to contain oneself, to refrain

спы́няць (I); спы́няю, -еш, -юць to stop

усу́нуць (I) (pf.) fut. усу́ну, -еш, -уць
to shove in, to thrust in

дава́цца (I); даю́ся, -е́шся, -ю́цца to let
oneself be caught

не дава́цца to evade, to dodge

тава́р, -у (m.) goods, (in this case)
material, leather

ла́паць, ла́пця (m.) type of moccasin made
of flexible bark (bast)

хадзі́ць абу́тым to wear shoes, to have
shoes on

босы, -ая, -ае barefoot

ногі заходзя́цца the feet are becoming
numb from cold

разагна́цца (I); (pf. of разгна́цца, I)
to gather full speed

сьві́тка, -і (f.) peasant's cloth coat

сіра́та, -ы (m. & f.) orphan

напамі́нак, напамі́нку (m.) reminder

чо́рт, чарта́ (m.) devil

лазовы́ куст, -а́ (m.) osier (willow) bush

размахну́цца (I) (pf.) fut. размахну́ся,
-е́шся, -у́цца to swing one's arm

шпурну́ць (I); (pf.) fut. шпурну́, -е́ш, -у́ць
to hurl

сьме́шна (adv.) funny

бры́дэзны́я = ве́льмі бры́дкі́я very ugly

астыга́ць (I); астыга́ю, -еш, -юць 1. to cool
down, 2. to get cold

печ, -ы (f.) oven (built of brick)

дабудзі́цца (II) (pf.) fut. дабуджу́ся,
дабу́дзішся, -я́цца to manage to wake
up, to rouse

III.

ахвота́ да наву́кі, школы́ an inclination
or wish to learn

паўсты́нскія хлопцы́ boys from the village
Paustyn

падвозі́ць конна́ to give a horseback ride

бро́д, -у (m.) ford, shallow spot in the
river or marsh

асі́навы лі́ст, -а (m.) aspen leaf

утапі́цца (II); (pf.) fut. утаплю́ся,
утопі́шся, -я́цца to drown, to be
drowned

то́к, -у (m.) hard clay threshing floor

аха́пак, аха́пку (m.) bunch

сало́ма-аўся́нка (f.) oat straw

падэ́шва, -ы (f.) sole

валё́нкі (pl.) (a type of) felt boots

прыхі́льны, -ая, -ае favourable, helpful,
propitious

руда́, -ы́ (f.) red stain on a swamp

гну́сіць (II); гну́сіць, -я́ць to stain,
to make filthy

гадзі́юка, -і (f.) adder, viper

хованкі́ (pl.) hide and seek

вы́страчыць (II); (pf.) fut. вы́страчу, -ыш,
-а́ць to stitch, (in this case) to leave
a pattern of footprints

ганя́ць (I); ганя́ю, -еш, -юць to chase

палонка́, -і (f.) ice-hole

ве́рша, -ы (f.) fishing-basket, creel

не́сьці адка́з to be responsible

Зялё́ная Дубро́ва Green-Oak Grove (the
name of a village)

пазаху́тваць, (I); (pf.) fut. пазаху́тваю,
-еш, -юць to cover up, to tuck in

кажу́х, -а́ (m.) sheepskin overcoat

пачапла́цца (I); (pf.) fut. яны́ пачапла́юцца
to hang on

палазы́ (pl. of полаз, -у) runners of a sleigh

вароча́цца (I); вароча́юся, -ешся, -юцца
to come back, to come home

прапусы́ць (II); pf. past прапусы́ціў, -ла,
-лі to miss

жыво́т, -а́ (m.) stomach

даве́дка, -і (f.) 1. mid-term report,
2. reference

засмуча́ць (I); засмуча́ю, -еш, -юць
to make sad, worried

папе́ршае (adv.) firstly, first of all, for
one thing

“э́нзэдэ” (short of не́здавальня́юча)
unsatisfactory mark

падру́гое (adv.) secondly

кані́кулы (pl. only) vacation

ПЫТАНЬНІ

1. У каго Ганька жыла, як яны зваліся?
2. Чаму Ганька не пасьпявала рыхтаваць лекцыі, калі яна іх рыхтавала?
3. Якія прадметы Ганька любіла найбольш, і што было ёй найцяжэйшае? Знайдзеце й прачытайце радкі ў вапавяданьні, дзе пра гэта кажацца.
4. Хто Ганьку найбольш любіў у хаце? Прачытайце тую мясьціну ў вапавяданьні, дзе кажацца пра гэта.
5. Хто любіў разглядаць малюнкi ў Ганьчыным буквары?
6. За што Ганька часам злавалася на дзядзьку Мікалая?

II.

1. Што рабіў дзядзька вечарамі?
2. Якая была пара году, і якое надвор'е?
3. Ці блізка было Ганьцы хадзіць у школу, і якая была дарога?
4. Які быў горад недалёка ад вёскі, дзе жыла Ганька?
5. Чаму Ганька жыла ў дзядзькі Мікалая?
6. Чаму Ганька не хацела памэраць сандалі, якія наладзіў ёй дзядзька Мікалай, і чаму нарэшце згадзілася?

III.

1. Як звалася вёска, дзе была Ганьчына школа, ды балота па дарозе ў школу?
2. Чаму дажджлівым надвор'ем дзяцёй падвозілі ў школу конна?
3. Ці Ганька любіла ёзьдзіць конна? Чаму?
4. Прачытайце ды назавёце ўсе прычыны, чаму Ганька больш любіла хадзіць у школу ўзімку?
5. У якія гульні дзеці гулялі ўзімку на балоце?
6. Як звалася Ганьчына вёска?
7. Яку даведку атрымала Ганька перад зімовымі вакацыямі?

21 — 24Ф THE CHANGING OF CONSONANTS IN THE STEM
ЧАРГАВАНЬНЕ ЗЫЧНЫХ

1. Пры ўтварэньні й зьмене словаў некаторыя зычныя гукі асновы могуць падмяняцца іншымі зычнымі, як мы, прыкладам, ужо бачылі ў дзеясловах:

пісаць — пішу
хадзіць — хаджу

пячы — пяку
рэзаць — рэжу

Гэтая падмена адбываецца паводля пэўных адпаведнасьцяў:

с можа падмяняцца з **ш**, але **ня** з **ж**
к з **ч**, ці яшчэ з **ц**
з з **ж**, а **ня** з **ш**. Гэткая падмена ў граматыцы завецца чаргаваньнем.

Чаргаваньне зычных адбываецца ня толькі ў дзеясловах, але і ў назоўніках, прыметніках, прыслоўях. Прыклады:

ша́пка	—	у ша́пцы, ша́пачка	сухі	—	сушэ́йшы
нага́	—	на на́зэ, ножка	ту́га	—	тужэ́й
му́ха	—	му́се, му́шка	вы́сака	—	вышэ́й

2. Галаўныя выпадкі ЧАРГАВАЊНЯ ЗЫЧНЫХ (для даведак)

к-ц-ч:	ша́пка — ша́пцы — ша́пачка;
к-ч:	пяку́ — пачэ́ш; сяку́ — сячэ́ш; горка — гарчэ́й;
ц-ч:	крыні́ца — крыні́чны; сталі́ца — сталі́чны;
х-с-ш:	страха́ — страсе́ — стрэ́шка;
х-ш:	ву́ха — ву́шы; пух — пушы́сты; ці́ха — цішэ́й;
с-ш:	напіса́ць — напішу́;
г-з-ж:	луг — на лу́зе — лужок;
г-ж:	бягу́ — бяжы́ш; стрыгу́ — стрыжэ́ш; доўга — даўжэ́й;
з-ж:	каза́ць — кажу́; ма́заць — ма́жу;
д-дз-дж:	ход — хадзі́ць — хаджу́; язда́ — э́зьдзіць — э́жджу;
т-ц-ч:	сьвятло — сьвяці́ць — сьвячу́;
д-с:	кладу́ — кла́сьці; вяду́ — ве́сьці;
т-с:	цві́туць — цві́сьці;
ск-шч:	трэ́ск — трашча́ць; блі́скае — блішчы́ць;
ст-сц-шч:	мост — масьці́ць — машчу́; пусьці́ць — пушчу́;
б-бл:	рабі́ць — раблю́; любі́ць — люблю́;
в-ўл:	мова — размаўля́ю; сла́ва — слаўлю́;
м-мл:	кармі́ць — кармлю́; злама́ць — зламлю́;
п-пл:	купі́ць — куплю́; сыпа́ць — сыплю́;
ф-фл:	графі́ць — графлю́.

21 — 25Ф THE CHANGING OF VOWELS IN THE STEM ЧАРГАВАЊНЕ ГАЛОСНЫХ

1. Пры ўтварэньні й зьмене словаў могуць чаргавацца й галосныя гукі асновы, прыкладам: збор — зьбіра́ю (о чаргуецца зь і), нёс — нёсьці — нясу́ — но́шка (bundle) (ё-е-я-о).

2. Галоўныя выпадкі ЧАРГАВАНЬНЯ ГАЛОСНЫХ (для даведак)

е-ё-я-о:	вэсьці — вёў — вяду́; нэсьці — нёс — нясу́ — ношка;	} правіла аканьня
о-а:	воз — вазіць; ношка — насіць;	
э-а:	стрэл — страляць; рэкі — рака́;	
е-о-і:	выберам — зборны — зьбіраю́;	
е-і:	цвет — цьвісьці́;	
о-у-ы:	сохнуць — сухі́ — прасыхаць;	
ой-аі:	рой — раі́цца; по́йла (swill, hogwash) — паі́ць.	

**
*

In some words, when they change their form, certain consonants (or vowels) are changed according to certain rules. For these rules and examples look up the Byelorussian text:

- for the changing of consonants § 21—24Ф, 2;
- for the changing of vowels § 21—25Ф, 2.

21 — I DEGREES OF COMPARISON. THE COMPARATIVE OF ADJECTIVES СТУПЁНІ ПАРАЎНАНЬНЯ. ВЫШЭЙШАЯ СТУПЁНЬ ПРЫМЁТНІКАЎ

а) Якасныя прыметнікі (і толькі якасныя) маюць тры ступені параўнаньня:

звычайная (the positive)	—	нов-ы
вышэйшая (the comparative)	—	нав-ейш-ы
найвышэйшая (the superlative)	—	най-навейшы

б) Утварэньне вышэйшае ступені.

1. Вышэйшая ступень, якая паказвае, што ў вадным прадмеце якасьці больш, як у другім, творыцца пры дапамозе суфіксаў: -ейш-, -эйш-, -ш- ад асновы прыметнікаў звычайнае ступені, прыкладам:

сін-і	сінейшы, -ая, -ае
прыгож-ы	прыгажэйшы, -ая, -ае, -ае
малад-ы	маладзэйшы, -ая, -ае або малодшы, -ая, -ае

2. У прыметніках з задняязычнай асновай на г, к, х пры ўтварэньні вышэйшае ступені “г” чаргуецца з “ж”: тугі, тужэйшы

“к”	з	“ч”: мяккі, мякчэйшы
“х”	з	“ш”: сухі, сушэйшы

ды падобна “с” у канцы асновы чаргуецца з “ш”, а “з” із “ж”.

3. У некаторых-жа прыметніках з асновай на “-к” або на “-ок” у вышэйшай ступені “-к” і “-ок” выпадаюць, прыкладам:

кароткі	—	карацэ́йшы
глыбокі	—	глыбэ́йшы
нізкі	—	ніжэ́йшы
высокі	—	вышэ́йшы

4. Колькі прыметнікаў як добры, блгі, дрэнны, вялікі, малы вышэйшую ступень параўнаньня ўтвараюць ад іншага караня, гэтак:

блгі (дрэнны)	—	горшы
вялікі	—	большы (й вялікшы)
малы	—	мэншы
добры	—	лёпшы

5. Вышэйшая ступень параўнаньня часам творыцца даданьнем да звычайнае ступені словаў больш або менш:

ціхі — больш ціхі, менш сьпэды.

в) Скланеньне ды ўжываньне ў сказе.

1. Прыметнікі ў вышэйшай ступені скланяюцца гэтак-жа, як і ў звычайнай. Прыкл.:

У вышэйшага хлопца чорныя валасы, а ў ніжэйшага сьвётлыя.

2. Назовы прадметаў, да якасьці якіх параўноўваецца тая-ж якасьць дадзенага прадмету, могуць мець форму:

I. вінавальнага склону з прыназоўнікам “за”:

брат старэйшы за сястру,

або II. назоўнага склону са злучнікам “як”, перад якім у сказе заўсёды трэба ставіць коску:

брат старэйшы, як сястра;
мая праца лягчэйшая, як твая.

***

I. Degrees of Comparison of Adjectives.

In Byelorussian, as in English there are three degrees of comparison:

the positive	—	звычайная ступень
the comparative	—	вышэйшая ступень
and the superlative	—	найвышэйшая ступень

II. The Comparative of Adjectives.

a. Formation.

1. The **simple comparative** is formed by inserting between the stem and the ending of the positive form the suffix **-ейш-, -эйш-, or -ш-**. For example:

POSITIVE	COMPARATIVE
сін-і, -ая, -ае	сін- ейш- ы, -ая, -ае
прыгож-ы, -ая, -ае	прыгаж- эйш- ы, -ая, -ае
малад-ы, -ая, -ае	маладз- ейш- ы, -ая, -ае or малод- ш- ы, -ая, -ае

2. If the stem ends in **“-г, -к, -х” or “-с”** the following change of consonants usually takes place:

г changes to ж	тугі (tight)	— тужэйшы (tighter)
к " to ч	мяккі	— мякчэйшы (softer)
х " to ш	сухі	— сушэйшы (drier)
с " to ш	высокі	— вышэйшы (higher, taller)

3. Some adjectives with stems ending with **“-к” or “-ок”** drop these suffixes in the **simple comparative**. For example: кароткі — карац**ейшы**; глыбокі — глыб**ейшы**.
4. A few common adjectives have **special forms** for the comparative formed from different roots. For example:

добры	— лёпшы (better)
благі * (дрэнны)	— горшы (worse)
вялікі *	— большы (bigger)
малы	— меншы (smaller)

* **благі** and **вялікі** have two meanings:

благі, горшы	— bad	вялікі, большы	— big
благі, блажэйшы	— unhealthy or sickly	вялікі, вялікшы	— great

5. The **compound comparative**, although very rarely used, is formed by adding the adverbs **больш** (more) or **менш** (less) to any of the declensional forms of the positive.

For example: гэта **больш (менш)** сьпéлы яблык, як той;
гэтыя вучні **менш** здольныя за тых.

b. Declension and use.

1. Adjectives in the **comparative** are declined in exactly the same manner as in the **positive**. This means they take the same endings. For example:

Singular —	мэншы, мэншага, мэншаму, зь мэншым, пры мэншым
Plural —	мэншыя, мэншых, мэншым, зь мэншымі, пры мэншых

2. After comparative adjectives the conjunction “than” may be expressed either by “за” or by “як”:

I. By “за” + the accusative case of the name of the thing compared. For example:

Брат старэйшы за сястрў. The brother is older than the sister.

II. By “як” + the nominative case of the thing compared. For example:

Брат старэйшы, як сястра́. The brother is older than the sister.

Note that the conjunction “як” is always preceded by a comma.

21 — II THE SUPERLATIVE OF ADJECTIVES

НАЙВЫШЭЙШАЯ СТУПЁНЬ ПРЫМЁТНІКАЎ

а) Утварэньне.

Найвышэйшая ступень прыметнікаў, якая паказвае, што ў дадзеным прадмеце якасьці больш, як у ва ўсіх іншых, **творыцца**:

1. ад **вышэйшае** ступені даданьнем прыстаўкі “най-” або нязьменнага слова “сáма”, прыкладам:

старэйшы	—	найстарэйшы	або	сáма старэйшы
лёпшы	—	найлёпшы	”	сáма лёпшы
лёпшая (-ае)	—	найлёпшая (-ае)	”	сáма лёпшая (-ае)

2. ад звычайнае або **вышэйшае** ступені даданьнем адпаведна займеньніка **сáмы, сáмая** або **сáмае**, прыкладам:

сáмы глыбокі (або сáмы глыбéйшы) яр
сáмая высокая (або сáмая вышэйшая) гарá
сáмае старое (або сáмае старэйшае) мéста

Форма з “най-” ужываецца шмат шырэй, як формы з сáмы, -ая, -ае ці з сáма.

б) Скланэньне й ужываньне.

1. Прыметнікі ў найвышэйшай ступені скланяюцца гэтак-жа, як і прыметнікі ў звычайнай ці вышэйшай ступені, прыкладам:

найлёпшага вўчня, з найлёпшым вўчнем,
сáмым лёпшым вўчням, пры найлёпшых вўчнях.

2. У форме са словам “сáма” скланяецца толькі другая частка:

сáма лёпшы вўчань атрымаў узнагароду;
ня было сáма лёпшага вўчня;
пісáлі пра сáма лёпшых вўчняў.

3. Пасьля **найвышэйшае** ступені **назовы прадметаў**, да якасьці якіх параўноўваецца якасьць дадзенага прадмету, ставім у **родным склоне множнага ліку** з прыназоўнікам “з”, пасьля якога часта дадаецца займеньнік “**усіх**”, прыкладам:

Антось **найлёпшы** з братоў, Антось **сама** старэйшы з братоў.
 Ганна **найпрыгажэйшая** з усіх дзяўчат у клясе.
 Таполя **найвышэйшая** з усіх дрэваў у парку.

**
*

a. Formation.

The superlative degree of adjectives is obtained:

1. by adding the prefix “най-” to the comparative form, or
2. by using the word “сама” (the most) before the comparative or
3. by using the pronoun самы, самая or самое accordingly before the positive or the comparative. For example:

COMPARATIVE

SUPERLATIVE

прыгажэйшы

найпрыгажэйшы or **сама прыгажэйшы**
 most beautiful (handsome)

глыбэйшы

найглыбэйшы, **сама глыбэйшы** (the deepest)

лёпшы

найлёпшы or **сама лёпшы**
 or **самы добры**, **самы лёпшы** (the best)

The form with the prefix “най-” is the superlative form of adjectives most frequently used.

b. Declension and use.

1. Adjectives in the superlative formed by the prefix **най-** are declined as adjectives in the positive or the comparative degree. For example:

найлёпшы вучань, у **найлёпшага** вучня
 пра **найлёпшых** вучняў, няма **самых** добрых вучняў

2. In the form with “сама”, the second part only is declined.

няма **сама** лепшага вучня the best student is not here
 мы гаварылі пра **сама** лепшых вучняў we were talking about the best students.

3. The superlative form indicates that the quality attributed to an object is the highest, as compared with that of other objects. In a sentence the name of those other objects is expressed in the genitive plural, preceded by the preposition “з”, followed sometimes by “усіх”:

Барыс **найвышэйшы** з усіх хлопцаў. Boris is the tallest of all the boys.

21 — III COMPARATIVE AND SUPERLATIVE OF ADVERBS ВЫШЭЙШАЯ І НАЙВЫШЭЙШАЯ СТУПЭНІ ПРЫСЛОЎЯЎ

I. Вышэйшая ступень.

- а) Вышэйшая ступень прыслоўяў творацца ад ступені звычайнае пры дапамозе суфікса “-ей” або “эй”, што дадаецца заміж “-а” на канцы. Гэты суфікс гэтак-жа, як і ў вышэйшай ступені прыметнікаў, найчасцей пад націскам. Прыкл.:

моцна — мацн^{е́}й
вясёла — весял^{е́}й

прыгожа — прыгаж^{э́}й
дарага — дараж^{э́}й

- б) Так, як і ў прыметніках, у прыслоўях, утвораных ад іх, у вышэйшай ступені адбываецца чаргаваньне зычных ды ў некаторых выпадаюць суфіксы “-к-” ды “-ок(ак)”. Прыклады:

1. хутк^э — хутч^{э́}й
ціха — ціш^{э́}й

доўга — даўж^{э́}й
мякка — мякч^{э́}й

2. блізка — бліж^{э́}й
цёмна — цёмн^{э́}й

3. шырака — шыр^{э́}й
глыбака — глыб^{э́}й

- в) У прыслоўях, утвораных ад прыметнікаў зь нерэгулярнай вышэйшай ступеняй, вышэйшая ступень таксама творацца ад іншага караня ды якраз ад таго самага, што й вышэйшая ступень адпаведных прыметнікаў. Прыклады:

добра — лепш (або лёп^{е́}й ці ляп^{е́}й)

блага
дрэнна } — горш (або го^рай ці гар^{э́}й)

мала
крыху } — менш (або ме^ней)

шмат
многа } — больш (або бо^лей ці бал^{е́}й)

II. Найвышэйшая ступень.

Найвышэйшая ступень прыслоўяў творацца ад ступені вышэйшае далучэнь-нем да яе прыстаўкі “най-”. Прыклады:

мацн^{е́}й — наймацн^{е́}й
хутч^{э́}й — найхутч^{э́}й

цяж^{э́}й — найцяж^{э́}й
больш — найбольш

III. У вы́разах з параўнаньнем:

- а) пасля вышэйшае ступені прыслоўяў трэба ўжываць прыназоўнік “за” або “як” (заўсёды з коскай перад ім):

Юрка зв'язаў пачку мацнэй за Антося, або — мацнэй, як Антось.
Ганна вучыцца лепш за Янку, або лепш, як Янка.

б) а пасля найвышэйшае ступені словазлучэнне “з усіх”:

Ганна вучыцца найлёпш з усіх у сям'і.

**
*

Adverbs, derived from adjectives which have degrees of comparison, also have a comparative and superlative form.

I. The Comparative of adverbs.

a) Comparative adverbs are formed from the positive by adding the suffix “-эй” or “-э́й” at the end, instead of “-а”. For example:

моцна (strongly, hard)	мацнэй (harder)
дарага (expensively)	даражэй (more expensively)

b) All irregularities and changes such as the changing of consonants in the stem, or the dropping of the suffixes “-к-” or “-ок(ак)-” when forming the comparative of adjectives, also take place in adverbs derived from these adjectives. For example:

1. changing of consonants:

хутка (quickly)	— хутчэй (more quickly)
ціха (quietly)	— цішэй (more quietly)
доўга (for a long time)	— даўжэй (longer)

2. dropping “-к-” or “-ок(ак)”:

блізка (closely)	— бліжэй (closer)
цяжка (hard, difficult)	— цяжэй (more difficult)
шырока (widely, wide)	— шырэй (wider)
глыбака (deeply)	— глыбэй (deeper)

3. irregular comparatives:

добра (well)	— лепш (or лёпей) (better)
блага } (badly)	— горш (or горай) (worse)
дрэнна }	

II. The Superlative of adverbs.

Superlative adverbs are formed by prefixing “най-” to comparative adverbs. For example:

хутчэй (faster)	— найхутчэй (fastest)
часьцэй (more frequently)	— найчасьцэй (most frequently)

III. Notice the following important **irregular comparisons**:

добра, лепш (or лёпей),	найлёпш (or найлёпей)
блага, } горш (or горай),	найгорш (or найгорай)
дрэнна }	
шмат * }	(much), больш (or болей), найбольш (or найболей)
многа }	
мала (a little), менш (or мэней),	наймэнш (or наймэней)

* шмат is also used to mean “many”. For example: **шмат** вераб’ёў—**many** sparrows.

IV. a) After comparative adverbs the conjunction **than** is expressed by “**як**” which is always preceded by a comma (+ the nominative), or by the pronoun “**за**” (+ the accusative). For example:

Мы часцей чытаем беларускія кнігі, **як** французскія

We read Byelorussian books more often than French books;

Ганна бегла хутчэй, **як** ёйны брат. Hanna ran faster than her brother.
or Ганна бегла хутчэй **за** свайго брата.

b) After the superlative of adverbs the genitive plural with the preposition “**з**” must be used. For example:

Янка бег найхутчэй **з** усіх — John ran the fastest of all.

21 — IV ORDINAL NUMERALS / ПАРАДКАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ: 1 — 20

a) **Колькасныя** лічэбнікі адказваюць на пытаньне **колькі?** Прыкладам:

Колькі кнігаў тут маеш? — **пяць** кнігаў.

Парадкавыя лічэбнікі адказваюць на пытаньне **каторы з парядку?** Прыкл.: **Каторую** кнігу ты чытаеш? — **пятую** кнігу.

б) **Утварэньне.**

1. **Парадкавыя** лічэбнікі 1—4: **пёршы**, -ая, -ае; **другі**, -ая, -ае; **трэйці**, -ая, -ае; **чацьвёрты**, -ая, -ае **творацца** парознаму, **пёршы**, прыкладам, зусім ад іншага караня.

2. У лічэбніках ад “**пяць**” да “**дваццаць**” пры ўтварэньні парадкавых “**ць**” на канцы **замеьваецца** ў “**т**” ды дадаюцца адпаведна для трох родаў **канчаткі прыметніка** зь цвярдой асновай. Прыкладам: **пяць** — **пята**, -ая, -ае. Прычым у “**шэсьць**” карэннае “**э**” **пераходзіць** у “**о**” (шосты), ды гэтак-жа ў “**сем**”, “**е**” **пераходзіць** у “**ё**” — **сёмы**, -ая, -ае. У “**дзевяць**” — “**дзявяты**”, “**дзёсяць**” — “**дзясяты**” — **націск** зь першага складу **пераходзіць** на другі.

в) Скланёньне.

Парадкавыя лічэбнікі скланяюцца, як прыметнікі зь цьвярдой асновай, (за выняткам “другі”, “трэйці”) ды згаджаюцца ў родзе, ліку й склоне з назоўнікам, які яны азначаюць. Прыкладам:

1. На восьмым павёрсе.
2. Двана́ццатая лэ́кцыя.
3. За трэйці́м возерам.
4. У пёршых днёх вясны́.

**
*

а. Cardinal and ordinal numerals: 1 to 20.

CARDINAL	ORDINAL	
1. адзі́н, адна́, адно	пёршы, -ая, -ае	first
2. два, дзьве	другі, -а́я, -ое	second
3. тры	трэйці, -я́я, -яе	third
4. чаты́ры	чацьве́рты, -ая, -ае	fourth
5. пяць	пя́ты, -ая, -ае	fifth
6. шэсьць	шосты, -ая, -ае	sixth
7. сем	сёмы, -ая, -ае	seventh
8. восем	восьмы, -ая, -ае	eighth
9. дзевяць	дзявя́ты, -ая, -ае	ninth
10. дзе́сяць	дзяся́ты, -ая, -ае	tenth
11. адзіна́ццаць	адзіна́ццаты, -ая, -ае	eleventh
12. двана́ццаць	двана́ццаты, -ая, -ае	twelfth
13. трына́ццаць	трына́ццаты, -ая, -ае	thirteenth
14. чатырна́ццаць	чатырна́ццаты, -ая, -ае	fourteenth
15. пятна́ццаць	пятна́ццаты, -ая, -ае	fifteenth
16. шасна́ццаць	шасна́ццаты, -ая, -ае	sixteenth
17. сямна́ццаць	сямна́ццаты, -ая, -ае	seventeenth
18. васьміна́ццаць or васямна́ццаць	васьміна́ццаты or васямна́ццаты, -ая, -ае	eighteenth
19. дзевятна́ццаць	дзевятна́ццаты, -ая, -ае	nineteenth
20. два́ццаць	двацáты, -ая, -ае	twentieth

б. Formation.

1. The ordinal numerals from 1 to 4 are formed irregularly: пёршы is formed from a stem other than адзі́н; другі, трэйці and чацьве́рты are formed from altered stems of два, тры, чаты́ры.
2. The ordinal numerals from 5 to 20 are formed from the stems of the corresponding cardinal numerals by changing the “ць” at the end to “т”, and adding the hard adjectival endings “-ы, -ая, -ае”. For example:

пяць — пя́ты, -ая, -ае.

дзэ́вяць — дзяв́яты*, -ая, -ае; дзе́сяць — дзяся́ты*, -ая, -ае.
сямна́ццаць — сямна́ццаты, два́ццаць — дваццáты*, -ая, -ае.

* Note the shift of stress in дзэ́вяць, дзе́сяць and два́ццаць from the first syllable to the second.

c. Declension of ordinal numerals.

Ordinal numerals are all declined like hard-stem adjectives (except “дзурі” which has a stem ending in “г” and “трэйці” with a soft stem), and agree in gender, number, and case with the nouns they modify.

На восьмым павёрсе.	On the eighth floor.
Дваццáтая лэ́кцыя.	The twentieth lesson.
За трэйці́м возерам.	Past the third lake.
У пер́шых днёх вясны́.	During the first days of spring.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 235. Паводля ўзору да вьдзеленых словаў падбярэце з практыкаваньня аднакарэнныя. Зычныя, што чаргуюцца, падчыркнеце.

а) **УЗОР.** Мўха — мўсе — мўшка.

Мўха, рука́, кні́га, бе́раг, мука́, гарох, сыце́жка, кры́га,
кні́зе, мўсе, ру́чка, на бе́разе, у руце́, кні́жка, мўшка, беражок, муце́, у гаросе,
кры́зе, мучны́, сыце́жцы, гарошак.

б) **УЗОР.** Насі́ць — нашу́.

Насі́ць, грузі́ць, вяза́ць, ву́да, гла́дкі, пусьці́ць, купі́ць, любі́ць, сухі́, лад, сы́церагчы́
нашу́, грузу́, ву́джу, вяжу́, гла́джу, куплю́, ву́дзіць, гладзь, пушчу́, ла́джу,
сы́церажэ́ш, люблю́, сушу́.

в) Да вьдзеленых словаў падбярэце з практыкаваньня аднакарэнныя словы. Галосныя, што чаргуюцца, падчыркнеце.

Вяду́, не́сьці, ва́зіць, дзі́ця, блеск, сухі́, воз, нясу́, дзе́ці, блішчэ́ць, сохну́ць, ве́сьці, ве́зьці.

г) Да́дзеныя назоўнікі пастаўце ў дава́льным склоне адзіночнага ліку. Падчыркнеце гу́кі, што чаргуюцца.

Бу́лка, завіру́ха, кні́га, ша́пка, ха́та, ру́чка, хада́, страха́, рэчка́, горка́, чыгу́нка,
му́ха, вада́.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 236. а) Прачытайце ніжэй пададзеныя прымётнікі. Перш выпішце ў слупок усё прымётнікі ў **звычайнай ступені** параўнаньня, а тады падбярэце да іх іхнюю **вышэйшую ступень**.

Тонкі, цішэйшы, даўгі, тужэйшы, лёгкі, вышэйшы, ціхі, танчэйшы, мяккі, сушэйшы, даўжэйшы, дарагі, звонкі, мякчэйшы, рэдкі, званчэйшы, лягчэйшы, тугі, даражэйшы, сухі, высокі, радзэйшы.

б) Навучэцеся выразна чытаць. Выпішце словы, у якіх адбываецца **чаргаваньне зычных або галосных**.

ГОСЬЦЬ

Сьнег-сьняжок
На даліне,
Стог-стажок
У лагчыне.
У стажку схаваўся заяц,
Мае хлеба ён акраец,
Бўльбы сопкай
Шалупіны,
З багны топкай
Журавіны.
Неяк трус прыбег пад стог,
кажа зайцу:
“Я прадрог,
Рады я з табой сустрэцца,
Дай хоць трошкі абагрэцца”.
“Госьця я прашу прысесьці,
Абагрэцца
І паесьці, —
Адказаў гасьцінны заяц. —
Маю хлеба я акраец,
Бўльбы сопкай
Шалупіны,
З багны топкай
Журавіны”.

Трус нічога не сказаў,
Толькі вўсы аблізаў,
Моўчкі схрумстаў шалупіны
Бўльбы сопкай,
Журавіны
З багны топкай,
Наваліўся
На акраец.
І здзівіўся
Шчыры заяц:
“От-жа госьць дык госьць сядзіць —
Есьць багата і маўчыць”.

Трус паеў усё да крошкі,
Абагрэў у стозе ножкі,
Ціха мўркнуў штось у вус
І паймчаў стралою трус.
Сьнег-сьняжок
На даліне,
Стог-стажок
У лагчыне.
У стажку галодны заяц
Аржані сасьніў акраец.

П. Варанько

Слоўнік (Vocabulary)

стог, -у (m.) haystack
 стажок = малы стог
 лагчына, -ы (f.) hollow, glen, dell
 акра́ец, акра́йца (m.) crust (the end of a loaf)
 сопкі, -ая, -ае starchy
 шалупі́на, -ы (f.) peel
 ба́гна, -ы (f.) swamp, marsh
 топкі, -ая, -ае boggy (swampy)
 тру́с, -а́ (m.) rabbit
 я прадро́г I am shivering

прысе́сьці (I); (pf.) fut. прыся́ду, -еш, -уць
 to sit down, to take a seat
 абліза́ць (I); (pf.) past абліза́ў, -ла, -лі
 to lick
 моўчкі (adv.) silently, without a word
 навалі́цца (II); (pf.) past навалі́ўся, -лася, -ліся
 to attack, to fall on
 навалі́цца на ё́жу to eat greedily
 шчы́ры, -ая, -ае frank, open-hearted
 стра́ла, -ы (f.) arrow
 паймча́ў стралою he flew like an arrow

в) Прачытайце ўва́жна верш, адкажэце на пы́таньні й запі́шэце адка́зы.

1. Хто быў гасьце́м, а хто гаспа́даром?
2. Дзе за́яц жыў, што ё́н меў у запáсе?
3. Яка́я была́ пара́ году? Прачытайце мясьціны, зь якіх гэта віда́ць.
4. Што мы можам сказа́ць пра за́йцаў ха́рактар і што пра ха́рактар тру́са?
5. Ці вы ве́даеце, дзе звыча́йна трусы́ жы́вучь, ды дзе напэ́ўна й гэты тру́с жыў?

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 237. а) Ад да́дзеных прыме́тнакаў утварэ́це прыме́тнікі **вышэйшае ступе́ні**.

Мяккі, цьвярдзі, сьме́лы, жоўты, высокі, шырокі, глыбокі, прыгожы, кіслы, малады, блáгі, вузкі, малы, лё́гкі, стары, салодкі, сіні.

б) Перапі́шэце ска́зы. За́між кро́пак да́пішэце прыме́тнікі **вышэйшае ступе́ні**.

1. Дрэ́ва цьвя́рдое, а ка́мень...	5. Таронта́ вялі́кае, а Монрэ́аль...
2. Серабро́ дараго́е, а зо́лата...	6. Цу́кар салодкі, а ме́д...
3. Туліпа́ны прыго́жыя, а ру́жы...	7. Пале́т пту́шкі ху́ткі, а самале́ту...
4. Рака́ Дняпро́ шыро́кая, а рака́ Сьвя́тога Лаўрэ́на...	8. Зялёны́ яблык кі́слы, а лі́мон...

в) Да прыме́тнакаў да́пішэце і́хную вышэй́шую й найвы́шэйшую ступе́нь. Падчыркне́це зы́чныя, што ча́ргую́цца.

Дарагі́, лё́гкі, нізкі́, блі́зкі, даўгі́, тугі́, мяккі́, блáгі, сухі́, добры́, малы́, вялі́кі.

г) Ска́зы з пў́нкту “б)” перабуду́йце сьпя́рша́ паводля “ў́зору 1.” а пасьля́ паводля “ў́зору 2.”.

У́ЗОР 1. Ка́мень цьвярдзе́йшы за дрэ́ва.

У́ЗОР 2. Ка́мень цьвярдзе́йшы, як дрэ́ва.

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 238. а) Утварэ́це ад да́дзеных прыме́тна́каў прыме́тнікі **найвышэйшае ступе́ні**, сьпя́рша ўжыва́ючы прыста́ўку “най-”, а пасьля́ са слова́м “са́ма”.

У́ЗОР. Ху́ткі, найхутча́йшы, са́ма хутча́йшы.

Ху́ткі, смачны́, халодны́, вузкі́, цьвярдзі́, густы́, сьме́лы, блі́зкі, чы́сты, мо́цны, ма́лы, до́бры, вялі́кі, прос́ты.

б) Да прыме́тна́каў у **найвышэйшай** ступе́ні дада́йце адпаве́дныя **назоўнікі**.

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 239. а) **Фанэты́чнае.** Уго́лас паўта́райце за настаўні́кам **па́ры** **я́касных прыме́тна́каў** ды ўтво́раных ад і́х прысло́ўяў.

1. позны — позна	2. шчы́ры — шчы́ра	3. сумле́нны — сумле́нна
густы — гу́ста	я́сны — я́сна	пра́вільны — пра́вільна
чы́сты — чы́ста	ча́сты — ча́ста	ве́тлівы — ве́тліва
поўны — поўна	су́мны — су́мна	ве́тлы — ве́тла

б) Прачыта́йце ска́зы, а тады́ паводля ў́зору перапі́шэце, пасьля́ падчы́ркнутых словаў ста́вячы адпаве́дныя **пытаньні**.

У́ЗОР: Ужо́ позны́ (які́?) час. Ё́н прыйшо́ў позна́ (калі́?).

- А. 1. Ужо́ **позны** час.
 2. Ідзе́ **густы́** дождж.
 3. На сталé **чы́сты** абру́с.
 4. Ё́н выпі́ў **поўную** шкля́нку малака́.
 5. На не́бе сьвяці́ў **я́сны** ме́сяц.
 6. Я́нка ў нас **ча́сты** госьць.
 7. Стары́ чалавё́к п'я́ў **су́мную** песьню́.
 8. Ё́н бы́ў **сумле́нны** працаўні́к.

- Б. 1. Яна́ прыйшла́ **позна**.
 2. Гаро́х **гу́ста** абыйшо́ў.
 3. Яна́ заўсе́ды пі́ша **чы́ста**.
 4. Не наліва́й гэтак **поўна**!
 5. Ме́сяц сьвяці́ў **я́сна**.
 6. Ё́н у нас **ча́ста** быва́е.
 7. Стары́ паці́ху **су́мна** п'я́ў.
 8. Трэ́ба **сумле́нна** працава́ць.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 240. а) Паводля ўзору ад дадзеных **якасных прымётнікаў** утварэце прыслоўі ды напішэце іх у трох ступенях.

УЗОР. Моцны — моцна, мацнэй, наймацнэй.

моцны	слабы	павольны	стары
прыгожы	лагодны	удалы	сардэчны
мілы	цёплы	цікавы	стройны (slender)

б) Перапішэце скáзы, устаўляючы адпаведныя прыслоўі з правага слупка.

1. Грузавікі ходзяць ... за аўты.	сардачнэй
2. Падвэчар стала яшчэ	цяплэй
3. Валя ... рысуе, як піша.	прыгажэй
4. Зачыні вакно, будзе	халаднэй
5. Мы прывіталіся зь сяброўкай ..., як звычайна.	павальнэй

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 241. а) Фанэтычнае. У клясе паўтарайце ўголс за настаўнікам прыслоўі ў звычайнай і вышэйшай ступені. Дома перапішэце, падчыркнеце **збч-ныя**, што чаргуюцца, ды сўфіксы, што ў вышэйшай ступені **выпадаюць**.

1. хўтка — хутчэй	сўха — сушэй	рэдка — радзэй
шпáрка — шпарчэй	доўга — даўжэй	соладка — саладзэй
горка — гарчэй	тўга — тужэй	шырака — шырэй
бры́дка — бры́дчэй	2. блізка — бліжэй	вы́сака — вышэй
лёгка — лягчэй	цяжка — цяжэй	глы́бака — глыбэй
ці́ха — цішэй	нізка — ніжэй	далёка — далэй

б) Перапішэце прыслоўі з пункту “А” у слупок ды дапішэце да іх з пўнкту “Б” супрацьлёжныя сэнсам.

А. слаба, вясёла, стáра, сыцюдзёна, рáна, баязьліва, прыгожа, цёмна, рэдка, павольна, голасна, горка.

Б. сьмéла, сўмна, цёпла, позна, соладка, бры́дка, моцна, гўста, молада, сьвётла, ці́ха, хўтка.

в) Усе прыслоўі з пўнкту “А” напішэце ў **вышэйшай ступені**, а з пўнкту “Б” у **найвышэйшай**.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 242. а) Дадзеныя лікі перапішэце ў слупок **словамі** ды побач напішэце іх у **парадкавай** форме. 6, 11, 5, 2, 16, 7, 1, 18, 3, 13, 19, 10, 20.

б) **Праскланяйце** ў вадзіночным і множным ліку перш вусна, а тады запішэце:

Чатырнаццаты год, сёмая кляса, пятае дрэва.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 243. Выразна чытаць. Выпішце ўсе лічэбнікі, побач напішэце, якія гэта лічэбнікі.

САРОЧЫНЫ БЛІНЦЫ

Клапатлівая сарока,
Гаспадыня белабока,
Па прыпечку скакала,
Бліны рашчыняла.

А дачушка памагала.
Сыноч цэста мясіў.
Другі сын вадў насіў.
Трэйці ў пэчы паліў.

А чацьвёрты сядзеў,
На агэнчык глядзеў,
Памагаць не хацеў.
Бліны маці даставала,
Усіх дзэтак частавала:

— На, дачушка, блінец,
Ты ў мяне — маладзец.

І сыноч — маладзец,
І яму даю блінец,

І табэ, сыноч другі,
Мой памочнік дарагі.

Самы смачны бліноч
Возьме трэйці мой сыноч...

Дзеці ўсе бліны паелі.
Шух, шух — паляцелі.

— Ну, а дзе-ж, а дзе мой блін? —
Папытаў чацьвёрты сын. —
Мама, дзе мой блінец?
— А табэ няма.

Канец.

Васіль Вітка

Слоўнік (Vocabulary)

блінец, блінца (m.) or

блін (dim. бліноч) pancake

клапатлівы, -ая, -ае diligent, bustling, fussy

белабокі, -ая, -ае with white sides

прыпечак, прыпечка (m.) a type of counter
at the front of an oven made from brick

рашчыняць (I); рашчыняю, -еш, -юць
(цэста) to start / to mix (dough)

цэста мясіць (II); мясу, мёсіш, -яць
to knead dough

у пэчы паліць (II) (палю, паліш, -яць)
to heat an oven

даставаць (I); дастаю, -эш, -юць to get out

маладзец (m.&f.) малайца good boy (girl)

КРУГ 22

СЛАВЯНЕ

Як ангельская мова налёжыць да сям'і моваў германскіх, французская да раманскіх, гэтак мова беларуская адна з моваў славянскіх. Хто-ж гэтыя Славяне?

Як мяркуюць некаторыя вучоныя, вельмі даўнымі часамі, бо яшчэ на пачатку нашае эры, славянскія плёмі жылі на прасторах паміж ракой Прэпяцый на Палесьсі, Карпатымі горамаі ды верхняй плыняй ракі Віслы.

Каля шостага стагодзьдзя славянскія плёмі, у пошуках відавочна новых вальнейшых прастораў да жыцьця, із сваё тэрыторыі пачалі рассяляцца ў розныя бакі: на захад, поўнач, усход ды паўднё. Тады гэта Славяне й занялі прыблізна тую зямлі, на якіх і сёньня жывуць народы, што гавораць славянскімі мовамаі.

На прасторах, што тады засялялі Славяне, скрозь расьлі непраходныя пущы ды лясы. Адзінымі блізу шляхамі камунікацыі былі рэкі, таму Славяне й сяліліся каля вялікіх рэкаў і вазёраў, над імі будавалі сваё першыя селішчы.

На новых мясцох Славяне сутыкаліся з рознымі іншымі плёмямаі, што жылі там да іхнага прыходу. Жывучы разам сотнямі гадоў, Славяне перамешваліся з гэтымі іншамоўнымі жыхарамі, але блізу ўсюды як агульная мова заставалася мова славянская, хоць у ёй зьяўляліся й некаторыя асаблівасьці мовы тых мясцовых неславянскіх жыхароў, што зьліліся з Славянамаі.

Гэткім вась спосабам паўстаў з часам цэлы рад славянскіх народаў, што розняцца сёньня сваім характарам, псыхікай, культурай, а нават і мовай, хоць у гэтых мовах захаваныя асноўныя славянскія моўныя рысы супольныя ім усім, бо ўсе гэтыя мовы разьвіліся з калішняй адной славянскай мовы.

Дагістарычнымі часамі на зямлях, дзе цяпер жыве беларускі народ, да прыходу Славянаў жылі розныя плёмі мовы балцкай. Балты вялі асёлае жыцьцё, займаліся земляробствам, мелі сваё селішчы. Засталіся яны тут жыць і з прыходам славянскіх прашчураў сучасных беларусаў, зь якімі паступова мяшаліся, пераймалі іхны лад жыцьця, звычаі, ды з часам і іхную славянскую мову, хоць у яе яны адначасна перанялі й некаторыя асаблівасьці сваё мовы балцкае.

Гэтак над верхняй плыняй Нёмна, Дзьвіны, Дняпра ды іхных прытокаў з новаасёлых тут Славянаў ды тых усходнябалцкіх плёмяў, што жылі там ужо да прыходу

Славянаў, паўстаў народ, які сянняя завёцца беларускім народам.

Да сям'і славянскіх моваў, апрача беларускае, належаць яшчэ мовы польская, кашубская, сэрбалужыцкая, чэская, славацкая, славенская, харвацкая, сэрбская, македонская, баўгарская, украінская ды расейская.

Слоўнік (Vocabulary)

германскія мовы (pl.)	Germanic languages	асаблівасьць, -і (f.)	peculiarity, feature
раманскія мовы (pl.)	Romanic languages	зьліцца (I); pf. past зьліўся, -лася, -ліся	to merge, to blend
славянскія мовы (pl.)	Slavonic languages	рад народаў	a number of peoples
плямя, -я (pl. плёмі)	tribe	асноўны, -ая, -ае	basic, fundamental
Славянін, -а (m.) (pl. Славяне)	Slav	дагістарычнымі часамі	in prehistoric times
эра, -ы (f.)	era	супольны, -ая, -ае	common
вэрхняя плынь ракі	the upper reaches of a river	розны, -ая, -ае	various, different
Карпацкія горы (pl.)	The Carpathian Mountains	Балты, -аў (pl.)	(in this case) Baltic tribes
Вісла, -ы (f.)	Visla, river in Poland	вёсці аселае жыццё	to lead a settled way of life
славянскі, -ая, -ае	Slavonic, Slavic	займацца земляробствам	to be occupied with agriculture
відавочна (adv.)	apparently	сучасны, -ая, -ае	contemporary
у пошуках (+ gen.)	in search of	паступова (adv.)	gradually, little by little
вольны, -ая, -ае	free, vacant	пераймаць (I); пераймаю, -еш, -юць	1. to adopt, 2. to imitate
тэрыторыя, -і (f.)	(in this case) land, region	лад жыцця	way (manner) of life
расьсяляцца (I); расьсяляецца, -юцца	to settle separately (in a new place)	прытока, -і (f.) (ракі)	tributary (of a river)
непраходны лес	impenetrable forest	новаасёлы, -ая, -ае	newly settled, newly arrived
шлях, -у (m.)	way	сэрбалужыцкі, -ая, -ае	Lusatian or Wendish
сёлішча, -а (n.)	settlement	славэнскі, -ая, -ае	Slovenian
сотнямі гадоў	in hundreds of years	харвацкі, -ая, -ае	Croatian
сутыкацца (I); сутыкаюся, -ешся, -юцца (з)	to meet, to come into contact with	македонскі, -ая, -ае	Macedonian
прыход, -у (m.)	coming, arrival	баўгарскі, -ая, -ае	Bulgarian
перамешвацца (I); перамяшчаецца, -юцца	to become mixed	сэрбскі, -ая, -ае	Serbian

Пытаньні й заданьні.

- Дзе жылі Славяне перад расьсяленьнем?
- Калі й куды пачалі Славяне расьсяляцца?
- Якімі шляхамі яны расьсяляліся, чаму?
- Ці гэткае перасяленьне магчымае было-б сёньнешнімі часамі, тым больш, што й камунікацыя цяпер гэтак разбудаўная?
- Ці на абшары, дзе цяпер Беларусь, ужо хто жыў перад тым, як сюды прыйшлі Славяне? Калі так, дык хто?

6. Апішэце, як тады выглядаў Беларúскі край, ды чым займа́ліся яго́ныя жыхары?
Дзе людзі будавалі сваё селішчы?
7. Пералічэце мовы, якія належаць да сям'і славянскіх моваў.

22 — I SUFFIXES in ADJECTIVES: -н-; -енн-, -энн-; -еньк-, -эньк- (-аньк-), -ск- ПРАВАПІС СУФІКСАЎ У ПРЫМЁТНІКАХ

1. Суфікс -н-.

- а) Калі карэнь назоўніка канчаецца на -н-, і ад гэтага назоўніка ўтвараецца прыметнік з суфіксам -н-, дык прыметнік мае два "н", і пішацца праз два "н". Прыкладам:

карэнь	—	карэнны	дзень	—	штадзённы
конь	—	конны	сьцяна́	—	насьце́нны
раён	—	раённы	машы́на	—	машы́нны

- б) А калі ў васнове назоўніка няма "н" на канцы, дык у вытвораным ад яго прыметніку ёсць толькі адно "н", і пішацца адно "н". Прыклады:

шкло	—	шкляны́	дзэрава	—	дзерава́ны
ха́та	—	ха́тні	дрэва	—	драўля́ны

2. Суфіксы -енн-, -энн-.

Прыметнікі маюць падвойнае "н" таксама ў суфіксах -енн-, -энн-, прыкл.:

здарава́енны, страшэ́нны, пісьме́нны.

УВАГА. Два "н" ёсць і пішацца таксама ў прыметніках, утвораных ад назоўнікаў ніякага роду на "-мя". Прыкладам:

імя́	—	іме́нны (займе́ньнік)
плямя́	—	плярэ́нны (плярэ́ньнік)
це́мя	—	цяме́нная (косьць)

3. Суфіксы -еньк-, -эньк- (-аньк-).

У прыметніках з памяншальным або ласкальным значаньнем суфіксы -еньк-, а пасля зацьвярдзелага зычнага -эньк- (-аньк-), пішуцца заўсёды зь мяккім знакам:

мале́нькі	лёгенькі	старэ́нькі	прыгожа́нькі
нове́нькі	мякенькі	даражэ́нькі	сьвежа́нькі
сухе́нькі	ціхенькі	добра́нькі	хвора́нькі

4. Суфікс -ск-.

- а) Пасьля карэннага “н”, навет калі яно й мяккое, перад суфіксам -ск- “ь” ніколі ня пішацца; “н” траціць сваю мякчыню. Прыкладам:

Кромань — кроманскі
восень — восенскі

студзень — студзенскі
жнівень — жнівенскі

- б) Пасьля “л” наадварот перад суфіксам -ск- заўсёды пішацца “ь”. Прыкладам:

сяло — сэльскі
Урал — уральскі

каваль — кавальскі
Гомель — гомельскі

УВАГА. Пра суфікс -ск- пасьля іншых зычных глядзецца правіла 16-22Ф, 1, 3, 4.

**
*

Adjectives with the suffixes: -н-, -енн-, -энн-, -еньк-, -эньк- (-аньк-), -ск-.

1. The suffix -н-.

- а) When the stem of a noun ends in “н” and the adjective of this noun is formed by adding the suffix -н-, a double “н” must be written and pronounced. For example:

карэнь — карэнны
конь — конны
раён — раённы

дзень — штадзённы
сьцяна — насьцённы
машына — машынны

- б) But when there is no “н” at the end of the stem of a noun, in the adjective with the suffix -н-, only one “н” is written and pronounced. For example:

шкло — шклянны
хата — хатны

дэрава — дэраваны
дрэва — драўляны

2. The suffixes -енн-, -энн-.

Adjectives with the suffixes -енн- or -энн- also have a double “н”. For example:

здравэ́нны, пісьме́нны, страше́нны

This also applies to adjectives formed from neuter nouns ending in “-мя”. For example:

імя — іме́нны (займе́ньнік)
плямя — пляме́нны (пляме́ньнік)
це́мя (top of the head) — цяме́нная (косыць)

3. The suffixes **-еньк-, -эньк- or -аньк-** which give adjectives a diminutive meaning, **are written with a "ь"**. (The suffixes **-эньк- or -аньк-** are used **after hardened consonants only**). For example:

мал е нькі	лёг е нькі	but: стар э нькі	прыгож а нькі
нов е нькі	мяк е нькі	дараж э нькі	хвор а нькі
сух е нькі	ціх е нькі	добра н ькі	сьв е ж а нькі

4. The suffix **-ск-**.

- a) After **"н"** followed by the suffix **-ск-** the **"ь"** is **always omitted** in adjectives. For example:

Кромань (a lake in the voblaść of Miensk) — надкроманскі
 вос**е**нь — восенскі, жнів**е**нь — жнівенскі, ліпенскі . . .

- b) but after **"л"** before the suffix **-ск-** a **"ь"** must always be written. For example:

сяло — с е льскі	кава л ь — кав а льскі
Ура л — ура л ьскі	Л е пель — л е пельскі

With regard to the suffix **-ск-** after other consonants, look at rule 16-22Ф, 1, 3, 4.

22 — II COMPOUND ADJECTIVES / ПРАВАПІС СКЛАДАНЫХ ПРЫМЁТНІКАЎ

1. Складаныя прыметнікі пішуцца зьліта:

- a) калі абазначаюць адцені колераў. Прыкл.: цёмнас**і**ні, сьв**е**тлаз**я**л**ё**ны

- б) калі прыметнік утвораны з прыметніка, лічэбніка, займеньніка або прыслоўя й назоўніка. Прыкладам:

чарнавалосы	даўгав е чны	двугадз і нны
сінявокі	дабра я касны	пяціда л яровы
белагаловы	усебелар у скі	шматпав е рхавы

2. Складаныя прыметнікі пішуцца праз злучок,

- калі паміж словамі, ад якіх прыметнік вытварыўся, можна ўставіць злучнік **"і"**. Прыкладам:

фізі**ч**на-мат**э**мат**ы**чны (факультэт) (фізі**ч**ны й мат**э**мат**ы**чны)
 белар**у**ска-анг**е**льскі (слоўнік) (белар**у**скі й анг**е**льскі)
 гандл**ё**ва-прамы**с**ловы гора**д**, паўдз**е**нна-заход**н**і в**е**цер,
 Паўно**ч**на-Ам**э**рык**а**нскі**я** краі.

**
*

1. Compound adjectives.

- a) Compound adjectives formed from an **adjective, numeral, pronoun or adverb** and a **noun** are written as one word. For example:

сінявокі (сінія вочы)	blue-eyed
чарнагаловы	with black hair
шыракаплёчы	with wide shoulders
даўгавёчны	long-living or -lasting
пяцідаляровы	five-dollar
усеканадзкі	all Canadian

- b) Compound adjectives describing the **shade of a colour** are also written as one word. For example:

цёмначырвоны	— dark red
сьвётлазялёны	— light green

2. Compound adjectives formed from two words between which the conjunction “**i**” could be inserted are written with a hyphen. For example:

фізычна-матэматычны (фізычны й матэматычны) факультэт	
— (physical and mathematical) faculty of science	
беларуска-ангельскі (беларускі й ангельскі) слоўнік Byelorussian-English dictionary	
паўдзённа-заходні вецер	south-west wind
Паўночна-Амерыканскі край	North American country

22 — III ADJECTIVES USED AS NOUNS / ПРЫМЁТНІКІ Ў РОЛІ НАЗОЎНІКАЎ

Прыметнікі могуць **набываць** значаньне **назоўнікаў**.

Такія прыметнікі ўжываюцца ў сказе без назоўніка ды азначаюць **прадмет** або **асобу**, але скланяюцца яны як прыметнікі. Прыкладам:

Стары ўвайшоў у пакой. Хто ўвайшоў? — **стары**. У гэтым сказе слова “стары” — **назоўнік**.

Стары чалавек ўвайшоў у пакой. Які чалавек? — **стары**. Тут слова “стары” — **прыметнік**.

**
*

Some adjectives are also used as nouns, but they are always declined as adjectives. For example:

Стары сядзеў на лаўцы.	The old man was sitting on a bench.
Да старога падыйшоў малы хлопчык.	A little boy came up to the old man.
Стары нешта сказаў, і малы таксама сеў на лаўку.	The old man said something and the little boy also sat on the bench.

22 — IV NOUNS ENDING IN / НАЗОЎНІКІ НА: -істы(ая), -ысты(ая)

а) Пад уплывам беларускіх прыметнікаў на -істы, -ысты, як прысэдзісты, плячысты, пазычаныя з чужых моваў назоўнікі з суфіксам -іст-(-ыст-) прынялі на канцы “ы”. Прыкладам:

арганісты,	гімназісты,	капіталісты,	ідэалісты,
цымбалісты,	сацыялісты,	шавіністы,	артысты . . .

б) Гэтыя назоўнікі скланяюцца, як прыметнікі:

Адзіночны лік		Множны лік
Н.	сацыялісты сацыялістая (або сацыялістка)	сацыялістыя
Р.	сацыялістага сацыялістае	сацыялістых
Д.	сацыялістаму сацыялістай	сацыялістым
В.	сацыялістага сацыялістую	сацыялістых
Т.	сацыялістым сацыялістай	сацыялістымі
М.	аб сацыялістым сацыялістай	аб сацыялістых

**
*

Nouns ending in -істы(ысты), -істая(ыстая) are declined as **hard adjectives**.

22 — V DECLENSION of NOUNS / РОЗНАСКЛАНЯЛЬНЫЯ НАЗОЎНІКІ тыпу: імя, дзіця(ё), цялё(я), селянін.
and INDECLINABLE NOUNS / ды НЕСКЛАНЯЛЬНЫЯ, як маці, радыё, кіно

1. Скланеньне рознаскланяльных.

Адзіночны лік			
Н. В.	ім-я	дзіц-ё(я)	цял-ё(я)
Р.	ім-я, ім-ен-і	дзіц-яц-і	цял-яц-і
Д.	ім-ю, ім-ен-і	дзіц-яц-і	цял-яц-і
Т.	ім-ём, ім-ен-ем	дзіц-ём or дзіц-яц-ем	цял-ём
М.	ім-і, ім-ен-і	дзіц-яц-і	цял-яц-і
Множны лік			
Н. В.	ім-і, ім-ён-ы	дзёц-і	цял-ят-ы
Р.	ім-яў, ім-ён-аў	дзяц-ей	цял-ят-аў
Д.	ім-ям, ім-ён-ам	дзёц-ям	цял-ят-ам
Т.	ім-ямі, ім-ён-амі	дзёць-мі or дзёця-мі	цял-ят-амі
М.	ім-ях, ім-ён-ах	дзё-цях	цял-ят-ах

2. Да рознаскланяльных назоўнікаў належаць:

а) Назоўнікі ніякага роду на -мя: плямя, цёмя, бярэмя..., што, як і “імя”, ува ўсіх

склонах, апрача назоўнага й вінавальнага склонаў адзіночнага ліку, могуць ужывацца і з устаўкай (суфіксам) **-ен(ён)-**, прыкладам:

плям'я — плём-**ен-і** — плям-**ён-ы**

УВАГА. “Полымя” скланяецца толькі бяз устаўкі (суфіксу).

- б) Назоўнікі ніякага роду на **-ё(я)**, што азначаюць назовы маладых істотаў, цялё (або цяля), куранё (кураня), качанё(я), кацянё(я), шчанё(я), зубранё(я), а таксама (княжа), дзяўчо (дзеўча)..., ды якія, як і “цялё”, ува ўсіх склонах, апрача назоўнага й вінавальнага склонаў адзіночнага ліку, маюць суфікс **-яц-(ят)**, прыкл.:

куран-ё, куран-**яц-і**, куран-**ят-ы**
дзеўч-о, дзеўч-**яц-і**, дзеўч-**ят-ы**

УВАГА. Слова “дзіця”(ё) суфікс **-яц-** мае толькі ў ускосных (г. значыць — усіх за выняткам назоўнага) склонах адзіночнага ліку, прычым у творным склоне адзіночнага ліку звычайна ўжываецца бяз суфіксу (дзіцём).

- в) Назоўнікі мужчынскага роду з падвойным суфіксам: **-ан-ін** ды **-ян-ін-**, прыкладам:

мянч-**ан-ін**, палач-**ан-ін**, Слав-**ян-ін**, грамадз-**ян-ін**

Гэтыя назоўнікі ў назоўным склоне множнага ліку маюць канчатак **-е**. Апрача таго, ува ўсіх склонах множнага ліку ў іх выпадае суфікс **-ін-**, прыкладам:

мянч-**ан-е** з палач-**ан-амі**, Слав-**ян-е**

- г) Назоўнікі “нёба” й “кола”, якія ў множным ліку прыймаюць суфікс **-ёс-**:

нёба — няб-**ёс-ы**, кола — кал-**ёс-ы**, прычым “калёсы” маюць іншае значаньне, калёсы значаць “воз”, а множны лік ад “кола” звычайна ўжываецца бяз суфіксу — “колы”.

3. Нескланяльныя назоўнікі:

- а) “Маці” не зьмяняецца ні ў склонах, ні ў ліках. У множным ліку заміж “маці”, можна ўжываць множны лік ад скланяльных: “мацяргі”, або “маткі”.

- б) Не скланяюцца й словы іншамоўнага паходжаньня, як “радыё”, “кіно” і падобныя, хоць у гутаркавай мове, асабліва слова “кіно”, пачынаюць зьмяняць: ля кінá (родны склон), у кінé (месны) і г. д.

**
*

1. Nouns such as ім'я, дзіця(ё) (child), цялё (calf), and селянін (peasant) are declined irregularly. For examples look up the Byelorussian text (1.).

- a) Neuter nouns ending in “-мя” like *імя*, *плямя* (tribe), *цэмя* (top of the head)... in all cases except the nominative and accusative singular, may take the suffix *-ен-(ён)* e.g.: *імя* — *ім-ен-і* (gen. sing.), *ім-ён-ы* (nom. pl.).
The noun *полымя* (flame) never takes the suffix *-ен-(ён)*.
- b) Neuter nouns ending in *-ё(я)* or *-о(а)* which denote young creatures such as *цялё* or *цяля*, *куранё(я)* (chick), *шчанё(я)* (puppy) *дзіцё(я)* and *дзяўчо* (or *дзёўча*) (girl) take in the singular, except in the nominative and accusative, the suffix *-яц-* and in the plural the suffix *-ат-*. For example: *куранё*, *куран-яц-і* (gen. sing.), *куран-ят-ы* (nom. pl.).
- Note that the noun *дзіцё* takes the suffix *-яц-* in the singular only (but in the instrumental is normally used without a suffix — *дзіцём*).
- c) Masculine nouns with two suffixes *-ан-ін-* or *-ян-ін-* such as *сел-ян-ін*, *гарадж-ан-ін* (townsman) . . . have the ending “-е” in the nominative plural and drop the suffix “-ін-” in all plural cases. *Сел-ян-ін*, *сял-ян-е*, *сял-ян-ам*.
- d) Nouns such as *неба* and *кола* take the suffix “-ёс” in all plural cases. Thus: *неба* (sky) has a plural *нябёсы*; *кола* (=wheel) besides its normal plural *колы* (=wheels) has a plural “калёсы” with a new meaning—“cart.”

2. Indeclinable nouns.

- a) The noun *маці* (mother) has one form for all cases both in the singular and plural. For example: *яны былі ў іхнае маці*.

Ён паехаў у Эўропу із сваёю маці.

- b) Nouns of foreign origin e.g.: *кіно*, *радыё* are also usually not declined. For example:
Ён учора быў у кіно. Яна працуе ў радыё.

22 — VI CAPITALIZATION of TERMS of NATIONALITY ПРАВАПІС НАЗОЎНІКАЎ І ПРЫМЁТНІКАЎ, ШТО АЗНАЧАЮЦЬ НАЦЫЯНАЛЬНАСЬЦЬ

Назоўнікі, што азначаюць нацыянальнасць, як *Беларус*, *Француз*, *Канадзец*, *Амэрыканец*, *Аўстраліец* пішуцца зь вялікае літары, а прыметнікі, утвораныя ад іх, з малой: *беларускі*, *францускі*, *канадзкі* або *канадзкі*...

**
*

In Byelorussian only nouns designating nationality are capitalized, adjectives of this nature are not. For example:

Шмат *Беларусаў* прыехала ў *Канаду* яшчэ перад вайною. Яна вучыцца *беларускае мовы*, *францускае* й *гішпанскае*.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 244. 1. Фанэтычнае. Паўтарайце ўголас за настаўнікам пэрамі назоўнікі ды вытвараныя ад іх прыметнікі.

2. Перапішэце й падчыркнеце ў прыметніках сўфіксы.

а) карэнь	— карэнны	туман	— туманны	тэлефон	— тэлефонны
конь	— конны	камень	— каменны	міліён	— міліённы
раён	— раённы	ячмень	— ячменны	машына	— машынны
дзень	— штадзённы	сьцяна	— насцьённы	чыгун	— чыгунны
сон	— сонны	вакно	— ваконны	паўдзён	— паўдзённы
б) за́хад	— заходні	тра́ктар	— тра́ктарны	смак	— смачны*
поўнач	— паўночны	страх	— страшны*	пшаніца	— пшанічны*
ха́та	— хатні	сьмех	— сьмешны*	шкло	— шкляны
лес	— лясны	вў́ха	— вушны*	вада́	— вадзяны
зялё́за	— зялёзны	во́ка	— вочны*	дрэ́ва	— драўляны*

* Глядзэце “**ЧАРГАВАНЬНЕ ЗЫЧНЫХ**”, правіла 21—24Ф, 2.

в)	імя	— імённы, імённая
	цёмя	— цямённы, цямённая
	плямя	— плямённы, плямённая

3. Перапішэце ў слупок прыметнікі з пўнктаў “а)”, “б)” ды дапішэце да іх назоўнікі да сэнсу.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 245. а) Прачытайце ска́зы ды вўсна назавэце прыметнікі з сўфіксам “-н”.

1. Карэннае “я” пішацца ў словах незалежна ад на́ціску. 2. Конны пёшаму не таварыш. 3. Яна́ выпісвае штадзённую газэту. 4. Бананы прывозяць да нас з Паўдзённай Амэрыкі. 5. Тэлефонная гўтарка — найхутчэйшы спосаб камунікацыі. 6. Ён быў такі сонны, што заснуў пры тэлевізары. 7. Менск ужо міліённы горад, а Таронта двуміліённы. 8. Увосень ча́ста бываюць туманныя ра́ніцы й вечары. 9. Даўнэй для аграва́ння дамоў найбольш ужыва́лі дровы або каменнае вуга́лье, а цяпер ужываюць а́ліву, газ або э́лектрыку.

б) Перакладзэце ска́зы з пўнкта “а)” ў ангельскую мову.

в) Прачытайце скáзы, а тады перапішэце іх. Падчыркнеце **сúфіксы ў прымётніках**.

1. Ягоны дзядзька працуе на трактарным заводзе ў Мэнску інжынэрам. 2. Я сьніла страшны сон. 3. Учора мы бачылі вельмі сьмешны фільм. 4. Зь Мэнску ў Вільню трэба ёхаць у паўночна-заходнім кірунку. 5. Вочных лекароў завуць акулістымі. 6. Вушны боль нязвычайна дакучлівы. 7. Улётку прыёмна ў лясным халадку. 8. Мама купіла шкляную вазу да кветак. 9. Мы атрымалі імённыя запросіны на навагодны бал. 10. Індыяне часта вялі лютыя міжплямённыя войны. 11. Цяпёр у Беларусі ці ў Амэрыцы няма няпісьменных маладых людзей, але малапісьменных вельмі шмат.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 246. а) Фанэтычнае. Паўтарайце ўголас за настаўнікам.

1. малы	—	маленькі	2. сіні	—	сіненькі	лёгкі	—	лёгенькі
новы	—	новенькі	сухі	—	сухенькі	3. стары	—	старэнькі
кіслы	—	кісьленькі	ціхі	—	ціхенькі	дарагі	—	даражэнькі
чырвоны	—	чырвоненькі	глыбокі	—	глыбокенькі	добры	—	добраенькі
жоўты	—	жоўценькі	мяккі	—	мякенькі	прыгожы	—	прыгожанькі

б) Перапішэце ў слупок **прымётнікі з сúфіксамі** ды дапішэце да іх адпаведныя назоўнікі.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 247. Перапішэце назоўнікі й вьтвараныя ад іх прымётнікі ды заўважце, што ў прымётніках “ь” пэрад сúфіксам “-ск-” захоўваецца толькі пасля “л”.

1. восень	—	восенскі	2. сяло	—	сэльскі
конь	—	конскі	Урал	—	уральскі
Кромань	—	надкроманскі	каваль	—	кавальскі
студзень	—	студзенскі	Гомель	—	гомельскі
жнівень	—	жнівенскі	Лепель	—	лёпельскі

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 248. а) Фанэтычнае. Паўтарайце ўголас за настаўнікам **складаныя прымётнікі**. Дома перапішэце.

1. цёмнасіні		сьветлажоўты	
цёмнашэры		сьветлазялёны	
2. чарнагаловы	даўганосы	3. двудаляровы	усебеларускі
чарнавокі	даўганогі	трыпавэрхавы	усебаковы

белагаловы	дабраякасны	стагадовы	сваячасовы
касавокі	сельскагаспадарскі	васьмімесячны	малалётні
шыракаплёчы		шматлюдны	малаводны

б) Прымётнікі з пункту “а)” напішэце паводля ўзору ў вадпаведнай форме з адпаведным назоўнікам.

УЗОР. Цёмнасінія вочы;

Назоўнікі на выбар:

1. куст, папэра, вочы, колер;
2. нафта, бусел, хлопчык, чапля, выстаўка, мужчына, дзяўчынка, заяц, Янка;
3. сын, рака, сход, адказ, будынак, царква, кангрэс, каток, крытыка, банкнот.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 249. а) Выразна з інтанацыяй чытаць. Незнаёмыя словы выпішце із слоўніка.

НАША БЕЛАРУСЬ

Глянь, зірні наўкола:
 Бачыш логі, сенажаці,
 А на іх крыніцы?
 Далеі — бор зялёны, гонкі
 Што у высь глядзіцца?
 Сотні вёсак і мястэчак
 Гарадоў ці мала,
 Рэк бурлівых, пушч гамонкіх
 Зь неапэтай славай.
 Там плывуць Дняпро і Сожа
 Ды Дзвіна і Нёман;

Белавёжы, Налібокаў
 Там чуваці гоман.
 Гарады там — Менск і Вільня,
 Магілёў, Гародна
 І Смалёнск зь сыцяной цаглянай
 Разьляглі выгодна.
 Во ўсё гэта, маё дзёткі,
 Ад межаў да межаў
 Беларусы і завецца
 І да нас належа.

Янка Купала

б) Выпішце сьпяраша ўсе беларускія гарады, названыя ў гэтым вершы, тады ўсе рэкі ды ўсе пушчы.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 250. а) Паўтарайце ўголос за настаўнікам.

Менск	—	мянча́нін	—	мянча́не	Віцебск	—	віцябля́нін	—	віцябля́не
Слу́цк	—	случа́нін	—	случа́не	Смале́нск	—	смаля́нін	—	смаля́не

Полацак — палача́нін — палача́не   Пінск — пінча́нін — пінча́не
Вільня — вільня́нін — вільня́не   Пары́ж — парыжа́нін — парыжа́не

б) Перапішэце й дакончце паводля ўзору.

УЗОР. Юрка радзіўся й жыў у Наваградку, ён наваградчанин.

1. Юрка радзіўся й жыў у Наваградку, ён...
2. Юлюк зь Мэнску, ён...
3. Маё бабуля й дзядуля радзіліся ў Вільні, яны...
4. Янкавы сябры зь Пінску, яны...
5. Наш дырэктар з Горадна, ён...
6. Мой настаўнік французскае мовы з Парыжу, ён...

в) Перапішэце, назоўнікі ў дужках пастаўце ў адпаведным ліку ды склоне.

1. Вогнішча гарэла яркім (полымя).
2. (Дзіця) дакранулася пальчыкам да (полымя) свечкі ды папакло пальчык.
3. Маё бацькі радзіліся ў Беларусі, але цяпер яны канадзкія (грамадзянін).
4. Яны вучыліся ў беларускай гімназіі (імя) Максіма Багдановіча.
5. (Імя) слаўнага беларускага першадрукара й гуманістага Францішка Скарыны названы цяпер Беларускія Бібліятэка й Музей у Лёндане ды Беларускае Навуковае Таварыства ў Нью-Ёрку.
6. Людзі, што жывуць на вёсцы, завуцца (селянін), а тыя, што ў горадзе, (гараджанін) або (мешчанін).
7. (Маці) купіла ўсім (дзіця) новыя боты.
8. Прывітаць (маці) з нарадзінамі прыехалі сын і дачка з усімі сваймі (дзіця).
9. У нашае (маці) дзве дачкі й тры сыны.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 251. а) Дапоўніце ды запішэце скáзы, паводля ўзору дадзеныя назоўнікі стаўячы ў вадпавэдным склоне адзіночнага й множнага ліку.

УЗОР. 1. Янка дае ёсьці кураняці (куранятам).

2. Зося поїць куранё (кураняты).

1. Янка даё ёсьці (куранё)
(качанё)
(ягнё), (кацянё)
(жарабё), (птушанё)

2. Зося поіць (куранё)
(гусянё)
(цялё), (казьлянё)
(зайчанё), (сабачанё)

б) Перапішэце скáзы, словы ў дўжках ста́вячы ў вадпавéдным склоне.

Мы купля́лі паштовыя ка́рткі, ды ўсе вы́бралі зь не́йкай пту́шкай ці зьвярком.

Юрка купіў ка́ртку з (кура́нныя).

Ма́ня купіла ка́ртку з (ка́чка й кача́нне).

Стась купіў з (ка́цяныя).

Га́ля купіла з (за́яц і зайча́нныя).

Воля з (зу́бар і зубра́нне), а Алё́нка з (саба́чанныя).

в) Прачыта́йце ве́ршыкі, вы́пішце **рознаскла́няльныя** назоўнікі.

1. Зайцы ў лесе робяць хаты.
Мох падносяць зайчаньні.
Ім мядзвѣдзь дапамагае.
Ён пляцоўку рашчышчае.
Будзе тут дзіцячы сад
Для маленючых зверанят.

Н. Галіноўская

2. Асачыў я ў гушчары
Дзьве лісьніыя нары,
Калі пойдзе ўсё на лад,
Дык пабачым лісьняты.

М. Лужанін

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 252. Перапішэце пры́казкі ды падчыркне́це **прыме́тнікі** адна́й ры́скай, а **прыме́тнікі ў ро́лі назоўнікаў** дзьвюма́.

1. Добраму ўсю́ды добра. Добрым словам сы́ты ня будзеш. Добры слова паслу́хае, а ліхі й кія не.
2. Ня пла́ціць бага́ты, а вінава́ты.
3. Шану́й старога, як малога. За вялікім пагоні́шся й малое згу́біш.
4. Ня ўсіх добрых людзе́й ваўкі пае́лі.
5. На сьме́лага саба́ка брэ́ша, а нясьме́лага куса́е.
6. Пераборлівы заўсе́ды галодны.
7. Не ганьбу́й старым ботам, паку́ль новага не пашы́ў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 253. а) Праскланяйце ў вадзіночным ліку й множным: машыністы, цымбалісты.

б) Прачытайце сказы. Выпішце ўсе назоўнікі з канчаткам на **-істы**, абазначце склон і лік.

1. У мяне адзін брат цымбалісты, а другі гітарысты.
2. Асабліва цымбалістага часта запрашаюць граць на канцэртах.
3. Калісьці ўсе гімназістыя насілі форму. 4. Гімназістым забаронена было хадзіць бяз формы. 5. У гімназістых з розных гімназіяў была розная форма.
6. На станцыі стаялі загнаныя машыністым у тупік вагоны.
7. Загнаўшы ў тупік вагоны, машыністы зьлез з паравозу.

The Church of St. Ilya in Viciebsk built 1643, from the drawing by Byelorussian-Canadian artist I. Šymaniec-Survilla (1965)

КРУГ 23

СТРАШНОЕ СПАТКАНЬНЕ

(Паводля Якуба Коласа)

I

— Вось што, Тараска: годзе табé ўжо каля рэчкі бэгаць, а лепш занёс-бы ты дзядзьку полудзень на Высокі Бэраг, — сказа́ла мне ма́тка...

Я жы́ва сабра́ўся, узя́ў сваю́ дубі́нку, бо ў́ лесе мог налучы́цца воўк, узя́ў дзядзькаў полудзень і в́ыйшаў з ха́ты. На дварэ каля хлява́, на сухой кастры́цы, ляжа́ў Га́лас, зь якім я быў у вялікай дру́жбе. Паба́чыўшы мяне, Га́лас завіля́ў хвастом у знак прывіта́ння.

Я сьві́снуў.

— Га́ласка, цю́цік! На, цю, на! — пазва́ў я яго.

Га́лас неахвотна пабе́г за мною, правёў мяне за кла́дку; але як толькі я ўвайшоў у лес, мой Га́лас пачаў астава́цца: сядзе на дарозе й сядзіць.

Га́лас зрабіў мне яшчэ адну́ ці дзьве ўсту́пкі ды сяк-так дайшоў да лэсу. Але тут ён спыніўся каля пер́шых хвояў, доўга ню́хаў зямлю́ і ўжо не падыма́ў на мяне галавы́, як я яго ні клікаў. Паню́хаўшы, Га́лас азі́рнуўся вакол, штось разважа́ючы, труш-ком пабе́г кра́ем лэсу й ху́тка зьнік зусім.

— Ну, я-ж табé пакажу́! — патрос я дубі́нкаю ў бок Га́ласа й пайшоў далей.

Гэтае здарэ́ньне крыху па́рушыла той добры настрой, у якім быў я, выходзячы з дому...

А лес быў стары́ й глухі. Па адзі́н бок дарогі стая́лі больш ё́лкі, але такія цёмныя́ й пану́рыя, што нічога добрага не каза́лі майму́ сэрцу...

Цяпе́р я адчу́ў, што гэ́та дарога не така́я й лё́гкая, якою здава́лася яна́ мне дома... Мне ста́ла маркотна́ й сьці́шна. А гэ́тая дубі́нка, якою я так казы́рыўся, паказа́лася мне проста сьмяхотнай.

Я прайшоў яшчэ кро́каў сто. Па пра́вай руцэ цягну́ўся ё́льнік упераме́шку з малады́мі хвоя́мі, а зь ле́вага боку́ пачына́ўся бярэ́знік. Тут пачына́лася дарога на Млыно́вішча.

І толькі зі́рнуў я на куст між гэ́тых дарог, як адра́зу спыніўся й аслупянеў.

Валасы на галавэ сталі падымáцца й расьці, ша́пка насúнулася на вочы, а ногі стра́цілі здольнасьць рúхацца. Ску́ра на мне шорхнула, сэрца замлела.

Сярод старых бярэзін, нагну́тых таўсты́мі камля́мі над зямлёю й аброслых сівым мохам, стаяў зьвер. Зьвер гэты быў нязвычайнае вялічыні. Асаблі́ва вяліка́й была́ яго́ная галава́ й наагу́л увесь пэ́рад. Ма́сьці ён быў шэрай, шэ́рсьць меў кудла́тую й даўгую. Пэ́ршы момант анямэ́ння й адзервяне́ння прайшоў, і думкі ма́е пача́лі крыху́ варушы́цца й выяўля́ць сваю́ работу. Я на́вет пераста́ў адчува́ць уплыў стра́ху й ціхенька, зусім бяз словаў, засьпява́ў сам сабе́ песьню́:

Ходзі́ць сьвёкар па двару́,
Рашча́ўшы бараду́.

Чаму́ яна́, гэтая песьня́, прыйшла́ цяпе́р мне на па́мяць, я не магу́ растлумáчыць. А зьвер стаяў на адным ме́сцы, загарадзі́ўшы мне дарогу. Ён стаяў нярухо́ма, толькі зрэ́дку, і то ледзь заўва́жна, варушы́лася яго́ная стра́шная́ галава́ й вяліза́рныя ву́шы. Думкі аб тым, як разьміну́цца з гэтым зьве́рам і як занэ́сьці дзя́дзьку полудзе́нь, у мяне́ ня было, бо я цьве́рда ўпэ́ўнены быў у тым, што далей та́го ме́сца, дзе я стаю́ цяпе́р, я ня зру́шуся ні на адзін кро́к. Разглядзе́ўшы зьве́ра, я перакана́ўся, што гэ́та быў воўк. Я колькі разоў ба́чыў ваўка́, але тако́га вяліка́га й стра́шнага́ мне не даво́дзілася ба́чыць ніко́лі...

Мімаво́лі я пача́ў памале́ньку адступáць наза́д, ня спуска́ючы вачэ́й з ваўка́. Воўк нічо́га — стаі́ць. Мне ста́ла крыху́ лягчэй. Я ступі́ў наза́д яшчэ́, яшчэ́. Ужо кро́каў два́ццаць адыйшо́ўся я такі́м пара́дкам. Воўк ледзь-ледзь віда́ць, але не вару́шыцца.

(Праця́г у 24 крэ́зе)

Слоўні́к (Vocabulary)

жы́ва (adv.) fast

сabráцца (I); pf. past сабра́ўся, -ла́ся, -лі́ся
to get ready

дубі́нка, -і (f.) cudgel, club

налучы́цца (II; pf. to come across

хлеў, хлява́ (m.) cattle-shed

кастры́ца, -ы (f.) boon (hard skin) of
flax-fibre

сьві́снуць (I); pf. past сьві́снуў, -ла, -лі
to whistle (once)

кладка́, -і (f.) planked footway

усту́пка, -і (f.) compromise

сяк-так (adv.) somehow

разважа́ць (I); разважа́ю, -еш, -юць
to reason

трушкoм пабе́г (he) ran at a trot

патрэ́сьці (I) pf. past патрос, патрэ́сла, -лі
to shake

пару́шыць добры́ настрой to spoil a good
mood

край ле́су outskirts of the forest

мне ста́ла маркотна́ й сьці́шна I felt sad
and terrified

казы́рыцца (II) to flaunt

хво́я, -і (f.) pine

аслупяне́ць (I); pf. past аслупяне́ў, -ла, -лі
to be dumbfounded

ску́ра на мне шорхнула́ it made my flesh
creep

сэрца замлела́ (his) heart sank

каме́ль, камля́ (m) trunk

ма́сьць, -і (f.) colour

сьвёкар, сьвёкра (m.) father-in-law
(husband's father)
загарадзіць (II) (pf. past загарадзіў, -ла,
-лі) дарогу to block the road
разьмінуцца (I) (pf. of разьмінацца, I)
to pass each other
я быў цвёрда ўпэўнены I was fully assured
пераканацца (I); pf. past пераканаўся,
-лася, -ліся to be convinced

не даводзілася мне бачыць I did not
happen to see
ня спушчаючы вачэй (з + gen.) not taking
one's eyes off
такім парадкам in this way
ледзь-ледзь (adv.) slightly

ПЫТАНЬНІ І ЗАДАНЬНІ. У школе вучні вусна адказваюць на пытаньні, а дома ад-
казы запісваюць у сшыткі.

1. Хто напісаў апавяданьне "Страшное спатканьне"?
2. Каго Тараска клікаў, каб ішоў зь ім разам?
3. Што ўзяў хлопчык для абароны? Каго, ён думаў, можа ў лесе сустрэць?
4. Ці Галас ахвотна пайшоў з Тараскам, як далёка Галас яго правёў?
5. Як выглядаў лес, празь які хлопцу трэба было йсьці?
6. Прачытайце зь кнігі мясьціну, дзе аўтар апісвае Тараскаў першы прыпадках, ка-
лі ён пабачыў зьвера?
7. Што заўважыў Тараска ў зьвера, калі мінуў першы прыпадках?
8. Што за звер гэта быў, як хлопчык думаў?
9. Куды Тараска йшоў празь лес?

23 — I CARDINAL AND ORDINAL NUMERALS 21 through 100 КОЛЬКАСНЫЯ І ПАРАДКАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ 21 — 100

1. КОЛЬКАСНЫЯ

21	дваццаць адзін (адна, адно)
22	дваццаць два, дзьве
23	дваццаць тры
. . . . .	
29	дваццаць дзевяць
30	трыццаць
40	сорак
50	пяцьдзсят
60	шэсьцьдзсят
70	сэмдзсят
80	восемдзсят
90	дзевяцьдзсят
100	сто

ПАРАДКАВЫЯ

дваццаць першы, -ая, -ае	
дваццаць другі, -ая, -ае	
дваццаць трэйці, -ая, -ае	
. . . . .	
дваццаць дзявяты, -ая, -ае	
трыццаць, -ая, -ае	
саракавы, -ае, -ае або сараковы, -ая, -ае	
пяцьдзясяты, -ая, -ае	
шэсьцьдзясяты, -ая, -ае	
сэмдзясяты, -ая, -ае	
восемдзясяты, -ая, -ае	
дзевяцьдзясяты, -ая, -ае	
сотны (або соты), -ая, -ае	

УВАГА. Парадкавыя лічэбнікі 1 — 20 глядзі правіла 21-V.

2. Утварэньне колькасных лічэбнікаў 21 — 100.

- а) Колькасныя складаныя лічэбнікі, што азначаюць круглыя дзесяткі, утвараюцца гэтак:

трыццаць — так, як і дваццаць, даданьнем да “тры” часткі “ццаць”.

Усе іншыя, за выняткам сорок ды сто, што маюць зусім іншыя карані, утвараюцца даданьнем да колькасьці дзесяткоў — “пяць . . . дзевяць” часткі “дзесят”, прыкл.: пяцьдзесят, сёмдзесят. Усе гэтыя складаныя лічэбнікі маюць адзін націск на першай частцы.

- б) У колькасных складаных лічэбніках, што азначаюць дзесяткі ды адзінкі, як прыкл. у “дваццаць два”, да колькасьці дзесяткоў проста дадаюцца адзінкі. Лічэбнікі складзеныя з “адзін” або “два” згаджаюцца ў родзе з назоўнікамі гэтак-жа, як і самыя “адзін”, “два”, прыкл.:

дваццаць адзін стол
сорок адна шафа
сёмдзесят адно крэсла

трыццаць два сталы, крэслы
пяцьдзесят дзеве шафы

3. Утварэньне парадкавых лічэбнікаў 21 — 100

- а) Парадкавы ад “трыццаць” утвараецца так, як і ад дваццаць, заменаю канцавога “ць” на “т” ды даданьнем адпаведна для трох родаў прыметнікавых канчаткаў — “-ы, -ая” або “-ае”: трыццаты год, трыццатая гадавіна, трыццатае слова.

- б) Парадкавыя ад “сорок” — саракавы́, -а́я, -ое (або сараковы, -ая, -ае)
ад “сто” — сотны, -ая, -ае (або соты, -ая, -ае)

- в) У парадкавых-жа ад лічэбнікаў пяцьдзесят . . . дзевяцьдзесят родавыя канчаткі “-ы, -ая” або “-ае” дадаюцца проста да формы адпаведнага колькаснага, прычым у “дзесят” “е” паводля правіла аканьня замяняецца ў “я”, бо парадкавыя складаныя лічэбнікі зь “дзесят” маюць два націскі, прыкладам:

пяцьдзясяты, восемдзясяты, дзевяцьдзясяты

- г) У парадкавых лічэбніках, выражаных колькімі словамі, парадкавую форму прыймае толькі апошняе слова, іншыя застаюцца бязь зьмены, прыкл.:

сорок пяты год, дваццаць другая гадзіна, сто першае слова.

**
***Cardinal and Ordinal Numerals 21 — 100**

Study the table in the Byelorussian text and notice:

1. the **cardinal** numerals from 21 to 100 are formed as follows:

- a) in 30 — тры́ццаць — “ццаць” is added to “тры” just as in “два́ццаць”;
 b) in 50 — 90, пя́цьдзесят — дзевя́цьдзесят, to “пяць, шэсьць... дзевяць” — instead of “ццаць”, “дзесят” is added.

All these cardinal numerals have **one stress** on the **first part**.

- c) Сорак (40) and сто (100) are formed with different roots.
 d) **Compound cardinals** such as 21, 32 or 46 are formed the same way in Byelorussian as in English except that those compounds with “адзін, адна́, адно” or with “два, дзьве” have different endings for the three genders. For example:

два́ццаць адзін хлопец
 два́ццаць адна́ дзяўчына
 два́ццаць адно дзіця

twenty-one boys
 girls
 children

тры́ццаць два ча́сакісы
 тры́ццаць дзьве кні́гі

thirty-two magazines, books

сорак шэсьць алавікоў (гу́мак)

forty-six pencils (erasers)

2. The **compound ordinal** numerals 21 — 100 are formed from **cardinal** numerals by **adding** the **adjectival endings** “-ы, -ая” or “-ae”:

- a) In the numeral 30th — тры́цца́ты, -ая, -ae (from тры́ццаць) the “ць” at the end changes to “т” before the adjectival endings are added.
 b) In the numerals 50th, 60th . . . 90th

пя́цьдзяся́ты, -ая, -ae
 шэ́сьцьдзяся́ты, -ая, -ae
 дзевя́цьдзяся́ты, -ая, -ae

from пя́цьдзесят
 from шэ́сьцьдзесят
 from дзевя́цьдзесят

only the “e” in “дзесят” is changed to “я” because these compound ordinal numerals have **two stresses**.

- c) The ordinal from сорак is саракавы́, -а́я, -ое or сараковы́, -ая, -ae
 and from сто is сотны́, -ая, -ae or соты́, -ая, -ae

- d) In compound ordinal numerals such as 21, 34 or 65, only the last word takes the ordinal form. For example:

21st — дваццаць першы, -ая, -ае
 34th — трыццаць чацьвёрты, -ая, -ае
 65th — шэсьцьдзесят пяты, -ая, -ае

Дваццаць першая гадзіна — the twenty-first hour.
 Трыццаць чацьвёрты год — the thirty-fourth year.
 Шэсьцьдзесят пятае слова — the sixty-fifth word.

23 — II DECLENSION of COMPOUND ORDINAL NUMERALS СКЛАНЭНЬНЕ ПАРАДКАВЫХ СКЛАДАНЫХ ЛІЧЭБНІКАЎ

Парадкавыя складаныя лічэбнікі 21 — 100 і вышэй, як і простыя парадкавыя лічэбнікі, скланяюцца так, як прыметнікі, ды найчасьцей як прыметнікі зь цвярдой асновай. Прычым у парадкавых лічэбніках, што складаюцца з колькіх словаў, скланяецца толькі апошняе слова. Прыклад:

памылка ў дваццатым радку
 прачытаў трыццаць першую кнігу

**
 *

The compound ordinal numerals from 21 to 100 and higher are mainly declined like hard-stem adjectives. In compound numerals consisting of more than one word only the last word is declined. For example:

У дваццатым стагодзьдзі. In the twentieth century.
 Ён ужо прачытаў трыццаць трэцюю кнігу. He has already read the thirty-third book.

23 — III DECLENSION of CARDINAL NUMERALS 1 — 100 СКЛАНЭНЬНЕ КОЛЬКАСНЫХ ЛІЧЭБНІКАЎ 1 — 100

Усе колькасныя лічэбнікі скланяюцца, адныя падобна да прыметнікаў, іншыя падобна да назоўнікаў.

1. Скланеньне адзін, адна, адно.

Адзіночны лік		Множны лік	
(муж. р.)	(жан. р.)	(ніякі р.)	(для ўсіх родаў)
Н. адзін	адна	адно	адны́я, адны́
Р. аднаго	аднаё, аднэй	аднаго	адны́х
Д. аднаму	аднэй	аднаму	адным
В. як Н. або Р.	адну́	як Н.	як Н. або Р.
Т. адным	аднэю, аднэй(ою)	адным	аднымі
М. адным	аднэй	адным	адных

2. Скланеньне два (муж. і ніякі р.), дзьве (жан. р.).

Н. два	дзьве
Р. двох і двух	дзьвёх і дзьвюх
Д. двом і двум	дзьвём і дзьвюм
В. як назоўны або родны	
Т. двама́ і двума́	дзьвямá (або дзьвёма) і дзьвюма́
М. двох і двух	дзьвёх і дзьвюх

Таксама, як **два**, **дзьве**, скланяюцца **абодва**, **абёдзьве**: **абодвух**, **абёдзьвюх**; **абодвум**, **абёдзьвюм** і г. д.

УВАГА. Скланеньне “**абое**” — глядзецца правіла 26-I, 3. а.

3. Падобна скланяюцца тры, чатыры (для ўсіх родаў).

Н. тры чатыры	Р.М. трох чатырох	Д. тром чатыром	Т. трыма́ чатырма́

4. Лічэбнікі, пачынаючы ад пяцёх і да дваццацёх, а таксама трыццаць скланяюцца гэтак:

Н. пяць	дзёсяць	трыццаць	вучняў (кнігаў)
Р. пяцёх	дзёсяцёх	трыццацёх	вучняў (кнігаў)
Д. пяцём	дзёсяцём	трыццацём	вучням (кнігам)
В. як назоўны або родны			вучняў (кнігаў)
Т. пяцямá	дзёсяцямá	трыццацямá	вучнямі (кнігамі)
М. пяцёх	дзёсяцёх	трыццацёх	вучнях (кнігах)

5. Лічэбнікі ад пяцьдзесят да дзёвяцьдзесят зьмяняюцца, як **пяць**, або **найчасьцей зусім не зьмяняюцца**. Прыкладам:

з усімі **пяцьдзесят** людзьмі, з усіх **дзёвяцьдзесят** **вучняў** і г. д.

У складаных-жа лічэбніках, выражаных двума (ці больш) словамі, скланяюцца толькі адзінкі, прычым скланяюцца абавязкава. Прыкладам: з **дваццаць сямá вучнямі**, з **трыццаць адным*** работнікам, адна́ ізь **сёмдзесят дзьвёх(юх)** студэнтак; у **дваццаць пяцёх*** кнігах*.

* Пра згоду назоўнікаў з колькаснымі лічэбнікамí глядзецца правіла 25-III, 1-4.

6. Скланеньне лічэбнікаў сорак ды сто.

Н. сорак	сто	В. як назоўны	
Р. сараку́	сту	Т. сараку́	стома
Д. сараку́	сту	М. сараку́	сту

**
*

Study the declension of the numerals адзін, адна́, адно́; два, дзьве etc. in the Byelorussian text and note:

1. The declension of адзін, адна́, адно́ follows in the main the hard adjectival declension.
2. Абодва and абедзьве (both), are also declined like два and дзьве. For example:

Яны абодва ў ваднэй клясе.	They are both in the same class.
Нам абодвум падабаецца гэты абраз.	We both like this picture.
У вабедзвюх сёстраў падобныя сукенкі.	Both sisters have similar dresses.
Трыма́й абедзвюма рука́мі.	Hold it with both hands.

NOTE. For the declension of “абое” look at rule 26-I, 3 a.

3. The numerals “тры”, “чатыры” are declined as follows:

Nom. тры	Gen. Loc. трох	Dat. тром	Instr. трыма́
чатыры	чатырох	чатыром	чатырма́

4. The numerals “пяць” to “дваццаць” as well as “трыццаць” have one pattern of declination. (See the Byelorussian text rule 23-III, 4.). For example:

Gen. пяцёх сыноў (дачок)	Instr. з трыццацьма́ вучня́мі
Dat. дзесяцём коням	Loc. у двана́ццацёх кні́гах

NOTE. Look also at rule 25-III, 3. a) and b).

5. The numerals “пяцьдзесят” to “дзевяцьдзесят” (50—90) need not be declined, especially in colloquial speech. If they are declined, then they can be declined like the numeral “пяць”. For example:

з усімі пяцьдзесят людзьмі	— with all fifty people
з усіх дзевяцьдзесят вучняў	— from all ninety pupils
or з усіх дзевяцьдзесяцёх вучняў }	

6. In compound numerals consisting of two (or more) words such as “дваццаць адзін (21)” or “сёмдзесят два (72)” only the units are declined. For example:

Настаўнік з дваццаць адным вучнем па- еха́лі ў горы, а другі настаўнік із стома вучня́мі паеха́лі на ўзмор’е.	One teacher went to the mountains with twenty-one students and the other teacher went to the sea with a hundred students.
Адна́ ізь сёмдзесят дзвюх студэнтак.	One of seventy-two students.

23 — IV THE RECIPROCAL PRONOUN / УЗАЁМНЫ ЗАЙМЁНЬНІК:

Адзін (адно) аднаго, адна адну — each other or one another

1. Ужываньне

- а) адзін аднаго — ужываецца, калі абедзье асобы мужчынскага роду;
 б) адна адну — ужываецца для абедзвюх асобаў жаночкага роду;
 в) адно аднаго — ужываецца для абедзвюх асобаў ніякага роду ды для розных родаў.

Прыклады: а) Казіук і Янка даўно ўжо адзін аднаго знаюць.

б) Гэля й Зоя нядаўна адна адну знаюць. Яны адразу адна аднай спадабаліся.

в) Птушаньты палохалі адно аднаго.

“Будзем пісаць адно аднаму” — сказала Гэля Алэгу.

2. Скланеньне

Як ужо з пададзеных прыкладаў відаць, скланяецца толькі другое слова паводля ўзору скланеньня “адзін, адна, адно”.

**

1. The reciprocal pronoun адзін (адно) аднаго, адна адну (meaning one another) in Byelorussian, unlike in English, has different forms for different genders and different cases:

- адзін аднаго — is used when both persons are of the masculine gender, e.g.: Браты любяць адзін аднаго. (The brothers love each other);
 адна адну — is used when both persons are of the feminine gender, e.g.: Сёстры любяць адна адну. (The sisters love each other);
 адно аднаго — is used а) when both persons are of the neuter gender and also б) for mixed genders, e.g.:

Птушаньты палохалі адно аднаго. Гэля й Алэг пабачылі адно аднаго.

2. Only the second word is declined according to the declension of “адзін, адна, адно”. For example:

Казіук і Янка даўно ўжо адзін аднаго знаюць.

Kaziuk and Janka have known each other for a long time.

Гэля й Зоя любяць адна адну.

Hala and Zoja like each other.

Кацяняты часта адно з адным гуляюць.

Kittens often play with one another.

“Будзем пісаць адно аднаму” — сказала Гэля Алэгу.

“We shall write to each other” — Hala said to Aleh.

23 — V DECLENSION OF “чалавék” (man), pl. “людзі”
СКЛАНЕНЬНЕ НАЗОЎНІКА “чалавék, людзі”

“Чалавék” у вадзіночным ліку скланяецца, як назоўнікі мужчынскага роду з чыстай асновай, а для множнага ліку звычайна ўжываецца слова іншага караня — “людзі”, якое адзіночнага ліку само ня мае.

а) Адзіночны лік

Н.	хто?	чалавék
Р.В.	каго?	чалавék-а
Д.	каму?	чалавék-у
Т.	кім?	чалавék-ам
М.	пры кім?	чалавék-у
Клічны		чалавéc-а!

Множны лік

людз-і
людз-éй або людз-ёў
людз-ям або людз-ём
людзь-мі
пды людз-ях або людз-ёх
людз-і!

б) Толькі пры колькасных лічэбніках заміж формы множнага ліку “людзі” часта ўжываецца “чалавэкі” або “чалавэкаў”. Гэтак:

1. Пры лічэбніках “два . . . чатыры” ды складаных зь імі на канцы — ўжываецца форма чалавэкі:

два (тры, чатыры) чалавэкі; дваццаць чатыры чалавэкі.

УВАГА. Толькі пасля зборных лічэбнікаў: “двое, тое, чацьвёра . . . дзесяцёра...” (гл. правіла 26-І, 2., 3в.) заўсёды ўжываецца форма “людзэй”: двое людзэй, чацьвёра людзэй.

2. Пры лічэбніках пяць, шэсьць і далейшых за выняткам складаных з 1, 2, 3, 4 на канцы, аднолькава правільна “пяць чалавэкаў” ці “пяць людзэй”, а найлепш “пяцёра людзэй”. Прыкл.:

трыццаць пяць чалавэкаў або людзэй.
сто, сорак чалавэкаў або людзэй.

***

1. The normal plural form of “чалавék” (man) is “людзі” (people). Study the declension of “чалавék” and “людзі” in the Byelorussian text rule 23-V, a).

2. Note the following expressions:

а) два (тры, чатыры) чалавэкі;
трыццаць чатыры чалавэкі, сто два чалавэкі;

б) пяць (дзесяць . . .) людзэй (або чалавэкаў);

с) двое, пяцёра, дзесяцёра . . . людзэй.

and remember:

- a) after два, тры, чатыры and any compound cardinals in which they are the last digit (22, 43, 64 etc.) instead of “людзі” the plural form “чалавэкі” must be used;
- b) with the numerals пяць, шэсьць . . . and onwards both “людзэй” and “чалавэкаў” may be used;
- c) and the collective numerals such as двое, трое . . . дзесяцёра (see rule 26-I, b.) can be followed only by “людзэй”.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 254. а) У клясе настаўнік вымаўляе ўголас па адным лічэбнікі з табліцы 23-I, а вучні па адным за ім паўтараюць.

б) Дома вучні перапісваюць табліцу ў сваё сшыткі.

в) Напішэце словамі ў слупок усё лікі ад 31 да 40 ды ад 81 да 100, а пасля побач дапішэце іхную парадкавую форму.

УЗОР. трыццаць адзін, адна, адно;   трыццаць першы, -ая, -ае
трыццаць два, дзьве;   трыццаць другі, -ая, -ое

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 255. а) Прачытайце верш. б) Выпішце ўсе лічэбнікі, абазначэ іхны склон ды які гэта лічэбнік, колькасны ці парадкавы.

У СТАРОГА ВЕРАБ'Я

У старога вераб'я
Грашавітая сям'я:
У кажнага верабейкі
Па чатыры капейкі.

Зьяцеліся вераб'і —
Налічылі два рублі.*
У самога вераб'я
Было роўна паўрубля.

Кажднаму верабейку
Даў стары яшчэ капейку.

Колькі-ж мае дзяцэй
Наш багаты верабей?

(Пяцьдзсят)

Васіль Вітка

* рубель, рубля (m.) = 100 капеек (савецкія грошы). Rouble = 100 copecks (money of Soviet Union).

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 256. а) Ніжэй пададзеныя назоўнікі паводля ўзору выпішце ў 4 слупкі: у 1-шы зь лічэбнікам адзін, у 2-гі з адна́, у 3-ці з адно, а ў 4-ы з адны.

УЗОР. адзін аўтабўс адна́ вуліца адно поле адны́ дзьвэ́ры.

Назоўнікі на выбар:

Дзяўчы́на, касьцю́м, вулі́ца, дзіця́, нажні́цы, цётка, ца́рства, ля́лька, дзьвэ́ры, аўтабўс, вароты, сябра, пяро, пакой, са́ні, экза́мен, гру́па, жыцьцё, і́рты.

б) Укладзеце ска́зы з назоўнікамі ды лічэбнікамі з пўнкту “а”).

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 257. а) Прачытайце ска́зы, лічэбнікі й назоўнікі ста́вячы ў вадпаведнай форме, а тады ска́зы запішэце.

1. Ка́ля дому з аднаго боку расьце́ 1 (вярба́) ды 2 (клён), а з другога боку 5 (тапо́ля) ды 1 (рабі́на).
2. На́стаўнік з 30 (вўчань) пайшлі ў тэ́атар.
3. У кля́се 23 (вучані́ца) ды 16 (вўчань).
4. Я́нка зарабіў 17 (дала́р) і 96 (цэ́нт).
5. Ка́лі мы былі ў Нью-Ё́рку, мы наве́далі 3 (галерэ́я абразоў) ды 2 (музе́й).
6. Шыры́ня на́шага пля́цу 26 (мэтар), а даўжы́ня 84 (мэтар).
7. У гадзі́не 60 (мінўта, або часі́на), а ў мінўце (часі́не) 60 (сэку́нда, або хвілі́на).
8. Ко́шка з 3 кацяня́ткамі грэю́цца на сонцы.
9. На ве́чары было ка́ля 100 (асо́ба).

б) Перакладзеце ска́зы з пўнкту “а”) ў ангельскую мову.

в) Прачытайце ска́зы, ста́вячы лічэбнікі ў па́радкавай форме ды ў вадпаведным склоне.

1. У ча́се вы́перадкаў Казю́к прыбе́г 1, Я́нка 3, а Стасю́к аж 8.
2. Мой малодшы брат вўчы́цца ў 3 кля́се, старэйшы ў 7, а я ў 13.
3. Ё́дучы ў Мантрэа́ль, на 80 мілі мы зрабі́лі адпачы́нак.
4. Мой дзя́дка жы́ве на 8 паве́рсе ў 33 кватэ́ры, а сябра на 22 паве́рсе ў 15 кватэ́ры.
5. Мой та́та нарадзі́ўся ў 19 годзе, ма́ма ў 24 годзе, а я ў 51 годзе.
6. На́стаўнік даў пятна́ццацём вў́чням па кні́зе зь ве́ршамі Яку́ба Коласа, а 16 вў́чнію Коласаў рама́н “На ростанях”.

г) Перапішэце заданыя словы, як паказвае ўзор, ды дапішэце адказы:

УЗОР: Ад чатырох два будзе два.

$$4 - 2 =$$

$$5 - 1 =$$

$$21 - 5 =$$

$$47 - 8 =$$

$$52 - 11 =$$

$$16 - 9 =$$

$$19 - 17 =$$

$$90 - 25 =$$

$$100 - 65 =$$

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 258. а) Прачытайце верш, а тады перапішэце ды падчыркнеце ўсе лічэбнікі. Парадкавыя ўверсе азначце літарай “п”, а колькасныя — літарай “к”.

ПЯТЫ

Чатыры салдаты
Лічылі пяты,
Далучыўся пяты:
— Залічэце мае пяты.

Падыйшло дваццаць
І яшчэ пятнаццаць.

Пяць сказаў: — Братцы,
Трэба разабрацца:

Сорак пятаў
І сорак пятаў —
Колькі-ж нас
Усіх салдатаў?

В. Вітка

Слоўнік (Vocabulary)

пята́, -ы (f.) heel (of the foot)
салда́ты лічы́лі пяты the soldiers counted
their heels
залічы́ць (II); (pf.) fut. залічу́, -ыш, -аць
to include, to count

разабра́цца (I); (pf. of разьбіра́цца, I)
to investigate, to look into, (in this
case) to figure out

б) Прачытайце загадкі, выпішце ўсе лічэбнікі.

1. Які год цягнецца адзін дзень? (Новы год.)
2. Дваццаць безь пятнаццацёх, трох не далажыўшы, двух не далічыўшы, колькі будзе? (Нічога.)
3. Нёсла гаспадыня ў кошыку дзесяць яёц, а дно ўпала. Колькі засталася? (Нічога, усё разбіліся.)
4. Як паставіць чатырох салдатаў у вадным боце? (Зняць у кожнага па адным боце.)

в) Прачыта́йце ска́зы, устаўляючы, дзе трэ́ба, **адзі́н (адно) аднаго** або **адна́ адну́** ў вадпаве́днай форме.

1. Га́ля й Зи́на вялі́кія пры́яцелькі. Яны́ толькі пазна́лі . . . і адрáзу . . . спада-ба́ліся. Яны́ ча́ста быва́юць . . . ў . . . Яны́ ра́зам ву́чацца ды . . . дапамага́юць.
2. Зи́на й Я́нка ча́ста пішуць . . . 3. Цётка́ й дзя́дзька заўсе́ды гавораць . . . пра . . . Яны́ любяць жартава́ць ды насьміха́цца . . . з . . . 4. Рама́н і Ю́рка ча́ста ходзяць . . . да . . . або звоняць . . . па тэле́фоне. 5. І ня зна́лі мы . . . пра . . . нічагу́сенкі, сказа́ў Ігна́т да свайго новага ся́бры.

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 259. а) Перапі́шэце лі́кі слова́мі ў слупок ды дапі́шэце да іх па-ра́дкавую форму.

6, 8, 10, 11, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 25, 37, 49, 50, 52, 64, 73, 86, 90, 94, 100.

б) Да колькасных лічэбнікаў з тэ́мы "а)" дада́йце назоўнікі ды ўкладзе́це зь імі ска́зы.

Узор: шэсьць я́блыкаў. На сталé шэсьць я́блыкаў.

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 260. а) Фанэты́чнае. Наста́ўнік вымаўляе ўго́лас, а ву́чні паўта-ра́юць.

Адзі́ночны лі́к.

Хто? два́ццаць пе́ршы ву́чань	адзі́наццата́я наста́ўніца
Каго няма́? два́ццаць пе́ршага ву́чня	адзі́наццата́е наста́ўніцы
Каму́ даю́? два́ццаць пе́ршаму ву́чню	адзі́наццата́й наста́ўніцы
Каго ба́чу? два́ццаць пе́ршага ву́чня	адзі́наццату́ю наста́ўніцу
Зь кі́м? з два́ццаць пе́ршым ву́чнем	з адзі́наццата́ю наста́ўніцаю
Пры кі́м? пры два́ццаць пе́ршым ву́чню	пры адзі́наццата́й наста́ўніцы

Множны лі́к

Што? сора́к трэй́ція нума́ры
Чаго ня ба́чу? сора́к трэй́ціх нумаро́ў
Чаму́ прыгляда́юся? сора́к трэй́цім нумаро́м
Што ба́чу? сора́к трэй́ція нума́ры
Чым (з чым)? з сора́к трэй́цімі нумара́мі
У чым? у сора́к трэй́ціх нумаро́х

5) Прачытайце ды перапішэце скáзы, азна́чце **склоны** ў падчыркнутых **назоўніках**.

1. **Чалавёк** ня ве́дае, калі ё́н зно́йдзе і калі ё́н згу́біць.
2. **Чалавёка** вочы водзяць. 3. Сабáка — найле́пшы **чалавёку** пры́яцель.
4. Не цані́ **чалавёка** па тва́ры, а цані́ па душы́.
5. Вер сваім вачом, а не таму́, што **людзі** ка́жуць.
6. Ду́малі, шмат **людзёй** прыйдзэ́, а прыйшло толькі чатыры́ **чалавёкі**.
7. Ці шмат было **людзёй**? Не, ня шмат, каля́ дзесяцёх **чалавёкаў**.
8. Супакойся, **чалавёча**, усё бу́дзе добра!

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 261. Навучыцца чытаць, а тады́ напам'яць.

БУ́СЕЛ

Выйшаў бу́сел пагуляць.
Зьеў рапу́х ё́н два́ццаць пяць.
Два́ццаць пяць ці два́ццаць шэсьць?
Зьбіўся зь лі́ку — больш ня есьць.

На аднэй ста́іць назе́
І на па́льцах лі́к вядзе́.
Ды як зьлічыш? У яго
Восем па́льцаў усяго.

Веў ё́н лі́к і так і с'як,
А тады́ пайшоў, бяда́к,
Да рапу́х, каб іх спыта́ць:
— Два́ццаць шэсьць ці два́ццаць пяць?

Толькі штось рапу́хі ўсе́
Пахава́ліся ў лазе́.
Скуль ім знаць, чаго́ ізноў
Бу́сел з клёкатам ішоў.

Максі́м Танк

КРУГ 24

ПАЎТАРЭНЬНЕ

СТРАШНОЕ СПАТКАНЬНЕ

(Працяг)

II

Павярнуўся я тады, у ваднэй руцэ палка, у другой збан зь дзядзькавым полуднем, і як засмаліў, як прылёг! Азірнуўся толькі тады, калі зь лэсу пачалá выплываць на́ша хата. Тут я спыніўся, пайшоў ціха й ва́жна, думаючы аб тым, як павесьці дома апавяданьне пра гэты выпáдак.

На дварэ мяне сустрэў Га́лас і кінуўся кулём да мяне.

— Ідзі, ідзі! Я цябе пачастую!

І як толькі Га́лас хацеў падскочыць, каб лізнуць мяне ў твар, я злосна штурхнуў яго.

— Чаму вярнуўся? — папытала ма́ма.

Я стаў расказваць, што было ў дарозе. Ма́ці слухала мяне ўнікліва. А як увечары прыйшоў зь лэсу мой та́та й сказаў, што ў Пятровічах (якраз недалёка ад ме́сца, дзе быў гэты выпáдак) воўк патрывожыў пастухоў і авечак, то ўсе ў нас дома пераканаліся, што я запраўды спаткаўся з ваўком.

**
*

Ты́дні за два давялося мне зноў ісьці па гэтай дарозе. Але цяпер я быў не адзі́н: я йшоў на крок зза́ду за сваім бацькам. Прыйшоўшы на гэтае са́мае ме́сца, я зірнуў туды, дзе стаяў воўк.

І што-ж вы думаеце?

Гэты са́мы воўк стаяў і цяпер!

Нічога не сказаў я свайму та́ту, іду́ й пазіраю.

Дасьце ве́ры: гэта была́ старая крыва́я бярэзі́на, аброслая мохам і нахі́леная над до́лам!

Я баяўся сьме́ху й нікому не сказаў аб гэтай памы́лцы, і толькі цяпер, ма́е дарагі́я, прызнаюся вам у ва́ ўсёй праў́дзе.

Слоўнік (Vocabulary)

пáлка, -і (f.) stick
 збан, -á (m.) pitcher
 павярну́цца (I) (pf. of паварочвацца, I)
 to turn
 як засмаліў, як прылёг! (an expression to
 describe very fast running)
 павесьці (I) апавяданьне to tell a story
 выпáдак, выпáдку (m.) incident

кінуцца кулём да... to rush headlong at...
 унікліва (adv.) attentively
 патрывожыць (II) pf. past патрывожыў,
 -ла, -лі to harass
 пастух, -а (m.) shepherd
 крывы́, -а́я, -ое crooked
 дасьцё ве́ры would you believe
 дол, -у (m.) ground

ПЫТАНЬНІ да часткі II-ое

1. Што дадало Тарáску адва́гі ўцяка́ць?
2. Калі Тарáска асьмеліўся азі́рну́цца наза́д, і як тады ён пачаў ісьці?
3. Чаму́ дома далі ве́ры, што Тарáска ба́чыў ваўка ў ле́се?
4. Калі Тарáска раскрыў сваю памылку? Ці ён сказаў пра гэта ўдома, чаму́ не?

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 262. Зь I-ае часткі апавяданьня “Страшное спатканьне” выпішце ў слупок усё **прымётнікі**, а тады дапішэце да іх іхную вышэйшую ступень ды найвышэйшую.

УЗОР: высокі, вышэйшы, найвышэйшы

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 263. а) Прачытайце скáзы, **прымётнікі** або **прыслоўі** ў дужках адпаведна пастаўце ў **вышэйшай ступені** ці **найвышэйшай**, а тады перапішэце скáзы.

1. Міха́сь (высокі) за Алёся, Алёсь (высокі) за Янку, а Юрка з усіх іх (высокі).
2. Эдзі́к (малады) за сваю сястру́ Га́ню на 3 гады й 5 ме́сяцаў, але ён куды (высокі) за яе. Га́ня затое куды (пільная) за яго ды куды (добра) вучыцца ў школе.
3. Мары́ля (добрая) Зосі́на сяброўка. Яна́ крыху (старая) за Зосю ды куды (прыгожая) за яе. Зося думае, што Мары́ля(прыгожая) з усіх дзяўчатаў у іхнай школе.
4. На́шыя сусéдзі вельмі багáтыя людзі. Яны́, мусіць, (багáтыя) на ўсю на́шую ву́ліцу.
5. Ві́ця няблага гаворыць пафранцýску, (добра) — паангéльску, а (добра) пабелару́ску. Ён з усіх сваіх братоў і сясьцёр (здольны) да моваў ды (інтэлігэнтны).
6. Ён (добра) вучыцца за свайго бра́та, бо ён куды (пільны), як брат.

б) Прачытайце скáзы, а тады перапішэце. Лікі напішэце **словамі**, а в́ыразы ў д́ужках у вадпавэдным склоне.

1. Найбольшае возера ў Белар́усі — возера На́рач — ма́е плошчу 80 (квадра́тны кіляме́тар), а другое пасьля яго — возера Асьве́йскае—58 (квадра́тны кіляме́тар).
2. Найвышэйшая ча́стка Белар́усі — гэ́та Ме́нскае Ўзвышша. На Ме́нскім Узвышшы знаходзяцца 3 найвышэйшыя гары ў Белар́усі: гарá Сьвята́я* — 346 (ме́тар) ув́ышкі над узроўнем мора, у Лагойшчыне гарá Лы́сая — 341 (ме́тар) ув́ышкі над узроўнем мора ды гарá Мая́к — 335 (ме́тар) над узроўнем мора. Чацьве́ртай з вышыні пасьля гэтых гораў ідзе́ За́мкавая гарá ў Нава́градку — 323 (ме́тар) ув́ышкі.

* Гарá Сьвята́я ад 1958 г. перайменавана ў гару́ Дзяржы́нскую. Дзяржы́нскі быў кіраўніком ЧЭКА — апа́рату савецкага дзяржа́ўнага тэ́рору.

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 264. а) Прачытайце скáзы, в́ыразы “адзі́н аднаго́” ста́вячы ў вадпавэдным склоне, а тады запішыце скáзы.

1. Сяброўкі падалі адна́ ... ру́кі, а тады пацалава́ліся.
2. Яны́ вельмі рэдка адзі́н з ... сустрака́юцца.
3. Стары́я сябры пасьля 20 гадоў ледзь пазна́лі адзі́н ....
4. Яны́ заўсёды гэтак адно з .... спрача́юцца і ўсе́-ж моцна адно ... каха́юць.

б) Прачытайце верш.

ВЕ́ЛЬМІ “ВЕ́ТЛІВЫ” МІ́КІТА...

У сьпякоту або ў ст́удзень,
Незале́жна ад умоў,
Лю́дзі ўсе іду́ць як лю́дзі:
— Добры дзень!

— Галё!

— Здароў!

І надзьму́ты, і сярдзі́ты
Ве́льмі “ве́тлівы” Мі́кіта!
Ё́н пакла́ў свой “Добры дзень”
У партфе́ль або ў кішэ́нь?

Усьміхне́цца той друго́му —
І абодвум весе́лэй.
Толькі ё́н выходзі́ць з дому,
Як гуса́к ці Бармале́й:

І каго ё́н перайма́е?..
У дрыму́чых джу́нглях слонь
Галавой сланю́ ківа́е —
Адда́е і слонь паклон.

А як звонка ў пúшчы на́шай!
 Берасьця́нка: — цінь-цінь-цень!
 — Добры дзень! — шчыгол адка́жа.
 Праўда, пень маўчыць як пень.

І надзьму́ты, і сярдзі́ты
 Вельмі “вётлівы” Мікі́та!
 Ён пакла́ў свой “Добры дзень”
 У партфэ́ль або ў кішэ́нь?

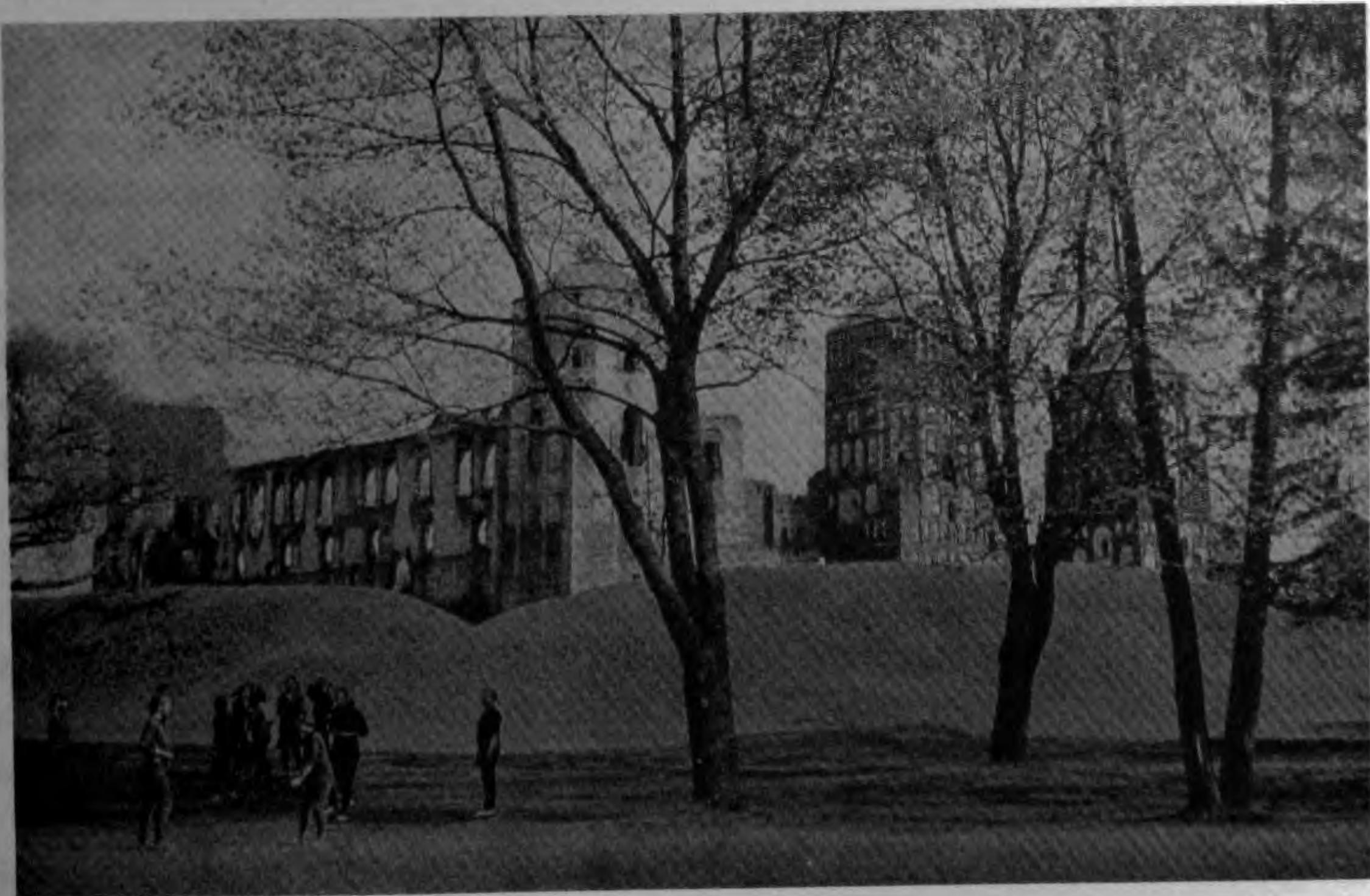
Эдзі́ Агняцвѣ́т

Нявѣдамыя словы вѣпішце із слоўніка.

в) Перапішэце заданьне ды адка́з. Абазна́чце, якія часьціны мовы ўжы́тыя ў вадка́зе?

ЗАДА́НЬНЕ. Пералі́чэце пяць дзе́н з парáдку, не называ́ючы да́таў і назо́ваў дзе́н.

АДКА́З. Пазаўчора, учора, сёньня, заўтра, пазаўтра.

Mirski Castle built in the 16th century

КРУГ 25

ПАЧАТКІ ТАРОНТА

Пасьля адкрыцця возера Антэрыё ў тысяча шэсьцьсот пятнаццатым годзе (1615) ў індыйнскае Таронта, гэта значыць індыйскі шлях уздоўж паўночнага бэрагу Антэрыё паміж рэкамі Гамбэр і Донам, усё часцей пачалі даходзіць скупнікі скураў. За мукі, розныя хатнія прылады, а часам і зброю вымэньвалі яны ад Індыянаў скуры, якія пасьля прадавалі зь вялікім прыбыткам у Эўропу на дарагія хутры.

Гэтак на працягу пяцьдзесят гадоў над утокай ракі Гамбэр разбудаваўся вялікая індыйская вёска, а на поўнач ад яе, у ваколіцы цяперашніх руінаў Старога Млына (Old Mill) у заходнім Таронце, другая, у якой перш жылі сябры плямё Сэнка а затым плямё Місысага.

Пройдзе аднак яшчэ больш паўстагодзьзя, пакўль і Французы разбудуюць тут сваю сталую гандлёвую пляцоўку дзеля аховы сваіх купцоў ды іхнага каштоўнага тавару. Афійна гэты форт зваўся ў гонар тагачаснага францускага міністра ваеннага флёту ды калёніяў Fort Rouillé, а практычна звалі яго "le fort royal de Toronto". Толькі нядоўга стаяў гэты форт. За дзевяць гадоў самі Французы спалілі яго дашчэнту, каб ён не папаўся ў рукі Ангельцаў, якія ў тысяча сэмсот пяцьдзесят дзявятым годзе (1759) канчальна перамаглі Французаў у Новым Сьвеце ды захапілі навет Квэбэк.

На працягу наступных гадоў Індыяне ды іхнае Таронта йзноў былі пакінутыя самі сабё. Ангельшчына была занятая вайною із сваймі трынаццацьма калёніямі, напаўдня ад возера Антэрыё. Калі-ж гэтую вайну яна праграла, ды калёніі абвесьцілі сябе самастойнай дзяржавай Задзіночаных Штатаў Паўночнае Амэрыкі (1776), тады некаторыя жыхары гэтых калёніяў, хочучы заставацца вернымі Ангельшчыне, пачалі эміграваць у Ангельскую Канаду.

Мясцовасьць, дзе калісь стаяў францускі форт, з працярэбленымі дарогамі ў лясны гушчар, Брытанскаму губэрнатару ў Квэбэку выдалася вельмі адпаведнай, каб пасяліць туды лялістых, што прыбывалі з паўдня. Да таго-ж разумеў ён, што карысна будзе йзноў ажывіць гандлёвы пункт, які некалі даваў такія вялікія прыбыткі Французам, а цяпер мог-бы даваць гэтыя прыбыткі для ягонага скарбу. Ён і пачаў перамовы з галаварамі мясцовых Індыянаў, каб адкупіць ад іх зямлю, дый неўза-

ба́ве за няцэлыя дзьве т́сячы ангéльскіх ф́унтаў, паўтары́ сотні бочак мукі ды іншую дробязь купіў дзялянку л́су, што ўсёй сваёю шырынёю — 14 мільяў — упіра́лася ў возера Антэры́ё (м́сца сёньнешняга Таронта) ды цягну́лася ў глыб л́су на 30 мільяў напоўнач, ма́ла не да другога возера, што цяпер за́вэцца Лэйк Сымко (Lake Simcoe).

Тады-ж быў укладзены плян пабудовы гораду ды пры́стані Таронта, але право-дзіць у жыцьцё гэты плян пачалі толькі пасля падзёлу Кана́ды на: Ніжнюю Кана́ду, гэта значыць на ўсходнюю, старэйшую частку з жыхарствам у большыні францускага паходжаньня, ды Вэрхнюю Кана́ду, заходнюю, новапаўста́лую частку, у большыні англамоўную (1791).

II.

Пёршы намесьнік-губэрнатар Вэрхняе Кана́ды Джон Грэ́йвс Сымко адразу ўзяўся шука́ць адпаведнага м́сца на сталіцу новае правінцыі, ды выбраў Лёндан. Тымча́сам-жа зь Нью́рку (Newark — цяпер Niagara-on-the-Lake), дзе спачатку знаходзіўся ўрад, часова ра́зам з ура́дам перабраўся над Таронцкую затоку, бо, як ён сам пісаў каралю ў Ангэльшчыну, “пад гарматамі варожага фарту ня м́сца на сталіцу Брыта́нскае пра-ві́нцыі”. Як сядзібу для ўра́ду загадаў ён пабудава́ць на ўзьбе́ражжы возера форт зь бя́рвэньняў і часа́нага дрэ́ва, ды, не зважа́ючы на даўне́йшы плян і трады́цыю, даў яму́ ймя не Таронта, а Форт Ё́рк — у гонар сына ангéльскага караля Джорджа III. Аўтэ́нтычна рэканструява́ны Форт Ё́рк можна і сёньня агляда́ць як адзін зь ціка́вей-шых гіста́рычных помнікаў у Тароньце.

Палкоўнік Сымко ня спыніўся на пабудове новага фарту. Ён паставіў сваё войска, каб працерабіць дарогу ўздоўж ќпленае дзяля́нкі л́су праз усю́ ё́нную даўжыню. Дарога гэтая, зробленая за параўна́льна кароткі час, спрычы́нілася да хуткага рась-сяля́ньня піяне́раў у глыб абша́ру. Сёньня гэтая дарога — гэта найстарэйшая й най-важне́йшая ву́ліца Таронта — Янг Стры́т. Янг Стры́т, як некаторыя ка́жуць, найдаў-жэйшая ву́ліца на сьве́це, бо, перайшоўшы ў аўтастра́ду, канча́ецца яна́ ажно ля Ні-пі́ган (Антэры́ё), 868 мільяў напоўнач ад Таронта.

У 1795 г. закончылі будава́ць лётні дом для намесьніка-губэрнатара й яго́нае жонкі на стромкім заходнім бе́разе ракі Дону. Дом гэты меў стыль старагрэ́цкае сьвя-ты́ні. Спада́рыня Сымко пісала ў сваім дзё́ньніку, што вельмі ціка́ва было жыць у і́х-ным новым доме, зва́ным Castle Frank. У л́се поўна дзікіх казу́ляў, а ў крыні́начы-стай вадзе́ шпа́ркае ракі поўна ры́бы лахакоў. Сэ́дзячы ўвэ́чары на сваёй ве́раньдзе, ці́раз яна́ назіра́ла, як Інды́яне пры сьвятле паходняў лаві́лі ры́бу дзі́дамі. Цяпер на гэтым м́сцы на ву́ліцы Блю́ры (Bloor East) стаіць ся́рэдняя школа — Castle Frank High School.

Новая сталіца адразу ня надта хутка разбудоўвалася. Запісана, што ў 1795 годзе ў селішчы было 12 дамоў. За восем гадоў гэты лік узрос толькі да 75, а яшчэ за наступныя шэсьць гадоў да 107, у гэтым ліку было 27 двупавёрхавых драўляных дамоў.

Калі-ж горад пачаў расьці хутчэй, у 1827 годзе атрымаў ён ад караля Джорджа IV каралёўскую грамату-дазвол на адчыненне ўнівэрсытэту. Адрозьнічкі гэта быў каледж (King's College). Зь яго з часам разрасьцецца сучасны Таронтаўскі Унівэрсытэт, адзін з найбольшых на сьвеце, што займае цяпер блізу сотню будынкаў, раськінутых у колькіх унівэрсытэцкіх асяродках (campuses).

А ў 1834 годзе, калі жыхарства Ёрку налічвала 9,254 чалавекі, Ёрку нададзеныя былі муніцыпальныя правы, гэта значыць, ад таго часу ён быў мэстам (city). Мэста ў той-жа час адкінула назву Ёрку ды вярнулася да свайго першапачатнага ймя — Таронта.

Слоўнік (Vocabulary)

скўпнік or скупнік, -а (m) скўраў trader

мукá, -і (f.) flour

хатняя прылада, -ы (f.) household tool

зброя, -і (f.) arms

вымэньваць (I); вымэньваю, -еш, -юць to trade

прыбытак, -у (m.) profit

гандлёвая пляцоўка, -і (f.) trading post

ахова, -ы (f.) protection

купэц, купца (m.) trader, merchant

каштоўны, -ая, -ае valuable

міністар ваеннага флэту ды калёніяў

Minister of the Marine and Colonies

дашчэнт (adv.) completely

праграць (I) (pf.) past праграў, -ла, -лі to lose

абвэсьціць (II); (pf. of абвяшчаць, I) to proclaim

самастойны, -ая, -ае independent

вэрны, -ая, -ае loyal

працярэбленая дарога (f.) established trail

губэрнатар, -а (m.) governor

намэсьнік-губэрнатар Lieutenant-Governor

ляялісты, -ага (m.) loyalist

скарб, -у (m.) treasury

перамовы (pl. only) negotiations, talks

бочка, -і (f.) barrel

дзялянка лэсу small section of forest
упірацца (I) (у што) to rest (set) against
упірацца ў возера to extend along the lakeshore

быў укладзены плян a plan was made

прыстань, -і (f.) harbour

Ніжняя Канада (f.) Lower Canada

Вэрхняя Канада Upper Canada

II.

знаходзіцца (II); знаходжуся, -ішся, -яцца to be located

часова (adv.) temporarily

сядзіба, -ы (f.) dwelling-place, seat, abode

часанае дрэва (n.) squared timber

не зважаючы disregarding

гістарычны помнік, -а (m.) historic sight

працерабіць дарогу to cut a road

through the forest

старагрэцкая сьвятыня (f.) Grecian Temple

дзёньнік, -а (m.) diary

казуля, -і (f.) deer

лахак, -а (m.) salmon

вэранда, -ы (f.) porch

паходня, -і (f.) torch

дзіда, -ы (f.) spear

сёлішча, -а (n.) settlement
 каралéўская гра́мата Royal Charter
 займа́ць (I); займа́ю, -еш, -юць to take up,
 to occupy

уніве́рсытэ́цкі ася́родак, -у (m.) campus
 першапача́тны, -ая, -ае original, initial
 адкі́нуць (I); (pf.) fut. адкі́ну, -еш, -уць
 to abandon

Прачыта́йце ўва́жна I-ую ча́стку "ПАЧА́ТКАЎ ТАРО́НТА" ды адкажэце на пы-
 та́нныя поўнымі ска́замі. Усе́ лікі пішэце словамі ў вадпавéднай форме. А тады́ зрабэце
 гэ́та са́мае з ча́сткай II-ой.

ПЫТА́ННЫ І ЗАДА́ННЫ

I.

1. Хто ды калі адкры́ў возера Антэ́рыё? (гл. "Як адкры́лі возера Антэ́рыё кр. 10.)
2. Дзе былі 2 першыя інды́янскія вёскі ў ваколіцы Таронта?
3. Як зва́ўся францу́скі форт? Навошта яго пабудавалі?
4. Ці доўга стая́ў гэты форт? Чаму́?
5. У каторым годзе Ангэ́льцы перамаглі Францу́заў у Паўночнай Амэ́рыцы?
6. Што ста́лася ў 1776 годзе?
7. Ці ме́ла які ўплыў на Кана́ду паўста́нне Задзі́ночаных Шта́таў Паўночнае Амэ́рыкі? Які?
8. Чаму́ брыта́нскі губэ́рнатар вы́браў акаліцы сёньнешняга Таронта на ме́сца пася-
 лё́ння ляля́стых, што прыя́жджалі з паўд́ня?
9. Якой вялі́чыні быў кавала́к зямлі, які Брыта́нцы тады́ купілі ад Інды́янаў?
10. У каторым годзе ды як Кана́да была́ падзэ́леная на Ні́жнюю й Ве́рнюю Кана́ду?

II.

1. Хто быў першым намéсьнікам-губэ́рнатарам Ве́рняе Кана́ды?
2. Што добра́га ён зрабі́ў для Кана́ды?
3. Як заве́цца цяпе́р першая ву́ліца, якую́ правалі ў Таро́нцы, ды як тады́ зва́лася
 Таронта, калі яé праводзі́лі?
4. Ад чаго паходзі́ць назо́ў сёньнешняй таронтаўскай сярэ́дняй школы Castle Frank
 High School?
5. Як заве́цца рака́, што плыве́ праз усход Таронта, ды як — што плыве́ праз за́хад
 гэ́тага гора́ду?
6. Падлі́чэце,* у каторым годзе ў Ё́рку было 107 дамоў.
7. Як зва́ўся спача́тку цяпе́рашні Таронтаўскі ўніве́рсытэ́т, і калі ён быў адчы́нены?
8. Калі Ё́рк пача́ў зва́цца Таронта?

* падлі́чыць to figure out, to count

25 — I CARDINAL and ORDINAL NUMERALS: 101 and above
КОЛЬКАСНЫЯ І ПАРАДКАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ: 101 ды вышэй

1. КОЛЬКАСНЫЯ

101 **сто** адзін (адна́, адно)
199 **сто** дзевяцьдзесят дзевяць
200 дзвэ́сьце
300 тры́ста
400 чаты́рыста
500 пя́цьсот
600 шэ́сьцьсот
700 сэ́мсот
800 восе́мсот
900 дзевя́цьсот
1,000 ты́сяча
2,000 дзве́ ты́сячы
5,000 пя́ць ты́сячаў
1,000,000 міліён
2,000,000 два́ міліёны
1,000,000,000 мілія́рд
(амэрыка́нскі біліён)

ПАРАДКАВЫЯ

сто пе́ршы, -ая, -ае
сто дзевя́цьдзесят дзявѣ́ты, -ая, -ае
двухсотны **ог** двухсоты, -ая, -ае
трохсотны **ог** трохсоты, -ая, -ае
чатырохсотны **ог** чатырохсоты, -ая, -ае
пя́цьсотны **ог** пя́цьсоты, -ая, -ае
шэ́сьцьсотны **ог** шэ́сьцьсоты, -ая, -ае
сэ́мсотны **ог** сэ́мсоты, -ая, -ае
восе́мсотны **ог** восе́мсоты, -ая, -ае
дзевя́цьсотны **ог** дзевя́цьсоты, -ая, -ае
ты́сячны, -ая, -ае
двухты́сячны, -ая, -ае
пя́цты́сячны, -ая, -ае
міліённы, -ая, -ае
двухміліённы, -ая, -ае
мілія́рдны, -ая, -ае

2. Утварэньне

а) Колькасных лічэбнікаў 200 — 900:

200 — дзве + сьце = дзвэ́сьце;
300, 400 — тры, (чаты́ры) + ста = тры́ста (чаты́рыста);
500 . . . 900 — пяць . . . дзевяць + сот; прыкл.: сэ́мсот.

б) Парадкавых лічэбнікаў 200 і далейшых:

200 . . . 400 — двух, трох, чатырох + сотны (або соты). Прыкладам:
двухсот(н)ы, трохсот(н)ы, чатырохсот(н)ы

500 . . . 900 — проста да “пяць . . . дзевяць” дадаецца “сот(н)ы”, прыкладам:
шэ́сьцьсот(н)ы, восе́мсот(н)ы . . .

в) У парадкавых складаных лічэбніках, выражаных трыма і больш словамі, парадкавую форму прыймае толькі апошняе слова. Прыкл.:

сто сорок дзявѣ́ты, ты́сяча шэ́сьцьсот двана́дцатая,
міліён пя́цьсот ты́сячаў дзвэ́сьце дзевя́цьдзесят трэ́йці.

г) Парадкавыя: ты́сячны, міліённы, мілія́рдны, біліённы творацца ад асноваў адпаведных ім колькасных лічэбнікаў даданьнем суфіксу -н- ды родавых канчаткаў -ы, -ая, -ае.

УВАГА 1. Усе колькасныя складаныя лічэбнікі з другою часткаю **сот** як і ўсе парадкавыя з другой часткаю **сотны** маюць два націскі. Прыкл.:

шэсьцьс^ат, с^амс^ат, в^асемс^ат ды тр^ахс^атны, в^асемс^атны.

УВАГА 2. Дзьве (сорак чатыры) т^асячы, два м^іліёны, м^іліярды . . .
але пяць (сто шэсьць) т^асячаў, м^іліёнаў, м^іліярдаў . . .

**
*

Study the **cardinal** and **ordinal** numerals 101 and above from the table in the Byelorussian text and remember:

a) The **cardinals** 200, 300 to 900 are formed as follows:

200 — дзьве + сьце = дзьвэсьце;

300, 400 — тры, чатыры + ста = трыста, чатырыста;

500 . . . 900 — пяць... дзевяць + сот = пяцьсот, . . . дзевяцьсот

b) And the **ordinals** 200th, 300th and above are formed:

200th . . . 400th — to “двух”, “трох”, “чатырох” (the genitive form of два, тры, чатыры), “сотны” (or соты) is added, e.g.: двухсотны, трохсотная, чатырохсотная.

500th . . . 900th — to пяць . . . дзевяць, “сот(н)ы” is added. For example: пяцьсот(н)ы, семсот(н)ы...

c) In **compound ordinal** numerals consisting of three or more words (just as in those consisting of two) the **ordinal form** is taken by the last word only. For example:

сто сорак дзявяты чалавék the 149th man

м^іліён пяцьсот т^асячаў дзьвэсьце дзевяцьдзясятая м^іля..the 1,500,290th mile

d) The **ordinal** numerals of т^асяча, м^іліён, м^іліярд, б^іліён are formed by adding the suffix -н- and the gender endings to the stem of the corresponding cardinal. For example:

т^асяч-а

т^асяч-н-ы, -ая, -ае

м^іліён

м^іліён-н-ы, -ая, -ае

м^іліярд

м^іліярд-н-ы, -ая, -ае

25 — II DECLENSION of CARDINAL AND ORDINAL NUMERALS 101 AND ABOVE СКЛАНЁНЬНЕ КОЛЬКАСНЫХ І ПАРАДКАВЫХ ЛІЧЭБНІКАЎ 101 ды далейшых.

1. Колькасныя лічэбнікі, як 200, 300, 400 . . . 900 як правіла не зьмяняюцца, прыкл.:

з в^асемсот в^учняў толькі сто па^аехала на экск^урсію,
завод зь с^амсот работнікамі перабраўся ў другі горад.

2. а) **Ты́сяча** скланяецца як назоўнікі жаночкага роду з канчаткам на **-а**:

Адз. л. тысяча, тысячы, тысячы, тысячу, тысячай, у тысячы

Мн. л. тысячы, тысячаў, тысячам, тысячы, тысячамі, у тысячах

Гэтак: чатыры тысячы, зь пяцьма тысячамі.

- б) **міліён, міліярд, біліён** — скланяюцца як назоўнікі мужчынскага роду з чыстай асновай у наз. склоне адз. ліку:

адз. л. міліён, міліёну, міліёну, міліёнам, у міліёне

мн. л. міліёны, міліёнаў, міліёнам, міліёнамі, у міліёнах

Прыкл.: У ме́сьце пяць міліёнаў жыхароў.

3. У складаных лічэбніках з трох ды больш словаў, як у колькасных, так і у парадкавых, скланяецца толькі апошняе слова. Прыкл.:

Сярод ты́сяча пяцьсот сорок двух вучняў.

У бібліятэку купілі міліён пяць тысяч чаў трыста дзясятую кнігу.

4. Як скланяюцца парадкавыя лічэбнікі, глядзі правілы 21-IV в) ды 23-II.

**
*

1. Cardinal numerals such as 200, 300 . . . 900 are not declined. For example:

Завод в́ыбраўся з восемсот работнікамі.

У школе восемсот вучняў.

З усіх восемсот вучняў.

The plant moved with 800 workers.

There are 800 pupils in the school.

From all 800 pupils.

2. Ты́сяча (1000) is declined like feminine nouns ending in -a:

Singular: Nom. ты́сяча
Gen. Dat. Loc. тысячы
Acc. тысячу
Inst. тысячаю

Plural: Nom. Acc. тысячы
Gen. тысяч аў
Dat. тысячам
Inst. тысячамі
Loc. у тысячах

3. Міліён, міліярд, біліён are declined like masculine nouns ending in a consonant in the nominative case singular:

Singular: Nom. Acc. міліён
Gen. Dat. міліёну
Inst. міліёнам
Loc. у міліёне

Plural: Nom. Acc. міліёны
Gen. міліёнаў
Dat. міліёнам
Inst. міліёнамі
Loc. у міліёнах

4. In compound cardinal as well as ordinal numerals consisting of three or more words only the last word is declined. For example:

Сярод тысяча пяцьсот сорок двух вучняў. Among 1,542 pupils.
У бібліятэку, купілі міліён шэсьцьсот тысячаў трыста дзясятую кнігу.
They bought the 1,600,310th book for the library.

5. For the declension of ordinal numerals look up rules 21-IV c and 23-II.

25 — III AGREEMENT OF CARDINAL NUMERALS WITH NOUNS ЗГОДА НАЗОЎНІКАЎ З КОЛЬКАСНЫМІ ЛІЧЭБНІКАМІ

1. Пасьля лічэбніка адзін, адна, адно ды ўсіх складаных зь імі на канцы (як 21, 31 ..., 101 ...), калі яны ўжытыя ў назоўным склоне або аднолькавым зь ім вінавальным, назоўнік стаіць у назоўным склоне адзіночнага ліку, а пасьля адны, зразумела, у назоўным склоне множнага ліку. Прыкл.:

адзін стол — ды трыццаць адзін стол;
тысяча дзевяцьце адна кніга, сто адно дрэва, адныя дзевяры.

2. Пасьля лічэбнікаў два (дзве), тры, чатыры ды ўсіх складаных зь імі на канцы (як 23, 34 ... 102 ...), ужытых у назоўным або аднолькавым зь ім вінавальным склоне:
- а) назоўнікі мужчынскага роду ставім у назоўным склоне множнага ліку, б) а назоўнікі жаночкага ды ніякага роду ставім у назоўным склоне парнага ліку. Парная форма часта супадае з множным лікам, але ў некаторых назоўніках яна розная, ды галоўна націскам (глядзеце практыкаваньне 268а). Прыкладам:

а) Яму трыццаць два гадзі. Пабудаваўлі сто чатыры дамы.

б) Дзве нагі (а мн. лік — ногі)
чатыры сястры (мн. лік — сёстры)
тры сыяны (мн. лік — сыёны)
дваццаць два пярэ, вярэ (а мн. лік пёры, вёдры)

3. Пры лічэбніках пяць, шэсьць ды далейшых (за выняткам складаных з адзін, два, тры або чатыры) у форме назоўнага ці аднолькавага зь ім вінавальнага склону назоўнік ставіцца ў родным склоне множнага ліку. Прыкладам:

шаснаццаць алавікоў, дзевяцьце трыццаць сем міляў.

4. У іншых ускосных склонах колькасныя лічэбнікі згаджаюцца з назоўнікамі ў склоне ды ў некаторых выпадках і ў родзе. Прыкладам:

Мы былі ў кіно зь дзевюма сяброўкамі ды двума сябрамі.
Ступэндую далі трыста шэсьцьдзсят васьмём студэнтам.

**

a) When the cardinal numeral is in the **nominative**, or in an **accusative identical** in form with the **nominative**, it agrees with the noun according to the following rules.

1. “Адзін, адна́, адно” and any compound in which they are the last digit (21, 41, 51 etc.) requires the noun in the **nominative singular**. For example:

Два́ццаць адзін стол	—	twenty-one tables.
Ты́сяча адна́ кні́га	—	one thousand and one books.
Сто адно дрэ́ва	—	one hundred and one trees.

2. “Два, тры, чаты́ры” and any compound in which they are the last digit (22, 43, 64 etc.) are followed by the noun in the **nominative plural**, if masculine, and by **dual forms** for feminine and neuter nouns. For example:

Яму́ два́ццаць два гады́.	He is twenty-two years old.
Пабу́дава́лі пя́цьдзесят чаты́ры дамы́.	They built fifty-four houses.

But дзьве нагі (cf. nom. pl. — ногі)
 чаты́ры сястры́ (nom. pl. — сёстры)
 тры сы́цяны́ (nom. pl. — сы́цены)

Note. For more examples of dual forms of feminine and neuter nouns see “практыкава́ньне” 268a.

3. Cardinal numerals from “пяць” onwards (except compounds with “адзін, два, тры” and “чаты́ры”) are used with the noun in the **genitive plural**. For example:

шасна́ццаць алаві́коў, дзьве́сьце тры́ццаць сем мі́ляў — 237 miles

- b) When the cardinal numeral is in an **oblique case** (other than the **nominative**), it agrees in case with the noun. For example:

Янка йдзе зь дзьвюма́ дзяўча́тамі й двума́ хлопца́мі.	John is walking with two girls and two boys.
Стыпэндый да́лі тры́ста шэ́сьць- дзе́сят сямё́м студэ́нтам.	Scholarships were granted to 367 students.

25 — IV POSSESSIVE PRONOUNS: мой, твой, ягоны, ёйны, свой . . . ПРЫНАЛЕЖНЫЯ ЗАЙМЁНЬНІКІ

1. Да прыналежных займённікаў залічаюцца:

мой, мая́, маё	наш(ы), на́ша(я), на́ша(е)
твой, твая́, тваё	ваш(ы), ва́ша(я), ва́ша(е)
свой свая́, сваё	
ягоны, яго́ная, яго́нае	і́хны, і́хная, і́хнае
ёйны, ёй́ная, ёй́нае	у́сіхны, у́сіхная, у́сіхнае

2. Скланенне.

а) **Мой, мая, маё** (чый? чыя? чые?)

Адзіночны лік						Множны лік (для ўсіх родаў)	
м.	ж.	н.	м.	ж.	н.		
Н. чый?	чыя?	чыё?	мой	мая	маё	чыё?	маё
Р. чыйго?	чыё(ей)?	чыйго?	майго	маё(ей)	майго	чыіх?	маіх
Д. чыйму?	чыёй?	чыйму?	майму	маёй	майму	чыім?	маім
В. як Н. або Р. чыю?	чыё?		як Н. або Р. маю	маё		як Н. або Р.	як Н. або Р.
Т. чым?	чыёю(ёй)?	чым?	маім	маёю(ёй)	маім	чыймі?	маймі
М. у чым?	чыёй?	у чым?	у маім	у маёй	у маім	у чыіх?	у маіх

б) Займеньнікі **“твой, твая, тваё”** ды **“свой, свая, сваё”** скланяюцца гэтак-жа, як займеньнікі **“мой, мая, маё”** ды **“чый, чыя, чые”**. Заўважце, што яны ў **родным** ды **давальным** склонах адзіночнага ліку ды ў **творным** склоне множнага ліку маюць **скарочаныя канчаткі** (зь **“й”**):

Р. —	майго,	твайго,	свайго,	чыйго
Д. —	майму,	твайму	свайму,	чыйму
Т. —	маймі,	тваймі,	сваймі,	чыймі

в) Займеньнікі **“мой, твой, свой, чый”** ды азначальны займеньнік **“увесь”** у **назоўным** і падобным да яго **вінавальным** склонах множнага ліку маюць форму **“маё, тваё, сваё, чые, усё”** з націсным **“е”** на канцы. (Скланенне **“увесь”** гл. 26-VI, 2а).

г) Займеньнікі **ягоны, ягоная, ягонае; ёйны, ёйна, ёйнае; наш(ы), наша(я), наша(е); ваш(ы), ваша(я), ваша(е); іхны, іхная, іхнае; усіхны, усіхная, усіхнае**

скланяюцца, як **прыметнікі** зь **цвярдой асновай** і **націскам на аснове**, прыкладам **“чорны”**. (Гл. правіла 16-I, б). Прыклады:

Мы **бачылі** яго зь **ягонаю** жонкаю.

Мы **былі** ў **ёйнае** маткі. Янка **езьдзіў** на **нашую** фэрму з **вашым** дзядзькам.

На **іхнай** вуліцы шмат дрэваў.

3. Ужываньне.

а) Займеньнікі **“мой, наш”** паказваюць на **прыналежнасьць** прадмету да **першае** асобы: **Мой** родны кут, як ты **мне** мілы! (Колас)

б) Займеньнікі **“твой, ваш”** — на **прыналежнасьць** да **другое** асобы:
Слаўен, грозен і **ты**, і **твой** хорам-астрог... (Купала)

в) Займеньнікі **“ягоны, ёйны, іхны”** — да **трэцяе** асобы:
Ганна й **ёйна** сястра сёння ня **былі** ў школе.

- г) Займеньнік **“свой”** можа паказваць на прыналежнасьць да ўсіх трох асобаў.
Прыкладам: Ты, мой брат, каго зваць Беларўсам,
Роднай мовы сваё ня чурайся... (Гарўн)
або — А мову ў сэрцы, у сваім сэрцы хавалі — нясьлі мы. (Гарўн)

I. Пры гэтым, калі дзейнік-собсьнік у першай ці другой асобе, займеньнік **“свой”** заўсёды можна ўжываць заміж **“мой і наш”** ці **“твой ды ваш”**, у аснаўным не мяняючы сэнсу сказанага (**“свой”** толькі больш падчырквае адцэньне собскасьці).
Прыкл.:

“Ты даглядаеш свой гарод” значыць тое самае, што
“Ты даглядаеш твой гарод” — гутарка пра той самы гарод.

II. Калі-ж дзейнік-собсьнік у трэцяй асобе, у вадных выпадках трэба ўжываць толькі **“свой”**, у іншых — толькі **“ягоны, ёйны, іхны”**. Замена аднаго займеньніка другім зьмяняе сэнс сказанага. Гэтак у сказах:

Алёсь любіць сваю сястру — гутарка пра Алёсёву сястру.
Алёсь любіць ягоную сястру — гутарка не пра Алёсёву сястру, а некага іншага.

а') **“Свой”** заўсёды ўжываецца ў дачыненні да асобы ці прадмету, што належыць да дзейніка дадзенага сказу. Імя гэтай асобы ці прадмету звычайна стаіць ува ўскосным склоне. Прыкладам:

Янка любіць свайго сабаку.
Янка купіў сваёй сястры падарўнак.
Янка із сваім сябрам паехаў у Эўропу.

б') Калі-ж асоба ці прадмет, да якога датычыць прыналежны займеньнік, не належыць да дзейніка дадзенага сказу або выражаны ў назоўным склоне, заміж займеньніка **“свой, свая, сваё”** трэба ўжываць адпаведна — **“ягоны, ягоная, ягонае”, “ёйны, ёйная, ёйнае”** ці **“іхны, іхная, іхнае”**. Прыкладам:

Янка й ягоная сястра ня былі ў школе. (**“ягоная”**, бо прадмет прыналежнасьці ў наз. склоне.)
Ганна казала, што ёйная сястра дома. (**“ёйная”, “іхнага”**, бо собсьнік ня ёсьць дзейнік сказу.)
Каля іхнага дому пыве рэчка.

***

1. The possessive pronouns are:

- Мой, мая, маё (my) and наш(ы), наша(я), наша(е) (our) which indicate the possession of an object by the first person. For example: мой алавік, наш край.
- Твой, твая, тваё (your sing.) and ваш(ы), ваша(я), ваша(е) (your pl.) indicating possession by the second person. For example: твая кніга, ваш дом.
- Ягоны, ягоная, ягонае (his, its), ёйны, ёйная, ёйнае (her) and іхны, іхная, іхнае (their) — indicating possession by the third person. For example: ягонае аўта — his car; ёйная праца — her work; іхны дом — their house.

- d) **Свой, свая, сваё** (one's own) can indicate possession by any of the three persons in the singular or plural. For example:

Ты любіш свайго брата, і мы любім свайго брата.
You love your (own) brother and we love our (own) brother.

2. Use of **свой**.

- a) The use of **"свой"** is optional for the first and second person, singular and plural. Other possessives (like **мой, наш, твой** or **ваш**) may replace **"свой"** without changing the meaning of the sentence. For example:

Ты даглядаеш свой гарод.	{	=	You take care of your garden.
or Ты даглядаеш твой гарод.			
Мы даглядаем свой гарод.	{	=	We take care of our garden.
or Мы даглядаем наш гарод.			

- b) For the third person **"свой"** must be used when the object is possessed by the subject of the sentence, and the object of possession is expressed in the oblique case (other than the nominative); otherwise **"ягоны, ёйны** or **іхны"** must be used correspondingly. For example:

1" Алесь любіць сваю сястру.	Alex loves his (own) sister..
Алесь любіць ягоную сястру.	Alex loves his (someone else's) sister.

"Ягоную" in the second example indicates that the object in the oblique case does not belong to the subject of the sentence.

2" Кастусь гаварыў пра свайго сябру.	Kastus spoke about his friend.
Кастусь і ягоны сябра шмат чытаюць.	Kastus and his friend read a great deal.

In the second sentence, **"ягоны"** must be used because the object of possession, **"сябра"**, is in the nominative.

3" Каля іхнага дому плыве рэчка. Near their house there is a river. **"іхнага"** is required because the possessor is not the subject of the sentence.

3. There is one more possessive pronoun — **"усіхны, усіхная, усіхнае"**, which means **"everybody's"**. For example:

"Тваё шчасьце — нашае усіхнае шчасьце" — сказаў бацька да дачкі.
"Your happiness is the happiness of all of us"—the father said to his daughter.

4. Study the declension of the pronoun **"мой, мая, маё"** in the Byelorussian text rule 25-IV, 2 and remember:

- a) **Твой, твая, тваё; свой, свая, сваё** and the interrogative pronoun **чый? чыя? чыё?** (whose) are declined in the same manner as **"мой, мая, маё"**.

b) All these pronouns in the **genitive** and **dative singular** as well as in the **instrumental plural** have a short “i” — “й” in the masculine and neuter endings:

Gen. sing.	чыйго?	майго,	твайго,	свайго.
Dat. sing.	чыйму?	майму,	твайму,	свайму.
Inst. pl.	чыймі?	маймі,	тваймі,	сваймі.

c) In the **nominative plural** and in the **accusative** when it is the same as the nominative, these pronouns end in a stressed “é”:

Nom. pl. чыé? маé, тваé, сваé and уcé (all) from “увéсь, уся, уcé” (entire, whole).

For the declension of “увéсь” look at the Byelorussian text rule 26-VI, 2a.

5. The possessive pronouns **ягоны, ягоная, ягонае; ёйны, нашы, вашы, іхны** and **усіхны** (everybody's) follow the declension of the adjectives with hard stems and unstressed endings such as “чорны”. See rule 16-1, б 2. For example:

Мы бачылі яго зь ягонай жонкай.

We saw him with his wife.

Мы былі ў ёйнае маткі.

We were at her mother's.

Янка ёзьдзіў на нашу фэрму з вашым дзядзькам.

John went to our farm with your uncle.

На іхнай вуліцы шмат дрэваў.

There are many trees on their street.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 265. а) Фанэтычнае. Настаўнік уголас чытае з табліцы § 25-I, 1 па адным колькасным ды парадкавым лічэбніку, а вучні паўтараюць.

б) Глédзячы на табліцу 25-I, 1, напішэце словамі такія лікі:

207	1,001	3,892	7,973	7,687
21-шы	43-ці	32-гі	765-ты	19,290,006-ты

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 266 а) Прачытайце, а тады перапішэце скáзы. Падчыркнеце лічэбнікі ды зьвэрху абазначце **колькасныя** літарай “к”, а **парадкавыя** — літарай “п”. Лікі пішэце словамі.

1. Плошча возера **Нáрач** большая за 80 **квадράтных** кілямэтраў, а найбольшая ягоная глыбіня — 24 мэтры, тымчасам як возера **Даўгое** ў Глыбоцкім раёне з плошчай усяго 2 **квадράтныя** кілямэтры мае глыбіню 50 мэтраў. 2. Маёй сястры пайшоў 14-ты год. 3. Усё рэкі **Беларусі** належаць да 2 **вадазбораў**, або **басэйнаў**: **Чарнаморскага** й **Балтыцкага**. 4. Агульная даўжыня ўсіх рэкаў **Беларусі** каля 90,000 кілямэтраў. 5. Уначы выпаў першы чысьценькі сьняжок. 6. У нашай клясе 40 вучняў. 7. Мы вучымся ў 5-ай клясе. 8. Сьветлагорску, аднаму з наймаладзэйшых **беларускіх гарадоў**, нядаўна скончылася 15 гадоў, і ўжо ён мае каля 50,000 жы-

б) Перапішэце скáзы, ста́вячы ў патрэ́бным склоне лічэ́бнікі, што стая́ць у дужках.
(Гл. § 25-II, 1, 2, 3)

1. Пад (два) разложыстымі дуба́мі мы зрабі́лі маёўку.
2. Жыта густою сы́цяной абступа́ла дарожку з (абодва) бакоў.
3. У Белару́сі налі́чваецца больш за (дзэ́сяць тысячаў) вазёраў.
4. Вярблю́д можа вь́піць адра́зу каля́ (дзвё́сьце пя́цьдзсят) лі́траў вады.
5. Парапла́ў зь (пя́цьсот) экскурса́нтамі адыйшоў ад пры́стані.
6. Адно а́ўта, пра́ехаўшы (ты́сяча) кіля́мэтраў, зужыва́е гэту́лькі кі́слароду, колькі трэ́ба (адзі́н) чалаве́ку на цэлы год.
7. Адна́ тона каме́ннага вуга́лля, ка́лі згара́е, зужыва́е гэту́лькі кі́слароду, колькі ста́ла-б на цэлы год для (дзэ́сяць) чалаве́каў.
8. Аднаўля́юць кі́сларод у паве́тры дрэ́вы — лес. Штагадзі́ны (адзі́н) гэкта́р ле́су ачышча́е такую́ колькасьць паве́тра, я́кая патрабу́ецца для (дзвё́сьце) чалаве́каў.

Слоўнік (Vocabulary)

а) пло́шча,-ы (f.) area
квадра́тны кіля́мэтар (m.) square kilometre
вадазбо́р або рэ́чны басэ́йн, -у (m.) basin
Ча́рнаморскі, -ая, -ае Black Sea (adj.)

б) разложы́сты, -ая, -ае branchy
абступа́ць (I); абступа́е, -юць to surround
налі́чваецца 10000 вазёраў 10000 lakes can be counted
вярблю́д, -а́ (m.) camel
лі́тар, лі́тра (m.) litre
кі́сларод, -у (m.) oxygen

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 267. а) Перапішэце, лі́кі пішучы слова́мі.

ХТО КОЛЬКІ ЖЫВЁ

Кі́т жыве́ 50 гадоў, сло́нь — 70, крумка́ч — 140. Куры́ца можа пражы́ць 20 гадоў, гу́сь — 80.

Доўга жы́вучь ры́бы: шчу́пак — 270 гадоў, карп — 150, сом — 100 гадоў.

А як доўга жы́ве чалаве́к?

Із ста́тысячных аблі́чэньняў выні́кае, што лю́дзі цяпе́р жы́вучь у сярэ́днім 65 гадоў.

б) Прачытайце, а тады перапішэце скáзы, **назоўнікі ў дўжках ста́вячы ў вадпавéднай форме**. Лікі пішэце словамі.

1. У на́шай школе 1734 (вўчань), у гэтым ліку 891 (дзяўчы́на).
2. Стыпэнды́ далі 356 (студэ́нт), а пазы́ку — 407.
3. На ста́нцыі спыніўся тавáрны цягні́к з 74 (вагон).
4. Школа атрыма́ла 2542 (новы падрў́чнік) ды 5698 (сшы́ток).
5. У гора́дзе пабудавáлі 93 (новы буды́нак).
6. З 400 (вўчань) то́лькі 10 засталос́я на другі́ год, а 15 перайшлі́ з папра́ўкамі.
7. На за́куп кні́гаў вы́далі 5680 (даля́р).

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 268. а) Фанэты́чнае — паўтара́йце ўго́лас за настаўні́кам.

Адз. лік	Па́рны лік	Мн. лік	Адз. лік	Па́рны лік	Мн. лік
нага́	дзьве нагі́	ногі́	каза́	чаты́ры казы́	козы́
рука́	дзьве рукі́	ру́кі	косьць	тры касьці́	косьці́
галава́	тры галавы́	гало́вы	дачка́	дзьве дачкі́	дочкі́
сястра́	чаты́ры сястры́	се́стры	вядро	два вядры́	ве́дры
сьцяна́	чатыры сьцяны́	сьце́ны	вакно	тры вакны́	вокны́
гара́	тры гары́	горы́	вўха	два вўхі́	вўшы́
сасна́	тры сасны́	сосны́	вока	два вокі́	вочы́
каса́	дзьве касы́	косы́	пяро	чаты́ры пяры́	пе́ры

б) Перапішэце скáзы. Над падчы́ркнутымі назоўні́камі **азна́чце лік аднэй лі́тарай**. Калі **множны лік** — лі́тарай **м**, калі **па́рны** — **п**.

1. У мяне́ тры **сястры́**. Га́ля, Воля́ ды Але́на — ма́е **се́стры**.
2. Глядзі́ на гэтыя́ дзьве **гары́**, якія́ высокі́я **горы́**.
3. Абу́й чара́вікі на абéдзьве **нагі́**. У цябе́ вялікі́я **ногі́**.
4. Ці вы́ памалéвалі́ **сьце́ны**? Ня ўсе́, тры **сьцяны́** памалéваны́я, а чацьве́ртая не пача́тая.
5. Ён глухі́ на абодвы́ **вўхі́**. Вочы́ завя́жаш, а **вўшэй** не заложы́ш.
6. Што́ дзьве **галавы́** — то́ не адна́ галава́. **Гало́вы** ў́гару́, ня тра́цьце надзе́і!
7. Падыме́це абéдзьве **рукі́** ў́гару́! У няўме́кі **ру́кі** кале́кі.

в) Перапішэце сказы, **назоўнікі** ў дужках ставячы адпаведна ў **пярным** ці **множным ліку**. Пэрад тым прачытайце ўважна прыклады з **практыкаваньня 268 а**.

1. Ма́ма купі́ла чаты́ры цяля́чыя (нага́) на кваша́ніну.
2. Дзе́ці, памы́йце твар, (рука́), (нага́).
3. Зба́нок ма́е не адно, а два (ву́ха).
4. Ні́на запля́ла валасы́ ў дзьве́ (каса́). У яе́ яшчэ́ зусім кароце́нькія (каса́).
5. Яна́ доўга́ хадзі́ла ў шпіта́ль лячы́ць (вока), паку́ль не вы́лечыла абодва́ (вока).
6. Дзе́ на́шыя (пяро́), я тры́ (пяро́) не́дзе згубі́ла.
7. Прадава́лі (вядро́) па зьні́жаных цэна́х, я купі́ла два пля́стыкавыя́ (вядро́).
8. Адку́ль тут узя́ліся (косы́ць), на траве́ ён знайшо́ў дзьве́ (косы́ць).
9. Памы́ю яшчэ́ два́ (вакно́), і ўсе́ (вакно́) бу́дуць чы́стыя.
10. У ма́ці чаты́ры (дачка́), ды не адны́я (дачка́) у яе́. Яна́ ма́е й двух сыно́ў.

Слоўнік (Vocabulary)

а) **каса́** (з валасо́ў) braid, plait
 б) **памалыва́ць (I)** (pf. of **малява́ць, I**) to paint
глухі́, -ая, -ое deaf
залажы́ць (II); (pf. of **заклада́ць**; fut. **залажу́, заложи́ш**) **ву́шы** to stuff, to cover one's ears

надзе́я, -і (f.) hope
няўме́ка, -і (m.) and (f.) clumsy
кале́ка, -і (m.) and (f.) cripple
 в) **кваша́ніна, -ы (f.)** meat in jelly
зба́нок, зба́нка́ (m.) pitcher
заплэ́сьці валасы́ to braid one's hair
зьні́жаныя цэны́ (pl.) reduced prices

ПРАКТЫКАВАЊНЕ 269. а) Вуснае. Палаві́на клясы́ чытае́ ўголас **займе́ньнікі** ў назоўным склоне, мужчы́нскага ды ні́якага роду, а тады́ другая́ палаві́на гэты-ж склон для жано́цкага роду, і г. д. да канца́.

Адзіночны лік

Мужчы́нскі (ні́які) род

Н.	Чый?	мой (маё)	твой (тваё)	свой (сваё)
	Чыё?			
Р.	Чыйго?	майго	твайго	свайго
Д.	Чыйму?	майму	твайму	свайму
В.		як Н. або Р.		
Т.	Чым?	маім	тваім	сваім
М.	У чым?	у маім	тваім	сваім

Жано́цкі род

Чы́я?	мая́	тва́я	сва́я
Чы́ё?	маё́	тваё́	сваё́
Чы́ёй?	маё́й	тваё́й	сваё́й
Чы́ю?	маю́	тваю́	сваю́
Чы́ёю?	маё́ю	тваё́ю	сваё́ю
У чы́ёй?	у маё́й	у тваё́й	у сваё́й

Множны лік (для ўсіх родаў)

Н. Чыё?	маё	тваё	сваё	В. Чыё? або чыіх?	як Н. або Р.
Р. Чыіх?	маіх	тваіх	сваіх	Т. Чыймі?	маймі тваймі сваймі
Д. Чым?	маім	тваім	сваім	М. У чыіх?	у маіх у тваіх у сваіх

б) Прачытайце скáзы ўголас, а тады перапішэце ды падчыркнеце ўсе займёньнікі, ды толькі прыналежныя дзвюма рыскамі.

1. Мы пазнаёміліся з вáшымі сына́мі.
2. Ё́хныя сё́стры сябрава́лі, паку́ль у вадну́ школу хадзі́лі.
3. Бацькі заўсёды дۇмаюць пра сваі́х дзяце́й.
4. Я ня зна́ю твайго брата, пазнаём мяне́ зь ім.
5. Яна́ заўсёды гаворыць пра свайго сы́на. Ня толькі пра свайго, яна́ гаворыць і пра твайго, і пра майго.
6. А дзе ва́ша дачка́? Выехала ў іншы́ горад, куды́ ёйнага́ мўжа перавя́лі.
7. Ці яны́ выбраліся зусім? Але́, перабра́ліся з усёй сваёй мэбляю. Там яны́ бу́дуць жыць на кватэры ў маё́ сястры́.
8. Калі вы пры́едзеце наве́даць сваі́х былых сусе́дзяў?
9. Мой муж і дзе́ці ўжо бы́лі ў і́хным новым доме́.
10. Сын мой, а розум у яго́ свой.

в) Прачытайце скáзы, устаўляючы заміж кропак адпаведны прыналежны займёньнік “свой” ці “ягоны, ё́йны”, або выбіраючы адпаведны там, дзе ў дўжках стаяць два.

1. Ва́шая настаўні́ца й (ё́йна́я, свая́) сястра́ вельмі падобны́я адна́ да аднаё́.
2. Мой брат жы́вэ ў Мантрэа́лі. Я яшчэ́ ня ба́чыў . . . кватэры́.
3. Я ча́ста пішу́ (мой, свой) бра́ту, ча́сам па два лі́сты пасьля́ . . . аднаго́.
4. Ма́ці просі́ць дачку́, каб яна́ заўсёды бра́ла (сваё́, ёйнаё́), а ня́ (сваё́ ёйнаё́) аўта́.
5. У і́х цяпе́р . . . дом і . . . аўта́.
6. Я́нка дагляда́е . . . гарод. У . . . гародзе́ шмат прыго́жых кве́так.
7. На . . . ву́ліцы шмат дрэ́ваў, а на . . . ніводна́га. Мы вельмі́ любі́м . . . ву́ліцу.
8. Ё́н і . . . сястра́ Га́ля пры́ехалі да нас у госьці́. Ё́н ня на́дта любі́ць е́зьдзіць ра́зам з . . . сястро́ю.

г) Скáзы з пўнкту “б)” перакладзе́це ў анге́льскую мову́.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 270. а) Прачытайце скáзы ды растлумáчце, чаму ў скáзах у лé-вым слупку трэба ўжыць займéньнік “свой”, а ў другім слупку “мой, твой, наш...”. Перапішэце скáзы.

1. Янка із **сваёй** сястрой ня былі ў школе.
2. Казюк любіць **сваю** сястру.
3. Я із **сваім** татам éздзіла ў Нью-Ёрк.
4. Даглядай **сваё** кветкі, каб добра расьлі.
5. Навокал **свайго** гароду мы пасадзілі жываплот.

- Янка й **ягоная** сястра ня былі ў школе.
- Казюк любіць **ягоную** сястру.
- Мой тата й я éздзілі ў Нью-Ёрк.
- Даглядай, каб **тваё** кветкі добра расьлі.
- Навокал **нашага** гароду расьце жываплот.

б) Чытайце гутарку па ролях.

ДОМА ўвÉчАРЫ

Мáма: Юрка, гэта тваё кнігі на сталé?

Юрка: Не! Я сваё забраў, гэта ёйныя.

Мáма: Чыé — ёйныя?

Юрка: Гáньніны.

Гáнна: І я сваё забрала!

Мáма: Дык што-ж, выглядае, маé, ці тваé мо, тата?

Юрка: Я не магу знайсці сваё геаграфіі, ой, дзе-ж яна?!

Мáма: А я думаю, яна тут, на сталé.

Юрка: Ня можа быць. (Глядзіць) А праўда... (бярэ адну кнігу, а тады другую).

Мáма: А якую гэта яшчэ кнігу ты ўзяў?

Юрка: Гэта мая альгебра. Гáнна, і тваё францускія апавяданьні тут.

Мáма: Ну вось і добра, што ўсе гаспадары знайшліся.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 271. а) Прачытайце.

ЦЯГНІКІ

Два цягнікі таварныя —
Па сёмдзесят вагонаў —
у лётні дзень сустрэліся
на ціхім перагоне.

Сустрэчныя, вітальныя
далі гудкі здалёк...

— Куды ты так сьпяшаешся?

— А ты куды, браток?

— Вязу ў сяло я з гораду
камбайны, трактары,

аўтамашыны, сёялкі —
заводзкія дары.

— А я зь сяла для гораду
вязу ня менш дароў —
палёў шырокіх золата
і золата садоў.

І цягнікі таварныя —
дарог працаўнікі —
яшчэ хутчэй паехалі
ў розныя бакі.

I. Муравейка

Слоўнік (Vocabulary)

таварны цягнік (m.) freight train, goods train

перагон, -у (m.) span (distance between two stations)

вітальны гудок (m.) whistle of greeting

сёялка, -і (f.) seeding-machine

дар, -у (m.) gift

вёзці (I), вязу́, -ёш, -уць (actual form)
to convey, to take by conveyance

працаўнік, -а (m.) worker, toiler

б) Адкажэце на пытаньні сьпярша́ вусна, а тады́ запішэце адказы.

1. Якой вялічыні былі абодва таварныя цягнікі?
2. У якія два розныя бакі ёхалі цягнікі?
3. Што вёз цягнік, які ёхаў з гораду ў вёску?
4. Што вёз цягнік, які ёхаў зь вёскі, ці як тут скáзана, зь сяла ў горад?
5. Напішэце, што значыць вы́раз “золата палёў” (пералічэце ўсё, што вырастае на палёх).
6. Што значыць “золата садоў”?
7. Чаму збажына́, бульба, гародніна ды садові́на завéцца “золатам”?

КРУГ 26

НА КРЫ́ЗЕ

На канцы вёскі быў мост праз раку Сьвіслач. Для гэтага мосту калісьці стаяў вадзяны млын. Але цяпер ад яго засталіся адны толькі слупы.

Мікітка часьцёй за іншых праводзіў час ля мосту. Навет цяпер увесну, у самы ледаход, ён цэлыя дні баіўся там.

— Што ты сабе думаш? — казала яму маці. — Ты праз гэтыя крыгі ўваду трапіш.

— Не, ня траплю! — упэўнена адказваў Мікітка.

Калі лёд ішоў густа, калі крыгі лезьлі адна на адну, трашчэлі й крышыліся, Мікітка ня мог узяць у гэтай справе ніякага ўдзелу. Ён мог толькі зь цікавасьцяй наглядзець гэты рух. Але неўзабаве лёд парадзеў, крыгі паплылі вольна, лёгка па воднай прасторы. А ў ціхай завадзі заміж ламачча пачалі затрымвацца крыгі. Хіба можна было ня штурхнуць іх у струмень? З крыгамі мець справу куды цікавей, як з нейкім там сьмяцьцём. Мікітка, стоячы на бэразе, вельмі старанна рэгуляваў рух крыгаў. Як толькі спыніцца якая ў завадзі, ён зразу і выганіць яе адтуль кіём.

Але вось спад мосту выплыла вялікая, грубая крыга, праплыла каля самае завадзі й прыпынілася, падумала, падумала трохі й пачала ціхенька заварочвацца ў завадзь, да бэрагу, і нарэшце так ёмка прыстасавалася, што можна было падумаць, быццам яна ўсю зіму тут жыла.

Крыга закрыла сабой усю завадзь. Адштурхнуць яе Мікітка ня меў сілы. Дый не адштурхваць, а ўзьлезьці на яе захацелася яму. Асьцярожненька стукнуў ён па краі адной нагой, другой, — а яна навет не варухнулася. Тады Мікітка ступіў на яе й адчуў сябе на ёй так спакойна, як і на бэразе. І гэтак-жа, як зь бэрагу, стаў рэгуляваць рух іншых крыгаў.

А калі ён падцягваў да сябе крыгу, то гэтым самым адцягваў ад бэрагу й тую, на якой сам стаяў. Патрошку крыга пачала адсоўвацца ад бэрагу. Але Мікітка так захапіўся сваёй справай, што зусім гэтага й не заўважыў. А калі заўважыў, то ягоная крыга ўжо больш як на мэтар ад'ехала ад бэрагу. Закрычаў Мікітка, пачаў кідацца туды, сюды, але дарэмна. Крыгу падхапіла плыня й панёсла.

Пачуць Мікітку зь вёскі ніхто ня мог, бо хаты былі ня так блізка, і нёсла яго зусім у іншы бок. Заставалася адна надзея, што пабачыць і пачуе яго хто-небудзь у полі. А хто ў такое разводзьдзе будзе хадзіць па полі, воддаль ад дарогі й хатаў?

Спачатку Мікітка доўга крычаў і плакаў, а потым пабачыў, што плач яму ніяк дапамагчы ня можа, і сьцішыўся, тым больш, што страху пакуль што ніякага ня было. Крыга была вялікая, грубая й зусім лёгка трымала на сабе Мікітку.

Вазіла яна свайго пажыра ня толькі па рацэ, але й па сенажці, і па балоце, па алешніку. Вось тут ён улётку за матылямі ганяўся, там сярод кустоў знайшоў птушынае гняздо, а цяпер ён плавае над усёй гэтай мясцовасьцяй, як па моры.

Але нядоўга цягнулася такое шчасьце. Крыга зачепілася за алешыну й прыпынілася. А ў гэтую мінуту ззаду наехала на яе другая крыга ды штурханула так, што Мікітка паляцеў носам. Калі ён падняўся, дык ад ягонае крыгі засталася толькі палавіна. Гэтая палавіна паплыла далей, але ўжо ня так спакойна й роўна, як раней. Ад кожнага руху хлопчыка яна гойдалася й гатовая была перавярнуцца. Мікітка ўжо баўўся стаяць, ён сеў на лёд і дрыжэў ад страху. Ізноў пацяклі ў яго сьлёзы, ізноў пачаў ён крычаць і йзноў ніякага адказу.

Вёска засталася далёка ззаду. З правага боку йшлі шырокія палі зь бэлымі плямамі сьнегу, зь левага — залітыя вадой паплавы, за якімі пачынаўся лес. Наўдachu ці мог тут дзе быць чалавек.

II.

Аднак адзін чалавек знайшоўся. Самалёты тут штадня рабілі практыкавальныя палёты. Звычайна на іх ужо Мікітка й не звяртаў увагі, але цяпер у бядзе ён замахнуў рукамі й празь сьлёзы крыкнуў:

— Дзядзечка, памажы!

Вёдама, Мікітка добра разумеў, што лётнік ня толькі пачуць яго ня можа, але наўдachu ці пабачыць. Але ў такую хвіліну ён нічога ня думаў, а крычаў ад страху.

Лётнік праляцеў міма досыць нізка. За хвіліну ён вярнуўся й праляцеў яшчэ ніжэй. Потым паляцеў у вёску, ды як загудзіць над самымі хатамі — ледзь стрэхаў не пазрываў. Людзі павыскоквалі з хатаў, глядзяць, дзівяцца. А самалёт паляцеў назад і пачаў кружыцца над Мікіткавай галавою. Сотні вачэй ськіраваліся ў гэты бок, але зь вёскі ніхто ня мог пабачыць хлопчыка на крызе.

Тады самалёт ізноў паляцеў да вёскі, ізноў праляцеў над стрэхамі хатаў. І тут людзі пабачылі, што лётнік высунаў руку й махнуў ёю.

— Глядэце, нешта выкінуў! — закрычалі людзі. — Бяжэце, лавэце!

На зямлю ляцела нешта маленькае, чорнае.

Дзёці мігам злавілі яго. Гэта была рукавіца, а ў ёй запіска: "Хлопчык на крызе".

Самалёт тымчасам ізноў пачаў кружыцца над тым месцам, дзе плыў Мікітка, а потым паляцеў далей.

Пакуль самалёт лётаў вакол яго, хлопчык меў надзею, што лётнік яго пабачыў і хоча дапамагчы. А калі самалёт паляцеў, дык Мікітка адчуў такі страх, такое гора, што крык мімаволі вырваўся зь ягоных грудзёй. За гэты час ад ягонай крыгі адарваўся яшчэ адзін кавалак, і цяпер лядзіна хісталася ад кожнага руху хлопчыка ды магла перакуліцца кожнае хвіліны. Мікітка сядзеў нярухома й ад гэтага зусім змерз. Калі яго яшчэ штурханё якая крыга, ён перавярнецца й пойдзе на дно.

Вось напэрадзе, чапляючыся за кусты, павольна рухаецца вялізная крыга. Мікітка яе здаганяе, вось-вось стукнецца аб яе. А тады... Ён на момант навет заплюшчыў вочы.

Але Мікітка не захацеў спакойна сядзець і чакаць бяды. Калі крыгі зблізіліся, ён узяў дый скокнуў на вялікую крыгу. Край ёйны абламаўся пад ягонымі нагамі, і ён уваліўся ў вадзю.

Рукі ён затрымаўся за крыгу, толькі ўзьлэзці на яе ніяк ня мог: то сасльізьне зь яе, то адкрышыцца кавалак лёду. А холад пачаў ужо сыціскаць ягонае цела.

У гэты момант падаспеў зь вёскі човен і выратаваў Мікітку.

Паводля Янкі Маўра

УВАГА. Пытаньні да апазданьня "На крызе" гл. практыкаваньне 272.

Слоўнік (Vocabulary)

слуп, -а (m.) pole
завадзь, -і (f.) narrow inlet of a river or sea
apart from the main current
ледаход, -у (m.) the drifting of ice
бавіцца (II); баўлюся, бавішся, -яцца
to stay, to spend time
крыга, -і (f.) drifting ice floe
крышыцца (II); past крышыўся, -лася, -ліся
to crush, to split
узяць (I) (pf. of браць, I) удзёл у . . .
to take part in . . .
вольна (adv.) slowly
штурхнуць or штурхануць (I); (pf. of
штурхаць, I) to push, to shove
струмень, -я (m.) current, stream
мець справу з to deal with
рэгуляваць (I) (рэгулюю, -еш, -юць) рух
to control traffic
выгнаць (II) (pf. of выганяць, I) выганю,
-іш, -яць to drive out

заварочвацца (I); заварочваюся, -ешся,
-юцца to turn
ёмка (adv.) (in this case) comfortably,
прыстасавання (I) (pf.) past прыстасаваньня,
-лася, -ліся to adjust, to accommodate
oneself to . . .
адштурхнуць (I) (pf. of адштурхваць, I)
to push away
узьлэзці (I) (pf. of узлэзіць, II) to climb on
варухнуцца (I) (pf.) past варухнуўся, -лася,
-ліся to stir, to move
справа, -ы (f.) business, (in this case) what
he was doing
дарэмна (adv.) in vain
панесьці (I) (pf. of несьці, I) past панёс,
панёсла to carry off
разводзьдзе, -я (n.) high water, flood
воддаль far from, far off
пасажыр, -а (m) passenger
алешнік, -а (m.) alder grove

за матылямі ганяўся (he) chased butterflies
 зачапіцца, (II) (pf.); past зачапіўся, -лася,
 -ліся to catch on
 паляцэць носам to fall down
 гойдацца (I); гойдаюся, -ешся, -юцца
 to swing, to rock, to reel

пляма, -ы (f.) spot
 поплаў, поплаву (m.) pasture
 заліты поплаў flood-lands
 наўдачу (adv.) hardly

II.

палёт, -у (m.) flight
 дзядзечка (dim. of дзядзька) (m.) 1. uncle
 2. polite form of addressing any male
 adult
 ведама of course, certainly
 міма by
 пазрываць (I), (pf.) past пазрываў, -ла, -лі
 to tear away
 павыскокваць з хатаў to run out of the
 houses
 дзівіцца (II); дзіўлюся, дзівішся, -яцца
 to wonder

сотня (noun form of сто) one hundred
 выкінуць (I) (pf.) past выкінуў, -ла, -лі
 to throw out
 лавіць (I); лаўлю, ловіш, -яць to catch
 запіска, -і (f.) note
 гора, -а (n.) misfortune, grief
 грудзі, -ей (pl. only) breast, chest
 лядзіна, -ы (f.) block of ice
 хістацца (I); хістаюся, -ешся, -юцца
 to be unstable

26 — I COLLECTIVE NUMERALS / ЗБОРНЫЯ ЛІЧЭБНІКІ: абодва, абедзьве, абое ды двое, трое, чацьвёра, пяцёра...

Сярод колькасных лічэбнікаў выдзяляецца асобная група так званых зборных лічэбнікаў, якія абазначаюць сукупнасьць людзей ці аднолькавых прадметаў як адно цэлае; прыкладам: **двое, трое, пяцёра, дзевяцёра...** ды блізкія да іх **абодва, абедзьве, абое**.

1. **Абодва** ўжываецца на абазначаньне толькі мужчынскага й ніякага роду: **абодва браты, абодва вакны**.

Абедзьве — для жаночкага роду: **абедзьве сястры, абедзьве нагі**.

Абое — калі роды памяшаныя: **абое, і Янка і Галья, пайшлі ў кіно**.
 Як скланяюцца **абодва, абедзьве** гл. § 23-III, 2.

2. а) **Зборныя лічэбнікі двое, трое, чацьвёра, пяцёра, васьмёра...** звычайна ўжываюцца з ажыўленымі назоўнікамі найчасьцей ніякага ды агульнага роду. Прыкладам: **трое** куранят, **пяцёра** дзяцей, **шасьцёра** людзей (гл. § 23-V 6/1, 2.).

З назоўнікамі мужчынскага роду таксама можна ўжываць форму **двое, ... пяцёра**, але часьцей ужываецца форма **“двух, трох, пяцёх ...”**.

Прыкладам: **трох** сыноў, **двух** братоў.

У мяне **трох** братоў і **дзьве** сястры, усіх нас **шасьцёра**.

- б) Зборныя лічэбнікі **двое, трое** . . . ужываюцца й зь **неажыўленьмі** назоўнікамі, але звычайна толькі тымі, што маюць адно множны лік. Прыкладам:

двое сáняў, **трое** дзв'ярэ́й, **чацьве́ра** на́жніцаў.

3. а) Скланеньне **абое, двое, трое, чацьве́ра** . . .

Н. абое	двое	трое	чацьве́ра
Р. абаі́х, абайга́	дваі́х, двайга́	траі́х, трайга́	чацьвярох
Д. абаі́м	дваі́м	траі́м	чацьвяром
В.	як назоўны або́ родны		
Т. абайма́	двайма́	трайма́	чацьвярма́
М. абаі́х	дваі́х	траі́х	чацьвярох

- б) Таксама, як **чацьве́ра**, скланяюцца **пяце́ра** й далейшыя, хоць часта яны зусім **не зьмяняюцца**.

4. Пасьля зборных лічэбнікаў **двое, трое, чацьве́ра** й далейшых у назоўным ці аднолькавым зь ім вінавальным склоне **назоўнік** стаіць у **родным** склоне **множнага ліку**.

Прыкладам: Пры́ехалі **двое** (або **двух**) новых настаўнікаў.

Дзесяце́ра вучняў пайшлі на экскурсію.

Зрабілі **трое** новых дзв'ярэ́й.

У іншых склонах зборныя лічэбнікі, так як і колькасныя, згаджаюцца ў склоне з назоўнікам. Прыкладам:

Купілі падару́нкі **дваі́м** дзе́цям, а **траі́м** яшчэ не.

Яны пры́ехалі на вака́цыі з **чацьвярма́** дзяцёмі́, а і́хныя сусе́дзі з **трайма́**.

***

1. Абодва, абéдзьве, абое (both).

“Абодва” is used for **masculine** and **neuter** nouns, e.g.:

абодва браты́, вакны́* — both brothers, windows

“Абéдзьве” for **feminine** nouns, e.g.:

абéдзьве сястры́,* нагі́* — both sisters, legs

* Note that after “абодва” and “абéдзьве” the **dual** form is used with **neuter** and **feminine** nouns. (For dual forms see § 25-III, 2 and практыкава́ньне 268.)

“Абое” is used for nouns of mixed gender, e.g.: “a man and a woman”, “a woman and a child”: І брат і сястра́, **абое** пры́нятыя на ўнівэрсытэ́т. (The brother and sister were both accepted at university). Ма́ці й дзіце́, **абое** чу́юцца добра. (The mother and child are both feeling well.)

For the declension of “абодва, абéдзьве” look up the Byelorussian text § 23-III, 2.

2. The collective numerals **двое** (two), **трое** (three), **чацьвёра** (four), **пяцёра** (five) and onwards are used:

a) With **animate** nouns primarily of **neuter** and **mixed** gender. For example: **трое** кацянятаў (куранятаў, дзяцёў); **дзесяцёра** людзей.

With **masculine** nouns instead of “**двое, трое**”, and so on, the form “**двух, трох...**” is most often used, e.g.: **двух** братоў.

b) With those **inanimate** nouns which have a **plural form only**.

For example: **чацьвёра** дзвярэй, **двое** нажніцаў (сánкаў).

Note that collective numerals from **five** onwards are formed by adding “**-ёра**” to the ordinary numeral instead of “**ь**”:

пяцёра, шасьцёра, сямёра, васьмёра, дзевяцёра . . . пятнаццацёра.

3. Study the declension of **абое, двое, трое, чацьвёра** in the Byelorussian text § 26-I, 3 and note:

a) **абое, двое, трое** are identically declined;

b) the remaining collectives from **пяцёра** onwards, are declined like **чацьвёра**, although they can be left undeclined.

4. After the collective numerals **двое, трое, чацьвёра, пяцёра** and onwards, when they themselves are in the **nominative**, or in an **accusative** identical in form with the **nominative**, the **noun in the genitive plural** is used. For example:

прыйшло **трое** (or **трох**) сяброў, накармілі **чацьвёра** куранят.

In other cases, collective numerals agree with the noun they qualify. For example:

Мы купілі падарункі траім дзецям, а дваім яшчэ не.	We bought gifts for three of the children, but we did not for the other two.

Яны прыехалі на вакацыі з чацьвярма дзецьмі, а іхныя суседзі з трайма.	They came on vacation with four children, and their neighbours came with three.

26 — II AGREEMENT of NUMERALS with VERBS ЗГОДА ДЗЕЯСЛОВА ЗЬ ЛІЧЭБНІКАМ

a) Калі **лічэбнік** або **слова**, што абазначае колькасць (як прыкл. **колькі, шмат, мала...**) — **дзеянік** у сказе, дык **дзеяслоў** (**выказьнік**) **можа быць у вадзіночным ліку і ў множным**. Прыкладам:

Пяць кнігаў **ляжыць** (або **ляжаць**) на сталé.

Чацьвёра хлопцаў **ідзе** (або **йдучь**) дарогай.

Колькі дзяўчатаў **выконвае** (або **выконваюць**) тут усю работу.

Шмат жанчынаў **працуе** (або **працуюць**) у канцылярыях.

(**Дзеяслоў у вадзіночным ліку падчырквае дзеянне, а дзеяслоў у множным ліку падчырквае дзейнік**).

- 5) У прошлым часе, калі дзеяслоў ужываецца ў вадзіночным ліку, ён заўсёды стаіць у ніякім родзе. Прыкладам:

Пяць кнігаў ляжалі на сталё; але — **пяць кнігаў ляжала** ...
Трох хлопцаў ішлі дарогай; але — **трох хлопцаў ішло** дарогай.

**
*

- a) When the subject is a numeral or a word expressing quantity (such as **колькі, шмат, мала**), the verb may take either the singular or the plural form. For example:

Пяць кнігаў ляжыць (or ляжаць) на сталё.	Five books are lying on the table.
Чацьвёра (чатырох) хлопцаў ідзе (or ідуць) дарогай.	Four boys are walking on the road.
Шмат жанчынаў працуюць (or працуюць) у канцылярыях.	Many women work in the office.

- b) In the past tense, if the singular is used, the verb must be in the neuter. For example:

Тут ляжалі пяць кнігаў. But: Тут **ляжала** пяць кнігаў.
Пайшлі трое (трох) хлопцаў. But: **Пайшло** трох хлопцаў.

26 — III NUMERALS—FRACTIONS / ДРОБАВЫЯ ЛІЧЭБНІКІ

1. a) $1\frac{1}{2}$ паўтарá (m. and n.), паўтары́ (f.) (one and a half)
 $2\frac{1}{2}$ паўтраця́ (m. and n.), паўтраці́ (f.) (two and a half)
 $3\frac{1}{2}$ паўчвартá, паўчварты́
 $4\frac{1}{2}$ паўпята́, паўпяты́
 $5\frac{1}{2}$ паўшастá, паўшасты́
 $6\frac{1}{2}$ паўсяма́, паўсямы́
 $7\frac{1}{2}$ паўвасьма́, паўвасьмы́
 $8\frac{1}{2}$ паўдзевятá, паўдзевяты́
 $9\frac{1}{2}$ паўдзесятá, паўдзесяты́

Прыклады: паўтарá даляра, паўтарá вядрá, паўтары́ бочкі; паўтраця́ мэтра, паўтраці́ мілі.

- б) Назоўнік пасля дробавага лічэбніка з “паў-” заўсёды стаіць у родным склоне адзіночнага ліку.

- в) Дробавыя лічэбнікі, зложаныя з “паў-” не зьмяняюцца.

2. a) $1/5$ — адна́ пята́я, $1/2$ — адна́ другáя або палавіна.
 $2/3$ — дзьве трэйці́я (або траці́ны), $3/4$ — тры чацьвэ́ртыя (або чвэ́рці)
 $3/7$ — тры сёмы́я, $5/6$ — пяць шостых, 0.6 — шэсьць дзясятых,
0.25 — дваццаць пяць сотых, $5\frac{4}{7}$ — пяць цэлых чатыры сёмыя,
2.6 — два цэлыя шэсьць дзясятых

“адна́ пя́тая” разумеецца “адна́ пя́тая ча́стка”, і гэтак усе дробы, таму калі ў дробе ў лічніку (numerator) стаіць адзін або два, яны мусяць мець **форму жа-ноцкага** роду. Дробавыя лічэбнікі ў лічніку (numerator) маюць **колькасны лічэбнік**, у назоўніку (denominator) — **парадкавы лічэбнік**.

- б) Назоўнік, ужыты з дробам, стаіць у **родным склоне** (адз. ліку або множнага). Прыкладам:

адна́ пя́тая кілямэтра, чвэрць гадзіны,
дзьве трэйція кнігі або кнігаў,
адна́ трэйцяя вучняў, прадалі 4/5 сьвінэй.

в) **Скланеньне дробаў.**

Н. адна́ пя́тая	дзьве трэйція	пяць дзясятых
Р. аднэй(аé) пя́тай(ае)	дзьвёх(юх) трэйціх	пяцёх дзясятых
Д. аднэй пя́тай	дзьвём(юм) трэйцім	пяцём дзясятым
В. адну́ пятую	дзьве трэйція	пяць дзясятых
Т. аднэй пя́тай	дзьвёма(юма) трэйцімі	пяцма́ дзясятымі
М. у аднэй пя́тай	у дзьвёх(юх) трэйціх	у пяцёх дзясятых

Лічнік дробу скланяецца паводля **скланеньня колькасных лічэбнікаў**, а назоўнік паводля **скланеньня парадкавых лічэбнікаў**.

**
*

1. а) Study paragraph 26-III, 1a in the Byelorussian text.

- б) Nouns following fractions such as “паўтарá” (m. or n.), “паўтары́” (f.) — $1\frac{1}{2}$; “паўтраця́” (m. or n.), “паўтраці́” (f.) — $2\frac{1}{2}$ are always used in the **genitive singular**. For example:

паўтарá даля́ра	$1\frac{1}{2}$ dollars	паўтраця́ кілямэтра	$2\frac{1}{2}$ kilometres
паўтарá вядра́	$1\frac{1}{2}$ pails	паўтраці́ мілі	$2\frac{1}{2}$ miles
паўтары́ бочкі	$1\frac{1}{2}$ barrels		

- в) Fractions such as паўтарá, паўтары́; паўтраця́, паўтраці́ . . . are not declined. For example:

Яна́ пашы́ла сукéнку з паўтраця́ мэтра матэры́.
She made a dress from $2\frac{1}{2}$ meters of material.

2. а) In fractions such as $\frac{2}{3}$, $\frac{5}{6}$, 0.6 . . . the **numerator** is expressed by a **cardinal numeral** and the **denominator** by an **ordinal numeral**. For example:

$\frac{2}{3}$ дзьве трэйція	$\frac{5}{6}$ пяць шостых
0.6 шэсьць дзясятых	0.07 сем сотых

- b) Nouns following fractions such as $2/3$, $1/6$ . . . are used in the **genitive singular or plural**. For example:

дзьве трэйція кнігі; адна чацьвэртая настаўнікаў.

- c) For the **declension** of fractions look up the **Byelorussian** text 2в and note that **both the numerator and denominator are declined** according to the rules of declension of the cardinal and the ordinal numerrals respectively. For example:

Ён не прачытаў яшчэ дзвёх трэйціх кнігі.
З трыма чацьвэртымі клясы.

26 — IV LEAVING OUT THE “Ь” BEFORE THE SUFFIX “-ЧЫК” ВЫПАДАЊНЕ “Ь” ПЭРАД СУФІКСАМ “-ЧЫК”

камень — камёнчык
струмень — струмёнчык
карэнь — карэнчык

прамень — прамёнчык
рамень — рамёнчык

26 — V IMPERSONAL VERBS ENDING in -цца, -ся } здаецца, здалося БЕЗАСАБОВЫЯ ДЗЕЯСЛОВЫ на -цца, -ся

- a) Мне хочацца піць. Мікітку захацэлася ўзьлэзьці на крыгу.
Ім добра жывецца. Яму прысьнілася, што ён лётаў.

- б) Безасабовыя дзеясловы на -цца, -ся ўжываюцца ў трэйцяй асобе адзіночнага ліку ўва ўсіх часох як незакончанага так і закончанага трываньня. У **прошлым часе** яны прымаюць форму **ніякага роду**. Прыкл.:

Незакончанае тр. — здаецца, здавалася, будзе здавацца
Закончанае тр. — здалося, здасца

***

- a) **Impersonal verbs** ending in -цца, -ся express action which takes place without **personal volition or control**. For example: мне хочацца спаць. I feel like sleeping.
- b) **Impersonal verbs** are used in the **third person singular** in all tenses and in **both aspects**. In the **past tense** they take the **neuter ending**. For example:

IMPERFECTIVE

PERFECTIVE

infinitive: здавацца	to seem, to appear	здацца to seem, to appear (once)
present: мне здаецца	it seems to me	none
past: мне здавалася	it seemed to me	мне здалося
future: мне будзе здавацца	it will seem to me	мне здасца

26 — VI THE DEFINITE ADJECTIVE-PRONOUNS АЗНАЧАЛЬНЫЯ ЗАЙМЁНЬНІКІ

} Увесь, сам, самы

1. а) Увесь, уся, усё — entire, whole; усе (pl.) — 1. all, 2. everybody
усё — everything

б) Сам — myself, yourself or himself, e.g.: Ты сам гэта зрабіў. You did it yourself.
Самá — myself, yourself or herself e.g.: Гáнна зрабіла самá. Hanna did it herself.
Само — itself; cámi (pl.) — ourselves, yourselves, themselves, e.g.: Мы зрабілі гэта cámi. We did it ourselves.

в) Cáмы, cáмая, cáмае; cáмыя (pl.) — most, very, same, e.g.:

Той cáмы хлапéц. The same boy.

Cáмы прыгожы. Most beautiful.

2. Скланеньне:

а) Адзіночны лік

Множны лік

Н. увесь	усё	уся	В. як Н. або Р. усё	усю
Р. усяго	усяе(ёй)	Т. усім	усёю(ёй)	
Д. усяму	усёй	М. усім	усёй	

Н. усе	В. як Н. або Р.
Р. усіх	Т. усімі
Д. усім	М. пры ўсіх

б) Адзіночны лік

Множны лік

Н. я сам	яна самá	яно само
Р. мяне самога	яе самой (самое)	яго самога
Д. мне самому	ёй самой	яму самому
В. мяне самога	яе самую	яго самога
Т. мною самым	ёю самою(ой)	ім самым
М. пры мне самым	ёй самой	ім самым

яны самі
іх саміх
ім самім
іх саміх
імі самімі
іх саміх

в) Адзіночны лік

Множны лік

Н. гэты самы	гэтая cáмая	гэтае cáмае
Р. гэтага cáмага	гэтае(ай) cáмае(ай)	гэтага cáмага
Д. гэтаму cáмаму	гэтай cáмай	гэтаму cáмаму

гэтыя cáмыя
гэтых cáмых
гэтым cáмым

УВАГА 1. Займеньнік “самы, cáмая, cáмае” скланяецца так, як “гэты”.

УВАГА 2. Сам, самá, само ды самы, cáмая, cáмае розьняцца націскам: у першым займеньніку націск падае на канчатак, а ў другім на першы склад, таму ёсьць розьніца ў некаторых канчатках адзіночнага ліку.

26 — VII REFLEXIVE PRONOUN сябé (myself, yourself...) ЗВАРОТНЫ ЗАЙМЁНЬНІК сябé

а) Займеньнік “сябé” ўжываецца для абодвух лікаў, усіх родаў і асобаў. Прыкл.:

Яна шкадавала Алéга, а сябé ані. Вы самі сабé дадалі работы.

б) Скланеньне: Н. —, Р. сябэ, Д. сабэ, В. сябэ, Т. сабою(й), М. на сабэ.

**
*

a) The forms of “сябэ” shown above in the Byelorussian text “б)” are used in the singular and plural for all genders and persons.

b) The reflexive pronoun “сябэ” is often used with the pronoun сам, сама само, e.g.:

Вы сáмі сабэ дадалі работы.	You gave yourself more work.
Ты сам сябэ ня знаэш.	You do not know yourself.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 272. а) Прачытайце I-ую частку апавяданьня “На крызе” ды адкажэце на гэтыя пытаньні.

1. Як звалася рака, што плыла недалёка ад Мікіткавае вёскі?
2. Якáя была парá году?
3. Што Мікітка рабіў ля рэчкі таго дня, што апісаны ў вапавяданьні?
4. Чаму вялікая крыга, якáя сьпярша ляжала спакойна, калі Мікітка ўзьлез на яе, рухнула з завадзі й паплыла?
5. Дзе вазіла крыга Мікітку?

б) Прачытайце II-ую частку й адкажэце на пытаньні.

1. Што рабіў Мікітка, калі пабачыў самалёт?
2. Ці лётнік заўважыў хлопца, з чаго гэта відаць?
3. Ці людзі ў вёсцы адразу зразумелі, што ім лётнік хацеў сказаць? Як ён ім усё-ж перадаў вестку?
4. Што можна сказаць пра характар Мікіткі, мяркуючы па тым, як ён трымаўся на крызе, пакуль прыйшоў паратўнак?
5. Як завецца аўтар, што напісаў апавяданьне “На крызе”?

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 273. а) Прачытайце скáзы, устаўляючы паводля ўзору абодва, абэдзьве або абое ў вадпавэдным склоне.

УЗОР. І Янка й Стасюк, абодва спраўна ёзьдзяць аўтам.

Абэдзьве маé сьстры ўжо закончылі школу.

1. І Янка й Стасюк, ... спраўна ёзьдзяць аўтам.
2. ... маé сьстры ўжо закончылі школу.

3. І брат і сястра ... маюць сьвётлыя валасы й сінія вочы.
4. Хто кіраваў аўта, бацька ці сын? ... на зьмэну.
5. Да брата прыйшла сяброўка, мама іх ... пачаставала марозівам.
6. Мікітка моцна трымаўся ... рукамі за крыгу.
7. Калі хочаш перайсьці вуліцу, перад тым уважна паглядзі ў ... бакі, ці ня йдзе блізка аўта.
8. У ягоных бацькоў нарадзіны ў ... таго самага дня.

б) **Фанэтычнае.** Уголас паўтарайце за настаўнікам.

Двух братоў
Шасьцёра вучняў
Пяцёра дзяцёй
Дзесяцёра экскурсантаў
Трое кацянятаў

Двое варотаў
Шасьцёра дзьвярэй
Трое санняў
Чацьвёра нажніцаў

в) **Перапішэце скэзы.** У падчыркнутых лічэбніках і назоўніках адной літарай угары абазначэце склоны.

1. У двух братоў аднолькавыя польты.
2. Шасьцяром вучням настаўнік паставіў "выдэтна".
3. Цяжка ім жывецца з чацьвярмэ дзёцмэ.
4. Курыца водзіць сямёра куранятаў і трое качанятаў.
5. Я згубіла двое нажніцаў і не магу нідзё іх знайсці.
6. Сталёр атрымаў зака́з на пяцёра дзьвярэй ды двое саней.
7. У мяне два браты й дзьве сястры, разам пяцёра дзяцёй.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 274. а) **Фанэтычнае.** Настаўнік чытае ўголас сказ зь дзеясловам у вадзіночным ліку, і адзін рад паўтарае за ім, а тады другі рад, але зь дзеясловам у множным ліку.

1. На сталё ляжыць (або ляжаць) пяць алавікоў.
2. Вуліцай ідзе (або йдуць) чацьвёра хлапцоў.
3. У кошыку сьпіць (або сьпяць) трое кацяняткаў.
4. Колькі дзяўчатаў прыбірае (або прыбіраюць) клясу.
5. Шмат студэнтаў узімку вучыцца (або вучацца), а ўлётку працуе (або працуюць).

б) Напішэце гэтыя скэзы ў прошлым часе.

УЗОР. 1. На сталё ляжала пяць алавікоў. Або: на сталё ляжалі пяць алавікоў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 275. а) Перапішэце табліцу дробавых лічэбнікаў з паў- (правіла 26-III 1а).

б) Перапішэце прыклады, усё **лічэбнікі** пішэце **словамі**, а назоўнікі з дужак у падпавёднай форме, як паказвае ўзор: 1. паўтара мэтра ды адзін мэтар будзе паўтраця мэтра.

1. $1\frac{1}{2}$ мэтра ды 1 мэтар будзе $2\frac{1}{2}$ (мэтар)
2. $3\frac{1}{2}$ мілі ды 2 мілі будзе $5\frac{1}{2}$ (міля)
3. $3\frac{1}{2}$ далёра ды $4\frac{1}{2}$ далёра будзе 8 (далёр)
4. $6\frac{1}{2}$ вядра ды 2 вядры будзе $8\frac{1}{2}$ (вядро)

в) Перапішэце сказы, **лічэбнікі** напішэце **словамі**.

1. Мы вярнемся за $2\frac{1}{2}$ гадзіны.
2. У гэтым доме мы жывём ужо $3\frac{1}{2}$ году.
3. Праедзем яшчэ $5\frac{1}{2}$ кілямэтра, і пачнёцца лес.
4. Ён пайшоў у горад з $1\frac{1}{2}$ далёрамі ў кішані.
5. За $4\frac{1}{2}$ далёра мама купіла мне шапку й шалік.
6. Міхась хацёў пазычыць $2\frac{1}{2}$ далёра, але ніхто з нас ня меў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 276. Перапішэце прыклады складаньня ды адыйманьня, усё лічэбнікі пішэце **словамі**.

1. **УЗОР на складаньне:** адна пятая ды тры пятыя будзе чатыры пятыя.

- $\frac{1}{5}$ ды $\frac{3}{5}$ будзе $\frac{4}{5}$
- $\frac{2}{7}$ ды $\frac{4}{7}$ будзе $\frac{6}{7}$
- $1\frac{3}{8}$ ды $\frac{5}{8}$ будзе 2

0.6 ды 0.3 будзе 0.9

0.15 ды 0.27 будзе 0.42

0.2 ды 0.5 будзе 0.7

2. **УЗОР на адыйманьне:** ад чатырох пятах адняць адну пятую будзе тры пятыя.

Ад $\frac{4}{5}$ адняць $\frac{1}{5}$ будзе $\frac{3}{5}$

Ад $\frac{4}{7}$ адняць $\frac{3}{7}$ будзе $\frac{1}{7}$

Ад 0.8 адняць 0.3 будзе 0.5

Ад 0.85 адняць 0.23 будзе 0.62

Ад $\frac{7}{8}$ адняць $\frac{3}{8}$ будзе $\frac{4}{8}$, або $\frac{1}{2}$

Ад $\frac{5}{9}$ адняць $\frac{2}{9}$ будзе $\frac{3}{9}$, або $\frac{1}{3}$

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 277. а) Перапішэце скáзы ды падчыркнеце **безасабовыя** дзеясловы.

1. Лéта так хúтка мiну́ла, што здаéцца, зусiм яго ня было.
2. Ямú нездаровiцца ўжо ад даўжэйшага чáсу.
3. Чацьвёртая гадзiна, а ўжо зьмяркаéцца.
4. Здаéцца, што каза́ сьмяéцца.
5. Дзiцяцi нéшта ня сьпiцца.

б) Прачытаiце скáзы ды напiшэце iх у **прошлым чáсе незакончанага й закончанага трывáння.**

1. Мне здаéцца, што бúдзе пагода.
2. Маладýм вясёла жывéцца.
3. На дождж усiм iм хочацца спаць.
4. Нiчога само ў рýкi не даéцца, трэба цяжка працава́ць.
5. Ён толькi засьне́, i ўжо нéшта ямú сьнiцца.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 278. а) Перапішэце скáзы ды падчыркнеце **канчаткi ў займéньніках.** б) Перакладзéце гэтыя скáзы зь беларýскае ў ангéльскую мову.

1. Дзецi прыйшлi прывiта́ць настаўнiцу з днём нарадзiнаў, áле яé самое ня было дома.
2. Мы дайшлi да са́мае рэчкi.
3. Ён са́мы лéпшы вучань у школе.
4. Нас сустрэў сам гаспада́р.
5. Мы былі ў таго са́мага хлапца́, зь якiм учора пазнаёмiлiся.
6. На экскýрсiю паéхала ўся кля́са.
7. На зьéзьдзе была́ моладзь з усiх правiнцыяў Кана́ды.
8. Увесь прыбы́так зь вечары́ны янi аддалi на за́куп кнiгаў у бiблiятэку.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 279. а) Перапішэце скáзы, падчыркнеце **зваротныя займéньнiкi.**

Я зрабiў сабе́ палiцу на кнiгi. Янi ма́ла гавары́лi пра сябе́. Вучнi паба́чылi сябе́ на фатаздýмку, а Янка не пазна́ў сам сябе́. Хто позна ходзiць, сам сабе́ шкодзiць.

б) Перапішэце прыказкi, за́мiж кропак устаўце займéньнiк **сябе́** ў патрэбным склоне.

1. Ня той моцны, хто стрýмвае коняй, а той, хто стрýмвае . . . . 2. Кiнь за . . . . , знойдзеш пэ́рад . . . . 3. Не хвалi . . . , няха́й людзi пахва́ляць.
4. Хто дрэнна ро́бiць, той сам . . . шкодзiць.
5. Хто толькi сам . . . любiць, таго нiхто ня любiць.
6. Ня той напэ́радзе, хто абагна́ў, а той напэ́радзе, хто за . . . iншых ця́гне.

КРУГ 27

ФРАНЬЦІШАК БАГУШЭВІЧ І ЯГОНЫ ЧАСЫ

I

Беларускі паэт і вялікі нацыянальны дзеяч Франьцішак Багушэвіч нарадзіўся ў 1840* годзе ў сям'і дробнага шляхціца Казімера Багушэвіча ў хвальварку Сьвіраны на Ашмяншчыне. Ягоныя дзіцячыя гады прайшлі ў Кушлянах, дзе дагэтуль як музэй захаваўся Багушэвічаў дом.

Цёмныя й неспакойныя тады былі гады ў Беларусі. Край наш быў у маскоўскай няволі.

Зачыненныя былі ня толькі абодва ўнівэрсытэты, у Полацку ў 1820* годзе, а пасьля ў Вільні ў 1832* годзе, але і ўсе іншыя беларускія школы. Забаронена было друкаваць беларускія кнігі ці газеты.

Якраз у годзе, калі нарадзіўся паэт, у 1840 годзе выйшла забарона карыстацца ў судах Літоўскім Статутам — гэта значыць беларускім поўным зборам законаў, які на працягу трох стагодзьдзяў абавязваў на ўсёй прасторы Вялікага Княства Літоўскага. Навет гістарычны назоў нашае Бацькаўшчыны — Літва — быў замяненны спачатку на “Беларусь”, а тады проста на “Паўночна-Заходні Край”. Адначасна Масква пачала сьведама тарнаваць назоў Літва толькі да бальцае Жамойці, якая раней уваходзіла ў нашу дзяржаву — Вялікае Княства Літоўскае — толькі як правінцыя. У выніку гэтага з часам назоў Літва (Lithuania) замацаваўся за гістарычнай Жамойцй, а назоў Беларусь за нашай Бацькаўшчынай.

Francishak Bahushevich, one of the classic poets of Byelorussian literature

шае Бацькаўшчыны — Літва — быў замяненны спачатку на “Беларусь”, а тады проста на “Паўночна-Заходні Край”. Адначасна Масква пачала сьведама тарнаваць назоў Літва толькі да бальцае Жамойці, якая раней уваходзіла ў нашу дзяржаву — Вялікае Княства Літоўскае — толькі як правінцыя. У выніку гэтага з часам назоў Літва (Lithuania) замацаваўся за гістарычнай Жамойцй, а назоў Беларусь за нашай Бацькаўшчынай.

* For Dates / Даты — see § 28-I, 1b.

Эканамічны стан Беларўсі таксама страшэнна абнізіўся. Ад гарадоў адабраныя былі правы на самаўрад ды на мяшчанаў накладзеныя вялікія падаткі, а сялянства гібела ў прыгоне, які пад Расеяй стаўся яшчэ цяжэйшы. Раней селянін меў два вольныя дні на тыдзень на працу для сябе, Расейцы гэта скасавалі. Да таго-ж расейскія пань ціра́з за грошы пазычалі ў Расею беларўскіх сялянаў як нявольнікаў на цяжкія працы, як будаваньне чыгунак, капаньне каналаў ды падобнае.

Франьцішак Багушэвіч рос сярод сялянаў і вельмі любіў гэтых простых людзей, калі з такім болем і спачуваньнем пасьля напісаў пра іх:

... Пераеўся хлеб да крышкі,
Бўльбы толькі як пасеяць,
І прыварку ані лыжкі,
І скаціна — хоць разьвёяць;

Ні саломкі, ні то сена,
Хоць-бы на раз для скаціны;
А тут дроў ані палёна,
А тут яшчэ нарадзіны!

З паэмы “Кёпска бўдзе!”

Вучыцца бацька вьіправіў свайго сына Франьцішка ў Віленскую Гімназію. У тую гімназію, якая мясьцілася ў старавечных мурах былога Віленскага Ўнівэрсытэту, зачыненага царскім урадам, ды зь якое неўзабаве павыходзіла шмат ня толькі ўдзельнікаў, але й кіраўнікоў паўстаньня Кастуся Каліноўскага супраць Расеі, што ў 1863 годзе разгарэлася па ўсёй Беларўсі.

У 1861 годзе Багушэвіч паехаў у тагачасную сталіцу Расеі Пеця́рбўрг ды залічыўся на ўнівэрсытэт на фізычна-матэматычны факультэт. Але за дзейны ўдзел у студэнцкіх хваляваньнях на другім годзе навукі яго выключылі з унівэрсытэту, і паэт ізноў вярнуўся на Бацькаўшчыну, дзе ўжо зьвінелі паўстанскія шаблі й косы.

II

Багушэвіч вьіступіў на плошчы ў мястэчку Жупра́нах з палкай прамовай-заклікам, а тады й сам пайшоў у лес, далучыўся да паўстанскіх аддзелаў. У ваднэй із сутычак з расейскімі войскамі ён быў цяжка ранены й толькі цўдам вьіратаваўся ад сьмерці. Яго падабраў на полі бою незнаёмы селянін, перавязаў рану, даў прытулак.

Каб ня трапіць у Сібір на катаргу, ато й проста на шыбеніцу, як гэта сталася з галоўным правадыром паўстаньня Кастусём Каліноўскім, павешаным у Вільні ў 1864 годзе, або з паэтавымі сябрамі зь гімназіі Ігна́там Зданові́чам, таксама павешаным у Вільні, Ці́там Далёўскім, які быў расстраляны, ды з шмат, шмат кім іншым, паэт-паўсталец на даўгія гады мусіў пакінуць Беларўсь. Ён перабраўся на Ўкраіну, скончыў там Нежынскі юрыдычны ліцэй ды працаваў за судовага сьледчага ў Канатопе.

А галоўнае, войстра перажываючы трагэдыю няволі й бяспраўя беларўскага народу, пачаў пісаць пабеларўску ды друкаваць пад рознымі мянушкамі, аднэй зь іх

была "Мацёй Бурачок". За ягоным жыццём былі выдрукаваныя два зборнікі ягоных вершаў: "Дудка Беларуская" ў 1891 годзе ў Кракаве, тады пад Аўстрыяй, ды "Смык Беларускі" ў 1894 г. у Познані пад Нёмцамі.

У прадмове да зборніка "Дудка Беларуская" Багушэвіч пісаў: "Мова наша такая-ж людская й панская, як і французская, альбо нямецкая, альбо й іншая якая. Чытаў я цімала старых папэраў па дзвесьце, трыста гадоў таму пісаных у нашай зямлі і пісаных вялікімі панамі, а нашай мовай чысьцюсенькай, як-бы вот цяпер пісалася.

... Наша мова для нас сьвятая, бо яна нам ад Бога даная, як і другім добрым людцом.

... Яно добра, а навет трэба знаць суседзкую мову, але найперш трэба знаць сваю.

... Шмат было такіх народаў, што страцілі найперш мову сваю..., а потым і зусім заміралі. Не пакідайце-ж мовы нашай беларускай, каб ня ўмерлі!

... Можа хто спытае: дзе-ж Беларусь? Там, братцы, яна, дзе наша мова жывець: яна ад Вільні да Мазыра, ад Віцебска за малым не да Чарнігава, дзе Гродна, Менск, Магілёў, Вільня й шмат мястэчкаў і вёсак..."

І падпісаў: Мацёй Бурачок.

Пасьля дзесяці гадоў Багушэвіч вярнуўся ў Беларусь і асяліўся ў Вільні, якая як сталіца і ў няволі засталася цэнтрам беларускага грамадзкага й культурнага жыцця. Тут Багушэвіч стаў працаваць адвакатам. Бяз усякае платы браўся ён бараць у судзе інтарэсы простых сялянаў. Любасна звалі яго сучасьнікі мужыцкім адвакатам.

Незадоўга да сьмерці ў 1897 годзе Багушэвіч перабраўся ў родныя Кушляны, недалёка ад якіх на Жупранскіх могілках ён і быў пахаваны ў 1900 годзе.

Паэт памёр, а творы ягоныя жылі, пашыраліся нат сярод няпісьмённага люду. Перадаваныя з вуснаў у вусны, яны сталіся як-бы вуснай народнай творчасцю. За гэтыя творы, за тое, што

"ў сэрцы збудзіў ты надзею..."

як пісаў пра яго сучасьнік ягоны, другі беларускі паэт Адам Гурыновіч, Беларусь завуць Францішка Багушэвіча бацькам беларускага адраджэньня.

Слоўнік (Vocabulary)

дзеяч, -а (m.) cultural or public worker

шляхціц, -а (m.) nobleman

няволя, -і (f.) bondage

друкаваць (I) to print

забараняць (I) to forbid

Літоўскі Статут Lithuanian Statute (the law code of the Grand Duchy of Lithuania)

суд, -у (m.)	law-court	ка́тарга, -і (f.)	hard labour, penal servitude
сьвэдама (adv.)	deliberately	шы́беніца, -ы (f.)	gallows
тарнава́ць (I); тарну́ю, -еш, -юць	to refer	юрыды́чны ліце́й, -ю	Lyceum of Law
замацава́цца (I) pf. (за + instr.)	(in this case) to be associated (with)	судовы сьле́дчы (-ага)	judicial investigator
абнізі́цца (II) pf.	to go down	мяну́шка, -і (f.)	pen name, nickname
адабра́ць (I) pf.	to take away	зборні́к ве́ршаў	collected poems
правы́ на самаўра́д	rights to self-government	“Ду́дка Белару́ская”	“Byelorussian Pipe”
прыгон, -у (m.)	serfdom	“Смык Белару́скі”	“Byelorussian Bow”
скасава́ць (I), pf. past скасава́ў, -ла, -лі	to abolish	Кра́каў (m.), Познань (m.)	Krakow, Poznan (Polish cities)
капа́ць канáл	to dig a canal	твор, -у	works (in this case) poems
перае́сьціся, (irr.) past перае́ўся, -лася	to be eaten up	прадмо́ва, -ы (f.)	preface, foreword
скаці́на, -ы (f.)	cattle	ціма́ла (adv.)	many, a great deal
пале́на, -а (n.)	log	чысьцю́сенькі, -ая, -ае	purest
удзе́льнік, -а (m.)	participant	вот (= вось) цяпе́р	right now, at this time
разгарэ́лася паўста́ньне	an uprising broke out	сьвяты́, -а́я, -ое	sacred
факультэ́т, -у (m.)	faculty, department	на́йперш (adv.)	at first
дзе́йны, -ая, -ае	active	заме́рці (I) (pf. of заміра́ць)	to decline
ша́бля, -і (f.)	sabre	грама́дзкае й культу́рнае жыццё́ (n.)	public and cultural life
выступáць з прамовай	to make a speech	адвака́т, -а (m.)	solicitor, lawyer
аддзе́л паўста́нцаў	squad of rebels	бара́ніць (II) інтарэ́сы	to defend interests (title rights)
суты́чка, -і (f.)	battle, encounter	люба́сна (adv.)	affectionately
цуд, -у (m.)	miracle	суча́сьнік, -а (m.)	contemporary
сьмерць, -і (f.)	death	му́жыцкі	peasant (adj.)
поле бою́	battlefield	пахавáны, -ая, -ае	buried
ра́на, -ы (f.)	wound	паме́рці (I) (pf. of паміра́ць, I)	to die
перавяза́ць ра́ну	to dress a wound	люд, -у (m.)	people, folk
прыту́лак, прыту́лку (m.)	shelter, refuge	наро́дная творча́сьць (f.)	folklore
		адраджэ́ньне, -я	1. revival, 2. renaissance

27 — 26Ф SPELLING OF FOREIGN WORDS ПРАВАПІС ІНШАМОЎНЫХ СЛОВАЎ

а) Правапіс галосных

1. Іншамоўнае “е” пішацца ў словах празь “е” толькі пасля зычных “л, г, к”, прыкладам:

тэлефон, дэлегат, альгебра, геамэтрыя, букет, лягер,
як у словах зьбеларушчаных: талерка, шмалец, колер, банкет, ангельскі.

На пачатку-ж слова й пасля іншых зычных пішацца “э”, прыкл.:

этыка, экспэрымэнт, экспэдыцыя экза́мен, фанэтыка, сэна́цыя, сэ́анс, сэ́мэстар,
сэзо́н, тэ́атар, рэспу́бліка, хэ́мія,

як і ў словах зьбеларушчаных: імпа́т, па́рла, фэ́ст, хва́бра.

2. **Ненацісьненае “э(е)”** ў іншамоўных словах на пісьме захоўваецца, як відаць з паданых прыкладаў, але ў некаторых даўнозапазычаных “э” пераходзіць у “а”, прыкл.: рамонт, літара, літарату́ра, сакра́тар, га́ндаль, матар’ял.

3. **Іншамоўнае “і”** пасля зацьвярдзелых зычных і пасля зубных “д, т, з, с” перадаецца празь літару “ы”, прыкл.:

рэжы́м, жыра́фа, на́цыя, канстыту́цыя, палі́цыя, гі́сторыя, дырэ́ктар, ты́п, тыра́н, фі́зыка, уніве́рсытэ́т, як і ў словах, што ўжо даўно зьбеларусіліся: Сымон, магазы́н, разы́нка, але: Сібі́р, сібе́рны, ту́зін.

Пасля-ж іншых зычных пішацца “і”: міні́стар, капіта́л, архі́ў.

УВАГА 1. Але ў словах на ія, ійны “і” захоўваецца і пасля “з, с”, прыкл.:

ія: паэзі́я, фанта́зія, гімна́зія, камісі́я, місі́янэр.

ійны: дывізі́йны, камісі́йны ды гэтак-жа гімназі́сты, гімназі́стка.

УВАГА 2. Пасля “з, с, д(дз), т(ц)” пішацца “і” таксама ў суфіксах “ір” ды “ік”, прыкл.: касі́р, біле́цкі, экспэрыме́нцкі, эпізо́дзік.

4. **Францускае “u”** перадаецца празь “ю”, а пасля зацьвярдзелых ды “д, т” празь “у”, прыкл.: бюро, бюджэ́т, бю́ст, мэ́ню, сю́жэт, Гю́го, але: увэ́рту́ра, жу́ры, брашу́ра . . .

Нямецкае “ü” пасля губных (б, п, м, в, ф) перадаецца празь “ю”, а пасля ўсіх іншых — празь “і (ы)”: Мю́лер (Müller), але Бры́кнэр (Brückner).

5. **Прыстаўное “в”** перад “у” ў іншамоўных словах ня пішацца, прыкл.: уніве́рсытэ́т, Ура́н, уніве́рсальны, ў́рна . . . за выняткам словаў, даўно зьбеларушчаных, як ву́нія, вуніа́т.

б) **Правапіс злучэньняў ia, ie, io, iu**

У злучэньнях гэтых першы гук пішацца “і”, а пасля зацьвярдзелых ды “д, т” —

“ы”, іншыя-ж гукі пішуцца празь “я, е, ё, ю”. Гэтак:

ia = ія — ыя: гені́яльны, спэцы́яльны, іні́цыяты́ва, па́ртыя;

ie = іе — ые: кліе́нт, гігіе́на, піе́тызм, дые́та, аўдые́нцыя;

io пад наці́скам перадаецца празь іё — ые́, прыкл.: біё́ляг, патрыё́та, ідыё́т;

а не пад наці́скам празь ія — ыя, прыкл.: сацыя́лэгія, бібліа́тэка, фізія́лэгія, нацыяна́льны, пэры́яд;

iu = ію — ыю: кансы́ліюм, калёкві́юм, прэзы́дыюм, але трыу́мф.

Пасля іншых галосных (не і, ы) іншамоўныя “а, о, е” заўсёды пішуцца празь “а, о, э”, прыкл.: рэа́кцыя, актуа́льны, кака́о, паэ́та, тэа́тар, ідэа́льны (але: ідэа́лэгія — ад ідэа́).

в) Правапіс дыфтонгаў і злучэньняў галосных:

Дыфтонгі “au”, “ou” заўсёды перадаюцца праз “аў”, “оў”, прыкл.:
аўтар, аўдыэнцыя, аўдыторыя, Шапэнгаўэр.

Латінскае злучэньне “eu” = эў — еў, прыкл.:
нэўтральны, нэўрастэнія, фэўдалізм, леўкой.

Нямецкія: eu (öu) = ой (ей), прыкл.: Фойербах, лейтэнант,
а “ei” = ай — яй, як у райнвэйн, лэйт-матэіў.

г) Правапіс зычных

1. Іншамоўнае “л” перадаецца на пачатку і ў сярэдзіне слова мякка, прыкл.:

лябараторыя, лёгіка, фальклёр, балэда, балён, парлямэнт, філялёгія, рэгуляваць,
інтэлігэнцыя, дыплём,

як у зьбеларушчаных словах: лямпа, клямка, пляц, акуляры.

2. На канцы словаў “л” перадаецца або мякка, або цвёрда, залежна ад вымаўленьня:

мужч. род: ль: мэталё, стыль, цыркуль, мэдалё . . .

л: артыкул, ідэал, капітал, пэрсанал, адмірал . . .

жан. род: ль: дэталё; ля: заля, карусэля, роля . . .

ла: фэбула, формула, канікулы (мн. лік) . . .

3. Злучэньне “лё” пішацца толькі пад націскам, не пад націскам пішацца “ля”,
прыкл.: заалёгія, біялёгія, дыплём, балён, лёгіка,

але: лэяльны, лэгічны, філязёфія, дыплэмаць, філялёгія . . .

4. Латінскае **ph** ды іншамоўнае **f** = **ф**, а **th** = **т**, прыклады:

ф: факт, форма, фронт, філязофія, тэлеграф, рэльеф

т: тэатар, катэдра, каталік, артаграфія, лягарызм, арытмэтыка, Атэны,

як: Тамаш, Тодар, Агата.

Але калі запазычанае слова ўжываецца ў нашай мове даўно й зьбеларусілася,
дык гук “ф” замяняецца гукамі “п, х або хв”, прыкл.:

Піліп, Язэп, Апана́с; Хвэ́дар, хва́рба, хва́брыка; ху́тра, Хама́, хунт (вага́),
але — **фунт** стэрлінгаў.

5. Падвойныя зычныя ў іншамоўных словах ня пішуцца, прыкл.:

апа́ра́т, бру́то, нэ́то, іды́лія, ками́сія, тэры́торыя,

але ў некаторых словах падвойныя зычныя захоўваюцца, прыкл.:

ма́нна, ва́нна, Мадо́нна, Бу́дда, Ма́кка.

д) Правапіс суфіксаў

1. Лацінскае злучэнне “тр”, “др” на канцы слова разьбіваюцца праз “а” (тар, дар), як і ў шмат якіх іншых мовах, прыкл.:

тар — міністар, сэмэстар, літар, мэтар, тэатар, дыямэтар, майстар
(і — майстра).

дар — Аляксандар, цыліндар, кадар.

2. Суфікс “ір” у іншамоўных дзеясловах ды вытвораных ад іх словах ня ўжываецца, прыкл.:

рэгуляваць (а не рэгуліраваць), ды рэгуляваньне;
фатаграфавачь — фатаграфаваньне, гэтак-жа: сымуляваць,
калькуляваць, спэкуляваць.

е) Апостраф (') і разьдзяляльны мяккі знак (ь)

1. Мяккі знак у іншамоўных словах пішацца пасля мяккіх “л”, “н” перад ётаванымі галоснымі, прыкл.: рэльеф, Уільям, більярд, каньютура, каньяк, Ньютан, Нью-Ёрк.

УВАГА. Словы: мэдалільён, батальён, павільён пішуцца празь “льл”.

2. У іншых выпадках ставіцца апостраф ('), прыкл.: ад'ютант, аб'экт, кур'ёр, бар'ёр, Т'ёр і іншыя.

***

а) Vowels in foreign words.

1. **e = э.** A foreign “e” in Byelorussian words is written with “э”, e.g.:

этыка, фанэтыка, сэзён, хэмія

except after “л, г, к” where “e” is written with “е”, e.g.:

тэлефон, дэлегат, альгебра, лягер, букет . . .

2. The unstressed “э(е)” does not change to “а(я)” except in those words which have been used in Byelorussian for a long time and have taken a fully Byelorussian form, e.g.: сакратар, літара, літаратура, рамонт, гандаль, даклярацыя, матар'ял.

3. **i = і,** e.g.: міністар, капітал, архіў, гісторыя. However, after the hardened consonants and “д, т, з, с”

i = ы, e.g.: нацыя, рэжым, фізыка, сыстэма, сымэтрыя, дырэктар, тып.

Exceptions include “Сібір” and “тўзін” as well as all words ending in “ія” and “ійны” which also retain “і” after “з, с”, e.g.: паэзія, гімназія, камісія, дывізіійны, гімназісты, камісіійны.

4. The French “u” = ю, e.g.: бюро, мэню, Гюгó, but after hardened consonants and “д, т” u = у, e.g.: брашúра, увэртúра.

The German “ü” = ю after п, б, м, ф, в, e.g.: Мю́ллер (Müller)
and after all other consonants ü = í or ы, e.g.: Бры́кнэр (Brückner).

5. There is no prothetic “в” before the initial “у”, e.g.: унівэрсытэт. Exceptions exist in some words of long-standing use in Byelorussian, e.g.: вúнія, вуніят.

b) Ia, ie, io, iy in foreign words.

Ia = íя or ыя, e.g.: гені́яльны, спэцы́яльны, дыялэ́кт

ie = íе or ые, e.g.: кліéнт, гігіéна, дыéта, арыента́цыя

io = íё or ыё (when stressed), e.g.: патрыё́та, ідыёт

íя or ыя (when unstressed), e.g.: бібліятэ́ка, на́цыя

iu = íю or ыю: кансы́ліум, прэзы́дыум, but трыу́мф.

After vowels other than “í” or “ы” the foreign a, o, e are always written with a, o, э, e.g.: рэа́кцыя, каа́ліцыя, актуа́льны, кака́о, дуэ́т, паэ́та, ідеа́льны but ідеа́лэгія (from ідэ́я).

c) Au, ou and other vowel groups.

1. Au = аў; ou = оў, e.g.: аўтар, аўды́торыя, Шапэнгаўэр . . .

2. The Latin eu = эў — еў, e.g.: нэўтра́льны, нэўралёгія, леўко́й . . .

and the German eu (öu) = ой (ей), e.g.: Фойе́рбах, лейте́нант

ei = ай (яй), e.g.: рака́ Райн, ляйт-маты́ў.

d) Consonants in foreign words.

1. “l” at the beginning and in the middle of a word is always soft, e.g.:

лёгіка, ляба́раторыя, фальклёр, інтэлігéнт.

2. At the end of a word, in some cases “l” is soft and in others hard:

soft, e.g.: стыль, мэда́ль, за́ля, ро́ля, карусэ́ля.

hard, e.g.: артыку́л, капіта́л, форму́ла, каніку́лы.

3. The Latin “ph” or foreign “f” = ф; and “th” = т, e.g.:

ф: фа́кт, фро́нт, фі́лязофія.

т: тэ́атар, катэ́дра, ары́тмэтыка, па́тос, Атэ́ны.

NOTE. “Ф” occurs in recent foreign loan-words only, as in фа́кт, фро́нт. However in some foreign loan-words of long-standing use in Byelorussian, “Ф” has been replaced by “п, х or хв”, e.g.: Пілі́п, Язэ́п, Апа́нас; Хве́дар, хва́брыка, хва́рба; ху́нт (weight) but фу́нт (=20 shillings) (cf. ахвя́ра, хва́ля).

4. Double consonants are written in: мánна, вánна, Мадонна, Бúдда, Мэкка. All other foreign words with double consonants are written with one consonant in Byelorussian, e.g.: апарáт, апэтыт, брúто, нэто, камітэт.

e) The Apostrophe (') and the separating soft sign (ь).

1. The separating soft sign is used after the soft "л" and "н" before jotated vowels, e.g.: рэ́лье́ф, Уі́льям, Нью-Ё́рк.

NOTE. The words мэ́дальлё́н, батальлё́н, паві́льлё́н are written with a double "ль".

2. After other consonants the apostrophe is used, e.g.: ад'юта́нт, аб'е́кт, кур'е́р, бар'е́р, Т'е́р.

27 — I THE MULTIPLICATION TABLE IN BYELORUSSIAN ТАБЛІЦА МНОЖАНЬНЯ ПАБЕЛАРУСКУ

2 times 2, 3 ...	—	двойчы 2, 3 ...	7 times 2, 3 ...	—	сяма́ 2, 3 ...
3 times "	—	тройчы "	8 times "	—	васьма́ "
4 times "	—	чатырма́ "	9 times "	—	дзе́вяцьма́ "
5 times "	—	пяцьма́ "	10 times "	—	дзе́сяцьма́ "
6 times "	—	шасьцьма́ "			

For example: 2 times 5 = 10   Двойчы пяць — дзе́сяць.
                   6 times 7 = 42   Шасьцьма́ сем — сора́к два.
                   and 21 times 12 . . .   Два́ццаць адзі́н памно́жанае́ на двана́ццаць . . .

27 — II INDEFINITE PRONOUNS / НЕАЗНАЧАЛЬНЫЯ ЗАЙМЁНЬНІКІ

1. Нэ́хта (=хто́сьці, хто́сь) someone, somebody, anyone, anybody
 Нэ́шта (=што́сьці, што́сь) something, anything
 Нэ́йкі (=які́сьці, які́сь) some
 Нэ́чы́й (не́чы), (=чы́йсьці, чы́йсь) somebody's
 Некаторы́, некаторая́, некаторае́ some; які́-не́будзь any
 Хто́-не́будзь somebody, anybody; што́-не́будзь something, anything.

Неазначальныя займеньнікі з прыстаўкай "не", за выняткам "некаторы", маюць націск на "не".

2. Скланеньне

а) Н. Нэ́хта, Р. не́кага, Д. не́каму, В. не́кага, Т. не́кім, М. пры не́кім
           не́шта, не́чага, не́чаму, не́шта, не́чым, на не́чым

Н. хто́сьці, Р. В. каго́сьці, Д. ка́му́сьці, Т. М. кі́мсьці
 Н. В. што́сьці, Р. чаго́сьці, Д. ча́му́сьці, Т. М. чы́мсьці

Як займеньнікі "хто́сьці", "што́сьці", скланяюцца і "хто́сь, што́сь".

Заўважце, што гэтыя займеньнікі, як і “нэхта”, “нэшта”, ужываюцца толькі ў вадзіночным ліку.

б)

Адзіночны лік

Н.	Р.	Д.	В.	Т.	М.
м. род: нэйкі,	нэйкага,	нэйкаму,	нэйк-і (-ага)	нэйкім,	у нэйкім
н. род: нэйкае,	нэйкае,	нэйкай,	нэйкае,	нэйкай,	у нэйкай
ж. род: нэйкая,	нэйкае,	нэйкай,	нэйкую,	нэйкай,	у нэйкай

Множны лік

Н.	Р.	Д.	Т.	М.
Для трох родаў: нэйкія,	нэйкіх,	нэйкім,	нэйкімі,	у нэйкіх

УВАГА. Займеньнік “нэйкі, нэйкая, нэйкае” скланяецца, як прыметнік “высокі” (аснова на “к”, і канчатак не пад націскам).

в)

Адзіночны лік

м. род: якісьці,	якогасьці,	якомусьці,	як Н. або Р. якімсьці,	у якімсьці
н. род: якоесьці,	якоесьці,	якойсьці,	якуюсьці,	якойсьці
ж. род: якіясьці,	якоесьці,	якойсьці,	якуюсьці,	якойсьці

Множны лік

Для трох родаў:	якіясьці,	якіхсьці,	якімсьці,	якімісьці,	у якіхсьці

Гэтак-жа скланяецца й “якісь, якіясь, якоесь”.

г) “Нэчый (нэчы), нэчыя, нэчые” ды “некаторы, некаторая, некаторае” скланяюцца, як прыметнік “шэры” (зацьвярдзелая аснова й канчатак не пад націскам).

г) Н. хто-небудзь	што-небудзь	які-небудзь	чый-небудзь
Р. каго-небудзь	чаго-небудзь	якога-небудзь	чыйго-небудзь
Д. каму-небудзь	чаму-небудзь	якому-небудзь	чыйму-небудзь

**

- a) All indefinite pronouns with the prefix “не”, except the pronoun **некаторы, некаторая, некаторае**, have the stress on this prefix. For example: **нэхта, нэшта, нэйкі, нэчый**.
- b) Study the declension of the indefinite pronouns in the Byelorussian text and notice that the indefinite pronouns with the particles **-сьці, -сь** and **-небудзь** are declined like the corresponding interrogative pronouns, the particles remaining unchanged.

27 — III NEGATIVE PRONOUNS / АДМОЎНЫЯ ЗАЙМЭНЬНІКІ

1. Ніхто (nobody), нішто (nothing); ніякі, ніякая, ніякае (none); нічы́й, нічы́я, нічыё (nobody's).

2. Скланеньне.

а) Ніхто, нікога, нікому, нікога, нікім, аб нікім (або ні аб кім).
Нішто, нічога, нічому, нічога, нічым, у нічы́м (або ні ў чым).

б) муж. ніякі, ніякага, ніякаму, ніякім, у ніякім (або ні ў якім).
н. ніякае, ніякае, ніякай, ніякай, у ніякай (або ні ў якой).
ж. ніякая, ніякае, ніякай, ніякай, у ніякай (або ні ў якой).

в) Калі адмоўны займеньнік ужываецца з прыйменьнікам, дык прыйменьнік звычайна ставіцца перад займеньнікам, прыкл.: у нікога, зь нікім, у нічым, у ніякім... Дапушчаецца аднак таксама прыйменьнік ставіць паміж часьцінкай “ні” й рэштай займеньніка. Гэткія выразы пішуцца ў тры словы, прыкл.: ні ў кога, ні ў чым, ні ў якім.

УВАГА. Падобных выказаў ня бывае з адмоўем “не”. Заміж “не” трэба ўжываць слова “няма́”, прыкл.: няма́ ў каго, няма́ ў чым...

**

а) When a negative pronoun is used with a preposition, the preposition usually precedes the pronoun, e.g.:

у нікога, зь нікім, у нічы́м, у ніякім,

or it can stand between the particle “ні” and the rest of the pronoun. These expressions are written with three words, e.g.:

ні ў кога, ні зь кім, ні ў чым, ні ў якім.

б) There are not any expressions of this kind with the particle “не”. Instead of “не” the word “няма́” has to be used, e.g.: няма́ зь кім, няма́ ў чым.

27 — IV THREE MOODS OF VERBS: INDICATIVE, IMPERATIVE AND CONDITIONAL АБВЭСНЫ, ЗАГАДНЫ І ЎМОЎНЫ лад дзеясловаў

Беларускія дзеясловы маюць тры лады: абвэсны, загадны ды ўмоўны.

1. Дзеясловы абвэснага ладу выражаюць дзеянні, якія ў запраўднасьці адбыліся, адбываюцца або будуць адбывацца, прыкл.:

вучні пісалі, вучні пішуць, вучні будуць пісаць.

2. Дзеясловы **загáднага** ладу выражаюць **просьбу, заклік** або **загáд**, прыкл.: **Калі ла́ска, пішэце! Няхай вучні пішуць! Пішэце чы́ста!**

3. Дзеясловы **ўмоўнага** ладу выражаюць дзеянні:

а) якія магчымыя толькі пры пэўных абставінах, або дзеянні пра якія толькі мяркуецца, прыкл.:

Ён пісаў-бы лісты часта, **калі-б** ён меў час.

б) ці дзеянні, пажаданыя таму, хто гаворыць, прыкл.:

Пісала-б ты да нас хаця раз у тыдзень.

27 — V CONDITIONAL MOOD. CONDITIONAL SENTENCES УМОЎНЫ ЛАД. СКАЗЫ УМОВЫ

1. Утварэньне.

а) **Умоўны лад** дзеясловаў **утвараецца** даданьнем **часьцінкі бы** (а пасля галосных **б**) да формы прошлага часу. Дзеясловы ўмоўнага ладу зьмяняюцца толькі ў родзе й ліку, але маюць адну форму для ўсіх часоў. На час у сказе паказваюць іншыя словы, прыкладам:

Я (ты, ён) сёння пайшоў-бы; я (ты, яна) пайшла-б
Я (ты, ён) учора пайшоў-бы; мы (вы, яны) ўчора пайшлі-б
" заўтра " ; яны заўтра пайшлі-б

б) Часьцінка **бы (б)** у сказе можа стаяць ня пры дзеяслове, а пры іншым слове, а ў дадanych сказах із злучнікам **“каб”** зусім выпушчаецца, прыкл.:

Я шмат чытаў-бы, калі-б меў час. (або **каб** меў час)
я шмат-бы чытаў, калі-б меў час (або **каб** меў час)
я-б шмат чытаў, " " " " " "

2. Ужываньне.

І. **Умоўны лад** ужываецца ў **сказах умовы**.
Умовы бываюць **рэальныя й нерэальныя**.

а) Калі сказ выражае **рэальную ўмову**, гэта значыць факт, які запраўды можа адбыцца, дзеяслоў ставім у **вабвесным ладзе**, адпаведна цяперашняга, прошлага ці будучага часу:

Калі ты працуеш, (дык) ты добра зарабляеш.
Калі ты працаваў, (дык) ты добра зарабляў.
Калі ты будзеш працаваць, (дык) ты будзеш добра зарабляць.

У другім сказе можна абыходзіцца і бяз злучніка “дык”, а калі гэты сказ стаіць на першым месцы, “дык” ніколі ня ўжываецца, прыкл.:

Ты добра зарабляеш, калі ты працуеш.

- б) Калі-ж у сказе **нерэальная** ўмова, толькі дапушчэнне, супярэчнае рэчаіснаму факту, дзеяслоў ставім у **ўмоўным ладзе**, прыкл.:

Калі-б у мяне былі грошы, я шмат падарожнічаў-бы.

- II. **Умоўны лад** ужываецца таксама ў сказах, якія выражаюць проста **пажаданьне**, **прапанову** ці **просьбу**, прыкладам: Ён хацеў-бы вас бачыць. Пайшлі-б прайсьціся, але позна ўжо. Зайшлі-б увечары да нас.

**
*

1. Formation of the conditional mood.

- a) In Byelorussian the conditional mood has one form for the present, past or future tense. It is formed by using the particle “бы” (“б” after vowels) with the past tense of the imperfective or perfective verbs.

SINGULAR

Я (ты, ён) чытаў-бы	I should (would) read,
Я (ты, яна) чытала-б	or I should (would) have read.
яно чытала-б	

PLURAL

Мы (вы, яны) чыталі-б	We should (would) read, or
	We should (would) have read.

- b) The actual tense of the conditional mood is indicated by the context, e.g.:

PRESENT: Калі-б ён меў час, ён сёння да вас прыйшоў-бы.	If he had time, he would come to see you today.
PAST: Калі-б ён меў час, ён учора да вас прыйшоў-бы.	If he had had time, he would have come to see you yesterday.
FUTURE: Калі-б ён меў час, ён заўтра да вас прыйшоў-бы.	If he would have time, he would come to see you tomorrow.

2. Uses of the conditional mood.

I. Conditional sentences.

- a) **Conditional** sentences usually consist of **two clauses**: the **subordinate clause** which states the **condition**; and the **main clause** which states the **result** of the given **condition**.

The **condition** is introduced by “калі” (if) or “каб” (if), and the **result** sometimes by “дык” (then), e.g.:

Калі ён здаровы, (дык) ён можа працаваць.	If he is well, he can work.
Каб ён ведаў, ён ня прыйшоў-бы (or ён-бы ня прыйшоў).	If he knew, he would not come.

There are two types of conditions: **real** and **unreal**.

- b) When a sentence states a **real condition** expressing a fact which can actually take place in the present, past or future, regular **indicative** tenses are used, e.g.:

Калі ты працуеш, (дык) ты шмат зарабляеш.	If you work, you earn much.
Калі ён працаваў, (дык) ён шмат зарабляў.	If he worked, he earned much.
Калі ён будзе працаваць, (дык) ён будзе шмат зарабляць.	If he will work, he will be earning much.

NOTE 1. “Дык” in the second clause may be omitted.

NOTE 2. “Дык” is always omitted if the conditional sentence begins with the main (result) clause, e.g.: Ты шмат зарабляеш, калі ты працуеш.

- c) The Conditional mood is used:

- I. When a sentence states the **unreal condition** which expresses a supposition contrary to actual fact. To express an unreal condition in any tense, “калі-б” and the verb in the **past** tense are used in the subordinate clause, and the **conditional** mood in the **main** clause, e.g.:

Калі-б у мяне былі грошы, я шмат падарожнічаў-бы (or я шмат-бы падарожнічаў, or я-б шмат падарожнічаў).

If I had money, I would travel a great deal.

The particle “бы (б)” in the main clause may be joined to any word, not only to the verb, as shown in the examples above.

- II. In sentences conveying desire, suggestion or request, e.g.:

Мы пайшлі-б прайсьціся, але позна ўжо.	We would like to go for a walk, but it is late already.
Ён вельмі хацэў-бы вас бачыць.	He would like to see you very much.
Зайшлі-б увечары да нас.	You ought to drop in on us this evening.

27 — VI THE PARTICLES / ЧАСЬЦІНКІ: не(ня), ні

I. Часьцінка **не(ня)** з рознымі часьцінамі мовы пішацца зьліта й асобна.

а) **Не(ня)** пішацца зьліта:

1. Калі слова бязь **не(ня)** ня ўжываецца, прыкл.: **незабўдка, небарáка, недасол, ненавідзец, нездаровіцца.**

2. Калі **не(ня)** з назоўнікам, прыметнікам ці прыслоўем утварае новае слова, якое можна замяніць словам, бліжэй у значанні, але бязь “не”, прыкл.:

нездароўе — хвароба
непрыцель — вораг

нягодны — блáгі
нявысокі — нízкі

недалёка — блízка
неспадзявана — ра́птам.

3. З поўнымі дзеяпрыметнікамі, якія ня маюць пры сабе паясьняльных словаў, прыкл.:

няспісаныя сшыткі, **незавéшаныя** вокны, але нічым **не** завéшаныя вокны.

4. У неазначальных займеньніках і прыслоўях, прыкл.:

нéхта, нéшта, нéякі(нéйкі), нéдзе, нéкуды, нéкалі, нéяк

б) **Не(ня)** пішацца асобна:

1. Ад дзеясловаў, дзеяпрыслоўяў і кароткіх дзеяпрыметнікаў, прыкл.: ня чы-таў, ня сьпіцца; **не** гаворачы, ня скончана.

2. Ад назоўнікаў, прыметнікаў, дзеяпрыметнікаў і прыслоўяў, калі ў сказе ёсьць або разумеецца супрацьстаўленьне таму, што выражана словам зь “не”, прыкл.: ня прыцель, а вораг; **не** далёкі, а бліжэй; ня высокая, а нízка; **не** пра-чытана, а праглёджана толькі.

II. Часьцінка “ні” заўсёды пішацца асобна, за выняткам у вадмоўных займеньніках ды прыслоўях, прыкл.: нiхто, нiякі; нiдзé, нiколі.

Часьцінка “ні” ўжываецца ў гэтых выпадках:

1. Калі выражаецца поўнае адмаўленьне, прыкл.: нiхто, нiдзé, нi рáзу; нi грозьбаю, нi просьбаю; нi ёсьці, нi піці.

У такіх выпадках для памацненьня “ні” кажуць “áні”, прыкл.; áні ёсьці, áні піці; áні вокам не змаргнуў.

2. Заміж злучніка “і” пры пералічэньні пасля выказніка з адмоўем “не” ці пасля словаў няма́, нéльга, прыкл.: ня прыйшоў нi Язэп, нi Сьцяпáн; няма́ нi кроплі вады; нéльга тра́ціць нi часiнкі; нéльга нi прайсьці, нi праéхаць.

3. Калі ў сказе колькі адмоўяў, дык пры выказніку пішацца **не(ня)**, а пры іншых словах нi, прыкл.: нi глянуць **не** далі; работа ня спынялася нi на часiнку.

4. Часьцінка **“ні”** ўжываецца для ўзмацнення сьцьвярджальнага значаньня выказніка. Такія сказы пачынаюцца выразамі: куды **ні**, як **ні**, за што **ні**, каго **ні** ды падобнымі, прыкл.:

куды **ні** глянь — усюды людзі; каго **ні** спытай — ніхто ня ведае;
дзе **ні** былі, усюды нас гасьцінна прымалі.

УВАГА. Часам сустракаюцца выказнікі з падвойным адмаўленьнем, але маюць сьцьвярджальны сэнс, прыкл.:

Не магу **не** сказаць (г. зн. мушу сказаць), **нэльга** ня цэшыцца.

**
*

I. a) The particle **“не(ня)”** is written together:

1. With words which don't exist without **“не(ня)”**, e.g.:

нянавісьць, небарака, ненавідзець.

2. When **“не(ня)”** with nouns, adjectives or adverbs form new words, e.g.:

няшчасьце — бядá (misfortune), нялёгка — цяжка (hard),
непрыяцель — вораг (enemy).

3. With the long form of the participles when they stand by themselves and in **indefinite pronouns and adverbs**, e.g.:

незавешанае вакно but нічым **не** завешанае вакно;
нэхта, нешта, некаторы, нэдзе, некалі

b) **“Не(ня)”** is written separately:

1. With verbs, verbal adverbs and with short participles, e.g.:

ня чытаў, **не** зрабіўшы, **не** прачытаны.

2. With nouns, adjectives and adverbs when **“не”** is used for negation. Such words with **“не”** are usually followed by a contrasting word preceded by **“а”**, e.g.:

ня прыяцель, **а** вораг; ня лёгка, **а** цяжка.

II. a) The particle **“ні”** is always written separately except in negative pronouns and adverbs, e.g.: ніхто, нідзе, ніколі.

- b) **“Ні”** is used: 1. for emphasizing negation or instead of an **“і”** after the negative predicate or after the words **нямá, нэльга**, e.g.: Ня ўмее **ні** пісаць, **ні** чытаць. Нямá **ні** алавіка, **ні** пяра.

2. When there are several negations in the sentence, the particle **“не”** is used with the predicate and the particle **“ні”** is used with other words, e.g.:

Работа **ня** спынялася **ні** на часіну.
Ні глянуць **не** далі.

Work didn't stop for a minute.
 They didn't even let us look once.

3. For emphasizing the affirmative predicate in expressions starting with: куды **ні**, як **ні**, за што **ні**, каго **ні**, e.g.:

Куды **ні** глянь — усюды людзі.
 Каго **ні** спытай — ніхто **ня** ведае.

Anywhere you look, there are people.
 Whomever you ask, they do not know.

NOTE. A double negation is sometimes used to express a confirmation, e.g.:

Я **ня** мог **не** сказаць (я павінен быў сказаць). I had to tell.
 With both verbs "не" is used.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 280. а) Паўтарайце за настаўнікам ці прачытайце ўголос словы.
 Запамятайце, як яны пішуцца. (Гл. правіла 27-26Ф, а, 1.)

1. тэлефён	альгебра	колер	2. сэнсация	хэмія
дэлегат	геаметрыя	фанэтыка	сэзон	рэспубліка
букэт	талёрка	экспэрымэнт	тэатар	кілішак
лягер	шмалец	экспэдыцыя	сэанс	кірмаш

б) Перапішэце скáзы із словамі з "2" пўнкту.

Адкрыцьці экспэдыцыі на поўнач былі вялікай сэнсацияй. Сымон з бацькам заўтра едуць на рыбу. Заўтра адчыненьне сэзону. У нашым горадзе пабудавалі новы тэатар. Фільм быў такі цікавы, што мы сядзелі два сэансы. Экзамен з хэміі ўсёй клясе пайшоў вельмі добра. Скарот БНР значыць Беларúская Народная Рэспубліка. Зося, мыючы судзьдзё, пабіла кілішак. Усім дзецям падабалася песьня "Баба Ёўка, дзед Тамаш паехалі на кірмаш".

в) Укладзэце скáзы, ужываючы словы з пункту "1".

г) Перапішэце скáзы, заміж кропак устаўляючы адпаведныя словы з правага слупка.

1. Моладзь на сходзе выбрала новага старшыню, заступніка старшыні	рамонт
й скáрбніка, а ... застаўся той самы.	
2. ... "г" у беларúскай мове рэдка ўжываецца.	літара
3. Улётку ў школе зрабілі ...	літаратура
4. ... разьвіваецца найлёпш у тых краёх, што маюць доступ да мора.	сакратар

5. Ігнат піша працу на тэму лясное гаспадаркі ў Беларусі, цяпер ён зьбірае . . . . **гáндаль**
6. На лекцыі беларускае . . . кляса разглядае твор Івана Мэлежа "Людзі на балоце". **матар'ял**

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 281. а) Прачытайце ўголос ды запамятайце напісаньне гэтых словаў іншамоўнага паходжаньня (правіла 27-26Ф 3.)

1. *i* = *ы* (пасля зацвярдзелых ды зычных **д, т, з, с**)

рэжым	канстытуцыя	гісторыя	дырэктар	фізыка
рэжысёр	нацыя	тып	дыктоўка	сыстэма
жырафа	паліцыя	тыран	універсытэт	сымэтрыя

2. *i* = *і* (пасля ўсіх іншых зычных, пасля **з, с** у канчатках **ія, іяны** ды ў "ту́зін", "Сібі́р").

міністар	паэзія	камісія	гімназісты
капітал	гімназія	місія	ту́зін
архіў	фантазія	дывізііны	Сібі́р

б) Перапішэце скáзы, а тады перакладзэце іх у ангельскую мову.

1. Кáжны рэжысёр ста́віць п'эсу пасвойму.
2. У Кана́дзе й Задзі́ночаных Шта́тах ка́піталісты́чны лад, або рэжым, а ў Савецкі́м Саю́зе — камуні́стычны.
3. У заалягі́чным па́рку мы ба́чылі жыра́фу.
4. Кана́дзкую, як і амэрыка́нскую, на́цыю ўтвары́лі людзі́ шмат які́х этні́чных гру́паў.
5. Мой брат ціка́віцца гі́сторыяй.
6. Уважа́й, зза́ду е́дзе палі́цыянт.
7. Асно́ўны закон дзяржа́вы заве́цца канстыту́цыяй.
8. Гімна́зіі калі́сь былі́ трох ты́паў: гумані́стычнага, фізы́чна-матэматы́чнага й клясы́чнага.

в) Адкажэце пісьмова на пытаньні.

1. Як прозьві́шча дырэ́ктара ва́шае школы?
2. Ці вы пі́шаце дыктоўкі?
3. Ці ціка́віць вас фі́зыка?
4. Ці ё́сьць у ва́шым гора́дзе ўні́версытэт?
5. Як заве́цца міні́стар заме́жных спра́ваў?
6. Ці вы любі́це чыта́ць ве́ршы-паэ́зію?
7. Ці вялі́кі архі́ў у ва́шай арга́нізацыі?
8. Адзі́н ту́зін яйкаў, колькі́ гэта́ яйкаў?
9. Дзе знаходзі́цца Сібі́р? Які́я яшчэ краі́ ўваходзя́ць у Аркты́ку?

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 282. а) Паўтарайце ўголас за настаўнікам. Дома перапішэце ды запамятайце напісаньне гэтых словаў.

ia = ia (ья): геніяльны, спэцыяльны, ініцыятыва, партыя

ie = ie (ье): кліент, гігіена, аўдыэнцыя, дыэта

iu = iu (ю): кансыліум, калёквіум, радыус, прэзыдыум, акварыум, натарыус, але трыумф

io, калі пад націскам, = ië (ье): біёляг, патрыёта, ідыёт, аксыёма

io, калі не пад націскам = ia (ья): бібліятэка, біялёгія, мэліярацыя, фізіялёгія, сацыялёгія, рацыянальны, нацыянальны, пэрыяд.

б) Карыстаючыся адвольна выбранымі словамі з пункту “а)”, укладзэце 15 сказаў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 283. Перапішэце скэзы, заміж кропак устаўляючы адпаведныя словы з прэлых слупкоў.

а) 1. Калі мы былі ў Атаве, мы зьведалі будынак	лёгіка
2. На скрыжаваньні вуліцаў паліцыянт . . . рух, бо папсаваўся сьветлафор.	лямпа
3. Мой сябра працуе ў шпітальнай	філялёгія
4. На пісьмовым сталё стаіць прыгожая новая	лябараторыя
5. Лёкар прыпісаў мне	парлямэнт
6. Хлопцы гуляюць у мячык на спартовым	рэгуляваць
7. Я буду вывучаць раманскую . . . ды . . .	пляц
	акуляры

б) 1. Гэты журналісты заўсёды піша цікавыя	мэтал
2. Золата й серабро — высакародныя	стыль
3. Бацька завёў дзяцэй на	артыкул
4. Вучні рыхтуюць п'эсу, ужо падзялілі	карусэля
5. Ён умее плаваць рознымі	роля
6. Фільм, што мы ўчора глядзелі, зусім ня меў	фабула
7. У часе лётніх . . . яны паедуць у Лёндан, наведаюць там Беларускаю Бібліятэку ды Музей.	канікулы

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 284. Перапішэце прыклады множаньня словамі. (Глядзэце табліцу § 27-I.)

УЗОР: Двойчы пяць — дзэсяць.

а) $2 \cdot 5 = 10$	$3 \cdot 9 = 27$	б) $5 \cdot 8 = 40$	$7 \cdot 7 = 49$
$2 \cdot 9 = 18$	$4 \cdot 5 = 20$	$5 \cdot 7 = 35$	$7 \cdot 8 = 56$
$3 \cdot 4 = 12$	$4 \cdot 6 = 24$	$6 \cdot 8 = 48$	$8 \cdot 9 = 72$
$3 \cdot 7 = 21$	$5 \cdot 5 = 25$	$6 \cdot 7 = 42$	$9 \cdot 9 = 81$

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 285. а) Прачытайце скáзы. Выпішце ў слупок **неазначальныя займеньнікі**, абазначце склон.

1. Сымон расказваў сваім сябром нэшта цікавае.
2. Чувáць было, як нэхта йшоў па сходах.
3. Абы-камú гэтую справу даручыць нельга.
4. У лесе чутныя былі нэчыя галасы. Нэкага голасна паклікалі.
5. Дык раскажы што-нэбудзь цікавае пра сваё падарожжа.

б) Перапішэце скáзы, дзе можна, **неазначальны займеньнік** замяняючы іншым з тым сáмым значаньнем.

УЗОР: Сымон расказваў сваім сябром штосьці цікавае.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 286. Прачытайце скáзы, устаўляючы ў вадпавédнай форме неазначальныя займеньнікі: **нэхта, нэйкі, некаторы**, а тады запішэце скáзы.

1. ... клікаў на дапамогу.
2. ... зробіць гэта.
3. ... скаўты сядзэлі каля вогнішча, а ... пайшлі да ракі.
4. Прыдúмайце ... цікавую гульню.
5. У ... вучняў задача ня выходзіла.
6. Ён пайшоў да ...

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 287. а) Перапішэце скáзы, выпішце займеньнікі, ды напішэце, якія гэта займеньнікі.

1. Само нішто ня прыходзіць у рúкі.
2. За на́мі ўсьлед сiга́е, а́ле нам ні ў чым не дапамага́е (сьцень).
3. У пако́і ніко́га ня было.
4. Народ не сагнэ́ш, не пакоры́ш ні́чы́м, ні́які́м прыму́сам, ні зьдзéкам.

5. Ён ішоў, ні аб чым ня думаючы, ні на вошта не звяртаючы ўвагі.

6. Ні ў кога няма такога прыгожага саду, як мой дзядуля мае.

б) Прачытайце сказы, а тады перапішэце, ставячы прыназоўнікі перад **адмоўнай** часьцінкай “ні”.

УЗОР. 1. Учора я ў нікога ня быў.

1. Учора я ні ў кога ня быў. 2. На месце я ні зь кім ня бачыўся, ні аб чым не гаварыў. 3. Падарозе мы ні ў кога ня спыніліся. 4. Нудны чалавек, зь ім ні аб чым не пагаворыш. 5. З рыбалкі нашыя рыбакі вярнуліся ні з чым. 6. У гэтым возеры такая студзеная вада, як ні ў якім іншым.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 288. Фанэтычнае. Настаўнік чытае ўголос па сказе з займеньнікам “увесь”, а вучні паўтараюць, толькі займеньнік “увесь” адпаведна замяняюць адмоўным займеньнікам. (**ніхто** або **нішто**)

УЗОР. Настаўнік: Сябра ўсё забыўся. Вучань: Сябра **нічога** не забыўся.

1. Хлапцы ўсё расказалі.

2. Сусед усіх тут знае.

3. Дзед Мароз усім даў падарункі.

4. Сёння для ўсіх сьвята. (няма сьвята)

5. Усё спазьніліся.

6. У яго ўва ўсім парадок. (ні ў чым няма ...).

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 289. а) Ад дадзеных дзеясловаў утварэце дзеясловы ўмоўнага ладу адзіночнага ды множнага ліку.

УЗОР. вучыў — вучыў-бы, вучыла-б, вучылі-б.

Гаварыў, нёс, сьпяваў, напісала, рысавала, схадзіла, прыйшла.

б) Ад дадзеных неазначальнікаў утварэце дзеясловы ўсіх трох ладоў.

УЗОР. Напісаць — напішаш, напішы, напісаў-бы.

Прынесьці, зрабіць, прачытаць, мыцца, здаганяць, закранаць, будаваць, пытацца, ведаць.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 290. Навучыцца чытаць верш зь інтанацыяй, а тады напам'яць.

КАБ Я КНЯЗЕМ БЫЎ . . .

Каб я князем быў ўладарным
Гэтых ніў і хат, —
Быў-бы князем гаспадарным,
Бёў-бы добры лад;
На пасадным месцы-б селі
Права і закон.
Праўду вечную ўсе-б мелі —
Вечавы свой звон
Не цягнуў-бы я з падданных
Крыўдай соль і хлеб, —
Кожны сам сабе ад рана
Малаціў-бы цэн.
Каб я сонцам залацістым
Плаваў над зямлёй,
Быў-бы сонейкам вячыстым
Лётам і зімой.
Не лажыўся-б на разлогі
Непраглядны цень,
Асьвятляў-бы ўсе дарогі
Ў ночы і у дзень.

Гадаваў-бы ў вечным цьвёце
Поле і лугі,
Распаліў-бы ўсе на сьвёце
Путы-ланцугі.
Каб я птушкай быў крылатай,
Пець і лётаць мог,
Быў-бы птушкай не заклётай,
Па расе ня сох,
Груганом-бы я ня крумкаў,
Не наводзіў сьлёз,
А на крыльях нашу думку
Да Бога-б панёс.
Крыўду — ведзьму нашых межаў
Беднату і цьму,
Ўсе-б па праўдзе, як налёжа,
Вылічыў яму . . .

Янка Купала

Слоўнік (Vocabulary)

князь, -я (m.) prince
уладарны, -ая, -ае sovereign
гаспадарны, -ая, -ае thrifty
лад, -у (m.) order, concord
пасаднае месца throne
права, -а (n.) right
закон, -у (m.) law
вечны, -ая, -ае eternal, everlasting
веча, -а (n.) vyecha (popular assembly)
вечавы звон bell announcing the vyecha
падданы, -ага (m.) subject
крыўда, -ы (f.) offence, injury, wrong
малаціць (II); малачу, малоціш, -яць
to thrash
цэп, -а (m.) flail
вячысты, -ая, -ае everlasting

разлог, -у (m.) wide space of land
непраглядны цень impenetrable darkness
гадаваць (I); гадую, -еш to grow, to keep up
ланцуг, -а (m.) chain
путы-ланцугі (pl.) chains, fetters
крылаты, -ая, -ае winged
закляты, -ая, -ае cursed
груган, -а (m.) raven
крумкаць (I); крумкае, -юць to croak
ведзьма, -ы (f.) witch
бедната, -ы (f.) poverty
цьма, -ы (f.) darkness; ignorance
як налёжа as it is due to
вылічыць (II) (pf. of вылічаць, I) fut.
вылічу, -ыш, -аць to name, to tell all,
to list

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 291. а) Прачытайце па скáзе ўголас ды азнáчце ўмову (рэáльная ці нерэáльная) ды час.

1. Калі ён гэта б́удзе ве́даць, ён не прада́сьць дому.
2. Яны́ не працава́лі-б міну́лага ле́та, калі-б я не памог ім даста́ць пра́цу.
3. Мы вас сустрэ́нем на ста́нцыі, калі вы ска́жаце нам, калі вы пры́едзеце.
4. Яны́ ўчора пайшлі-б на канце́рт, калі-б можна было даста́ць та́ньнейшыя біле́ты.
5. Калі-б у суботу было добрае надвор'е, дык мы па́ехалі-б на Ты́сячу Абто́каў.
6. Калі заў́тра б́удзе дождж, дык я не па́еду на ме́ста.
7. Калі-б Я́нка Купа́ла ня любі́ў гэтак Бе́лару́сь, не ця́рпеў гэтак за паку́ты бе́лару́скага наро́ду, яго́ная паэ́зія ня бы́ла-б та́кая магу́тная.

б) Перапішэце па скáзе, ды перакладзе́це іх у а́нгельскую мову.

1. Яны́ ня чыта́лі-б гэ́тае кні́гі.
2. Я бы́ў-бы ве́льмі ра́ды іх ба́чыць.
3. Ты-б больш вучы́лася.
4. Было-б менш не́навісьці на сьве́це, і жыцьце́ было-б куды́ лягчэйшае.
5. Мы-б вам піса́лі, але ў нас ня было ва́шага а́дрысу.
6. Калі-б яна́ ве́дала, што рабі́ць! (I wish).
7. Мець-бы волю́ — здабу́дзем до́лю.
8. Не сядзе́лі-б вы так шмат пры тэле́візары!

в) Прачытайце скáзы. Перапішэце іх, галоўны́я скáзы ста́вячы на пе́ршым ме́сцы. (Глядзе́це пра́віла 27-V, 2b, NOTE 2.)

1. Калі даста́нем біле́ты, дык мы пойдзем заў́тра на футбольны́ мэч.
2. Калі-б далі́ яму́ добрую́ цану́, дык ён прада́ў-бы свой дом.
3. Калі-б ты не напіса́ў, дык мы нічо́га ня ве́далі-б, што ты бы́ў у Па́рыжы.
4. Каб ён менш гавары́ў, дык лю́дзі больш яго́ паважа́лі-б.
5. Каб вы прыйшлі́ крыху́ пазьне́й, дык нас ужо́ ня было-б дома.
6. Каб мы ме́лі ваш а́дрыс, дык мы вас паве́дамі́лі-б.

г) Запісаны́я скáзы з пў́нкту “в” перакладзе́це ў а́нгельскую мову.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 292. а) Перапішэце скáзы, пішучы часьці́нкі “не(ня), ні”, дзе трэ́ба, зьлі́та, а дзе — асобна.

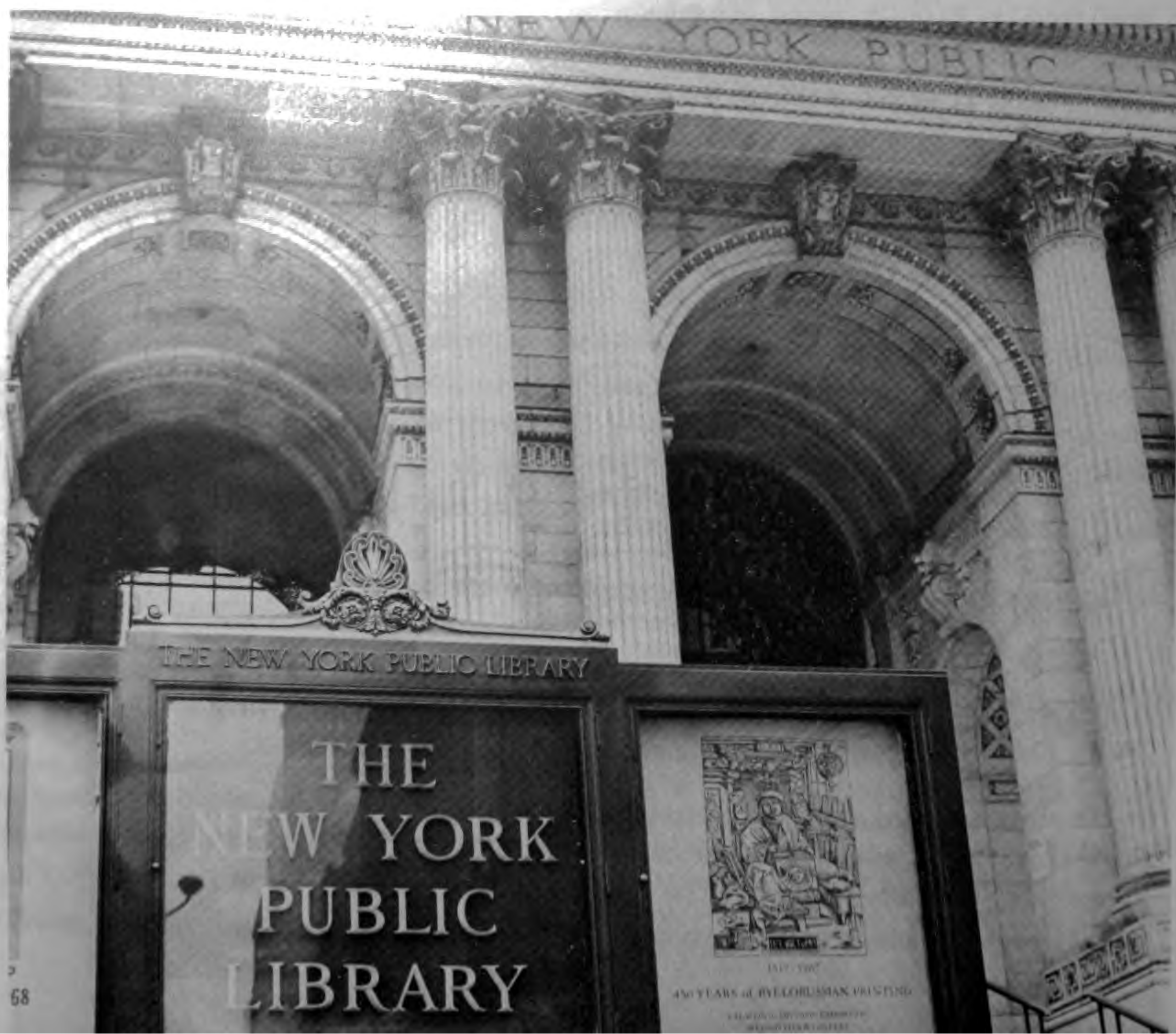
1. На зямлі́ ляжа́лі (не, ня) вы́разныя сьце́ні.
2. (Ні) дзе (не, ня) было так шмат бара́вікоў, як у міку́ціцкіх бара́вінах (К-с).
3. Пазна́ць (не, ня) тру́дна чалаве́ка па ўсі́х паводзі́нах яго́ — ці ён гульта́й, ці (не, ня) дарэ́ка, ці (не, ня) стае́ яму́ чаго. (К-с).
4. Не́йкая ночная пту́шка (не, ня) ма́гла супако́іцца.
5. Калі мы вы́йшлі

на (не, ня) вялікую сьцэжку, на ёй (ні) кога (не, ня) было. 6. Сымон сядзеў (не, ня) рухома, (не, ня) зводзячы вачэй з агню. 7. З усіх бакоў (ні) чога (не, ня) было відаць, апрача сьнегу. 8. (Не, ня) прачытаныя братам газэты ляжалі на сталё.

б) Прачытайце перш скáзы, а тады перапішэце, устаўляючы адпаведна “не(ня)” ці “ні”.

1. Малады й асьцярожны за рулём шафёр сядзіць, і каго (не, ні) стрэне, кáжны азірнэцца, паглядзіць. 2. А дождж усё мацнэў. За ягонай густой заслонай (не, ня, ні) было відаць ужо (не, ня, ні) сасоньніку, (не, ня, ні) дубоў кáля рэчкі, (не, ня, ні) вёскі. 3. Куды (не, ня, ні) заходзіліся каляднікі, усюды іх шчыра прымалі. 4. Каго мы (не, ня, ні) пыта́лі, ніхто (не, ня, ні) чуў пра такую вёску. 5. У каго мы толькі (не, ня, ні) былі, чаго мы толькі (не, ня, ні) чу́лі. 6. Ён (не, ня, ні) мог (не, ня, ні) прачытаць гэтага. 7. Нэльга было (не, ня, ні) сказаць.

КРУГ 28

СІНЯЯ-СІНЯЯ...

(Паводля апавядання “Сіняя-Сіняя” Ёладзімера Караткевіча)

I

— Адхаліб, піць.

— Пачакай Джаміля, — сказаў ён шорхлым голасам. — Пацярпі. Дам, калі будзе зусім дрэнна.

Ён адчуў распач. Нічога ня было. Быў толькі бордж, ушчэнт разбўраны два гады таму. Была распаленая патэльня, дзяўчынка й ён.

І тут, пад мурамі борджа, ён павінен быў скончыць свае дні. Пятрок Ясюкевіч. Былы Беларус, былы гімназісты Віленскае гімназіі, былы студэнт, былы паўстанец, былы вандроўнік, былы ўдзельнік геаграфічнае экспедыцыі Каміля дэ ля Брысака.

Былы чалавек.

Бо тут ляжаў жывы труп. Труп без радзімы, бязь ёжы, без вады...

Павінен быў падыйсьці караван. Можа заўтра, а можа й паслязаўтра. Але яшчэ два дні ён ня вытрымае. Яму пяцьдзесят два гады. За гэтыя два дні ён пастарэў на пятнаццаць. Так ува ўсякім разе, яму здавалася. Вочы былі каламўтныя й чырвоныя ад неймавернай сьпёкі й сьляпучага сьвятла. А калісьці былі чыстыя, як раса на валашках.

“У гімназіі дзяўчынкай дражнілі”, — успамінаў ён з абыякавай усмешкай. Што-б яны цяпер казалі, былыя сябры?

Зьбітыя чаравікі, падзёртыя нагавіцы, бёлая на лапátkах і пад пахамі кашуля, апаленыя сонцам рукі й грудзі, бялявая парасьць на шчоках, зблытаныя ад пылу, залацістыя некалі, а цяпер пасівелыя валасы, набрынялыя павёкі. Вочы зусім як у туарэгаў. Шмат зь іх сьлёпнуць пад старасьць.

Вялікая паўночная Сахара.

Ён дастаў запісную кніжку. Падумаў хвіліну. А потым паставіў на апошнім чыстым аркушы дату:

“25 ліпеня 1880 году”. У цяні — 40, на сонцы, дзе мы, — 62. Тэмпература глёбы — 24. Нас засталася дваіх. Са мною Джаміля, васьмігадовая дачка шэйха з Уед-Рыра. Вакол туарэгі. Пяць дзён таму яны напалі на Уед-Рыр і тры ночы гналі нас па пяс-

кох. Загінуў шэйх ізь сям'ёю і ўсе ўдзельнікі экспэдыцыі. Загінулі ад дзідаў і смагі... Учора загінуў Брысак. Напэўна, не дажыву да раніцы. Малю як аб апошняй літасьці: дзіця, мабыць, пагоняць у рабства, і, напэўна, на паўднё. Выкупце! Мая пэньсія за год — у Гадамэсе. Малю вас!.. Гэта апошні мой запіс”.

Ён загарнуў кніжку ў брудную насоўку, прысыпаў пяском ля самае сьцэнкі, а на сьцэнцы надрапаў войстрым каменем крыж. Калі будучь аглядаць месца апошняе бітвы — здагадаюцца, мабыць, што калі крыж, то пад ім павінна быць нешта пахавана. Таргві не здагадаюцца: яны не хавуюць пад крыжам.

— Што ты робіш, адхаліб?

— Не зварачай увагі, — сказаў ён паарабску. — І нікому не кажы пра гэта. Тут наш паратунак. Што-б ні здарылася, тут наш паратунак.

— Амулет?

— Амулет.

Дзяўчынка глядзела на яго спад доўгіх загнутых веек вільготна й сўмна, чорнымі дзівоснымі вачыма.

“Тыповы бэрбэрскі твар”, — падумаў Пятрок...

Дзіўна, што адны бэрбэры рэжуць другіх.

Урэшце, што дзіўнога. Хіба на ягонай радзіме ня было таго самага? Што рабілі з мужыкамі? А што з паўстанцамі? Загінуў Мацкэвіч, загінуў Пацябня, Кастуся Каліноўскага павесілі, Загорскі бадзёецца невядома дзе й можа загінуў...

Паршывая зямля! Каты й рабы!

— У цябе дрэнныя думкі, адхаліб? — дзяўчынка смактала каралі.

— Сядай да муру, нямытыя вочкі, — страшным агрубелым голасам сказаў ён, — тут яшчэ лапічак цэню.

— Чаму нямытыя?

— Дык чорныя-ж.

У яго, Петрака, ніколі ня было ні жонкі, ні дзяцэй. Лёс судзіў яму адзін дзень пабыць бацькам.

Смага зрабілася нясьцёрпнай. Ад усяўладнага сьвятла, ад зьнішчальнае гарачыні распухла й стала бронзавай скўра. Засьвярбелі сьпіна, карак, рўкі, бакі. Ён ведаў, гэта высыпала на іх сыпкотная восыпка...

— Хочаш піць, маленькая?

Узьняла даўгія загнутыя веі.

— Хачу, адхаліб.

Глытае, закінуўшы галаву. Ён прымушае сябе глядзець убок.

— А ты, адхаліб?

— Не хачу.

— А што будучь піць бацька з маці, калі прыйдуць?

— Я-ж табé сказаў — адпачнуць і прынясуць вады.

— А таргві?

Бацька прывядзе людзей... Ты сядзь у мой цень.

Дзяўчынка перапаўзла ў цень ад ягонага вялізнага цела й прыціхла.

II.

Туарэгаў ня трэба было вінаваціць...

Яны вольны народ, а іх гоняць у ярмо, каб былі, як Нэгры ў Старой Біскры, як апатычныя й вялыя маўры Сэтыфу й Тунісу, якіх гэтулькі ганялі, што ім ужо ўсё адно.

“Як людзям на маёй радзіме...”

Ах, як тады зьзяў Дняпро, калі яго амаль няпрытомнага, выносілі з кола ворагаў адпушчаныя камандзёрам палонныя. Звычайныя хлопцы аднекуль...

Усё адно, такая смага... Застрэліцца-б... Нельга... Побач гэты камячок...

Адзін дзень трэба пратрымацца. А раптам здарыцца дзіва?..

Іх прыціснулі тады да Доўгае Кручы. І гарматы раўлі, вырываючы мяса, вырываючы людзей, сёючы змрок. А людзі сыпаліся із стромы, падалі ў вадку Дняпра, у сіня-зялёнае прадоньне. Вадка несла трупы й жывых. А гарматы раўлі...

Не, ён ня пойдзе адсюль. Таму, што ён чалавек без радзімы.

— Адхаліб, — нясьмела папыталася дзяўчынка, — ты адкуль?

Танютка, як пругікі, бронзава-чырвоныя ад сонца рукі сьціснулі пляшку з рэштай вады.

— Ты лепей папі, — параіў ён.

— Дзякуй, адхаліб, — сказала дзяўчынка, праглынуўшы ўсё, што заставалася на дне. — Ты раскажы мне, адкуль ты. Дзе ляжыць твая зямля? Мне трохі сумна.

— Ды што табé сказаць? Мая зямля далёка адсюль. Яна няпрыгожая й вельмі бедная...

— А якая яна, твая зямля?

— Я-ж кажу: каменне, каменчыкі, камяніскі, камяні. І яшчэ балоты. Вялікія балоты.

— І вадка горкая, як у Тайбэ?

— Не, вадка салодкая. Тайбэ маленькае, а нашы балоты цягнуцца ледзь ня сто гамадаў за намі.

— О-о! — прыклала яна да шчокаў далонькі. — Як-жа вам пашанцавала! І колькі-ж гэта вярблюдаў можна зь іх напаіць?!

— Гм, тысячы тысячаў, і яны ніколі ня вып'юць.

Яна глядзела на яго недаверліва, і ён паправіўся:

— Ну, можа і менш.

— Якія вы шчаслівыя. Падумаць толькі, колькі-ж гэта балотаў! І людзі зь іх п'юць?

— Не, людзі гэтым грэбуюць. Людзі п'юць з крыніцаў.

— І доўга трэба йсці ад адной да другой?

— Найбольш гадзіну. Часам толькі некалькі крокаў.

— А між імі пясок?

— Не, між імі травя... Як у аазісе ля самае студні.

— І значыцца, уся твая зямля, адхаліб, зялёная?

Яму не хацелася гаварыць пра так званую "сваю зямлю", але так дзяўчынка лепей забывалася пра смагу. І таму ён гаварыў.

— Зялёная. А калі ўвесну глядзець з узгоркаў, то навет сіняя.

— Сіняя? — захоплена папыталася яна. — Сіняя-сіняя?..

— Сіняя-сіняя, — сказаў ён.

Не казаць-жа дзяўчыцы, што гэтую сінюю зямлю залілі крывёю, выпалілі. Што яна чырвоная й чорная.

— А вярблюды? — папыталася яна.

— У нас заміж іх коні.

— А фінікі?

— У нас заміж іх яблыкі.

— Гэта лепей, — сказала яна. — Ад фінікаў хочацца піць. А яблыкі сакаўныя.

Ясюкевіч даўно ўжо, зь вялікай трывогай, чуў нэдзе далёка, а потым бліжэй і бліжэй нейкія дзіўныя гукі, сьпявучыя.

Што гэта было?

І раптам ён із жахам, ад якога ўпала сэрца, зразумеў. Сьпявалі пяскі. Сьпявала сваю песьню, лятучы на крылах пяшчанае навальніцы, сьмерць.

Закурылася верхавіна дзюны. А потым і іншыя...

"Сьмерць, — падумаў ён і не адчуў ніякага болю. — Хутчэй-бы!" Ён зірнуў на дзяўчынку й пабачыў чорнае вока.

— Сіняя-сіняя? — з радасным недаверам папыталася яна.

— Сіняя-сіняя...

— І балоты сінія? — папыталася дзяўчынка.

— І балоты сінія. Захутай галаву. — Яна захутала.

— І вадзі сіняя?

— І вадзі.

Слоўнік (Vocabulary)

шорхлы, -ая, -ае hoarse
 пацярпéць (II) (pf.) fut. пацярплю́, -піш, -яць to be patient
 распач, -ы (f.) despair
 бордж, -у (m.) an area in the desert enclosed by a stonewall containing a spring and shelter for men and camels
 паві́нен (паві́нна) one ought to...
 бы́лы, -а́я, -о́е former, past
 труп, -а (m.) corpse
 карава́н, -у (m.) caravan
 ў́ва ў́сякім ра́зе in any case
 каламу́тны, -ая, -ае dull
 дражні́ць (II); дражню́, -іш, -яць to name, to tease
 па́расьць, -і (f.) hair, beard
 пад па́хамі under arms
 зблы́таныя валасы́ entangled hair
 набры́нялыя павéкі swollen eyelids
 запі́сная кні́жка (f.) note book
 а́ркуш, -у (m.) sheet, leaf
 туарэ́гі (pl.) Arab tribe
 шэ́йх, -а (m.) sheik(h)
 дажы́ць (I) (pf.) fut. дажыву́, -éш, -уць to survive
 ра́бства, -а (n.) slavery
 вéйка, -і (f.) eyelash
 мужы́к, -а (m.) peasant
 дзі́восны, -ая, -ае wonderful, lovely
 смакта́ць (I); смакчу́, смокчаш, -уць to suck

агрубе́лы, -ая, -ае coarse, hoarse
 ла́пічак, ла́пічку (m) little patch
 сма́га, -і (f.) thirst
 нясы́цэрпны, -ая, -ае unbearable, intolerable
 зьні́шча́льны, -ая, -ае destroying
 высы́пала восы́пка a rash broke out
 та́ргві "Tuarehi" in the Arab language

II.

вя́лы, -ая, -ае inert, dull, sluggish
 пратрыма́цца (I); пратрыма́юся, -ешся, -юцца to hold out, to stand
 сы́пацца (I); сы́пецца, -юцца to fall, to pour
 прадо́ньне, -я (n.) abyss, gulf
 камяні́ска, -а (n.) huge stone
 прыкла́сьці (I) (pf.) fut. прыкладу́, -дзéш, -уць to put, to hold to
 недаве́рліва (adv.) distrustfully, with distrust
 грэ́баваць (I); грэ́бую, -еш, -юць to abhor, to loathe
 сту́дня, -і (f.) well
 узгора́к, узгорку́ (m.) small hill
 фі́нік, -а (m.) date
 сакаў́ны, -а́я, -о́е juicy
 тры́вога, -і (f.) uneasiness
 жах, -у (m.) horror
 нава́льніца, -ы (f.) storm
 дзю́на, -ы (f.) dune
 верхаві́на, -ы (f.) top, peak

28 — I TRANSITIVE AND INTRANSITIVE VERBS ПЕРАХОДНЫЯ І НЕПЕРАХОДНЫЯ ДЗЕЯСЛОВЫ

Дзеясловы падзяляюцца на пераходныя й непераходныя.

1. **Пераходныя** дзеясловы гэта тыя, што абазначаюць дзеянне, якое беспасярэдня пераходзіць на які-небудзь прадмет (асобу ці рэч). Назоўнік, які абазначае назоў гэтага прадмету, стаіць у **вінавальным** склоне **без прыназоўніка**, прыкл.:

Янка сустрака́е (каго?) ма́му.
 Майстры́ буду́юць (што?) дом.

УВАГА. Пасьля пераходных дзеясловаў назоўнік **заміж у вінавальным** можа стаяць і ў **родным** склоне:

- а) калі дзеянне абыймае толькі частку прадмету, прыкл.:
прынёс вад^ы; купіў хлэба, цукру; выпіў малака;
- б) калі дзеяслоў ужываецца з адмоўем **не**, прыкл.:
ня скончыў работы, ня маю часу.

2. Усе іншыя дзеясловы — **непераходныя**, прыкл.: іду́, сплю, хаджу́, сьмяюся . . .
Нельга сказаць “іду́ каго, ці што.”

**

A verb that carries its action over into an object is called a **transitive verb**, e.g.:

Янка сустракае маму.
Ён зрабіў човен.

John is meeting his mother.
He built a boat.

A verb that is complete and does not carry the action over is called an **intransitive verb**, e.g.:

Хлопец шпэрка бег.

The boy ran quickly.

28 — II THE ACTIVE AND PASSIVE VOICE OF VERBS ДЗЕЙНЫ (НЕЗАЛЁЖНЫ) І ЗАЛЁЖНЫ СТАН ДЗЕЯСЛОВАЎ

Формы розных станаў могуць прымаць толькі пераходныя дзеясловы.

I. Дзейны або незалежны стан паказвае, што прадмет (асоба ці рэч) **сам** выконвае дзеянне і ягонае дзеянне пераходзіць на **іншы** прадмет, назоў якога выражаецца **вінавальным** склонам без прыназоўніка, прыкл.:

Майстры будуюць дом.
Пісьменьнік напісаў кнігу.

II. а) Залежны стан паказвае, што прадмет падлягае дзеянню **іншага** прадмету. Назоў гэтага іншага прадмету выражаецца **творным** склонам, прыкл.:

Дом будзеца майстрамі.
Кніга напісаная пісьменьнікам.

б) Два спосабы выражэння залежнага стану:

1. 3-й асобай зваротнага дзеяслова, утворанага ад пераходнага дзеяслова даньнем часьцінкі **ся (-ца, -цца)** з залежным значаннем (гэта значыць, калі дзейнік падпадае **чужому** дзеянню), прыкл.:

Цяп. час: Дом будзеца майстрамі. Кніга пішацца пісьменьнікам.
Прошлы час: Дом будаваўся майстрамі.
Будучы час: Дом будзе будавацца майстрамі.

2. Дзеяпрыметнікам залежнага стану (гл. правіла 28-III, I, 2 в) зь дзеясловам “быць” у вадпаведнай форме, прыкл.:

Цяперашні час: Дом пабудаваны майстрамі.

Кніга напісаная пісьмёньнікам.

Прошлы час: Кніга была напісаная пісьмёньнікам.

Будучы час: Кніга будзе напісаная пісьмёньнікам.

УВАГА. У беларускай мове ёсць яшчэ трэйці стан — зваротна-сярэдні. Гэтак за-
вешца зваротная форма ад пераходных дзеясловаў, якая паказвае:

1. Што дзеянне ськіраванае не на іншы прадмет, а на самога выканальні-
ка дзеяння, прыкл.:

Хлопчык памыўся й апануўся.

2. Што дзейнік падлягае дзеянню, але ня чужому а свайму собскаму, як
у ўзаемна-зваротных дзеясловах, прыкл.:

Сябры абняліся й пацалаваліся.

Дзеці падзяліліся кветкамі.

3. Або што дзеянне замыкаецца ў самым выканальніку, прыкл.:

Канчалася лёта.

в) Залежнага стану нельга тварыць ад гэтых дзеясловаў:

1. Ад усіх непераходных дзеясловаў, прыкл.: хадзіць, ляжаць, спаць.
2. Ад зваротных дзеясловаў, утвораных ад непераходных дзеясловаў, прыкл.:
сінецца, зелянецца.
3. Ад зваротных дзеясловаў, якія й бываюць толькі ў зваротнай форме, прыкл.:
сьмяяцца, сьпяшацца, старацца, спадзявацца.
4. Ад зваротных безасабовых дзеясловаў, утвораных ад асабовых дзеясловаў,
прыкл.: падабаецца, хочацца, хацелася, даводзілася.

***

All transitive verbs can take the form of the active voice or the passive voice.

- I. The active voice of the verb shows that the person or object is performing an action which is carried over into an object expressed in the accusative case without a preposition, e.g.:

Майстры будуць дом.
Пісьмёньнік напісаў кнігу.

Skilled workmen are building the house.
The writer wrote a book.

- II. a) The passive voice of the verb shows that the subject does not perform an action, but is itself subjected to the action of another person or object which must be expressed in the instrumental case, e.g.:

Дом будуюцца майстра́мі.
 Дамы́ будуюцца майстра́мі.
 Кні́га на́пісаная пісьме́ньнікам.

The house is being built by skilled workmen.
 The houses are being built by skilled workmen.
 The book is written by a writer.

- b) The passive voice is expressed as follows:

1. Either by the third person (singular or plural) of a reflexive verb formed from a transitive verb, e.g.:

Pres. Дом будуюцца майстра́мі.

The house is being built by skilled workmen.

Past Дом будаваўся майстра́мі.

The house was being built by skilled workmen.

Fut. Дом будзе будавацца майстра́мі.

The house will be built by skilled workmen.

2. Or by the past participle passive (of either aspect) with the verb “быць” (to be) expressed or implied, e.g.:

Pres. Кні́га* на́пісаная пісьме́ньнікам.

The book (is) written by a writer.

Past Кні́га была́ на́пісаная пісьме́ньнікам.

The book was written by a writer.

Fut. Кні́га будзе на́пісаная пісьме́ньнікам.

The book will be written by a writer.

* The present tense of “быць” — “ёсьць” is understood.

NOTE. In the Byelorussian language, besides the active and passive voices, there is a third voice — the reflexive-medium voice. This voice is expressed by a reflexive verb which is formed from the transitive verb and denotes action “reflexed” and concentrated on the subject itself, e.g.:

1. Хлопец памыўся й апрануўся.

The boy washed and dressed himself.

2. Сябры абняліся й пацалаваліся.

The friends embraced and kissed each other.

3. Канчалася лёта.

Summer was ending.

- c) Note the verbs which never take the form of any voices:

1. all intransitive verbs such as: хадзіць, ляжаць, спаць...

2. the reflexive verbs formed from intransitive verbs, e.g.: сінэцца, зелянецца...

3. the reflexive verbs which have only the reflexive form, e.g.: сьмяяцца, сьпяшацца, старацца, спадзявацца...

4. the reflexive impersonal verbs formed from personal verbs, e.g.: падабаецца, хацелася, даводзілася...

28 — III PARTICIPLES / ДЗЕЯПРЫМЁТНІКІ

Дзеяпрыметнікі — гэта прыметнікі, утвораныя ад дзеясловаў. Ад звычайных прыметнікаў яны розняцца тым, што **апрача асаблівасцяў прыметніка** (зьмяняюцца ў родах, ліках і склонах) **маюць яшчэ і асаблівасці дзеяслова** — паказваюць на час, трываньне й стан. Прыкл.:

ДЗЕЙНЫ СТАН

Цяп. час: мінаючы (які?) год
 ідучы год
 хвалючая вестка

Пр. час: мінулы год
 прошлы час

ЗАЛЁЖНЫ СТАН

Нез. тр.: абмінаны горад
 пісаны ліст
 Зак. тр.: абмінуты горад
 напісаны ліст

УВАГА. Дзеяпрыметнікі, як і дзеясловы, могуць мець пры сабе ў сказе залежныя словы. Прыкл.: школа, пабудаваная на ўзгорку, так як: будаваць на ўзгорку.

Дзеяпрыметнік разам з залежнымі ад яго словамі завецца **дзеяпрыметным словазлучэннем**.

Калі **дзеяпрыметнае** словазлучэнне стаіць пасля назоўніка, да якога яно датычыць, дык аддзяляецца коскамі, прыкл.:

Школа, пабудаваная на ўзгорку, відаць здалёку, **але** —
 Пабудаваная на ўзгорку школа відаць здалёку.

I. Утварэнне дзеяпрыметнікаў.

1. У **цяперашнім часе** дзеяпрыметнікі ў беларускай мове бываюць **толькі дзейнага стану**.

Дзеяпрыметнікі гэтыя творацца ад 3-й асобы мн. ліку **цяперашняга часу** дзеяслова заменаю канцавога **“ць”** адпаведна да трох родаў на **-чы, -чая або -чае**, прыкл.: ідучь — ідучы, ідучая, ідучае; пяюць — пяючы, -ая, -ае.

Дзеяпрыметнікі **цяперашняга часу** ўжываюцца **рэдка**, бо **толькі** як **азначэнні без залежных словаў**, прыкл.:

ідучы (бягучы) год, хвалючая вестка, **але** ня можна сказаць: “ідучы за гэтым”, **толькі** — “які (што) ідзе за гэтым”.

2. У **прошлым часе** дзеяпрыметнікі бываюць **дзейнага й залежнага стану**.

а) Дзеяпрыметнікі **дзейнага стану** творацца ад **неазначальнай формы дзеясловаў закончанага трывання** заменаю канцавога **-ць** на **-л-** ды даданьнем адпаведна прыметнікавых родавых канчаткаў, прыкл.:

мінуць — мінулы, мінулая, мінулае; адубець — адубёлы;
 зазелянець — зазелянёлы; зьбялёлы, шчарнёлы.

Гэтая форма **таксама рэдкая**, ня ўсе дзеясловы яе маюць.

- б) **Найбольш ужываныя ў беларускай мове дзеяпрыметнікі прошлага часу залежнага стану.** Творацца яны ад **неазначальнае** формы ўсіх **пераходных дзеясловаў** пры дапамозе суфіксу “-н-”* або “-т-” даданага заміж канцавога **-ць** ды пры дапамозе прыметнікавых родавых канчаткаў, прыкл.:

чытаць — чытаны, -ая, -ае;
купляць — купляны, -ая, -ае;
купіць — куплены, -ая, -ае;

мыць — мыты (памыты)
біць — біты, -ая, -ае
шыць — шыты, -ая, -ае

- * Няма правіла, калі ўжываецца суфікс “-н-”, а калі “-т-”, а часам магчымыя паралельныя й раўнапраўныя формы з “-н-”, і “-т-”, як прыкл.: замкнёны й замкнуты.

- в) **Дзеяпрыметнікамі залежнага стану з адпаведнай формай дзеяслова “быць” выражаецца залежны стан дзеясловаў, прыкл.:**

Кніга **была** шмат кім чытаная, але нікім не **прачытаная** да канца (Гл. §28-II, II б, 2).

II Скланеньне дзеяпрыметнікаў.

Дзеяпрыметнікі скланяюцца так, як і прыметнікі, прыкл.:

Бягучы год, 5-га лютага **бягучага** году, у **бягучым** годзе.
Прачытаная кніга, **прачытанае** кнігі, **прачытанай** кнізе,
прачытаную кнігу, **прачытанай** кнігай, у **прачытаных** кнігах.

**

Participles are verbal adjectives, varying in gender, and declinable; they can qualify any noun in a sentence.

Unlike normal adjectives, they also show time, aspect, and voice.

a. Formation.

1. There is only **one present participle—the active.**

The **present active participle** is formed from the 3rd person plural of the present tense of the verb by substituting **-чы (-чая, -чае)** for the final **-ць**, e.g.:

ідуць — ідучы (ідучая, ідучае)	[who (what, which) is] going
бягучь — бягучы (бягучая, бягучае)	(who is) running
хваляюць — хваляючы, -чая, -чае	(which is) exciting

This participle is rarely used and only when it stands without other descriptive words, e.g.:

бягучы год	the present year
хваляючая навіна	the exciting news

but: навіна, якая ўсіх хвалюе — news which is exciting to everybody.

When descriptive words are present, such as “ycix” in this case, instead of the **participle**, the relative pronoun “які/што” with the verb in the present or past tense must be used.

2. The past participles have two forms—the active and the passive.

I. The past **active** participle, also not often used, is formed from the **infinitive** of the verb by substituting -л- for the final -ць and adding the adjectival endings. Thus:

мінúць (to pass) — мінúлы, мінúлая, мінúлае
 пачарнёць (to become black) — пачарнёлы, -ая, -ае, e.g.:
 мінúлы год (last year); пачарнёлыя лісты (darkened leaves)

II. a') The past participle **passive** is characterized by either an “-н-” or “-т-” before the adjectival ending. The suffix “-н-” is the more common, but there are no absolute rules as to when “-т-” is used, e.g.:

чытаць — чытáны, чытáная, чытáнае	read
купляць (imperf.) — купля́ны, -ая, -ае	bought
купіць (pf.) — кúплены, -ая, -ае	
зрабіць — зроблены, -ая, -ае	made
мыць — мы́ты, мы́тая, мы́тае	washed
but: шыць — шы́ты, шы́тая, шы́тае	sewn/sewed
біць — бі́ты, бі́тая, бі́тае	beaten

This participle is formed from transitive verbs of either aspect, though perfective forms are more common.

b') The past **passive** participle is used with the verb “быць” (=to be), to express the passive voice. (See § 28-II, II b, 2.)

b. Declension.

All participles are declined as hard adjectives, e.g.:

1. The Present Active Participle

	SINGULAR				PLURAL
Nom.	ідúчы	ідúчая	ідúчае		ідúчыя
Gen.	ідúчага	ідúчае	ідúчага		ідúчых
Dat.	ідúчаму	ідúчай	ідúчаму		ідúчым
Acc.	ідúчы or	ідúчую	ідúчае		ідúчыя (ідúчых)
	ідúчага	.	.	.	.
	.	.	.	.	.

2. The Past Passive Participle

Nom.	надрукава́ны	надрукава́ная	надрукава́нае	надрукава́ныя
Gen.	надрукава́нага	надрукава́нае	надрукава́нага	надрукава́ных
Loc.	у надрукава́ным	у надрукава́най	у надрукава́ным	у надрукава́ных

NOTE. The participle used with descriptive words is separated by commas only when it follows the noun it qualifies, e.g.:

Школу, пабудаваную на ўзгорку, можна было бачыць здалёку. The school built on the hill could be seen from a distance.

But — Пабудаваную на ўзгорку школу можна было бачыць здалёку.

28 — IV VERBAL ADVERBS / ДЗЕЯПРЫСЛОЎІ

1. Дзеяпрыслоўі — гэта прыслоўі, утвораныя ад дзеясловаў. У сказе дзеяпрыслоўі абазначаюць дадатковае дзеянне ды паясьняюць выказнік, які выражае галоўнае дзеянне. Прыкл.: Хлопчык гартаў кнігу, разглядаючы малюнкi. Параўнайце да: Хлопчык гартаў кнігу ды разглядаў малюнкi.

2. Дзеяпрыслоўі маюць асаблівасці прыслоўяў і дзеясловаў:

а) Як прыслоўі, яны нязьменныя ды паясьняюць галоўны дзеяслоў, адказваюць на пытанні як? якім чынам? калі? чаму? Прыклады:

Вучань ішоў (як?) сьпяшаючыся. Спацеў (якім чынам?) бэгаючы. Ня йдзі далёка ў лес, (калі?) ня ведаючы добра дарогі.

б) Як дзеясловы, ад якіх яны творацца, дзеяпрыслоўі бываюць пераходныя й непераходныя, зваротныя й незваротныя ды закончанага або незакончанага трывання.

3. а) Дзеяпрыслоўі незакончанага трывання творацца ад дзеясловаў незакончанага трывання, ад 3-яе асобы множнага ліку, цяперашняга часу, пры чым:

у I-ым спражэнні канчаткі -уць (-юць) замяняюцца на -учы (-ючы);
у II-ім спражэнні канчаткі -аць (-яць) замяняюцца на -ачы (-ячы). Прыкл.:

I. спр. — пішуць — пішучы; хочуць — хочучы; пяюць — пяючы

II. спр. — ляжаць — лёжачы; любяць — любячы;носяць —носячы

б) Дзеяпрыслоўі незакончанага трывання паказваюць на адначасовасць дзеяння, выражанага дзеяпрыслоўем, і дзеяння галоўнага дзеяслова, незалежна ад таго, ці галоўнае дзеянне адбываецца ў цяперашнім, прошлым ці будучым часе. Прыкл.:

Цяпер. ч. — Дзёці пяюць, ідучы = Дзёці пяюць і йдуць.

Прошл. ч. — Дзэці паялі, ідучы = Дзэці паялі і йшлі.
 Буд. ч. — Дзэці будуць паяць, ідучы = Дзэці будуць паяць і йсьці.

4. а) Дзеяпрыслоўі **закончанага** трывання твораца ад дзеясловаў **закончанага** трывання **прошлага** часу (адзіночнага ліку мужчынскага роду) пры дапамозе суфіксу “-шы”. Прыкл.:

напісаў — напісаўшы
 зрабіў — зрабіўшы

прынёс — прынёсшы
 пабег — пабегшы

- б) Дзеяпрыслоўі **закончанага** трывання (**напісаўшы**) выражаюць дзеянне, **закончанае перад** цяперашнім, прошлым або будучым часам галоўнага дзеяслова. Прыкл.:

Цяпер. ч. **Напісаўшы** ліст, я йду на пошту. [Сьпярша напісаў (-ла), тады йду].
 Прошл. ч. **Напісаўшы** ліст, я пайшоў на пошту.
 Буд. ч. **Напісаўшы** ліст, я пайдў на пошту.

5. Дзеяпрыслоўе можа быць у стане **дзеіным** і **залежным**.

Дзейны стан

Залежны стан

Незакончанае трыванне — палохаючы
 Закончанае трыванне — напалохаўшы

будучы напалоханым, -ай, -ым
 быўшы напалоханым, -ай, -ым

Прыклады: Дзейны стан — Сабака бэгаў, палохаючы курэй.
 Напалохаўшы курэй, сабака лёг.

Залежны стан — Будучы напалоханай, яна баялася ўвечары хадзіць адна.
 Быўшы напалоханым у вайну, хлопчык і пасля баяўся самалётаў.

Формы залежнага стану ўжываюцца рэдка.

УВАГА. Дадатковае дзеянне можна выразіць дзеяпрыслоўем толькі тады, калі яго выконвае той самы выканальнік, што й галоўнае дзеянне, прыкл.: Янка працаваў, **адпачываючы**. (Янка працаваў і Янка адпачываў). Але — Янка працаваў, а сябры **адпачывалі**.

6. Дзеяпрыслоўныя словазлучэнні заўсёды, г. зн. **незалежна** ад іхнага **месца** ў сказе адносна дзеяслова-выказніка, **выдзяляюцца** коскамі. Прыкл.: Сабака падбег да мяне, **памахавшы** хвостом. Або — **Памахавшы** хвостом, сабака падбег да мяне.

7. Адзіночныя дзеяпрыслоўі ў васноўным таксама **аддзяляюцца** коскамі, **незалежна** ад іхнага **месца** ў сказе адносна дзеяслова-выказніка, за выняткам толькі тых дзеяпрыслоўяў, што адказваюць на пытанне “**як? якім чынам? у якім стане?**”, якія стаяць звычайна ў канцы сказу ды перад якімі коска ніколі ня ставіцца, прыкл.: Вучань ішоў (як?) **сьпяшаючыся**. Трактары йшлі (як?) **грукочучы**.

Але й гэтыя дзеяпрыслоўі, калі ўжытыя два ці больш разам, трэба аддзяляць коскамі, прыкл.: Хлапцы слухалі сябру, зьдзіўляючыся й зайздросьцячы, як шмат ён усяго ба́чыў.

Дзеяпрыслоўі, што адказваюць на пытаньне “калі?”, заўсёды аддзяляюцца коскамі, прыкл.: Памы́ўшыся, (калі?) ён лёг спаць. Сьне́даючы, (калі?) разгавары́ліся.

**
*

1. A verbal adverb has the characteristics of both verb and adverb.

- a) Like an adverb, the verbal adverb is uninflected and modifies the main verb (i.e., it answers the question **how? when? why?**), e.g.:

Хлопец чыта́ў, сё́дзячы пры сталё.   The boy was reading, (while) **sitting** at the table.

- b) Like a verb, the verbal adverb may be imperfective or perfective, transitive or intransitive, and reflexive or nonreflexive, e.g.:

Ён ішоў, чыта́ючы нешта.	He walked, (while) reading something.
Прачыта́ўшы, ён усьміхнуўся.	Having read (it), he smiled.
Ён ішоў да нас, маха́ючы рукой і ўсьміха́ючыся.	He walked toward us, waving his hand and smiling.

2. a) The imperfective verbal adverb is formed from the present stem of the imperfective verb by adding:

the suffixes **-учы (ючы)** to the verbs of the **First Conjugation**
and the suffixes **-ачы (ячы)** to the verbs of the **Second Conjugation**, e.g.:

пішуць — пішучы	(while) writing;	гавораць — гаворачы	(while) speaking.
пяюць — пяючы	(while) singing;	носяць — носячы	(while) carrying.

- b) The imperfective verbal adverb does not change, and itself does not express the tense. The main verb, however, with which the action expressed by the imperfective verbal adverb is always **simultaneous**, determines the tense, e.g.:

PRESENT

Дзеці пяюць, іду́чы лёсам.

The children are singing, (while) **walking** in the forest.

Дзеці пяюць і йду́ць лёсам.

The children are singing and (are) **walking** in the forest.

PAST

Дзеці пая́лі, іду́чы лёсам.

The children were singing, (while they were) **walking** in the forest.

Дзеці пая́лі і йшлі́ лёсам.

The children were singing and (were) **walking** in the forest.

FUTURE

Дзэці будуць пяць, ідучы лэсам. Дзэці будуць пяць і йсьці лэсам.
 The children will be singing (while they will be) walking in the forest The children will be singing and (will be) walking in the forest.

3. a) The **perfective verbal adverb** is formed from the **past tense** of the **perfective verb** by adding the suffix **-шы** to the singular masculine form, e.g.:

Напісаў	—	напісаўшы	having written
Зрабіў	—	зрабіўшы	having done
Прынёс	—	прынёсшы	having brought
Пабег	—	пабегшы	having run

- b) The **perfective verbal adverb** expresses action completed before the present, past, or future action of the main verb, e.g.:

Напісаўшы ліст, я йду на пошту.	Having written the letter, I am going to the post office.
Напісаўшы ліст, я пайшоў на пошту.	Having written the letter, I went to the post office.
Напісаўшы ліст, я пайду на пошту.	Having written the letter, I shall go to the post office.

4. The action expressed by the verbal adverb and the verb it modifies is always performed by the same subject, e.g.:

Дзэці пялі, ідучы. (one subject — дзэці)

But in the sentence: Дзэці пялі, калі мы йшлі. — the verbal adverb cannot be used because there are two different subjects — дзэці and мы.

5. Verbal adverbs when used with descriptive words are always separated by commas, e.g.:
 Зрабіўшы хятняе заданьне, мы пайшлі ў кіно. Having done our homework, we went to the movies.

Or: Мы пайшлі ў кіно, зрабіўшы хятняе заданьне.

6. Verbal adverbs without descriptive words excepting those which answer the question "how?", and which usually stand at the end of the sentence, are also separated by commas. For example:

Ідучы (калі?), мы пялі.
 Памыўшыся (калі?), хлопчык лёг спаць.

While walking, we were singing.
 Having washed himself, the little boy went to bed.

But: Яна гаварыла не хвалючыся (як?).
 Трактары йшлі грукачучы (як?).
 She talked without agitation (calmly).
 The tractors moved noisily.

28 — V THE PLUPERFECT TENSE AND THE FUTURE PERFECT TENSE ЗАПРОШЛЫ ЧАС І ПРАДБУДУЧЫ ЧАС

1. а) У беларускай мове ўжываецца і **запрошлы** час, якім выражаецца дзейнасьць, што здарылася перад другой дзейнасьцяй таксама **прошлага** часу, прыкл.:

Я **быў** ужо **зрабіўшы** лэkcыі, калі **прышоў** мой сябра.

- б) **Запрошлы** час выражаецца прошлым часам ад дзеяслова “**быць**” і дзеяпрыслоўем закончанага трывання, прыкл.:

Ганна **была** ўжо **паехаўшы**, калі я **быў** у іх.

Я **быў** **прачытаўшы**, **прынёсшы**, **пайшоўшы**...

2. а) **Прадбудучы** час выражае дзейнасьць, што станеца раней за другую будучую дзейнасьць, прыкл.:

Я **буду** **ўстаўшы**, калі ты **прыйдзеш**.

- б) **Прадбудучы** час выражаецца дзеясловам “**быць**” у будучым часе і дзеяпрыслоўем закончанага трывання, прыкл.:

Яна ўжо **будзе** **вярнуўшыся**, калі мы да яе **паедзем**.

**
*

1. а) To express an action which took place in the past before another past action the pluperfect is used, e.g.:

Яна была ўжо паехаўшы , калі мы былі ў яе.	She had already left when we came to visit her.

- б) The pluperfect tense is formed with the past tense of **быць** and the perfective verbal adverb, e.g.:

Я быў зрабіўшы лэkcыі, калі прышоў мой сябра.	I had done my homework when my friend came.

2. а) The future perfect expresses an action which will happen in the future before another action, e.g.:

Я буду пайшоўшы , калі мама вёрнецца з работы.	I shall have gone when my mother will be back from work.

- б) The future perfect is formed using the future tense of **быць** (**буду**, **будзеш**...) with the perfective verbal adverb.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 293. а) Прачытайце дзеясловы ды вы́пішце паводля ўзору: у пёршы слупок дзеясловы **непераходныя**, у другі **пераходныя** ды да пераходных дапішэце **дзеяпрымётнікі** **прошлага часу залёжнага стану**. (Глядзецце § 28-III, 26.)

Напі́саць, **плысьці**, **будава́ць**, **сьмяя́цца**, **завесы́ці**, **прачыта́ць**, **ру́хацца**, **апрацава́ць**, **падарава́ць**, **еха́ць**, **сьпяша́цца**, **знаходзі́ць**, **бегчы**, **пашы́ць**, **выбра́ць**, **спаць**, **раскры́ць**, **хадзі́ць**, **пераплысьці**.

УЗОР. Непераходныя

Пераходныя

Дзеяпрымётнікі

плысьці

напі́саць

напі́саны, -ая, -ае

б) Укладзецце скáзы зь **дзеяпрымётнікамі** з пўнкту а). Прыкладам: **Напі́саны** ліст за-быліся занёсьці ў паштовую скры́нку. Або: Ліст напі́саны та́там.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 294. а) Ад да́дзеных дзеясловаў паводля ўзору ўтварэ́це:

1. Дзеяпрымётнікі **цяпе́рашняга часу дзе́йнага стану**.

УЗОР. Іду́ць — іду́чы, іду́чая, іду́чае

іду́ць

надыходзя́ць

цвіту́ць

бягу́ць

засына́юць

хваляю́ць

2. Дзеяпрымётнікі **прошлага часу дзе́йнага стану**.

УЗОР: міну́ць — міну́лы, міну́лая, міну́лае

міну́ць

пачарне́ць

пажаўце́ць

абамле́ць

адубе́ць

зьбяле́ць

састаре́ць

ап'яне́ць

3. Дзеяпрымётнікі **прошлага часу залёжнага стану**.

УЗОР: чыта́ць — чыта́ны, чыта́ная, чыта́нае

прачыта́ць

піса́ць

мы́ць

кіну́ць

разьбі́ць

збудава́ць

наня́ць

забы́ць

малява́ць

раськіда́ць

шы́ць

схава́ць

б) Перапішэце скáзы, заміж кропак устаўляючы ў вадпавédнай форме дзеяпрымётнікі цяпéрашняга чáсу дзéйнага стáну ад дзеясловаў з пункту “а, 1.”.

1. Ён піша ў газэту пра ... справы. 2. Гэта вéчна ... гадзіннік. 3. Мы ўжо рыхту́-
емся да ... сьвятаў. 4. Сёньня я чу́ла ... вéстку. 5. ... дзіця ра́птам прахапі́лася
й запла́кала. 6. Мы праяжджа́лі ля ... садоў.

в) Укладзэце скáзы зь дзеяпрымётнікамі, утворанымі ад дзеясловаў з пўнкту “а, 2”,
а тады з пўнкту “а, 3”.

г) Перапішэце скáзы, ад дзеясловаў у дўжках утварэце дзеяпрымётнікі прошлага чá-
су дзéйнага стáну ды пастáўце іх у вадпавédнай форме.

1. (Міна́ць) год быў багáты на ціка́выя падзе́і.
2. (Адубе́ць) ад хо́ладу пту́шка скáча па сьне́зе.
3. На дубе яшчэ трыма́лася крыху́ (пачарне́ць) лістоў.
4. У дзяду́лі (састарэ́ць) вочы добра ня ба́чаць, у (пажаўце́ць) тва́ры ні кропелькі
кыві́.
5. (Абамле́ць) ад зму́чання ру́кі ледзь трыма́лі цяжкі паку́нак.
6. Усім нам, (ап’яне́ць) ад па́ху чаромхі, пачала́ балéць галава́.
7. На (зьбяле́ць) тва́ры хлопчыка малява́ўся страх.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 295. а) Перапішэце скáзы, ад дзеясловаў у дўжках утвара́ючы
дзеяпрымётнікі прошлага чáсу залéжнага стáну ў вадпавédнай форме.

1. Верш, (прачыта́ць) ім, не зрабіў на ніко́га ўра́жаньня. 2. Ра́туша, нядаўна
(збудава́ць) у Тароньце, ма́е імпаза́нтную архітэ́ктуру. 3. Паля́на, (абступі́ць) з
усіх бакоў лёсам, мле́ла ад гарачыні. 4. Пэ́рад на́мі раськіну́лася мора, (зalı́ць)
святлом ме́сяца. 5. Капалю́ш, (забы́ць) не́кім, ляжа́ў на лаўцы ў па́рку. 6. Кашу́лі,
ручнікі, (вы́шыць) рука́мі, кашту́юць вельмі дорага.

б) Скáзы з пўнкту “а)” перабуду́йце так, каб ня трэ́ба было ў іх ста́віць коскі, ды
запішэце новыя скáзы. (§ 28-III, NOTE.)

в) Перапішэце скáзы, дзе трэ́ба ўстаўля́ючы коскі.

1. Я добра па́мятаю ка́зкі чу́тыя мною ў малéнстве. 2. Мы ма́ем партрэт Скары́ны
намалява́ны белару́скім мастаком Пётрам Міранові́чам. 3. Ёсьць у нас і іншыя
намалява́ныя Міранові́чам абразы́. 4. У атрыма́най ва́мі ўчора газэце ёсьць шмат
ціка́вых артыку́лаў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 296. а) Прачытайце скáзы, а тады напішэце іх паводля ўзору ў залéжным стáне. **УЗОР:** Холад бóдзе пераможаны сонцам.

1. Сонца пераможа холад.
2. Вóчань напісаў практыкавáньне.
3. Настáўнік пры-нёс сшыткі.
4. Галя прачытáла цiкавае апавядáньне.
5. Падарожнікі вóпілі вады.
6. Ма́ма адчыні́ла вакно.
7. Краўчы́ха пашы́ла сукéнку.
8. Міха́сь разв'язáў зада́чу.

б) Перапішэце скáзы, дзеясловы ў дўжках замяняючы на дзеяпрымётнікі залéжнага стáну, дапасавáныя да падчыркнутых назоўнікаў.

1. (Акрапіць) расою **поле** па́хла вогкасьцяй.
2. Ней́кае яшчэ ня (знаць) **адчува́ньне** ахапі́ла Сыцёпку.
3. Грамада́ **камяні́цаў**, (раськінуць) на вялікай прасторы, вельмі прыгожа спушча́лася да даліны Сьвіслачы.
4. Цыба́ты сiтнік звешваецца над сма-ліста-чорнай глáдзяй “чортавых **вакон**”, (аздобіць) крúглымі вадзяны́мі лапуха́мі.
5. Так і ляжыць Гні́лое **балота**, (заслаць) туманом.
6. Сыцёпка рабі́ў ура́жаньне спакойнага **чалавéка**, (упэўніць) у сваіх сiлах. (Паводля Я. Коласа).

в) Прачытайце скáзы ды перабудуйце іх паводля ўзору, пастáўце дзеясловы ў за-лéжным стáне.

УЗОР. Абра́з намалява́ў маста́к. Абра́з намалява́ны мастаком.

1. Абра́з намалява́ў маста́к.
2. Сьнег заве́яў усё сьцёжкі.
3. Вóчні падрыхтава́лі п'есу.
4. Галя разьбі́ла кúбак.
5. Зіма́ засла́ла зямлю́ бэленькім пухна́тым дываном.
6. Та́та скасі́ў траву́.
7. Між Вяльлёй і Сьвіслачай пабуду́юць кана́л 60 кілямэтраў удаўжкі.
8. Для Вялё́йкі паста́вілі на Вяльлі за́гату 2.3 кілямэтра ўдаўжкі ды ство-раць вадасхові́шча, што сваймі памéрамі ма́ла ўсту́піць славу́тай На́рачы. Вада-схові́шча гэ́тае буду́ць зваць Вялё́йскае мора.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 297. Перапішэце скáзы. Часьцінку **не (ня)** пішэце зь дзеяпрымёт-нікамі адпавéдна ра́зам або асобна (§ 27-VI, I а, 3).

1. Ужо ця́мнэла, яны́ кіну́лі (**не, ня**) закончаную работу й пайшлі дамоў.
2. (**Не, ня**) закончаная і́мі работа бóдзе рабі́цца далéй заўтра.
3. Няпры́ёмна зайсьці ў (**не, ня**) правéтранае памéшканьне.
4. (**Не, ня**) прасохлая ад расы тра́ва блішчэ́ла на сонцы.
5. Адэ́са — (**не, ня**) замярза́ючы порт на Чорным моры.

6. Кáжны спад ці прыбы́так вады́ ў Не́мане не праходзі́лі (**не, ня**) заўва́жнымі для сяля́наў.
7. (**Не, ня**) дасьле́даваная ні́кім мясцовасьць прыця́гвала ўва́гу геаля́гаў.

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 298. Ад дзеясловаў паводля ўзору ўтварэце:

а) Дзеяпрыслоўі **незакончанага** трыва́ння.

УЗОР: пі́шуць — пі́шучы; ляжа́ць — ле́жачы

ёдуць	сьмяю́цца	глядзя́ць
рысу́юць	разьві́тваюцца	сядзя́ць
малю́юць	кормя́ць	разыходзя́цца
чыта́юць	соча́ць	бароня́цца.

б) Дзеяпрыслоўі **закончанага** трыва́ння.

УЗОР: сказа́ў — сказа́ўшы; папыта́ўся — папыта́ўшыся

прачыта́ў	атрыма́ў	памы́ўся
паса́дзіў	зрабі́ў	усхвалява́ўся
закле́іў	сабра́ўся	сустрэ́ўся

ПРАКТЫКАВА́НЬНЕ 299. а) Замяне́це адзін зь дзеясловаў на дзеяпрысло́е. Злучні́к “і” прапусьце́це, дзеяпрыслоўныя словазлучэ́ньні вьідзельце коскамі.

1. Увё́сну Пры́пяць шы́рака разьлі́лася й зата́піла берагі́. Увё́сну Пры́пяць шы́рака разьлі́ваецца́ й зата́пляе берагі́. 2. Шахце́ры йшлі́ з пра́цы й гу́тарылі́. Шахце́ры йду́ць з пра́цы й гу́тараць. 3. Саба́ка бег папе́радзе мяне́ ды пама́хваў хвастом. Саба́ка падбе́г да мяне́ ды памаха́ў хвастом.

б) Перапі́шэце ска́зы, замяня́ючы дзеясловы ў ду́жках на адпаве́дныя дзеяпрысло́ўі; дзеяпрыслоўныя словазлучэ́ньні вьідзельце коскамі.

1. Гуля́е паводка́ (адбі́ваць) у сабе́ чыста́е не́ба й бліску́чае сонца́.
 2. (Міну́ць) лясну́ю паля́ну зубар вы́ходзіць на даро́гу й спыня́ецца.
 3. Дзі́віўся дзя́дзька тут няма́ла (ісьці́) тунэ́лем да вакза́ла.
 4. Танцава́лі зоркі́ (пазіра́ць) на бе́лую зямлю́.

5. Кр́аскі ніжай гнуць галовы (пачу́ць) косак звон сталёвы.
6. Сыце́пка доўга стая́ў (любава́цца) горадам.

в) Замяне́це дзеясловы ў дужках на дзеяпрыслоўі або дзеяпрыме́тнікі.

1. Нярухома стая́ў густы́ (амярцьве́ць) лес, шчыльна́ (прытулі́ць) верхавіны да верхавінаў, (пераплэсьці́) галіны, (акры́цца) бэлымі ша́тамі крохкай шэра́ні. Толькі дзесь у гушча́ры галінаў су́ха палу́скваў мароз, (пераско́кваць) з дрэва на дрэва. Дзед Тала́ш і Мартын Рыль ішлі́ не (сьпяша́цца), (выбіра́ць) найбо́лей глухі́я лясны́я дарожкі й сыце́жкі, (абыходзі́ць) неба́сьпэчны́я мясьціны. Не́ба (засла́ць) бэлымі воблакамі, пазіра́ла няпрыве́тна й холадна. Ня ва́білі во́ка сяля́нскія сядзі́бы, (параськіда́ць) па засьне́жаных прасторах палёў. Няве́т-ла пазіра́лі (пачарне́ць) сыце́ны ха́таў і вокны, (вы́беліць) зі́моваю сыцю́жай.

(Паводля Я. Коласа)

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 300. а) Прачыта́йце ска́зы. б) Вы́пішце ў слупок падчыркнутыя дзеясловы ды азна́чце, у якім ча́се яны ўжы́тыя.

1. Яна́ **была́** ўжо ўсе́ нача́ста **перапіса́ўшы**, калі заўва́жыла, што прапусьці́ла цэ́лы абза́ц.
2. Янка й Га́ля, як **былі** дамові́ўшыся, сустрэ́ліся ў Нью-Ёрку.
3. Калі прыйдзёш заўтра, я **буду** скончы́ўшы чыта́ць гэтую кні́гу.
4. Тэлефану́й ра́на, мы **будзем** ужо ўста́ўшы.
5. Ён **быў** ужо блізу́ страці́ўшы надзе́ю, калі чака́ны лі́ст нарэ́шце прыйшоў.

КРУГ 29

СІНЯЯ-СІНЯЯ...

(Працяг з кругу 28)

III.

Ён сьхіліў галаву. І тут яму раптам нешта стукнула. Вадá! Самум! Самуму яшчэ няма. Але тыя за дзюнамі, напэўна лёглі, напэўна захуталі галовы. Ат, чорт! Рызык-нуць апошні раз? Стара — пэўная сьмерць, на якую яму напляваць. Выйгрыш — жыцьцё для дзіцяці...

— Ляжы ціха, — сказаў ён. — Абяцай мне, што ня будзеш варушыцца. У ймя неба!

— У ймя неба, — сказала малая. Дык сіняя-сіняя?!!

— Сіняя, — сказаў ён і, захапіўшы пляшку, скокнуў цэраз мур.

Ніхто ня стрэліў... Пятрок дакладна заўважыў кірунак на ручным компасе. Потым аддзёр рукаў ад сарочкі й завязаў рот і нос. Дыхаць адразу стала цяжка. І тады ён бегма прыпусьціў у кірунку да дзвюх пальмаў...

Кажнае сэкунды чакаючы сьпіною стрэлу, ён прывязваў да скуранага рамяня, побач із скураным вядром, сваю пляшку.

Мяшок пакўтліва доўга не тануў. А вакол гучэў ужо ня стогн, а рык...

Пёршыя глыткі адбіліся болям у горле. Але вадá кацілася ў горла, і ён піў, піў, піў, а над ім імчалі хмавы пяску — самум піў разам зь ім...

Іхны з Джаміляй закутак раптам зьнік. Шум пяскоў напоўніў сьвет...

Ён стаў на калены й папоўз. Але й так яго раз-пораз зьгінала да зямлі. Тады ён папоўз лёжачы... Некалькі разоў яго ссоўвала назад, як чарапаху.

Ён плазавіў, адчуваючы, што памірае...

Тры разы вецер зрываў яго з мўру, аж пакўль яму не ўдалося перакуліцца ў яго. А там ён адшукіў рукамі напэўна засыпаны горб, паклаў побач зь ім цяплу ўжо мяшок, а сам лёг побач... Нешта падступала павольна-павольна. Як сон. А потым быццам нехта дзьмухнуў на свечку. І стаў змрок.

...Ён ачуняў раптам, адразу-ж успомніўшы і небясьпэку, і самум, і стрэлы з-за дзюнаў... Была цішыня. Павэтра ачысьцілася.

Пятрок ведаў: з пачаткам ночы **яны** могуць прыйсьці зноў. І ён пасьпэшліва пачаў прыгаршчамі высыпаць пясок із свайго маленькага борджа. І ўрэшце адкапаў зь пяску маленькі запыланы кокан. Адсунуў краёчак — сьпіць...

Ён дастаў мяшочак з прыпасамі й пералічыў іх. Уззяў тры жмёні мукі й замясіў іх на кроплі вады, разам із сусаным мясам. Паклаў фінікі. Нічога, пад'есьці можна, а смага амаль ня мучыць уначы...

— Матыль-матыль, на мукі, за гарою тры ваўкі, — сказаў ён, успомніўшы сваё малёнства.

— Сіняя-сіняя? — прамармытаў матыль.

— Сіняя-сіняя, — быццам у даўнюю гульні гуляючы, сказаў ён. — Еж.

Дзяўчынка прыпала да пляшкі.

— Ты ня пі многа, — папрасіў Пятрок. — Уначы будзе холадна. — А сам падумаў, што ўначы будзе ці не занадта гарача.

— І тамарынд там сіні?

— Тамарынду там няма, — сказаў ён. — Але там ёсьць лясы. Нешта накшталт гэтых пальмаў, і там іх як зор на небе.

— А што ёсьць яшчэ?

— І яшчэ ёсьць рэкі.

— Што гэта?

— Ты ведаеш, што такое Іхархэр?

— Ведаю. Широкая сухая лагчына.

— Ну вось. А там лагчына шырынёю ў тры Іхархэры. Толькі ня сухая, а поўная вады. І вада гэтая не стаіць. Яна плыве, грукоча, цурчыць, або проста й плаўна рухаецца наперад. Удзень на ёй гуляе сонца. Уначы ў ёй адбіваюцца зоры.

Яна маўчала, быццам абдумваючы нешта.

— Ты дарослы, — сказала Джаміля, — і мне ня можна казаць такое даросламу. Але мне здаецца — ты хлусіш. Такого ня можа быць на зямлі. Ты гэта, напэўна, каб мне было весялей. І яшчэ таму, што бацька так доўга ня йдзе... А твая зямля, напэўна, проста пясок, дзе няма й лужыны. Сорам табе хлусіць. Людзі пустыні ніколі ня хлусяць.

— Я ня хлушу, — сказаў ён. — Ты-ж бачыла міраж? Гэта павётра прыносіць яго зь іншых краёў, дзе шмат дрэваў і вады. Каб дзеці верылі. Ты-ж бачыла? Рэкі, а над імі дрэвы.

— Гэта міраж, — як дарослая, сказала яна.

І тады ён стаў на калёны.

— Слухай, — сказаў ён. — Імём гэтага неба, тваім жыццём я прысягаюся табе, што ўсе мае словы — праўда. Што запраўды ёсьць на сьвеце і балоты, і крыніцы праз гэты дзесяток крокаў, і рэкі, і лясы, і такая зямля, што ўся сіняя.

Яна доўга маўчала. Ён чакаў.

— Я хацела-б туды, — сказала яна. — Пэўна, гэта там і ёсьць рай Алаха. Чаму-ж ты пайшоў адтуль, адхаліб?

— Мянэ выгналі злыя ворагі.

— Я-б такога ніколі не аддала, — ціха сказала яна.

— Таму, што ты ведаеш пустыню.

— А ты?.. Не, я не аддала-б...

І тут гэтыя словы быццам нешта адпусьцілі ў ім. Быццам прарвалася нешта даўнае, даўкае, гнятучае. І ён заплакаў. Бязгучна. Толькі сьлёзы каціліся па шчоках.

— Раскажы, — ціха сказала яна. — І гэтыя... рэкі... значыць, і яны сінія?

— І яны сінія, — гартанна сказаў ён. — Іх шмат. А між іх стаяць лясы. І лясоў таксама шмат. І паміж дрэваў бяжыць шмат ручаінаў. А замест пяскоў там паплавы, і на іх шмат рознакаляровых кветак. А часамі на ўсё гэта падае сьнег... Ты ня ведаеш, што гэта — сьнег. Ён падобны да белае воўны зь міліёнаў мэхары (вярблюдоў)...

Дзяўчынка глядзела на яго, як на таго, хто зьявіўся з казкі. Абхапіла калёны ручаньямі, паклала на іх падбародак, сьхіліла галаву...

Ён расказваў, і перад абмытымі вачыма, далёкае, жывое ўставала тое, што ён тысячы разоў бачыў і адначасова нібы пазнаваў першы раз.

Крыжы на ростанях, вёскі ў барвяных каралях арабін, чырвоная шыпшына ля дарог, начлэжныя коні ў тумане. Балаты, імшары, балаты. Мястэчкі сярод сініх лясоў, масткі над начнымі ручаінамі.

— Я-б хацела туды.

— Ты паедзеш туды, — сказаў ён.

— Добра, — перарывіста сказала яна.

Пятрок захутаў яе й паклаў пад мур. Хай сабе пасьпіць. Стаяла цішыня.

... Ён сядзеў над ёю й пазіраў, як ясьнее над бязьмэжнасьцю трапяткая смуга чароўнага зьзяньня.

Нэдзе там, за пустыняй, за морам, была другая зямля. І ён ня мог безь яе. Яе ня было тут, але яна была.

Зямля-зямля!..

Джаміля думала, што ён зьявіўся з казкі... Гэта праўда... І трэба ратаваць казку, пакўль яна казка, а ня пустыня. Трэба біцца за яе навет з самым д'яблам і памёрці на ейных зялёных лугох, прыгажэйшых за ўсё на зямлі.

Вяртаньне. Толькі вяртаньне. Няхай там нікога няма. Камусьці трэба пачаць.

Ён вытрывае тут і два, і тры дні. Ён вытрывае тут... колькі спатрэбіцца. Ён ня можа не зрабіць гэтага. Таму што ён ня можа аддаць у рабства кудысьці на Чад або ў Танжэр гэты камячок жывога цэла, які вярнуў яму радзіму.

Радзіму, якую таксама нельга аддаць.

І на́вет калі заб'юць, ён памрэ з думкаю пра дзяўчынку і з думкаю пра яе, багаццейшы, чым за ўсе сямнаццаць пустых год.

“Сіняя-сіняя...”.

За градою дзюнаў пачулася частае плясканьне мазолістых вярблюджых ног.

Слоўнік (Vocabulary)

стўкнуць (I) pf. past стўкнуў, -ла, -лі
to strike, to hit

самум, -у (m.) simoom

захутаць (I) pf. past захутаў, -ла, -лі
to wrap, to tuck up

рызыкнуць (I) (pf. of рызыкаваць, I)
to risk

стаўка, -і (f.) stake

выйгрыш, -у (m.) gain, prize

захапіць (II) pf. past захапіў, -ла, -лі
to take, to grab

компас, -у (m.) compass

сарочка, -і (f.) shirt

бэгма прыпусьціць to start to run

пакўтліва (adv.) agonizingly

глыток, глытка (m.) drink, mouthful

закутак, закутку (m.) corner

ссоўваць (I); ссоўваю, -еш, -юць to move
back, to push back

ачуняць (I) (pf. of ачўньваць, I) (in this
case) to regain consciousness

кокан, -у (m.) cocoon

присягацца (I); прысягаюся, -ешся, -юцца
to swear

даўкі, -ая, -ае astringent

гняту́чы, -ая, -ае oppressive

гартанна (adv.) in a hoarse voice

абхапіць (II), pf. past абхапіў, -ла, -лі
to clench, to clasp

на ростанях at the cross-roads

барвяны, -ая, -ае crimson, purple

перарывіста сказаць to speak in a broken
voice

смуга, -і (f.) haze

зьзяньне, -я (n.) radiance, aureole

цэла, -а (n.) flesh, body

радзіма, -ы (f.) fatherland

града, -ы (f.) ridge, range

мазолісты, -ая, -ае toil-hardened, horny

29 — I DATES / ДАТЫ

1. Год / Year

a) Цяпер тры́сяча дзевя́цсот сёмдзе́сят
чацьве́рты год. Now it is 1974 (lit. the 1974th year).

The year is . . . is expressed by the ordinal numeral in the nominative + год.

b) У тры́сяча дзевя́цсот сёмдзе́сят
чацьве́рым годзе. In 1974 (lit. in the 1974th year).

In the year . . . (when the year only is given) is expressed by “y” + the ordinal numeral in the locative case + годзе.

2. Мэсяц і год / Month and Year

У сакавіку тысяча дзевяцьсот
васямнаццатага году.

In March of 1918.

In the month of the year . . . is expressed by "y" + the name of the month in the locative case + the ordinal numeral in the genitive + году.

3. Дзень і мэсяц / Day and Month

Каторага сёння?

What is the date today?

Сёння пятага лютага.

Today is the 5th of February.

The date (of the month) is . . . is expressed by the genitive masculine of the ordinal numeral, agreeing with the noun "дня" . . . which is understood.

4. Дзень, мэсяц і год / Day, Month, and Year

Калі нарадзіўся Янка Купала?

On what date was Janka Kupala born?

Янка Купала нарадзіўся восьмага
ліпеня тысяча восемсот
восемдзесят другога году.

Janka Kupala was born on July 8th, 1882.

On the . . . day of the month of . . . in the year . . . is expressed by the genitive masculine of the ordinal numeral for both the month and the year + году.

5. Since . . . is expressed by "ад" with the genitive, e.g.:

Яны жывуць у Канадзе ад ліпеня тысяча
дзевяцьсот сорок дзявятага году.

They have lived in Canada since July,
1949.

6. From . . . to . . . is expressed by

"ад" (+ the ordinal numeral in the genitive)

"да" (+ the ordinal numeral in the genitive), e.g.:

Турыстыя былі ў Мэнску ад пятага да
дванаццатага травеня.

The tourists were in Miensk from the fifth
to the twelfth of May.

29 — II EXPRESSIONS OF AGE / ВЫРАЗЫ ВЕКУ

a) The subject of the English sentence must be expressed in the dative (see § 11-I, 3. c), e.g.:

Колькі табе гадоў?

How old are you?

Мне сямнаццаць.

I am seventeen.

Дзіцяці адзін год.
Яму тры гады.
Ёй дзевяць гадоў.

The child is one year old.
He is three years old.
She is nine years old.

b) The past and future tenses are expressed by **было** and **будзе** respectively, e.g.:

Ігнатку **было** тры гады.
Сымону **будзе** дваццаць пяць.

Ihnatka was three years old.
Symon will be twenty-five.

29 — III TIME OF DAY — ON THE HOUR / ВЫРАЗЫ ЧАСУ

The time of the day is expressed in Byelorussian with ordinal numerals, e.g.:

1. Каторая гадзіна цяпер? або
Колькі часу цяпер?

What time is it now?

а) Цяпер **першая** (. . . **пятая**,
дванаццатая) гадзіна.

It is one (. . . five, twelve) o'clock.

б) Чверць (**або** **пятнаццаць**) да
трэйцае.

A quarter (or 15 minutes) to three.

Палавіна **трэйцае**.

Two thirty.

Тры чвэрці (**або** сорок пяць
часінаў) па **другой**.
Або — чверць да **трэйцае**.
Ці — бяз чвэрці **трэйцае**.

A quarter to three.

Пяць (мінутаў **або** часінаў) да
чацьвёртае.

Five minutes to four.

Пяць (мінутаў **або** часінаў) па
чацьвёртай.

Five minutes after four.

2. А каторай гадзіне?

At what time?

а) А дванаццатай дня.
А другой (... пятай) дня.
А шостаі (... адзінаццатай) вечара.
А дванаццатай ночы. (А поўначы.)
А трэйцяй ночы.
А палавіне пятай раніцы.

At twelve o'clock noon.
At 2:00 (. . . 5:00) p.m.
At 6:00 (. . . 11.00) p.m.
At midnight.
At 3:00 a.m.
At 4:30 a.m.

б) Чверць да (па) пятай вечара.
Дваццаць пяць да (па) першай дня.

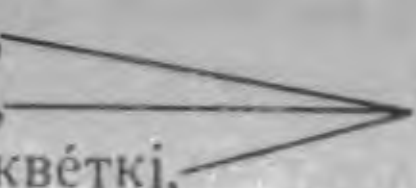
At a quarter to (after) 5 p.m.
At twenty-five minutes to (after) 1:00 p.m.

NOTE: For the word "minute" either **часіна** or **мінута** can be used.
For the word "second" either **хвіліна** or **сэкунда** can be used.

29 — IV THE PAST TENSE OF THE VERB WITH THE CONJUNCTION “КАБ” ПРОШЛЫ ЧАС ДЗЕЯСЛОВА З ЗЛУЧНІКАМ “КАБ”

1. У беларускай мове ў даданных сказах **мэты** або **ўмовы**, што пачынаюцца злучнікамі “каб”, дзеяслоў **заўсёды** стаіць у **прошлым часе** незалежна ад таго, у якім часе выражана дзейнасьць галоўнага сказу, прыкл.:

Я паліваю кветкі,
Я палівала кветкі,
Я буду паліваць кветкі, **каб** добра расьлі.

Каб каза не скакала, то-б нагі не зламала.

2. Прошлы час з злучнікамі “каб” ужываецца і пасля дзеясловаў, што выражаюць боязь, пажаданьне, просьбу або загад, прыкл.:

Баюся, **каб** пачка не прапала.
Ён хоча, **каб** ягоны сын быў лекарам.

Яны прасілі, **каб** вы зайшлі да іх.
Настаўнік сказаў, **каб** вучні ціха сядзелі.

3. Калі-ж у галоўным і даданым сказах той сам дзейнік, пасля “каб” выказнік выражаецца неазначальнікам, прыкл.:

Яны паехалі ў Атаву, **каб** адвэдаць сяброў. Мы сядзем, **каб** адпачыць.

***

1. In subordinate clauses of **purpose** or **condition** introduced by “каб”, the verb is used in the **past tense**, regardless of the tense in the main clause. Thus:

Настаўнік тлумачыць лекцыю, **каб** мы ўсё зразумелі.

The teacher **explains** the lesson so that we **understand** everything.

Настаўнік **вытлумачыў** лекцыю, **каб** мы ўсё зразумелі.

The teacher **explained** the lesson so that we **understood** everything.

Настаўнік **вытлумачыць** лекцыю, **каб** мы ўсё зразумелі.

The teacher **will explain** the lesson so that we **shall understand** everything.

Вытлумачце лекцыю, **каб** мы ўсё зразумелі.

Explain the lesson so that we **understand** everything.

2. After verbs expressing **desire**, **request**, or **command** the conjunction “каб” followed by a verb in the **past tense** is also used, e.g.:

Ён хоча, **каб** ягоны сын быў лекарам.

He wants his son to be a doctor.

Настаўнік сказаў, **каб** вучні ціха сядзелі.

The teacher said that the students should sit quietly.

3. The **infinitive** is used in the subordinate clause **instead** of the **past tense** when the **subjects** of the main and the subordinate clauses **are the same**, e.g.:

Яны паехалі ў Атаву, каб адвэдаць сяброў.   They went to Ottawa to see their friends.

Мы сядзем, каб адпачыць.   We shall sit down to rest.

29 — V PUNCTUATION MARKS IN BYELORUSSIAN ЗНАКІ ПРЫПЫНКУ ПАБЕЛАРУСКУ

1. Period (.)	кропка або пункт.	7. Dash (—)	працяжнік.
2. Exclamation mark (!)	клічнік.	8. Dots (. . .)	шматкроп'е або
3. Question mark (?)	пытальнік.		недаказ.
4. Comma (,)	коска.	9. Brackets ( )	дужкі.
5. Semicolon (;)	кропка з коскай або пункт з коскай.	10. Quotation marks (" ")	двукосьсе.
6. Colon (:)	двукроп'е або два пункты.	11. Hyphen (-)	злучок

All these punctuation marks **except commas** are used in Byelorussian **according to** rules similar to those by which they are used in English.

The **use of the comma** in Byelorussian **substantially differs** from that in English. Look at rule 29-VI.

29 — VI SOME IMPORTANT RULES FOR THE USE OF THE COMMA ИН ВАЖНЕЙШИЕ ВЫПАДКИ, КАЛІ ТРЭБА СТАВІЦЬ КОСКУ

Коска ставіцца ў сказе:

1. Паміж **аднолькавымі часьцінамі** сказу (дзейнікамі, выказнікамі, дапаўненьнямі, азначэньнямі, акалічнасьцямі) —

а) Калі яны **ня зьвязаныя** ніякім **злучнікам**, прыкл.:

Муры, дзьве халупы, стаўні былі разбураныя.
Восень халодная, чорная, хмурная сьнеца ціха, нячутна штадзень.

б) Калі яны зьвязаныя злучнікамі **а, але** або **ды (= але)**:

Болей слухай, **а** мэней гавары! Мы пойдзем, **але** ня будзем баўіцца.
Брат прыехаў, **ды** не надоўга.

в) Калі яны зьвязаныя злучнікамі: **і, ды (=і), ні, або, ці, то...** ужытымі больш, як **адзін раз**, прыкл.: Ідзем сягоньня ў школу **і** я, **і** ён, **і** ты. **Або** грай, **або** грошы аддаў! **То** лясок, **то** луг, **то** поле, **то** лужок зялёны. У раннюю вясну **ні** ў полі, **ні** ў лесе няма **ні** ягад, **ні** грыбоў.

УВАГА 1. Калі “і, ні, ці” паўтараюцца **толькі два разы** й няма далей паясьняльных словаў, **коскі можна ня ставіць**, прыкл.:

І кабáн **і** воўк — каштоўны здабы́так.
Рыгор **ці** нічога не адка́зваў **ці** жартаваў.

УВАГА 2. Ня ставіцца коскі таксама перад “і, ні, ці, то” ў такіх выразах, як:

і так **і** сяк, **і** туды́ **й** сюды́, **і** сьмех **і** грэх; **ні** жывы́ **ні** мёртвы, **ні** рыба
ні мяса, **ні** канца́ **ні** кра́ю; **ці** туды́ **ці** сюды́, **то** туды́ **то** сюды́, **то** так **то**
сяк, **то** ўзад **то** ўпéрад і г. д.

Калі-ж злучнікі **і/й, ды, то**, а таксама разлучальныя **або, ці** — **ужыты толькі раз**,
коскі перад імі **ня ставіцца**, прыкл.:

Сымон піша **й** чытае. Гэта Янка **ці** Юрка? Мары́нка рысуе розныя крэ́скі **ды**
малюе іх алаві́камі або вадзя́нымі хва́рбкамі.

УВАГА 3. Перад паясьняльнымі “або”, “ці” (тымі, заміж якіх можна ўжыць словы
“гэта значыць”) **заўсёды ставіцца коска**, прыкл.:

Рэкі належаць да двух вадазбораў, **або** басэйнаў (г. зн. басэйнаў).

2. На выдзяленьне зваротку (звароткам завецца слова, што абазначае імя асобы або назоў прадмету, да якога зварачаюцца з мовай), прыкл.:

Хочаш піць, малёнькая? Гэй ты, **Нёман**, наша рака́!
Бўсел, бўсел, клёка-клёка, дзе ты жыў?

3. На выдзяленьне пабочных словаў і сказаў (гэта значыць такіх словаў, што выра-
жаюць у сказе нейкую пабочную ўвагу, паясьненьне), прыкл.:

Садок быў, **праўда**, невялічкі. Зачыні, **калі ласка**, дзьвэ́ры.
Гэта ты, **напэўна**, каб мне было весялёй.

4. Пасьля **выклічнікаў: ох, ой, гэй, о . . .**, калі пасьля іх не стаіць клічнік, прыкл.:

О, край родны, край прыгожы!
Ого-го-го, брат! — дзя́дзька ка́жа, — цяпéр зіма́ напэўна ляжа.

УВАГА. Калі выклічнік цесна звязаны ў вымаўленьні зь іншым словам, дык коска
ставіцца не пасьля выклічніка, а пасьля гэтага слова, прыкл.:

Гэй ты, сонца, гары́ ад зары́ да зары́, . . .
Ой ты, ве́цер, ня шумі́ . . .

5. Коска ставіцца пасьля адмоўя “не”, што адказвае ангельскаму “no”, і пацьвяр-
джальных словаў: **так, але́** = yes, прыкл.:

Не, гэта ня ё́н! **Так, так**, іна́чай быва́ла, не называ́ўся забы́тым мой край.
Але́, гэта было так.

6. Коскамі выдзяляюцца **прымётныя** й **дзеяпрымётныя** словазлучэньні (прыметнікі й дзеяпрыметнікі разам з паясьняльнымі словамі), калі яны стаяць пасля назоўніка, да якога яны датычаць, прыкл.:

Паабáпал дарогі стаіць лес, **сівы́ ад шэра́ні**.
Дзед, **звычайна вельмі гаваркі**, цяпе́р маўча́ў.
Стары́я хвоі, **аброслыя мохам**, гарэ́лі, як сьвёчкі.

УВАГА. Прыметныя й дзеяпрыметныя словазлучэньні перад словам, да якога датычаць, аддзяляюцца коскамі толькі тады, калі можна падставіць дзеяпрыслоўі “бўдучы”, ці “бўўшы”, прыкл.: **поўны новых сіл і сьвётлых надзе́яў**, я сьме́ла йшоў напе́рад.

7. Дзеяпрыслоўныя словазлучэньні заўсёды выдзяляюцца коскамі:

Паба́чыўшы мяне́, Га́лас завіляў хвастом.
Ходзіць сьве́кар па двару́, **рашчасáўшы бараду́**.

УВАГА. Адзіночныя дзеяпрыслоўі таксама выдзяляюцца коскамі, за выняткам толькі тых дзеяпрыслоўяў, што адказваюць на пытаньне “**як? якім чынам? у якім ста́не?**”, прыкл.: Ён ішоў **кульга́ючы** (як?). Але — **Памы́ўшыся** (калі?), хлопчык лёг спаць. (Глядзецце § 28-IV, 7).

8. Коскамі выдзяляецца **прыда́так** (пры асаблівым падчыркненьні прыдатак выдзяляецца працяжнікамі). **Прыдатак** — гэта азначэньне, выражанае звычайна назоўнікам (адным або з паясьняльнымі словамі), які стаіць у тым самым склоне, як і тое слова, да якога ён датычыць, прыкл.:

Заста́ўся адзін сын, **сірата́**. Або — Заста́ўся адзін сын — **сірата́**.
Васі́ль, **брат майго ся́бры**, вельмі любіць палява́ньне.
У яго, **Пётрака**, ніколі ня было ні жонкі, ні дзяце́й.

УВАГА 1. Прыдатак, выражаны **собскім** назоўнікам (імя, прозьвішча, назоў), **выдзяляецца** коскамі толькі пасля **асабовых** займеньнікаў. **Пасля** назоўнікаў коскі перад ім ня ставіцца, прыкл.:

Яго, **Антося**, любілі ўсе дзе́ці.

Але: Дзя́дзьку **Антося** любілі ўсе дзе́ці. Рака́ **Дняпро** ўпада́е ў Чорнае мора.
Гора́д **Віцебск** стаіць на раце́ Заходня́й Дзьві́не.

УВАГА 2. Прыдатак, калі выражаны адным **агульным** назоўнікам без паясьняльных словаў ды стаіць **пасля назоўніка**, да якога датычыць, часта **далучаецца** да гэтага назоўніка **злучком**, прыкл.: Гуляе **вэцер-свавольнік**. Сьпе́вам-гома́нам і зва́нам поўні́цца ўвесь сьвет. Шуміць **бярозка** над **Бярозай-ракой**. Эй ты, **Не́ман-рака́**, ці ты ду́маў, ці сьніў...

9. Коскамі выдзяляюцца адасобненыя акалічнасьці, што паясьняюць папярэднія акалічнасьці, прыкл.:

Нэдзе там, **за пустыняй, за морам**, была другая зямля.
Калісьці, **даўным-даўно**, праз усю Эўропу прайшлі ледавікі.
Доўга, **навет цэлыя гадзі, чуваць пах** ляснога пажару.

10. Коскай аддзяляюцца сказы ў складана-злучаных сказах без розьніцы, ці гэтыя сказы звязаныя злучнікамі, ці без злучнікаў. **Складана-злучанымі** сказамі зьвязваюцца тыя сказы, што складаюцца з колькіх **раўназначных простых** сказаў, **незалежных** адзін ад аднаго, прыкл.:

Неба сьеяла цяпло, **цёплы дожджык** цярушыў.
У думках **радасна было, беглі песьні** ад душы. (Купала)

Або: Тут рэчка пад бокам, і **процьма ў ёй** рыбы.

11. Коскамі аддзяляюцца даданыя сказы ад галоўнага (у складана-залёжных сказах), прыкл.:

Люблю я дарогі, што **лёглі між гор**. Я ня ведаю, **калі ён прыйдзе**. Тое места, **дзе мы плавалі**, вельмі мне спадабалася.

УВАГА 1. Складаны сказ, у якім адзін просты сказ незалежны, а рэшта простых сказаў **залежаць** ад яго й паясьняюць яго, завецца **складана-залёжным**. Залежны сказ, што паясьняе незалежны сказ, завецца **даданым** сказам, а незалежны сказ, які ён паясьняе, завецца **галоўным**.

УВАГА 2. Аднолькавыя даданыя сказы, звязаныя **адзіночным** злучнікам **і (й), ды (=і), ці, або . . .** коскамі **не разьдзяляюцца**, прыкл.:

Добра было прыслухоўвацца, як адарвецца **каменьчык** з **высокага бэрагу** і ўпадзе ў **ваду** ды прыўскочыць **шчупак** з **вады** ў **пагоні** за **палахліваю** **рыбкаю**.

12. Коскамі аддзяляюцца таксама —

- а) **Няпоўныя** сказы, што пачынаюцца злучнікамі: **як, як-бы, бы, быццам-бы**, прыкл.:

Сьнег блішчыць, **як халодная сталь** (М. Багдановіч).

Як-бы на колы **вада тая**, ідзе ды ідзе Міхал у **вабходы** (Я. Колас).

Сэрца **ныла, бы з нуды** (Я. Купала).

Дзяўчынка не **адыходзіла** ад **маткі**, **быццам-бы** баючыся **яе адну пакінуць** (І. Мележ).

- б) **Склонавыя формы назоўнікаў або займеньнікаў** з прыназоўнікамі: **апрача, акрамя, за выняткам, заміж і іншыя**, прыкл.:

У **хаце, апрача бабкі Насты**, нікога **ня было** (Я. Колас).

Усе прайшлі на час, **за выняткам** **двух хлапцоў**.

Вазьмі **шапку, заміж** **капялюша!**

**
*

Commas are used in sentences in the following cases:

1. To separate identical parts of the sentence (subjects, predicates, objects...):

a) When there are no conjunctions between them, e.g.:

На сталé ляжаць кнігі, сшыткі, алавікі.	There are books, notebooks (and) pencils on the table.
Зося напісала лісты брату, сястры, сяброўцы.	Zosia wrote letters to her brother, to her sister (and) to her girlfriend.

b) When identical parts of a sentence are joined with the conjunctions **а** (and), **але** (but), and **ды** (= **але**), e.g.:

Спачатку падумай, а потым адказвай.	Think first, and then answer.
Мы пойдзем да іх, але ня будзем доўга баўіцца.	We shall go to them, but we shall not stay long.
Брат прыехаў, ды не надоўга.	My brother came, but not for long.

c) When identical parts of a sentence are joined with the repeatable conjunctions: **і**, **ды** (= **і**), **ні**, **то**, **або** (or), **ці** (or) ..., e.g.:

Ганну праводзілі і мама, і тата, і Янка.	Mother, father and John were seeing Hanna off.
У лесе ня было ні грыбоў, ні ягад.	There were no mushrooms or berries in the forest.
Ад шчасця яна то плакала, то сьмяялася.	She was (now) crying and (now) laughing from happiness.
Або пазвані мне, або напішы.	Either phone me or write me.

NOTE 1. Commas are not used in such expressions as:

І так і сяк	(this way and that way),
ні туды ні сюды	(neither one way nor the other),
то так то сяк	(now like this, now like that), etc.

For more examples look at the Byelorussian text § 29-VI, 1b.

NOTE 2. When the conjunctions **і**, **ды** (= **і**), **ні**, **то**, **або** *(or), **ці** *(or) are used only once in the sentence, a comma is not needed, e.g.:

Зося й Марынка любяць рысаваць крэскі ды размалёўваць іх алавікамі або вадзянымі хвэрбками.	Zosia and Marynka like to draw flowers and to colour them with either pencils or watercolours.

*NOTE 3. “**Або**, **ці**” may also have the meaning “that is”, and in this case they are always preceded by a comma, e.g.:

Беларускія рэкі належаць да двух вадазбораў, **або** басэйнаў.

2. A comma precedes and follows an address, words denoting persons or things to which the speech is addressed, e.g.:

Кладзіся спаць, **сынку**.
А псік, **коце**.

Go to bed, my little son.
Go away, kitty.

3. A comma precedes and follows **parenthetical words** (words inserted in a sentence, which not being a part of the sentence, express only an additional remark or explanation), e.g.:

Дом быў, **праўда**, невялікі.
Калі **ласка**, зачыні дзвярэы.

The house, I must admit, was not big.
Please shut the door.

4. Commas (or exclamation marks) follow interjections such as: — **ой, о, ох, гэй...**, e.g.:

О, край родны, край прыгожы...
Ой ты, вёцер, ня шумі.

Oh, my native country, beautiful country...
Oh, wind, do not blow.

NOTE. When the interjection is pronounced jointly with the following word, a comma follows this word instead of the interjection: **ой ты, вёцер**.

5. A comma always follows the affirmative particles "**алé**" or "**так**" (yes) and the negative particle "**не**" meaning "**no**", e.g.:

Так, так, былі іншыя часы.
Алé, гэта было так.
Не, гэта ня ён.

Yes, yes, there have been different times.
Yes, it was so.
No, it is not he.

6. **Adjectives and participles**, when they are used with descriptive words and follow the noun they qualify, are separated by commas, e.g.:

Дзед, **звычайна вельмі** гаваркі, цяпер
маўчаў.

The old man, usually very talkative, was now silent.

Старыя хвой, **аброслыя мохам**, гарэлі,
як сьвэчкі.

Old pine trees, covered with moss, were burning like candles.

7. **Verbal adverbs**, when used with descriptive verbs, are always separated by commas, e.g.:

Зрабіўшы хатняе заданьне, мы
пайшлі ў кіно.

Having done our homework, we went to the movies.

Ог — Мы пайшлі ў кіно, **зрабіўшы**
хатняе заданьне.

NOTE. Verbal adverbs without descriptive words, excepting those which answer the question "**як (how)?**", and which usually stand at the end of the sentence, are also separated by commas, e.g.:

Ён ішоў кульгаючы (**як?**).
But — Памыўшыся (**калі?**), хлопчык
лёг спаць.

He walked limping.
Having washed himself, the little boy went to bed.

8. Commas (or dashes) **separate appositions** — attributes expressed by nouns (with or without the descriptive words) which always agree in case with the words they qualify, e.g.:

Васіль, **брат** майго сябры, вельмі
любіць паляваць.

Vasil, my friend's brother, really likes
to hunt.

У яго, **Пётрака**, ніколі ня было ні
жонкі, ні дзяцёй.

He, Petrak, never had either a wife
or children.

NOTE 1. Christian and family names or names of cities, rivers etc. are preceded with a comma only after personal pronouns. Otherwise commas are not used, e.g.:

Яго, **Антося**, усё любілі.
Дзядзьку **Антося** ўсе любілі.
Ракá **Дняпро** ўпадае ў Чорнае мора.

He, Antos, was liked by everybody.
Everybody liked Uncle Antos.
The Dniapro River runs into the Black Sea.

NOTE 2. When attributive nouns have no descriptive words and follow the noun they qualify, they are joined to those nouns with a hyphen, e.g.:

Уцяка́й, мароз-дзяду́ля!
Стаіць бярозка над Бярозай-**ракой**.

Go away, Grandfather Frost!
The small birch stands (grows) by the River
Biaroza.

9. **Adverbial modifiers** describing other adverbs are separated by commas, e.g.:

Не́дзе там, **за пусты́няй, за морам**,
была́ другáя зямля́.
Калісьці, **даўным-даўно**, праз усю
Эўропу прайшлі ледавікі.

Somewhere beyond the desert and the sea,
there was another land.
Once upon a time, long, long ago, glaciers
moved through all of Europe.

10. In **compound sentences** (складана-злучаных), commas separate independent clauses regardless of whether they are joined by a conjunction or not. For example:

Сьвяці́ла сонца, цёплы дождж ішоў.

The sun was shining and a warm rain was
falling.

Га́нна пайшла ў тэатр, а Вэ́ра
застала́ся дома.

Hanna went to the theatre, but Vera
remained at home.

11. Commas are also used in **complex sentences** (складана-залёжных сказах) to separate dependent clauses from the independent clause. For example:

Я ня ве́даю, дзе ё́н жыве́.
Тое ме́сца, дзе мы пла́валі, вельмі
мне спадаба́лася.

I do not know where he lives.
I really liked the place where we swam.

NOTE. Between identical dependent clauses joined with the unrepeatable conjunctions *і* (й), *ды* (=i), *або* or *ці*, a comma is not used. For example:

Ё́н нічо́га ня пі́ша, ка́лі пры́едзе
яго́ны ся́бра ды ка́лі яны́ бу́дуць
у нас.

He does not write anything about when his
friend will arrive and when they will
come to us.

12. Commas always separate phrases beginning with the words **як, як-бы, быццам-бы, апрача, за вы́няткам, заміж...**, e.g.:

І кожны вёсел, лёгка, **як** пташка, хоць працуе, **як** тая мурашка.

And everybody feels as happy (and) as light as a bird, although everyone works like an ant.

У хаце, **апрача** бабкі, нікога ня было.

Besides grandmother, there was no one at home.

Усё прыйшлі на час, **за вы́няткам** аднаго хлопца.

Everybody came on time, except one boy.

Вазьмі шапку, **заміж** капялюша!

Take a cap instead of a hat.

Дзяўчынка не адыходзіла ад маткі, **быццам-бы** баючыся яе адну пакінуць.

The little girl did not move from her mother, as if being afraid to leave her alone.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 301. а) Вуснае. Пёршыя два радкі настаўнік чытае ўголас, а вучні па адным паўтараюць. Далейшыя радкі вучні чытаюць самі.

1. 1905 год;	у 1905 годзе;	ад 1905 году да 1914.
2. 1916 год;	у 1916 годзе;	ад 1916 году да 1941.
3. 1937 год;	у 1937 годзе;	ад 1937 году да 1949.
4. 1954 год;	у 1954 годзе;	ад 1954 году да 1968.
5. 1863 год;	у 1863 годзе;	ад 1863 году да 1918.

б) Дома перапішэце скáзы паводля ўзору.

УЗОР: 1. Тысяча дзевяцьсот пяты год; у т́ысяча дзевяцьсот пятым годзе; ад т́ысяча дзевяцьсот пятага году да т́ысяча дзевяцьсот чатырна́ццатага.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 302. а) У кля́се вучні па адным чытаюць скáзы ўголас, да́ты, пада́дзеныя паангэ́льску, вымаўляюць пабелару́ску. Дома скáзы гэтыя запісваюць, лікі пішучы словамі.

1. Сёньня the 10th of July, а за т́ыдзень on the 17th of July мы паляце́м у Эўропу.
2. Ён нарадзіўся on the 29th of January 1952 г., а ягоны дзяду́ля on the 10th of February 1889.
3. Ма́я сяброўка й я нарадзі́ліся ў вадным годзе — 1954, толькі я нарадзі́лася on the 12th of March, а ма́я сяброўка on the 2nd of March.

б) Перапішэце скáзы, дáты напішэце словамі.

1. Два вялікія беларускія паэты Янка Купáла й Якуб Колас нарадзіліся ў тым са-
мым годзе — у 1882-ім.
2. Пёршая друкаваная кніга ў беларускай мове — Стары Запавёт Бібліі — была
выдадзеная ў 1517 годзе. Переклаў яе ў беларускую мову й выдрукаваў Франь-
цішак Скарына.
3. У 1905 годзе Янка Купáла надрукаваў свой першы верш “Мужык”.
4. 25 сакавіка 1918 году Беларуская Рада Кангрэсу абвесьціла Беларусь незалеж-
най дзяржавай — Беларускай Народнай Рэспублікай ((БНР).
5. 30—X 1921 году ўрачыста быў адчынены ў Мэнску Беларускі Дзяржаўны Ўні-
версытэт.
6. Другая сусьветная вайна пачалася ў верасьні 1939 году, а скончылася ў тра-
вені 1945 году.

- в) 1. У 1956 годзе выдатнаму беларускаму пісьменьніку й вучонаму Кандрату Кра-
півэ скончылася 60 гадоў ад дня нараджэньня.
2. У 1973 годзе ўвесь беларускі народ у Беларусі і за ёйнымі межамі адзначаў
800-тыя ўгодкі ад дня сьмерці выдатнае беларускае асьветніцы й патронкі бела-
рускага народу — сьвятое Ефрасіньні Полацкае.
3. Паэт Максім Багдановіч нарадзіўся 9 сьнежня 1891 году, а памёр 25 травеня
1917 году, калі яму было ўсяго 25 гадоў жыцьця.

г) У клясе вуснае. Дома перапішэце пытаньні ды адкажэце на іх пісьмова. Глядзэце
ўзор.

1. Калі ты нарадзіўся (нарадзілася)?
2. Калі нарадзілася твая сястра?
3. Калі нарадзіўся твой брат?
4. Калі нарадзілася твая сяброўка (твой сябра)?

УЗОР. Я нарадзіўся сёмага красавіка трысяча дзевяцьсот шэсьцьдзесят другога
году.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 303. Вуснае. Вучні ўголос паўтараюць за настаўнікам.

1. Колькі табе гадоў?
2. Колькі гадоў твайму брату?
3. Колькі гадоў ягонаі сястры?
4. Колькі гадоў вашаму сабаку?

Мне 10 гадоў.
Майму брату 17 гадоў.
Ягонаі сястры 4 гады.
Нашаму сабаку толькі 1 год.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 304. а) Перапішэце выразы ды зьмяніце іх паводля ўзору.

УЗОР. Адзінаццацігадовая дзяўчынка — дзяўчынцы адзінаццаць гадоў.

1. Дзесяцігадовы хлопчык.	3. Стагадовы дуб.
2. Васьмімёсячнае дзіця.	4. Шасьцідзесяцігадовы чалавёк.

б) Утвораныя звароты напішэце перш у прошлым часе, а тады ў будучым.

УЗОР. Дзяўчынцы было адзінаццаць гадоў. Дзяўчынцы будуць дванаццаць гадоў.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 305. а) У клясе фанэтычнае. Дома перапісаць пытаньні й адказы.

Каторая цяпер гадзіна?

1. Цяпер чацьвёртая гадзіна.
2. Цяпер палавіна другое.
3. Цяпер восьмая гадзіна вечара.
4. Цяпер бяз чвэрці шостая.

Каторая гадзіна была, калі ты
вярнуўся дамоў?

1. Было пятнаццаць часінаў да дванаццатай.
2. Было чверць да дванаццатай.
3. Было тры чвэрці па адзінаццатай.

б) Напішэце, каторая гадзіна была гадзіну перад тым часам, які дадзены ў вадказах у пункце а).

в) Каторая гадзіна будуць гадзіну пасля?

г) Ператлумачце дадзеныя выразы часу ў беларускую мову. Усё лічбіны пішэце словамі.

1. 12:15	4. 3:45	7. a quarter to 5:00
2. 1:22	5. 26 minutes to 4:00	8. 10 minutes to 11:00
3. 2:30	6. 20 minutes to 6:00	9. 7 minutes past 1:00

г) Адкажэце на пытаньні, адвольна падбіраючы час з пўнкту г).

УЗОР. А каторай гадзіне адлятае твой самалёт?

Мой самалёт адлятае у 26 часінаў пэрад чацьвэртай.

1. А каторай гадзіне адлятае твой самалёт?
2. А каторай гадзіне пачынаецца лэкция?
3. А каторай гадзіне пачынаецца пэршы сэанс у кіно?
4. А каторай гадзіне прыйшоў цягнік?
5. А каторай гадзіне ты вярнуўся дамоў?
6. А каторай гадзіне скончыўся мэч?
7. А каторай гадзіне адплыў вадаплаў?
8. На каторую гадзіну йдзеш да лэкара?
9. А каторай гадзіне ў цябэ спатканьне з адвакатам?

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 306. У школе вўчні чытаюць гўтарку па ролях, дома вўчацца яé, каб на другі раз у школе магчы вёсьці гэтую гўтарку напамяць.

КАТОРАЯ ГАДЗІНА?

Васіль: Сымон, каторая гадзіна ў цябэ?

Сымон: За дзёсяць пятая.

Васіль: А ў мяне пятая ўжо.

Сымон: Твой гадзіньнік сьпяшаецца.

Васіль: Ня можа быць, гэта хіба твой позьніцца.

Сымон: Не, і гэтага ня можа быць. Мой гадзіньнік добры. Заўсёды добра паказвае час. А сёньня я чуў сыгнал у радыё, як пэршую гадзіну падавалі. Глянуў, і на маім гадзіньніку была якраз роўна пэршая.

Васіль: Ну, значыцца, мой сьпяшаецца. Пасьля таго, як я зрабіў экспэрымэнт, каб пабачыць, які ваданепранікальны мой гадзіньнік, ды даў зь ім нырца, ён пачаў пакрысе позьніцца, а сёньня, бачу, зьмяніў курс, сьпяшаецца.

Сымон: Ты брátка, хутчэй нясі яго да ма́йстра, да гадзіншчыка. Я знаю дзядзьку, які бязь ніякіх экспэрымэнтаў пайшоў плаваць з гадзіньнікам. Нуй бывай. Гадзіньнік зусім стаў.

Слоўнік (Vocabulary)

гадзіньнік сьпяшаецца the watch (clock) is fast	ваданепранікальны, -ая, -ае waterproof
гадзіньнік пазьніцца the watch is slow	даць нырца to dive
гадзіньнік добра паказвае час the watch shows the right time	курс, -у (m.) course, (in this case) direction
сыгнал, -у (m.) signal	майстар гадзіньнікаў or гадзіншчык, -а (m.) watchmaker
экспэрымэнт, -у (m.) experiment	гадзіньнік стаў the watch stopped

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 307. а) Прачытайце скáзы, а тады перапішэце. Падчыркнеце дзеясловы ў скáзах з “каб” іх азначае іхны час.

1. Дзэці паскладалі ўсе дэталы, каб не выгаралі на сонцы. 2. Вазьмеце парасон, каб ня змоклі. 3. Ня знімі дзіх з рукі май, каб не давялося самому. 4. Ён надзеў шапку й рукавіцы, каб было цёпла. 5. Мы піста паліваем гарод, каб усё добра расло.

б) Прачытайце скáзы, а тады перапішэце іх у прошлым і будучым часе.

1. Янка просіць тату, каб тата купіў яму самакát. 2. Гароднік падстрыгае дрэўцы, каб хораша выглядалі. 3. Мы часта хварбуем вокны, каб ня гнілі. 4. Трэба настаўіць будзіньнік, каб пабудзіў за пятнаццаць шостая. 5. Яны просяць, каб мы часта пісалі. 6. Наш дзядзька хоча, каб сын быў земляробам. 7. Жадаем вам, каб вы ўсе былі здаровыя й шчаслівыя.

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 308. Перапішэце вёршыкі, ставячы дзе трэба адпаведныя знакі прыпынку.

1. ПЕСНЯ ВЯСНЁ

Уцякай мароз дзядуля
Чуеш ты стары ці не
На пагорках булі гулі
Песьні чуюцца вяснё
Звоніць скáча як дзіцятка
Гэты жэўжык ручаёк.
На яго бы тая матка
Сонца кідае свой зрок

2. ЛЯГЕРНАЯ ПЕСЕНЬКА

Нас кліча вясёлае
поле і гай
бывай-жа да восені
школа бывай
А заўтра цягнік наш
пакоціць удаль
дзе сонца гуляе
дзе пэніць вада.

Я. Колас

ДОКТАР ФРАНЬЦІШАК СКАРЫНА

Найсвятлейшая духовая постаць Беларўсі XVI стагодзьдзя, “залатога вёку” старога беларўскае культуры — гэта выдатны вучоны-гуманісты ды піянер друку на беларўскай зямлі доктар Франьцішак Скарына.

Нарадзіўся ён каля 1485 году ў Полацку, у заможнай купецкай сям'і. Пёршыя асновы навукі ў мовах беларускай, царкоўнаславянскай ды лацінскай малады Скарына здабываў у родным Полацку. У 1504 годзе падаўся ён на філіязафічны факультэт, ці як ён тады зваўся — факультэт "сямі навук" вызваленых, Кракаўскага ўніверсітэту. Вызваленыя навукі тады абыймалі граматыку, лёгіку, рыторыку, музыку, арытмэтыку, геаметрыю й астраномію. Пасля атрымання дактарату ў галіне вызваленых навук, Скарына вывучаў і медыцыну ды ў 1512 годзе ў Італіі, на слаўным тады Падуанскім універсітэце, здабыў свой другі дактарат — лекарскіх навук.

Высокая асьвета, шматбаковыя зацікаўленьні пры вялікіх здольнасьцях — аснову для нязвычайна шырокае дзейнасьці доктара Скарыны, якія ахапілі розныя галіны, як друкарства, літаратуру, мову, мастацтва, тэалёгію, права, медыцыну, астраномію, батаніку. Выдátнага, высокае навукі мўжа з пашанаю сустракалі ў каралёўскіх дварах. А зьвёдаў Скарына за сваім жыцьцём каля дзесяцёх краёў Еўропы — ад Даніі ды Італіі на захадзе да Маскоўшчыны на ўсходзе.

У караля Даниі, Швэдыі й Нарвэгіі Ганса доктар Скарына быў за сакратарэ, а у віленскага біскупа Яна — і за сакратарэ, і за надворнага лекара. Як выдатнага мужа прыймаў ды захапляўся ягонай вучонасьцяй прускі гэрцаг Альбрэхт. Кароль і вялікі князь Жыгімонт Казімеравіч адмысловымі прывілейнымі граматамі ўзяў Скарыну, як мужа высокае навукі, пад сваю асабістую апеку. У караля-ж Аўстрыі, Чэхіі й Вугоршчыны Фэрдынанда I наш вучоны быў за садаўнік-батаніка на Градчанах у Празе. Вялікае няўдачы затое дазнаў доктар Скарына ў Маскве. Там, на загад маскоўскага князя Васіля Іванавіча, кнігі ягоныя сканфіскавалі ды як гэрэтычныя публічна спалілі.

Ня глѣдзячы на тое, што, дзеля высокае адукáцыі ды выдáтных здольнасьцяў, пѣрад доктарам Скарынам былі адчыненыя й двары валадароў Эўропы, пачуцьцѣва ён чуўся звязаным найперш із сваім “людям паспалітым”, із сваім народам. І здабытую высокую асьвѣту, і ўсе свае здольнасьці ён таму й наважыў аддаць для дабра й пажытку народу й роднага краіу дый надумаў скарыстаць дзеля гэтага новы тады яшчэ тэхнічны вынаход — майстэрства друку.

Сваю першую друкарню доктар Скарына наладзіў у Празе чэскай. Там, у гадох 1517-19, ён друкаваў кнігі сваё беларускае Бібліі. Была гэта другая, пасля чэскае, друкаваная Біблія ў славянскай мове. У прадмовах ды паясьнёньнях да паасобных біблейных кнігаў Скарына раскрываў чытачом свой талеранцыйны, шырока гуманістычны ды шчыра патрыятычны сьветагляд.

У 1520 годзе доктар Скарына перабраўся з Прагі на сваю бацькаўшчыну; каб тут, у сталіцы Беларўсі Вільні, у доме бўрмістра Якуба Бабіча заснаваць першую на ўсім усходзе Эўропы друкарню. У Вільні ў 1522 годзе й выйшла першая на беларўскай зямлі друкаваная кніга — Скарынава “Малая падарожная кніжка”.

У гэтай кніжцы Францішак Скарына змясьціў падбор малітваў, рэлігійных сьпэваў і чытаньняў, якія важна мець з сабою падарожнаму, ды далучыў календар з даведкамі пра сьвяты, пасты, зацьменьні сонца й месяца, даўжыню дня й ночы ў пасобныя дні месяцаў ды іншае. Вялікую патрэбу якраз такое кніжкі адчуваў сам доктар Скарына, якому давялося шмат часу прабіць у падарожжах.

Высакамастацка аформленыя багата графічна аздобленыя ды ілюстраваныя дрэварытамі Скарынавы кніжкі з выдатнымі заставаліся недасягальным узорам для іншых выдаўцоў кніг таго часу.

Ідэйным рухавіком і натхняльніцай дзейнасьці доктара Скарыны была ягоная вялікая прывязанасьць да свайго роднага бацькаўшчыны ды роднае мовы. Як сам Скарына пісаў, ён не шкадаваў ні часу, ні грошай, выдаваў кнігі моваю свайго народу “найболей з тае прычыны, што мяне мала, ды і ён быў з таго языка на сьвёт пусьціў”. І чытачоў ён заклікаў, каб “усякага труду й скарбаў для паспалітага дабра й айчыны сваёе не шкадавалі, бо ад прыраджэньня зьвяры, што ходзяць у пустыні, знаюць ямы сваё; птушкі, што лётаюць па павёстры, ведаюць гнёзды сваё; рыбы, што плаваюць па моры і ў рэках, чуюць віры сваё; пчолы й тым падобныя бароняць вўльляў сваіх; — такжа й людзі, дзе зрадзіліся і ўскормленыя па Бозе, к таму мэсцу вялікую ласку й маюць”.

Давесьці да канца сваё выдавецкія пляны “для дабра й пажытку люду паспалітага” Скарына ня здолеў дзеля нястачы патрэбных на гэта сродкаў. Каля 1535 году ён перабраўся да Прагі на становішча каралёўскага батаніка-садаўніка. У Празе, у 1540 годзе, доктар Францішак Скарына й памёр.

Выдавецкая ды літаратурная спадчына доктара Скарыны, хоць і не завяршаная ўва ўсёй шырыні ягонае вялікае задумы, займае выдатнае мэсца ў гісторыі беларускага друку й культуры. Выданьні Скарыны сьняня — кнігі вельмі рэдкія. Іх, як скарб каштоўны, рупліва перахоўваюць бібліятэкі й музэі сьвету.

Сымон Брага

Слоўнік (Vocabulary)

постаць, -і (f.) figure (personality)
 “залаты век” (m.) golden age
 вучоны-гуманісты (m.) humanist-scholar
 заможны, -ая, -ае well-to-do, prosperous
 асновы (pl.) fundamentals
 “навукі вызваленыя” humanities, liberal arts

здабываць (I), здабываю, -еш, -юць
 to obtain
 шматбаковы, -ая, -ае versatile
 зацікаўленьне, -я (n.) interest
 здольнасьць, -і (f.) ability, talent
 аснова, -ы (f.) base
 мастацтва, -а (n.) art

тэалёгія, -і (f.) theology
 астраномія, -і (f.) astronomy
 батаніка, -і (f.) botany
 сакратар, -а (m.) secretary
 біскуп, -а (m.) bishop
 надворны лекар, -а (m.) court physician
 захапляцца (I); захапляюся, -ешся, -юцца
 to admire
 вучонасьць, -і (f.) erudition
 адмысловы, -ая, -ае special
 канфіскаваць, I (pf. of канфіскаваць, I)
 to confiscate, to seize
 прывілейная грамата charter of immunity
 асабісты, -ая, -ае personal
 садаўнік-батанік, -а (m.) gardener-botanist
 гэрэтычны, -ая, -ае heretical
 валадар, -а (m.) sovereign
 паспаліты, -ая, -ае common
 надумаць, (I), (pf.) fut. надумаю, -еш, -юць
 to intend
 вынаход, -у (m.) invention
 майстэрства друку art of printing
 паясьнёньне, -я (n.) comment
 чытач, -а (m.) reader
 талеранцыйны, -ая, -ае tolerant
 шчыра (adv.) sincerely
 заснаваць, (I), (pf.) fut. засную, -эш, -юць
 to found

“Малая падарожная кніжка” “Little Travelling Handbook”
 аздоблены, -ая, -ае ornamented
 графічна (adv.) graphically
 дрэварыт, -у (m.) woodcut
 выданьне, -я (n.) (in this case) book
 выдавец, выдаўца (m.) publisher
 недасягальны, -ая, -ае unattainable
 рухавік, -а (m.) motor
 дзейнасьць, -і (f.) activity
 міласцівы, -ая, -ае dear, kind
 труд, -у (m.) = высілак, высілку effort
 скарб, -у (m.) treasure
 айчына = бацькаўшчына (f.) fatherland
 прыраджэньне, -я (n.) birth
 вір, -у (m.) pool
 вулей, -я (m.) hive
 “ускормленыя на Боже” reared on God
 “вялікую ласку маюць” (they) are full of affection
 пажытак, -у (m.) benefit, welfare
 спадчына, -ы (f.) heritage
 завяршаны, -ая, -ае completed
 задума, -ы (f.) plan
 рупліва (adv.) carefully

ПРАКТЫКАВАНЬНЕ 309. Прачытаўшы ўважна пра Францішка Скарыну, пісьмова адкажэце на наступныя пытаньні:

1. Дзе й калі нарадзіўся Францішак Скарына?
2. Што й дзе студыяваў ён?
3. Якімі галінамі навукі займаўся Скарына?
4. Паводля гэтага апавяданьня пералічэце ўсе краі Эўропы, дзе быў доктар Францішак Скарына.
5. Ці ўсюды прызна прыймалі нашага вучонага ды ягоную дзейнасьць?
6. Якія, дзе й калі галоўныя кнігі выдрукаваў Скарына? У чым галоўная вартасьць і выдатнасьць гэтых кнігаў?
7. Дзе заснаваў сваю друкарню Скарына ў Беларусі?
8. Прачытайце цытату з твораў Скарыны, перапішэце яе ды навучэцеся напамяць.
9. Што можна меркаваць з гэтых словаў пра іхнага аўтара? Ці Скарына запраўды быў беларускі патрыёта, з чаго гэта відаць?

TABLES

Declension of Nouns

Table 1. MASCULINE NOUNS: a) nouns ending in a **hard** or a **hardened** consonant.

SINGULAR

Case	Hard			Hardened		
	Stress on ending	Stress on stem		Stress on ending		
nom.	стол	сын	народ	кош	кравец	зубар
gen.	сталá	сына	народу	кашá	краўцá	зубрá
dat.	сталу́	сыну	народу	кашу́	краўцу́	зубру́
acc.	стол	сына	народ	кош	краўцá	зубрá
instr.	сталом	сы́нам	народам	кашом	краўцом	зубром
loc.	на сталé	пры сыну	у народзе	у кашы	пры краўцу́	аб зубры

PLURAL

Case	Stress on ending		Stress on stem	Stress on ending		
nom.	сталы	сыны	народы	кашы́	краўцы	зубры
gen.	сталоў	сыноў	народаў	кашоў	краўцоў	зуброў
dat.	сталом	сыном	народам	кашом	краўцом	зубром
acc.	сталы	сыноў	народы	кашы	краўцоў	зубры (оў)
instr.	сталáмі	сынáмі	народамі	кашáмі	краўцáмі	зубрáмі
loc.	на сталох	пры сынох	у народах	у кашох	пры краўцох	аб зуброх

For hard nouns irregular in the plural such as *селянін*, *мянчанин* . . . , see § 22-V, 1 and 1b.

b) Masculine nouns ending in a soft consonant or "й"

SINGULAR

Case	Stress on ending			Stress on stem		
nom.	ко́нь	ло́сь	вєраб'є́й	кра́й	ло́каць	в'уча́нь
gen.	кан'я́	лас'я́	вєраб'я́	кра́ю	ло́кця	в'учня́
dat.	каню́	ласю́	вєраб'ю́	кра́ю	ло́кцю	в'учню́
acc.	кан'я́	лас'я́	вєраб'я́	кра́й	ло́каць	в'учня́
instr.	кан'єм	лас'єм	вєраб'єм	кра́єм	ло́кцем	в'учнем
loc.	на кані́	на ласі́	на вєраб'і́	у краі́	на локці́	пры в'учню́

PLURAL

Case	Stress on stem	Stress on ending		Stress on stem		
nom.	коні́	ласі́	вєраб'і́	краі́	локці́	в'учні́
gen.	кон'я́й	лас'єў	вєраб'єў	краёў	локцяў	в'учняў
dat.	кон'ям	лас'єм	вєраб'єм	краём	локцям	в'учням
acc.	коні́ (я́й)	ласі́ (єў)	вєраб'і́ (єў)	краі́	локці́	в'учняў
instr.	кон'ямі́ (ьмі́)	лас'я́мі	вєраб'я́мі	кра́ямі	ло́кцямі	в'учня́мі
loc.	на кон'ях	на лас'єх	на вєраб'єх	у краёх	на локцях	пры в'учнях

c) Masculine nouns ending in the back consonants (г, к, х)

SINGULAR

Case	Stress on ending		Stress on stem	
nom.	кажу́х	п'ясо́к	настаўні́к	лу́г
gen.	кажу́ха	п'яску́	настаўні́ка	лу́гу
dat.	кажу́ху	п'яску́	настаўні́ку	лу́гу
acc.	кажу́х	п'ясо́к	настаўні́ка	лу́г
instr.	кажу́хом	п'ясо́ком	настаўні́кам	лу́гам
loc.	у кажу́ху й кажу́се	у п'яску́	аб настаўні́ку	на лу́зе

PLURAL

Case	Stress on ending		Stress on stem	Stress on ending
nom.	кажухі́	пяскі́	настаўнікі́	лугі́
gen.	кажухоў	пяскоў	настаўнікаў	лугоў
dat.	кажухом	пяском	настаўнікам	лугом
acc.	кажухі́	пяскі́	настаўнікаў	лугі́
instr.	кажуха́мі	пяска́мі	настаўніка́мі	луга́мі
loc.	у кажухо́х	у пяско́х	пры настаўніка́х	на луго́х

d) Masculine nouns ending in -а, -я.

PLURAL

Case	Stress on ending		Stress on stem	Stress on stem		
nom.	старшыня́	Кузьма́	мужчына	старшыні́	Кузьмы́	мужчыны́
gen.	старшыні́	Кузьмы́	мужчыны́	старшыняў	Кузьмоў	мужчынаў
dat.	старшыню́	Кузьму́	мужчыну́	старшыням	Кузьмом	мужчынам
acc.	старшыню́	Кузьму́	мужчыну́	старшыняў	Кузьмоў	мужчынаў
instr.	старшынём (ёю)	Кузьмом (ою)	мужчынам	старшыня́мі	Кузьма́мі	мужчына́мі
loc.	пры старшыню́	Кузьму́	мужчыну́	пры старшынях	Кузьмо́х	мужчына́х

Table 2. NEUTER NOUNS

a) Nouns with stems ending in a **hard** or a **hardened** consonant.

SINGULAR

Case	Hard		Hardened	
	Stress on ending	Stress on stem	Stress on ending	Stress on stem
nom.	вакно́	слова́	пяро́	вогнішча́
gen.	вакна́	слова́	пяра́	вогнішча́
dat.	вакну́	слову́	пяру́	вогнішчу́
acc.	вакно́	слова́	пяро́	вогнішча́
instr.	вакно́м	слова́м	пяро́м	вогнішча́м
loc.	на вакне́	у сло́ве	на пярэ́	пры вогнішчы́

PLURAL

	Hard		Hardened	
Case	Stress on stem			
nom.	ВОКНЫ	СЛОВЫ	пёры	вогнішчы
gen.	ВОКНАў	СЛОВАў	пёраў	вогнішчаў
dat.	ВОКНАм	СЛОВАм	пёрам	вогнішчам
acc.	ВОКНЫ	СЛОВЫ	пёры	вогнішчы
instr.	ВОКНАмі	СЛОВАмі	пёрамі	вогнішчамі
loc.	на ВОКНАх	у СЛОВАх	на пёРАх	пры вогнішЧАх

b) Nouns with stems ending in a soft consonant.

SINGULAR

PLURAL

	SINGULAR		PLURAL	
	Stress on ending	Stress on stem	Stress on ending	Stress on stem
nom.	жыцьцё	поле	палі	заданьні
gen.	жыцьця	поля	палёў	заданьняў
dat.	жыцьцю	полю	палём	заданьням
acc.	жыцьцё	поле	палі	заданьні
instr.	жыцьцём	полем	палямі	заданьнямі
loc.	у жыцьці	у полі	у палёх	у заданьнях

The nouns жыцьцё, здароўе are seldom used in the plural.

c) Declension of вока, вўха (irregular in the plural)

Case	SINGULAR		PLURAL	
	вока	вўха	вочы	вўшы
nom.	вока	вўха	вочы	вўшы
gen.	вока	вўха	вачэй	вушэй
dat.	воку	вўху	вачом	вушом
acc.	вока	вўха	вочы	вўшы
instr.	вокам	вўхам	вачамі, вачмі	вушамі, вўшмі
			ог вачыма	ог вушыма
loc.	у воку	у вўху or вўсе	у вачох, у ваччў	у вушох, у вушшў

For the declension of neuter nouns such as ім'я, плямя, дзіцё(я), куранё(я), see § 22 — V, 1.

Table 3. FEMININE NOUNS

a) Nouns ending in -а or in a hardened consonant.

SINGULAR						
Hard			Hardened			
Case	Stress on ending	Stress on stem	Stress on ending	Stress on stem		
nom.	зіма́	шко́ла	гара́	ве́жа	печ	мыш
gen.	зімы́	шко́лы	гари́	ве́жы	пе́чы	мы́шы
dat.	зіме́	шко́ле	гари́	ве́жы	пе́чы	мы́шы
acc.	зіму́	шко́лу	гару́	ве́жу	печ	мыш
instr.	зімо́ю(ой)	шко́лаю(ай)	гара́ю(ой)	ве́жаю(ай)	пе́чаю(ай)	мы́шаю(ай)
loc.	аб зіме́	у шко́ле	на гари́	у ве́жы	or пе́ччу у пе́чы	or мы́шшу аб мышы

PLURAL						
Hard			Hardened			
Case	Stress on stem		Stress on stem			
nom.	зімы́	шко́лы	гори́	ве́жы	пе́чы	мышы́
gen.	зімаў	шко́лаў	гораў	ве́жаў	пе́чаў	мышэ́й(мы́шаў)
dat.	зіма́м	шко́лам	гора́м	ве́жам	пе́чам	мы́шам
acc.	зімы́	шко́лы	гори́	ве́жы	пе́чы	мышэ́й(мы́шаў)
instr.	зіма́мі	шко́ламі	гора́мі	ве́жамі	пе́чамі	мы́шамі
loc.	аб зіма́х	у шко́лах	у гора́х	на ве́жах	у пе́чах	аб мы́шах

b) Nouns ending in -я or a soft consonant

SINGULAR						
Nouns ending in -я			Nouns ending in a soft consonant			
Case	Stress on ending	Stress on stem	Stress on stem		Stress on ending	
nom.	зямля́	пе́сьня	лі́нія	хво́я	со́ль	ко́сьць
gen.	зямлі́	пе́сьні	лі́ніі	хво́і	со́лі	кро́у
						ка́сьці
						кыві́

dat.	зямлі́	пéсьні	лі́ніі	хвоі́	со́лі	касьці́	кыві́
acc.	зямлю́	пéсьню	лі́нію	хвою́	со́ль	ко́сьць	кро́ў
instr.	зямлѐю	пéсьняю	лі́ніяй	хво́яй	со́ляю	касьцѐю (ёй)	кывѐю (ёй)
	ог зямлѐй	ог пéсьняй			ог со́льлю	ог ко́сьцю	ог кро́ўю
loc.	на зямлі́	у пéсьні	на лі́ніі	на хвоі́	у со́лі	на ка́сьці	у кыві́

PLURAL

Case	Stress on stem					Stress on ending
nom.	зе́млі	пéсьні	лі́ніі	хвоі́	со́лі	ко́сьці
gen.	зе́мляў	пéсьняў	лі́ніяў	хво́яў	со́ляў	ка́сьцэй
	ог зямéль					
dat.	зе́млям	пéсьням	лі́ніям	хво́ям	со́лям	ка́сьцём
acc.	зе́млі	пéсьні	лі́ніі	хвоі́	со́лі	ко́сьці
instr.	зе́млямі	пéсьнямі	лі́нямі	хво́ямі	со́лямі	ка́сьцямі
						ог ка́сьцямі
loc.	на зе́млях	у пéсьнях	на лі́нях	на хво́ях	у со́лях	на ка́сьцэх

Declension of Adjectives (See § 16—I a, b and § 20—I)

Table 4. Hard and Hardened Declensions

a) With stress on ending

	SINGULAR						PLURAL	
Case	m.	f.	n.	m.	f.	n.	for all genders	
nom.	малы	малáя	малое	чужы	чужáя	чужое	малыя	чужыя
gen.	малога	малое(й)	малога	чужога	чужое(й)	чужога	малых	чужых
dat.	малому	малой	малому	чужому	чужой	чужому	малым	чужым
acc.	малы	малу́ю	малое	чужы	чужу́ю	чужое	малыя	чужыя
	ог малога			ог чужога			ог малых	ог чужых
instr.	малым	малою(й)	малым	чужым	чужою(й)	чужым	малымі	чужымі
loc.	малым	малой	малы́м	чужым	чужой	чужым	малых	чужых

b) With stress on stem

SINGULAR							PLURAL	
Case	m.	f.	n.	m.	f.	n.	for all genders	
nom.	босы	босая	босае	шэры	шэрая	шэрае	босыя	шэрыя
gen.	босага	босае(й)	босага	шэрага	шэрае(й)	шэрага	босых	шэрых
dat.	босаму	босай	босаму	шэраму	шэрай	шэраму	босым	шэрым
acc.	босы	босую	босае	шэры	шэрую	шэрае	босыя	шэрыя
	or босага			or шэрага			or босых	or шэрых
instr.	босым	босай	босым	шэрым	шэраю(й)	шэрым	босымі	шэрымі
loc.	босым	босай	босым	шэрым	шэрай	шэрым	босых	шэрых

Table 5. Soft Declension (Stress always on stem)

SINGULAR				PLURAL
Case	m.	f.	n.	for all genders
nom.	сіні	сіняя	сіняе	сінія
gen.	сіняга	сіняе(й)	сіняга	сініх
dat.	сіняму	сіняй	сіняму	сінім
acc.	сіні or сіняга	сінюю	сіняе	сінія or сініх
instr.	сінім	сіняю(й)	сінім	сінімі
loc.	сінім	сіняй	сінім	сініх

Table 6. Mixed declension (Adjectives with stems ending in г, к, х)

SINGULAR							PLURAL	
	Stress on ending			Stress on stem			Stress on ending stem	
Case	m.	f.	n.	m.	f.	n.	for all genders	
nom.	сухі́	суха́я	сухо́е	высокі́	высока́я	высока́е	сухі́я	высокі́я
gen.	сухо́га	сухо́е(й)	сухо́га	высока́га	высока́е(й)	высока́га	сухі́х	высокі́х
dat.	сухо́му	сухо́й	сухо́му	высока́му	высока́й	высока́му	сухі́м	высокі́м
acc.	сухі́	суху́ю	сухо́е	высокі́	высокую́	высока́е	сухі́я	высокі́я
	or сухо́га			or высока́га			or сухі́х or высокі́х	
instr.	сухі́м	сухо́ю(й)	сухі́м	высокі́м	высока́ю(й)	высокі́м	сухі́мі	высокі́мі
loc.	сухі́м	сухо́й	сухі́м	высокі́м	высока́й	высокі́м	сухі́х	высокі́х

For the Comparative of Adjectives, see § 21—I, IIa, 1—5
 For the Superlative of Adjectives, see § 21—IIa, b

Declension of Pronouns

Table 7. Personal pronouns: я, ты, ён, яна́, яно́ — мы, вы, яны (See § 13—III)

Case	SINGULAR					PLURAL		
	1st person	2nd person	3rd person			1st p.	2nd p.	3rd p.
	for all genders		m.	f.	n.	for all genders		
nom.	я	ты	ён	яна́	яно́	мы	вы	яны
gen.	мяне́	цябе́	яго́	яе́	яго́	нас	вас	іх
dat.	мне́	табе́	яму́	ёй	яму́	нам	вам	іх
acc.	мяне́	цябе́	яго́	яе́	яго́	нас	вас	іх
instr.	мною(ой)	табою(ой)	ім	ёю(ёй)	ім	на́мі	ва́мі	імі
loc.	пры мне́	пры табе́	пры ім	ёй	ім	пры нас	вас	іх

Table 8. Interrogative and Relative Pronouns

Case	SINGULAR and PLURAL		SINGULAR			PLURAL
	for all genders		m.	f.	n.	for all genders
nom.	хто	што	які	яка́я	якое	які́я
gen.	каго	чаго	якога	якое(й)	якога	які́х
dat.	каму́	чаму́	якому	якой	якому	які́м
acc.	каго	што	які or якога	яку́ю	якое	які́я or які́х
instr.	кім	чым	які́м	якою(й)	які́м	які́мі
loc.	пры кім	чым	пры які́м	пры якой	пры які́м	пры які́х

a) The demonstrative pronoun “такі́” is declined like “які́”.

b) For the declension of indefinite pronouns:

1. хтосьці, штосьці; 2. хтось, штось; 3. нехта, нешта; 4. якісьці, якіясьці, якоесьці; 5. якісь, якіясь, якоесь; 6. нейкі, нейкая, нейкае; 7. нечый, нечыя, нечыё; 8. хто-небудзь, што-небудзь; 9. які-небудзь, якія-небудзь, якое-небудзь, see § 27-II, 2.

c) For the declension of negative pronouns:

1. ніхто, нішто; 2. ніякі, ніякая, ніякае, see § 27-III.

Table 9. The Interrogative Pronoun — чый?, чыя? чыё?
and the Definite Pronoun — увесь, уся, усё

Case	SINGULAR						PLURAL	
	m.	f.	n.	m.	f.	n.	for all genders	
nom.	чый	чыя	чыё	увесь	уся	усё	чыё	усё
gen.	чыйго	чыё(ёй)	чыйго	усяго	усяё(ёй)	усяго	чыіх	усіх
dat.	чыйму	чыёй	чыйму	усяму	усёй	усяму	чыім	усім
acc.	чый	чыю	чыё	увесь	усю	усё	чыё	усё
	or чыйго			or усяго			or чыіх or усіх	
instr.	чыім	чыёю(ёй)	чыім	усім	усёю(ёй)	усім	чыймі	усімі
loc.	пры чыім	чыёй	чыім	пры ўсім	усёй	усім	пры чыіх	усіх

The possessive pronouns мой, твой, свой are declined like “чый”. (See § 25—IV, 2.)

Table 10. Demonstrative Pronouns

Case	SINGULAR						PLURAL	
	m.	f.	n.	m.	f.	n.	for all genders	
nom.	гэты	гэтая	гэтае	той	тая	тое	гэтыя	тыя
gen.	гэтага	гэтае	гэтага	таго	таё, тэй	таго	гэтых	тых
dat.	гэтаму	гэтай	гэтаму	таму	тэй(той)	таму	гэтым	тым
acc.	гэты	гэтую	гэтае	той	тую	тое	гэтыя	тыя
	or гэтага			or таго			or гэтых or тых	
instr.	гэтым	гэтаю(ай)	гэтым	тым	тэй(тою)	тым	гэтымі	тымі
loc.	у гэтым	гэтай	гэтым	пры тым	тэй(той)	тым	у гэтых	тых

Also гэны, гэткі, the possessives ягоны, ёйны; наш(ы), ваш(ы), іхны, усіхны, the definite pronouns усякі, кажны (кожны), іншы, the interrogative or relative каторы and the indefinite некаторы are declined like гэты.

Table 11. Definite Pronouns

Case	SINGULAR						PLURAL	
	m.	f.	n.	m.	f.	n.	for all genders	
nom.	сам	самá	само	сáмы	сáмая	сáмае	сáмі	сáмыя
gen.	самога	самое(ой)	самога	сáмага	сáмае	сáмага	самі́х	сáмых
dat.	самому	самой	самому	сáмаму	сáмай	сáмаму	самі́м	сáмым
acc.	самога	саму́ю	само	сáмы	сáмую	сáмае	самі́х	сáмыя
	сам			or сáмага				or сáмых
instr.	самы́м	самою(ой)	самы́м	сáмым	сáмай	сáмым	самі́мі	сáмымі
loc.	пры самым	самой	самы́м	у сáмым	сáмай	сáмым	самі́х	сáмых

Table 12. The Reflexive Pronoun — сябé (Singular and Plural, All Genders and Persons)

nom. none; gen. acc. сябé; dat. loc. сабé; instr. сабою(й). (See § 26—VII.)

VERBS

Table 13. The First Conjugation and the Second Conjugation (See § 4—IV b, c, and § 8—I b, c)

CONJUGATION I			CONJUGATION II		
INFINITIVE			INFINITIVE		
a) пя́ць, браць b) чыта́ць, піса́ць			a) ста́ць, маўча́ць b) хвалі́ць, вучы́ць		
PRESENT TENSE			PRESENT TENSE		
a) Stressed endings			a) Stressed endings		
SINGULAR			SINGULAR		
я	пяю́	бярú	я	стаю́	маўчу́
ты	пяéш	бярэш	ты	стаі́ш	маўчы́ш
ён, яна́, яно	пяé(ць)	бярэ(ць)	ён, яна́, яно	стаі́ць	маўчы́ць
PLURAL			PLURAL		
мы	пяём	бярóм	мы	стаі́м	маўчы́м
вы	пеяцё(це)	берацё(це)	вы	стаі́це	маўчы́це
яны	пяю́ць	бярúць	яны	ста́ць	маўча́ць

b) Unstressed endings

SINGULAR			SINGULAR		
я	чыта́ю	пішу́	я	хваля́ю	вучу́
ты	чыта́еш	піша́ш	ты	хва́ліш	вучы́ш
ён, яна́, яно	чыта́е(ць)	піша́(ць)	ён, яна́, яно	хва́ліць(е)	вучы́ць(а)
PLURAL			PLURAL		
мы	чыта́ем	піша́м	мы	хва́лім	вучы́м
вы	чыта́еце	піша́це	вы	хва́ліце	вучы́це
яны	чыта́юць	пішу́ць	яны	хва́ляць	вуча́ць

COMPOUND FUTURE TENSE
(Imperfective*)

SINGULAR							
я	бўду	{	пяяць, браць	я	бўду	{	стаяць, маўчаць
ты	бўдзеш		чытаць, пісаць	ты	бўдзеш		хваліць, вучыць
ён, яна́, яно	бўдзе		ён, яна́, яно	бўдзе			
PLURAL							
мы	бўдзем	{	пяяць, браць	мы	бўдзем	{	стаяць, маўчаць
вы	бўдзеце		чытаць, пісаць	вы	бўдзеце		хваліць, вучыць
яны	бўдуць		яны	бўдуць			

PERFECTIVE* FUTURE TENSE

a) Stressed endings

SINGULAR			SINGULAR		
я	зап'яю́	заб'яру́	я	пастаю́	памаўчу́
ты	зап'я́еш	заб'ярэ́ш	ты	паста́іш	памаўчы́ш
ён, яна́, яно	зап'я́е(ць)	заб'ярэ́(ць)	ён, яна́, яно	паста́іць	памаўчы́ць
PLURAL			PLURAL		
мы	зап'яём	заб'яром	мы	паста́ім	памаўчы́м
вы	зап'яце́(е)	заб'ераце́(е)	вы	паста́іце	памаўчы́це
яны	зап'яю́ць	заб'яру́ць	яны	паста́яць	памаўча́ць

* For the aspects — the imperfective and the perfective, see § 15-I and 15-II.

b) Unstressed endings

SINGULAR					
я	прачыта́ю	напішу́	я	пахвалю́	навучу́
ты	прачыта́еш	напіша́ш	ты	пахва́ліш	навучы́ш
ён, яна́, яно	прачыта́е(ць)	напіша́а(ць)	ён, яна́, яно	пахва́ліць(е)	навучы́ць(а)
PLURAL					
мы	прачыта́ем	напіша́м	мы	пахва́лім	навучы́м
вы	прачыта́еце	напіша́це	вы	пахва́ліце	навучы́це
яны́	прачыта́юць	напішу́ць	яны́	пахва́ляць	навуча́ць

PAST TENSE** (see § 9-III 1, 2)

SINGULAR					
я, ты, ён	браў	пісаў	я, ты, ён	стаяў	маў
я, ты, яна́	бра́ла	піса́ла	я, ты, яна́	стая́ла	ма́ла
яно	бра́ла	піса́ла	яно	стая́ла	ма́ла
PLURAL					
мы, вы, яны	бра́лі	стая́лі	мы, вы, яны́	піса́лі	маўча́лі

** For the past tense of the verbs with the infinitive ending in: -сьці, -зьці, -чы (нёсьці — нёс, вэзьці — вёз, бегчы — бег and вэсьці — вёў, сесьці — сеў...), see § 14-II, 1-3

PLUPERFECT TENSE (see § 28-V, 1)

SINGULAR					
я, ты, ён	быў	{ забраўшы*** напісаўшы	я, ты, ён	быў	{ пастаяўшы*** навучыўшы
я, ты, яна́	была́		я, ты, яна́	была́	
яно	было		яно	было	
PLURAL					
мы, вы, яны	былі	{ забраўшы напісаўшы	мы, вы, яны́	былі	{ пастаяўшы навучыўшы

*** For verbal adverbs, see § 28-IV, 1-4.

FUTURE PERFECT TENSE (see § 28-V, 2)

SINGULAR

я	бўду	} забраўшы*** напісаўшы	я	бўду	} пастаяўшы*** навучыўшы
ты	бўдзеш		ты	бўдзеш	
ён, яна, яно	бўдзе		ён, яна, яно	бўдзе	

PLURAL

мы	бўдзем	} забраўшы напісаўшы	мы	бўдзем	} пастаяўшы навучыўшы
вы	бўдзеце		вы	бўдзеце	
яны	бўдуць		яны	бўдуць	

*** For verbal adverbs, see § 28-IV, 1-4.

IMPERATIVE (see § 14-III, a-e)

SINGULAR

PLURAL

1. Чытаць, стаяць (the present stem ends in a vowel)

1st per. none	1st per. чытайма, стойма
2nd per. чытай, стой	2nd per. чытайце, стойце
3rd per. няхай чытае, стаіць	3rd per. няхай чытаюць, стаяць

2. Нэсьці, крыкнуць, гаварыць (the present stem ends in a single consonant and the 1st per. singular ending is stressed, or the stem ends in a group of consonants.)

1st per. none	1st per. нясэм(а), гаварэм(а), крыкнем(а)
2nd per. нясі, гавары, крыкні	2nd per. нясэце, гаварэце, крыкнеце
3rd per. няхай нясе, гаворыць, крыкне	3rd per. няхай нясуць, гавораць, крыкнуць

3. Сэсьці, рэзаць (the present stem ends in a single consonant and the stem is stressed.)

1st per. none	1st per. сядзьма, рэжма
2nd per. сядзь, рэж	2nd per. сядзьце, рэжце
3rd per. няхай сядзе, рэжа	3rd per. няхай сядуць, рэжуць

CONDITIONAL (see § 27-V)

SINGULAR

я, ты, ён	пяяў-бы	пісаў-бы	я, ты, ён	стаяў-бы	маўчаў-бы
я, ты, яна	пяяла-б	пісала-б	я, ты, яна	стаяла-б	маўчала-б
яно	пяяла-б	пісала-б	яно	стаяла-б	маўчала-б

PLURAL

мы, вы, яны	паялі-б	пісáлі-б		мы, вы, яны	стаялі-б	маўчáлі-б

For the transitive and intransitive verbs, see § 28-I.

For participles, see § 28-III. For the active and passive voice of the verbs, see § 28-II.

Table 14. Reflexive Verbs (see § 14-IV, 1-3)

INFINITIVE: мýцца, пыта́цца

PRESENT TENSE

PAST TENSE

я	мýюся	пытáюся	я, ты, ён	мýўся	пытáўся
ты	мýешся	пытáешся	я, ты, яна	мýлася	пытáлася
ён, яна, яно	мýецца	пытáецца	яно	мýлася	пытáлася
мы	мýемся	пытáемся			
вы*	мýецца	пытáецца	мы, вы*, яны	мýліся	пытáліся
яны	мýюцца	пытáюцца			

COMPOUND FUTURE TENSE

я	бúду	мýцца	пытáцца	мы	бúзем	мýцца	пытáцца
ты	бúдзеш	мýцца	пытáцца	вы*	бúдзеце	мýцца	пытáцца
ён, яна, яно	бúдзé	мýцца	пытáцца	яны	бúдуць	мýцца	пытáцца

IMPERATIVE

1st person	none		мýймася	пытáймася*
2nd person	мýйся	пытáйся	мýйцеся	пытáйцеся*
3rd person	няхáй мýецца,	пытáецца	няхáй мýюцца,	пытáюцца

CONDITIONAL

я, ты, ён	мýўся-б	пытáўся-б	мы	} мýліся-б	пытáліся-б
я, ты, яна	мýлася-б	пытáлася-б	вы*		
яно	мýлася-б	пытáлася-б	яны		

* All second person pl. forms are also used as polite forms of the singular and plural.

VERBAL ADVERBS (present tense): мýючыся, пытáючыся
(past tense pf.): памýўшыся, папытáўшыся

For the impersonal verbs ending in -цца, -ся, see § 26 V a, b.

For the reflexive verbs in expression of the passive voice, see § 28-II, II b 1.

Table 15. The conjugation of “быць” and the Irregular Verbs “ёсьці” and “даць” pf.

INFINITIVE

быць (to be)   ёсьці (to eat)   даць (to give)

PRESENT TENSE

SINGULAR			PLURAL		
я	ем		мы	ямо, ядзём	
ты	ясі		вы	ясьцё(ё), ядзіцё	None
ён, яна, яно	есьць		яны	ядуць	

PAST TENSE

SINGULAR				PLURAL	
я, ты, ён	быў	еў	даў	мы	} былі, ёлі, далі
я, ты, яна	была	ёла	дала	вы	
яно	было	ёла	дало	яны	

PERFECTIVE* FUTURE TENSE

SINGULAR				PLURAL			
я	буду	зьем	дам	мы	будзем	зьямо	дамо, дадзём
ты	будзеш	зьясі	дасі	вы	будзеце	зьясьцё(ё)	дасьцё(ё), дадзіцё
ён, яна, яно	будзе	зьясьць	дасьць	яны	будуць	зьядуць	дадуць

* Only the verb “ёсьці” has the COMPOUND FUTURE tense: я буду ёсьці, ты будзеш ёсьці, . . . яны будуць ёсьці.

IMPERATIVE

SINGULAR				PLURAL		
1st per.		None		будзьма	эжма	дайма
2nd per.	будзь	еж	дай	будзьце	эжце	дайце
3rd per.	няхай будзе,	есьць,	дасьць	няхай будуць,	ядуць,	дадуць

PARTICIPLE

Present Active:	будучы, -ая, -ае	None
Past Active:	былы, -аы, -ое	None
Past Passive:	None	зьэдзены, -ая, -ае; даны or дадзены, -ая, -ае

Table 16. Numerals

a) Cardinal* and Ordinal** Numerals

CARDINAL / КОЛЬКАСНЫЯ	ORDINAL / ПАРАДКАВЫЯ
1. адзін, адна́, адно	пéршы, -ая, -ае
2. два, дзьве	другі́, -а́я, -о́е
3. тры	трэ́йці, -я́я, -я́е
4. чатыры	чацьве́рты, -а́я, -а́е
5. пяць	пя́ты, -а́я, -а́е
6. шэсьць	шос́ты, -а́я, -а́е
7. сем	се́мы, -а́я, -а́е
8. восем	восьме́ны, -а́я, -а́е
9. дзевяць	дзяв́яты, -а́я, -а́е
10. дзесяць	дзяся́ты, -а́я, -а́е
11. адзіна́ццаць	адзіна́ццаты, -а́я, -а́е
12. двана́ццаць	двана́ццаты, -а́я, -а́е
13. трына́ццаць	трына́ццаты, -а́я, -а́е
14. чатырна́ццаць	чатырна́ццаты, -а́я, -а́е
15. пятна́ццаць	пятна́ццаты, -а́я, -а́е
16. шасна́ццаць	шасна́ццаты, -а́я, -а́е
17. сямна́ццаць	сямна́ццаты, -а́я, -а́е
18. васьміна́ццаць or васямна́ццаць	васьміна́ццаты or васямна́ццаты, -а́я, -а́е
19. дзевятна́ццаць	дзевятна́ццаты, -а́я, -а́е
20. два́ццаць	два́ццаты, -а́я, -а́е
21. два́ццаць адзін, адна́, адно	два́ццаць пéршы, а́я, -а́е
22. два́ццаць два, дзьве	два́ццаць другі́, -а́я, -о́е
23. два́ццаць тры	два́ццаць трэ́йці, -я́я, -я́е
. . . . .	. . . . .
29. два́ццаць дзевяць	два́ццаць дзяв́яты, -а́я, -а́е
30. тры́ццаць	тры́ццаты, -а́я, -а́е
40. сора́к	сарака́вы, -а́е, -о́е або сарако́вы, -а́я, -а́е
50. пя́цьдзесят	пя́цьдзяся́ты, -а́я, -а́е
60. шэ́сьцьдзесят	шэ́сьцьдзяся́ты, -а́я, -а́е
70. се́мдзесят	се́мдзяся́ты, -а́я, -а́е
80. восе́мдзесят	восе́мдзяся́ты, -а́я, -а́е
90. дзевя́цьдзесят	дзевя́цьдзяся́ты, -а́я, -а́е
100. сто	сотны́ (або соты́), -а́я, -а́е
101. сто адзін (адна́, адно)	сто пéршы, -а́я, -а́е
199. сто дзевя́цьдзесят дзевяць	сто дзевя́цьдзесят дзяв́яты, -а́я, -а́е

* For the formation of cardinal numerals 11-19 and 20, 30 . . . 100, see § 11-IIIa, b, and § 23-I, 1.

For the formation of cardinals above 100, see § 25-Ia.

** For the formation of ordinal numerals 1-20, see § 21-IVb 1, 2.

For the formation of ordinal numerals above 20, see § 23-I, 2 and § 25-I b-d.

200 дзвэсьце	двухсотны or двухсоты and двусоты, -ая, -ае
300 трыста	трохсотны or трохсоты and трысоты, -ая, -ае
400 чатырыста	чатырохсотны or чатырохсоты and чатырысоты, -ая, -ае
500 пяцьсот	пяцьсотны or пяцьсоты, -ая, -ае
600 шэсьцьсот	шэсьцьсотны or шэсьцьсоты, -ая, -ае
700 сэмсот	сэмсотны or сэмсоты, -ая, -ае
800 восемсот	восемсотны or восемсоты, -ая, -ае
900 дзэвяцьсот	дзэвяцьсотны or дзэвяцьсоты, -ая, -ае
1,000 тысяча	тысячны, -ая, -ае
2,000 дзве тысячы	двухтысячны or двутысячны, -ая, -ае
5,000 пяць тысячаў	пяцтысячны, -ая, -ае
1,000,000 міліён	міліённы, -ая, -ае
2,000,000 два міліёны	двухміліённы or двуміліённы, -ая, -ае
1,000,000,000 міліярд	міліярдны, -ая, -ае
(амэрыканскі біліён)	

- b) For the declension of **cardinal numerals 1-100**, see § 23-III, 1-6.
For the declension of **cardinals above 100**, see § 25-II, 1-4.
- c) For the declension of **ordinal numerals 1-20**, see § 21-IV c.
For the declension of **ordinals above 20**, see § 23-II.
- d) For the declension of the collective numerals **двое, трое, чацьвёра...**, see § 26-I, 3 а, б.
- e) For the agreement of **cardinal numerals with nouns**, see § 25-IIIa, b.
- f) For the agreement of **numerals with verbs**, see § 26-IIa, b.
- g) For **numerals-fractions and their declension**, see § 26-III 1, 2.

The dance Lavonikha

GUIDE TO THE USE OF THE VOCABULARIES

1. The vocabularies in "Book 2" are designed to complement those of "Book 1". They include all new words used in "Book 2" and some from "Book 1", which were not included in its vocabularies. Thus, when looking for meanings of words, the vocabularies of **both books** should be consulted.

Byelorussian-English vocabularies should also be consulted whenever there is any doubt about stress, gender, the declension of nouns (the genitive endings are given for all nouns), or any verb forms.

2. As has already been stated in "Book 1", in words containing the vowels "o", "y" or "ë" (excepting those of foreign origin) the stress is not marked. It is indicated by the vowels themselves as in Byelorussian they only appear under stress.
3. Two stresses in one-stem words signify that the word may be used with the either of these stresses.
4. In the entries such as:
  - a) ачы́сьціць (II) (pf. of ачы́шчаць, I) fut.... to clear, vacate, clean—the "to" before the first verb refers to and defines the infinitive form for all the listed verbs.
  - b) вы́капаць (I) (pf. of выко́пваць) fut.... the unmarked conjugation of the verb "выко́пваць" signifies that this verb belongs to the same conjugation as the preceding one.
  - c) lick, to лі́заць (I), аб- pf. — a hyphen after the prefix "аб" represents the head-word "лі́заць", i.e., perfective aspect of "лі́заць" is "аблі́заць".
  - d) prosperous кві́тнёўчы, ба́гаты, замо́жны, -ая, -ае — the endings "-ая, -ае" refer not only to "замо́жны" but also to the preceding adjectives.
  - e) дву(х)со́тны, . . . — the brackets enclosing letter "х" signify that both forms without and with "х" are in use.

Abbreviations / СКАРАЧЭНЬНІ

The following abbreviations are used throughout the text and in the vocabularies. Parts of speech are indicated only when confusion might arise.

A. English

acc.	accusative	inter(rog).	interrogative
act.	actual verb	irr.	irregular
adj.	adjective	lit.	literally
adv.	adverb	loc.	locative
arch.	archaic	m.	masculine
c.	century	math.	mathematics
B.	Byelorussian	mus.	music

cf.	compare	n.	neuter
coll.	collective	neg.	negative
colloq.	colloquial	nom.	nominative
comp.	comparative	num.	numeral
conjunc.	conjunction	part.	participle
dat.	dative	pf.	perfective
decl.	declined	pl.	plural
def.	definite	poet.	poetical
dim.	diminutive	pol.	polite
e.g.	for example	pred(ic).	predicative
f.	feminine	prep.	preposition
fam.	familiar	pres.	present
figur.	figurative	pron.	pronoun
future	future	reflex.	reflexive
gen.	genitive	rel.	relative
gram.	grammar	sing.	singular
habit.	habitual verb	smb.	somebody
that is	that is	smth.	something
imper.	imperative	t(erm) of endear.	term of endearment
imperf.	imperfective	v. adv.	verbal adverb
impers.	impersonal	voc.	vocative
indecl.	indeclinable	I	First Conjugation
indef.	indefinite	II	Second Conjugation
instr.	instrumental		

B. Byelorussian

адз. л.	адзіночны лік	н. род	ніякі род
буд.	бўдучы	Н(аз).	назоўны
В(ін).	вінава́льны	нез. тр.	незакончанае тр.
г. зн.	гэта значыць	пр(ошл). ч.	прошлы час
Д(ав).	дава́льны	прыкл.	прыкладам
ж. род	жаноцкі род	Р(од).	родны
зак. тр.	закончанае тр.	Т(в).	творны
і г.д.	і гэтак далей	тр(ыв).	трываньне
і да т. п.	і да таго падобнае	хто-н.	хто-небудзь
м. род	мужчынскі род	цяп(ер).	цяперашні
М(ес).	мэсны	што-н.	што-небудзь
мн. л.	множны лік		

ЯК КАРЫСТАЦА СЛОЎНІКАМ

1. Абодва слоўнікі з другою часткай кнігі становяць **дапаўненьне** да слоўнікаў зь першае часткі. Яны зьмяшчаюць усе новыя словы з часткі **другое** ды **толькі некаторыя** словы зь **першае**, асабліва тыя, што ня ўведзеныя ў слоўнікі першае кнігі. Гэтак, пры шуканьні словаў трэба карыстацца **абодвума** слоўнікамі.

2. І ў гэтых слоўніках, як у слоўніках першае кнігі, у беларускіх словах з галоснымі “о, э, ё” (за выняткам словаў іншамоўнага паходжаньня) націскі не абазначаныя — на націск паказваюць ужо гэтыя галосныя, бо яны ў беларускай мове бываюць толькі пад націскам.

У назоўніках пададзены род ды канчатак роднага склону, у прыметніках родавыя канчаткі, у дзеясловах абазначанае рымскай лічбінай спражэньне ды пададзеныя формы цяперашняга часу, а ў дзеясловах закончанага трываньня — формы простага будучага часу.

3. Два націскі ў ваднакарэнным слове абазначаюць, што абодва націскі роўныя, кожны зь іх правільны.
4. У гэтых пазыцыях, ды падобных да іх як:
- а) **ачысьціць (II)** (pf. of **ачышчаць, I**) fut.... to clear, vacate, clean “to” перад першым дзеясловам датычыць і да ўсіх далей пададзеных дзеясловаў.
  - б) **выкапаць (I)** (pf. of **выкопваць**) fut.... — прапушчанае абазначаньне спражэньня пры “**выкопваць**” паказвае, што гэты дзеяслоў належыць да таго самага спражэньня, што й папярэдні дзеяслоў.
  - в) **lick, to лізаць (I), аб-** pf. злучок пасьяля прыстаўкі “**аб**” замяняе слова “**лізаць**”, г. зн. што закончанае трываньне ад “**лізаць**” — “**аблізаць**”.
  - г) **meet, to сустрэкаць-ь(ца) (I), сустрэць-ь(ца) pf.** — бел. дзеясловы трэба чытаць: **сустрэкаць, сустрэкацца (I), сустрэць, сустрэцца**.
  - г) **substantial істотны, в́жны; галоўны, -ая, -ае** — канчаткі “**-ая, -ае**” датычаць ня толькі да “**галоўны**”, але й да ўсіх папярэдніх прыметнікаў.
  - д) **дву(х)сотны . . .** — дужкі каля літары “**х**” паказваюць на тое, што гэтае слова ўжываецца і з “**х**” і безь яго.

BYELORUSSIAN-ENGLISH VOCABULARY

БЕЛАРУСКА-АНГЕЛЬСКІ СЛОЎНІК

А

а́азіс, -а (m.)	oasis	а. самастойнасьць	to proclaim independence
абавязак, -зку (m.)	duty; business	а. каму-чаму вайну	to declare war (on, upon)
уважа́ньне, -ня (n.)	to make it one's duty/ business	абвешчаньне, -я (n.)	proclamation; announcement
абавязак		абві́ваць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to wind around
абагна́ць (II) (pf. of абганя́ць, I), fut. абганю́, гоні́ш, -яць	to outrun, leave behind	абві́ць (I) (pf. of абві́ваць), fut. абвію́, -е́ш, -юць	to wind around
абаграваньне (I), -граю́ся, -е́шся, -ю́цца	to warm oneself	абвяшча́ць (I), -ча́ю, -еш, -юць	to announce; proclaim; declare
абаграваньне (I), -граю́, -е́ш, -юць	to warm; heat	абгарэ́лы, -ая, -ае	burnt, charred
а. памешканьне	to heat a flat/house	абдзіра́ць (I), -ра́ю, -еш, -юць	to peel; scratch; fleece
абагрэ́цца (I) (pf. of абагравáцца), fut. -грэю́ся, -е́шся, -ю́цца	to warm oneself	а. шку́рку з арáнжыка	to peel an orange
абагрэ́ць (I) (pf. of абагравáць), fut. -грэю́, -еш, -юць	to warm	а. ту́шу, ры́бу	to skin
абагрэ́ць ру́кі	to warm one's hands	абдзіра́ць кару́	to bark
абадра́ць (I) (pf. of абдзіра́ць), fut. -дзя́-ру́, -э́ш, -у́ць	to peel; scratch; to rob, fleece	абду́маць (I) (pf. of абду́мваць), fut. ду́маю, -еш, -юць	to consider, think over
абазнача́ць (I), -ча́ю, -еш, -юць	to mark	гэта пы́таньне трэ́ба абду́маць	this question must be considered
абамле́ць (I) (pf. of мле́ць), fut. -мле́ю, -еш, -юць	to faint	яму́ трэ́ба гэта а.	he must think it over
абарона, -ы (f.)	defence	абду́мваць (I), -дۇ́мваю, -еш, -юць	to consider, think over
а. ад варожых на́падаў	defence against enemy attacks	абдыма́цца (I), -ма́юся, -е́шся, -ю́цца	to embrace
абачлі́ва (adv.)	deliberately, with precaution; sympathetically; tactfully, thoughtfully	абды́мкі, -аў (pl. only) кіну́цца ка́му ў ва́кі	embrace; arms to throw oneself into someone's arms
абачлі́ва дзе́яць	to act deliberately with precaution	аб'е́кт, -у (m.)	object
абвэ́сны лад	indicative mood	абі́ваць (I), -ва́ю, -еш, -юць (лён)	to remove (seeds of flax)
абвэ́стка, -і (f.)	advertisement, poster	абкру́жаць (I) (яны́ -а́юць)	to surround
абвэ́сьціць (II) (pf. of абвяшча́ць, I), fut. -вешчу́, -вэ́сьціш, -яць	to proclaim; declare	аблама́цца (I) (pf. of абломва́цца), fut. -ма́юся, -е́шся, -ю́цца	to break off, snap
		сук аблама́ўся	the bough (branch) broke off
		абломва́цца (I), абломва́ецца, -ю́цца	to break off, snap

абмінаць (I), -наю, -еш, to pass; to avoid -юць		аброслы мохам	covered/overgrown with moss
абмываць (I), -ваю, -еш, to wash, to bathe юць		абруч, -а (m.)	hoop
абмыць (I) (pf. of абмываць), fut. -мыю, -еш, -юць	to wash, to bathe	качаць абручы	to trundle hoops
абмялець (I), (pf.) fut. -мялее, -юць	to become (grow) shallow	абрыднуць (I) (pf. of абрыдваць), fut. абрыдну, -еш, -уць (камў-н.)	to become odious, hateful; repulsive
абніжацца (I) -жаецца, -юцца	to go down	ямў ўсё абрыдла	he is tired of everything
абнізіцца (II) (pf. of абніжацца, I), fut. абнізіцца, -яцца	to go down	абсаджаны, -ая, -ае	planted around
абняцца (I) (pf. of абдымацца), fut. абдымуся, -ешся, -уцца	to embrace	абсаджаны дрэвамі	lined with trees
абодва or абодвы (m. & n.) абэдзьве (f.)	both	абслугоўваць (I), -ваю, -еш, -юць	to attend, operate
абодва хлопцы, пяры абэдзьве сястры	both boys, pens both sisters	абстаўіны, -аў (pl. only)	circumstances
абое	both (for mixed genders)	пры ніякіх абстаўінах	under no circumstances; in no case
жонка й муж абое працуюць	both wife and husband are working	зьмяніліся абстаўіны	the circumstances are altered
абрабляць (I), -ляю, -еш, -юць	to work; process	абступаць (I), абступае, -юць	to enclose; surround, crowd
абрабляць зямлю	to till/cultivate the field	абступіць (II) (pf. of абступаць, I), fut. абступіць, -яць	to surround
абрад, -у (m.)	ceremony; rite	абсыпаць (I), -аю, -еш, -юць	to sprinkle
усходні абрад	eastern rite	абсыпаць (I) (pf. of абсыпаць), fut. -сыплю, -(л)еш, -(л)юць	to sprinkle
абражаны, -ая, -ае	insulted, offended	а. мукой, цукрам	to sprinkle with flour, sugar
абражаць (I), -жаю, -еш, -юць	to insult, to offend	у яго абсыпала вусны	his lips are sore
абраз, -у (m.)	icon, holy picture; painting; movie	абток, -а (m.)	island
абраза, -ы (f.)	insult, affront	абурэньне, -я (n.)	indignation
абразіцца (II) (pf. of абражацца, I), fut. абражуся, -зішся, -яцца	to take offence	выклікаць абурэньне	to arouse (excite), provoke indignation
абразіць (II) (pf. of абражаць, I), fut. абражу, -зіш, -яць	to insult, to defame	абуты, -ая, -ае	shod
груба абразіць	to outrage	хадзіць абутым	to wear shoes
абразьлівы, -ая, -ае	insulting, outrageous	абхапіць (II) (pf. of абхапляць, I), fut. -хаплю, -хопіш, -яць	to clench; grapple; clasp
аброслы, -ая, -ае	covered (with), overgrown (with)	а. каго рукамі за шыю	to clasp around the neck, embrace
		абхапляць (I), -ляю, -еш, -юць	to clench, clasp; surround
		абходзіць (II), -ходжу, -дзіш, -яць	to go around; sprout

доктар абходзіць хворых квёткі ўжо абходзяць	the doctor makes his rounds flowers are sprouting already	агіда, -ы (f.) выклікаць агіду агідны, -ая, -ае	aversion, abomination to disgust disgusting, loathsome, abominable; odious
абцас or абсац, -а (m.) абшар, -у (m.) углыб абшару	heel (of a shoe) space, expanse, area into the depth of the country/area	агледзець (II) (pf. of аглядаць, I), fut. агледжу, -дзіш, -яць а. памешканьне агледзець ваколіцу а. хату на зіму	to see/view; examine, survey, inspect to see/inspect the flat to view surroundings to prepare/make ready the house for winter shaft
абшарнік, -а (m.) абшарпаны, -ае абы (partic.) абы абы толькі абы толькі пры абы абы	estate-holder, landlord ragged only only to say only, as soon as if only she would come as soon as she came she...	аглобля, -і (f.) аглядаць (I), -даю, -еш, -юць аглядаць выстаўку а. дакумэнты	see агледзець to see the exhibition to examine/inspect documents/papers fire (adj.) fire; light wrapped up, enveloped; seized (with) heating to heat
абыйсць абходзіць абыйду, -еш, -уць вэстка абыйшла ўвесь горад	to go around; spread; sprout the news spread all over the town	агняны, -ая, -ае агонь, агню (m.) агорнуты, -ая, -ае аграваньне, -я (n.) агравач (I), аграю, -эш, -юць агрубэлы, -ая, -ае агульнаадукацыйны, -ая, -ае а-ая школа	fire (adj.) fire; light wrapped up, enveloped; seized (with) heating to heat coarse, hardened of general education school providing a general education general; common, public; total general meeting general indignation for the common good common name common noun total sum total length of the rivers the greatest common measure
абыйсьціся (I) (pf. of абыходзіцца, II), fut. абыйдуся, -ешся, -уцца абыйдуся зь пяцьма далярамі абыйсьціся без дапамогі без падручнікаў не абыйдземся	to treat; manage (with) I can manage with five dollars to manage without any help/assistance we cannot do without textbooks	агульны, -ая, -ае а-ы сход а-ае абурэньне для а-ага дабра а-ае ймя (gram.) а-ы назоўнік агульная сума а-ая даўжыня рэкаў агульны найбольшы дзельнік (math.) агульны найменшы рэзавы лік адабраць (I) (pf. of ад- біраць), fut. -бяру, -эш, -уць адарвацца (I) (pf. of адрывацца), fut. -рвуся, -эшся, -уцца	general meeting general indignation for the common good common name common noun total sum total length of the rivers the greatest common measure the lowest (least) common multiple to take away to break away
абыходзіцца (II), -ходжуся, -дзішся, -яцца (з + instr.) а. зь кім-н. як з роўным а. з чым-н. рупліва	to treat (smb.), handle (smth.); manage to treat smb. as an equal to handle smth. care- fully		
абыякавы, -ая, -ае абы-які абяцанка, -і (f.) авец = авечак авечка, -і (f.) авёс, аўса (m.) агэнчык, -а (m.) блукajúчы агэнчык	indifferent (to) any promise (pl. gen.) of sheep sheep oats (small) light, fire will-o'-the-wisp		

адбіраць (I), -раю, -еш, -юць (ад + gen.)	to take away; choose, select, pick out	ад'эхаць (I) (pf. of ад'яжджаць), fut.	to drive off; leave; move away
адбітак, -тку (m.)	reflection; imprint	ад'еду, -дзеш, -дуць	
адбудаваны, -ая, -ае	rebuilt, restored	ад'эхаць ад дарогі	to drive off the road
адбывацца (I), -ваецца, -юцца	to happen, occur, take place, to be going on	ён ураньні ад'эхаў	he left in the morning
адбыцца (I) (pf. of адбывацца), fut. -будзецца, -уцца	to happen, occur, take place, go on	крыга ад'эхала	the ice-floe moved away
а-ліся вялікія зьмены	great changes took place	адзадзя or ззадю (adv.)	behind
адвага, -і (f.)	boldness, courage	адзадні or задні, -яя, -яе	back
адважны, -ая, -ае	courageous, daring	адзежа, -ы (f.)	clothes (coll.), garments
адважыцца (II) (pf. of адважвацца, I), fut. -важуся, -ышся, -ацца	to dare, venture	адзежны, -ы (f.)	dress
адвакат, -а (m.)	solicitor, lawyer, advocate	адзін, адна, адно	one; alone
адвечны, -ая, -ае	eternal, everlasting, perpetual	яны засталіся адны	they stayed alone
адгаварыць (II) (pf. of адгаворваць), fut. -вару, -ворыш, -аць (каго ад чаго)	to dissuade (smb. from + ger.), talk smb. out of + ger.	адзін (адно) аднаго; адна адну	each other, one another
адгаварыць каго-н. ісьці ў кіно	to talk smb. out of going to the movies	адзінаццаты, -ая, -ае	eleventh
адгалосак, -ску (m.)	echo	адзіотны, -ая, -ае	lonely
аддзел, -у (m.)	section, department, branch	адзяваць (I), адзяю, -эш, -юць	to put on one's clothes; dress smb.; supply smb. with clothes
аддзел паўстанцаў	squad	адказ, -у (m.)	answer
аддзяліцца (II) (pf. of аддзяляцца, I), fut. -дзялюся, -дзелішся, -яцца	to separate; be separated, part with	адказнасьць, -і (f.)	responsibility
жаўток аддзяліўся ад бялка	the yolk separated from the white	адказны, -ая, -ае	responsible
аддзяліць (II) (pf. of аддзяляць, I), fut. -дзялю, -дзеліш, -яць	to separate, divide, detach, disjoin	адказны or адносны	relative pronoun
аддзяліць сад ад гароду	to separate the orchard from the garden	займеньнік	
аддзяляцца (I), -ляюся, -ешся, -юцца	to separate, be separated	адкідны, -ая, -ае	folding, collapsible
дзеяпрыслоўі	verbal adverbs are separated by commas	адкідное сядзеньне	collapsible seat
аддзяляюцца коскамі	to separate, detach, disjoin	адкідны борт	flap
аддзяляць (I), -дзяляю, -еш, -юць	to separate, detach, disjoin	адкінуць (I) (pf. of адкідаць), fut. -кіну, -еш, -уць	to abandon, reject, dismiss, discard
а. перасьцэнкам	to partition off	адкладаць (I), -даю, -еш, -юць	to put/set aside; put off, postpone, adjourn
		адкладаць пастанову	to put off the decision
		адкладаць перамовы	to adjourn the talks
		адкласьці (I) (pf. of адкладаць), fut. -кладу, -дзеш, -дуць	to put aside; postpone; adjourn
		адклікаць (I), клікаю, -еш, -юць	to recall
		адклікаць (I), (pf. of адклікаць), fut. -клічу, -аш, -уць	to recall
		адклікацца (I), -каюся, -ешся, -юцца (на + acc.)	to answer; echo
		а. з пахвалою	to give praise

адклікну́цца (I), -клік- ну́ся, -ёшся, -у́цца на + acc.)	to answer; echo; respond	адмёньваць (I), -ваю, -еш, -юць	to exchange
адкры́ты, -ая, -ае	discovered; open	адмові́цца (II) (pf. of адмаўля́цца, I), fut. -моўлюся, -мові́шся, -яцца	to refuse, decline, repudiate; relinquish; renounce
адкры́цца (I) (pf. of ад- кыва́цца), fut. кры́юся, -ешся, -юцца	to open; come to light	адмові́цца ад сваё часткі	to relinquish one's share
а. пэрад кім-н. ра́на адкры́лася	to confide to smb. the wound opened	адмові́цца ад станові́шча	to resign one's position
адкры́ць (I) (pf. of адкыва́ць), fut. -кры́ю, -еш, -юць	to discover; open; bare	адмоўе, -я (n.)	negative particle
адкры́ць плечэ	to bare one's back	адмоўны, -ая, -ае	negative
адкры́ць помнік	to unveil a monument	адмоўны займёньнік	negative pronoun
адкры́ць сакрат	to let out/reveal a secret	адмыка́ць (I), -мыка́ю, -еш, -юць	to unlock
адкры́ць кніжку	to open an account	адмыслова (adv.)	specially
адкры́цьцё, -я	discovery; unveiling, inauguration	адмысловы, -ая, -ае	special
а. ўнівэрсытэцкага году	inauguration	адмяні́ць (II) (pf. of адмёньваць, I), fut. -мяню́, -мёніш, -яць	to exchange
адкрышы́цца (II) (pf. of крышы́цца), fut.	to break off	аднагорбы, -ая, -ае	one-humped
адкрышы́цца, -ацца		аднагорбы вярблюд	Arabian camel
адку́ль	where from	адна́к (conjunc.)	however, but
адкупі́ць (II) (pf. of адкупля́ць, I), fut. -куплю́, -ку́піш, -яць	to buy	адна́к знайшоўся нехта	there was someone, however
адлё́га or адлі́га, -і (f.)	thaw	аднакарэнныя словы	words with one root
адлё́жнасьць or адлё́гласьць, -і (f.)	distance	аднатонна (adv.)	monotonously
адлуча́цца (I), -луча́- юся, -ешся, -юцца	to separate	аднаўля́ць (I), -ляю́, -еш, -юць	to restore, re-establish; renew
адлуча́ць (I), -ча́ю, -еш, -юць (+ acc.)	to separate	дрэвы аднаўля́юць кісларод у павётры	trees restore oxygen to the air
адлучы́цца (II) (pf. of адлуча́цца, I), fut. -лучу́ся, -ы́шся, -ацца	to separate	аднаўля́ць кні́гу ў бібліятэ́цы	to renew a book at the library
адлучы́цца ад гру́пы	to separate from a group	аднаўля́ць падпі́ску	to renew a subscription
адлучы́ць (II) (pf. of адлуча́ць, I), fut. -лучу́, -ы́ш, -аць	to separate	аднача́сна (adv.)	simultaneously
адлюстраваньне, -я (n.)	reflection; image	аднача́снасьць, -і (f.)	simultaneousness
адмаўлёньне, -я (n.)	negation	аднёсьці (I) (pf. of адносі́ць, II), fut. -нясу́, -ёш, -у́ць	to take away, to put away, move away
адмаўля́цца (I), -ля́юся, -ешся, -юцца (ад + gen.)	see адмові́цца	адно	only; one thing
а. ад сваіх словаў	to retract one's word	аднолькава (adv.)	equally, identically
		а. правільны	equally correct
		аднолькавы, -ая, -ае	the same (as), identical (with)
		яны́ аднолькавага росту	they are of the same height
		адносі́ць (II), -ношу́, -сіш, -яць	to take, put, carry away

а. што-н. на мѣсца вѣцер (плынь) а-іць	to put smth. in its place the wind/current carries away	адсоўваць (I), -ваю, -еш, -юць	to move aside, draw away, shove/push away
адносны займѣньнік адняць (I) (pf. of адымáць), fut. адымý, -меш, -уць	see адкáзны займѣньнік to take away; take from, bereave	адстаць (I), (pf. of адставáць), fut. -стане, -уць	to come off
а. у каго-н. надзѣю ад пяцѣх а. тры (math.) у яго а-яло ногі (imprs.)	to bereave smb. of hope from five take away/ subtract three he has lost the use of his legs	адступáцца (I), -пáюся, -ешся, -юцца	to give up, renounce
адпавѣдна (adv.)	accordingly, correspon- dingly; conformably (to)	адступáць (I), -пáю, -еш, -юць	to step back, recede; let have; retreat (milt.)
адпавѣдны, -ая, -ае	corresponding, suitable, proper, appropriate	адступáць за паўцаны а. ад свайго пагляду	to let have for half price to abandon one's opinion
адпісáць (I) (pf. of адпісваць), fut. -пішý, -аш, -уць	to reply	адступі́цца (II) (pf. of адступáцца, I), fut. -ступлю́ся, -пі́шся, -яцца	to give up, renounce
адплы́ў, -ву (m.)	ebb, ebb tide, low tide	адступі́ць (II) (pf. of адступáць, I), fut. -ступлю́, -стýпіш, -яць	see адступáць
адплюшчыць вочы адпраўляць (I), -ляю, -еш, -юць	to open one's eyes to send; dispatch	адступлѣньне, -я (n.) а. ад правіла	retreat (milt.) deviation from the rule
адправіць у поле адпушчаны, -ая, -ае адпушчáць (I), -пуш- чáю, -еш, -юць	to send out to the field freed to let go, set free, release	адсýну́цца (I) (pf. of адсоўва́цца), fut. сýну́ся, -ешся, -у́цца	to move aside/away, to make room
адпушчáць валасы адпушчáць сукѣнку адпушчáць грахі адпушчэньне, -я (n.) а. грахоў	to grow one's hair to let down the dress to forgive one's sins remission absolution	адсýнуць (I) (pf. of адсоўваць), fut. -сýну, -еш, -уць	to move aside, draw away, push away
адраджэнскі, -ая, -ае	rebirth (adj.), renascence (adj.)	адсýль (adv.) адтýль (adv.) адубѣлы, -ая, -ае адубѣць (I) (pf.) fut. -бѣю, -еш, -юць	from here, hence from there, thence numb, stiff with cold to be cold; to become/ get numb with cold
адраджэньне, -я (n.)	rebirth, renascence; regeneration	адхіліць (II) (pf. of адхіляць, I), fut. адхілю́, -іш, -яць (убок) а. просьбу адхілі́цца or адхіну́цца ад тэмы	to deflect
адразу (adv.) напішы́ мне адразу	at once, right away write me right away	ад(х)лы́нуць (I) (pf.) fut. ад(х)лы́не, -уць	to refuse the request to get off the subject
адрозьніць (II) (pf. of адрозьневаць, I), fut. -розьню, -іш, -яць	to distinguish	адхон, -у (m.) упáсьці ў вадхон пусьціць пад адхон	to recede
адрэзаць (I) (pf. of адразáць), fut. -рэжу, -аш, -уць	to cut off	адцѣньне, -я (n.) адцѣньне (колery)	slope to roll/fall down a slope to derail
адсоўвацца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to move aside/away; make room		nuance, shade tint, hue

а. (інтанáцыі)	inflection	адыйсьці (I) (pf. of	to walk away, move away
а. (знáчання)	nuance	адыходзіць, II), fut.	
адцягаць (I), -аю, -еш, -юць	to draw off, drag/pull away	адыйду́, -дзеш, -дуць	
адцягаць наза́д	to drag/pull back	цягні́к адыйшоў	the train departed
адцягаць ува́гу	to distract/divert smb's attention	адыйсьці́ся (I) (pf. of	to walk away; move away; leave
адцягну́ць (I) (pf. of адцягаць), fut. -цягну́, -еш, -юць	to draw off, drag/pull away	адыходзі́цца, II), fut. -дў́ся, -ешся, -у́цца	
адцягну́ць	pull the sleigh away	адыходзі́цца (II), -ходжу́ся, -і́шся, -я́цца	to walk away
адцягну́ць	go in time	адыходзі́ць (II), -ходжу́, -дзі́ш, -я́ць	to walk away, move away
адчува́ньне, -я (n.)	feeling, sensation	адыходзі́ць ад тэ́мы	to digress (from)
адчува́цца (I) (pf. of адчува́цца), fut. адчува́ю, -еш, -юць	to be felt	ад'яжджа́ць (I), -джа́ю, -еш, -юць	to drive off; leave
адчува́енне, -я (n.)	to feel; have sensation; sense, become aware	мы заўтра а-ем	we are leaving tomorrow even, right
а. го́лада, -а (n.)	to be hungry, thirsty, tired	аж	he looked quite confused
а. сваю́ вiну́	to feel one's guilt	ён аж зьбянтэжыўся	right up to the station
а. патрэбу́ ў чым-н.	to be in need	аж да ста́нцыі	right up to the morning
адчу́ць (I) (pf. of адчува́ць), fut. адчу́ю, -еш, -юць	to feel, sense, become aware, experience	аж да ра́ньня	to marry someone, get married (for a man)
адчыне́ньне, -я (n.)	founding, establishment, opening	ажані́цца (II) (pf. of жані́цца) зь кі́м	to revive, revitalize; brighten up
а. ўніве́рсытэ́ту	founding of the university	ажыві́ць (II) (pf. of ажыўля́ць, I), fut. ажыўлю́, -ві́ш, -я́ць	
а. новых школаў	establishment of new schools	а. гандлёвы пункт	to revive a trade centre
а. сэзо́ну	opening of the season	ажыўле́ньне, -я (n.)	revival
адчыні́ць (II) (pf. of адчыня́ць, I), fut. -чыню́, -і́ш, -я́ць	to open	ажыўле́ны, -ая, -ае	revived, revitalized; animate (gram.)
а. дзвё́ры, даро́гу, сход	to open a door, road, meeting	а-ы прадме́т (gram.)	animate object
а. уніве́рсытэ́т	to found/establish the university	азалаці́ць (II) (pf. of азалача́ць, I), fut. азалачу́, -лоці́ш, -я́ць	to load with money (smb.)
адштурха́ць (I), -аю, -еш, -юць	to push away	аздабля́ць (I), -ля́ю, -еш, -юць	to decorate; beautify, adorn, ornament
адштурхну́ць (I) (pf. of адштурха́ць), fut. -штурхну́, -ё́ш, -у́ць	to push away	аздо́ба, -ы (f.)	decoration, ornament
адыйма́ньне, -я (n.)	subtraction (math.)	аздобі́ць (II) (pf. of аздабля́ць, I), fut. аздаблю́, -бі́ш, -я́ць	to decorate, ornament
адыйма́ць (I), -ма́ю, -еш, -юць	to take away; take from	аздобле́ны, -ая, -ае	ornamented
		аздобле́ньне, -я (дзе́йнасьць)	decoration, ornamentation, adorning
		бага́тае а. кні́гі	splendid ornamentation of the book
		азіра́цца (I), -ра́юся, -ешся, -ю́цца	to glance back
		азі́рну́цца (I) (pf. of азіра́цца), fut. -ну́ся, -ё́шся, -у́цца	to glance back

Азія, -і (f.)	Asia	амулет, -а (m.)	amulet, charm
азіяцкі, -ая, -ае	Asiatic, Asia (adj.)	Амэрыка, -і (f.)	America
азначальны займеньнік	definite pronoun	Амэрыканец, -нца (m.)	American
азначаць (I), -чаю, -еш, -юць	to define	амэрыканскі, -ая, -ае	American
азначэньне, -я (n.)	definition; attribute	ананас, -у (m.)	pineapple
азьрына, -ы (f.)	pool	англамоўны, -ая, -ае	English-speaking
айчына, -ы (f.)	fatherland	ані (adv.)	not at all, not in the least
акалічнасьць, -і (f.)	circumstance; (gram.) adverbial modifier	ён ані нічога ня ведае	he does not know anything at all
а. часу, месца, спосабу дзеяньня	adverbial modifier of time, place, manner	ямў сёньня ані ня лепш	he is not any better today
акварыум, -а (m.)	aquarium	ані . . . ані (conjunc.)	neither . . . nor
аколіца or	region, vicinity	ня можа ані ёсьці, ані піці	(he) can neither eat nor drink
ваколіца, -ы (f.)		Антон, -а (m.)	Anthony
акраец, акрайца (m.)	crust, end of a loaf	Антось, -я (m.)	Anthony
акрапіць (II) (pf. of акрапляць, I), fut. акраплю, акропіш, -яць	to sprinkle	анучка, -і (f.)	cloth
акрапляць (I), -ляю, -еш, -юць	to sprinkle	анямёньне, -я (n.)	dumbness, numbness
аксамітны, -ая, -ае	velvet (adj.)	апавяшчальнік (праграмы)	announcer
акт, -у (m.)	act; statement, document	апавяшчаць (I), -шчаю, -еш, -юць	to announce
акт п'ёсы	act of a play	апалены, -ая, -ае	burnt; baked; charred
актор, -а (m.)	actor	а-ая цэгла	burnt/baked brick
акулісты, -ага (m.)	oculist	а-ае (пажарам) дрэва	a charred tree
акуратны, -ая, -ае	accurate, careful; conscientious	апарат, -у (m.)	device
а-ы працаўнік	accurate worker	апа́рыца (II) (pf.) fut. апа́руся, -ышся, -ацца	to scald/burn oneself
а-ы чалавёк (у во- пратцы)	neat, tidy person	апа́рыца кіпнём	to scald/burn oneself with boiling water
ала́дка, -і (f.)	pancake	апа́рыць (II) (pf.) fut. апа́ру, -ыш, -аць	to scald, to burn
але́й, -ю (m.)	oil	апа́тычны, -ая, -ае	apathetic
але́шнік, -а (m.)	alder grove	апі́саць (I) (pf. of апі́сваць), fut. апі́шу, -аш, -уць	to describe
але́шына, -ы or вольха, -і (f.)	alder (tree)	апі́сваць (I), -ваю, -еш, -юць	to describe
а́ліва, -ы (f.)	olive oil	аплява́ны, -ая, -ае (part.)	spat upon, abused, humiliated
альбом, -а (m.)	album	аплята́ць (I), -таю, -еш, -юць (colloq.)	to eat with a great appetite
а. для рысаваньня	sketchbook	апра́нацца (I), -наюся, -ешся, -юцца	to dress oneself
а. для ма́рак	stamp album	яна прыгожа а-ецца	she is well dressed
а́льгебра, -ы (f.)	algebra	апра́наць (I), -наю, -еш, -юць	to put on one's clothes; dress smb.
а́льфабэт, -у (m.)	alphabet		
а́льфабэтны, -ая, -ае	alphabetic/alphabetical		
у а́льфабэтным па́радку	in alphabetic(al) order		
а́льшына, -ы (f.)	alder		

апану́цца (I) (pf. of апрана́цца), fut. -ну́ся, ёшся, -у́цца	to get dressed	ап'яня́ць (I), -няю, -еш, -юць	to intoxicate, make drunk; (fig.) to make dizzy
апану́ць (I) (pf. of апрана́ць), fut. апрану́, -ёш, -у́ць	to put on one's clothes; to dress someone	удáча а-ніла яго	success turned his head
апану́ць паліто	to put on one's coat	ап'яня́ючы or ап'яня́льны, -ая, -ае	intoxicating, heady
апану́ць дзіця	to dress a child	Ара́б, -а (m.)	Arab
апраўля́ць (I), апраўля́ю, -еш, -юць	to frame	арабі́на (рабі́на) or гарабі́на, -ы (f.)	mountain ash
апраўля́ць абраз	to frame a picture	арáнжы, -ая, -ае (колёр)	orange (colour)
апрацава́ць (I) (pf. of апрацоўва́ць), fut. -цую, -еш, -еюць	to work (up, out)	арáнжыкавы сок	orange juice
апрацава́ць камень	to polish a stone	арганіза́цыя, -і (f.)	organization
апрацоўва́ць (I) (pf. of апрацоўва́ць), fut. -юць, -еш, -еюць	to work (on); process	аргані́зм, -у (m.)	organism
а. пра́ва	to prepare a speech	аргані́сты, -ага (m.)	organist
аптэ́ка, -і (f.)	pharmacy, chemist's shop	арке́стра, -ы (f.)	orchestra
аптэ́карскі магазы́н	drugstore	а. наводзі́ць сваё інстру́манты	the orchestra is tuning up
аптэ́чка, -і (f.)	medicine box	Аркты́ка, -і (f.)	Arctic
апусьце́ць (I) (pf. of пусьце́ць), fut. апусьце́е, -юць	to become deserted, empty	арку́ш, -а (m.)	sheet, leaf
апусьці́цца (II) (pf. of апушча́цца, I), fut. апушчу́ся, апу́сьцішся, -яцца	to sink, fall, drop	армі́я, -і (f.)	army
а. ма́ральна	to degenerate	артыку́л, -у (m.)	article
у яго ру́кі а-ліся	he lost heart	арты́сты, -ага (m.)	artist, actor
апушча́цца (I), -чаюся, -ешся, -юцца	to drop, sink, fall	архі́ў, -і́ву (m.)	archives, records
а. ў фатэ́ль	to drop/sink into a chair	асабі́сты, -ая, -ае	individual
апушча́ць (I), -чаю, -еш, -юць	to lower, sink	асаблі́ва (adv.)	particularly
апушча́ць засло́ну	to draw/pull down a curtain	асаблі́васьць, -і (f.)	peculiarity; feature
апыні́цца or апыну́цца (II) (pf. of апыня́цца, I), fut. апыню́ся, -ішся, -яцца	to come up, turn up, find oneself	асаблі́вы, -ая, -ае	particular
апэра́тар, -а (m.)	operator	нічо́га асаблі́вага	nothing of particular importance
апява́ць (I), -ваю, -еш, -юць (pf. апэ́ць)	to sing, glorify, celebrate	асабо́вы, -ая, -ае	personal
ап'яне́ць (I) (pf. of п'яне́ць), fut. -нею, -еш, -юць (ад + gen.)	to be intoxicated, to be drunk/tipsy (with)	а-ы займе́ньнік	personal pronoun
		асало́да, -ы (f.)	delight; treat, enjoyment
		асачы́ць (II) (pf.) fut. асачу́, асочы́ш, -аць	to trace, track
		а. лі́саву на́ру	to trace a fox hole
		асе́лы, -ая, -ае	settled
		асе́лае жыццё	settled way of life
		асі́лак, -лка (m.)	athlete
		асі́на, -ы (f.)	asp (tree)
		дры́жэць як асі́навы лі́ст	to tremble like an aspen leaf
		аслупяне́ць (I) (pf. of аслупяня́ць), fut. -нею, -еш, -юць	to be dumbfounded
		асно́ва, -ы (f.)	basis, base (math.)
		прыня́ць за а-ву	stem (gram.)
		асно́ва трыку́тніка	to assume as a basis
			base of a triangle

аснова слова	stem of a word	асьцярожны, -ая, -ае	careful, cautious, wary; prudent
аснова ў тканіне	warp	бўдзьце а-ыя!	Be careful! Take care!
асновы, -аў (pl. only)	principles, fundamentals	занадта асьцярожны	overcautious, too cautious
асновы хэміі	fundamentals of chemistry	асяліцца (II) (pf. of сяліцца), fut. асялюся, аселішся, -яцца	to settle; take up one's residence/quarters
асноўны, -ая, -ае	basic, fundamental	асяродзьдзе, -я (n.)	surroundings, environment
асобна (adv.)	separately	сацыяльнае а.	social environment
гэта пішацца а.	it is written separately	у нашым а-дзі	in our midst, amidst us
асобны, -ая, -ае	separate, detached, private	атлёт, -а (m.)	athlete
асобны пакой	separate room	атлусьцэлы, -ая, -ае	fat
асобны ўваход	private entrance	ато (conj.)	usually is not translated
аставіцца (I), астаюся, -эшся, -юцца	to be behind	ато бач	look (at her, him)
аставіцца ад іншых у дарозе	to be behind the others	атракцыён, -у (m.)	attraction
не а. ні на крок ад каго-н.	to keep pace with smb.	атрымаць (I) (pf. of атрымваць), fut. атрымваю, -еш, -юць	to receive
астаўпéць (I) (pf.) fut. астаўпéю, -еш, -юць	to be dumbfounded	аўдыёнцыя, -і (f.)	audience, hearing, interview
аста́цца (I) pf. of аставіцца), fut. астану́ся, -эшся, -у́цца (ад + gen.)	to be behind	Аўстраліец, -лі́цца (m.)	Australian
астраном, -а (m.)	astronomer	Аўстралійка, -і (f.)	Australian
астраномія, -і (f.)	astronomy	аўстралійскі, -ая, -ае	Australian
астрог, -у (m.)	jail	аўсянка, -і (f.)	oatmeal
астыга́ць (I), астыга́ю, -еш, -юць	to get cold; to calm down, cool down	аўсянка саломы (f.)	oat straw
асфальт, -у (m.)	asphalt	аўтаба́за, -ы	motor depot
асьвэ́та, -ы (f.)	education	аўтамабі́льны, -ая, -ае	automobile (adj.)
асьвэ́тчаньне, -я (n.)	declaration; proposal	аўтаматы́чная рўчка	fountain pen; ball-point pen
асьвэ́тчыцца (II) (pf.) fut. асьвэ́тчуся, -ышся, -ацца	to propose/request to get married to someone	аўтамашы́на, -ы (f.)	automobile, car
асьвятля́ць (I), -ляю, -еш, -юць	to light up, illuminate; throw light upon	аўтар, -а (m.)	author
асьцэ́нь, -я́ (m.)	spear	аўта́р, -а (m.)	altar
асьцярожна (adv.)	carefully, cautiously; guardedly, warily	аўтарытэт, -у (m.)	prestige; authority
Асьцярожна!	Look out!	аўтастра́да, -ы (f.)	highway
Асьцярожна! (на́піс на па́чцы)	Handle with care	аўтэ́нтычна (adv.)	authentically
асьцярожнасьць, -і (f.)	care, caution, prudence	аўтэ́нтычны, -ая, -ае	authentic
абыходзі́цца з а-яй	to handle with care	аўчы́на, -ы (f.)	sheepskin
праз асьцярожнасьць	out of prudence	афі́цыйна (adv.)	officially
асьцярожненька (adv.)	very carefully, cautiously	афі́цыйны, -ая, -ае	official; public
		а-ае паведа́мленьне	official information/ communication
		афі́цыйныя да́дзеныя	official data
		афі́цыйнае сьвя́та	public holiday
		аха́пак, -пкы (m.)	bunch
		ахапі́ць (II) (pf. of ахапля́ць, I), fut.	to clasp, clench; (fig.) to envelop, seize; cover,

ахаплю, ахопіш, -яць	include	а. памешканьне	to clear/vacate the premises
полымя ахапіла дом	the house was enveloped in flames	а. ваду	to clean the water
адчуваньне а-ла мяне ахапіў жаль	the feeling seized I felt sorry for myself	а. сумленьне	to clear one's conscience
ахапіць розумам	to comprehend	а. паштовую скрынку	to empty the mail box
ягоная дзейнасьць	he was active in various fields	ачышчацца (I), -чаюся, -ешся, -юцца	to clear oneself (from), to be cleaned
ахапіла розныя галіны	fields	ачышчаць (I), -чаю, -еш, -юць	to clean; vacate/clear; purify
ахапляць (I), -ляю, -еш, -юць	see ахапіць	ачышчаць дно ракі	to clean the bottom of the river
ахвоча	willingly, readily	ачышчаць дарогу	to clear the way
ён ахвочы будзе	he will be glad to do it	лес а-ае павётра	the forest purifies the air
ахвяра	sacrifice; offer	ашуканства, -а (n.)	fraud, deception
ахвяравацца	scapegoat	ашукань (I) (pf. of ашукваць), fut.	see ашукваць
ахова	protection	ашукваю, -еш, -юць	
ахоп, ахопленне	filled, consumed, stricken	вы мяне не ашукáеце	you can't fool me
ахоплены	consumed with envy	ашукваць (I), -ваю, -еш, -юць	to cheat, trick, fool
ахоплены падманам	terror-stricken	ашчаджаць (I), -джаю, -еш, -юць	to save, spare
ацаніць (II) (pf. of ацэньваць, I), fut.	enveloped in flames	ашчадны, -ая, -ае	thrifty
ацаню, -іш, -яць	to value, estimate; appreciate	ашчадная гаспадыня	thrifty housewife
а. на сто даляраў	to value at a hundred dollars		
ацэньваць (I), -ваю, -еш, -юць	to evaluate		
ацяпленьне, -я (n.)	heating		
ацяпліць (II) (pf. of ацяпляць, I), fut.	to heat		
ацяплю, -эпліш, -яць			
ацяпляць (I), -ляю, -еш, -юць	to heat		
ацяпляць дом вугальлем	to heat the house with coal		
ачараваньне, -я (n.)	spell, enchantment; fascination		
ачу́ньваць (I), -ваю, -еш, -юць	to recover; regain consciousness		
ачуняць (I) (pf. of ачу́ньваць), fut. -няю, -еш, -юць	to recover; regain consciousness		
ачысьціцца (II) (pf. of ачышчацца, I), fut. -шчуся, -цішся, -яцца	see ачышчацца		
ачысьціць (II) (pf. of ачышчаць, I), fut. ачышчу, -сьціш, -яць	to clear; vacate; clean		
		б. будзе дождж	it may rain
		бада́й (што)	perhaps, very likely
		Вы скончыце? Бада́й (што).	Will you finish it? Perhaps. It is very likely.
		бада́й (што), так будзе лепш.	Perhaps it will be better so.
		бада́й, што не бада́й (adv.)	probably not
		б. аднолькавыя кнігі	almost, nearly
		б., што я не паеду	nearly identical books
		бажыцца (II), -жўся, божышся, -ацца	I will probably not go to swear
		бадзяньне, -я (n.)	wandering
		ба́ечнік, -а (m.)	fabulist
		бай, ба́я (m.)	storyteller

Б

балазэ (conj.)	since, once, seeing/ considering that	каменявугальны б.	coal basin, coal field
купіла ўсяго, б. мела грошы	she bought many things since she had money	батанік, -а (m.)	botanist
балацаны, -ая, -ае	boggy, marshy, swampy	батаніка, -і (f.)	botany
б-ая мясцовасць	marshland	батанічны, -ая, -ае	botanical
балацаная глеба	swampy soil	батанічны сад	botanical gardens
балёт, -у (m.)	ballet	баўгарскі, -ая, -ае	Bulgarian
балёць (II), баліць, -яць	to ache, hurt	Баўгарыя, -і (f.)	Bulgaria
мне баліць зуб or у мяне баліць зуб	I have a toothache	бацькаў, -ава (poss. adj.)	father's
няхай табе галава пра гэта не баліць	never mind about that	бач (parenth.)	he says, then s
балёя, -і (f.)	tub	ён, бач, ня ведаў	he says he d
балотны, -ая, -ае	marsh (adj.)	бачыць (II), бачу, -ыш, -аць	to see
балотны газ	marsh gas	як бачыш	at one stroke
балотная вада	stagnant water	баяцца (II), баюся, ішся, -яцца	to be afraid
балотная птушка	wader (bird)	баяцца за каго-н.	to fear for smb.
Балты, -аў (pl.)	Baltic people, tribes	баюся, што ён ня прыйдзе	I fear/am afraid (that) he will not come
Балтыцкае мора	Baltic Sea	ня бойся (бойцеся)	don't worry
балцкі, -ая, -ае	Baltic	бёгла (adv.)	fluently
балькон, -у (m.)	balcony; porch	бёгла гаварыць	to speak fluently
большыня, -і (f.)	majority	бёглы, -ая, -ае	fluent; superficial
большыня галасоў	majority of votes	бёглае чытаньне	cursory reading
б-ня ягоных сяброў	most of his friends	бёглы галосны	an unstable vowel
вялікая большыня	vast majority	бёгма пусьціцца	to start to run
у большыні	mostly, predominantly	беднатá, -ы (f.)	poverty
у б-ні выпадкаў	in most cases	безасабовы, -ая, -ае	impersonal (gram.)
банан, -а (m.)	banana	безасабовы дзеяслоў	impersonal verb
банк, -у (m.)	bank	безгаспадарны, -ая, -ае	no man's
банкёт, -у (m.)	banquet	б-ая зямля	no man's land
банкнот, -у (-а) (m.)	bill, bank note	безразважлівасць, -і (f.)	recklessness, rashness, imprudence
двудалёровы б.	two-dollar bill	безразважлівы, -ая, -ае	rash, reckless, imprudent
бант, -а (m.)	bow	бэла (adv.)	white
завязаць б-ам	to tie in a bow	белабокі, -ая, -ае	with white sides
баравік, -а (m.)	(type of) mushroom	бэлагаловы, -ая, -ае	with fair hair
баравіна, -ы (f.)	pine forest	беларуска-ангельскі, -ая, -ае	Byelorussian-English
барада, -ы (f.)	beard; chin	Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка (БССР)	Byelorussian Soviet Socialist Republic
бараніць (II), -ню,	to defend	беленькі, -ая, -ае (dim.)	white
бароніш, -яць		беражок, -жкú (m.)	bank; coast, shore
барвяны, -ая, -ое	crimson, purple	dim. of бэраг	
барджэй (adv.), comp.	faster; rather	берасьцянка, -і (f.)	finch (bird)
of борзда			
басанож (adv.)	barefoot		
басаножка, -і (f.)	sandal		
басаножка (m. & f.)	bare-legged one		
басэйн, -у (m.)	basin		
рэчны басэйн	river basin		

бервяно, -а (n.) (pl. бярэньні)	log, log of wood	блэк, -у (m.)	block
бескарысны, -ая, -ае	useless; purposeless	блізак (short of блізкі)	close
беспасярэдня (adv.)	immediately; directly	блізіня, -і (f.)	nearness
бесстаронна (adv.)	impartially, without bias	блізка (што) (adv.)	almost; nearly
бесстароннасьць, -і (f.)	impartiality	блізказначны, -ая, -ае	synonymous
бесстаронны, -ая, -ае	impartial, unbiased	блізкасьць, -і (f.)	nearness
бесхацімны, -ая, -ае	homeless	блізкі, -ая, -ое	close, intimate
бесьперапынна (adv.)	continuously, uninterruptedly	блізкі сябра	close friend
б. на працягу гадзіны	for an hour without pause	быць у б-іх	to be intimate with smb.
бесьперапыннасьць, -і (f.)	continuous, uninterrupted	дачыненьнях зь кім-н.	
бзыканьне, -я (n.)	buzz(ing)	блінец, -нца/блін (m.)	pancake
бібікі біць	to waste one's time	бліснуць (I) (pf. of бліскаць, I), fut.	to glitter, flash
біёляг, -а (m.)	biologist	блісну, -еш, -уць	
білет or бялет (m.)	ticket	маланка бліснула	there was a flash of lightning
б. у вабодвы бакі	return ticket	ён бліснуў вачыма	his eyes flashed (fire)
білёцік, -а (m.) (dim.)	ticket	блішчэсты, -ая, -ае	glossy, shiny, glittering
біліён, -у (m.)	billion	блішчэць (II), блішчу, -ыш, -аць	to shine
біліённы, -ая, -ае	billionth (ord. num.); worth a billion	блішчэцца (II), -чуся, -ышся, -ацца	to shine, glitter
біскуп, -а (m.)	catholic bishop	блытаніна, -ы (f.)	confusion
бітва, -ы (f.)	battle	блыха, -і (f.) (pl. блохі)	flea
біты, -ая, -ае (part.)	beaten	блюза, -ы or блюзка, -і (f.)	blouse, shirt
біцца (I), б'юся, б'ёшся, б'юцца	to fight (with), struggle (with)	бляшанка, -і (f.)	can, tin
хлопцы б'юцца	the boys are fighting/hitting	бляяць (I), бляе, -юць	to bleat
сэрца моцна б'ёцца	the heart is thumping/beating	авэчка бляе	the sheep is bleating
біцца з ворагам	to struggle with the enemy	бо (conjunc.)	because
біцца, як рыба аб лёд	to struggle desperately to make both ends meet	Бог, -а (m.)	God
біялёгія, -і (f.)	biology	дзякуй Богу	thank God
біялягічны, -ая, -ае	biological	бой, бою (m.)	battle
блага (adv.)	badly; unhealthily, sickly;	поле бою	battlefield
благі, -ая, -ое	bad, sinister; unhealthy; sickly; lean, thin	бок, -у (m.) (pl. бакі)	side; part; place; party; aspect
блакітны, -ая, -ае	azure, sky blue	з правага, левага боку	on the right, left side
блаславіць (II), -слаўлю, -славіш, -вяць	to bless	на тым бакі вуліцы	across the street
блеск, -у (m.)	shine	добры/правы, (лёвы)	the right (wrong) side
		бок матэры	of the fabric
		дзядзька з б-у маці	uncle on my mother's side
		ён на нашым бакі	he is on our side
		з майго боку	on my part
		зацікаўлены бок	interested party
		родныя бакі	birth place

розныя бакі жыцця	various aspects of life	бярэца на зіму,	the winter/morning is
бок, -а (m.) (pl. бокі/бакі)	side, flank; pitch/slope	дзень	coming
у яго з бока йшла кроў	his side was bleeding	брашура, -ы (f.)	booklet, pamphlet
узяцца ў бокі/бакі	to put one's hands on one's hips	бровар, -у (m.)	distillery
узяць за бакі каго-н.	to put the screw on smb. (fig.)	брод, -у (m.)	ford, shallow spot in the river
пад бокам	quite near	бронзавы, -ая, -ае	bronzed
бок даху	pitch/slope of the roof	бруд, -у (m.)	dirt
бокам (adv.)	sideways	брудны, -ая, -ае	filthy, dirty
стаяць бокам	to stand sideways	брукаваць (l), брукую, -еш, -юць	to pave
праціснуцца бокам у дзверы	to edge oneself through the door sideways	брыгадзёр, -а	brigade-leader
боль, -ю (m.)	ache, pain, grief	брыдка (adv.)	not nice, ugly
боль галавы, зубоў	headache, toothache	брыдкі, -а́я, -ое	ugly
успамінаць пра што з болем	to think of smth. with pain/grief	брыдзны, -ая, -ае	most ugly
больш-менш (adv.)	more or less	брыль, -я́ (m.)	peak (of a cap)
борзда (adv.)	quickly, fast	брытанскі, -ая, -ае	British
борздызенька (adv.)	(very) quickly	будавацца (l), будуюся, -ешся, -юцца	to build a house for oneself; to be built
босы, -ая, -ае	barefoot	будаваць (l), -дую, -еш, -юць	to build; to construct
бот, -а (m.)	boot	будаваць дом, дзяржаву	to build a house, a state
бохан, -а (m.) or боханка, -і (f.)	loaf	будаваць сказ, трыкутнік	to construct a sentence, a triangle
бочак, -чку (m.)	bacon	будаўнік -а́ (m.)	builder
боязь, -і (f.)	apprehension	будаўніцтва, -а (n.)	building; construction
разьвёяць боязь	to allay an apprehension	будаўніцтва дарог	road building
бразгаць (l), -гаю, -еш, -юць	to bang, slam	працаваць на б-тве	to work at construction
бразгаць дзвярыма	to slam a door	будаўнічы, -ая, -ае	building, construction (adj.)
бразгаць судзьдзём	to clatter	будаўнічая тэхніка	construction engineering
брама, -ы (f.)	gate, arch	будзіннік, -а (m.)	alarm clock
трыумфальная брама	triumphal arch	будзька, -і (m.)	alarm clock
брамка, -і (f.)	little gate	будучны, -ая, ае	future
братаяў, -тава (adj.)	brother's	будучы, -ая, -ае	future, next
брахаць (l), брэша, -уць	to bark	будучае пакаленьне	next (future) generation
брацца (l), бярэся, -эшся, -уцца	to undertake; take up, begin to...	будучы час	the future (tense)
брацца за чытаньне	to begin to read	будучыня, -і (f.)	future
ён ня браўся за кнігу	he never started on the book	буйны, -а́я, -ое	big, large, large-scale, massive
брацца за пяро, пэндзаль	to take up the pen, the brush	буйное зэрне	large seeds
брацца за рукі	to join hands	буйны пясок	coarse sand
рыба бярэца	fish are biting	буйны дождж	rain in large drops
		буквар, -а (m.)	ABC book, primer
		букёт, -а (m.)	bouquet
		бульба, -ы (f.) coll.	potatoes

булькаць (I), -каю, -еш, to gurgle -юць		ён як быццам зусім здоровы	he is quite well, as it appears/seems
бура́к, -а́ (m.)	beet	бэнзі́на, -ы (f.)	gasoline, petrol(eum)
буралом, -у (m.)	wind-fallen wood	бэто́н, -у (m.)	concrete
бурачок, -чка́ (m.) dim. of бура́к	beet	бэтонамяша́лка, -і (f.)	concrete mixer
Маце́й Бурачок	pseudonym of Byel. poet Fr. Bahushevich	бюджэ́т, -у (m.)	budget
буржу́й, -я (m.)	bourgeois	прае́кт бю́джэту	budget estimates
бурле́ць (II), бурла́ць	seethe	прыбытковая ча́стка	a revenue
-яць		б-у	
бурлівы, -ая, -ае	stormy; seething; turbulent	выдатковая ча́стка б-у	an expenditure
бурлівая рэка	seething river	бю́джэ́тны год	fiscal (budget) year
бурлівы	turbulent meeting	бюро, -а́ (n.)	bureau, office
бу́рна	stormily	бюро даве́дак	inquiry office
бу́рны, -ае	stormy, rough, rapid	бюст, -а (m.)	bust
бу́рны	stormy/rough sea	бягу́н, -а́/бягуне́ц, -нца́ (m.)	runner
бу́рная	impetuous/rapid river	бягу́чы, -ая, -ае	running; present-day, current
бу́рны рапты ветру	violent gust of wind	бягу́чая вада́	running water
бу́рныя воплескі	loud cheers, storm of applause	бягу́чы год	the present/current year
бурна́тны, -ая, -ае	brown	бягу́чыя спра́вы	current affairs/business
бы	as	бяда́, -ы́ (f.)	trouble, misfortune
бы ў цёмную ноч	as dark as night	бяда́ адна́ ня ходзіць	troubles/misfortunes never come singly
быва́й (sing.)	good-bye	бяжы́, -эце! (imper. of бе́гчы)	run!
быва́й здароў, здарова	farewell	бязглу́зды, -ая, -ае	senseless, reckless; foolish, silly
быва́йце (pl. and polite)	good-bye	бязглу́зды ўчы́нак	senseless action
быва́йце здаровы	farewell	бяздомны, -ая, -ае	homeless
быва́ць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to be (occasionally); be found; happen	бязду́шны, -ая, -ае	callous, heartless
ня быва́е	is/are not found	бязла́дзьдзе, -я́ (n.)	disorder, confusion
былі́на, былі́ца -ы́ (f.)	epic	бязма́ла (adv.)	almost
былога былі́ны (pl.)	epic of the past	бязме́тны, -ая, -ае	purposeless
былы́, -а́я, -о́е	former, past; late	бязуда́чны, -ая, -ае	unsuccessful
былы́ прэм'е́р	former/late prime minister	бязупы́нна (adv.)	incessantly, continually
бы́ццам (conjunc.)	as if; like; it seems that; allegedly	бязупы́нны, -ая, -ае	incessant, continual; uninterrupted
бы́ццам не́хта йзноў сьпява́е	it seems that smb. is singing again	бяле́ць (I), -ле́ю, -еш, -юць	to become white, whiten; to show white
вочкі́ бы́ццам зоркі́ ў не́бе	the eyes are like stars in the sky	падсьне́жнікі́ бяле́юць	the snowdrops show
як бы́ццам (conjunc.)	as though; as it appears/ seems	у траве́	white in the grass
выгляда́е, як бы́ццам	it appears as though it will rain	бялок, -лка́ (m.)	white; protein
бу́дзе дождж		бялок во́ка	white of the eye
		бялок яйка́	white of an egg, egg white
		у мя́се ёсьць бя́лкі	there is protein in the meat

ілюткі, -ая, -ае	(purest) white	вадзяная расьціна	water plant
ілявы, -ая, -ае	blond, fair, fair-haired;	вадзяны млын/млін	water mill
	whitish	в-ое награваньне	hot-water heating
бялявы хлапéц	blond/fair-haired boy	ваённы флёт	marine
бялявы колер	whitish colour	ва́жна (adv.)	with an air of impor-
ярэзіна, -ы (f.)	birch		tance, primly, stiffly
ярэмя, -я (n.) or	armful	ва́жна (impers.)	it is important
бярэма, -а (n.)		ва́жна ве́даць	it is important to know
ясконца (adv.)	endlessly, without end;	ва́жнасьць, -і (f.)	importance
	infinitely	важнёцкі, -ія, -ае	fine
ясконцасьць, -і (f.)	endlessness; infinity	(colloq.)	
	(math.)	ва́жны, -ая, -ае	important, significant;
ясконцы, -ая, -ае	endless, infinite		valid; prime
яскра́йнасьць, -і	endlessness, infinity	білет в-ы адзін дзень	the ticket is valid for
яскра́йны, -ая, -ае	endless, infinite		one day
яспа́нскі, -ая, -ае	no man's	вазіць (II), ва́жy, возіш,	to convey, to carry, to
яспрыту́льны, -ая, -ае	homeless	-яць	drive
яспрэ́чна (adv.)	undoubtedly, beyond	кры́га ва́зіла	the ice floe carried the
	question	хлопчыка па рацэ	boy along the river
яспрэ́чны, -ая, -ае	undeniable, indisputable	ко́нь возі́ць воз	the horse draws/pulls
бясьпе́ка, -і (f.)	security		the carriage
Ра́да Бясьпе́кі	Security Council	вайсковая служба	military service
у поўнай бясьпе́цы	in perfect security	вакза́л, -у/а (m.)	railway station
		вакол (prep.)	round
		вакол гароду плот	round the garden (there
			is) a fence
			around, all round
			there are forests around
			lord, ruler, sovereign
			ruler of men's minds
			to drag
			(kind of) felt boot
			to be able to use; to be
			master of; to control
			to speak/know a foreign
			language
			to control oneself
			he has lost the use of his
			legs
			cornflower
			liberal
			currency
			to wander
			wanderer; nomad
			nomadic

B

ва́біць (II), ва́блю,	to beckon, wave (to);	вакол (adv.)	
ва́біш, -яць	attract, draw; fascinate,	вакол лясy	
	charm; lure, decoy	валада́р, -а́ (m.)	
вага́, -і (f.)	weight; scale;	валада́р дум	
	importance	валачы (I), валаку́,	
падзе́я вялі́кае в-і	event of great	-чэш, -ку́ць	
	importance	валёнак, -нка (m.)	
вагон, -у (m.)	railroad car	валодаць (I), -аю, -еш,	
вадазбор, -у (m.)	river basin	-юць	
вадала́з, -а (m.)	diver	валодаць заме́жнай	
ваданепраніка́льны or	waterproof	мовай	
ваданепрасяка́льны,		валодаць сабой	
-ая, -ае		ён не валодае нага́мі	
вадарод, -у (m.)	hydrogen		
вадасхові́шча, -а (n.)	reservoir, storage lake	валошка, -і (f.) or	
вадзі́ць (II), ваджу́,	to take, lead	васілёк	
водзі́ш, -яць		вальнаду́мны, -ая, -ае	
в. дзяце́й у парк	to take children to the	валю́та, -ы (f.)	
	park	вандрава́ць (I), -дру́ю,	
в. за нос	to make a fool (of)	-еш, -юць	
вадзяны́, -а́я, -ое	water (adj.)	вандроўнік, -а (m.)	
вадзяна́я пту́шка	water bird	вандроўні́цкі, -ая, -ае	

вандроўніцтва, -а (n.)	wandering; nomadic way of life	васьмінаццаць or васьмнаццаць, -ёх	eighteen
вар = варатак (m.)	boiling water	ваўняны, -ая, -ае	woolen
вараньнё, -я (n.) (coll.)	crows	ва́ш(ы), ва́ша(я), ва́ша(е) (pron. adj.)	your, yours
варата́р, -а́ (m.)	goalie	гэта ва́шая кні́га	this is your book
варожа (adv.)	hostilely, in an unfriendly manner	Гэта кні́га ва́шая?	Is this book yours?
варожа́сьць, -і (f.)	hostility	мая кні́га тут, а ва́шая там	my book is here and yours is there
варожы, -ая, -ае	hostile, unfriendly	Як маю́цца ва́шыя?	How are your people?
вароні́н, -а, -а (adj.)	of a crow	ва́шага мне ня трэ́ба	I don't want anything of yours
вароты, -аў (pl. only)	gate, gates	ва́як, -а́ (m.)	warrior
стаяць у варотах	to stand in the gateway	ве́да, -ы (f.)	knowledge
вароты ў футболе, гакі	goal	ве́дама, -а (n.)	notice, consideration
мячы́к прайшоў паўз вароты	the ball missed the goal	даве́сьці што-н. да чыйго-н. ве́дама	to inform smb. of smth., to bring smth. to smb's notice
вароча́цца (I), -аю́ся, -ешся, -ю́цца	to return, go/come back; revert	прыйма́ць не́шта да ве́дама	to take smth. into consideration
вароча́цца дамоў	to go/return home	ве́дама or вядома	it is known; of course
вароча́цца да тэмы	to revert/return to the subject	ве́дзьма, -ы (f.)	witch
вароча́ць (I), -чаю́, -еш, -ю́ць	to send (back); refund, make up	ве́йка, -і (f.)	eyelash
вароча́ць чые́сьці выда́ткі	to refund to smb. his expenditures	век, -у (m.)	century; age; lifetime
ва́рта, -ы (f.)	post	на маім вяку́	in my lifetime
ва́рта, гэта́ (impers.)	it is worth while	на наш век ста́не	it will last through our lifetime
варта́вы, -о́га (m.)	guard; sentry	каме́нны век	the Stone Age
варухну́цца (I) (pf. of варушы́цца, II), fut. -ну́ся, -е́шся, -у́цца	to stir, move once	бронза́вы век	the Bronze Age
варушы́цца (II), -шу́ся, -ру́шышся, -а́цца	to stir, move	сярэ́днія вякі́ = сярэ́днявэ́чча	the Middle Ages
варэ́ньне, -я (n.)	cooking; jam	на ве́кі ве́чныя	for ever
васілё́к, -ля́ка (m.)	cornflower	век (adv.)	for ages
васьма́ (adv.)	eight times	век з табо́ю мы ня ба́чыліся	we have not seen each other for ages
васьма́ восем	eight times eight, eight eights	век жы́ві, в. вучы́ся	live and learn
васьме́ра (coll. num.)	eight	ве́ка, -а (n.)	lid, cover
ад усі́х васьмяро́х	from all eight	вэраб'е́ў, -ва, -ва	sparrow's
іх васьме́ра	they are eight, there are eight of them	ве́рбалоз, -у (m.)	osier, bay-leaf willow
васьміга́довы, -ая, -ае	eight-year-old; of eight years	ве́рны, -ая, -ае	loyal, faithful
в-ая дзяўчы́нка	eight-year-old girl	ве́рх, -у (m.)	top, summit; brim
васьміга́довы пэрыя́д	period of eight years	поўны да ве́рху	brimful
васьміна́ццаты or васьмна́ццаты, -ая, -ае	eighteenth	ве́рх кар'е́ры	the summit of a career
		ве́рхаві́на, -ы (f.)	top; summit, peak
		ве́рхаві́на гары́	peak/summit of the mountain
		ве́рхні, -яя, -яе	upper, top

Зёрхняя Канада	Upper Canada	сёння ўвечары	this evening
зёрша, -ы (f.)	fishing-basket, creel	у яе на вёчары было	at her party there were
зёсела ог вясёла (adv.)	happily	шмат моладзі	many young people
абодвум весялёй	both feel happier	сяброўскі вёчар	party
зэстка, -і (f.)	information; returns	вечарына, -ы	dance party
мець вэсткі пра	to have information	вёчна (adv.)	always, eternally, for
каго-н.	about smb.		ever; perpetually
згодна з атрыманымі	according to information	гадзіньнік в. йдзе	the clock works
вэсткамі	received		perpetually
вэсьці (I) (act.), вяду́,	to take; keep; manage; lead	вэчнасьць, -і (f.)	eternity
-дзеш, -дучь	lead	вэчны, -ая, -ае	eternal, everlasting
вэсьці гаспадарку	to keep house (for smb.), to manage the household	вэяць (I), вэю, -еш, -юць	to winnow (grain); to fan; to blow
		вэцер вэе	the wind blows
вэсьці сход	to preside over a meeting	вэялка, -і (f.)	winnowing machine
куды вядзё гэтая	Where does this road	відавочна (adv.)	apparently
дарога?	lead to?	відаль, -і (f.)	view
вэсьці рэгулярны	to lead a regular way of life	відаць (predic.)	(it) is seen; evidently
спосаб жыцця	life	мне відаць	I can see; there is light
вэсьці змаганьне	to struggle (against, with), combat		enough for me
(з + instr.)		відно, -а (n.)	light
вэсьці сяброўства	to be friends	ад відна да відна	from night to morning,
вэсьці прапаганду	to carry on propaganda		all night long
вэсьці навуковую	to do scientific work	відовішча, -а (n.)	sight, spectacle, show
дзейнасьць		візыт, -у (m.)	visit
вэсьці перамовы	to negotiate	скласьці в. каму-н.	to pay a visit to smb.
вэсьці лік	to count	віленскі, -ая, -ае	Vilna (adj.), of Vilna
вэсьці кнігі	to keep accounts	вільгаць, -і (f.)	dampness
вэсьці пачатак ад	to originate from	вільготна (adv.)	damp
чаго-н.		вільготны, -ая, -ае	damp
вэсьці асэлае жыццё	to lead a settled way of life	вільня, -і (f.)	Vilnia (Vilna)
		вільнянін, -а (m.) pl.	inhabitant of Vilnia
вэсьціся (I)	to be found	зільняне	
так вядзёцца	it is the custom	вільнянка, -і (f.)	inhabitant of Vilnia
вэсяліцца (II), -люся,	to enjoy oneself	вінаваты, -ая, -ае	guilty
-ішся, -яцца		вінаваты позірк	guilty look
вэтла (adv.)	affably, kindly	быць вінаватым	to be guilty before smb.
вэтласьць, -і (f.)	affability, kindness	пэрад кім-н.	
вэтлы, -ая, -ае	affable, kind	я(ён) вінаваты	
вэтразь, -і (f.)	sail		I am (he is) to blame;
вэтразьнік, -а (m.)	sailboat	вінаваты, -а (predic.)	it is my (his) fault
вэцер, вэтру (m.)	wind	ён вінаваты мне	to owe
вэча, -а (n.)	vetcha, popular assembly	дзэсяць даляраў	he owes me ten dollars
	bell calling the vetcha together	вінаваціць (II), вінавачу,	to blame
вечавы́ звон		-ціш, -яць	
		вінны, -ая, -ае	owing; indebted, due
вэчар, -а (m.)	evening; party	вір, -у (m.)	pool; whirlpool, whirl
Добры вэчар.	Good evening.	віск, -у (m.)	yell, scream

Вісла, -ы (f.)	Wisla (river)	вокамгнёньне, -я (n.)	blink
вітальны гудок	whistle of greeting	воласьць, -і (f.)	small rural district in Byelorussia before the First World War
вітальня or вітальны пакой	front/living room	вольна (adv.)	freely; at ease
вітаньні or прывітаньні	greetings	Вольна! (каманда)	Stand at ease!
вітаць (I), -таю, -еш, -юць	to greet, welcome, congratulate, wish	вольны, -ая, -ае	free; vacant
вітаць гасця	to welcome, greet	вольха, -і (f.)	alder tree
вітаць каго-н зь днём нарадзіня	to congratulate smb on his birthday	вомірг or воміргам (adv.)	in no time
вітаць каго-н зь Новым годам	to wish smb happy New Year	вонкавы, -ая, -ае	external; superficial; outdoor
вітрына, -ы (f.)	showcase; show window	вонкі (adv.)	out of doors
віхор, віхру (m.)	strong wind; whirlwind; forelock	вонках (adv.)	outside, outdoors
віхляць (I), -ляю, -еш, -юць	to wag; prevaricate, shuffle	вопратка, -і (f.) =	apparel, clothing
віхляць хвастом	to wag one's tail	вэрхняе адзёньне	
Віцебск, -а (m.)	Viciebsk (Vitebsk)	ворная зямля, -і (f.)	arable land
віцяблянін, -а (m.)	inhabitant of Viciebsk	восемдзесят, -ёх or	eighty
віцяблянка, -і (f.)	inhabitant of Viciebsk	восьмідзесят	
вішнёвы, -ая, -ае	cherry (adj.); cherry-coloured	в-дзесят далёраў у васьмідзесяцёх кілямэтрах (ад)	eighty dollars eighty kilometres (from)
вішнёвае дрэва/сочыва or варэньне	cherry tree/jam	восемдзесяты or васьмі-дзесяты, -ая, -ае	eightieth
вішнёвы сад	cherry orchard	в-дзесятая балонка яму пайшоў	page eighty he is in his eightieth
вішчэць (II), вішчу, -ыш, -аць	to yell, scream	восемдзесяты год	year
воблака, -а (n.)	cloud	восемсот or васьмісот	eight hundred
(pl. воблакі or аблокі)		восемсот(н)ы or	eight-hundredth
вобміргам (adv.)	in a blink	васьмісотны, -ая, -ае	
вобраз, -у (m.)	image	в-сотная балонка	page eight hundred
вогка (adv.)	damp	восемсотны год	the year eight hundred
вогкасьць, -і (f.)	dampness	в-сотныя ўгодкі	eight-hundredth anniversary
вогкі, -ая, -ае	damp	восенскі, -ая, -ае	autumnal
воддаль (adv.)	far from, far off	востраў, вострава (m.)	island
воддаль ад вёскі	far from the village	восыпка, -і (f.)	rash, eruption; flour/bran used with cattle food
ён адышоўся й стаў воддаль	he went away and stopped at a distance	высыпала восыпка	a rash broke out
возьме ляжа, пойдзе	(he) will lay down, go	вось-вось, во-во (adv.)	just about, on the point
войска, -а (n.)	army	ён вось-вось пойдзе	he is just about to go
войстраносы, -ая, -ае	sharp-nosed	вось-вось! (particle)	that's it!
вока, -а (n.) pl. вочы	eye	восьмы, -ая, -ае	eighth
кідацца ў вочы	to strike one's eyes, to be striking	восьмага студзеня	the eighth of January, January the eighth
за вочы	behind someone's back	восьмая балонка	page eight
хоць вока выкалі	it is pitch-dark	в-ы радок, разьдзел	line (chapter) eight
кінуць вока на нешта	to glance at smth.	яму пайшоў в-ы год	he is in his eighth year

ужо восьмая гадзіна	it is eight o'clock	вуша́к, -а (m.)	doorpost
палавіна восьмае	half past seven	вуша́к вакна́	jamb
адна́ восьмая	one-eighth	ву́шка, -а (dim. of ву́ха)	ear; eye; handle
ит (=вось) цяпе́р	right now	ву́шка (i) голкі	eye of a needle
ючка, -а (n.)	dim. of вока; stitch in knitting, crocheting	ву́шка збанка́	handle of a jug
о́чнік, -а (m.)	oculist	вушны́, -а́я, -ое	ear (adj.), aural
о́чны, -ая, -ае	eye (adj.); ocular, optic	вушны́ боль	earache
о́чны лекар	eye specialist	ву́шы, -эй (pl. of ву́ха)	ears
о́чы, вачэй (pl.)	eyes (see вока)	па ву́шы	over head and ears
о́шчуп, -у (m.)	touch (sense)	пусьціць паўз ву́шы	to overlook; to take no account of
уга́льле, ка́меннае	coal	выбача́й, выбача́йце	excuse me, I am sorry
уж, -а́ (m.)	snake	(pl. and polite)	
ужа́ка, -і (f.)	snake	вы́бег, -у (m.)	hike
ву́зёл (ву́зел), ву́зла́ (m.)	knot	вы́беліць or вы́бяліць	to whiten
завя́зваць ву́зёл	to tie/make a knot	(II) (pf. of бяліць),	
разв'я́зваць ву́зёл	to undo a knot	fut. -белю, -беліш,	
ву́лей, ву́льля́ (m.)	hive	-яць	
ву́лічны, -ая, -ае	street (adj.)	выбіра́цца (I), -ра́юся,	to move out; get out
ву́нія, -і (f.)	union	-ешся, -юцца	
ву́нія́т, -а (m.) and	member of the Uniat(e)	вада́ выбіра́ецца	all water being taken out
ву́нія́тка, -і (f.)	Church		
ву́нія́цкі, -ая, -ае	uniat(e) (adj.)	выборны, -ая, -ае	finest, choicest; first-rate/grade
ву́сьці́шна (predic.); яму́	he is terrified	вы́бра́цца (I) (pf. of	to move out (of the house); get out
ву́сьці́шна		выбіра́цца), fut. вы́-	
ву́сьці́шны, -ая, -ае	terrifying, sinister	-беруся, -ашся, -уцца	
вучне́ўскі, -ая, -ае	pupil (adj.)	вы́браць (I) (pf. of выбі-	to choose, select, pick out; elect; take everything out
вучне́ўская форма	school uniform	ра́ць), fut. -беру, -аш,	
вучне́ўская моладзь	students	-уць	
вучона́сьць, -і (f.)	erudition	вы́бух, -у (m.)	explosion; outbreak; eruption
вучо́ная, -ае (f.) and	scientist, scholar	вы́бух бомбы	a bomb explosion
вучо́ны, -ага (m.)		вы́бух эпіде́міі	outbreak of an epidemic
вучо́ны, -ая, -ае	educated, erudite	вы́бух гне́ву	gust of temper
вучы́цца (II), вучу́ся,	to learn, study	выбуха́ць (I), -ха́ю, -еш,	to explode, burst out
-ышся, -ацца (+ gen.)		-юць	
вучы́цца мовы	to learn language	выбуха́ць сьме́хам	to burst out laughing
(матэма́тыкі)	(mathematics)	вы́бухнуць (I) (pf. of	to explode, burst out, break out
вучы́цца чыта́ць	to learn to read	выбуха́ць), fut.	
добра́ вучы́цца	to study well, to do well at school	-бухну, -еш, -уць	
		бомба́ вы́бухнула	the bomb exploded
вучы́цца ў школе́	to go to school	вайна́ вы́бухнула	the war broke out
вучы́цца на	to study at the	вывуча́ць (I), -ча́ю, -еш,	to study
ўніве́рсыта́це	university	-юць	
вучэ́ньне, -я (n.)	learning; studies; teaching	выгаворва́ць (I), -ваю,	to rebuke; reprimand; lecture
гады́ вучэ́ння	school years	-еш, -юць	
час вучэ́ння	classes (pl.)	вы́ган, -у (m.)	common pasture
фі́лізафі́чнае в.	teaching		

выганяць (I), -няю, -еш, -юць	to drive out	выдавецтва, -а (n.)	publication; publishing
выганяць з хаты	to turn out of the house	выданьне, -я (n.)	published book; edition (of a book); delivery (of a person)
выганяць із школы	to expel from school		
выганяць ста́так у поле	to drive the cattle out to the pasture	выдатак, -тку (m.)	expense
выгараць (I), -рае, -юць	to burn out	выд́атна (predic.)	it is excellent
выгараць на сонцы	to fade in the sun	Выд́атна! (выклі́чнік)	Excellent!
выглядаць (I), -даю, -еш, -юць	to look; expect (smb.)	выд́атна (adv.)	excellently, perfectly
добра, бл́ага в.	to look well, bad	выд́атна нешта ве́даць	to know smth. perfectly well
выглядаць ка́го-н.	to expect someone	выд́атна (noun indecl.)	excellent (mark in school)
выглядаць з вакна́	to look out of the window	скончыць школу на выд́атна	to finish school with excellent marks
выглядаць зза чаго-н.	a) to peek out from behind smth. b) to emerge from behind smth.	настаўні́к паста́віў выд́атна	the teacher gave an excellent mark
выглядае́, што (impers.)	it seems that	выд́атны, -ая, -ае	excellent, very good; outstanding; prominent
вы́глянуць (I) (pf. of выглядаць), fut. -гляну, -еш, -уць	to look out, emerge from behind smth.	выд́атны твор	an excellent book
вы́гнаць (II) pf. of выганяць (I), fut. -ганю, -іш, -яць	to drive out, expel	выд́атны вучо́ны	an outstanding/prominent scientist/scholar
выгода, -ы (f.)	advantage; commodity	вы́даўблены, -ая, -ае	hollow
выгодна (adv.)	comfortably, at ease	вы́дацца or зда́цца (pf.)	to seem, appear
се́сьці вы́годна	to seat down comfortably/at ease	fut. вы́дамся, вы́дасца, вы́дадуцца	
выгодны, -ая, -ае	comfortable; advantageous, profitable; remunerative	вы́даць (irr.) (pf. of выдава́ць, I), fut. вы́дам, -дасі, -дадуць	to give, distribute; publish
выграва́ць (I), -граю́, -е́ш, -ю́ць	to win; gain	вы́даць та́ймніцу	to betray/reveal/disclose a secret
выдава́цца (I), выдаю́ся, -е́шся, -ю́цца	to seem, appear	вы́дзелены, -ая, -ае	separated
выдава́ць (I), -даю́, -е́ш, -ю́ць	to give out, hand; betray; publish	сло́ва вы́дзеленае	a word separated with commas
выдава́ць каму́-н.	to give smb. a receipt	коска́мі	(sand) dune
пакві́тава́ньне		вы́дзьма, -ы (f.)	printed
выдава́ць грошы	to spend money	вы́друкаваны, -ая, -ае	to print
выдава́ць кні́гі	to publish books	вы́друкаваць (I) (pf. of друкава́ць), fut. -кую́, -еш, -ю́ць	
выдава́ць за́муж	to give smb. to smb. in marriage	вы́думка, -і (f.)	invention, fiction, fable; device
каго-н. за каго-н.		вы́жыць (I) (pf. of вы́жыва́ць), fut. -жыву́, -еш, -ю́ць	to survive
выдаве́ц, выдаўца́ (m.)	publisher	вы́звалены, -ая, -ае	liberated
выдаве́цкі, -ая, -ае	publishing (adj.)	вы́звалены́я наву́кі	liberal arts, humanities
		вызна́ньне, -я (n.)	denomination, faith

вы́йграць or вы́граць (I) (pf. of вы́граваць), fut. вы́(й)граю, -еш, -юць	to win; gain	вы́купіць (II) (pf. of вы- купляць, I), fut. вы́- куплю, -піш, -яць вы́купіць віну́	to ransom; make amends for, redeem to make amends for one's fault
вы́йгрыш, -у (m.)	winning, gain; prize	вы́купіць палонных	to ransom prisoners of war
вы́йшла, што	it turned out that...	выкупляць (I), -ляю, -еш, -юць	see вы́купіць
выка́знік, -а (m.)	predicate	вы́курыць (II) (pf. of курыць), fut. -куру, -ыш, -аць	to smoke
выканальнік, -а (m.)	performer, executor	вы́лечыць (II) (pf. of вылечваць, I), fut. -лечу (or -лячу), -ыш, -аць	to cure
вы́капаць (I) (pf. of выкопваць), fut. вы́- капаю, -еш, -юць	to dig out	вы́лечыцца (II) (ад + gen.)	to be cured (of smth.), recover from
выкі́даць (I), -даю, -еш, -юць	to throw out; (fig.) to discard	вы́лічыць (II) (pf. of вылічаць, I), fut. -лічу, -ыш, -аць	to calculate; name, list
выкі́даць праз вакно	to throw out of the window	вы́лічыць каму́ ўсе крыўды	to list to smb. all injuries/wrongs
вы́кінуць (I) (pf. of вы- кідаць), fut. вы́кіну, -еш, -уць	to throw out	вы́мавіць (II) (pf. of вы- маўляць, I), fut. -маўлю, -віш, -яць	to pronounce, articu- late; utter, say
выкла́дчык, -а (m.)	teacher, professor	ён ледзь вы́мавіў па́ру словаў	he could hardly say/ utter a few words
выклі́каць (I), -каю, -еш, -юць	to call; to send for	вымаўле́ньне, -я (n.)	pronunciation
выклі́каць ле́кара	to call the doctor	выме́ньваць (I), -ваю, -еш, -юць	to trade
выклі́каць вучняў да дошкі	to call students to the blackboard	вымова, -ы (f.)	reprimand; pronunciation
выклі́каць з пакою	to call out of the room	даваць вымову	to reprimand
выклі́каць цікавасьць	to excite the curiosity	вы́мушаны, -ая, -ае	forced
вы́клікаць (I) (pf. of выклікаць), fut. вы́- клічу, -аш, -уць	to call; entail, involve	вы́нахад, -у (m.)	invention
вы́клікаць у каго-н. сьлёзы	to move smb. to tears	вынаходлівы, -ая, -ае	inventive
в. падазрэньне	to arouse suspicion	вы́несці (I) (pf. of вы- носіць, II), fut. вы́не- су (or -нясу), -еш, -уць	to carry out, take out; remove
выклі́чнік, -а (m.)	interjection	выні́каць (I), -кае, -юць	to follow
выключа́ць (I), -чаю, -еш, -юць	to exclude, except, rule out, eliminate	з гэтага выні́кае, што...	it follows from this that...
вы́ключыць (II) (pf. of выключаць, I), fut. -ключу, -ыш, -аць	to expel, exclude; rule out; eliminate	як выні́кае із ска́- занага	as it appears from the above
вы́ключыць із школы	to expel from school	выно́сіць (II), выношу, -сіш, -яць	to carry out, take out, remove
выключэ́ньне, -я (n.)	exclusion; expulsion; (math.) elimination		
выконваць (I), -ваю, -еш, -юць	to carry out; to act (as)		
выконваць пра́цу	to do the work		
выконваць дзе́янне	to perform an action		
выконваць просьбу́	to comply with a request		
выкопваць (I), -ваю, -еш, -юць	to dig out		

выносіць пад нябёсы в́ы́нятак, -тку (m.) за вы́няткам (+ gen.) в́ы́няткавы, -ая, -ае спра́ва вы́няткавае ва́жнасьці выпа́дак, -дку (m.)	to extol to the skies exception with the exception (of) exceptional, particular a matter of particular importance occurrence, incident; accident; case; chance	выпі́сваць (I), -ваю, -еш, -юць выпі́сваць газэту	to write out/extract; order; subscribe to subscribe to a newspaper to drink (out, off, up)
у ні́якім выпадку няшча́снае выпаданьне выпа́даньне, -ня (n.) -еш, -юць вала́сці выпа́даць выпа́дае пры́томна не выпа́дае	in no way unfortunate accident accident; slip out; it is proper/fit it is falling out it is proper/fit to go there a) it is not proper b) it is inconvenient	в́ы́піць (I) (pf. of выпі- ва́ць), fut. в́ы́п'ю, -еш, -юць в́ы́піць малака́ в́ы́піць усё малако в́ы́плата, -ы (f.) в́ы́плата даўгý сёньня в́ы́плата выпла́ваць (I), -ваю, -еш, -юць в. у вадкры́тае мора ха́та пачала́ выпла́ваць зь ле́су в́ы́плысьці (I) (pf. of выпла́ваць), fut. -плыву, -еш, -уць ме́сяц в́ы́плыў зза хма́раў	to drink/have some milk to drink all the milk payment; pay payment of a debt today is payday to swim out; come to the surface, emerge to swim out to sea the house began to ap- pear from the forest to swim out; come to the surface, emerge the moon emerged/ appeared from behind the clouds
в́ы́паліць (I) (pf. of выпальва́ць, I), fut. -палю, -іш, -яць в́ы́пасьці (I) (pf. of вы- пада́ць), fut. -паду, -дзеш, -уць в́ы́пала з рук в́ы́пала так, што ня в́ы́пала нам пры́йсьці выпераджа́ць (I), -джаю, -еш, -юць в́ы́перадзіць (II) (pf. of выпераджа́ць, I), fut. -пераджу, -дзіш, -яць в́ы́перадкі, -аў (pl. only) в́ы́перадкі ў бе́гу в́ы́пісацца (I) (pf. of выпі́свацца), fut. в́ы́- пішуся, -ашся, -уцца в́ы́пісацца із шпіта́лю	to fall out, slip out; to happen, occur it dropped out of (one's) hands it happened that it was inconvenient for us to come to outrun to outrun competition, contest race to be signed out to be signed out of the hospital	выпрабава́ньне, -я (n.) быць на выпраба- ва́ньні в́ы́правіць (II) (pf.), fut. -праўлю, -віш, -яць в́ы́правіць сы́на вучы́цца в́ы́правіць памы́лкі в́ы́прадаж, -у (m.) в́ы́прастаць (I) (pf. of выпрасто́ўваць), fut. -стую, -еш, -юць в́ы́прастаць ногі выпраўля́ць (I), -ляю, -еш, -юць в́ы́пусьціць (II) (pf. of выпушча́ць, I), fut. -пушчу, -сьціш, -яць выпушча́цца (I), -чаецца, -юцца выпушча́ць (I), -шчаю, -еш, -юць выпушча́ць вадý з басэ́йну выпушча́ць з рук	test, trial; (fig.) ordeal to be on trial, probation to send; to correct to send one's son to school to correct mistakes sale to straighten to stretch one's legs to send; correct, rectify to let out to be let out/omitted to let go; to let out; to set free; to publish to let the water out of the pool to let go
в́ы́пісаць (I) (pf. of вы- пі́сваць), fut. в́ы́пішу, -аш, -уць в́ы́пісаць няве́дамыя сло́вы выпі́свацца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to write out; order; sub- scribe; send for; sign out to write unknown words to be signed out		

выпушчаць газету	to publish/issue a newspaper	высакародны ўчынак	noble action
выраб, -у (m.)	article; make	высакародныя мэталі	noble/precious metals
вырабляць (I),	to produce	высакосны/	leap year
вырабляю, -еш, -юць		пераступны год	
вырадак, -дка (m. & f.)	degenerate	выснова, -ы (f.)	conclusion, deduction
выражаны, -ая, -ае	expressed	зрабіць выснову	to draw a conclusion, to infer
выражаць (I), выражаю,	to express	прыйсці да высновы	to come to conclusion
-еш, -юць		высозны, -ая, -ае	very high/tall
выразіць (II) (pf. of	to express	высок, -а, -а (short of	tall, high
выражаць, I), fut.		высокі)	
-ражу, -зіш, -яць		высочваць па слядах	to trace
вырастаць (I), выра-	to grow; grow (up, out),	выстаўка, -і (f.)	exhibition, display
стаю, -еш, -юць	increase	выстрачыць (II) (pf. of	to stitch
дзеці хутка	children grow up quickly	страчыць), fut.	
вырастаюць		-страчу, -ыш, -аць	
ён вырастае з	he grows out of his	выступ, -у (m.)	performance; protuber-
вопраткі	clothes		ance, projection
вырасці (I) (pf. of вы-	to grow; grow (up, out);	высыпаць (I), -паю,	to empty, pour out
растаць/вырастаць),	increase	-еш, -юць	
-расту, -цеш, -туць		высыпаць пясок	to empty/pour out the
тут вырас новы горад	a new town has sprung		sand
	up here	высыпаць (I) (pf. of	to empty, pour out;
выратавацца (I) (pf. of	to save oneself; escape	высыпаць), fut.	break out
ратавацца)		-сыплю, -п(л)еш,	
ён ледзь в-ваўся	he had a narrow escape	-(л)юць	
выратаваць (I) (pf. of	to save; rescue	высыпаць незнарок	to spill
ратаваць), fut.		у яго высыпала на	a rash has broken out
-ратую, -еш -юць		твары	on his face
в. каму жыццё	to save smb's life	высь, -і (f.)	height
в. ад небяспёкі	to rescue from danger	у высь глядзёцца	to look up at the heights
вырываць (I) (pf. of вы-	to pull out; snatch, tear	высьмейваць (I), -ваю,	to ridicule, make fun;
рываць), fut. -рву,	out	-еш, -юць (каго)	deride/scoff (at)
-еш, -уць		вытвараны, -ая, -ае	formed
вырываць моркву	to pull up a carrot	вытлумачыць (II) (pf. of	to explain
вырываць нешта з рук	to snatch smth. out of	тлумачыць, II), fut.	
у каго-н.	smb's hands	-тлумачу, -ыш, -аць	
вырастаць (I)	see вырастаць	вытока, -і (f.)	source
вырывацца (I), -ваюся,	to tear oneself away,	вытокі ракі	source of the river
-ешся, -юцца	break away	вытрываць (I) (pf. of	to survive; endure, bear,
вырываць (I), -ваю, -еш,	to tear out, pull (out,	вытрымваць, I), fut.	stand; to refrain,
-юць	up)	-трываю, -еш, -юць	contain oneself
вырываць ліст з кнігі	to tear a page out of a	ён ня мог вытрываць	he could not bear/stand
	book	гэтага	it
вырываць зуб	to pull out/extract a	ён ня вытрываў і	he could not refrain
	tooth	расьсьмяяўся	from laughing
высакародны, -ая, -ае	noble; rare; noble/	вытрыманасць, -і (f.)	firmness, steadfastness;
	precious		self-control; consistency

вы́трыманы, -ая, -ае	self-possessed, self-restrained; steadfast; consistent	выяўляць радасць / ініцыятыву	to show joy/initiative
вы́трымваць (I), -ваю, -еш, -юць	to bear, sustain, endure; survive; refrain	вэра́нда, -ы (f.)	porch, veranda(h)
вы́цяг, -у (m.)	excerpt	вядро, -а (n.) (pl. вёдры)	pail
вы́цягваць (I), -ваю, -еш, -юць	to draw out, extract; stretch, pull out	вяза́ць (I), вяжу́, -аш, -уць	to bind, tie up
вы́цягваць (I) (pf. of вы-цягнуць, fut. -цягну, -еш, -уць)	to stretch out one's arms, legs	вяза́ць клу́нкі	to bind parcels
вы́цягнуты, -ая, -ае	drawn out; stretched, pulled out	вяза́ць на пруткох	to knit
вы́цягнуць (I) (pf. of вы-цягнуць, fut. -цягну, -еш, -уць)	to draw out; extract; stretch, hold out	вяза́ць кручком	to crochet
ён доўга не вы́цягне	he will not stand it for long	вя́зка, -і (f.)	pack
вы́цяка́ць (I), вы́цяка́е, -юць	to flow out	вя́ла (adv.)	limply, sluggishly, inertly
вы́шка, -і (f.)	derrick; tower	вя́ла працава́ць	to work without spirit
вы́шні, -ая, -яе	upper	вялі́зны, -ая, -ае	huge; vast
вы́шні Дняпро	Upper Dniapro	Вялі́кдзень, -кадня (m.)	Easter
вы́шнявіны, -аў (pl. only)	upper reaches	вялі́кі, -ая, -ае	big; well-grown; great; important; grand
вы́шыва́ць (I), -ваю, -еш, -юць	to embroider	вялі́кі стол	big table
вы́шыня, -і (f.)	height	вялі́кі (выда́тны) чалавёк	great man
вы́шыць (I) (pf. of вы-шыва́ць), fut. -шыю, -еш, -юць	to embroider	вялі́кі пісьме́ньнік, вучоны	prominent/outstanding writer, scientist
вы́шэй (adv. comparative of вы́сака)	higher (up)	вялі́кі князь (m.)	Grand Duke
падыма́й вы́шэй!	Lift higher up!	вялі́кодны, -ая, -ае	Easter (adj.)
вы́шэй (prep. + gen.)	above, over, beyond	вялі́чыня, -і (f.)	size; magnitude; (math.) quantity
вы́шэй за нуля́	above zero	якой вялі́чыні?	How big?
як сказа́на вы́шэй	as stated above	няве́дамая вялі́чыня	unknown quantity
гэта в. за маё сілы	it is beyond my power	вя́лы, -ая, -ае	flabby, flaccid; sluggish, limp, slack; inert, dull
вы́шэйшасць, -і (f.)	superiority	вя́лая йгра арты́стых	dull performing
вы́явіць (II) (pf. of вы-яўляць, I), fut. -яўлю, -віш, -яць	to show, display; discover, find out, reveal	Вя́льля, -і (f.)	Vialla, tributary of Nioman River
вы́явіць паважны́я недахо́пы	to discover/reveal serious shortcomings	вярну́ць (I) (pf. of варо́чаць), fut. вярну́, ве́рнеш, -уць	to return; compensate, refund, make up
выяўля́ць (I), -ляю, -еш, -юць	see выя́віць	вяроўка, -і (f.)	rope, cord
		вярта́ньне, -я (n.)	recurrence; return
		вярша́ліна, -ы (f.)	top, peak
		вярша́ліна дрэ́ва	top of the tree
		вясё́ла or вэ́села (adv.)	merrily, gayly, cheerfully
		в. правэ́сьці час было вельмі в.	to have a good time
		вясё́ла (predic.): мне в.	there was lots of fun
			I am enjoying myself

табё в., а мне сўмна

you are gay while I am

sad

paddle

spring (adj.)

windmill

evening (adj.)

everlasting

to announce

ра́на го́іцца

Га́йна, -ы (f.)

галава́р, -а́ (m.)

галасава́ць, галасу́ю,

-еш, -юць

галасі́ць (II), галашу́,

галосі́ш, -яць

галэ́ча, -ы (f.)

галё!

галі́на, -ы (f.)

галі́на дрэ́ва

галіна́, -ы (f.)

галіна́ ве́ды

галіны дрэ́ва (ве́ды)

галіны гаспада́ркі

галі́цца (II), галю́ся,

голі́шся, -яцца

галі́ць (II), галю́, го́ліш, to shave

-яць

галоў́на (adv.)

галоў́нае, -ага (n.)

галоў́ны, -ая, -ае

галоў́нае ме́ста

галоў́ная ву́ліца

галоў́ны сказ

галоў́ным па́радкам

галу́б or голу́б, -а (m.)

галу́бка, -і (f.)

га́льштук, -а (m.)

завяза́ць га́льштук

галя́рэя, -і (f.)

гамáда, -ы (f.)

гаманлі́вы, -ая, -ае

гаманкі́, -а́я, -о́е

гаманкі́ лес

гамонкі́, -ая, -ае

ганаровы́, -ая, -ае

ганаровы́ сябра

ганары́стасць, -і (f.)

ганары́сты, -ая, -ае

га́ндаль, -длю́ (m.)

гандлё́вы, -ая, -ае

г-ае пра́дпры́ёмства

г-ая пляцо́ўка

the wound is healing

Hajna River

chief

to vote

to cry, to scream

poverty

hello!

branch

branch of a tree

branch, field

field of knowledge

branches of a tree (of

knowledge)

branches of economics

to shave oneself

chiefly, above all;

principally

the chief/main thing

chief; principal;

head (adj.); main

chief city, capital

main street

main clause

mainly, principally

pigeon

female pigeon; my dear

necktie, tie

to tie one's necktie

gallery

Arab measure of length

talkative, loquacious

noisy, talkative

murmuring forest

see гаманкі́

honorary

honorary member

haughtiness, arrogance;

disdain

vain; haughty, arrogant

trade, commerce

trading, commercial

business

trading post

Г

gas

petroleum

geographical

geology

general

general (adj.)

general's

geologist

Г

гаваркі́, -а́я, -о́е

гаворка́, -і́ (f.)

гадава́ць (I), -ду́ю, -еш, to grow, cultivate; raise,

-юць

гадава́ць дзе́ці

гадава́ць жывё́лу

гадава́ць расьці́ны

гадаві́на, -ы́ (f.)

га́дзі́на, -ы́ (f.)

гадзі́на, -ы́ (f.)

като́рая г. цяпе́р?

цяпе́р пе́ршая

(пя́тая) га́дзі́на

а като́рай га́дзі́не?

га́дзі́ншы́к, -а́ (m.)

га́дзі́ньні́к, -а́ (m.)

г. добра́ йдзе́

г. по́зьні́цца

г. ста́ў

г. сьпя́ша́ецца

га́дзі́ю́ка, -і́ (f.)

га́і́цца (II), го́іцца,

-яцца

talkative

talk; dialect

to grow, cultivate; raise,

breed; bring up, train

to bring up children

to raise/breed cattle

to grow/cultivate plants

anniversary

viper

hour

What time is it now?

it is one (five) o'clock

At what time?

watchmaker

watch, clock

the watch/clock shows/

tells the right time

the watch/clock is slow

the watch/clock stopped

the watch/clock is fast

adder, viper

to heal

галоў́нае ме́ста

галоў́ная ву́ліца

галоў́ны сказ

галоў́ным па́радкам

галу́б or голу́б, -а (m.)

галу́бка, -і (f.)

га́льштук, -а (m.)

завяза́ць га́льштук

галя́рэя, -і (f.)

гамáда, -ы (f.)

гаманлі́вы, -ая, -ае

гаманкі́, -а́я, -о́е

гаманкі́ лес

гамонкі́, -ая, -ае

ганаровы́, -ая, -ае

ганаровы́ сябра

ганары́стасць, -і (f.)

ганары́сты, -ая, -ае

га́ндаль, -длю́ (m.)

гандлё́вы, -ая, -ае

г-ае пра́дпры́ёмства

г-ая пляцо́ўка

гандлёва-прамысловы, -ая, -ае	commercial and industrial	готовы, -ая, -ае	ready, prepared (for); willing; finished
ганец, -нца (m.)	messenger	вячэра ўжо гатовая	supper is ready
ганіць (II), ганю, -іш, -яць	to reprove	готовы на ўсякія ахвяры	ready/prepared to make any sacrifice
ганяцца (I), -яюся, -ешся, -юцца	to chase, pursue	готовая вопратка	ready made clothes
дзёці ганяюцца з матылямі	children chase butterflies	гатунак, -нку (m.)	grade, sort, kind
ганяць (I), ганю, -еш, -юць	to drive, drive away	геніяльны, -ая, -ае	of genius; great
ганюць	to drive from place to place	Г-ы кампазытар	composer of genius
ганюць	the wind is driving the clouds	Г-ае адкрыццё	great discovery
ганюць	church bell tower	гераічны, -ая, -ае	heroic
ганюць	townsman	гераічная эпоха	heroic age
(гара- і гарад-)	site of an ancient town	германскія мовы	Germanic languages
гарадзішча, -а (m.)	inhabitant of Horadna	герой or гэрой, -я (m.)	hero
гараднін, -а (m.)	inhabitant of Horadna	геройскі, -ая, -ае	heroic
(pl. гарадніе)	heat	геройскі ўчынак	act of heroism
гараднінка, -і (f.)	tea	гібэць (I), гібэю, -еш, -юць	to vegetate
гарачыня, -і (f.)	strong tea	гігіена, -ы (f.)	hygiene, hygienics
гарбáта, -ы (f.)	gardener	гімназістка, -і (f.)	secondary-schoolgirl/ high-schoolgirl
моцная гарбáта	garden (adj.)	гімназісты, -ага (m.)	secondary-schoolboy/ high-schoolboy
гароднік, -а (m.)	in a hoarse voice	гімназія, -і (f.)	high school, secondary school
гародны, -ая, -ае	larynx	гімнастыка, -і (f.)	gymnastics
гартанна (adv.)	mustard	гістарычны, -ая, -ае	historic
гартанка, -і (f.)	pot	гістарычны помнік (m.)	historic monument
гарчыца, -ы (f.)	horizontal	гісторык, -а (m.)	historian
гаршчок, гаршкá (m.)	horizon	гітара, -ы (f.)	guitar
гарызантальны, -ая, -ае	host; landlord; master, owner; sovereign	гітарысты, -тага (m.)	guitarist, guitar player
гарызонт, -у (m.)	master, owner of the house	Гішпанец, -нца (m.)	Spaniard
гаспадáр, -á (m.)	masters of their own lives	гладак, -дка, -дка (short of глáдки)	smooth; well-fed, well- -nourished, plump
гаспадáр хаты	host	гладзь, -і (f.)	glassy mirrorlike sur- face
гаспадары свайго лёсу	landlord	гладкі, -ая, -ае	smooth; well-fed, well- -nourished
гаспадáр (для гасьця)	thrifty	гладкі камень	smooth stone
г. (для кватарáнта)	master's; economic	гладкі чалавék	well-nourished/plump person
гаспадáрны, -ая, -ае	a thrifty master's eye	глеба, -ы (f.)	soil
гаспадáрскі, -ая, -ае	economy of the country	гледзішча, -а (n.)	point of view, view
гаспадáрскае вока	apartment	глыб, -і (f.)	depth, heart
Г-ае жыццё краю	in a hospitable way	у глыбі акіяну	in the depths of the ocean
гаспода, -ы (f.)	hospitable	у глыбі краю	in the heart of the country
гасьцінна (adv.)			
гасьцінны, -ая, -ае			

глыбака or глыбока (adv.)	deep, deeply	гойдацца or гайдацца (I), гойдаюся, -ешся, -юцца	to rock, swing
глыбіня, -і (f.)	depth	човен гойдаецца	a boat is rocking
глыбіня рэчкі	depth of the river	голка, -і (f.)	needle
глыбіня лэсу (краю)	heart of the forest (country)	гоман, -у (m.)	sound of voices, noise; (fig.) drone, hooting, buzz(ing)
глыбока (adv.)	deeply, deep	ціхі гоман	low murmur
глыбокенькі, -ая, -ае (term of endearm.)	deep	гоман лэсу	murmur of the forest
глытаць (I), глытаю, -еш, -юць	to swallow; to gulp down	голасны гоман	hubbub
глыток, -тка (m.)	mouthful sip, drink	гонар, -у (m.)	honour
піць малымі г-камі	to sip slowly	гонкі, -ая, -ае	spright; tall and slender
глядач, глядача (m.)	spectator	гора, -а (m.)	grief
глядзецца (II), -джўся, -ішся, -яцца	to look	Горадня, -і (f.)	Horadno, city in north-western Byelorussia
гнацца (II), ганюся, гонішся, -яцца (за + instr.)	to pursue; (fig.) to seek (after), strive (for)	Горадня	
гнацца за кім	to pursue smb.	горб, гарба (m.)	hump, hunch
гнацца за славай	to seek fame	горбік, -а (m.) (dim. of горб)	small hump
гнаць (II), ганю, гоніш, -яць	to drive, turn out; urge, drive (on); distil	горка, -і (f.) (dim. of гарба)	hill
гнаць ста́так	to drive a herd	горка (adv.)	bitterly
гане́це яго!	Turn him out!	горш (adv.)	worse
гнаць сьпірт	to distil alcohol	госьць, гасьця́ (m.)	guest, visitor; company
гне́вацца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to be angry, to be cross with smb.	быць ра́дым/-ай	to be glad of a guest
гнеў, гне́ву (m.)	anger, wrath, temper	гасьцю́	
гни́лы, -а́я, -о́е	rotten	гра́да, -ы (f.)	garden bed
гни́ць (I), гнію́, -е́ш, -ю́ць	to rot, putrefy, decompose	гра́да гораў	ridge/range of mountains
гну́ткі, -ая, -ае	flexible	гра́дус, -а (f.)	degree (temp.)
гну́цца (I), гну́ся, гне́шся, -у́цца	to bend, be flexible	адзі́н гра́дус марозу	one degree below freezing
гну́ць (I), гну, -еш, -уць	to inflect, bend	гразіць (II), гражу́, грозі́ш, -яць	to threaten, imperil, jeopardize
гну́сіць (I), гну́сіць, -яць	to stain, make filthy	гра́зкі, -ая, -ае	muddy
гняту́чы, -ая, -ае	oppressive	гра́зкая даро́га	muddy road
год, -у (m.)	year	грама́да, -ы́ (f.)	crowd; band; community
яму́ два́цца два гады́	he is twenty-two (years old)	жыць грамадою	to live in community
яму́ пайшоў пяты год	he is in his fifth year	грама́дзкасьць, -і́ (f.)	community, public; public opinion
годна (adv.)	in appropriate/proper manner, appropriately	грама́дзкі, -ая, -ае	public, social
годны, -ая, -ае	appropriate	г-ая собскасьць	public property
гож, -а, -а (short of го́жы)	beautiful, handsome	грама́дзкія наву́кі	social sciences
гойданка, -і́ (f.)	swing	грама́дзкае жыцьцё	public life
		грама́дзкая пра́ца/дзе́йнасьць	public activities

грамадства, -а (n.)	society	грэцца на сонцы	to bask in the sun
грамадзянін, -а (m.)	citizen	губа́, -ы́ (f.)	lip
грамадзянка, -і (f.)	citizen	губа or губы (pl.)	lips
грамадзянства, -а (n.)	citizenship	губля́цца (I), губляюся,	to lose one's presence of mind
гра́мата, -ы (f.)	charter, deed; reading and writing	-ешся, -юцца	mind
вучы́цца гра́маты	to learn to read and write	ня губля́цца ў бядзе́	not to lose one's presence of mind in trouble
графі́ць (II), графлю́,	to rule (make lines)	губля́ць (I), губляю́,	to lose
-фі́ш, -я́ць		-еш, -юць	
графі́чна (adv.)	graphically	губны́, -а́я, -ое	lip (adj.)
грашаві́ты, -ая, -ае	moneyed, having a lot of money	губны́ зы́чны (gram.)	labial consonant
грашаві́ты чалавек	man of means, moneyed man	губэ́рнатар, -а (m.)	governor
гро́зен, -зна, -зна	terrible	гуд, -у (m.)	drone
(short of гро́зны)		гудзе́ньне, -я (n.)	buzzing, hooting, toot, honk
гро́зны, -ая, -ае	terrible	гудок, -дка́ (m.)	hooter, whistle, horn
гро́зьба, -ы (f.)	threat, menace	гуж, -а́ (m.)	tug (at a horse collar)
грубі́янскі, -ая, -ае	ill-bred; impolite, rude	гуле́ц, -льца́ (m.)	player
грубі́ян, -а (m.)	ill-bred man	гульта́й, -а́я (m.)	lazy person/bones; idler
грубі́янскія словы	impolite/rude/uncivil words	гу́ма, -ы (f.)	rubber
груга́н, -а́ (m.)	raven	гумані́сты, -ага (m.)	humanist
грузаві́к, -а́ (m.)	truck	гумані́стыка, -і (f.)	humanities
грузі́цца (II), грузжу́ся,	to embark	гумані́стычны, -ая, -ае	humanities (adj.)
-зі́шся, -я́цца		гума́нны, -ая, -ае	humane
грузі́ць (II), грузжу́,	to load (on); to embark (people)	гумары́стычны, -ая, -ае	humoristic, comic
гру́зіш, -я́ць		гу́мка, -і (f.)	elastic, rubber band; eraser
груката́ць (I), грукачу́,	to knock, make a noise; crash, roar	гумовы́, -ая, -ае	rubber (adj.), rubbery
-кочаш, -уць		гумовы́я боты	rubber boots
грунтоўны́, -ая, -ае	basic	гу́рба, -ы (f.)	snow-drift; crowd
гру́па, -ы (f.)	group; grade (in school)	гурт, -у (m.)	crowd, bunch; flock, herd
грыбны́, -а́я, -ое	mushroom (adj.)	гуртава́цца (I), гурту́юся,	to unite
грыбны́ суп	mushroom soup	-ешся, -юцца	
гры́ва, -ы (f.)	mane	гу́ртам, гуртом (adv.)	together, jointly
грыва́стая галава́	head with a mane	гурто́вы, -ая, -ае	wholesale (adj.)
грымоты́, -аў (pl. only)	thunder	гу́ста (adv.)	thickly, densely
грып, -а (f.)	influenza, (colloq.) flu	гу́ста пасе́яць	to sow densely
ён ма́е грып	he has the flu	г. замясі́ць цэ́ста	to make thick dough
грэ́баваць (I), грэ́бую,	to despise; be squeamish about	гу́сьлі, -яў (pl. only)	psaltery
-еш, -юць (+ instr.)		гусьці́ (I), гуду́, -е́ш,	to buzz; to hoot
грэ́баваць кі́м	to despise smb.	-у́ць	
грэ́баваць чым	to be squeamish about	кама́ры гуду́ць	mosquitoes are buzzing
грэ́блівы, -ая, -ае	squeamish	самале́т гудзе́	the plane is droning
грэх, -у or граху́ (m.)	sin	гу́тарка, -і (f.)	conversation; speech, talk; discussion, debate; interview
грэ́цца (I), грэ́юся,	to warm oneself		
-ешся, -юцца			

ня можа быць гўтаркі	it is out of the question	мець давэр (да + gen.)	to have faith/confidence in; to trust
пра гэта		давэсьці нешта да канца	to complete smth., carry smth. through
гўтаркавы, -ая, -ае	colloquial	давэсьціся (I) (pf. of даводзіцца, II)	to happen; have to; have occasion/opportunity
гўчны, -ая, -ае	resounding, sonorous	мне давалося йсьці	a) I happened to walk, b) I had to go
гўчны голас	sonorous/rich voice	мне не даводзілася бачыць...	I did not have the opportunity to see
гўчны/санорны зычны (gram.)	sonant	дагары (adv.)	up
гушчар, -у (m.)	thicket	дагары нагамі	upside down
лясны гушчар	thick forest	дном дагары	upside down
гэктар, -а (m.)	hectare	дагістарычны час	prehistoric times
гэрцаг прўскі	duke of Prussia	дагледжаны, -ая, -ае	looked after
гэрэтычны, -ая, -ае	heretical	дагледзець (I) (pf. of даглядаць, I), fut. -гледжу, -дзіш, -яць	to look after, nurse, attend
гэтак (adv.)	so; in this manner; thus; like this, as follows	даглядаць (I), -даю, -еш, -юць	to look after
і гэтак далей (іг.д.)	etc.	дагэтуль (adv.)	up to here
гэтак страшна	so terrible	дадаваць (I), -даю, -эш, -юць	to give; to add
ён адказаў гэтак:...	he answered as follows...	даданы, -ая, -ае (part.)	added; subordinate (gram.)
гэткі, -ая, -ае	such	д-ы сказ мэты, часу	subordinate clause of purpose, time

Д

дабрадзэй, -дзэя (m.)	benefactor; philanthropist	дадаць (irr.) (pf. of дадаваць, I), fut. -дам, -дасі, -дадучь	to give; to add
дабрадўшны, -ая, -ае	kind-hearted, good-natured	дадзены, -ая, -ае (part.)	given; present
дабранач!	Good night!	дадолу (adv.)	down
дабраякасны, -ая, -ае	of good quality	дажджань or дажджавы, -ая, -ае	rain (adj.)
дабро, -а (n.)	good, benefit; belongings, property	да-ая вадэ	rain water
жадаць каму дабра	to wish smb. well	дажджысты or дажджлівы, -ая, -ае	rainy
для агульнага дабра	for the common benefit/good	д-ае надвор'е	rainy weather
дабудзіцца (II) (pf.) fut.	to manage to wake up/rouse	дажыць (I) (pf. of дажываць), fut. -жыву, -эш, -учь	to survive
дабуджўся, -ішся, -яцца		дазнаць (I), (pf. of дазнаваць), fut. -знаю, -еш, -юць	to endure, undergo; experience
давацца (I), даюся, -эшся, -юцца	to let, allow	дакараць (I), -раю, -еш, -юць	to reproach, rebuke
лёгка давацца	to come easy		
не давацца	to evade, dodge		
даваць (I), даю, -эш, -юць	to give; let, allow		
ямў не давалі	they did not let him speak		
гаварыць	let us play		
давай(це) гуляць	information, reference; certificate, mid-term (school) report		
даведка, -і (f.)	confidence		
давер, -у (m.)			

дакары́ць (II) (pf. of дакара́ць, I), fut. -ру́, дакорыш, -аць	to reproach, rebuke	далуча́ць (I), -ча́ю, -еш, -юць	to join, add
даклад, -у (m.)	report; lecture	далучы́ць (II) (pf. of да-луча́ць, I), fut. -лучу́, -ыш, -аць	to add, join
даклада́ць (I), -да́ю, -еш, -юць	to add, report on; announce	далучы́цца (II) (pf. of далуча́цца, I), fut. -чۇ́ся, -ышся, -ацца	to join
дакладна (adv.)	exactly, precisely; punctually	даля́р, -а (m.)	dollar
дакладна а пятай гадзіне	at five (o'clock) sharp	дамові́цца (II) (pf. of да-маўля́цца, I), fut. -моўлю́ся, -вішся, -яцца	to agree; arrange, settle
дакладны, -ая, -ае	accurate; exact, precise	дамэ́тны, -ая, -ае	expedient, suitable, advisable
дакладчык, -а (m.)	speaker, lecturer	дані́зу (adv.)	down
дакладчыца, -а (f.)	speaker, lecturer	Дані́я, -і (f.)	Denmark
дакладчыцкі, -а, -ае	to add; to report (on)	да́ны, -ая, -ае (part.)	see да́дзены
дакладчыцкі, -а, -ае	to add; to report (on)	дапамагчы́ (I) (pf. of дапамага́ць), fut. -магу́, -можаш, -гуць	to help
дакладчыцкі, -а, -ае	to add; to report (on)	дапаўне́ньне, -я (n.)	addition, supplement; object (gram.)
дакончы́ць (II) (pf. of ка́нчыць, I), fut. -кончу́, -ыш, -аць	to end, finish	простае д.	direct object
дакор, -у (m.)	reproach	ускоснае д.	indirect object
з дакорам	reproachfully, reprovingly	дапі́саць (I) (pf. of да-пі́сваць), fut. -пішу́, -аш, -уць	to finish writing, to write/add to
дакрану́цца (I) (pf. of дакрана́цца), fut. -ну́ся, -эшся, -у́цца	to touch	дапі́саць ліст да пры́метнікаў д. назоўнікі	to finish writing a letter to write/add the nouns to the adjectives
дактара́т, -у (m.)	degree of doctor, doctorate	дапі́сваць (I), -ваю, -еш, -юць	to finish writing; to write, add
дакуча́ць (I), -ча́ю, -еш, -юць	to harass, trouble	дапоўні́ць (II) (pf. of дапаўня́ць, I), fut. -поўню́, -іш, -яць	to supplement
даку́члівы or даку́чны, -ая, -ае	bothersome, bothering, tiresome, annoying	дапусьці́ць (II) (pf. of дапушча́ць, I), fut. да-пушчу́, -сьціш, -яць	to admit; allow, tolerate; assume, suppose
далажы́ць (II) (pf. of даклада́ць, I), fut. -лажу́, -ложыш, -аць	see дакладчы́	не д. да + gen.	to bar from
дале́йшы, -ая, -ае	farther	дапусьце́м or дапусьце́ма	let us assume/suppose
далёкі, -ая, -ае	distant, remote; long	дапушча́цца (I), -пушча́ецца, -юцца	to be admissible
далёкія краі	distant lands	дапушча́льны, -ая, -ае	admissible
далёкая міну́ўшчына	remote/distant past	дапушча́ць (I), -ча́ю, -еш, -юць	to admit, allow, tolerate
далёкая дарога	long way	дапушча́ць да экза́мену	to admit to an examination
далібог	honestly, I swear		
далічы́ць (II) (pf. of да-лі́чваць, I), fut. -лічу́, -ыш, -аць	to finish counting, to count		
далічым грошы	we shall finish counting the money		
далічы́ць да сотні	to count to a hundred		
далонька, -і (f.) (dim. of даланя́)	palm		

гэтага нельга д. дапытáцца (I) (pf. of дапытáцца), fut. -таюся, -ешся, -юцца дапытáцца (I), -ваюся, -ешся, -юцца дапытліва (adv.) дар, -у (m.) дарагоўля, -і (f.) даражыня, -і (f.) даражэнькі, -ая, -ае (term of endearment of дарагі) дарма (adv.) дарога, -і (f.) у дарозе дарожка, -і (f.) дарожны, -ая, -ае дарожны знак дарожная вопратка дарослая, -ае (f.) дарослы, -ага (m.) даручэньне, -я (n.) перадаць д. дарыхтава́цца (I) (pf. of рыхтава́цца), fut. да- рыхту́юся, -ешся, -юцца дарыхтава́ць (I) (pf. of рыхтава́ць), fut. -рыхту́ю, -еш, -юць дары́ць (II), дару́, до- рыш, дораць (каго чым) дарэмна (adv.) дарэмны, -ая, -ае дасканальны, -ая, -ае даслоўны, -ая, -ае д-ае значаньне дастава́ць (I), дастаю́, -ёш, -юць даста́тны, -ая, -ае даста́ць (I) (pf. of да- става́ць), fut. -ста́ну, -еш, -уць даста́ча, -ы (f.) дастача́ньне, -я (n.) дастача́ць (I), -чаю́, -еш, -юць даста́чыць (II) (pf. of дастача́ць, I), fut. -ста́чу, -ыш, -аць дасту́пны, -ая, -ае д-ы чалавёк дасту́пныя цэны дасьле́даваны, -ая, -ае (part.) дасьле́днік, -а (m.) дасьле́дчык, -а (m.) дасьле́дваньне, -я (n.) дасю́ль (adv.) да́та, -ы (f.) датарнава́цца (I) (pf. of датарноўва́цца), fut. -ну́юся, -ешся, -юцца датарнава́ць (I) (pf. of датарноўва́ць), -ну́ю, -еш, -юць дату́ль, паку́ль (conjunc.) даты́чыць (II), -ты́чу, -ыш, -аць гэтае пра́віла да ўсіх даты́чыць даўгавэ́чны, -ая, -ае даўганосы, -ая, -ае Даўго́е возера даўжы́ня, -і (f.) даўкі́, -ая, -ае даўне́й (adv.) даўне́йшы, -ая, -ае даўне́йшыя часы́ даўне́йшы плян даўным-даўно́ (adv.) дах, -у (m.) даць (irr.) (pf. of да- ва́ць, I), fut. дам, дасі́, -ду́ць wealth delivery to deliver, supply to deliver, supply accessible; available, open; simple, easily understood, popular approachable/accessible person reasonable/moderate prices explored explorer researcher research up to here date to adapt/adjust oneself to adjust until to apply this rule applies to all long living; long lasting long-nosed Lake Dowhoo length astringent in former times old, ancient, bygone; previous, former old/bygone times previous plan very long ago, long long ago roof to give; let, allow

не далі паспаць	(they) did not let (me) sleep	дву(х)даляровы, -ая, -ае	two-dollar
даць каму-н. добра	to beat/hit smb.	д-ы банкнот	two-dollar bill
дачка́ць (l) (= дача-ка́цца), fut. -чака́ю- (ся), -еш(ся), -юць (юцца)	to wait till	дву(х)ме́сячны, -ая, -ае	two-month
дачу́шка, -і (f.)	little daughter/girl	д-ыя вака́цыі	two-month holiday
дачыне́ньне, -я (n.)	relation; connection; respect; ratio (math.)	д-ае каця́нне	two-month-old kitten
у д-ні да яго	in relation to him	дву(х)паве́рхавы, -ая, -ае	two-storied
у гэтым дні	in this respect	дву(х)сотны or	two-hundredth
дачыта́ць (l) or pf. of да-чы́тваць, fut. -чыта́ю, -еш, -юць (да + gen.)	to read to/ as far as	дву(х)соты, -ая, -ае	number two hundred
дачыта́ць да канца́ (да сярэдзіны)	to read to the end (to the middle)	д-ы нумар	two-hundredth/bicen-ten- nial anniversary
дачы́тваць (l), -ваю, -еш, -юць	to read to/as far as	двухсотныя ўгодкі	two-thousandth
дашчэ́нту (adv.)	completely	дву(х)ты́сячны or	
дба́йна (adv.)	carefully	дзвюхты́сячны, -ая, -ае	
дба́йны, -ая, -ае	thoughtful; diligent	джга́ць (l), -а́е, -юць	to sting
двана́ццаты, -ая, -ае	twelfth	джу́нглі, -яў (pl. only)	jungle
д-га сакаві́ка	the twelfth of March	дзе́вятна́ццаты, -ая, -ае	nineteenth
двана́ццатая балона	page twelve	дзе́вятна́ццатага лю́- тага	the nineteenth of Febru- ary, February the nine- teenth
адна́ двана́ццатая	one-twelfth	дз-ты радок	line nineteen
два́ццаты, -ая, -ае	twentieth	дзе́вяцэ́ра (coll. num.)	nine
два́ццатага лі́пеня	the twentieth of July	іх дзе́вяцэ́ра	there are nine of them
два́ццаты разьдзёл	chapter twenty	для ўсіх дзе́вяцэ́рох	for all nine
два́ццаць адзі́н (два)	twenty-one (-two)	дзе́вяцьдзе́сят, -цёх	ninety
двое́ (coll. num.)	two	дз. даля́раў	ninety dollars
нас двое́	there are two of us	дз. адзі́н іг.д.	ninety-one, etc.
для дваі́х дзяце́й	for two children	дзе́вяцьдзе́сяты, -ая, -ае	ninetieth
двойчы́ (adv.)	twice, doubly; two times	дз-ая балона	page ninety
двойчы́ пяць	two times five, two fives	дзе́вяцьма́ (adv.)	nine times
двор, двара́ (m.)	yard; outdoors; court; estate	дзе́вяцьма́ дзе́вяць	nine times nine, nine nines
на двары́ or двара́	outside, out of doors	дзе́вяцьсот	nine hundred
на двара́ мароз	it is freezing out of doors	дзе́вяцьсотны or	nine-hundredth
на двары́ вясна́	spring has come	дзе́вяцьсоты, -ая, -ае	
двукроп'е́, -я (n.)	colon	дзе́вяцьсотны нумар	number nine hundred
дву(х)гадзі́нны, -ая, -ае	two-hour	дзе́вяцьсотны год	the year nine hundred
д-ая работа	two-hour job	дз-ыя ўгодкі	nine-hundredth anniversary
дву(х)гадо́вы, -ая, -ае	two-year, two-year-old; biennial	дзе́іць (l), дзе́ю, -еш, -юць	to act
д-ы хлопчы́к	two-year-old boy	дзе́йнасьць, -і (f.)	activity, action
д-ая сустрэ́ча	biennial convention	дзе́йнік, -а (m.)	subject (gram.); factor
		дзе́йны, -ая, -ае	active
		дзе́йны стан	active voice
		дзе́ліва, -а (n.)	dividend (math.)
		дзель, -і (f.)	quotient

дзельнік, -а (m.)	divisor	дзіцятка, -а (n.)	child
дзе-небудзь (adv.)	somewhere; anywhere	(dim. of дзіця)	
дзе-ні-дзе or дзе-нідзе	here and there	дзіцячы, -ая, -ае	child's, infantile, childish
дэрава or дрэва, -а	tree; wood	дзіцячы вазок	baby carriage
дзесьці (adv.)	somewhere	дз-ы садок (садочак)	kindergarten (nursery school)
дзiesiąток, -тка (m.)	ten (noun)	дзіцячыя гадзі	childhood
дзiesiąток гадоў	ten years	дзвёсце	two hundred
дзiesiąцэра (coll. num.)	ten	дзёмухнуць (I) (pf. of дзёмухаць), fut. -хну, -еш, -уць	to blow once
іх дзiesiąцэра	there are ten of them	дз. на свёчку	to blow out the candle
з усіх дзiesiąцэрох/дзiesiąцэра	from all ten	дзёмуць (I), дзёму, -еш, -уць	to blow
дзiesiąцігадовы, -ая, -ае	ten-year, of ten years	вёцер дзёме	the wind is blowing
дз-гадовы хлопчык	a boy of ten, a ten-year-old boy	дзёна or качагора, -ы (f.)	dune
дзiesiąцьма (adv.)	ten times	дзёв'яты, -ая, -ае	ninth
дзiesiąцьма дзёсяць	ten times ten, ten tens	дзёв'ятага студзеня	January the ninth
дзётка, -і (f.)	child	дзёв'яты радок	line nine
скажы, дзётка	tell me, my child	а дзёв'ятай гадзіне	at nine o'clock
дзёўка, -і (f.)	maid, girl	адна дзёв'ятая	one-ninth
дзёці, дзёцей (pl. of дзіця)	children	дзёдзечка, -і (m.) (dim. of дзёдзька)	uncle; a polite form of addressing any male adult
дзёяньне, -я (n.)	action, activity; operation	дзёкаваць (I), дзёкую, -еш, -юць	to thank
чатыры арытмэтычныя дзёяньні (math)	the four rules of arithmetic	дзёленьне, -я (n.)	division (math.)
дзёяпрымётнік, -а (m.)	participle	дзёліць (I), дзёлю, дзёліш, -яць	to divide
дзёяпрыслоўе, -я (n.)	verbal adverb	дзёліцца (II), дзёлюся, дзёлішся, -яцца	to be divided into/by; share
дзёяч, -а (m.)	worker	пяць ня дзёліцца на тры	five cannot be divided by three
грамадзкі, культурны дзёяч	public, cultural worker	дзёлянка, -і (f.)	parcel; section
дзёньнік, -а (m.)	diary	дзёлянка лёсу	parcel of forest
дзёўбаць (I), дзёўбае, -юць	to peck (see дзёўбіць)	дзёржава, -ы (f.)	state
дзіва, -а (n.)	miracle; wonder, marvel	дзёржаўны, -ая, -ае	state (adj.)
ня дзіва, што ён ня прыйшоў	no wonder that he did not come	дзёрно, -а (n.)	sod
дзёвосны, -ая, -ае	wonderful, lovely, beautiful; odd, strange, queer, funny	дзёсяты, -ая, -ае	tenth
дзіда, -ы (f.)	spear	дзёсятага сакавіка	March the tenth
дзіра, -ы (f.)	hole	дзёсяты разьдзел	chapter ten
дзірка, -і (f.)	hole; cavity	дзёсятая гадзіна	ten o'clock
на рукаве дзірка	a hole in a sleeve	адна дзёсятая	one-tenth
дзірка ў зубе	cavity	дзёўбіць (I), дзёўбе, -уць	to peck
дзіўна (adv.)	strangely	птушка дзёўбе	the bird is pecking
дзіўна (predic.)	it is strange	дзёўчаткі (pl.) (dim. of дзёўчаты)	girls
дзіўна, што...	it is strange/funny that...		

дзяўчо, -чаці (n.)	girl	другая балонка	page two
дзяцюк, -а (m.)	young man	а другой гадзіне	at two o'clock
дзяцінства, -а (n.)	childishness	дружна (adv.)	simultaneously, together;
дзень (l)	to dawn		in friendly manner
днёе	it is dawning	жыць дружна	to live in peace and
Дняпро, -а (m.)	Dniapro (Dniepr) River	яны ўсё дружна	friendship
добренькі, -ая, -ае	good	ўзяліся за справу	they all set to work
term of endearment of		дружны, -ая, -ае	together
добры			harmonious, unanimous
добры, -ая, -ае	good	дружная сям'я	friendly, living in
Добры дзень!	Good day!/morning!	друж, -у (m.)	accord
довад, -у (m.)	evidence, proof,	майстэрства/	united family
	argument	майстроўства друку	printing
дол, -у (m.)	bottom; ground; open	друкаваны, -ая, -ае	art of printing
	grave	друкаваць (l), -кую,	
дарагі дол	to dig a grave	-еш, -юць	printed
дарага (adv.)	expensively, dearly	друкар, -а (m.)	to print
досыць (adv.)	rather, enough	друкарня, -і (f.)	
досыць шырокі	rather wide	дрыготка, -і (f.)	printer
досыць (predic.)	enough	дрыготкі, -ая, -ае	print shop
досьвітак, -тку (m.)	daybreak, dawn	дрыжыкі pl.	trembling, shivering
на досьвітку	at daybreak, at dawn	дрымучы, -ая, -ае	trembling, shivering
досьлед, -у (m.)	test, experiment;	дрэварыт, -у (m.)	shivering (chill)
	research	дрэнна (adv.)	dense, thick
доўг, даўгý (m.)	debt	дрэнь, -і (f.)	woodcut
доўга (adv.)	(for) a long time, long	дрэўца, -а (n.)	badly, bad (adv.)
драбязьлівы, -ая, -ае	fussy	дубінка, -і (f.)	rubbish, trash; rotter
дражніць (ll), дражню,	to tease	дубовы, -ая, -ае	little tree
-іш, -яць		дубовы стол	club, cudgel
дратва, -ы (f.)	waxed thread	дубова, -ы (f.)	oak (adj.)
дроб, -у (m.)	fraction (math.)	дўдачка, -і (f.)	oak table
дробавы, -ая, -ае	fractional	"Дўдка Беларўская"	oak grove
дробна (adv.)	fine, small		horn (mus. instrument)
дробна пісаць	to write (grind) small	дўжка, -і (f.)	"Byelorussian Pipe"
(малоць)		адчыніць, зачыніць	(collected poems of Fr
дробны, -ая, -ае	small, fine	дўжкі	Bahushevich)
дробныя дзеці	small children (for their	дужэць (l), дужэю, -еш,	bracket
	age)	-юць	to open, close the
дробныя грошы	change	дўмацца (l), дўмаецца,	brackets
дробны шляхціц	miner nobleman	-юцца	to get stronger
дробязь, -і (f.)	trifle, small things;	дўмаецца, што	to appear
	change (money)	ямў, ёй дўмаецца	
дрогнуць (l), дрогну,	to shake	дўмка, -і (f.)	it appears that
-еш, -уць		дўрань, -ня (m. & f.)	he, she thinks
дрозд, дразда (m.)	thrush	дурніла, -ы (m. & f.)	idea, concept, thought
другагоднік, -а (m.)	pupil repeating a grade		fool, stupid person
другі, -а́я, -ое	second		fool, idiot
другога травеня	May the second		

дурніна́, -ы (f.)
 духата́, -ы (f.)
 душа́, -ы (f.)
 ду́шна (predic.)
 ду́шна ў ха́це
 ду́шны, -ая, -ае
 ду́шны дзень
 ду́шны праклён
 ды (conjunc.)
 дывізі́йны, -ая, -ае
 дывізі́я, -і (f.)
 дые́та, -ы (f.)
 дыжу́рны ста́нцыі (m.)
 дыктоўка, -і (f.)
 дым, -у (m.)
 дымавы́, -а́я, -о́е
 дырэ́ктар, -а (m.)

дырэ́ктар школы
 дырэ́ктар шпіта́лю
 дых, -у (m.)
 ды́ханьне, -я (n.)
 ды́хаць (I), ды́хаю, -еш,
 -юць
 дэкара́цыя, -і (f.)
 дэлега́т, -а (m.)
 дэпрэ́сія, -і (f.)
 д'я́бал, д'я́бла (m.)

nonsense, rubbish
 stuffiness
 soul
 it is stuffy/stifling
 it is stifling indoors
 stuffy, close; foul
 sultry day
 foul curse
 and; but
 divisional
 division
 diet
 assistant stationmaster
 dictation
 smoke
 smoke (adj.)
 director, principal;
 superintendent
 school principal
 hospital superintendent
 breath
 breathing, respiration
 to breathe
 decoration
 delegate
 depression
 devil

Е

е́йны, -ая, -ае (pron.)
 е́льнік, -у (m.)
 епі́скап, -а (m.)

her
 fir /spruce grove;
 fir/spruce branches
 bishop

Ё

ё́кат, -у (m.)
 ё́мка (adv.)
 ё́мка ўсе́сьціся
 ё́мка (pred.)

yell, cry; wail; howl
 deftly, comfortably
 to seat oneself
 comfortably
 it is comfortable, it is
 proper
 Is it proper to do so?
 comfort
 deft, comfortable

Ці ё́мка гэтак
 зрабі́ць?

ёмкасы́ць, -і (f.)
 ё́мкі, -ая, -ае

Ж

жада́ньне, -я (n.)
 згодна з ва́шым ж-ем
 супроць ж-ня
 жада́ны, -ая, -ае
 жада́ць (I), -да́ю, -еш,
 -юць
 і ба́чыць яго не
 жада́ю
 ж. каму́-н. дабра́
 жада́ць немагчы́мага
 жаль, -ю (m.)

мяне́ ахапі́ў жаль
 ад жа́лю
 жа́льба, -ы от ска́рга, -і
 (f.)
 Жамойць or Жмудзь, -і
 (f.)

жана́ты, -ая, -ае
 жані́цца (II), -ню́ся,
 жэ́нішся, -яцца (зь
 кім)

жанкі́ pl.
 жарабе́ or жараба́,
 жараба́ці (n.)
 жаўтава́ты, -ая, -ае
 жах, -у (m.)
 жва́вы, -ая, -ае
 жва́ць (I), жу́ю, -е́ш,
 -юць
 жні́венскі, -ая, -ае
 жні́венскі дзень

жня́рка, -і (f.)
 жораў, жорава́ (m.)
 жоўкну́ць (I), жоў́кне,
 -уць
 жук, -а́ (m.)
 журавы́, -оў (pl. of жо-
 раў)
 журба́, -ы́ (f.)
 журналі́стка, -і (f.)
 журналі́сты, -ага (m.)

wish, desire
 at your wish
 against one's will
 wanted, wished for;
 awaited, welcome
 to wish; to desire

I do not even wish to
 see him
 to wish smb. well
 to desire the impossible
 pity, regret; sorrow,
 grief
 I felt sorry for myself
 out of pity
 complaint

Samogitia—old name of
 present-day Lithuania
 (used almost until end
 of 19 c.)
 married (of a man)
 to marry, to get married
 (for a man)

women
 foal

yellowish, yellowy
 horror, terror
 lively, brisk, vivid
 to chew

August (adj.)
 August day, day in
 August
 harvesting machine
 crane
 to turn yellow

beetle
 cranes

sadness, grief
 journalist
 journalist

жы́ва (adv.)	fast, quick(ly), promptly	за ша́фаю (дзе?), за ша́фу (куды?)	behind the wardrobe
жыва́плот, -у (m.)	hedge	за рако́ю (дзе?), за раку́ (куды?)	over the river
жыве́цца (impers.): ім добра жыве́цца нам вясёла жыве́цца	they live well we are having a good time	за бра́маю (дзе?), за бра́му (куды?)	outside the gate
як вам жыве́цца?	how is life?	за пусты́няй, за мора́м	beyond/over the desert (and) the sea
жывёла, -ы (f.) (coll.)	animals	сядзэ́ць за сталом	to sit at the table
жывёлагадоўля, -і (f.)	cattle-breeding, cattle-raising	сяда́ць за стол	to sit down at the table
жывёліна, -ы (f.)	animal	за (prep.) + acc.	for, in, than
жывот, жывата́ (m.)	stomach	дзя́каваць (каму́-н.)	to thank (smb.) for smth.
жыра́фа, -ы (f.)	giraffe	за што-н.	to fight for smth.
Жырові́цы, -аў	Zyrovicy (Zhyrovitsy) (town in Byelorussia)	змага́цца за што-н.	to vote for smb. (smth.)
жытнёвы́ колас (m.)	ear of rye	галасава́ць за каго-што	
жыха́р, -а (m.)	inhabitant, resident, dweller	за ме́сяц	in a month
жыха́рства, -а (n.)	inhabitants, population	большы за ката́	bigger than a cat
жы́харства, -а (n.)	residence, domicile	за (prep.) + instr.	after, by, for
ме́сца жы́харства	place of residence	гна́цца за кі́м-н.	to run after smb.
жыццёвы́, -ая, -ае	vital, of life	за шу́мам нічога ня чува́ць	one can not hear anything for the noise
жыццёвы́я інтарэ́сы	vital interests	заалягі́чны, -ая, -ае	zoological
жыццёвы́ ўзровень	standard of life	забавя́зацца (I) (pf. of -вя́звацца), fut. -вя́жўся, -ашся, -у́цца	to pledge, to commit oneself
жыццця́піс, -у (m.)	biography	забавя́заць (I) (pf. of -вя́зваць), fut. -вя́жў, -аш, -у́ць	to oblige
жэра́бе, -я (n.) (pl. жэра́бі)	lot	забараня́ць (I), -няю́, -еш, -ю́ць	to forbid, prohibit, interdict
кіну́ць жэра́бі	to draw lots	забарона́, -ы (f.)	interdiction, prohibition
жэўжы́к, -а (m.)	little imp, mischievous child	забаронены́, -ая, -ае	forbidden, prohibited
		забастоўка́, -і (f.)	strike
		забі́ваць (I), -ва́ю, -еш, -ю́ць	to kill, murder, slay; drive in
		забі́ваць кол	to drive in a pole/stake
		забі́цца (I) (pf. of забі́вацца), fut. заб'ю́ся, -ёшся, -ю́цца	to kill oneself; begin to beat
		сэрца за́білася	the heart began to beat
		забі́ць (I) (pf. of забі́ваць), fut. заб'ю́, -ёш, -ю́ць	to kill, murder, slay; drive in
		забу́рлець (II) (pf. of бу́рлець), fut. забу́рліць, -я́ць	to begin to seethe
з (із, са) (prep.) + gen.	from, of, off		
зроблены́ з папе́ры (із/са шкла)	made of paper (glass)		
з усі́х	from all		
веце́р з усходу́	wind from the east		
зьня́ць з па́льца	to take off the finger		
з (із, са) + instr.	with		
з цу́крам	with sugar		
зь дзе́цьмі	with children		
із/са збро́яй	with arms		
за (prep.) (+ instr. — where? + acc. — where to?)	behind, over, beyond, outside		

3

забыва́цца or забыва́ць, to forget -ваюся, -ешся, -юцца		заву́лак, -лку (m.)	lane, back-street, alley
забы́цца (I) (pf. of забыва́цца), fut. забуду́ся, -ешся, -юцца	to forget	завя́заць (I) (pf. of завязва́ць), fut. -вяжу́, -аш, -уць	to tie up
забяспэ́чаньне, -я (n.)	protection, security; supply	завялі́кі, -ая, -ае	too big
забяспэ́чыць (II) (pf. of забяспэ́чваць, I), fut. -пэчу, -ыш, -аць	to ensure, to secure	завяршы́ць (II) (pf. of завярша́ць, I), fut. -вяршу́, -ве́ршыш, -аць	to complete, finish
матар'я́льна забяспэ́чыць	to provide (for), supply	зага́дзя (adv.)	in advance, in good time
завадзкі́, -а́я, -ое	of a good breed, thoroughbred	зага́дны, -ая, -ае	imperative
зава́дзь, -і (f.)	creek, backwater	зага́дны лад	imperative mood
зава́лены, -ая, -ае (part.)	blocked up	зага́дчык, -а (m.)	manager
заварочва́цца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to turn	зага́дчык школы́	principal of the school
заварушы́цца (II) (pf. of варушы́цца), fut. -шу́ся, -ышыся, -ацца	to begin to stir/to move	зага́іцца (II) (pf. of га́іцца), fut. -го́іцца, -яцца	to heal
завэ́зьці (I) (pf. of ве́зьці, I), fut. -вязу́, -е́ш, -у́ць	to drive, to convey	заганары́цца (II) (pf. of ганары́цца), fut. -ру́ся, -ышыся, -ацца	to become proud. turn up
заве́шаны, -ая, -ае	completed	заганя́ць (I), -ганяю́, -еш, -юць	to drive in; tire out
завэ́сьці (I) (pf. of ве́сьці), fut. -вяду́, -дзе́ш, -ду́ць каго-н.	to bring/lead smb.	зага́ра, -ы (f.) or зага́р, -у (m.)	(sun-) tan, sunburn
завэ́шаны, -ая, -ае (part.)	curtained, covered; veiled	зага́раць (I), -раю́, -еш, -юць	to tan; bathe in the sun
завэ́шваць (I), -ваю́, -еш, -юць	to curtain off, to cover	зага́рнуць (I) (pf. of загортва́ць), fut. -гарну́, -горнеш, -уць (у што-н.)	to wrap up
(за)ве́я, -і (f.)	snowstorm	зага́рнуць пяско́м	to cover with/bury under the sand
заве́яць (I) (pf.) fut. заве́е, -юць	to cover (with snow)	зага́рэлы, -ая, -ае	tanned, sunburnt
сьне́г заве́яў даро́гу	the road is snow-bound	зага́та, -ы (f.)	dam
за́відна (adv.)	before nightfall	загіна́цца (I), загіна́ецца, -юцца	to turn up (down)
за́віру́ха, -і (f.)	snow-storm	загіна́ць (I), -на́ю, -еш, -юць	to bend, turn up (down) (+ acc.)
за́віхляць (I) (pf. of віхля́ць), fut. -віхля́е, -юць	to begin to wag	заглушы́ць (II) (pf. of заглуша́ць, I), fut. -глушу́, -ыш, -аць	to subdue
саба́ка з-яў хвастом	the dog began to wag his tail	заглыбле́ньне, -я (n.)	hollow; depression (of the land)
зава́дзкі, -ая, -ае	of the plant	заглыбля́цца (I) (-ля́юся, -ешся, -юцца)	to go deep into the forest
зава́зіць (II), -вожу́, -зіш, -яць	to drive, take	ў лес	
зава́зіць дзе́ці ў школу́	to drive children to the school	загла́даць (I), -да́ю, -еш, -юць	to peep in, glance, look

заглянуць (I) (pf. of за- глядаць), fut. -гляну, -еш, -уць	to peer in, look	зажыць паноўмаму зазелянелы, -ая, -ае	to begin a new life turned green, green
загнаць (II) (pf. of зага- няць, I), fut. -ганю, -гоніш, -яць	to drive in	зайрнуць (I) (pf. of за- зіраць), fut. -зірну, -эш, -уць	to peer in; look
загнуць, -ая, -ае (part.)	bent, turned up (down)	залавацца (I) (pf. of залаваць), fut. -злаю- ся, -эшся, -юцца	to get angry
загнуць (I) (pf. of загі- наць), fut. загну, -эш	to bend, turn up (down)	залаваць (I)	see залавацца
загортаць (I). гортваю, -еш, -юць	to wrap up; close, fill up	зайздасць, -і (f.)	envy
загортаць, -аць, -аюць	to wrap up with	зайздросны, -ая, -ае	envious; enviable
загразнуць (I) (pf. of загразаць), fut. -граз- ну, -еш, -уць	to get stuck	зайздросьціць (II), -дрошчу, -сьціш, -яць (каму каго-чаго)	to envy, to grudge
загусьць (I) (pf. of гусьць, fut. -гуду, -дзеш, -дучь	to begin to hoot/drone	зайздросьства, -а (n.)	jealousy
задавальненне, -я (n.)	satisfaction	зайздросны, -ая, -ае	jealous
задаваць (I), -даю, -эш, юць	to give, to set	займацца (I), -маюся, -ешся, -юцца	to be occupied with
задаваць лекцыю/ хатняе заданне	to assign homework	займеньнік, -а (m.)	pronoun
задаваць загадку	to set/ask a riddle	зайржавелы, -ая, -ае	rusty, rusted
задам (да) (adv.)	with one's back to	зайсьці (I) (pf. of захо- дзіць, II), fut. -йдзю, -эш, -уць	to get, come; find one self
стаяць задам да некага	to stand with one's back to smb.	куды мы зайшлі? зайсьці задалёка	where have we got to? to go too far
ісьці задам	to move backwards	сонца зайшло	the sun has set
задарагі, -ага, -ае	too expensive	зайсьціся (I) (pf. of за- ходзіцца, II), fut. -йдзюся, -ешся, -юцца	to turn; drop in
задача, -ы (f.)	problem	зайсьціся за роў зайшліся-б да нас	to turn a corner you ought to drop in on us
развязаць задачы	to solve problems (math.)	зайчанё, -няці (n.)	young hare, leveret
задняязбычны збычны	back consonant	зайчык-белячок (m.)	small white hare
задорага (adv.)	too expensively	зайчыха, -і (f.)	a female hare
задума, -ы or задумка, -і (f.)	plan; project; intention; conception	заказваць надвор'е	to forecast the weather
задуманы, -ая, -ае	musings, contemplating; planned, conceived	закідаць (I), -даю, -еш, -юць (каго-што)	to fill up, cover; show
задумацца (I) (pf. of за- думвацца), fut. -маю- ся, -ешся, -юцца	to be lost in thought; to ponder; muse, contem- plate	закідаць (I) (pf. of за- кідаць), fut. -кідаю, -еш, -юць	to fill up; shower
задумка, -і (f.)	see задума	закідаць яму	to fill up a hole
заезны двор (m.)	inn, motel	закідаць (I) (каму што)	to reproach, impute
зажыць, -аў (pl. only)	the beginning of harvesting	закінуць (I) (pf. of закі- даць), fut. -кіну, -еш, -уць	to throw/hurl far away
зажыць (I) (pf. of жыць), fut. заживу, -эш, -уць	to begin to live	закладаць (I), -кладаю, -еш, -юць	mislaid; neglect, give up; impute to cover up; pile, heap

закладаць нарú	to cover up a hole	рыць), fut. -курý,	smoke (a cigarette)
закладаць стол кніга- мі	to pile the table with books	-ыш, -аць	
закласьці (I) (pf. of за- кладаць), fut. -кладу́,	to put, lay; cover up	закурэцца (II) (pf.) fut.	to be blackened with smoke; begin to smoke /emit dust
-эш, -уць		закурыцца, -ацца	
заклеіць (II) (pf. of за- клеіваць, I), fut.	to glue up, stick up	закурэць (II) (pf.) fut.	see закурыцца
-клею, -іш, -яць		закурыць, -аць	
заклеіць канвэрт	to seal an envelope	закутак, -тку (m.)	corner
заклік, -у (m.)	appeal, call	залацісты, -ая, -ае	golden
на чый-н. заклік	at the call of	залёжны, -ая, -ае	dependent (on)
закляты, -ая, -ае	cursed; sworn	залёжны стан	passive voice
заклятая птушка	cursed bird	залезьці (I) (pf. of за- лазіць, II), fut. -лёзу,	to get on (into); steal into; penetrate
закляты вораг	sworn enemy	-еш, -уць	
закон, -у (m.)	law; act, statute	залівацца (I), заліваен- ца, -юцца	to be flooded/overflowed
асноўны закон	basic law	залівацца сьлёзямі	to be drowned in tears
закончаны, -ая, -ае	finished, completed	залівацца сьмехам	to laugh merrily/ buoyantly
закончаны дом	finished/completed house	заліваць (I), заліваю́,	to spill (ink, water); flood; extinguish
закончанае трываньне	perfective aspect	-еш, -юць	to put out a fire
(gram.)		заліваць пажар	see заліваць
закончыць (II) (pf. of канчаць, I), fut. -кон- чу, -ыш, -аць	to end/finish; complete	заліць (I) (pf. of залі- ваць), fut. -лію́, -эш,	
закрасіць (II), -красу́,	to add fat, season	-юць	
-сіш, -яць (стра́ву)		заліты поплаў	flooded pasture
закружыцца (II) (pf. of кружыцца), fut. -кру- жۇся, -ышся, -ацца	to begin to whirl/spin	залічыцца (II) (pf. of залічацца, I), fut. -лі- чۇся, -ышся, -ацца	to enroll, enter
закруціцца (II) (pf. of круціцца)	to turn; twist	залічыцца на ўнівэр- сытэт	to enroll in the university
закруціць (II) (pf. of за- кручваць, I), fut. -кру- чۇ, -ціш, -яць	to turn off; wrap up; twirl, twist, wind round	залічыць (II) (pf. of за- лічваць, I), fut. -лічۇ,	to include; enlist; accept; pass
закруціць кран	to turn off the tap	-ыш, -аць	
закруціць шалік на шыю	to wrap the scarf around one's neck	заляпіць (II) (pf. of за- лёпваць, I), fut. -ляп- лю́, -лёпіш, -яць	to seal
закрываць (I), -ваю́,	to cover (up)	закмак, замку (m.)	castle
-еш, -юць		замала (adv.)	not enough, scarce
закрываць (II) (pf. of крычаць), fut. -крычۇ,	to begin to cry/shout; to raise a cry; give a shout	замаразак or замарозак,	frost
-ыш, -аць		-зку (m.)	
закуп, -у (m.)	purchase	восенскія замарозкі	the first autumn frosts
закурыцца (II) (pf. of курыцца), fut. -кۇрыц- ца, -ацца	to go on fire; become lit; be blackened with smoke	веснавія замарозкі	late frosts
закурыць (II) (pf. of ку- рыць)	to light up, begin to	ночныя замарозкі	night frosts
		замахачь (I) (pf. of ма- хаць, I), fut. -махajú,	to begin to wave, flap
		-еш, -юць	

замацава́цца (I) (pf. of замацоўва́цца), fut. замацу́ецца, -юцца	to be associated with	заму́чыцца (II) (pf. of заму́чвацца, I), fut. -му́чуся, -ышся, -ацца	to tire oneself
заме́жны, -ая, -ае	foreign	замыка́ць (I), замыка́ю, -еш, -юць	to lock
з-ы́я спра́вы	foreign affairs	замяні́ць (II) (pf. of замя́ньваць, I), fut. -мяню́, -ме́ніш, -яць	to substitute; take the place (of); exchange (by mistake)
заме́ньвацца (I), -ме́ньваюся, -ешся, -юцца	to be changed, to exchange by mistake	замяні́ць ка́пялюш зь не́кім	to exchange a hat for smb. else's
заме́ньваць (I), -ваю, -еш, -юць	to substitute, replace; exchange by mistake	замярза́ць (I), -мярза́ю, -еш, -юць	to freeze, become frozen
заме́рзлы, -ая, -ае	frozen	замята́ць (I), -мята́ю, -еш, -юць	to sweep
заме́рзнуць (I) (pf. of замярза́ць), fut. -ме́рзну, -еш, -уць	to be frozen; freeze to death, to die of cold	зана́дта (adv.)	too
ён зусім заме́рз	he is very cold	зана́дта гарача	too hot
рака́ заме́рзла	the river is/has frozen	занепада́ць (I), -пада́ю, -еш, -юць	to decline
заме́рці (I) (pf. of заміра́ць), fut. замру́, -эш, -уць	to come to a standstill; decline, deteriorate; to die down	зане́сьці (I) (pf. of заносі́ць, II), fut. -нясу́, -е́ш, -уць	to take, carry
сэрца заме́рла	(the) heart sank	з. каму́ полудзень	to take lunch to smb.
народ заме́р	the nation declined	зано́сіць (II), зано́шу, -сіш, -яць	to carry, take
заме́сьці (I) (pf. of замята́ць), fut. -мяту́, -це́ш, -туць	to sweep	з. кні́гі да бібліятэ́кі or ў бібліятэ́ку	to take books to the library
даро́гу з-ло́ сьне́гам	the road is blocked with snow	зая́дба́ны, -ая, -ае	neglected
зая́гаце́ць (II) (pf. of зая́гаце́ць), fut. -мігаці́ць, -яць	to start to twinkle	зая́дба́ць (I) (pf. of зая́дбоўваць), fut. -нядба́ю, -еш, -юць	to neglect
зая́раць (I), зая́раю, -еш, -юць	to die down; decline; come to a standstill	зая́пад, -у (m.)	decline, decay; breakdown
замкнё́ны or замкнۇ́ты, -ая, -ае	closed, locked	зая́пасьці (I) (pf. of занепада́ць), fut. -непаду́, -е́ш, -уць	to decline, deteriorate
замкнۇ́ць (I) (pf. of замыка́ць), fut. замкнۇ́, -е́ш, -уць	to lock	зая́ць (I) (pf. of займа́ць), fut. займу́, зоймеш, -уць	to occupy
замо́жны, -ая, -ае	rich, well-to-do, prosperous	зая́ць ме́сца	to keep/secure a seat
замо́к, -мка́ (m.)	lock	за́павет, -у (m.)	precept, behest; testament
замоча́к, -чка (m.) (dim. of замо́к)	lock	ста́ры, но́вы за́павет	old, new testament
за́муж (adv.): выйсьці or зайсьці за́муж (за каго)	to get married to smb. (for a woman)	запа́дзі́на, -ы (f.)	hollow, cavity; depression in the land
быць за́мужам за кі́м-н.	to be married to smb. (for a woman)	за́пазы́чаньне, -я (n.)	adoption, borrowing
заму́жня	married (of a woman)	за́пазы́чаны, -ая, -ае	adopted, loan (adj.)
		за́пазы́чанае слова́	loan word
		запа́л, -у (m.)	ardour, fervour; heat, etc.

запалёныя лёгкія	pneumonia	зарана (adv.)	too early
запалохаць (I) (pf. of запалохваць), fut. -лохаю, -еш, -юць	to intimidate	зарасьнік, -у (m.)	brushwood, undergrowth
запалы, -ая, -ае	hollow	зарослы, -ая, -ае	overgrown
з запалымі вачыма	hollow-eyed	засень, -ю (m.)	shadow
запас, -у (m.)	stock, supply: store	засесьці (I) (pf. of засядаць, I), fut. -сяду, -еш, -уць	to sit down, to set to
у запасе	in store/reserve	засесьці ў балоце	to become stuck in the mud
запіс, -у (m.)	record, note	заслаць (I) (pf. of засьцілаць, I), fut. -сьцялю, -сьцелеш, -юць	to cover; cloud, screen
запісы, -аў (pl.)	note(s)	заслона, -ы (f.)	curtain (in the theatre); veil, screen
запіска (I) (pf. of запісвацца), fut. запішўся, -ашся, -уцца	to register, join; make an appointment	дымавая заслона	smoke screen
запісак (I) (pf. of запісваць), fut. -пішў, -аш, -уць	to write down, note; to put/take down	засмаліць (II) (pf. of смаліць), fut. -смалю, -іш, -яць	to tar, to pitch
запісак лекцыю	to make/take notes	як засмаліў, як прылёг	an expression to describe very fast running
запісваць (I), -пісваю, -еш, -юць	to write down, to put down	засмуціцца (II) (pf. of смуціцца), fut. -смучўся, -цішся, -яцца	to become upset
запіска, -і (f.)	note	засмуціць (II) (pf. of засмучаць, I), fut. -смучў, -ціш, -яць	to upset
запісная кніжка (f.)	notebook	засмучаць (I), засмучаю, -еш, -юць	to make sad, to upset
заплесьці валасы	to braid one's hair	заснаваць (I) (pf. of засноўваць), fut. -снўю, -эш, -юць	to found
заплюшчыць (II) (pf. of заплёшчываць), fut. -плёшчу, -ыш, -аць	to close (one's eyes tightly)	заснуць (I) (pf. of засынаць), fut. -снў, -эш, -уць	to fall asleep
запоўна (adv.)	too full	заспаны, -ая, -ае	heavy with sleep
запрасіць (II) (pf. of запрашаць, I), fut. -прашў, -просіш, -яць	to invite, ask	заставацца (I), застаюся, -эшся, -юцца	to remain; stay
запрашаць (I), запрашаю, -еш, -юць	to invite, ask	заставаць (I), застыю, -еш, -юць	to intercept light, stand in smb's light
запраўднасьць, -і (f.)	reality	Ня застыў!	Do not stand in the light!
запраўдны, -ая, -ае	real, actual, true	застацца (I) (pf. of заставацца), fut. застаўся, -эшся, -уцца	to remain, stay
запрошлы час	pluperfect tense	з. на другі год у клясе	not to be promoted (from one grade to the next)
запылены, -ая, -ае (part.)	covered with dust	застацца начаваць	to stay overnight
запыліцца (II) (pf.) fut. -люся, -ылішся, -яцца	to become dusty		
запыліць (II) (pf.) fut. -пылю, -іш, -яць	to cover with dust; make dusty		
запяхатаваць (I) (pf. of запяхатваць), fut. запяхатую, -еш, -юць	to seal up		
зара, -ы (f.)	twilight		
раньняя зара	dawn, daybreak		
вячорная зара	sunset, evening glow		
зарабіць (II) (pf. of зарабляць, I), fut. -раблю, -робіш, -яць	to earn		
зарадны, -ая, -ае	efficient		

застрэліцца (II) (pf. of страляцца, I), fut. -стрэлюся, -ішся, -яцца	to shoot oneself	затры́мваць), fut. -трыма́ю, -еш, -юць	
засту́да, -ы (f.)	cold	затры́мвацца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to pause, stop; stay
засту́джвацца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to catch cold	заты́м (adv.)	that is why; therefore
застудзі́цца (II) (pf. of застуджвацца, I), fut. -джу́ся, -дзі́шся, -яцца	to catch cold	заўважа́ць (I), заўважа́ю, -еш, -юць	to notice; observe, remark
засту́пнік, -а (m.)	deputy	не заўважа́ць	to take no notice
засту́пнік, -а (m.)	vice-president, vice-chairman	заўва́жна (adv.)	noticeably
засыпа́ць (I), -паю, -еш, -юць	to fill up, cover (with), bury	захавáны, -ая, -ае	preserved, retained; hidden
засыпа́ць (I) (pf. of засыпаць, I), fut. -сыпа́ю, -еш, -юць	to fill up, to cover with	захавáцца (I) (pf. of захоўвацца), fut. -ваўся, -ешся, -юцца	to remain; be preserved; hide oneself
засьвярбе́ць (I) (pf. of сьвярбе́ць, I), fut. -сьвярбі́ць, -яць	to begin to itch	захавáць (I) (pf. of захоўваць), fut. -хавáю, -еш, -юць	to preserve, retain; hide, conceal
засьпе́ць (I) (pf. of засьпява́ць), fut. -сьпе́ю, -еш, -юць	to find	захапі́цца (II) (pf. of захапля́цца, I), fut. -плю́ся, -хопі́шся, -яцца (кім-чым)	to be carried away, take great interest in smth.
засьпява́ць (I), засьпяю́, -е́ш, -ю́ць	to find	захапі́ць (II) (pf. of захапла́ць and захопле́ваць, I), fut. -хаплю́, -хопі́ш, -яць	to delight, ravish; catch, grab, take; seize
засьпява́ць/засьпе́ць каго ўдома	to find smb. at home/in	захаплéньне, -я (n.)	admiration, delight
засы́ціла́ць (I), -ла́ю, -еш, -юць	to cover	захаплéцца (I), захаплéюся, -ешся, -юцца (кім-чым)	to admire
з. туманом	to cloud, screen	захаплéць (I), -хапля́ю, -еш, -юць	to take; thrill, carry away
засялі́ць (II) (pf. of засяля́ць, I), fut. -сялю́, -сэлі́ш, -яць	to populate; settle	захаце́цца (pf. of хаце́цца, I) (imper.): яму́ захаце́лася спаць	he wants to sleep
засяля́ць (I), -сяля́ю, -еш, -юць	to populate, settle	захаце́ць (I) (pf. of хаце́ць), fut. -хачу́, -хочаш, -уць	to want, like
засяля́ць новыя прасторы	to populate new regions/areas	ён не захаце́ў	he did not want
затое (conjunc.)	for it, in return; on the other hand	заходні, -яя, -яе	western
затока, -і (f.)	bay	захопле́ваць (I), -леваю, -еш, -юць	to capture, seize, take
затону́ць (I) (pf. of затону́ць), fut. затону́, -еш, -уць	to sink	захоплéна (adv.)	with admiration
затры́мацца (I) (pf. of затры́мацца), fut. -ма́юся, -ешся, -юцца	to stop; stay longer (than usual)	захоплéны, -ая, -ае	enraptured, carried away
з. за што-н.	to hold on to smth.	захоўва́цца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to remain; be well preserved
затры́маць (I) (pf. of	to retain; detain, delay	захоўва́ць (I), -хоўваю, -еш, -юць	to preserve, retain; hide, keep
		заху́таць (I) (pf. of заху́тваць), fut. -ху́таю, -еш, -юць	to muffle, tuck up, wrap

ахутвацца (I), -хутваю-ся, -ешся, -юцца	to wrap/muffle oneself up	гэтак званы	so called
ацікаўленьне, -я (n.)	interest	зварот, -у (m.)	turn; return; address; phrase
ацменьне, -я (n.)	eclipse	зварот кола	turn of a wheel
з. сонца, мёсяца	solar, lunar eclipse	з. на бацькаўшчыну	homecoming
ачапіцца (II) (pf. of за-чапляцца, I), fut. -чап-люся, -чэпішся, -яцца (за + асс.)	to catch (on)	зваротак, -тку (m.) (грам.)	address
ачапляцца (I), -чапля-юся, -ешся, -юцца	to catch on	зваротны, -ая, -ае (грам.)	reflexive
зашмат (adv.)	too much	зваротны дзеяслоў	reflexive verb
заява, -ы (f.)	application; statement	з-ы займеньнік	reflexive pronoun
збжына, -ы (f.) (coll.)	grains	звар'янец (I) (pf. of вар'янец), fut. зва-р'янею, -еш, -юць	to go mad, insane
збан, -а (m.)	pitcher, jug	званіць (I) -завуся, -ёшся, -уцца	to be called/named
збанок, -нка (m.)	pitcher	яго імёна? -завешся?	What is your name?
збліжэцца (I), -жэюся, -ешся, -юцца	to draw together; be- come good friends	ён завецца	his name is
зблізіцца (II) (pf. of збліжэцца, I), fut. збліжуся, -зішся, -яцца	to draw together	зваць (I), заву, -еш, -уць	to call; ask, invite
зблізіць (II) (pf. of зблі-жэць, I), fut. збліжу, -зіш, -яць	to draw/bring closer	зваць на дапамогу	to cry for help
зблытаны, -ая, -ае	entangled; confused	звон, звана (m.)	bell
збоку (adv.)	aside, at the side; on one side	званіць ува ўсе званы	to ring the bells; to gossip/talk
глядзець збоку	to look on one side/from the side	звон, -у (m.)	ringing, peal
стаяць збоку	to stand aside	чуваць звон	you can hear the ringing of the bells
класьці кнігу збоку	to put the book aside	звонка (adv.)	loud
збоку ўбок	from side to side	звонкі, -ая, -ае	ringing, clear
збольшага (adv.)	roughly, more or less	звонкі зычны	voiced consonant
збольшыць (II) (pf. of збольшваць, I), fut. збольшу, -ыш, -аць	to enlarge	звонку (adv.)	from outside
зборнік вершаў	collected poems	звычайна (adv.)	usually
зброя, -і (f.)	arms	звычайны, -ая, -ае	usual, common
Зважай! (каманда)	Attention!	згэдваць (I), згэдваю, -еш, -юць	to mention, refer
зважаць (I), зважаю, -еш, -юць (на + асс.)	to take notice of	згаджацца (I), згаджа-юся, -ешся, -юцца	to consent; agree
не зважаючы	disregarding, in spite of, notwithstanding	прыметнікі з-юцца з назоўнікамі ў родзе	adjectives agree in gender with the nouns
званіць (II), званию, звоніш, -яць	to ring; to phone	згэдзіцца (II) (pf. of згаджацца, I), fut. згаджуся, згодзішся -яцца	to consent; agree
званок, -нка (m.)	bell	згараць (I), згарае, -юць	see згарэць
званы, -ая, -ае	called	згарэць (II) (pf. of зга-раць, I), fut. згарыць, -аць	to be burnt down; be consumed (while burning)
		згниць (I) (pf. of гніць), fut. згнию, -ёш, -юць	to rot, decompose; de- cay; become stagnant

згода, -ы (f.)	agreement	зда́цца (I) (pf. of зда- ва́цца), fut. зда́сца, здаду́цца	to seem, to appear
згода прыме́тнакаў з назоўнікамі	agreement of adjectives with nouns	яму́ зда́лося	it seemed/appeared to him
згодна (adv.)	in accord, in harmony	зда́ча: даць зда́чы	to hit back
згодна (prep.) (з + instr.)	according to, under	здолець (I) (pf. only), fut. здолею, -еш, -юць	to be able, to master, manage; overpower, conquer
згодна з модай	according to fashion	здо́льнасьць, -і (f.) (да + gen.)	ability, aptitude (for) faculty; talent
згодна з правам	under the law	здо́льны, -ая, -ае (да + gen.)	able, bright, clever (a gifted (for); capable (of)
згоднасьць, -і (f.)	concordance; (mus.) harmony	здраньцвэ́ласьць, -і (f.)	numbness
згубі́цца (II) (pf. of гу- бі́цца), fut. згубі́ўся, згубі́шся, -яцца	to get lost	здраньцвэ́лы, -ая, -ае з-ая на́га	numb; asleep numb leg
кні́га згубі́лася	the book has disap- peared/is lost	здурне́ць (I) (pf. of дур- не́ць), fut. здурне́ю, -еш, -юць	to grow/be stupefied
згубле́ны, -ая, -ае	lost	зды́мак, -мку (m.)	photo(graph), pictur
здабы́ваць (I), здабы- ва́ю, -еш, -юць	to obtain	здыма́ць (I), здыма́ю, -еш, -юць	to take away/down; to take off (clothes) to photograph
здабы́так, -тку (m.)	property; spoil; con- quest; product (math.)	зе́ляне́цца (I), зе́ляне́ец- ца, -юцца	to grow/turn green; show green
здабы́ць (I) (pf. of зда- бы́ваць), fut. здабу́ду, -еш, -юць	to get, obtain	ужо зе́ляне́юцца дрэ́вы	the trees are turning green already
здабы́ча, -ы (f.)	spoils, loot (from war); hunter's bag	зда́лёк зе́ляне́юцца дрэ́вы	the trees appear gre from a distance
здавальне́ньне, -я (n.)	pleasure, delight	зе́ляне́ць (I), зе́ляне́е, -юць	to grow/turn green
здагада́цца (I) (pf. of здага́двацца), fut. -да́юся, -ешся, -юцца	to suspect, surmise, con- jecture; guess	зе́ляне́юць лу́гі	the meadows are tur ing green
здага́двацца (I), здага́д- ваюся, -ешся, -юцца	to guess, suspect	зе́мляро́бства, -а (n.) займа́цца з-м	agriculture to be occupied with agriculture
здага́дка, -і (f.)	conjecture, surmise; guesswork	зе́млятру́с, -у (m.)	earthquake
здаганя́ць (I), -ганя́ю, -еш, -юць (+ acc.)	to catch up	зе́мляча́рпа́лка, -і (f.) о́р зе́мляча́рпа́лка	excavator
здагна́ць (II) (pf. of здаганя́ць, I), fut. -ганю́, -гоні́ш, -яць	to catch up	зза́ду (prep.) + gen. зза́ду до́му	behind behind the house
зда́лёк(у) (adv.)	from afar	зза́ду (adv.) пакі́нуць зза́ду	behind, from behind to leave behind
здара́венны, -ая, -ае	very strong/big/heavy; robust	злава́цца (I), злую́ся, -е́шся, -ю́цца	to be angry
Здароў! (m.)	Hello!	злава́ць (I), злую́, -е́ш, -ю́ць (+ acc.)	to annoy; make angri
Здарова! (f.)			
здарэ́ньне, -я (n.)	event; occurrence		
зда́тнасьць, -і (f.)	aptitude, capability		
зда́тны, -ая, -ае (да + gen.)	able (of), apt (at); suitable		

злавáць/злавáцца на каго-н. (на што-н.)	to be angry with smb. (at/about smth.)	змокнуць (I) (pf. of мокнуць), fut. змокну, -еш, -уць	to get wet/soaked
злавéсны, -ая, -ае	sinister	змора, -ы (f.)	tiredness, fatigue
злажыць (II) (pf. only), fut. злажý, зложыш, -аць	to put (together), pile; (math.) to add, sum up; to compose, make up	змораны, -ая, -ае	tired, fatigued, weary
злажыць сказ	to make up a sentence	зморшчына, -ы (f.)	wrinkle (on the face)
злазіць (II), злажу, -зіш, -яць (з + gen.)	to come/get down; come off, peel	змрочны, -ая, -ае	cheerless; dark
злазіць з дрэва	to come down from the tree	змýчаны, -ая, -ае	see змораны
хварба злазіць	the paint is coming off/is peeling	знавэц, знаўца (m.)	expert, connoisseur
зламáцца (II) (pf. of ламацца), fut. зламаю-ся, зломішся, -яцца	to break	знадворку (adv.)	on the outside; from the outside
зламáць (II) (pf. of ламаць), fut. зламаю or зламлю, зломіш, -яць	to break	знадворны, -ая, -ае	outward, external
злачынства, -а (n.)	crime	знаёміць (II), знаёмлю, -міш, -яць (каго зь кім-чым)	to acquaint (with), to introduce (to)
зложна or складна (adv.)	well, harmoniously	знаёмства, -а (n.)	acquaintance
злосна (adv.)	angrily, with anger/irritation; maliciously	знаёмы, -оя, -ае	familiar; acquainted (with)
злосны, -ая, -ае	angry, malicious	знаёмы, -ага (m.)	acquaintance (person)
злосны твар	angry face	ён мой знаёмы	I know him
злосны паклёп	malicious slander	знайсцься (I) (pf. of знаходзіцца, II), fut. знайдўся, знойдзешся, -уцца	to be (present); to be found
злосьць, -і (f.)	anger, fury; spite, malice	знайшлася згубленая кніга	the lost book has been found
яго злосьць бярэ пачуцьцё злосьці	it makes him furious	знарок (adv.)	purposely
злучáльны галосны	feeling of irritation	знаходжаньне, -я (n.)	being (at a place); finding, discovering
злучнік, -а (m.)	joining vowel	знаходзіцца (II), -ходжуся, -дзішся, -яцца	to be, turn up; be found; be located
злучок, -чка (m.)	conjunction	дзе мы знаходзімся?	Where we are?
злучэньне, -я (n.)	hyphen	Сьвятая гарá з-іцца	Sviataya Mountain is (located) not far from
мэсца злучэньня з. галосных	joining, junction; group	недалёка ад Мэнску	Miensk
злы, -а́я, -о́е	junction, joint	зна́чаньне, -я (n.)	meaning, sense; significance
змага́ньне, -я (n.)	group of vowels	зна́чны, -ая, -ае	noticeable, significant
змага́цца (I), -гаюся, -ешся, -юцца (з + instr. за + acc.)	sinister	зна́чыцца (parenthesis)	so, well, well then
зма́лку (adv.)	struggle, fight	з., ты па́едзеш?	So (then) you are going?
змата́ць (I) (pf. of змотаваць), fut. зматаю, -еш, -юць	to struggle, fight	значэ́ньне, -я (n.)	see зна́чаньне
змова, -ы (f.)	from one's childhood	зносіць (II), зношу, -ціш, -яць	to fetch/bring down; blow off, sweep away; endure
быць у змове	to wind	золак, -лку (m.)	daybreak, dawn
	plot	зорны, -ая, -ае	starry; starlit
	to plot	зорнае не́ба	starry sky
		зорная ноч	starlit night

зосну (adv.)	half-awake	ён хўтка зьбег са сходаў	he ran quickly down-stairs
зрадзіцца (II) (pf. of радзіцца)	to be born	зьбеларушчыца (II) pf.	to become Byelorussianized
зра́дзіць or здрáдзіць (II) (pf.) fut. зра́джу, -дзіш, -яць	to betray, be unfaithful	зьбеларушчаны, -ая, -ае	Byelorussianized
зра́зу (adv.)	at once, right away	зьбеларушчанае слова	Byelorussianized word
зра́нку (adv.)	since morning	зьбіва́цца (I) (-ва́юся, -ешся, -юцца) з даро́гі	to lose one's way
зра́нку да ве́чара	from morning until night	зьбіва́ць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to knock together/down
зра́ння (adv.)	since morning	зьбіра́ньне, -я (n.)	collection
зраўнава́жаны, -ая, -ае	with a steady/even temper	зьбіра́цца (I), -ра́юся, -ешся, -юцца	to get/make ready; get together, meet
зроблены, -ая, -ае	made	зьбі́ты, -ая, -ае	knocked/shaken down
зрок, -у (m.)	sight	зьбі́тыя чараві́кі	worn out shoes
зру́чна (adv.)	comfortably	зьбі́ць (I) (pf. of зьбіва́ць), fut. саб'ю́, -е́ш, -ю́ць	to knock down; knock together
зру́чна (predic.)	it is convenient	зьбяга́ць (I), -га́ю, -еш, -юць	to run down
зру́чнасьць, -асці, -а́сць	convenience	зьбяга́ць з гары	to run down a hill
зру́швацца, -аюцца, -ешся, -юцца	to move	зьбяга́ць зьве́рху	to run down
зру́шыцца (II) (pf. of зру́швацца, I), fut. зру́шуся, -ышся, -ацца	to move	зьбяле́лы, -ая, -ае	grown white, white
зрыва́ць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to tear away (down),	зьбяле́ць (I) (pf. of бяле́ць), fut. -ле́ю, -еш, -юць	to turn white
зрыва́ць кве́ткі	to pick/gather flowers	зьбянтэ́жана (adv.)	perplexed, taken aback
зрэ́дку (adv.)	now and then, from time to time	зьбянтэ́жаны, -ая, -ае	embarrassed
зубны́, -а́я, -о́е	tooth (adj.); dental	зьверанё́ or зьвераня́, -я́ці (n.)	confused, perplexed; embarrassed
зубны́ боль	toothache	зьве́раньне, -я́ (n.)	young wild animal
зубны́ ле́кар	dentist	зьве́рху (adv.)	from the top
зубна́я шчо́тка	toothbrush	зьве́сіць (II) (pf. of зьве́шваць, I), fut. зьве́шу, -сіш, -яць	to let down, to lower
зубны́ зы́чны (gram.)	dental consonant	зьве́швацца (I), -ва́юся, -ешся, -юцца	to lean over; to hang over
зубранё́, -я́ці (n.)	calf of an aurochs	зьве́шваць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to let down, lower; hang
зужыва́ць (I), зужыва́ю, -еш, -юць	to use up	зьвя́заны, -ая, -ае (adj.)	constrained; (chem.) combined
зусі́м (adv.)	quite, entirely, completely	зьвя́заныя рýхі	constrained behaviour
зычлі́вы, -ая, -ае	well wishing	зьвя́заны, -ая, -ае (part.)	connected with smb.
зы́чыць (II), зы́чу, -ыш, -аць	to wish	зь кі́м	
зьбе́гаць (I) (pf.) fut. зьбе́гаю, -еш, -юць	to run all over; to run for	быць зьвя́заным з чым	to be bound up with smth.
зьбе́гаць усё́ балота́	to run all over the swamp		
зьбе́гай у кра́му	run to the store		
зьбе́гчы (irr.) (pf. of зьбяга́ць, I), fut. зьбя́гу́, -жы́ш, -гу́ць	to run down		

словы з-ыя злучнікам	words joined with a conjunction	хварба зылезла	the paint has peeled
звязаць (I) (pf. of звязваць), fut. звяжы, -аш, -уць	to tie up, to bind	зылівацца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to merge, blend
звязаць (I) (pf. of вязаць), fut. звяжы, -аш, -уць	to knit, crochet	рэкі зыліваюцца	the rivers flow together
звязваць (I), -ваю, -еш, -юць	to tie together, bind; connect (with)	зыліта or зылітна (adv.)	together
звязваць канцы вяроўкі	to tie together the ends of the rope	зыліца (I) (pf. of зылівацца), fut. зыліюся, -ешся, -юцца	to merge, blend
зв. абяцаннем	to bind by promise	зылітаць (I), зылітае, -юць	to fly down/away, fall down
звярнуцца (I) (pf. of зварацца, I), fut. -нуся, -ешся, -уцца	to turn (to)	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	to fly down/away; fall down/off (colloq.)
звярнуць (I) (pf. of зварацца, I), fut. -нуся, -ешся, -уцца	beast	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	the sparrow flew down from the roof
зылінаць (I), -наю, -еш, -юць	to bend, curve; inflect; fold up	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	the papers fell off the table
зылінуць (I) (pf. of гінуць, I), fut. -гіну, -еш, -уць	to perish, disappear	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	the boy fell off the tree
зыдзек, -у (m.)	mockery, scoffing (at); abuse, ill treatment, persecution	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	to fly together; come running together
зыдзеквацца (I), -куюся, -ешся, -юцца (з каго-чаго)	to jeer/scoff (at); outrage; abuse, oppress, persecute; torture	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	turn; change
зыдзіўляцца (I), -ляюся, -ешся, -юцца	to wonder; be astonished /surprised/ amazed	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	a turn for the better (for the worse)
зыдзіўляць (I), -ляю, -еш, -юць	to astonish, surprise, amaze	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	change of vowels
зыезд, -у (m.)	conference, convention; arrival; exit	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	changed
зыезд гасцёй	arrival of guests	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	inconstant, unsteady; variable, mutable
зыезд з гары	road down the slope	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	unsettled weather
зыезд з аўтастрады	the exit from the highway	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	to freeze, be frozen; die of cold, be frostbitten
зызяньне, -я (n.)	shine, glittering; radiance, aureole	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	to agree
паўночнае зызяньне	northern lights	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	content; subject
зызяць (I), зызяю, -еш, -юць	to shine, glitter	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	summary
зызяць радасцяй	to beam/shine with joy	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	to be changed; take turns
зылёва (adv.)	on the left	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	to change
зылёзці (I) (pf. of зляціць, (II)), fut. зылёзу, -еш, -уць	to come/get down; to peel	зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	dusk, nightfall
		зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	to place; feature, insert; lodge, accommodate
		зыліцець (irr.) (pf. of зылітаць), fut. зыліту, -ціш, -ціць	see "зымясьціць"

зьмяя, -і (f.)	viper	ідэйны, -ая, -ае	ideological; high principled
зьнемашчэлы, -ая, -ае	enfeebled	ідэйны чалавэк	man of high principles
зьнёсьці (I) (pf. of зносіць), fut. зьнясу́, -эш, -уць	to fetch/take down; blow off, sweep away; abolish; endure	ідэя, -і (f.)	idea; notion, concept
зьнёсьці (I) (pf. of -нёсьці, I) (пра птушак)	to lay eggs	ілжа́, -ы́ (f.)	lie
куры́ца зьнёсла яйко	the hen has laid an egg	ілга́ць (I), ілгу́, ілжэш, ілгу́ць	to lie
зьніжаная цана́	reduced price	ілюстраваны, -ая, -ае	illustrated
зьнішчальны, -ая, -ае	destroying	іменны, -ая, -ае	nominal; personal
зьнішча́ць (I), -чаю́, -еш, -юць	to destroy	іменны сьпіс	nominal list
зьнішчыць (II) pf. of зьнішча́ць, I), fut. зьнішчу́, -ыш, -аць	to destroy	іменныя за́просіны	personal invitation
зьнява́га, -і (f.)	insult, humiliation, abasement	імклівы, -ая, -ае	rushing, restless; swift
ця́рліць зьнява́гі	to stand/bear humiliation	імкне́ньне, -я	aspiration, striving; tendency
зьнява́жаны, -ая, -ае	insulted	імкну́цца, -кну́ся, -эшся, -у́цца	to strive, to long for
зьнява́жлівы, -ая, -ае	insulting	імпаза́нтны, -ая, -ае	impressive, striking, imposing
зьнява́жыць (II) (pf. of зьневажа́ць, I), fut. -ва́жу, -ыш, -аць	to insult	імя́, -я́ (n.)	name
зьняме́лы (= аняме́лы)	numb	інды́к, -а́ (m.)	turkey
зьняна́цку (adv.)	unawares, by surprise	Індыя́нін, -а (m.)	Indian
засьпе́ць зьняна́цку	to take by surprise	індыя́нскі, -ая, -ае	Indian (adj.)
зьня́ць (I) (pf. of здыма́ць), fut. здыму́, -еш, -уць	to take off, take down	інжыне́р, -а (m.)	engineer
зьжэ́джацца (I), зьжэ́джа́емся, -ю́цца	to meet; assemble, come together	ініцыя́тыва, -ы́ (f.)	initiative
зьяўля́цца (I), -ля́юся, -ешся, -ю́цца	to appear, occur	інтана́цыя, -і́ (f.)	intonation
зялё́ная дубро́ва	green oak grove	інтарэ́с, -у́ (m.)	interest
зялё́ненькі, -ая, -ае	green	інтэліге́нтны, -ая, -ае	intelligent, bright
зямля́нка, -і́ (f.)	mud hut	інтэрна́т, -у́ (m.)	school residence
зя́рнітка, -а́ (dim. of зё́рня) (n.)	seed	іншамоўны, -ая, -ае	another language; belonging to/speaking another language
		іншы, -ая, -ае	another; different
		іншы хлапе́ц	another boy
		іншыя часы́	different times
		іржа́вец (I), іржа́вее, -ю́ць	to rust
		іржа́вы, -ая, -ае	rusty
		існава́ньне, -я́ (n.)	existence
		істотны, -ая, -ае	substantial
		істры́во, -а́ (n.)	edge
		істры́во нажа́	edge of a knife
		Іта́лія, -і́ (f.)	Italy

I(И)

ігла́к, -а́ (m.)	porcupine
іглю́ (indecl.) (n.)	igloo
іды́ёт, -а́ (m.)	idiot
іды́ётка, -і́ (f.)	idiot
ідыяты́чны, -ая, -ае	idiotic
ідэа́л, -у́ (m.)	ideal

К

каба́н, -а́ (m.)	wild boar
кабе́та, -ы́ (f.)	woman
кабіне́т, -у́ (m.)	study, office

абыла, -ы (f.)	mare	каляднік, -а or каля- доўшчык (m.)	caroller
авалак, -лка (m.)	piece	калядны, -ая, -ае	Christmas (adj.)
авальскі, -ая, -ае	blacksmith's, forge	каляіна, -ы (f.)	rut, track, gauge
авачы (l), кую, -эш, -юць	to forge	каляндар, -а (m.)	calendar
авоўнік, -а (m.)	coffee pot, coffee per- colator	каманда, -ы (f.)	command
аго ні	whomever	камароў, -рова	mosquito's
адар, -дру (m.)	sequence (of a movie)	камбайн, -у (m.)	combine
адэнцыя, -і (f.)	term	камель, -мля (m.)	bole, trunk, stem
азёл, -зла (m.)	goat, billy goat	каменны, -ая, -ае	stone (adj.), stony
к. адпушчэння	scapegoat	каменны век	the Stone Age
казырыца (l), казыру- ся, -ыся, -аца	to flaunt	каменныя прылады	stone implements
казыляне, -яці (n.)	kid	каменная сэрца	stony heart
кайданы (pl. only)	shackles, handcuffs	каменчык, -а (m.)	small stone
каламутны, -ая, -ае	dull; cloudy; muddy	каменядрабілка, -і (f.)	stone-breaker, stone- crusher
каламутныя вочы	dull eyes	камісійны, -ая, -ае	commission (adj.)
каламутная вада	muddy/turbid water	камісія, -і (f.)	commission; committee
калаціца (ll), калачуся, -лоціся, -яца	to shiver, tremble, shake; thump; quarrel	камода, -ы (f.)	dresser
к. ад холаду	to shiver with cold	кампазытар, -а (m.)	composer
калаціца ад страху	to shake/tremble with fear	кампот, -у (m.)	stewed fruit
сэрца калоціца	the heart thumps	камунікацыя, -і (f.)	communication
калгас, -у (m.)	collective farm	шляхі камунікацыі	means of communication
калёка, -і (m. & f.)	cripple	камуністычны, -ая, -ае	communist
калектывізацыя, -і (f.)	collectivisation	камяніца, -ы (f.)	(brick) house
калёкцыя, -і (f.)	collection	камячок, -чка (m.)	lump
калёна, -а (n.)	knee	dim. of камяк, -а	
па калёны	knee deep	сьнежны камячок	snowball
стаць на калёны	to kneel down	Канадзец, -ыйца (m.)	Canadian
калёцтва, -а (n.)	mutilation	канадзкі or канадзкі, -ая, -ае	Canadian
калёквіум, -а (m.)	colloquy, examination	канал, -у (m.)	canal
калёнія, -і (f.)	colony	капачь канал	to dig a canal
калёсы, -аў (pl. only)	cart	канат, -у (m.)	rope, cable
калі-ні-калі or калі-нікалі (adv.)	now and then	кандуктар, -а (m.)	conductor; guard
калісь(ці) (adv.)	once (upon a time); formerly	канэчнасьць, -і (f.)	necessity
калішні, -ая, -ае	previous, former	канэчны, -ая, -ае	necessary
у калішніх часох	in old days, in former times	кангрэс, -у (m.)	congress
калода, -ы (f.)	thick log; bee-hive	канстытуцыя, -і (f.)	constitution, charter
калодзеж, -а (m.)	well	кансыліум, у (m.)	consultation
калыхаца (l), калышу- ся, -ашся, -уца	to move, swing	кантракт, -у (m.)	contract
		кантралёр, -а (m.)	controller, inspector
		канфіскаваць (l), -кую, -еш, -юць	to confiscate, seize
		канцавы, -аы, -ое	end (adj.), standing at the end
		канцавы радок	end line
		канцылярыя, -і (f.)	office
		канцэрт, -у (m.)	concert

канча́льна (adv.)	finally, once and for all	карэ́нчык, -а (m.)	little root
канча́льны, -ая, -ае	final, definite	карэ́ньне, -я (n.) coll.	roots
канчатковы, -ая, -ае	final, definite	каса́віца, -ы (f.)	haymaking
к-ая пастано́ва	final decision	каса́вокі, -ая, -ае	cross-eyed
канча́цца (I), канча́ецца, -юцца	to end, to come to an end, to be finished	касі́р, -а (m.)	cashier
канча́ецца ле́та	summer is ending	касмана́ўт, -а (m.)	cosmonaut, astronaut, spaceman
канягадоўля, -і (f.)	horse-breeding	касьба́, -ы́ (f.)	haymaking
капе́йка, -і (f.)	copeck (= 1/100 of a ruble)	касьмі́чны, -ая, -ае	season
капіта́л, -у (m.)	capital; fund, stock	касьмі́чная цаліна́ (fig.)	cosmos (adj.)
капіталі́сты, -аў, -аўкі	capitalist, financier	касьце́ль, -а (m.)	outer space
капіталі́стычны, -а, -ае	capitalist(ic)	касьцю́м, -а (m.)	catholic church
к-ы́ лад	capitalist system	ка́тава́ньне, -я (n.)	suit
капры́с, -у (m.)	whim	ка́тарга, -і (f.)	torture
капры́сны, -а, -ае	capricious, whimsical; fussy	каторы, -ая, -ае	penal servitude, hard labour
капцо́ў, -аў, -аўкі	claw	ка́тая кні́га?	which (one), what
карава́н, -у (m.)	caravan	ка́то́рага сё́ньня?	which book?
ка́рак, -рку (m.)	neck, nape	ка́тая гадзі́на ця́пер	What is the date today?
карале́ўскі, -ая, -ае	royal	каха́ная, -ае (f.)	What time is it now?
к-ая гра́мата	Royal Charter	каха́ны, -ая, -ае	sweetheart, one's love
каранава́ць (I), кара́ну́ю, -еш, -юць	to crown	каха́ны, -ага (m.)	beloved
кардон, -у (m.)	cardboard	каці́ць (II), качу́, коці́ш, -яць	one's love
кардонны, -ая, -ае	cardboard (adj.)	кача́гора, -ы (f.)	to roll
каро́ль, -я́ (m.)	king	качанё́ or кача́ня, -я́ці (n.)	(sand)dune
каро́на, -ы (f.)	crown	ка́чка, -і (f.)	duckling
каро́так, каро́тка	short, brief	кашма́р, -у (m.) or ма́ра (f.)	duck
каро́ткатэрмі́новы -ая, -ае	short-term	каштава́ць (I), кашту́ю, -еш, -юць	nightmare
каро́ткі, -ая, -ае	short, brief	ко́лькі гэта́ к-у́е?	to cost; to taste, experience
кароце́нькі, -ая, -ае	very short	каштава́ць я́блык	how much is it?
ка́рп, -а (m.)	carp (fish)	кашто́ўны, -ая, -ае	to taste an apple
Ка́рпацкі́я го́ры	Carpathians	кашу́ля, -і (f.)	valuable
карта́тка, -і (f.)	card index	квадра́тны, -ая, -ае	shirt
кары́сна (adv.)	usefully	кварта́л, -у (m.)	square
кары́сна (predic.)	it is useful	ква́шані́на, -ы (f.)	district, section, quarter
карыста́цца (I), карыста́юся, -ешся, -юцца	to make use (of); to enjoy (the use of)	кві́тнёць (I), кві́тнёе, -юць	jellied meat, head-cheese
карыста́цца слоўні́кам	to make use of a dictionary	край кві́тнёе	to flourish, to prosper
карыста́цца права́мі	to enjoy rights	ке́пска (adv.)	the country is prospering
кары́сьць, -і (f.)	benefit, good, advantage; use	ке́пскі, -ая, -ае	bad (adv.)
для агу́льнае к-ці́	for the public benefit		bad
на кары́сьць (+ gen.)	in favor (of), for		

кiвáць (I), кiвáю, -еш, -юць	to nod, shake	класьцi (I), кладу́, -дзеш, -дучь	to lay, put
кiвáць галавой	to shake one's head	класьцiся (I), -дўся, -дзешся, -ўцца	to lie down
кiвoк, кiўкá (dim. of кiў) (m.)	nod	класьцiся спаць	to go to bed
кiдацца (I), кiдаюся, -ешся, -юцца	to throw oneself (on, upon), to rush to	не класьцiся спаць	to sit up
кiдацца ў вочы	to be striking	клéць (II), клéю, -іш, -яць	to glue, to paste
к. адзiн на аднаго	to throw at each other	клей, -ю (m.)	glue, paste
кiёск, -у (m.)	booth, news-stand, bookstall	клéнчыць (II), клéнчу, -ыш, -аць	to kneel
кiлягpам, -а (m.)	kilogram	клéваць носам	to nod, to be drowsy
кiлямэтар, -тра (m.)	kilometer	клéнт, -а (m.)	customer, visitor
кiнатэатp, -у (m.)	cinema	клéчнiк, -а (m.)	exclamation mark
кiнуцца (I) (pf. of кiдацца), fut. кiнуся, -ешся, -уцца	to throw oneself (on, upon), fall upon, rush to	клуб, -а (m.)	club
кiнуцца да каго	to rush to	клубок, -а (m.)	ball, clew
кiнуцца на зямлю	to throw oneself on the ground	клубок, -а (m.)	bundle, pack
кiнуцца наўцёкi	to start to run	клубок, -а (m.)	fat
кiпéнь, кiпнiу (m.)	boiling water	клубок, -а (m.)	fat, rich, greasy; plump
кiпéць (II), кiплiу, -іш, -яць	to boil, seethe	клубок, -а (m.)	rich food
кiпéць ад злосьцi	to boil with anger	клубок, -а (m.)	bold type, bold face
вадá кiпiць	the water is boiling	клубок, -а (m.)	fang
кiпéць, кiпця (m.)	nail	клубок, -а (m.)	key
кiпцiуp, -á (m.)	claw	клубок, -а (m.)	maple (adj.)
кiравáць áўта	to drive a car	клубок, -а (m.)	classic(al)
кiраўнiк, -á (m.)	leader, manager	клубок, -а (m.)	to swear
кiрунак, -нку (m.)	direction; course	клубок, -а (m.)	bookstore
кiрылiчны, -ая, -ae	cyrillic	клубок, -а (m.)	duchess
кiсéль з журавiнаў	cranberry jelly	клубок, -а (m.)	young duke
кiсларод, -у (m.)	oxygen	клубок, -а (m.)	princess
кiсьлeнькi, -ая, -ae (t. of sour)	sour	клубок, -а (m.)	prince
эндeарм. of кiслы)		клубок, -а (m.)	duke
кiт, -á (m.)	whale	клубок, -а (m.)	every
кiт, -у (m.)	putty	клубок, -а (m.)	Kojdanau (town)
кiў, кiвa (m.)	nod	клубок, -а (m.)	cocoon
кiўнуць (I) (pf. of кiвáць), fut. кiўну́, -éш, -ўць	to nod, shake	клубок, -а (m.)	quantitative
к. галавой для паклону, згоды	to nod one's head in salutation, assent	клубок, -а (m.)	cardinal numeral
кiшаня́, кiшэня́ or кiшэнь, -i (f.)	pocket	клубок, -а (m.)	quantity, amount, number
клапатлiвы, -ая, -ae	troublesome, vexatious; fussy	клубок, -а (m.)	number of pupils
		клубок, -а (m.)	how much, how many
		клубок, -а (m.)	how many books
		клубок, -а (m.)	how old are you
		клубок, -а (m.)	some
		клубок, -а (m.)	chimney; flue
		клубок, -а (m.)	compass

кон, -у (m.)	fate, destiny; doom	крапіць (II), краплю,	to sprinkle
конік, -а (m.)	small horse; grass-hopper; hobbyhorse	кропіш, -яць	
конкурс, -у (m.)	competition	краса́, -ы (f.)	beauty
конна (adv.)	on horseback	красава́ць (I), красу́е	to bloom, blossom, to
конны, -ая, -ае	horse (adj.), horse-drawn; mounted	-юць	in bloom, blossom
конная паліцыя	mounted police	кра́ска, -і (f.)	flower
конны, -ага (m.)	horseman	красу́ня, -і (f.)	beauty
конскі, -ая, -ае	horse (adj.)	кра́таць (I), кра́таю,	to move, touch
коньнік, -а (m.)	horseman; cavalryman	-еш, -юць	
копія, -і (f.)	copy, duplicate; reproduction	краўчы́ха, -і (f.)	dressmaker
здыма́ць копію	to make a copy	краявiд, -у (m.)	landscape
друга́я копія	duplicate	крокам (adv.)	at a walk
копія абраза́	reproduction	кроманскі, -ая, -ае	Kroman (adj.)
космас, -у (m.)	cosmos; outer space	Кромань, -і (f.)	Kroman (lake)
котка, -і (f.)	female cat	кропка, -і (f.)	point, dot; period
коўдра, -ы (f.)	comforter, quilt	кропка з коскаю or	semicolon
коўзацца (I), -заюся,	to skate; to slip, slide	кропка-коска	
-ешся, -юцца		крохкі, -ая, -ае	fragile, frail; brittle
коўзанка, -і (f.)	skating rink	крохкая шэрань	brittle hoarfrost
кошка or котка, -і (f.)	female cat	крошка, -і (f.)	crumb
кпіць (II), кплю́, -іш,	to scoff, sneer, mock at	крошка хлёба	bread crumb
-яць (з + gen.)		круг, -у (m.)	circle
краёчак, -чку (m.)	border, end	круглаліцы, -ая, -ае	round-faced
край, -ю (m.)	country; edge, end; outskirts	кружы́цца (II), -жу́ся,	see круці́цца
край стала́	edge of the table	-ышся, -ацца	
край лёсу	outskirts of the forest	кружы́цца ў вальсе	to whirl in a waltz
Кра́каў, -ва (m.)	Cracow (city)	кру́мкаць (I), кру́мкае,	to croak
кракта́ць (I) (or крах-та́ць), кракчу́, крэк-чаш, -уць	to groan	-юць	
кра́ма, -ы (f.)	store	круці́цца (II), кручу́ся,	to turn, revolve; whi
кран, -у (m.)	tap, faucet; crane	-ішся, -яцца	spin
вадаправодны кран	tap, faucet	у мяне́ круці́цца	I am/feel dizzy
узды́мны/пад'ёмны кран	crane	галава́	
крана́ць (I), крана́ю,	to touch	кыву́ля, -і (f.)	scrawl
-еш, -юць		піса́ць кыву́лямі	to scrawl, scribble
крану́ць (I) (pf. of кра-на́ць), fut. крану́, -ёш,	to touch	кры́га, -і (f.)	ice floe
-уць		крыж, -а́ (m.)	cross
крапіва́, -ы́ (f.)	nettle	не́сьці свой крыж	to bear one's cross
крапіва́ пячэ	the nettle stings	паста́віць крыж на +	to abandon (smth.),
крапіла, -а (n.)	sprinkler	instr.	give up as a bad jol
		крыжам (adv.)	crosswise
		кры́жык, -а (m.)	small cross
		вышы́ваць кры́жыкам	to cross-stitch
		крыклі́вы, -ая, -ае	loud, noisy, shrill
		крыклі́вае дзіця́	noisy child
		крыклі́вы голас	shrill voice
		крыклі́вы ўбор	loud/flashy clothes
		крыла́ты, -ая, -ае	winged
		крыло, -а́ (n.)	wing

крыльце, -я (n.) coll.	wings	куплены, -ая, -ае (part.)	bought
крыніца, -ы (f.)	spring; source, document	куранё or кураня, -яці (n.)	chick
крынічначысты, -ая, -ае	clear as spring water	курган, -а (m.)	burial mound, hill
крыўда, -ы (f.)	offence, injury, wrong	курс, -у (m.)	course; direction
пачуцьцё крыўды	resentment	куртаты, -ая, -ае	cut short
крыўдна да сьлёз	enough to make one cry	куртаты зяяц	dock-tailed hare
крыўдзіць (II), крыў-	to abuse, to hurt; to	куртатая вопратка	clothes which are too
джу, -дзіш, -яць	offend		tight and too short
крыху or крышку (adv.)	a little, for a short time	курбыца, -ы (f.)	hen
крычэць (II), крычу,	to cry, shout, scream,	кусаць (I), кусаю, -еш,	to bite; to bite off
-ыш, -аць	yell	-юць	
крычэць на каго-н.	to scold smb.	к. малёнькімі	to nibble
крышка or крошка, -і (f.)	crumb	кавалячкамі	
крышыцца (II), кры-	to crumble	кусацца (I), кусаюцца,	to bite
шыцца, -ацца		-юцца	
хлеб крышыцца	the bread is crumbling	сабака кусаюцца	the dog bites
кубак, -бка (m.)	cup	кусочак, -чка (m.)	a small piece
кудлаты, -ая, -ае	shaggy, messy-haired	куфэрак, -рка (m.)	suitcase
кудою or кудэю (adv.)	by what route	кухонная ракавіна	kitchen sink
кудэю мы паедзем	by what route shall we		
	go		
куды (adv.)	where, which way		
куды ён ідзе?	where is he going?	лавіць (II), лаўлю,	to catch; to pick up; to
куды (particle)	much, far	ловіш, -яць	chase after
куды больш	much more	лавіць мячыка	to catch a ball
ён куды вышэйшы	he is much taller	хутка л. новыя словы	to pick up new words
хоць куды!	couldn't be better		quickly
куды там!	there was no question	лагодны, -ая, -ае	gentle, mild; good-
	of that		natured
куды ні	wherever	ладзіць (II), ладжу,	to repair; organize
куды-б ён ні пайшоў	wherever he may go	-дзіш, -яць	
кудысь(ці) (adv.)	somewhere	ладна or ладне (adv.)	considerably, fairly
кужаль, -ю (m.)	the finest flax linen	ладны, -ая, -ае	siz(e)able, considerable
кужалёк, -лька (m.)	term of endearment of	ладная трава	rather long/high grass
	кужаль	у ладнай мэры	to a considerable extent
кулак, -а (m.)	fist; wealthy peasant	лазовы куст	osier bush
	(soviet)	лазіць (II), лажу, -зіш,	to climb, to get in
сьціскаць кулак	to clench one's fist	лайба, -ы (f.)	barge
трымаць у кулаку	to hold in one's fist	ламачча, -а (n.)	scrap; branches
кулём (adv.)	headlong, impetuously	ланцуг, -а (m.)	chain
кінуцца кулём да +	to rush headlong at...	лапаць, -пя (m.)	bast shoe, type of
gen.			moccasin
куля, -і (f.)	bullet; sphere	лапик, -а (dim. лапічак,	small patch
зёмная куля	globe	-чка) (m.)	
куніца, -ы (f.)	marten	лапых, -а (m.)	bur(dock)
купэцкі, -ая, -ае	merchant (adj.)	ласка, -і (f.)	kindness; caress;
куп'ё, -я (n.) coll.	hummocks, mounds		favour; affection

Л

ла́скавы, -ая, -ае	kind, amiable, obliging; affectionate, tender	ша́пка ня лё́зе на галаву́	the cap is too small
бу́дзьце ла́скавы	would you be so kind (as + to inf.)	кні́гі ня лё́зуць у ша́фу	the books do not fit into the bookcase
ла́скавае дзіця́	affectionate child	ле́карскі, -ая, -ае	physician (adj.)
ла́скавы пагляд	tender look	ле́кі (pl. only)	medicine
ласка́льны, -ая, -ае	pet (adj.)	ле́кцыя, -і (f.)	lesson
ласка́льнае імя	pet name	рыхтава́ць ле́кцыі	to do homework
ласка́льная форма (gram.)	term of endearment	леманта́р, -а́ or буква́р (m.)	ABC book, primer
ла́таць (I), ла́чу, -еш, -юць	to patch	Ле́пель, -ю (m.)	Lepel (city)
ла́тка, -і (f.)	patch	ле́пельскі, -ая, -ае	Lepel (adj.)
Латы́ш, -а (m.)	Latvian	ле́тапіс, -у (m.)	chronicle, annals
лаха́н, -а (m.)	salmon	ле́тась (adv.)	last year
лаці́нск, -а (m.)	Latin	ле́тні, -ая, -ае	summer (adj.)
лаці́нскі, -а (m.)	Latin	ле́тні дом	summer house
лаці́нскі алфаві́т	Latin alphabet	ле́генькі, -ая, -ае	very light
ла́яцца (I), ла́юся, -ешся, -юцца	to swear at smb.	ле́гіка, -і (f.)	logic
ла́яцца зь кі́м-н.	to quarrel (with), to abuse each other	ле́гка (adv.)	easy, easily; lightly; gently
ла́яць (I), ла́ю, -еш, -юць	to scold, reprove, rebuke	гэ́та яму́ л. да́ецца л. да́крану́цца	it comes easily to him to touch gently
ле́гчы (I) (pf. of ляга́ць, I), fut. ля́гу, -жаш, -гуць	to lie (down)	ле́гка (pred.)	it is easy
сьне́г ле́г на зямлю́	the snow covered the ground	ле́гка сказа́ць	it is easy to say
ледаві́к, -а́ (m.)	glacier	ле́гка (adj.) short of ле́гкая, -ае	light; easy
ледаход, -у (m.)	drifting of ice	ле́гкаатле́т, -а (m.)	(track and field) athlete
ледзь (adv.)	hardly, slightly	ле́гкаатлеты́чны, -ая, -ае	athletic
ледзь ві́даць	it can hardly be seen	ле́таць (I), лё́таю, -еш, -юць	(hab.) to fly; (fig.) to run, walk fast
ледзь-ледзь	a little, slightly	ле́тнік, -а (m.)	pilot
ледзь не	nearly, almost	Лі́да, -ы (f.)	Lida a) feminine name b) city in Byelorussia
ён ледзь не павалі́ўся	he nearly fell	лі́заць (I), лі́жy, -аш, -уць	to lick
ледзь значна́я ўсьме́шка	a faint smile	лі́знуць (I) (pf. of лі́- за́ць) fut. -ну́, -э́ш, -у́ць	to lick (once)
ледзь то́лькі	just; scarcely	лі́мон, -а (m.)	lemon
ле́жачы	in a lying position	лі́па, -ы (f.)	linden, lime tree
паўзы́ці ле́жачы	to crawl in a lying position	лі́пенскі, -ая, -ае	July (adj.)
ле́зьці (I), лё́зу, -еш, -уць	to get (into); to thrust oneself (upon)	лі́повы, -ая, -ае	linden (adj.)
кры́гі лё́зьлі адна́ на адну́	the ice floes were run- ning into one another	лі́повы цвeт	linden blossom
ле́зьці ў ваду́	to get into the water	лі́січка, -і (f.)	young fox; chanterelle (mushroom)
		лі́стота, -ы (f.)	see лі́сьце
		лі́стоўка, -і (f.)	leaflet

лісточак, -чка (m.) dim. of ліст	(small) leaf; letter	лухтá, -ы́ (f.)	absurdity, nonsense, rubbish
лісьце or лісьцё, -я (n.) coll.	leaves	гаварыць лухту́	to talk nonsense
лісянё or лісяня, -яці (n.)	young fox	лучáцца (I), лучáецца, -юцца	to be found/met with
літар, -тра (m.)	litre	лучáюцца ча́сам	sometimes are met with
літарату́ра, -ы (f.)	literature	лу́чнасьць, -і (f.)	contact, communication; relation
літасьці́ва (adv.)	mercifully, compassionately	лы́сіна, -ы (f.)	bald spot
літасьці́вы, -ая, -ае	merciful	люб, -а, -а (short of любы, -ая, -ае)	dear
літасьць, -і (f.)	mercy, pity	лю́ба (pred.)	it is pleasant
пачу́цьцё літасьці́	feeling of pity	лю́ба і глядзёць	it is a pleasure/pleasant to look at
Літва́, -ы́ (f.)	Litva or Lithuania — a) old name of Byelorussia (13th - 19th c.), b) present-day name of one of the Baltic states	любáюцца, -ю́юся, -ю́цца, -ю́цца	to admire, look at with pleasure
літоўскі, -ая, -ае	Lithuanian	любáсьць, -і (f.)	love
Вялі́кае Кня́ства	Grand Duchy of Lithuania/Great Lithuanian Principality	любáсна or любóсна (adv.)	affectionately
Літоўскае	Lithuanian Statute (1588), the law code of the Duchy of Lithuania	люд, -у (m.)	people, folk
Літоўскі Статут	wicked, vicious, bad luck	лю́дзі (pl. of чалавёк)	people
ліхі, -а́я, -о́е	bad luck	людзкі, -а́я, -о́е	human
ліха́я доля	lantern	людзкі́ розум	the human mind
ліхтары́к, -а (m.)	account	людзкі, -ая, -ае	decent, good; humane
лі́чба, -ы (f.)	to give account	лю́дцы (colloq. = лю́дзі)	people
здава́ць лі́чбу	figure, cipher	лю́та (adv.)	furiously, violently, fiercely
лі́чбіна, -ы (f.)	Arabic figures/ciphers and Roman figures	лябараторы́я, -і (f.)	laboratory
ара́бскія лі́чбіны й ры́мскія	numerator	ля́гер, -у (m.)	camp
лі́чнік, -а (m.) (math.)	to count	ля́герны, -ая, -ае	camp (adj.)
лічы́ць (II), лічу́, -ыш, -аць	the child can count to one hundred	лядзі́на, -ы (f.)	block of ice
дзіця ўме́е лічы́ць да сту́	numeral	ляжа́чы, -ая, -ае (part.)	lying
лі́чэбнік, -а (m.)	cardinal numeral	лязо́, -а́ (n.)	blade (of a knife)
колькасны́ лі́чэбнік	ordinal numeral	ля́лечка, -і (f.)	dolly
пара́дкавы́ лі́чэбнік	collective numeral	ля́лька, -і (f.)	doll
зборны́ лі́чэбнік	fractional numeral	лямантава́ць (I), -ту́ю, -еш, -юць	to lament, to scream
дробавы́ лі́чэбнік	counting	ляпі́цца (II), лё́піцца, -яцца	to cling
лі́чэньне, -я (n.)	counting to a hundred	лясі́сты, -ая, -ае	wooded, woody
лі́чэньне да сту́	superfluous, spare	л-тая мясцовасьць	woodland(s)
лі́шні, -ая, -ае	ravine, hollow, depression	лясны́, -а́я, -о́е	forest (adj.)
лог, -у (m.)	glen, dell	лясна́я распада́рка	forestry
лясны́ лог		лясны́ запаве́тнік	forest reserve
		лясьні́к, -а́ (m.)	ranger
		лясьні́чы, -ага (m.)	forester
		лятарэ́я, -і (f.)	draw, lottery

Ляту́ва, -ы (f.)
лячы́ць (II), лячу́,
лёчыш, -аць
ляялі́сты, -ага (m.)

present-day Lithuania
to cure
loyalist

М

мага́: як мага́
як мага́ хутчэй
як мага́ лепш
магазы́н, -у (m.)
магні́т, -у (m.)
магні́тны, -ая, -ае
магнэ́с, -у (m.)
магу́тнасьць, -і (f.)
магчы́ма (pred.)

as possible
as soon as possible
as well as possible
store
magnet
magnetic(al)
magnet, loadstone
power
possible; it is possible,
it may be
if possible?
as far as possible
possibly, perhaps
perhaps I shall come
possibility, convenience
there is no possibility

калі́ магчы́ма?
нако́лькі магчы́ма
магчы́ма (parenth.)
магчы́ма, прыйд́у
магчы́масьць, -і (f.)
няма́ ніяка́й
магчы́масьці
пры пе́ршай
магчы́масьці
магчы́мы, -ая, -ае
зрабі́ць усё м-ае
мадзэ́ць (I), мадзэ́ю,
-еш, -юць
ма́емасьць, -і (f.)
маё́вы жук
ма́заць (I), ма́жу, -аш,
-уць

at one's earliest
convenience
possible
to do one's utmost
to vegetate

хлеб ма́заць ма́слам

property
chafer
to spread (on); apply;
oil, lubricate; smear,
daub

мазгі́, -оў (pl.)
мазо́лісты, -ая, -ае
мазу́та, -ы (f.)
ма́йстар

to spread butter on
bread
brains
toil-hardened, horny
thick black oil
foreman; master, ex-
pert; skilled worker

гадзі́ннікавы ма́йстар
ма́каўка, -і (f.)
Македо́нія, -і (f.)
македо́нскі, -ая, -ае
ма́ла (indef. num.)
ма́ла кні́гаў, людзе́й

watchmaker
poppyhead
Macedonia
Macedonian
little, few
few books, people

ма́ла (adv.)
мы ма́ла яго ба́чым
ма́ла таго, што
маладзі́к, -а́ (m.)
малады́, -а́я, -о́е
маладо́е пакале́ньне

little, not enough
we see little of him
it is not enough that
new moon
young, youthful
the young(er) genera-
tion

малады́ запáл
малайчы́на, -ы (m. & f.)
малалéтні, -я́я, -я́е
малапісьме́нны, -а́я, -а́е

youthful enthusiasm
good boy, girl
young
almost illiterate,
uneducated
hammer
small hammer
to thrash

малаток, -тка́ (m.)
малаточак, -чка́ (m.)
малаці́ць (II), малачу́,
-лоці́ш, -я́ць

small girl
childhood
prayers, praying
prayer
to pray

мала́я, малое́ (f.)
мале́нства, -а́ (n.)
мале́ньне, -я́ (n.)
малі́тва, -ы́ (f.)
малі́цца (II), малю́ся,
молі́шся, -я́цца

to implore, supplicate
(for), beseech
little boy
drawing; painting
to be drawn; use mak
up; show, appear
his face showed fear/
terror

малі́ць (II), малю́,
молі́ш, -я́ць
малы́, -о́га (m.)
малява́ньне, -я́ (n.)
малява́цца (I), -лю́юся,
-ешся, -ю́цца

small child
moment, instant
lie
sovereign
nightmare
sad, lonely, lonesome
I felt lonely and ter-
rified

на яго́ным тва́ры
малява́ўся страх
маляне́ -ня́ці (n.)
маме́нт, -у́ (m.)
мана́, -ы́ (f.)
мана́рх, -а́ (m.)
мара́, -ы́ (f.)
марко́тна (adv.)

sad, cheerless, lonely
marxism
marble
vainly, for nothing
vanity; futility, usele
ness

мне ста́ла марко́тна й
сьці́шна
марко́тны, -а́я, -а́е
марксы́зм, -у́ (m.)
ма́рмур, -у́ (m.)
ма́рна (adv.)
ма́рнасьць, -і́ (f.)

vain
ice cream
frosty
march

ма́рны, -а́я, -а́е
марозі́ва, -а́ (n.)
марозны́, -а́я, -а́е
марш, -у́ (m.)

маршру́т, -у (m.)	route	межавáць (I) (or межа- ва́цца), мяжу́е, -юць з + instr.	to border (with)
Мары́я or Мары́ля, -і (f.)	Mary	менш (adv.)	less
маскоўскі, -ая, -ае	Moscow (adj.); Russian	як мага́ менш	as little as possible
Маскоўшчына, -ы (f.)	Muscovy	ня больш, ня менш як	neither more nor less
масток, -тка́ (m.) (dim. of мост)	bridge	меркава́ць (I), мярку́ю, -еш, -юць	than...
масьці́ць (II), машчу́, мосьці́ш, -яць	to pile up; lay	меркава́лі, як зрабі́ць	to reason, discuss; sup- pose, assume; intend
масьці́ць кні́гі	to pile up the books	я мярку́ю так	they discussed how to
масьці́ць падлогу́	to lay a floor	што вы мярку́еце	do it
масьць, -і (f.)	colour (in regard to animals); ointment	рабі́ць?	I assume so
ужыва́ць масьць	to apply ointment	ме́ртвы, -ая, -ае	What are you going to do?
матар'я́л, -у (m.)	material, stuff; fabric	or мяртвы́, -а́я, -о́е	dead
мата́ць (I), мата́ю, -еш, -юць	to wind, to reel	месцазнаходжаньне, -я	location, situation; whereabouts
матацы́кль, -я (m.)	motorcycle	ме́сячны, -ая, -ае	monthly; lunar, moonlit, moon (adj.)
маток, -тка (m.)	skein	ме́сячны заробатак	monthly earning
ма́тчын, -а, -а	mother's	ме́сячная ноч	moonlit night
ма́тчыны, -ая, -ае	motherly, maternal	ме́сячнае зацьме́ньне	lunar eclipse
матылё́чак, -чка (m.)	butterfly	ме́сячнае сьвя́тло	moonlight
(dim. of матыль)		мігаце́ць (II), мігаці́ць, -яць	to twinkle; to sparkle
маты́ль, -я́ (m.)	butterfly	міга́ць (I), мігае́, -юць	to flicker
за матыля́мі ганя́цца	to chase butterflies	мі́ж (+ instr.)	between
маўля́ў (adv.)	like	мі́ж на́мі	between ourselves
Маўр, -а (m.)	Moor	мі́ж іншым	by the way
маўча́ць (II), маўчу́, -ы́ш, -а́ць	to be/keep silent	мі́ж (+ gen.)	among, amongst
упа́рта маўча́ць	to refuse to utter a word	не́хта мі́ж нас	someone among us
ма́ці (indecl.) (f.)	mother	мі́жзорны, -ая, -ае	interstellar
мацне́ць (I), мацне́ю, -еш, -юць	to get stronger; inten- sify; gain strength	мі́жзорны карабе́ль	spaceship
дождж мацне́е	the rain becomes stronger/intensifies	мі́жвольна (adv.)	involuntarily, automatically
гу́кі мацне́юць	the sounds grow louder	мі́жнародны, -ая, -ае	international
пачу́цьце мацне́е	the feeling deepens	мі́жпляме́нны, -ая, -ае	intertribal
мацяры́нскі, -ая, -ае	motherly, maternal	мі́ласьці́вы, -ая, -ае or мі́ласьлі́вы	kind, dear; gracious
ма́чта or ма́шта, -ы (f.)	mast, tower	міліён or мільён, -а (m.)	million
ма́чтавы or ма́штавы, -ая, -ае	mast (adj.)	міліённы, -ая, -ае (ord. num.)	millionth
ма́штавы лес	mast, timber	міліённы, -ая, -ае (adj.)	worth millions; a million
мачы́ць (II), мачу́, мочы́ш, -аць	to soak	міліённае ме́ста	strong
машы́на, -ы (f.)	machine; car	мілія́рд, -а (m.)	city with a population of at least a million
пляцоўка стаўля́ць	parking place		milliard (amer. billion)
машы́ны/аўты			
машыні́сты, -ага (m.)	engine driver, engineer		
машы́нны, -ая, -ае	machine (adj.)		

міліярдны, -ая, -ае (ord. num.)	milliardth (amer. billionth)	іх было мноства	there were many of the
міліярдны, -ая, -ае (adj.)	worth a milliard	мноства турботаў	a great deal of trouble
мілы, -ая, -ае	nice, sweet; dear	мо	perhaps
міля, -і (f.)	mile	мова, -ы (f.)	language
міма (adv.)	by	урадавая мова	official language
мімаволі (adv.)	see міжвольна	мовавэда, -ы (f.) or мовазнаўства, -а (n.)	linguistics
мінаць (I), мінаю, -еш, -юць	to pass by	мовавэдны, -ая, -ае	linguistic(al)
міністар, -тра (m.)	minister	могілкі, -аў (pl. only)	cemetery
міністар ваваніі і замежных спраў	Minister of the Marine and Colonies	мозаг, мозгу (m.)	brain
мінulé, -а, -ае	previous, former, past	мой, мая, маё	my, mine
у мінулых дзень	in former times, in the old days	мой алавік	my pencil
мінута, -ы (f.)	minute	гэты алавік мой	this pencil is mine
мінутны, -ая, -ае	minute (adj.)	маё бацькі	my parents
мінутны	minute hand	мокнуць (I), мокну, -еш, -уць	to get wet
мінущыне, -а, -ае	past	мокнуць у вадзе	to soak
мінучь (I) (pf. of мінаць), fut. міну, -эш, -уць	to pass (by)	мокры, -ая, -ае	wet
міраж, -у (m.)	mirage, optical illusion	мокрае надвор'е	rainy weather
міргаць (I), міргаю, -еш, -юць	to blink; wink at; flicker	молада (adv.)	young (adv.)
міргаць вачыма	to blink	молада выглядаць	to look young
міргаць каму-н.	to wink at smb.	моль, -і (f.)	moth
лямпачка міргае	the light/lamp is flickering	момант, -у (m.)	moment, instant
міргнуць (I) (pf. of міргаць), fut. міргну, -эш, -уць	to wink at/blink/flicker once	у гэты самы момант	at that very instant
місія, -і (f.)	mission	у вадзін момант	in a moment
місіянер, -а (m.)	missionary	зручны момант	opportunity
мітусьлівы, -ая, -ае	fussy, fidgety, bustling	Монтрэаль, -ю (m.)	Montreal
мітынг, -у (m.)	mass meeting, rally	мордачка, -і (f.)	snout
млець (I), млёю, -еш, -юць	to faint	моршчыца (II), моршчуся, -ышся, -ацца	to frown
млын or млін, -а (m.)	mill	моўчкі (adv.)	silently
вадзяны млын	water mill	моўны, -ая, -ае	lingual, linguistic
млявы or мляўкі, -ая, -ае	dull, sluggish	моўныя рысы	lingual/linguistic features
многа	see шмат	моцны, -ая, -ае	strong, firm; solid, vigorous
множаньне, -я (n.)	multiplication	моцная тканіна	strong/tough fabric
табліца м-ня	multiplication table	моцны будынак	solid/firm building
множнік, -а (m.)	multiplier	мошка, -і (f.)	midge, small fly
множыва, -а (n.)	multiplicand	мудзёр (short of мудры)	wise
мноства, -а (n.)	great number, a quantity of...	мудраваць (I), мудрую, -еш, -юць (colloq.)	to philosophize; ponder
		мудрасць, -і (f.)	wisdom
		мудры, -ая, -ае	wise
		мужны, -ая, -ае	brave, courageous
		мужчына, -ы (m.)	man
		мужчынскі, -ая, -ае	masculine; male; me

зачаса́цца набок	to comb one's hair on one side	наводзі́ць сьлёзы	to make sad, to depress
зьеха́ць набок	to go to the side	наводзі́ць пара́дак	to put in order
адкля́сьці набок	to put aside	навокал or навакол	(a)round
набра́ць (I) (pf. of на́біра́ць), fut. набяру́, -эш, -юць	to take, gather, collect; dial	(adv. & prep.)	
набра́ць хуткасыць	to gather speed	навуковы, -ая, -ае	scientific, scholarly
набра́ць бэнзы́ны	to fill up with/take gas	наву́шнік, -а (m.)	earmuff; ear-flap (of cap); ear-phone
набры́нялы, -ая, -ае	swollen	навы́перадкі (adv.)	competing in speed; vying with each other
набры́нялыя лавё́кі	swollen eyelids	бе́гаць навы́перадкі	to race on foot
набыва́ць (I), -быва́ю, -еш, -юць	to acquire, gain; buy, purchase; obtain	нага́ру (adv.) (куды?)	upstairs, upwards
набыва́ць ве́ды	to acquire knowledge	нага́ру і ўні́з	up and down
набы́ць (I) (pf. of на́быва́ць), fut. -буду, -дзеш, -юць	to acquire, gain; buy, purchase	нага́ры (adv.) (дзе?)	upstairs, up
Нававяле́йка, -і (f.)	Navavialejka (city in northwest. Byelorussia)	нагіна́ць (I), -гіна́ю, -еш, -юць	to bend
нава́жваць (I), -ваю, -еш, -юць	to plan, intend; weigh (a quantity of)	нагле́дзеца (II) (pf. only), fut. -гле́джуся, -дзі́шся, -яцца	to see enough of
нава́жны, -ая, -ае	decisive	нагну́ты, -ая, -ае (part.)	bent
нава́жыцца (II) (pf. of нава́жвацца, I), fut. -жуся, -ы́шся, -у́цца	to decide	надава́цца (I), надае́цца, -ю́цца	to suit, fit, be of use; be imparted, be attached
нава́жыць (II) (pf. of нава́жваць, I), fut. -ва́жу, -ы́ш, -а́ць	to decide; weigh	надава́ць (I), -даю́, -е́ш, -ю́ць	to impart; add, give
навакол (adv.)	around	надава́ць форму	to shape
нава́ліцца (II) (pf. of нава́львацца, I), fut. -ва́люся, -і́шся, -я́цца	to fall on; attack	н. цьвярдзі́ню	to stiffen
нава́ліцца на е́жу	to eat greedily	надава́ць каму́-н. гроша́й	to supply smb. with money
Навапола́цак, -цку (m.)	Navapolacak (city in northeast. Byelorussia)	надакуча́ць (I), -куча́ю, -еш, -юць	to pester, bother
наве́двальнік, -а (m.)	visitor	надаку́чыць (II) (pf. of надакуча́ць, I), fut. -ку́чу, -ы́ш, -а́ць	to bore; pester, bother
наве́дваць (I), -ве́дваю, -еш, -юць	to visit; attend	ё́н (яна́) н-ыў(-ла) мне	I am bored with him (her)
наве́рсе (adv.)	above, upstairs (where?)	яму́ надаку́чыла зіма́	he is fed up with the winter
наве́сьці (I) (pf. of наво́дзіць, II), fut. -вяду́, дзе́ш, -у́ць	to bring; direct, aim	нада́ць (irr.) (pf. of надава́ць, I), fut. на́дам, -дасі́, -даду́ць	to give, to award, to grant
наве́сьці дзяце́й	to bring many children	яму́ надалі́ ступе́нь доктара	he was awarded the degree of Doctor
навіна́, -ы́ (f.)	news	нада́ць гораду́ муніцыпальны́я правы́	to grant municipal rights to the town
наводзі́ць (II), -воджу́, -дзі́ш, -я́ць	to bring; aim, direct	надвор (adv.)	outside
		вы́йсьці надвор	to come out

надворны, -ая, -ае	court (adj.)	джаць), fut. -эду, -еш, -уць	against; collide (with); come (in large numbers)
надворны лекар	court physician	на чалавэка наехала аўта	the man was knocked down by a car
надзвычайны, -ая, -ае	extraordinary; particular	наехаць на слуп	to drive into a post
надзвычайны сход	extraordinary meeting	наехала шмат гасцей	a crowd of visitors/guests arrived
кніга не надзвычайнай цікавасці	book of no particular interest	нажніцы, -аў (pl. only)	a pair of scissors
надзіманы, -ая, -ае	pneumatic; haughty, pompous	назад (adv.)	back, backwards
надзімацца (I), -маюся, -ешся, -юцца	to distend, sulk; swell, be elated	назаўтра(е) (adv.)	(for) the next day
надзімаць (I), -маю, -еш, -юць	to inflate, swell	названы, -ая, -ае	named, mentioned
надзьму́ты, -ая, -ае	sulky; haughty; puffed out, inflated	назваць (I) (pf. of называць), fut. назаву́, -эш, -уць	to call, name; ask/invite
надзьму́ць (I) (pf. of надзімаць), fut. -дзьму́, -эш, -уць	to inflate, puff out	сына назвалі Вітаўт(ам)	the son was named Vitaut
надзяваць (I), надзяю́, -эш, -юць	to put/get on	назваць гасцей	to ask/invite many guests
надзяваць капоту (капялюш)	to put on a coat (a hat)	назіраць (I), назіраю́, -еш, -юць	to observe
надкроманскі, -ая, -ае	situated on Lake Kroman	назіральны, -ая, -ае	observant
надме́рны, -ая, -ае	exorbitant, superfluous	назольнасьць, -і (f.)	obtrusiveness, importunity
надоўга (adv.)	for long	назольны, -ая, -ае	obtrusive, importunate
на́дпіс, -у (m.)	superscription	назольная думка	fixed idea, obsession
надра́паць (I) (pf. of дра́паць), fut. -дра́паю, -еш, -юць	to scratch	назоўнік, -а (m.)	noun; denominator
надрукаваны or вы́друкаваны, -ая, -ае	printed	называць (I), -ваю́, -еш, -юць	to call, to name
надсы́паць (I) (pf. of надсы́паць), fut. -сыплю́, -сып(л)еш, -(л)юць	to take a little off, pour out a little	называць старадаўнымі імёнамі	to call by the ancient names
надсы́п кры́шку	take a little off	на́йбольшы, -ая, -ае	the largest
наду́мацца (I) (pf. of наду́мвацца), fut. -маю́ся, -ешся, -юцца	to make up one's mind; decide, set one's mind	на́йвышэйшая ўлада	supreme power
наду́маць (I) (pf. of наду́мваць), fut. -ду́маю, -еш, -юць	to decide, conceive (an idea)	на́йперш (adv.)	at the first
надыход, -у (m.)	arrival, coming	накарміць (II), (pf. of карміць), fut. -кармлю́-карміш, -яць	to feed
надыходзіць (II), надыходзіць, -яць	to come, set in	накі́дацца (I), -даю́ся, -ешся, -юцца (камý)	to thrust oneself (upon smb.)
надыходзіць лёта	summer is coming	накі́раваць (I) (pf. of накі́роўваць, I), fut. -кі́рую, -еш, -юць	to direct
наехаць (I) (pf. of наяж-	to run/drive into/	накладáць (I), -кладáю, -еш, -юць	to put on/over, lay in /on/over; impose, introduce
		н. сабе на талёрку	to help oneself (to)
		н. вялікія падаткі	to introduce/impose high taxes

наклáсьці (I) (pf. of на- кладáць), fut. -кладу́, -дзéш, -у́ць	see накладáць	наляпіць (II) (pf. of на- ляпляць, I), fut. -ляп- лю́, -лéпіш, -яць	to stick on
накрывáцца (I), -ва́юся, -ешся, -юцца	to cover oneself, to be covered	наляпляць (I), -ляпляю́, -ля́еш, -юць	to stick on
накрывáць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to cover	намага́ньне, -я (n.)	effort
накрýты, -ая, -ае	covered	намачы́ць (II) (pf. of на- мочваць, I), fut. -мачу́, -мочыш, -аць	to soak
накрýпаць індýка	to stuff a turkey	наме́р, -у (m.)	intention, goal; purpose
накштáлт (adv.)	likewise, in the shape of	Наме́сьнік-губэ́рнатар, -а (m.)	Lieutenant Governor
наладжыва́цца (I) (pf. of на- ва́юся, -ешся, -юцца)	to get ready, get right, to return to normal	на́метка or на́мітка, -і (f.)	headdress of a Byelo- russian woman
наладзі́ць (I) (pf. of на- дзіць), fut. -надзю́, -дзіш, -яць	to adjust, repair; organize, arrange	на́нава (adv.)	anew
наладзі́ць (I) (pf. of на- дзіць), fut. -надзю́, -дзіш, -яць	to repair shoes	на́нач (adv.)	for the night, overnight
нала́дзіць (I) (pf. of на- ла́дзіць), fut. -ла́дзю́, -ла́дзіш, -аць	to arrange/stage a con- cert	напа́д, -у (m.)	attack
налажы́ць (I) (pf. of на- кладáць, I), fut. -лажу́, -ложыш, -аць	to put on/over; impose	напало́ханы, -ая, -ае	frightened, scared
нале́ва (adv.)	to the left	напамі́н(ак), -(нк)у (m.)	reminder
нале́жаць (II), -ле́жу, -ыш, -нць	to belong, be one of	напаўзасы́паны, -ая, -ае	half covered
нале́жаць да арганіза́- цыі	to be a member of an organization	напе́радзе (adv.)	in front, before
як нале́жа (= нале́- жыць) (impers.)	as it is due, properly	напі́раць (I), -ра́ю, -еш, -юць	to press
нале́жна (adv.)	appropriately	напі́раць зза́ду	to press from behind
нале́жны, -ая, -ае	appropriate, proper	на́піс, -у (m.)	inscription
нале́жным споса́бам	in the proper way	наплява́ць (I) (pf.) fut. наплю́ю, -éш, -юць	to spit on
нале́жыцца (impers.)	one is supposed (to + inf.), one ought (to + inf.)	напоў́нач (adv.)	(to the) north
тут не нале́жыцца	you are not supposed to	напоў́ніцца (II) (pf. of напаў́няцца, I), fut. -поў́нюся, -і́шся, -я́цца	to fill, be filled
куры́ць	smoke here	напра́ва (adv.)	to the right
усё зрабі́лі, як нале́- жыцца	they did everything properly	напява́ць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to hum
нале́та (adv.)	next year	напярэ́ймы (adv.)	toward(s)
налі́чваць (I), -ва́ю, -еш, -юць	to count, number	нарадзі́ны, -аў (pl. only)	birth
налі́чыць (II) (pf. of на- лі́чваць, I), fut. -лічу́, -ыш, -аць	to count	дзе́нь нарадзі́наў	birthday
Дзе́ці налі́чылі адзін даля́р.	The children counted one dollar.	нарадзі́цца (II) (pf. of радзі́цца), fut. -ра- джу́ся, -родзі́шся, -я́цца	to be born
налу́чыцца (II) (pf. of луча́цца, I)	to come across, turn up; happen	нарадзі́ць (II) (pf. of ра- дзі́ць), fut. -раджу́, -родзі́ш, -яць	to bear
		Нарвэ́гія, -і (f.)	Norway
		наро́дны, -ая, -ае	folk (adj.); popular; people's; national

народная творчасць	folklore	наха́бства, -а (n.)	impudence
народная дэмакратыя	people's democracy	нахадзіцца (II) (pf.), fut.	to tire oneself by
народны паэт	national poet	-хаджу́ся, -ходзі́шся,	walking
насоўвацца (I), насоўва-	to approach, be near	-яцца	
ецца, -юцца		нахілены, -ая, -ае	bent, stooped
настава́ць (I), настае́,	to come, begin	наце́ліва, -а (n.)	undergarments
-юць		на́цыя, -і (f.)	nation
наста́віць (II) (pf. of на-	to set; place (a quantity	нацыяна́льнасьць, -і (f.)	nationality
стаўляць, I), fut.	of); point	нацыяна́льны, -ая, -ае	national
-стаўлю, -віш, -яць		начле́г, -у (m.)	night's lodging, night-
н. будзі́ньнік	to set an alarm clock		watch of grazing horses
наста́віць талера́к на	to set a table with plates	начле́жнік, -а (m.)	dosser; night watcher of
стол			grazing horses
наста́ць (I) (pf. of наста-	to come, begin	начле́жны, -ая, -ае	doss (adj.)
ва́ць), fut. -ста́не, -уць		начле́жны конь	horse grazing overnight
наста́ла ле́та	summer came	начорна́вік, -а (m.)	rough copy
наста́ла ноч	night came/fell	на́ш(ы), на́ша(я),	our; ours
насу́нуцца (I) (pf. of на-	to approach, become	на́ша(е)	
соўвацца), fut. -нецца,	near; pull over	нашча́сьце (adv.)	fortunately, luckily
-уцца		наяда́цца (I), -даю́ся,	to eat one's fill
ша́пка насу́нулася на	a cap slipped down over	-ешся, -юцца	
вачы	the eyes	наяджа́ць (I), -джаю́,	to run into/against;
насьледава́ць (I), на-	to imitate	-еш, -юць	drive over, slide over
сьляду́ю, -еш, -юць		наяўны, -ая, -ае	available
насьме́ліцца (II) (pf. of	to dare, venture	неадукава́ны, -ая, -ае	uneducated
-ме́львацца, I), fut.		неадча́пны, -ая, -ае	obtrusive, importunate
-сьме́люся, -і́шся,		неажы́ўлены прадме́т	inanimate object
-яцца		(gram.)	
насьме́шка, -і (f.)	mockery	неазнача́льнік, -а (m.)	infinitive
насьмі́хацца (I), -хаю́ся,	to mock (at), jeer (at);	неазна́чаны, -ая, -ае	indefinite
-ешся, -юцца	chaff	неапе́ты, -ая, -ае	not celebrated/glorified
н. адзі́н з аднаго	to mock each other	неапе́тая сла́ва	glory not celebrated by
насьце́нны, -ая, -ае	wall (adj.); mural		anybody
насьце́нная газэ́та,	wall newspaper, wall	неасьве́тлены, -ая, -ае	dark
ша́пка	cupboard	неасьве́тлены пако́й	dark room
насьце́нныя фрэ́скі	mural frescoes	неасьве́чаны, -ая, -ае	uneducated
насьцярожа́ны, -ая, -ае	watchful	н-ы чалаве́к	uneducated person
Ната́лья, -і (dim. На-	Natallie	неахвотна	see неахвоча
та́лька) (f.)		неахвоча (adv.)	reluctantly, with reluc-
ната́рыюс, -а (m.)	notary		tance; unwillingly
нато́ўп, -у (m.)	crowd, multitude	неахвочы, -ая, -ае	reluctant, unwilling
натхне́ньне, -я (m.)	inspiration	небла́гі, -а́я, -ое	not bad, quite good
наўко́ла (adv.)	round-about	неблага́я думка	not a bad idea
наўмы́сна (adv.)	purposely, on purpose	небясьпе́чны, -ая, -ае	dangerous
наўмы́сны, -ая, -ае	deliberate, intentional	неву́цтва, -а (n.)	ignorance
наўска́ч (adv.)	at a gallop	невя́дома	see няве́дама
наўце́кі (adv.): кіну́цца	to take to one's heels	невядомы, -ая, -ае	unknown, obscure
наўце́кі		невялі́чкі, -ая, -ае	small, little, slight

невясёлы, -ая, -ае	gloomy, dark	неймавёрны, -ая, -ае	incredible, unbelievable
недаказ, -у (m.) (gram.)	dots	некалі or калісь(ці)	inconceivable
недалёка (adv.) ад + gen.	not far from...	(adv.)	at one time, once
недалікатны, -ая, -ае	indelicate, coarse; immodest, tactless	некаторы, -ая, -ае	some
недамаганьне, -я (n.)	indisposition	некуды (adv.)	somewhere, (to) some place
недамагаць (I), -магаю, -еш, -юць	not to feel quite well	немагчымы, -ая, -ае	impossible; inconceivable
недарэка, -і (m. & f.)	muff, gawk	ненавідзець (II), -віджу, -дзіш, -яць	to hate, detest, abhor
недарэчнасьць, -і (f.)	absurdity	ненавідны, -ая, -ае	hated, hateful, odious
недарэчны, -ая, -ае	absurd	ненадзёйны, -ая, -ае	unreliable
недасол, -у (m.)	insufficient salting	ненадоўга (adv.)	not for long
недасяжны, -ая, -ае	unattainable	ненатуральны, -ая, -ае	unnatural, artificial; stiff
недаўгавечнасьць, -і (f.)	short life	ненацісьнены, -ая, -ае	unstressed
недаўгавечны, -ая, -ае	short-lived	(gram.)	
недахоп, -у (m.)	defect, shortcoming; shortage, deficit	непадалёк (adv.)	not far
недзе (adv.)	somewhere	ненавісьць, -і (f.)	hatred
незабўдка, -і (f.)	forget-me-not	непадаўкі, -а́я, -о́е	unyielding, tenacious; difficult
незабыўнае відовішча	unforgettable sight	непакоіцца (II), -коюся, -ішся, -яцца	to worry; to be anxious about
незавешаны, -ая, -ае	not curtained	непасёдліва (adv.)	restlessly
незакончаны, -ая, -ае	incomplete; unfinished; imperfective (gram.)	непасёдлівы, -ая, -ае	restless, fidgety
незакончаная кні́га	incomplete book	непахісны, -ая, -ае	unshakable, decisive; resolute, firm; steadfast
незакончаная пра́ца	unfinished work	непераходны дзеяслоў	intransitive verb
н-ае трыва́ньне	imperfective aspect	непрагля́дны, -ая, -ае	pitch-dark, impenetrable
незалёжна (adv.)	regardless (of), irrespective (of)	непрагля́дны ценё	impenetrable shadow
незалёжнасьць, -і (f.)	independence	непраходны, -ая, -ае	impassable, impenetrable
незалёжны, -ая, -ае	independent	непраходны лес	impenetrable forest
незалёжны сказ	independent clause	непраходная гра́зь	impassable mud
(gram.)		непрыяцель, -я (m.)	enemy
незамужная, -ае (f.)	single, unmarried girl	неразва́жліва or	unreasonably
нездавальняюча (adv.)	unsatisfactorily	неразва́жна (adv.)	foolish, stupid
нездавальняюча (noun)	unsatisfactory mark	неразва́жлівы or	unreasonable; lacking
нездарма́ (adv.)	not without reason	неразва́жны, -ая, -ае	common sense
нездоровіцца, яму, ёй	he, she does not feel well	неразу́мны, -ая, -ае	foolish, stupid
(impers.)		не́руш, -у (m.)	virgin forest
нездоровы, -ая, -ае	unhealthy, sickly; unwholesome	нерэа́льны or нярэа́льны, -ая, -ае	unreal
нездоровая е́жа	unwholesome food	неславя́нскі, -ая, -ае	non Slavonic/Slavic
незлапомны, -ая, -ае	forgiving	неспадзе́ўкі or	by surprise, unawares
незнаёмы, -ая, -ае	unknown, strange	неўспадзе́ўкі (adv.)	
незнаёмыя словы	unknown words		
незнарок (adv.)	unintentionally, accidentally		

н. засьпець	to take by surprise/ unawares	ніхто (neg. pron.)	nobody, no one
неспадзявана (adv.)	unexpectedly, unawares, by surprise	нішто, нічога (pron.)	nothing, anything
неспакойна (adv.)	restlessly	нішто or нічога не памагло	nothing could help
неспакойны, -ая, -ае	restless, troubled	ніхто нічога ня ведаў	nobody knew anything
неспакойныя часы	troubled times	нішто (adv.)	passably, so-so
несправядліва (adv.)	not fair	нішто, сабэ	so-so
несьмяротнасьць, -і (f.)	immortality	нішто (predic.)	not bad
несьмяротны, -ая, -ае	immortal	чалавэк ён нішто сабэ	he is not bad
нетактоўны, -ая, -ае	tactless	Ніягáрскі вадаспад	Niagara Falls
неўзгадаваны, -ая, -ае	ill-bred, unmannerly, coarse	нія́к (adv.)	in no way, by no means
неўспадзеўкі (adv.)	by surprise	нія́к не	nowise, in no way
неўтаймоўна (adv.)	indomitably	нія́кі, -ая, -ае (pron.-adj.)	no, none
нехлямяжа (adv.)	awkwardly	нія́кага адка́зу	no answer
нехлямяжы, -ая, -ае	clumsy	Якія пытаньні? —	Any questions? — None.
нехта (indef. pron.)	someone, somebody; anyone, anybody	Нія́кіх!	
нечакана (adv.)	unexpectedly	нія́кім парáдкам	by no means
нэчы(й), нэчыя, -ые	unexpectedly	нія́кі род (gram.)	neuter gender
or нэчая, -ае (indef. pron.)	somebody's, someone's	новаасэлы, -ая, -ае	newly arrived, newly settled
нэшта (indef. pron.)	something; anything	новапаўста́лы, -ая, -ае	newly formed
я маю нэшта	I have something	новенькі, -ая, -ае	new
Ці ён напісаў н.?	Has he written anything?	ножны, -аў (pl. only)	a pair of scissors
нэяк (adv.)	somehow	норма, -ы (f.)	work quota
нэякі or нэйкі, -ая, -ае	some	ноч, -ы (f.)	night
Нёман, Нёмна (m.)	Nioman (Neman River)	Добрай ночы.	Good night.
ні (conjunc.): ні... ні (+ не)	neither . . . nor	ночны, -ая, -ае	night (adj.)
ні за, ні супраць	neither for nor against	ночная кашу́ля	nightgown
ні яé, ні яго яны́ ня ба́чылі	they saw neither him nor her	ношка, -і (f.)	bundle
ні (particle)	not a	ну	and; well
ні кроку далей!	Not a step farther!	Ну, а дзе мой?	And where is mine?
ні́ва, -ы (f.)	cornfield; arable land	Ну, пойдзем!	Well, let's go!
ні́дзе (adv.)	nowhere	нудá, -ы́ (f.)	boredom
Ні́жняя Кана́да (f.)	Lower Canada	наганя́ць нуду́	to bore
ні́завая плынь ракі	the lower reaches of the river	нудзьга́, -і́ (f.)	boredom
ні́зка (adv.)	low	нуль, -я́ (m.)	zero
ні́куды (adv.)	to nowhere	нутраны́, -а́я, -ае	inside, interior, inner, inward; internal; home, inland
ні́разу (adv.)	not once, never	or нутра́ны, -ая, -ае	
ён ні́разу не спа́зьніў- ся	not once was he late	нутра́ныя дзвэ́ры	inner door
		нутра́ны сьвет	inner life
		нутра́ны гáндаль	home/inland trade
		ны́рэц, *рца́ (m.)	dive
		даць ны́рца	to dive
		Нэ́гр, -а́ (m.)	Negro
		Нэ́грыця́нка, -і́ (f.)	Negro

нябачка, -і (m. & f.)	one who pretends not to see anything	ён чуўся няёмка	he felt uneasy/ embarrassed
нябёсны, -ая, -ае н-іа манна	heavenly heavenly manna (biblical)	мне было няёмка няёмка (pred.)	I felt embarrassed it is embarrassing; it does not become/fit
нябесы, -аў (pl. of нэба) нябэска (adv.)	sky, heaven not bad, rather well, quite good	няёмка спазьніцца	it is embarrassing to be late; it is awkward to be late
нябога, -і (m. & f.) (voc. нябожнік)	poor fellow/boy/thing	няёмкі, -ая, -ае н-ае палажэньне or няёмкая сытуацыя	awkward, embarrassing awkward situation
нябывалы, -ая, -ае	unprecedented	нязвычайна (adv.)	unusually, uncommonly; exceptionally
нявёдама огняма вёдама (predic.) нявёдама куды	it is unknown no one/God knows where	нязвычайны, -ая, -ае	unusual, uncommon; exceptional
нявёдамы, -ая, -ае нявёдамыя краі нявёдамы паэт	unknown; obscure unknown countries unknown/obscure poet	нязгода, -ы (f.) нязлосны, -ая, -ае	discord amiable, good-natured; forgiving, placable
нявёрны, -ая, -ае	unfaithful; faithless	нязнáчны, -ая, -ае	slight, scant
нявётла (adv.)	unkindly	нязьлічоны, -ая, -ае	countless, innumerable, numberless
ня вётла (pred.)	it is not kind	нязьмённы, -ая, -ае	invariable, unalterable; constant, irremovable, permanent
нявётлы, -ая, -ае	unkind	нязьмённае слова (gram.)	uninflective word
няволіць (II), -волю, -іш, -яць	to force	нямáла (adv.)	not a little, much; not a few
нявольнік, -а (m.)	slave	нямíлы, -ая, -ае	disagreeable, disliked, unpleasant; unloved
нявольніцтва, -а (n.)	slavery	нямыты, -ая, -ае	not washed, unwashed
няволя, -і (f.)	bondage; slavery	нянавісьць or нэнавісьць	hatred
нявыразны, -ая, -ае	indistinct; vague, dim; slipshod; illegible	няпісьмэннасьць, -і, (f.)	illiteracy
нявыразнае вымаўленьне н-ае ўяўленьне	indistinct, defective pronunciation vague/dim idea	няпраўда, -ы (f.)	untruth, falsehood, lie
нявыразны почырк	illegible handwriting	няпрывётны краявід	cheerless landscape
нявысака or нявысока	not high, low (adv.)	няпрыгожа (adv.)	ugly
нявысокі, -ая, -ае	not tall, short; not high, low	няпрыгожа (pred.)	it is not nice
нягну́ткі, -ая, -ае	stiff	няпрыгожы, -ая, -ае	plain, not pretty; uncomely, ugly
нягодны, -ая, -ае	bad	няпрыёмна (adv.)	unpleasantly
нягучна (adv.)	quietly, in a low voice	няпрыёмна (pred.)	it is unpleasant
нядба́йна (adv.)	carelessly	няпрыёмнасьць, -і (f.)	mishap
нядба́йны, -ая, -ае	careless	няпрыкме́тна (adv.)	imperceptibly; insignificantly, inconspicuously
нядоўга (adv.)	not long	н. для сябе	unwillingly
ён жыў нядоўга	he did not live long		
форт стаяў н.	the fort did not last long		
няёмка (adv.)	uneasily, awkwardly; embarrassed/ embarrassingly		

няпрыкметны, -ая, -ае	imperceptible, unostentatious; insignificant, inconspicuous	няцяжка (adv.)	not difficult, easy, easily
няпрытомны, -ая, -ае	unconscious	нячутка, -і (m. & f.)	one who pretends not to hear anything
няпэўнасьць, -і (f.)	uncertainty, vagueness; unreliability; insecurity	нячутна (adv.)	inaudibly, noiselessly
няпэўны, -ая, -ае	uncertain, indefinite; unreliable, doubtful, insecure	нячутны, -ая, -ае	inaudible
н-ае становішча	indefinite/uncertain position/circumstances	няясны, -ая, -ае	obscure; vague
няпэўныя весткі	doubtful information		
няпэўны работнік	unreliable worker		
нярухома (adv.)	immovably, motionless (adv.)	опэра, -ы (f.)	opera
нярухомы, -ая, -ае	immovable, motionless		
нярэальны, -ая, -ае	unreal		
нярэдка (adv.)	not infrequently, often	па (prep.) + acc.	for; up to
няспрыяльны, -ая, -ае	unfavourable	пайсьці па сябру	to go for a friend
няспрыяльныя абставіны	unfavourable circumstances	па шыю	up to one's neck
няста́ча, -ы (f.)	lack/shortage (of), deficiency (in)	па + loc.	after, on, along, in, by
адчува́ць няста́чу	to be short (of), to be in want (of)	па абéдзе	after dinner
нясувэрны, -ая, -ае	disloyal; unfaithful	лічыць па палыхах	to count on one's fingers
нясьмэлы, -ая, -ае	shy, diffident	ісьці па траве	to walk on the grass
нясьцёрпна (adv.)	unbearably	(па дарозе)	(along the road)
нясьцёрпны, -ая, -ае	unbearable	хадзіць па лесе	to walk in the forest
нясьціхана (adv.)	unceasingly, incessantly	крок па кроку	step by step
нясьціханы дождж	incessant rain(s)	сваякі па бацьку	relations on the father's side
няўгінны, -ая, -ае	unbending, inflexible, stiff	паабдзіраць (I) (pf. of абдзіраць, I), fut.	to scratch in many places
няўда́лы, -ая, -ае	unsuccessful, unfortunate; awkward, clumsy	-раю, -еш, -юць	
няўда́ча, -ы (f.)	failure, misfortune; rebuff	паангэльску (adv.)	in English, English
няўжо (adv.)	not really	напісана п-ку	written in English
няўзна́к (adv.)	imperceptibly	ён гаворыць п-ку	he speaks English
няўме́ка, -і (m. & f.)	inept, clumsy (one)	паасобку (adv.)	separately, apart
няўпынна (adv.)	irrepressibly, incessantly	жыць паасобку	to live separately
няўпынны, -ая, -ае	irrepressible, unpausing; active	дамы́ стаяць п.	the houses stand apart
няўрымсьлівы, -ая, -ае	capricious; restless	паасобны, -ая, -ае	from one another
няўхільны, -ая, -ае	unavoidable	паасобныя краі	individual; separate
няцотны лік	odd number	паблізу (adv.)	individual/separate countries
няцэлы, -ая, -ае	not quite	паблізу ад гораду	close by, near by
н-ыя дзьве тысячы	not quite two thousand	пабольшыць (II) (pf. of пабольшаць, I), fut.	not far from the town, near the town
		-большу, -ыш, -аць	to enlarge
		пабочныя словы (gram.)	parenthesis
		пабудаваць (I) (pf. of будаваць) fut. -будую, -еш, -юць	to build, construct

пабудзіць (II) (pf. of будзіць), fut. -буджу, -дзіш, -яць	to wake, awake(n), call	дзіць шмат паўста́н-цаў	in the uprising will come from this high school
п-дзе́це мяне́ а сёмай	wake me at seven	павялі́чва́ца (I), -вялі́ч-ваюся, -ешся, -ю́ца	to increase, to grow
пабудова, -ы (f.)	building, erection	павялі́чыць (II) (pf. of павялі́чваць, I), fut. -вялі́чу, -ыш, -аць	to enlarge, magnify; raise
плян пабудовы гораду	plan for the building of a town	павярну́ца (I) (pf. of паварочва́ца), fut. -ну́ся, -ёшся, -у́ца	to turn/revolve once
пабыць (I) (pf. of быць), fut. -бу́ду, -дзеш, -дуць	to be; stay awhile, remain	павярну́ць (I) (pf. of паварочваць) + асс.	see павярну́ца
пава́га, -і (f.)	respect	павярхоўны, -ая, -ае	superficial
павалы́р, -а́ (m.)	guide, leader	пага́рда, -ы (f.) да + gen.	contempt, scorn, disdain; disregard
паважáць (I), -важа́ю, -еш, -юць	to respect	пагарджáць (I), -гар-джа́ю, -еш, -юць (+ instr.)	to despise, disdain
паважна (adv.)	seriously, earnestly	пагашáць ма́ркі	to cancel stamps
паважны, -ая, -ае	serious, earnest	паглы́біць (II) (pf. of паглы́бляць, I), fut. -глы́блю, -глы́біш, -яць	to deepen; dredge
паварочва́ца (I), -рочваюся, -ешся, -ю́ца	to turn; revolve	паглы́бля́ца (I), -глыб-ля́юся, -ешся, -ю́ца	to deepen; become deeper/more profound
паварочва́ца за́дам	to turn one's back	пагля́д, -у (m.)	look, stare; opinion
паварочваць (I) + асс.	see паварочва́ца	пагна́ца (II) (pf. of гна́ца), fut. -ганю́ся, -гоні́шся, -я́ца	to run (after), start in pursuit (of); strive
паведа́мляць (I), -ля́ю, -еш, -юць	to announce; inform; report	пагна́ць (II) (pf. of гна́ць), fut. -ганю́, -гоні́ш, -я́ць	to drive, turn out
павéк (adv.)	for ages, for ever	пагодны, -ая, -ае	fair, fine, bright
павéка, -і (f.)	eyelid	пагора́к, -рку (m.)	hill, hillock
павéр, -у (m.)	credit	пагро́за, -ы (f.)	threat, menace
павéрх (adv.)	over	пад (prep.) + асс.	towards, to, before
павéрхня, -і (f.)	surface	пад'э́хаць пад Вільню	to drive up to Vilna
павéрыць (II) (pf. of véрыць), fut. -véру, -ыш, -аць	to believe, trust	пад ве́чар	towards evening
павéсьці а́павяда́ньне	to tell a story	танцава́ць пад му́зыку	to dance to music
паве́тра, -а (n.)	air	браць пад ахову	to protect
пады́хаць сьве́жым	to take a breath of fresh air	пад (prep.) + instr.	under, of, on
паве́трам	air	быць пад ахова́й	to be under the protection of
паве́траны, -ая, -ае	airy, (of the) air	бі́тва пад Койдана́вам	the battle of Kojdanava
паві́льгатне́лы, -ая, -ае	wet, moist	пад умова́й, што	on the condition that
паві́снуць (I) (pf.) fut. -ві́сну, -еш, -уць	to hang (by, on)	падава́ца (I), -даю́ся, -ёшся, -ю́ца	to set off/out
паво́лі	slowly		
паво́льна (adv.)	slowly		
паво́льны, -ая, -ае	slow		
паву́к, -а́ (m.)	spider		
павы́скокваць з ха́таў	to run out of the houses		
павы́ходзіць (II) (pf. of выходзіць), fut. -дзіць, -яць	to get out, come out (up)		
зь гімна́зіі павы́хо-	many of the participants		

пададзены, -ая, -ае	given; served	падвозіць конна	to give a ride on horse-back
пададзеныя словы	given words	падвышаць заробатка-	to raise wages
вячэра ўжо п-на	supper is already served	вую плату	
падазраваць (I), -зраю,	to suspect	падганяць (I), -ганяю,	to prompt
-эш, -юць		-еш, -юць	
падазрэньне, -я (n.)	suspicion	паддавацца (I), -даюся,	to yield, move
паданьне, -я (n.)	legend	-эшся, -юцца	
падань, -ая, -ае or	given	падданы, -ага (m.)	subject
пададзены (part.)		падзёл, -у (m.)	division, partition
як паданы прыклад	as the given example	падзелены, -ая, -ае	divided
паказвае	shows	(part.)	
падарожжа, -а (n.)	trip, journey	падзэрт, -ая, -ае	torn, worn out, shabby
падарожнік, -а (n.)	traveller	(part.)	
падарожнічаць (I), -чаю,	to travel	падзэрці (I) (pf. of дзэр-	to tear, wear out
-еш, -юць		ці), fut. -дзярў, -эш,	
падарожны, -ая, -ае	travelling, travel (adj.)	-ўць	
падарожны, -ага = па-	traveller	падзяліць (II) (pf. of	to divide into (by)
дарожнік		дзяліць), fut. -дзялю,	
падасьпець (I) (pf. of	to come/arrive (in time)	-дзэліш, -яць (на)	
падасьпяваць), fut.		падзяліць на дзьве	to divide into two
-сьпею, -еш, -юць		групы	groups
падатак, -тку (m.)	tax	падзяліць на два	to divide by two
падаўкі, -а́я, -ое	submissive; flexible; apt, fit	падкочвацца (I), -кочва-	to roll/get unto
		эцца, -юцца	
падацца (irr.) (pf. of па-	to set off/out; draw,	падкрасьціся (I) (pf. of	to sneak up/on, to steal
давацца, I), fut. -да́м-	move	падкрадацца, I), fut.	up
ся, -дасіся, -ду́цца		-крадўся, -эшся, -ўцца	
ён падаўся на	he took up the study of	падкрэслены, -ая, -ае	underlined
філязофію	philosophy	or падчыркнуты	
падбародак, -дка or	chin	падлічыць (II) (pf. of	to count, figure out
падбародавіч, -а (m.)		падлічаць, I), fut.	
падбегчы (irr.) (pf. of	to run up	-лічу, -ыш, -аць	
падбягаць, I), fut.		падлягаць (I), -лягаю,	to be subjected to
-бягу, -бяжыш, -гуць		-еш, -юць	
падбіць (I) (pf. of пад-	to subdue	падманлівы, -ая, -ае	deceptive, delusive
біваць), fut. падаб'ю,		падмэна, -ы (f.)	substitution
-эш, -юць		падмяніць (I) (pf. of	to substitute
падбіць падноскі	to resole (shoes)	падмяняць), fut.	
падбор, -у (m.)	selection	-мяню, -мэніш, -яць	
падважнік, -а (m.)	lever	падмяняцца (I), -мяня-	to be substituted
падвэзьці (I) (pf. of пад-	to bring (smth.); give a	эцца, -юцца	
возіць, II), fut. -вязу́,	ride (to smb.)	падняць (I) (pf. of пады-	to pick up
-эш, -ўць		маць), fut. падыму́,	
падвоз, -у (m.)	ride, lift; transport,	-еш, -уць	
	supply	падобна (adv.)	like
падвозіць (II), -вожу,	to bring; give a ride	ён піша п., як ягоны	he writes like his
-зіш, -яць		брат	brother

падобнае, -ага:	and the like	падраць чаравікі	to wear out shoes
і падобнае		(па)другое (adv.)	secondly
падобны, -ая, -ае (да + gen.)	resembling, alike; similar	падручнік, -а (m.)	textbook; manual
быць п-ым (да + gen.)	to be like, resemble	падстрыгчы (I) (pf. of падстрыгаць), fut.	to cut; clip, trim, prune
і да таго п-ае	and so on	-стрыгú, -жэш, -гúць	
падпадаць (I), -падаю, -еш, -юць (пад + асс.)	to fall (under)	падступаць (I), -ступаю, -еш, -юць	to approach, come up (to) (fig.), come to
падпадаць пад чый-н. уплыў	to fall under smb's influence	падступіць (II) pf. of падступаць), fut.	to draw near; approach; come
падпарадкавацца (I)	to submit, obey	-ступлю, -піш, -яць	
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца		Падуанскі, -ая, -ае	of Padua
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to subordinate, subdue	падхапіць (II) (pf. of -хапляць, I), fut. -хаплю, -хопіш, -яць	to take up
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца		падцягваць (I), -ваю, -еш, -уць	to pull (to, up); bring up, move closer
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to submit, obey	падцягваць човен да бэрагу	to pull the boat to shore
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца		падыйсьці (I) (pf. of падходзіць, II), fut. падыйдú, -дзэш, -úць (да + gen.)	to come up to, approach
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to fall under	падымаць (I), -маю, -еш, -юць	to pick up
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to sign; subscribe	падыхаць (I) (pf. of дыхаць), fut. -дыхаю, -еш, -юць	to breathe (for a while)
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to sign, write under	падыход, -у (m.)	approach
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to sign; subscribe	падэшва, -ы (f.)	sole
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to sign, write under	паесьці (irr.) (pf. of ёсьці), fut. паём, -ясі, -ядúць	to eat (some), have a meal; eat up
падпарадкаваць (I) (pf. of падпарадкоўвацца), fut. -падкúюся, -ешся, -юцца	to swim/sail/row up (to)	паесьці сúпу	to have some soup
падра́ны or падзе́рты, -ая, -ае	torn; worn out, shabby	пажада́на (pred.)	it is desirable/advisable
падраста́ючы, -ая, -ае	growing up	пажада́ны -ая, -ае	desirable, advisable
падра́цца (I) (pf. of дра́цца), fut. -дзярэ́цца, -у́цца	to be torn; get worn out	пажада́ньне, -я (n.)	wish; desire
сукéнка падрáлася	the dress is torn/worn out	найлéпшыя п-ні	best wishes
падра́ць (I) (pf. of драць, I), fut. -дзяру́, -эш, -у́ць	to tear, wear out	пажада́ць (I) (pf. of жада́ць), fut. -жада́ю, -еш, -юць	to wish; desire
падра́ць ліст на кавáлачкі	to tear a letter to pieces	пажаўце́лы, -ая, -ае	turned yellow, yellowed
		пажаўце́ць (I) (pf. of жаўце́ць), fut. -жаўце́е, -юць	to turn yellow
		пажы́ва or спажы́ва, -ы (f.)	nourishment, food; gain, profit

пажытак, -тку (m.)	benefit, welfare	паквітаваньне, -я (n.)	receipt
пазайздросьціць (II) (pf. of зайздросьціць), fut. -здошчу, -ціш, -яць	to envy	пакідаць (I), -кідаю, -еш, -юць	to leave; abandon
пазаўтра (adv.)	the day after tomorrow	паклон, -у (m.)	bow
пазаўчора (adv.)	the day before yesterday	аддаць каму-н. паклон	to return smb's bow (salutation)
пазахутваць (I) (pf. fut. -хутваю, -еш, -юць)	to cover up, tuck in	перадаваць паклон	to send one's (best) regards
пазбавіць (I) (pf. of пазбаўляць), fut. -збаўлю, -віш, -яць	to deprive, bereave	пакора, -ы (f.)	humility, submissiveness
пазбыцца (I) (pf. of пазбывацца), fut. -дуся, дзешся, -уцца	to get rid of	пакорны, -ая, -ае	humble, submissive
пазваць (I) (pf. of зваць), fut. -заву́, -ёш, -уць	to call	пакрапіць (II) (pf. of крапіць), fut. -краплю, -кропіш, -яць	to sprinkle
пазнаёміцца (II) (pf. of знаёміцца), fut. -ёмлюся, -мішся, -яцца (з + instr.)	to meet smb., make smb's acquaintance; become familiar with	пакруціць (II) (pf. of круціць), fut. -кручу́, -ціш, -яць	to turn
пазнаёміць (II) (pf. of знаёміць), fut. -ёмлю, -міш, -яць	to acquaint (with), to introduce (to)	пакрысе (adv.)	little at a time; little by little
пазнаёмце мяне зь ёю!	Introduce me to her!	пакрыўдзіць (II) (pf. of крыўдзіць), fut. -крыўджу, -дзіш, -яць	to offend, hurt someone's feelings
пазрываць (I) (pf. of зрываць), fut. -ваю, -еш, -юць	to tear away	пакрыцьцё, -я (n.)	cover
пазыка, -і (f.)	loan	пакуль (conjunc.)	while; until, till
пазыніцца (II), -зынюся, -зынішся, -яцца	to be late	пакуль яны прыйдуць	until they come
гадзіннік пазыніцца	the watch (clock) is slow	пакуль (adv.)	for the present, for the time being
пакавацца (I), -куюся, -ешся, -юцца	to pack up	гэта можна пакуль так пакінуць	you can leave it as it is for the present
паказ, -у (m.)	show	пакўнак, -нку (m.)	package, parcel; bundle
паказаньне (I) (pf. of паказвацца), fut. -кажу́ся, -ашся, -уцца	to show oneself	пакўтліва (adv.)	agonizingly
паказвацца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to show oneself, come in sight	палажыць (II) or пакласьці (I) (pf.)	to put, lay
паказьнік, -а (m.)	index	палажэньне, -я (n.)	situation, location
пакаленьне, -я (n.)	generation	палахлівы, -ая, -ае	easily frightened; scared
пакаціць (II) (pf. of каціць), fut. -качу́, -ціш, -яць	to roll off	палаць (I), палаю, -еш, -юць	to burn (with); flame, blaze, glow
цягнік наш пакоціць	our train will roll far away	палачанін, -а (m.), pl. палачане	inhabitant of Polacak
удаль		палёна, -а (n.)	log
		Палесьсе, -я (n.)	Palesie — southern province of Byelorussia
		палётак, -тку (m.)	field
		палёт, -у (m.)	flight
		практыкавальны п.	training flight
		паліваць (I), -ваю, -еш, -юць	to pour (on, upon)
		паліваць кветкі	to water the flowers
		паліца, -ы (f.)	shelf

паліцыя, -і (f.)	police	-мшчўся, -мсьцішся, -яцца	
паліць (II), палю́, палі́ш, -яць	to burn; heat	памы́ць (I) (pf. of мыць)	to wash
палі́ць папэры	to burn papers	fut. -мы́ю, -еш, -юць	
палі́ць у пэчы	to heat the oven	памя́кчаны, -ая, -ае	softened
палі́ць (I) (pf. of палі- ва́ць), fut. палі́ю, -э́ш, -ю́ць	to pour on	памя́кча́цца (I), памяк- ча́ецца, -юцца	to become soft
палі́ць вадою	to water	памянша́льны, -ая, -ае	diminishing; diminutive
палка́, -і (f.)	stick	памяня́ць (I) (pf. of мя- ня́ць), fut. -мяня́ю, -еш, -юць	to change, exchange
палкі́, -ая, -ае	ardent, flaming	памяша́ны, -ая, -ае	mixed; mad, insane, crazy
палка́я прамо́ва	ardent speech	памяша́ныя роды (gram.)	mixed genders
палкоўні́к, -а (m.)	colonel	пан, -а (m.)	gentleman; landowner; lord
палон, -у (m.)	captivity, war prison	вялі́кі пан	lord
палонка́, -і (f.)	ice hole	пана́дны, -ая, -ае	attractive; charming
палоха́цца (I), -лохаю- ся, -ешся, -юцца	to be frightened	пана́шаму	in/according to our opinion; as we wish
палусква́ць (I), -ваю, -еш, -юць	to crackle/clink from time to time	пане́сьці (I) (pf. of не́сь- ці), fut. -нясу́, -э́ш, -у́ць	to carry, carry along
пальма́, -ы (f.)	palm	пано́ваму (adv.)	in a new fashion
пальчы́к, -а (m.) (dim. пале́ц)	finger	па́нскі, -ая, -ае	lord's, lordly; (fig.) gentle, grand
паляце́ць (irr.) (pf. of ляце́ць), fut. -ляту́, -ці́ш, -ту́ць	to fly off, fly forth; fall	пантофа́ль, -фля or пантопа́ль (m.)	slipper
памале́ньку (adv.)	slowly; gradually, little by little	пану́ры, -ая, -ае	sullen, gloomy, cheer- less; unsociable, sad; (fig.) gloomy, dark
памаха́ць (I) (pf. of ма- ха́ць), fut. -маха́ю, -еш, -юць	to wave	пану́ры лес	gloomy/dark forest
пама́хваць (I), -ма́хваю, -еш, -юць	to wave from time to time	паню́хаць (I) (pf. of ню́- ха́ць), fut. -ню́хаю, -еш, -юць	to sniff, smell
паме́р, -у (m.)	size	папа́рныя гоні́	fallow field
паме́раць (I) (pf. of ме́- ра́ць), fut. -ме́раю, -еш, -юць	to try on	папаўзы́ці (I) (pf. of паў- зы́ці), -паўзу́, -э́ш, -у́ць	to begin to crawl
паме́рці (I) (pf. of памі́- ра́ць), fut. -мру́, -эш, -у́ць	to die	папаце́мку (adv.)	in the dark
паме́шканьне, -я (n.)	flat, apartment	(па)пе́ршае (adv.)	first of all; for one thing; firstly
паміра́ць (I), -міра́ю, -еш, -юць	to die	папі́ць (I) (pf. of пі́ць), fut. -п'ю́, -п'э́ш, -п'ю́ць	to drink some/a bit
памойму́ (adv.)	in (according to) my opinion, as I want/wish	паплы́сьці (I) (pf. of плы́сьці), fut. -плыву́, -э́ш, -у́ць	to swim; float, drift
пампу́шка, -і (f.)	bun, doughnut; plump person		
памсьці́цца (il) (pf. of імсьці́цца) fut.	to take vengeance		

мы паплылі далей кры́га п-ла далей	we went on swimming the ice floe continued to drift away	па́рны, -ая, -ае	hot and humid, stuffy; (gram.) dual
папра́віць (II) (pf. of па- праўляць, I), fut. -праўлю, -віш, -яць	to correct, put/set right	па́рны дзень п-ы лік (gram.)	stuffy/sultry day dual number
папраў́дзе (adv.): п. сказа́ць	to tell the truth	па́роўну (adv.) па́ртфэль, -ю (m.) па́ртыя, -і (f.)	evenly briefcase; schoolbag party; game, set; (mus.) part
папросто́у (adv.)	without ceremony	па́ршывы, -ая, -ае	nasty, wretched
папсава́ць (I) (pf. of псава́ць), fut. -псую, -эш, -юць	to spoil, upset	па́рыжа́нін, -а (m.) па́са́д, -у (m.) па́са́днае ме́сца	inhabitant of Paris throne throne; the most important place
папя́роса, -ы (f.)	cigarette	па́сажы́р, -а (m.)	passenger
папя́рэ́дні, -яя, -яе	previous	па́сажы́рскі, -ая, -ае	passenger (adj.)
папячы́ (I) (pf. of пячы́), fut. -пяку́, -пячэш, -ку́ць	to fry/roast/grill; to burn, scorch	па́се́яць (I) (pf. of се́- яць), fut. -се́ю, -еш, -юць	to sow
папячы́ сабе́ па́льцы сонца па́пякло	to burn one's fingers the sun burned/scorched	па́се́яць (I) (pf. of се́- яць), fut. -се́ю, -еш, -юць	grown grey; grizzled
па́ра, -ы́ (f.)	time; a day (24 hours)	па́сіва́лы, -ая, -ае	reinforcement
па́ра (pred.)	it is time	па́сілак, -лку (m.)	to put/lay together; fold (up)
па́ра дамоў	it is time to go home	па́склада́ць (I) (pf. of склада́ць), fut. -скла- да́ю, -еш, -юць	service
пара́воз, -у (m.)	engine, locomotive	па́слу́га, -і (f.)	common
пара́дзэць (I) (pf. of ра- дзэ́ць), fut. -радзее́, -юць	to thin (out); get thin/ sparse	па́спалі́ты, -ая, -ае	to sleep for a while
пара́дкавы лі́чэбні́к	ordinal numeral	па́спаць (II) (pf. of спаць), fut. -сплю́, -сьпі́ш, -я́ць	decision
пара́жэ́ньне, -я (n.)	defeat	па́станава, -ы (n.)	to try; strive
пара́ле́ль, -і (f.)	parallel (of latitude)	па́старáца (I) (pf. of старáца), fut. -старá- юся, -ешся, -ю́цца	to grow old, to age
пара́плаў, -ва or пара́ход, -а (m.)	boat, steamer, steamship	па́старэ́ць (I) (pf. of ста- рэ́ць), fut. -старэ́ю, -еш, -юць	to age ten years
пара́ськіда́ць (I) (pf. of раськіда́ць), fut. -раськіда́ю, -еш, -юць	to scatter, disperse, throw about	па́старэ́ць на дзе́сяць гадоў	shepherd
па́расьць, -і (f.)	hair; beard	па́стух, -а́ (m.)	certification, certificate
пара́ту́нак, -нку (m.)	rescue, assistance, aid; salvation	па́сьве́тчаньне, -я (n.) шко́льнае п.	school report
параўна́льна (adv.)	comparatively, in comparison	па́сьві́ць (II), пасу́, па́сьві́ш, -я́ць	to tend grazing domestic animals
параўна́ньне, -я (n.)	comparison	па́сьлі́зну́цца (I) (pf.) fut. -сьлі́зну́ся, -е́шся, -у́цца	to slip
параўна́ць (I) (pf. of раў- на́ць), fut. -раў- на́ю, -еш, -юць	to compare	па́сьпéшлівы, -ая, -ае	hasty, hurried
па́рва́ць (I) (pf. of па- рыва́ць), fut. -рву́, -е́ш, -у́ць	to break off (with), sever		
па́рляме́нт, -у (m.)	parliament		

пасьпява́ць (I) (pf. of сьпява́ць), fut. -сьпява́ю, -еш, -юць	to sing a little	паўпята́ (m. & n.), паўпята́ы́ (f.)	four and a half
пасяброўску́ (adv.)	in a friendly way, as a friend	паўрубля́	half a rouble
пасялі́ць or асялі́ць (II) (pf. of сялі́ць), fut. -сялю́, -сэлі́ш, -яць	to settle, lodge	паўстагодзьдзе, -я (n.)	half-century
патаёмны́, -ая, -ае	secret	паўста́нец, -нца (m.)	insurgent
патвойму́ (adv.)	according to your opinion/wish	аддзёл паўста́нцаў	squad
патро́ня (f.)	patroness	паўста́ньне, -я (n.)	uprising; formation
патро́нямі (adv.)	little by little; a little at a time	узьня́ць паўста́ньне	to start an uprising, to rebel
патро́няць (I) (pf. of патра́няць), fut. -тра́ню, -еш, -уць	see патро́ху	паўста́ць (I) (pf. of паўста́ваць), fut. -ста́ну, -еш, -уць	to arise, appear, spring up, be formed; rebel
патро́няць (II) (pf. of патра́няць), fut. -тра́ню, -еш, -уць	to make trouble, harass	паўста́ла новая пра́вінцыя	a new province was formed
патры́ста, -ы or патры́ёт, -а (m.)	patriot	паўсяма́ (m. & n.), паўсямы́ (f.)	six and a half
патрэ́ба, -ы (f.)	need; necessity	паўсямы́ ты́сячы	six and a half thousand
(па)трэ́йцае (adv.)	thirdly	паўта́ра (m. & n.), паўта́ры (f.)	one and a half
патрэ́сьці (I) (pf. of трэ́сьці), fut. -трэсу́, -эш, -уць	to shake	паўта́ра стагодзьдзя	a century and a half
паўвасьма́ (m. & n.), паўвасьмы́ (f.)	seven and a half	у п-ра́ разы́ больш	half as much again
паўго́ду (adv.)	half a year, half-year	паўта́раста	one/a hundred and fifty
паўдаля́ра	half a dollar	паўта́рэньне, -я (n.)	repetition; review
паўдзе́вятá (m. & n.), паўдзе́вяты́ (f.)	eight and a half	паўторлі́вы дзеяслоў (gram.)	habitual verb
паўдзе́сятá (m. & n.), паўдзе́сяты́ (f.)	nine and a half	паўтра́ця (m. & n.), паўтра́ці (f.)	two and a half
паўдзённа-заходні́, -яя, -ае	southwestern	паўтра́ця го́ду	two and a half years
Паўдзённая́ Амэры́ка	South America	паўты́сячы	half a thousand
паўз (prep.)	by, past	паўчварта́ (m. & n.), паўчварты́ (f.)	three and a half
паўзьве́рх (adv.)	over	паўшастá (m. & n.), паўшасты́ (f.)	five and a half
паўзы́ці (I), паўзу́, -эш, -уць (act.)	to crawl; to creep (referring to a plant)	пафра́нцýску (adv.)	in French, French
паўзы́ці пла́зам	to crawl flatways	напі́сана п-ку	written in French
паў-Кана́ды	half of Canada	гавары́ць п-ку	to speak French
паўме́сяца	half a month	пах, -у (m.)	smell, odour, scent
паўме́тра	half a metre	па́ха, -і (f.)	armpit
паўно́чна-амэры́канскі́, -ая, -ае	North American	пад па́хай (-амі)	under arm(s)
паўно́чна-заходні́, -яя, -ае	northwestern	пахавáны, -ая, -ае	buried
		пахавáць (I) (pf. of ха́ваць), fut. -хавáю, -еш, -юць	to hide; bury
		пахну́ць (I), па́хну, -еш, -уць	to smell (pleasantly)
		паходжа́ньне, -я (n.)	origin, birth, descent
		з паходжа́ння	by birth

паходзіць (II), -ходжу, -дзіш, -яць	to come (from), be originated; descend (from), come (of)	пашыраць (I), пашыраю, -еш, -юць	to enlarge, widen; expand; extend
паходня, -і (f.)	torch	пашыраць дарогу	to widen the road
пацалава́цца (I) (pf. of цалава́цца), fut. -цалюся, -ешся, -юцца	to kiss each other	пашыраць уладу	to expand one's rule
па́церка, -і (f.)	bead	пашыраць ве́сткі	to spread information
па́церкі pl.	necklace	пашыраць кні́гі	to distribute books
паце́ць (I), паце́ю, -еш, -юць	to perspire, sweat	пашы́рыць (II) (pf. of пашыраць, I), fut. -шы́ру, -ыш, -аць	to widen, enlarge; expand
паці́ху (adv.)	quietly, slowly	пашы́ць (I) (pf. of шы́ць), fut. -шы́ю, -еш, -юць	to sew, to sew for a while
пацягну́ць (I) (pf. of цягну́ць), fut. -цягну́, -еш, -уць	to pull; tow; haul	пашэ́ньціць (II) (pf. fut. пашэ́ньціць, -яць)	to have luck
пацяплéць (I) (pf. of цяплéць), fut. -цяплéе, -юць	to grow/get warm	мне пашэ́ньціла	I had luck
пацячы́ (I) (pf. of цячы́), fut. пацячэ, -куць	to leak, be leaky; begin to flow/run, run	паэ́зія, -і (f.)	poetry
у яго слёзы пацяклі	the tears began to run (down his cheeks)	паэ́ма, -ы (f.)	long poem
пачапля́цца (I) (pf. of чапля́цца)	to tag (on); catch (on); clutch (at); cling (to)	паяда́ць (I), паяда́ю, -еш, -юць	to eat up
пачарне́лы, -ая, -ае	darkened, dark	паясьне́ньне, -я (n.)	comment; explanation, elucidation
пачасту́нак, -нку (m.)	treat	паясьні́ца, -ы (f.)	waist, waistband
пачу́ць (I) (pf. of чу́ць), fut. -чу́ю, -еш, -юць	to hear; feel, sense	паясьні́ць (II) (pf. of паясьня́ць, I), fut. паясьню́, -ясніш, -яць	to explain, elucidate
тут нас ніхто не пачу́е	there is nobody here to hear us	паясьня́льны, -ая, -ае	explanatory
ён пачу́ў боль у назé	he felt a pain in his leg	паясьня́ць (I), -ня́ю, -еш, -юць	to explain, to elucidate
пачу́цьцё or пачу́цьце, -я (n.)	feeling, sentiment; sense	паясьня́ць пры́кладам	to illustrate by an example
пачына́ць (I), -на́ю, -еш, -юць	to begin, start; commence	пéкла, -а (n.)	hell
пачэсны, -ая, -ае	honourable, of honour	пéна, -ы (f.)	foam, spume; lather (on horses)
пачэсны госьць	guest of honour	пéні́цца (II), пéні́цца, -яцца	to foam, to froth
пачэснае ме́сца	place of honour	пéні́ць (II)	to froth, to foam
пашанцава́ла мне (яму́, нам)	I (he, we) had the luck	пераборлівы, -ая, -ае	fastidious, squeamish; whimsical, capricious, fanciful
пашкодзіць (II) (pf. of шкодзіць), fut. -шкоджу, -дзіш, -яць	to injure, harm, hurt; damage	перава́га, -і (f.)	superiority
паштовая ка́ртка or паштоўка	postcard	перава́жна (adv.)	mainly, chiefly
пашыра́цца (I), пашыра́ецца, -юцца	to widen, broaden; spread, circulate	перава́рача́цца (I), -чаюся, -ешся, -юцца	to turn over
		пераве́сьці (I) (pf. of пераводзіць, II), fut. -вяду́, -éш, -у́ць	to transfer, move; take across; promote (to the next grade)
		перавозіць (II), пераво́жу, -возіш, -яць	to transport; move

перавозіць тавары па рэках	to carry freight by water	пераканáцца (I) (pf. of -конвацца), fut. -ка- наюся, -ешся, -юцца	to be convinced
перавозіцца (II), -возіц- ца, -яцца	to be transported/ carried	перака́ты грымотаў	peals of thunder
перавярну́цца (I) (pf. of пераварача́цца) човен п-ну́ўся	to turn over the boat turned over	пераліва́цца (I), -ліва́ец- ца, -юцца	to glitter
перавярну́ць (I) (pf. of пераварача́ць), fut. -вярну́, -вёрнеш, -уць	to turn over	пералі́к, -у (m.)	enumeration; list
перагіна́ць (I), -гіна́ю, -еш, -юць	to bend; fold the corner	пералі́чэньне, -я (n.)	enumeration (action); transferring (fin.)
перагон, -у (m.)	section of bus/train route; skim milk on the Miensk- Pukhavichy route	перамага́ць (I), -мага́ю, -еш, -юць	to overcome; conquer, to defeat
на перагоне Менск- Пухавічы	passed, handed down	перамагчы́ (I) (pf. of перамага́ць), fut. -ма- гý, -можаш, -могуць	to overcome; conquer; triumph
перадава́ны, -ая, -ае	to be inherited; be passed; be rendered	перамешва́цца (I), -мешваецца, -юцца	to get mixed
перадава́цца (I), -да́ец- ца, -юцца	to pass, give; hand down; tell	перамовы (pl. only) вэсьці перамовы	negotiations to negotiate
перадава́ць (I), -даю́, -éш, -юць	to tell over the telephone	пераможа́ц, -жца (m.)	victor
перадава́ць па тэле- фоне or тэлефонам	to pass, render; tell; pay too much	пераназва́ць (I) pf., fut. -назаву́, -éш, -у́ць	to rename, give a new name
перада́ць (irr.) (pf. of перадава́ць, I), fut. -да́м, -дасі́, -у́ць	to change one's mind, think over	пераносі́цца (II), -носі́ц- ца, -яцца	to be carried
перадúмаць (II) (pf. of перадúмваць), fut. -дúмаю, -еш, -юць	to be eaten (up)	пераносны, -ая, -ае	portable; figurative/ metaphorical
перае́сьціся (I) (pf. of пераяда́цца) перае́ўся хлеб да кры́шкі	all the bread was eaten	перапаўзы́ці (I) (pf. of -паўза́ць), fut. -паўзу́, -éш, -у́ць	to crawl over, creep over
перайма́ць (I), -ма́ю, -еш, -юць	to adopt; imitate	перапéчка, -і (f.) чарні́льная п.	small loaf of bread ink blot
перайменава́ць (I) (pf. of пераймяноўваць), fut. -ймяну́ю, -еш, -юць	to rename, give a new name	перары́віста сказа́ць	to say in a broken voice
перайсьці́ (I) (pf. of пе- раходзі́ць, II), fut. -йдú, -éш, -у́ць	to walk across; be promoted; turn into	перасадзі́ць (II) (pf. of -са́джваць, I), fut. -саджу́, дзі́ш, -яць	to make smb. change his seat; transplant
ву́ліца перайшла́ ў аўтастра́ду	the street turned into a highway	пераскоква́ць (I), -скок- ваю, -еш, -юць	to jump over
перака́з, -у (m.)	narration, exposition; summary	п. з дрэ́ва на дрэ́ва	to jump from tree to tree
		перасохлы, -ая, -ае	dried up
		пераступны́ год	leap year
		перасяда́ць (I), -сяда́ю, -еш, -юць	to change one's seat; change one's cars/ trains/buses
		перасяле́ньне, -я (n.)	migration; emigration, immigration
		перасялі́цца (II) (pf. of -сяля́цца, I), fut. -ся- лю́ся, -сэлі́шся, -яцца	to move, migrate

перасяляцца (I), -сяля-юся, -ешся, -юцца	to move, migrate	плысьці (I), плыву́, -эш, -уць	to swim; float, drift; flow
перахапіць (II) (pf. of -хопваць, I), fut. -хаплю́, -хопіш, -яць	to seize; intercept	рака́ плыве́	the river flows
пераходны, -ая, -ае	transitive	плыт, -а́ (m.)	raft, float
п-ны дзеяслоў	transitive verb	пляма, -ы (f.)	spot
перахоўваць (I), -хоўваю, -еш, -юць	to keep, preserve, to hide	плямёны, -ая, -ае	tribal
перш (adv.)	before, first, firstly	плямёньнік, -а (m.)	nephew
перш-наперш (adv.)	first of all, to begin with	плямёньніца, -ы (f.)	niece
першадрукар, -а́ (m.)	first printer	плямя́, -я́ (n.)	tribe
пёршапачатны, -ая, -ае	original, initial	плян, -у (m.)	plan
піе́тызм, -у (m.)	pietism	пляска́ньне, -я́ (n.)	clap
пілё́т, -а (m.)	pilot	пляска́ць (I), пляскаю́, -еш, -юць	to clap
пінча́нін, -а (m., pl. пінча́не)	inhabitant of Pinsk	пляска́ць у далані́	to clap one's hands
піро́жына or піро́жынка (f.)	fancy cake	плясты́кавы, -ая, -ае	plastic
піса́ньне and напіса́ньне, -я́ (n.)	writing	пляцо́ўка, -і (f.)	ground
піса́цца (I), пішу́ся, -ашся, -уцца	to write/spell; to be spelled	п. для гу́льняў	playground
як пі́шацца гэ́тае слова́?	how do you spell this word?	пля́шка, -і (f.)	bottle
пісьме́ны, -ая, -ае	literate	пове́н, поўна́ (short of поўны)	full
пісьме́ннасьць, -і (f.)	literacy	по́гляд or па́гляд, -у (m.)	look, stare; opinion
пі́ці = пі́ць (I), п'ю́, п'еш, п'юць	to drink	подста́пам (adv.)	insidiously, treacherously
піяне́р, -а (m.)	pioneer	Позна́нь, -я́ (m.)	Poznan
плазава́ць (I), -зу́ю, -еш, -юць	to crawl flatways	пойла́, -а́ (n.)	swill, hogwash
пла́зам (adv.)	flat, flatways, flatwise	полка́, -і́ (f.)	diaper; full width of a fabric
пласт, -а́ (m.)	layer	спадні́ца ў дзьве́ полкі́	a double width skirt
пла́та, -ы́ (f.)	pay	по́лымя, -я́ (n.)	flame
плаўна́ (adv.)	smoothly; fluently	полю́с, -а́ (m.)	pole
плаўны, -ая, -ае	smooth, fluent	паўно́чны полю́с	north pole
плач, -у́ (m.)	weeping, crying	помні́к, -а́ (m.)	monument; statue, tombstone
плошча́, -ы́ (f.)	area; square	пона́чы (adv.)	by night
плыве́ц, плыву́ца́ (m.)	swimmer	попел, -у́ (m.)	ashes
плынь or плы́ня, -і́ (f.)	current, stream, reaches; trend, tendency	попла́ў, попла́ву (m.)	pasture, water meadow
вы́шняя плы́нь (я)	riverhead, upper reaches	поплеч (adv.)	side by side
ні́жняя плынь (я)	lower reaches	порт, -у́ (m.)	harbour, port
мо́цная, це́плая плынь	strong, warm current	порткі́, -так (pl. only)	pants
з плы́няй ракі́	downstream	поруч (adv.)	side by side
су́праць плы́ні ракі́	upstream	поста́ць, -і́ (f.)	figure; stature; personality
		потым (adv.)	afterwards
		поўна́ (adv.)	fully
		поўна́ (predic)	it is full
		поўны, -ая, -ае	full, packed; absolute; complete; total
		п-ны да ве́рху	full to the brim

п-ны збор законаў	complete code of law	прагра́ць (I) (pf. of пра- гравáць), fut. -гра́ю, -еш, -юць	to lose
п-ны супакой	absolute rest	прагравáць (I), -гра́ю, -эш, -юць	to lose
п-ны пры́метнік (gram.)	long adjective	прадаве́ц, -ўца́ (m.)	salesman
по́цёмкам (adv.)	in the twilight / dark	прадба́члівы, -ая, -ае	foreseeing, prudent
почы́рк, -у (m.)	handwriting	прадбу́дучы час	future perfect tense
пошу́кі, -аў (pl. only)	search	прадзна́чаньне, -я (n.)	predestination
у п-ках (+ gen.)	in search of	прадме́сьце, -я (n.)	suburb
прабава́ць (I), прабу́ю, -еш, -юць	to attempt; try	прадмо́ва, -ы (f.)	preface, foreword
прабача́ць (I), -бача́ю, -еш, -юць	to forgive	прадо́ньне, -я (n.)	abyss, gulf
прабе́жць (I) (pf. of пра- бе́жэць), fut. -бе́жыць, -эш, -юць	to run by; run through; to run along	прадпры́ёмства, -а (n.)	enterprise, business
прабыва́ць (I) (pf. of пра- быва́ць), fut. -быва́ю, -еш, -юць	to stay, remain, spend (time)	прадста́віць (II) (pf. of прадстаўля́ць, I), fut. -стаўлю́, -віш, -яць	to introduce; submit
права́ (n.)	law, right	прадстаўля́цца (I), -ля́- юся, -ешся, -юцца	to introduce oneself
права́ на самаўра́д	right to self-government	прадстаўля́ць (I), -ля́ю, -еш, -юць	to introduce, represent
ён ня мае пра́ва	he has no right	прае́хаць (I) (pf. of пра- яжджа́ць), fut. -э́ду, -дзе́ш, -уць	to pass by/through; cover
правады́р, -а́ (m.)	leader	прае́хаць дзе́сяць кіляме́траў	to cover ten kilometres
права́львацца (I), -ваю- ся, -ешся, -юцца	to fall through	пра́жыць (II), пра́жу, -ыш, -аць	to roast (e.g., coffee)
праве́траны, -ая, -ае	aired	пражэ́льнік, -а (m.)	roaster
праве́трыца (II) (pf. of ве́трыцца), fut. -ве́т- руся, -ышся, -ацца	to get fresh air; be ventilated	празьме́рны, -ая, -ае	see надме́рны
праве́трыць (II) (pf. of ве́трыць), fut. -ве́тру, -ыш, -аць	to air, ventilate	пракладáць (I), -кла- да́ю, -еш, -юць	to lay; build, construct pave
пра́вільны, -ая, -ае	correct; proper	п. даро́гу	to build/construct a road
праві́нцыя, -і (f.)	province	пракля́сьці (I) (pf. of пракладáць), fut. -кладу́, -дзе́ш, -уць	see пракладáць
правочы́ць (II) (pf.) fut. -вочу́, -ыш, -аць	to overlook, miss	праклё́н, -у (m.)	curse
правочы́ць памы́лку	to miss/overlook the mistake	ду́шны праклё́н	foul curse
Пра́га, -і (f.)	Prague	пракліна́ць (I), -кліна́ю, -еш, -юць	to curse
пра́га, -і (f.)	thirst; longing, desire, wish	пракля́ты, -ая, -ае	damned, cursed
пра́гна (adv.)	greedily	практы́ка, -і (f.)	experience; practice
прагледжа́ны, -ая, -ае (part.)	looked through	практыкава́ць (I), -ку́ю, -еш, -юць	to practice
прагледзе́ць (II) (pf. of прагляда́ць, I), fut. -гле́джу, -дзі́ш, -яць	to look through; glance/ run over	практы́чна (adv.)	practically
прагляда́ць (I), -гляда́ю, -еш, -юць	to look over; glance/run over	практы́чны, -ая, -ае	practical; applied
		пралажы́ць (I) (pf. of пракладáць, I), fut. -лажу́, -ложы́ш, -аць	to lay, build, construct

пралама́ўца (II) (pf. of праломва́цца, I), fut. -ломі́цца, -я́цца	to break through	зрабі́ць прасту́пак	to commit an offence, be at fault
прале́ска, -і (f.)	early spring forest	прасыха́ць (I), -сыха́ю, -еш, -юць	to get dry, dry (up)
праліва́ць (I), -ліва́ю, -еш, -юць	flower	пратакол, -у (m.)	record, statement; minutes
праляце́ць (irr.) (pf. of пралята́ць, I), fut. -ляту́, -ці́ш, -ту́ць	to shed	п. пасе́джання	minutes of the meeting
праляце́ць вялі́кую адле́жнасьць	to fly by (past, through); pass rapidly; cover	пратра́ціць (II) (pf. of пратра́чваць, I), fut. -тра́чу, -ці́ш, -я́ць	to lose
прамака́льны, -ая, -ае	to cover a long distance	у гульні́ можна выйгра́ць, або пратра́ціць	you can win or lose the game
праме́нчык, -а (m.) (dim. of праме́нь)	not waterproof	пратрыма́цца (I) (pf. fut. -трыма́юся, -ешся, -ю́цца	to hold out, stand
праме́нь, промя́ (m.)	ray, beam	праўда, -ы (f.)	truth
праменява́ць (I), -мяню́ю, -еш, -юць	ray, beam	праўда (predic.)	(it is) true/right
прамо́вец, -оўца (m.)	to radiate	праўда (parenth.)	I must admit
прамы́словасць, -і (f.)	speaker	прафэ́сія, -і (f.)	profession; career
прамы́словы, -ая, -ае	industry	прахапі́цца (II) (pf. of праха́пляцца, I), fut. -хаплу́ся, -хопі́шся, -я́цца	to wake up
прані́зьлівы, -ая, -ае	industrial	праходзі́ць (II), -ходжу, -дзі́ш, -я́ць	to walk, go; pass; study
прані́каць (I), -ка́ю, -еш, -юць	piercing, strident	праходзі́ць празь лес	to walk through the forest
прані́кнуць (I) (pf. of прані́каць), fut. -ні́кну, -еш, -уць	to penetrate (into)	даро́га п. празь лес	the road leads through a forest
прапа́нова, -ы (f.)	to penetrate	праходзі́ць фі́зыку	to study physics
прапла́ываць (I), -ва́ю, -еш, -юць	proposal, offer; motion	працаўні́к, -а́ (m.)	worker; toiler
прака́ прапла́ывае	to flow, run; swim, sail	працерабі́ць (II) (pf. of праця́рэзваць, I), fut. -цераблу́, -ця́рэбі́ш, -я́ць	to hack/hew/cut through
праплы́сьці (I) (pf. of прапла́ываць), fut. -плы́ву, -е́ш, -у́ць	the river flows	працерабі́ць даро́гу	to cut a road through the forest
ён праплы́ў два кіля́мэтры	to swim (by, past, through); sail by; cover	праце́рты, -ая, -ае	strained; worn through, frayed; wiped
пра́рвацца (I) (pf. of прарыва́цца), fut. -рву́ся, -е́шся, -у́цца	he swam two kilometres	праціра́ць (I), -ра́ю, -еш, -юць	to wipe, to rub (dry); to wear through, to fray
пра́рэзьлівы, -ая, -ае	to burst open; break through	праціўні́к, -а (m.)	see супраціўні́к
п-вым го́ласам	shrill, sharp, piercing in a shrill voice	праце́нт, -у (m.)	per cent, percentage; interest
прасохну́ць (I) (pf. of прасыха́ць), fut. -сохну́, -еш, -уць	to become dry, dry (up)	дава́ць праце́нт	to bear interest
праспэ́кт, -у (m.)	avenue	праце́с, -у (m.)	process; trial
прасто́ра, -ы (f.)	region, area; space		
прасту́пак, -пку (m.)	fault, offence		

працяг, -у (m.)	extent, stretch; continuation	прыблізна (adv.)	approximately, roughly
на працягу кілямэтра	for a distance of one kilometre	прыблуда, -ы (m. & f.)	stranger, outsider
на працягу дня	during the day	прыбраць (I) (pf. of прыбіраць), fut. -бя-ру́, -эш, -уць	see прыбіраць
на працягу году	in the course of a year	прыбываць (I), -ваю, -еш, -юць	to arrive; increase
працяг будзе	to be continued	прыбытак, -тку (m.)	income, profit, gain; rise, increase
працяжлівы дзеяслоў (gram.)	actual (form of a) verb	прыбытак і выдатак	income and expenditures
працяжнік, -а (m.)	dash	чысты прыбытак	net profit
працякаць (I), -цякае, -юць	to flow, run; leak	прыбытак вады	rise of water
боты п-каюць	the boots are leaky	прыбыць (I) (pf. of прыбываць), fut. -буду, -дзеш, -уць	to arrive, increase
працярэблены, -ая, -ае	hewed, cut through	прыбягаць (I), -бягаю, -еш, -юць	to come running
працярэблены лес	hewed/cut through forest	прывакзальная плошча	railway station square
п-ая дарога	established trail	прывара́к, -рку (m.)	victuals
праяжджаць (I), -яж-джаю, -еш, -юць	to pass by/through (by conveyance)	прыватны, -ая, -ае	private
праясніцца (II) (pf. of праясьніцца, I), fut. праясьніцца, -яцца	to clear up	прывесы́ці (I) (pf. of прыводзіць, II), fut. -вяду́, -дзеш, -уць	to bring (smb.)
продаж, -у (m.)	sale	прывётны, -ая, -ае	kind, benevolent, gracious
квёткі на продаж	flowers for sale	прывіле́й, -ю (m.)	privilege, right; licence deed
пройма, -ы (f.)	draught	прывітаньне, -я (n.)	greeting; regards, compliments
промень (or праме́нь), -мня (m.)	ray, beam	з прывітаньнем (у канцы ліста)	yours truly
прорва, -ы (f.)	precipice	прывітаць (I) (pf. of вітаць), fut. -вітаю, -еш, -юць	to greet, welcome, hail
проста (adv.)	straight; frankly, openly, bluntly	прывітаць з днём нарадзі́наў	to wish one a happy birthday
простка (adv.)	straight, directly	прыводзіць (II), -воджу, -дзіш, -яць	to bring (smb.)
просткі, -ая, -ае	straight, direct	прывозіць (II), -вожу, -возіш, -яць	to bring (by conveyance)
просты, -ая, -ае	simple, common, plain, ordinary; straight; direct	прывучаць да добрых на́выкаў	to train
п-ая or просткая лі́нія	straight line	прывязанасьць, -і (f.) да + gen.	attachment (to, for), affection (towards)
просты чалавек	common man	прывязваць (I), -ваю, -еш, -юць	to tie, bind, fasten; attach
простае дапаўненьне (gram.)	direct object	пры́гарад, -у (m.)	suburb
простая мова	direct speech	пры́гарадны, -ая, -ае	suburban; local
прошлы час (gram.)	past tense		
пры (prep.) + loc.	by; after		
дзень пры дні	day after day		
прыбе́гчы (II) (pf. of прыбягаць, I), fut. -бягу́, -жыш, -гуць	to come running		
прыбіраць (I), -біраю, -еш, -юць	to put in order, tidy up; dress up; decorate, beautify; ornament		

пры́гарадны цягнік	local train	прыкласьці (I) (pf. of прыкладáць), fut.	to put/hold to
пры́гарадны рух	local traffic	-кладу́, -дзэш, -ўць	
пры́гаршчы, -аў (pl.)	handful	прыкме́та, -ы (f.)	sign; attribute, quality
прыга́ство or прыго́ства, -а (n.)	beauty	пры́кра (adv.)	unpleasantly
прыглушы́ць (II) (pf. of прыглуша́ць, I), fut.	to subdue	пры́кра мне	I am sorry
-глушу́, -ыш, -аць		пры́красьць, -і (f.)	displeasure (feeling); mishap, unpleasant experience
прыгне́чаньне, -я (n.)	depression		
прыгнята́ць (I), -гнята́ю, -еш, -юць	to oppress	пры́кры, -ая, -ае	disagreeable, unpleasant
прыгож, -а, -а (short of прыгожы)	pretty, beautiful; handsome	пры́крыва́ць (I), -крыва́ю, -еш, -юць	to cover (up)
прыгожанькі, -ая, -ае	pretty, nice	прыла́да, -ы (f.)	tool, gadget
прыгожасьць or прыгажосць, -і (f.)	beauty	прылуча́ць (I), -луча́ю, -еш, -юць	to join
прыгон, -у (m.)	serfdom	прылучы́ць (II) (pf. of прылуча́ць, I), fut.	to join
прыгонны, -ага (m.)	serf	-лучу́, -ыш, -аць	
прыгонная, -ае (f.)	serf	прыля́піцца (II) (pf. of прыляпля́цца, I), fut.	to stick to
прыдарожны, -ая, -ае	roadside (adj.), wayside (adj.)	-ле́піцца, -яцца	
прыда́так, -тку (m.) (gram.)	apposition	прыме́та, -ы (f.)	attribute, quality; (natural) property
прыдняпроўскі, -ая, -ае	(situated) on the Dniepr River	прыме́тнік, -а (m.)	adjective
прыду́маць (I) (pf. of прыду́мваць), fut.	to think (of); devise, invent	поўны прыме́тнік	long adjective
-ду́маю, -еш, -юць		кароткі п.	short adjective
прызнава́ць (I), прызнаю́, -эш, -юць	to recognize; admit, acknowledge	прынале́жны п.	possessive adjective
прызнава́ць сваё памы́лкі	to acknowledge one's mistakes	прыму́с, -у (m.)	compulsion
прызна́ць (I) (pf. of прызнава́ць), fut.	to recognize, admit, plead, acknowledge; to consider	прымуша́ць (I), -муша́ю, -еш, -юць	to compel, force
-знаю́, -еш, -юць		прына́да, -ы (f.)	attraction; enticement, lure
прызна́ць за патрэ́бнае	to consider it necessary	рыба́цкая прына́да	bait
прызна́чаны, -ая, -ае	appointed	прына́дны, -ая, -ае	tempting; lovely
прыкі́дацца (I), -да́юся, -ешся, -юцца	to pretend	прынале́жнасьць, -і (f.)	possession
прыкі́нуцца (I) (pf. of прыкі́дацца), fut. -кіну́ся, -ешся, -уцца	to pretend	прынале́жны, -ая, -ае	possessive
прыкладáць (I), -кладáю, -еш, -юць	to put to, apply; enclose	п-ны займе́ньнік	possessive pronoun
прыкладáць масьць	to apply ointment	прына́мся (adv.)	at least
п. усё намага́ньні	to make every effort	прыно́сіць (II) -но́шу, -сіш, -яць	to bring
п. да ліста́	to enclose in a letter	прыня́ты, -ая, -ае	accepted, admitted, adopted
		прыня́ць (I) (pf. of прыйма́ць), fut.	to accept, admit; adopt
		пры́ймў, -эш, -ўць	
		прыпа́сы, -аў (pl.)	provisions, victuals; supplies

прыпечак, -чку (m.)	a type of counter built from brick at the front of an oven	ямў прысьнілася	he has dreamed
прыплыў, -плыву (m.)	flow; tide	прысыпаць (I), -сыпаю, -еш, -юць	to cover; add, put more
прыплыў мора	tide	прысыпаць (I) (pf. of прысыпаць), fut.	to put/pour some more; cover
прыплыў сілаў	a fit of energy	-сбылю, -плеш, -люць	
прыпомніцца, мне	I shall remember	прысыпаць пяском	to cover with sand
(яму...) (pf. of мне		прысыпаць яшчэ мукі	to add some more flour
(яму...) прыпамінаецца)		прысягацца (I), -сягаюся, -ешся, -юцца	to swear
прыпынак, -нку (m.)	stop, halt; refuge, shelter	прытарнавацца (I) (pf. of прытарноўвацца), fut. -нуўся, -ешся, -юцца	to adjust oneself, adapt oneself
прыпынак	bus stop		
прыпынак	to find refuge		
прыпынку	punctuation marks		
прыпынаць (II) (pf. of прыпынаць, I), fut. -нуўся, -ішся, -яцца	to pause	прытока, -і (f.)	tributary
прыпынаць (II) (pf. of прыпынаць, I), fut. -пыню, -іш, -яць	to stop, halt; suspend	прытомнасьць, -і (f.)	consciousness
прыпынацца (I), -няўся, -ешся, -юцца	to pause	прытулак, -лку (m.)	shelter, refuge
Прыпяць, -і (f.)	Prypiac (Pripyet), tributary of the Dniepr River	прытуліць (pf. of прытуляць, I), fut. прытулю, -іш, -яць	to cuddle, hug
прыраджэньне, -я (n.)	birth, nature	прыўскочыць (II) (pf.) fut. -скочу, -ыш, -аць	to jump up
ад прыраджэньня	by nature	прыўстаць (I) (pf. of прыўставаць), fut. -ўстану, -еш, -уць	to raise oneself, stand up
прыродавэда, -ы (f.)	natural science	прыхаваны, -ая, -ае	concealed
прыродавэдны, -ая, -ае	of natural science	прыхільны, -ая, -ае	disposed, inclined, well-wishing
прырост, -у (m.)	increase	прыход, -у (m.)	coming, arrival; accession
прысак, -у (m.)	hot ashes	пэрад прыходам	before the coming/arrival of guests
прыслўга, -і (f.)	favour, service	гасьцэй	arrival of the train
прысэсьці (I) (pf.) fut. прысяду, -дзеш, -уць	to sit down, take a seat	прыход цягнік	to come (on foot)
прыслўжлівы, -ая, -ае	complaisant, obliging	прыходзіць (II), -ходжу, -дзіш, -яць	
прыслухоўвацца (I), -ваўся, -ешся, -юцца	to listen	прыцэрпліва (adv.)	tolerably
прыставаць (I), прыстае, -юць	to stick (to), adhere	прыцэрплівы, -ая, -ае	tolerant
прыстань, -і (f.)	pier, harbour; dock	прыціскаць (I), -ціскаю, -еш, -юць	to press, clasp
прыстасавацца (I) (pf. of прыстасоўвацца), fut. -суюся, -ешся, -юцца	to adjust; accommodate oneself	прыціскаць каго да сьцяны (fig.)	to drive smb, up/against the wall
прыстаўка, -і (f.)	prefix	прыціснуцца (I) (pf. of прыціскацца)	to press oneself, snuggle up, cuddle up
прыстойны, -ая, -ае	decent, proper	прыціснуць (I) (pf. of прыціскаць), fut. -цісну, -еш, -уць	to press to, clasp; hold down
прысуд, -у (m.)	sentence, verdict; doom	прыціхаць (I), -ціхаю, -еш, -юць	to grow quiet, quiet down; hush
прысьніцца (II) (pf. of сьніцца)	to dream		

прыціхнуць (I) (pf. of прыціхаць), fut. -ціхну, -еш, -уць	to quiet down; abate; stop	пункт/кропка з коскаю	semicolon
прыцягваць (I), -цягваю, -еш, -юць or прыцягаць	to draw; attract; fetch, bring, drag	пустацвёт, -у (m.)	barren/sterile flower
прыцягнуць (I) (pf. of прыцягваць), fut. -цягну́, -цягнеш, -уць	to attract, draw	пусты́, -а́я, -ое	empty, hollow
прычасаны, -ая, -ае	combed	пусты́ня, -і (f.)	desert
прычасацца (I) (pf. of прычэсвацца), fut. -чашу́ся, -чэшашся, -уцца	to comb/do one's hair	пусьце́ць (I), пусьце́е, -юць	to become empty/deserted
прычы́м (conj.)	is usually not translated	пу́ты, ланцугі (pl.)	chains, fetters
прычы́м ве́дама, што...	it being known that...	пушы́нка, -і (f.)	bit of fluff
прычы́на, -ы (f.)	cause, reason, motive	пушы́нка сьне́гу	snowflake
прычы́няцца (I), -няюся, -ешся, -юцца	to contribute (to)	пушы́сты, -ая, -ае	fluffy; downy
прычэ́п, -у (m.)	trailer	пчалá or пчалі́на, -ы (pl. пчолы)	bee
прычэ́плівы, -ая, -ае	nagging	пы́л, -у (m.)	dust
прыяда́цца (I), -ядаецца, -юцца	to pall (on); be fed up with, be sick of	пылі́нка, -і (f.)	particle
прыяжджа́ць (I), -яжджаю, -еш, -юць	to come (by conveyance)	пы́льны, -ая, -ае	dusty
прыя́зна (adv.)	in a friendly way	пы́рска, -і (f.)	splash
прыя́целька, -і (f.)	girl or lady friend	пыта́льнік, -а (m.)	question mark
прэ́зыдыюм, -у (m.)	presidium	пыта́льны займе́ньнік	interrogative pronoun
прэ́зэнтава́ць (I), -ту́ю, -еш, -юць	to present	пэ́йзаж, -у (m.)	landscape
прэ́м'е́р, -а (m.)	Prime Minister	пэ́ньсія, -і (f.)	pension; pay, salary
прэ́сны, -ая, -ае	fresh, sweet	пэ́рыяд, -у (m.)	period
пта́х, -а (m.)	see пту́ха	пэ́ўна (adv.)	with confidence; surely; of course
пту́ха or пту́шка, -і (f.)	bird	пэ́ўна (parenth.)	most likely, probably
птуша́нэ(я), -яці́ (n.)	nestling, young bird	пэ́ўна, ё́н пайшоў	most likely he has gone/left
птушы́ны, -ая, -ае	bird's	пэ́ўны, -ая, -ае	assured, sure, confident; positive
публі́чна (adv.)	publicly; in public, openly	пялё́стак, -тка (m.)	petal
пу́га, -і (f.)	whip	п'яне́ць (I), п'яне́ю, -еш, -юць (ад + gen.)	to grow drunk/tipsy (with), to grow/become intoxicated (with)
пужа́цца (I), пужа́юся, -ешся, -юцца	to be scared/frightened (usually of animals)	п'яні́ць (II), п'яні́ць, -яць	to make drunk, to intoxicate
пу́жка, -і (f. dim. of пу́га)	small whip	пя́рсьце́нак, -нка (m.)	ring
пу́за, -а (n.)	belly	пя́стун, -а́ (m.)	pet
пульс, -у (m.)	pulse	пя́стуха, -і (f.)	pet
пункт, -у (m.)	full stop, period; point; paragraph, item	пя́та, -ы (f.)	heel (of a foot)
		пятна́ццаты, -ая, -ае	fifteenth
		пя́ты, -ая, -ае	fifth
		пя́тага студзе́ня	the fifth of January or January the fifth
		пя́ты нумар	number five
		пя́тая балонка	page five
		пя́тая гадзі́на	it is five o'clock
		адна́ пя́тая	one-fifth

пяцёра (coll.)	five		
ix пяцёра	there are five of them		
для ўсіх пяцярэх	for all five		
пяцідаляро́вы, -ая, -ае	five-dollar (adj.)		
пяцімэтро́вы, -ая, -ае	five-metre long		
пяцьдзесят, -цёх	fifty		
п. адзін і г. д.	fifty-one etc.		
п. першы, -ая, -ае	fifty-first		
п. гадоў таму	fifty years ago		
яму п. гадоў	he is fifty years old		
у пяцьдзесяцёх кіля-	fifty kilometres (from)		
мэтрах (ад + gen.)			
пяцьдзесяты, -ая, -ае	fiftieth		
п-ая балонка	page fifty		
п-ы раздзел	chapter fifty		
пяцьдзесятыя гады	the fifties		
(сямідзесяць)			
яму пайшоў пяцьдзе-	he is in his fiftieth year		
сяты год			
пяцьма	five times		
пяцьма пяць	five times five, five fives		
пяцьсот	five hundred		
пяцьсотны (or пяцьсо-	five-hundredth		
ты), -ая, -ае			
пяцьсотная балонка	page five hundred		
пяцьсотны год	the year five hundred		
пяцьсотныя ўгодкі	five-hundredth anniversary		
пяцьтысячны, -ая, -ае	five-thousandth; worth		
	five thousand		
пяцьтысячны год	the year five thousand		
пяцьтысячны горад	a town with a population of five thousand		
пячы́ (I), пяку́, -чэш, кучь	to bake; burn; sting		
пячы́ хлеб	to bake bread		
сонца пячэ	the sun burns		
крапіва́ пячэ	the nettle stings		
пячы́ся (I) (see пячы́)	to be baked; bask, burn oneself		
хлеб пячэцца ў пэчы	bread is baked in the oven		
п. на сонцы (colloq.)	to bask in the sun		
пяшча́ны, -ая, -ае	sandy		
пяшча́ная глё́ба	sandy/light soil		
		Р	
		раб (or нявольнік), -а	slave (m.)
		рабі́на, -ы (f.)	mountain ash
		рабі́цца (II), рабі́цца, -яцца	to be made; become/ get/grow; happen, go on
		шкля́нкі р-ца із шкла	glasses are made from glass
		рабі́цца цёмна	it is getting/growing dark
		што тут рабі́цца?	What is going on here?
		работні́к, -а (m.)	worker, labourer
		ра́бства (or нявольніцтва), -а (n.)	slavery
		рагавы́, а́я, -ое	corner (adj.)
		рагавы́ дом	corner house
		or рагава́я ха́та	
		рагата́ць (I), рагачу́, гочаш, -уць (colloq.)	to laugh (loudly)
		раговы, -ая, -ае	horn (adj.)
		раговая́ ра́мка	horn frame
		рад, -у (m.)	row; number
		рад наро́даў	a number of nations
		ра́да, -ы (f.)	council
		ра́дасна (adv.)	joyfully
		радзі́ма, -ы (f.)	motherland; family
		радзі́ць (II), раджу́, родзі́ш, -яць	to bear (born)
		радзі́ць дзіця	to bear a child
		сад добра́ родзі́ць	the orchard is bearing well
		ра́д(ы), -а(я), -а(е) (pred.)	to be glad
		ён ра́д(ы) вас ба́чыць	he is glad to see you
		яны́ ра́ды(я) гасьцю́	they are glad of the guest
		раён, -у (m.)	administrative district in Byelorussia (similar to a county)
		раённы, -ая, -ае	adj. of раён
		раз, -у (m.)	time; case; one
		апо́шні раз	for the last time
		апо́шнім ра́зам	last time
		і́ншым ра́зам	some other time
		ка́жны раз	every/each time
		у́ва ўсякі́м (or ка́ж-ным) ра́зе	in any case

ні ў якім ра́зе	on no account, by no means	разгляда́ць , I), fut.	out
раз , два, тры	one, two, three	-гледжу , -дзіш , -яць	
раз (adv.)	once	цяжка было р. ягоны твар	it was difficult to see his face
яшчэ раз	once more/again	разгляда́цца (I), -гляда́юся , -ешся , -юцца	to look about, examine one's surroundings
раз на дзень	once a day	разгляда́ць (I), -гляда́ю , -еш , -юць	to consider, examine; look at
раз-пора́з(у) (adv.)	time after time; continually	разгляда́ць зая́ву	to examine/consider an application
разабра́цца (I) (pf. of разьбіра́цца), fut. -бяру́ся , -эшся , -у́цца	to look into; investigate; figure out	раззлава́ны , -ая , -ае	annoyed; angry
разбой , -ю (m.)	robbery	раззлава́цца (I) (pf. of злава́цца), fut. -злую́ся , -эшся , -юцца (на + acc.)	to become/get angry (with)
разбойнік , -а (m.)	robber	разлог , -у (m.)	wide space of land
разборлівы , -ая , -ае	legible	разложысты , -ая , -ае	branchy
р-вы почырк	legible handwriting	размаўля́ць (I), -маўля́ю , -еш , -юць	to talk/converse (with)
разбудава́ны , -ая , -ае	extended; developed	размахну́цца (I) (pf. of разма́хвацца), fut. -махну́ся , -эшся , -у́цца	to swing one's arm
разбудава́цца (I) (pf. of разбудоўва́цца), fut. -буду́еца , -юцца	to be built/developed	разнаскланя́льны , -ая , -ае	irregularly declined
горад разбудава́ўся	the town was built; the town has grown	разнаста́йнасьць , -і (f.)	diversity, variety
разбудава́ць (I) (pf. of разбудоўва́ць), fut. -буду́ю , -еш , -юць	to extend; develop	разнаста́йны , -ая , -ае	diverse, varied; various
разбу́раны , -ая , -ае (part.)	destroyed; wrecked, demolished	разная́касьць , -і (f.)	variety
разбура́ць (I), -бура́ю , -еш , -юць	to destroy; demolish	разная́кі , -ая , -ае	various
разбу́рыць (II) (pf. of разбура́ць , I), fut. -бу́ру , -ыш , -аць	to destroy; demolish	разраста́цца (I), -паста́еца , -юцца	to grow, spread; flourish
разбэшчаны , -ая , -ае	dissolute, outrageous	разрасьці́ся (I) (pf. of разраста́цца), fut. -расьце́цца , -ту́цца	to grow, spread; grow thick
разважа́ньне , -я (n.)	reasoning, discourse	разраста́цца (I)	see разраста́цца
разважа́ць (I), -важа́ю , -еш , -юць	to reason, contemplate; discuss	разуме́еца (impers.)	(it) is understood
разводзьдзе , -я (n.)	flood, high water	разу́мнік , -а (m.)	clever man, clever/good boy
разгара́цца (I), -гара́юся , -ешся , -юцца	to glow, flame up; flare up	разу́мніца , -ы (f.)	clever/smart woman (girl)
разгара́цца (II) (pf. of разгара́цца , I), fut. -гара́ўся , -ы́шся , -а́цца	flare up; break out	разу́мны , -ая , -ае	clever, intelligent; sensible
агонь разгара́ўся	the fire flared up	разу́мны чалавёк	clever man, man of sense
спрэчка р-лася	an argument broke out	разыйсьці́ся (I) (pf. of разыходзі́цца , II), fut. -зыйду́ся , -ешся , -у́цца	to go away; disperse; break up
паўста́ньне р-лася	an uprising flared up	разы́нка , -і (f.)	raisin, currant
разгла́дзіць (II) (pf. of разгла́джваць , I), fut. -гла́джу , -дзіш , -яць	to smooth over		
разгла́дзець (II) (pf. of	to see, discern; make		

разьбіва́цца (I), разьбі- ва́еца, -ю́ца	to break up, divide	разьляга́цца (I), -ляга́- еца, -ю́ца	to lie, sprawl; make oneself comfortable
разьбіва́ць (I), -біва́ю, -еш, -ю́ць	to break, smash; divide; defeat	разьме́ньваць (I), -ме́нь- ваю, -еш, -ю́ць	to change
разьві́вацца (I), -ва́юся, -ешся, -ю́ца	to develop; unroll, unfold	разьме́ньваць грошы	to change money
разьві́ваць (I), -віва́ю, -еш, -ю́ць	to develop, stimulate; promote; untwist, spread out	разьмеркава́ньне, -я (n.)	distribution
разьві́тацца (I) (pf. of разьвіта́цца), fut. разьвіта́юся, -ешся, -ю́ца (на + instr.)	to say good-bye (to), bid farewell	разьмеркава́ны, -ая, -ае	distributed
разьві́тавацца (I), -віт- ва́юся, -ешся, -ю́ца (на + instr.)	to say good-bye, bid farewell	разьмі́нацца (I), -мі́на- юся, -ешся, -ю́ца	to pass each other
разьві́таваць (I), -віт- ва́ю, -еш, -ю́ць	developed, intelligent, bright	разьмі́ну́цца (I) (pf. of разьмі́нацца), fut. -мі́- ну́ся, -ёшся, -у́цца	to pass each other
разьві́цца (I) (pf. of разьві́вацца), fut. разьві́юся, -ёшся, -ю́ца	to develop; untwist	разьмясьці́цца (II) (pf. of разьмяшча́цца, I), fut. -мяшчу́ся, -ме́сь- ці́шся, -я́цца	to quarter; be located
валасы́ разьві́ліся	the hair lost its curls	разьмясьці́ць (II) (pf. of разьмяшча́ць, I), fut. -мяшчу́, -ці́ш, -я́ць	to quarter, to locate
разьві́ць (I) (pf. of разь- ві́ваць), fut. разьві́ю ёш, -ю́ць	to develop, stimulate; untwist	ра́іцца (II), ра́юся, -іш- ся, -я́цца (з + instr.)	to consult, seek the advice (of)
разьві́цьцё, -я (n.)	development	ра́іцца (II), ро́іцца, -я́цца	to swarm; crowd
разьвя́заць (I), разьвя- жу́, -аш, -у́ць	to untie, unknot/undo; solve	пчо́лы ро́яцца	the bees are swarming
разьвя́заць зада́чу	to solve the problem	ду́мкі ро́яцца	thoughts are crowded
разьвя́зваць (I), -вя́з- ваю, -еш, -ю́ць	see разьвя́заць	ра́іць (II), ра́ю, ра́іш, -я́ць	to advise, recommend
разьдзялі́цца (II) (pf. of разьдзяля́цца, I), fut. -дзэ́ліцца, -я́цца (на + acc.)	to divide (into)	Я ня ра́ю табе́	I do not advise you
разьле́гчыся (I) (pf. of разьляга́цца), fut. -ля́- гуся, -жашся, -гу́цца	to lie (down), sprawl; make oneself comfortable; resound	ра́й, ра́ю (m.)	Eden, paradise, heaven
разьле́гчы (I) pf.	to lie, sprawl	ра́к, -а (m.)	crawfish, lobster; cancer
там гарады́ разьля́глі	the cities lie comfortably	раке́та, -ы (f.)	(tennis) racket; sky- rocket
выго́дна	there	ра́ма, -ы (f.)	frame
разьлі́вацца (I), -лі́ваец- ца, -ю́ца	to spill; overflow; spread	рама́н, -у (m.)	novel
разьлі́вацца рако́й	to cry, to weep	рама́нскія мовы	Romance/Romanic languages
разьлі́к, -у (m.)	calculation; prospects	раме́нны, -ая, -ае	leather (adj.)
разьлі́цца (I) (pf. of разьлі́вацца), fut. разлі́еца, -ю́ца	to spill; overflow	рамо́нт, -у (m.)	repair; maintenance
		ра́на, -ы (f.)	wound
		пера́вязаць ра́ну	to dress the wound
		ра́на (adv.)	early; in the morning
		ён прыйшоў ра́на	he came early
		заўтра ра́на	tomorrow (early) in the morning
		ра́на (predic.)	it is early
		яшчэ ра́на спаць	it is too early to go to sleep
		яшчэ ра́на палудна- ваць	it is not yet time for lunch

ранейшы, -ая, -ае	previous, former	распальваць няна- вісьць	to kindle/rouse hatred
ранены, -ая, -ае	wounded	расплаўляць (I) (-плаў- ляю, -еш, -юць) мэ- таль	to melt the metal
раніцой (adv.)	in the morning	расплюшчыць (II) (pf. of расплюшчваць, I; fut. -плюшчу, -ыш, -аць) вочы	to open one's eyes
ранішні, -яя, -яе	morning (adj.)	распухнуць (I) (pf. of распухаць), fut. -пых- ну, -еш, -уць	to swell
ранішняе сонца	morning sun	расставіцца (I), -стаю- ся, -ёшся, -юцца	to part
ранішняга газэта	morning paper	расстраляны, -ая, -ае	shot by a firing squad
ранішнік, -а (m.)	morning performance, matinee	рассунуцца (I) (pf. of рассоўвацца), fut. -сунуся, -ешся, -уцца	to move/slide apart; make way
ранкам (adv.)	in the morning	рассунуць (I) (pf. of рассоўваць), fut. -суну- ну, -еш, -уць	to move/slide apart; pull/draw apart
раньне, -я (n.)	morning	рассунуць стол	to extend/fold out a table
раньні, -яя, -яе	early	растаяць (I) (pf. of рас- таіваць), fut. -таю, -еш, -юць	to melt, thaw
рапт, -у (m.)	gust	растаяў сьнег	the snow has melted
рапт вётру	gust of wind	растлумачыць (II) (pf. of растлумачваць, I), fut. -мачу, -ыш, -аць	to explain, explicate
раптоўна (adv.)	suddenly, unexpectedly; sharply	расызм, -у (m.)	racism
раптоўна павярнуць	to turn around sharply	расысты, -ага (m.)	racist
раптам	suddenly, all of a sudden	расыскі, -ая, -ае	racist (adj.)
рапуха, -і (f.)	toad	раськідаць (I), -кідаю -еш, -юць	see раськідаць
раса, -ы (f.)	race	раськідаць (I) (pf. of раськідаць), fut. -кіну, -еш, -уць	to scatter/throw about, strew; destroy/demolish/wreck
раса, -ы (f.)	dew	раськіданае гняздо	ruined/destroyed nest
ранішняга раса	morning dew	раськінуцца (I) (pf. of раськідацца), fut. -кі- нуся, -ешся, -уцца	to stretch/spread (out)
расейскі, -ая, -ае	Russian	раськінуць (I) (pf. of раськідаць), fut. -кіну, -еш, -уць	to throw/strew about; scatter; stretch, spread
расінка, -і (f.)	dewdrop	раськінуць рэчы па кутках	to throw/scatter things about the room
расказ, -у (m.)	story, tale; relation		
раскладіцца (I), -даюся, -ешся, -юцца	to unpack; deteriorate; decompose		
расколіна, -ы (f.)	crack		
раскрываць (I), -ваю, -еш, -юць	to reveal, disclose; discover; expose		
раскрыць (I) (pf. of рас- крываць), fut. -крыю, -еш, -юць	to open, lay bare, + see раскрываць		
раскрыць праўду	to lay bare the truth		
расол, -у (m.)	stock of vegetables (and meat); clear soup, broth; brine		
распалены, -ая, -ае	burning hot		
распалены пясок	scorching sand		
распаліць (II) (pf. of распальваць, I), fut. -палю, -іш, -яць	to kindle; arouse, awaken, excite; melt		
распаліць у пэчы	to light the fire in the stove		
распаліць жаданьне	to arouse/excite a desire		
р. усё пўты-ланцугі	to melt all fetters, chains		
распальваць (I), -паль- ваю, -еш, -юць	to kindle; rouse; make burning hot; melt		
распальваць агонь	to kindle the fire		

раськінуць рўкі	to spread one's arms	род, -у (m.)	family, clan; birth,
расьпісацца (I) (pf. of расьпісвацца), (colloq.)	to write smth. long	увесь наш род ён родам Беларус	origin; generation; kind; (gram.) gender all our family/clan he is of Byelorussian origin
расьсялёньне, -я (n.)	settling (in a new place); settling apart	з роду ў род	from generation to generation
расьсяліцца (II) (pf. of расьсяляцца, I), fut. -сёліцца, -яцца	to settle separately	усялякага роду	of all kinds
расьсяляцца (I), расьсяляцца, -юцца	to settle separately	родавы, -ая, -ае	ancestral; tribal; (gram.) gender (adj.)
расьцерабіць (II) (pf. of расьцерабляць, I), fut. -цераблю, -біш, -яць	to hew out	родавыя канчаткі	gender endings
расьціна, -ы (f.)	plant	родавы лад	tribal system
расьцьвісьці (I) (pf. of расьцьвітаць), fut. -цвіту, -цэш, -туць	to bloom; flourish, prosper	рознаскланяльны, or разна-ны, -ая, -ае	irregularly declined
расьцьвітаць (I), -таю, -еш, -юць	see расьцьвісьці	розны, -ая, -ае	different, various
ратунак, -нку (m.)	rescue, escape, salvation; help	розьніца, -ы (f.)	difference
ратуша, -ы (f.)	city hall	розьніца (II), розьнюся, -ішся, -яцца	to differ
раўнапраўны, -ая, -ае	having equal rights	ролікі (pl.)	roller skates
раўнаць (I) or раўнаваць, раўную, -еш, -юць	to compare	роспач, -ы (f.)	despair
рацыя, -і (f.)	reason	ростань, -і (f.)	crossroads (pl.)
рацыянальны, -ая, -ае	rational	на ростанях	at the crossroads
рашучы or наважны, -ая, -ае	decisive	роў, рову (m.)	ditch
рашчапіць (II) (pf. of рашчэпваць, I), fut. -чаплю, чэпіш, -яць	to split, cut	роўна (adv.)	evenly, steadily; equally; exactly
рашчасць (I) (pf. of рашчэсваць), fut. -чашу, -чэшаш, -уць	to comb	рубэль, -бля (m.)	rouble (= 100 copecks)
рашчыняць (I), (-няю, -еш, -юць) цэста	to start/mix dough	рубін, -у (m.)	ruby
рашчысьціць (II) (pf. of рашчышчаць, I), fut. -чышчу, -чысьціш, -яць	to clear	рудá, -ы	ore; red stain on a swamp
рашчышчаць (I), -чаю, -еш, -юць	to clear	рудаваценькі, -ая, -ае	brownish
рашчэпіна, -ы (f.)	crack	руды, -а́я, -о́е	brown
рашэньне, -я (n.)	liquidation	ру́іна, -ы (f.)	ruin
		рукавіца, -ы (f.)	mitten; glove
		рукавічка, -і (f.)	glove
		рукаво, -а (n.)	sleeve; arm/branch
		рукаво ракі	arm of the river
		ру́капіс, -у (m.)	manuscript; copy
		ру́пліва (adv.)	carefully, thoughtfully
		ру́плівы, -ая, -ае	thoughtful, diligent
		рухавік, -а́ (m.)	motor
		ру́хацца (I), -хаюся, -ешся, -юцца	to move, start; advance
		ру́хаць (I), -хаю, -еш, -юць (+acc.)	to move, set in motion; advance
		ручаёк, ручайка́ (m.)	small stream
		ручаі́на, -ы (f.)	stream
		ручаня́ты, -аў (pl. dim. of рўкі)	little hands

ручнік, -а (m.)	towel	шпітальны р.	hospital regime/routine
ручны, -ая, -ое	hand (adj.)	рэжысёр, -а (m.)	producer
ручны гадзіннік	watch	рэзка (adv.)	sharply; abruptly
рушыць (II) (or рушыца) (pf. of рухаць), fut. рушу, -ыш, -аць	to move, start, set out; (only for рушыць) set in motion	рэйка, -і (f.)	(railway) track
рыбакоў, -кова, -ова	fisherman's	пакладаць рэйкі	to build/construct a railway
рыбацкі, -ая, -ае	fishing (adj.)	рэканструяваны, -ая, -ае	reconstructed
рыбацкі човен	fishing boat	рэкорд, -у (m.)	record
рыбацкія сёці	fishing net	рэкордавы, -ая, -ае	record (adj.)
рыбацкі промысел	fishery	рэлігійны, -ая, -ае	religious; pious; devout
рыбацтва, -а (n.)	fishery; fishing	рэмень, рэмя (m.)	leather strap; belt
рыбін, -а, -а	fish (adj.)	рэспубліка, -і (f.)	republic
рыбін тлушч	cod-liver oil	рэха, -а (n.)	echo
рыбны, -ая, -ае	fish (adj.)	рэч, -ы (f.)	thing
рыбны суп	fish soup	добрая рэч (пра кнігу, п'ёсу)	this is a good thing (book or play)
рыбны рынак	fish market	рэчаіснасьць, -і (f.)	reality
р-ая прамысловасьць	fishing industry	рэчаісны, -ая, -ае	actual; real, true
Рыгор, -а (m.)	Gregory	рэчны, -ая, -ае	river (adj.)
рызыкаваць (I), -кую, -еш, -юць	to risk	рэчны басэйн	river basin
рызыкнўць (I) (pf. of рызыкаваць), fut. рызыкнў, -эш, -уць	to risk	рэшта, -ы (f.)	rest; change
рык, -у (m.)	growl, snarl; roaring	С	
рыпёць (II), рыпіць, -яць	to creak, crunch		
рыхтаваньне, -я (n.)	preparation(s)	сабачанё(я), -яці (n.)	puppy
рэальны, -ая, -ае	real; workable	сабрацца (I) (pf. of зьбірацца), fut. зьбяруся, -эшся, -уцца	to get ready; get together, meet
рэгуляваць (I), -гулюю, -еш, -юць	to regulate, adjust; control	сабрацца разам	to meet
р. вулічны рух	to control traffic	Савецкі Саюз (m.)	the Soviet Union
рэдка (adv.)	seldom, rarely; thinly, sparsely; far-between	сагнуць (I) (pf. of зьгінаць), fut. сагну, -эш, -уць	to bend; fold; curve
рэдка наведваць	to visit seldom	садавіна, -ы (f.) (coll.)	fruits
морква абыйшла	the carrots sprouted	садаўнік, -а (m.)	gardener
рэдка	sparsely	садаўнік-батанік	gardener-botanist
дамы стаялі рэдка	the houses stood far-between	садок, -дка (m.)	kindergarten; dim. of сад
рэдкі, -ая, -ае	thin, sparse; rare, uncommon; occasional	садочак, -чка (m.)	small orchard; nursery school
рэдкія зубы	widely spaced teeth	сажа, -ы (f.)	soot
рэдкія дрэвы	a) thinly growing trees, b) rare trees	сакавіты, -ая, -ае	juicy, sappy, succulent; rich
рэдкі матар'ял	flimsy fabric	сакавіты стыль	rich style
рэдкае красы	of uncommon beauty	сакаўны, -ая, -ое	see сакавіты
рэдкі госьць	an occasional guest	сакаўны яблык	juicy apple
рэжым, -у (m.)	regime; policy	сакаўная трава	rich/succulent grass
		сакратар, -а (m.)	secretary

сакрэт, -у (m.)	secret	да с-ага дому	all the way home
саламяны, -ая, -ае	straw (adj.)	санда́ль, -я (m.)	sandal
саламяны капялюш	straw-hat	са́ні, -ей (pl. only)	sleigh (esp. drawn by horses)
саламяная страхá	thatch		
сам, самога (m., def. pron.)	myself, yourself, himself	сараковы, -ая, -ае or саракавы, -а́я, -о́е	fortieth
я сам пайдú	I shall go myself	сарва́ць (I) (pf. of зрыва́ць), fut. сарву́, -е́ш, -у́ць	to tear away (down)
ты сам	yourself		
ён сам	himself	сарва́ць кве́тку	to pick a flower
самá, самое (f., def. pron.)	myself, yourself, herself	паводка сарва́ла мост	the flood washed out a bridge
самá	myself		
самáя	yourself	сарочка, -і (f.)	shirt; small magpie
у самáй бы́ло дома	she was not at home	сарочын, -а, -а	of a magpie
самáя прыго́жы	the most	сасоньнік, -у (m.)	pine forest, pinery
самáя прыго́жы	most beautiful/handsome/attractive	састарэ́ца (I) (pf. of старэ́ца), fut. -рэю́ся, -е́шся, -ю́цца	to become old
самáя прыго́жы	see са́мапанава́ньне	сасьлізну́ць (I) (pf. of сасьлізгва́ць), fut. -лізну́, -е́ш, -у́ць	to slide down/off; glide down
самáя прыго́жы	portly, of stately appearance; bulky, corpulent	сахá, -і (f.)	wooden plough
самаву́к, -а (m.)	self-taught/self-educated person	Саха́ра, -ы (f.)	Sahara
самагу́бства, -а (n.)	suicide	сацыялэ́гія, -і (f.)	sociology
самазва́л, -а (m.)	dump truck	сацыялі́стка, -і or сацыялі́стая, -ае (f.)	socialist
самапанава́ньне, -я (n.)	self-control, self-mastery	сацыялі́сты, -ага (m.)	socialist
самапэ́ўна (adv.)	with self-confidence, with self-assurance	сацыялі́стычны, -ая, -ае	socialist (adj.)
самапэ́ўны, -ая, -ае	self-confident	сачы́цца (II), сочы́цца, -а́цца	to ooze, exude; trickle
самастойна́ (adv.)	independently; without assistance, on one's own	сачы́ць (II), сачу́, сочы́ш, -а́ць (+acc.)	to watch, spy on/upon
самастойнасьць, -і (f.)	independence; self-dependence/-dependency	Саю́з Саве́цкіх Сацыялі́стычных Рэспублікаў (СССР)	Union of Soviet Socialist Republics (USSR)
самáўпэ́ўнены, -ая, -ае	see самапэ́ўны	свабодны, -ая, -ае	free
самáўра́д, -у (m.)	self-government	сва́рка, -і (f.)	quarrel
правы на самаўра́д	rights to self-government	свары́цца (II), -ру́ся, ры́шся, -а́цца/зь кім	to quarrel, argue with somebody
са́мі (pl. of сам, самá)	a) themselves, b) polite form of address equivalent to "вы" (sing. & pl.)	свары́цца на каго	to scold, reprove smb.
са́мі Францу́зы	the French themselves	сваясаблі́вы, -ая, -ае	original, distinctive; peculiar
Калі са́мі пры́ехалі?	When did you arrive?	сваяча́сны, -ая, -ае	well-timed
само́ (n.) (pron.)	itself, by itself	се́лішча, -а (n.)	settlement
яно́ само́	itself	сельскагаспада́рскі, -ая, -ае	agricultural
са́мы, -ая, -ае (pron.)	the very	се́льскі, -ая, -ае	rural; village (adj.); country (adj.)
у с-ай сярэ́дзіне	in the very centre		

сэльская гаспадарка	agriculture; rural economy	сканфіскаваць (I) (pf. of канфіскаваць)	to confiscate; seize
сэльскае жыццё	country life	скарачаць (I), -чаю, -еш, -юць	to shorten; cancel
селядзец, -дзя (m.)	herring	скарачаць дроб	to cancel a fraction
селянін, -а (m., pl. сяляне)	peasant	скарачэньне, -я (n.)	shortening; cutting down; reduction
сёмдзесят, -дзесяцёх	seventy	скарачэньне слова	abbreviation
сёмдзесяты, -ая, -ае	seventieth	скарб, -у (m.)	treasure; treasury
с-ая бачына	page seventy	скарбнік, -а (m.)	treasurer
у пачатку с-ых гадоў	in the early seventies	скарот, -у (m.)	shortening; abbreviation
семсот	seven hundred	скарочаны, -ая, -ае	shortened
семсотны or семсоты, -ая, -ае	seven-hundredth	с-ае апавяданьне	an abridged story
семсотны нумар	number seven hundred	скарчанёлы, -ая, -ае	stiff
семсотныя ўгодкі	seven-hundredth anniversary	с-ы ад холаду	stiff with cold
сенажаць, -і (f.)	meadow	Скарына, Францішак (approx. 1485-1540)	Skaryna, Francishak Byelorussian scholar, humanist and first printer
сэні, сяней (pl. only)	entrance hall, vestibule	скарынка, -і (f.)	crust
сэрнік, -а (m.)	match	скарыстоўваць (I), -ры-стоўваю, -еш, -юць	to use
сэялка, -і (f.)	seeding machine	скарыцца (II) (pf. of карыцца), fut. скарўся, скорышся, -ацца	to submit
сёмы, -ая, -ае	seventh	скасіць (II) (pf. of касіць), fut. скашў, скасіш, -яць	to mow
сёмага ліпеня, жніўня і г. д.	the seventh of July, August, etc.	скаціна, -ы (f.)	cattle
сёмы разьдзел	chapter seven	скварка, -і (f.)	fried bacon, crackling
ямў пайшоў сёмы год	he is in his seventh year	складаны, -ая, -ае	compound; complicated; folding
ужо сёмая гадзіна	it is seven o'clock	складанае слова (gram.)	compound word
а сёмай гадзіне	at seven o'clock	складаны лічэбнік	compound numeral
адна сёмая	one-seventh	складанае пытаньне	complicated question
сёньнешні, -яя, -яе	today's	складанае крэсла	folding chair
сёньнешняя газета	today's newspaper	складана-злучаны сказ (gram.)	compound sentence
сібэрны, -ая, -ае	cruel, brutal; wicked, malicious	складана-залёжны сказ	complex sentence
сівэнь (I), сівэю, -еш, -юць	to grow grey	складаньне, -я (n.)	folding; addition (math.)
сівы, -ая, -ае or сівы	grey	складаць (I), -даю, -еш, -юць	to put/lay (together), pile; fold; pack (up); (math.) add, sum up
сівыя валасы	grey hair	дзёці ўмеюць скла-	children know how to
сіламоц or сілком (adv.)	by force		
сіненыкі, -ая, -ае (dim. of сіні)	blue		
сінецца (I), сінеецца, -юцца	to show blue		
сінець (I), сінею, -еш, -юць	to grow/turn/become blue		
сінявокі, -ая, -ае	blue-eyed		
сітнік, -ў (m.)	rush		
скакаць (I), скачў, -аш-уць	to jump, leap, spring; dance		
скакаць пад чыю-н. дўдку	to dance to smb's tune/piping		

даць і адымаць	add and subtract	скончыцца (II) (pf. of канчацца, I), fut. -чу-ся, -ышся, -ацца	to end, come to an end; be over
складаць рэчы перад ад'ездам	to pack up	лёта скончылася	summer is over
складаць газету	to fold a newspaper	скончыць (II) (pf. of канчаць, I), fut. скончу, -ыш, -аць	to finish
складацца (I), -даюся, -ешся, -юцца	to pack (up); contribute; make collection	скончыць работу	to finish work (for the day)
складацца ў дарогу	to pack for a journey	скончыць універсітэт	to graduate from university
складацца з + gen.	to consist/be made up (of); include	скрозь (adv.)	everywhere; throughout
сказ складаецца з двух словаў	the sentence consists/is made up of two words	скронь, -і (f.)	temple
у класе складаецца з хлопцоў і дзяўчатаў	the class includes boys and girls	скрутак, -тка (m.)	ring; roll
складзены, -ая, -ае	formed, built	скруткі кілбасы	rings of sausage
складна (adv.)	well, harmoniously	скруткі папэры	rolls of paper
скланіцца (II) (pf. of скланяцца, I), fut. скланюся, склонішся, -яцца	to bow (to, before); bend forward	скрушліва (adv.)	with sorrow, with grief
скланяцца (I), -няецца, -юцца	to be declined	скрынка, -і (f.)	box
скланяцца (I), скланяюся, -ешся, -юцца	to bow, bend	скрыня, -і (f.)	trunk
скланяць (I), -няю, -еш, -юць	to decline; bow	скрэбці (I), скрабу́, -эш, -уць	to scratch
скласьці (I) (pf. of складаць), fut. складу́, -эш, -уць	to fold (up); pile; pack; compose, make up	скуль (adv.)	where from
скласьці песьню	to compose a song	скупнік, -а (m.)	buyer, trader
скласьціся (I) (pf. of складацца), fut. складзецца, -уцца	to contribute (collectively); pack (up); form, turn out, take shape	скупнікі скураў	fur buyers/traders
у яго склаўся (or злажыўся) пагляд	he formed an opinion	скура, -ы (f.)	skin; leather
скласьціся добра (блага)	to turn out well (badly); be fortunate (unfortunate)	скура шорхне	it makes one's flesh creep
склікаць (I), склікаю, -еш, -юць	to call (together)	скураны, -а́я, -ое	skin (adj.); leathery
склікаць (I) (pf. of склікаць), fut. склічу, -аш, -уць	to call (together)	слаба (adv.)	faintly, feebly, weak(ly); poorly, bad(ly)
скок, -у (m.)	leap, jump	ён чуюцца слаба	he feels weak
скокнуць (I) (pf. of скакаць), fut. скокну, -еш, -уць	to take a leap/jump	ён чытае слаба	he reads poorly
		слабець (I), слабею, -еш, -юць	to weaken, grow weak; decline
		слава, -ы (f.)	glory
		слава пераможца	victor's glory
		Славак, -а (m.)	Slovak
		Славаччына, -ы (f.)	Slovakia
		славацкі, -ая, -ае	Slovak (adj.)
		славен, слаўна, слаўна (short of слаўны)	glorious, famous
		Славенія, -і (f.)	Slovenia
		славэнскі, -ая, -ае	Slovenian
		славіцца (II), слаўлюся, -вішся, -яцца (+ instr.)	to be famous (for), have a reputation (for)

славіць (II), слаўлю, -віш, -яць	to glorify, celebrate	“Смык Беларýскі”	“Byelorussian Bow” — the title of a book of poetry by Fr. Bahushe- vich
славута (adv.)	famously, illustriously	снава́ца (I), сную́ся, -ёшся, -ю́ца	to unfold, develop; swarm
славуты, -ая, -ае	famous; celebrated, illustrious	снава́ць (I), сную́, -ёш, -ю́ць	to go to and fro
Славянін, -а, (m., pl. Славя́не)	Slav	снава́ць ніткі	to warp
славя́нскі, -ая, -ае	Slavic, Slavonic	снасьць, -і (f.)	tackle
сланёвая косьць	ivory	собскасьць, -і (f.)	property
слані́ха, -і (f.)	elephant cow	собскі, -ая, -ае	(one's) own; proper
сланя́нэ, -яці	elephant calf	собскі назоўнік	proper noun
слаўны, -ая, -ае	glorious, famous	собскае імя	proper name
слова, -а (n.)	word	собсьнік, -а (m.)	owner, proprietor
даю́ слова/маё с.	upon my word	совы — pl. of савá	owls
словазлучэ́ньне, -я (n.)	combination of words	соладка (adv.)	sweetly
дзеяпрыме́тнае с.	participle with descrip- tive words	сом, -а (m.)	sheatfish
слоі́к, -а (m.)	(glass) jar	сон, сну (m.)	sleep; dream
слой, слоя (m.) =	вялі́кі слоі́к	моцны сон	sound sleep
слонь, сланя́ (m.)	elephant	сонны, -ая, -ае	sleepy
служба, -ы (f.)	service; work, job	сопкі, -ая, -ае	friable, starchy
быць на службе ў	to be in smb's service	сорак, сараку́	forty
каго-н.		сотны or соты, -ая, -ае	hundredth
шукаць службы	to look for work/a job	сотня, -і (f., noun of сто)	one hundred
службы (pl.)	outbuildings	сотня гадоў	a hundred years, century
слуха́ца (I), слуха́юся,	to obey, listen	соты, -ая, -ае	hundredth
-ешся, -ю́ца		сохнуць (I), сохну, -еш, -уць	to dry, get dry; (fig.) waste away, pine
слых, -у (m.)	hearing (sense)	расьці́на сохне	the plant is withering
сма́га, -і (f.)	thirst	спаборні́цтва, -а (n.)	competition, contest
сма́жані́на, -ы (f.)	roast	с. між дру́жынамі	match
сма́жаныя сухія скры́лі- кі бу́льбы	potato chips	спаборні́чаць (I), -чаю, -еш, -ю́ць (зь кім у чым)	to compete (with in), contend (with for)
сма́жыць (II), сма́жу, -ыш, -аць	to fry; roast	спагада́ць (I), спага- да́ю, -еш, -ю́ць	to sympathize
смак, -у (m.)	taste	спаганя́ць (I), -ганя́ю, -еш, -ю́ць (што ад каго)	to exact (+acc. from, of)
смакта́ць (I), смакчу́, смокчаш, -уць	to suck	с. доўг ад каго	to exact a debt of smb.
смалі́сты, -ая, -ае	resinous, resinaceous	спагна́ньне, -я (n.)	penalty, punishment
смалі́ста-чорны	pitch-black	спагна́ць (II) (pf. of спа- ганя́ць, I), fut. спага- ню́, -гоні́ш, -яць	to recover (+acc. from)
Смаля́нін, -а (m., pl. Смаля́не)	inhabitant of Smalensk (Smolensk)	спагна́ць доўг	to recover a debt
смуга́, -і (f.)	haze	спад, -у (m.)	slope, pitch; slump; abatement
смурод, -у (m.)	unpleasant odour, stink, nasty smell		
смута́к, -тку (m.)	sadness, grief		
смык, -а́ (m.)	bow (used with a string instrument)		

спад да́ху спад гары́	pitch/slope of a roof the steep slope of the mountain	спалучы́ць (II) (pf. of спалуча́ць, I), fut. спалучу́, -ыш, -аць	to combine; blend; link
спад вады́ (гарачыні)	abatement of the water (heat)	спалучэ́нне, -я (n.)	combination
спад (prep.) спад мосту́ (сьне́гу)	from (under) from under the bridge (the snow)	спальны пакой	bedroom
ён родам спад Віцебска	he comes from the Vitebsk region	спамі́ж (prep.) + gen.	among
спага́да, -ы (f.)	sympathy	спаражні́ць (II) (pf. of спаражня́ць, I), fut. спаражню́, -рожніш, -яць	to empty, vacate,
папаба́цца (I) (pf. of папаба́цца), fut. -ба́юся, -ешся, -юцца	to please	спатка́нне, -я (n.)	meeting, appointment
яму́ можа с. яму́ не с-аўся	he may like it I did not like him	спатка́цца (I) (pf. of спатыка́цца), fut. -ка́юся, -ешся, -юцца (з + instr.)	to meet (with)
спадзя́ніцтва, -а (n.)	competition	спатыка́цца (I), -ка́юся, -ешся, -юцца (з + instr.)	to meet (with), come across
спадчы́на, -ы (f.)	heritage	спатыка́цца на + acc. (pf. спатыкну́цца, I)	to stumble
спажыва́, -ы (f.)	nourishment, food; gain, profit	ісьці спатыка́ючыся	to stumble/stagger along
спазьня́цца (I), -ня́юся, -ешся, -юцца	to be late; be overdue	спаце́ць (I) (pf. of паце́ць), fut. спаце́ю, -еш, -юць	to sweat, perspire
спазьні́цца (II) (pf. of спазьня́цца, I and па-зньні́цца, II), fut. спазь-ню́ся, спозьні́шся, -яцца	to be late, be overdue	спачува́льны, -ая, -ае спачува́нне, -я (n.)	compassionate sympathy, condolence; compassion
спакой, -ю (m.)	peace, calm, calmness; tranquility; rest; self-mastery, coolness, composure	выка́зваць о́г выража́ць сваё с. ста́віцца да каго-н. із с-нем	to express sympathy (for)
пакіну́ць каго у с-коі	to leave smb. alone/in peace	сплаў, спла́ву (m.)	to have/take compassion (on, for)
спакойна (adv.)	quietly, calmly; composed; at ease	сплаўля́ць (I), сплаўля́ю, -еш, -юць	float (of timber); alloy; fusion
спакойны, -ая, -ае	quiet, calm, tranquil; peaceful, composed	споса́б, -у (m.)	to float, raft; alloy, melt
спакон ве́ку/вякоў	from time immemorial	такім споса́бам	way, mode, method; manner
спаку́са, -ы (f.)	temptation	споса́б выражэ́ння	in this way
спаку́сьлівы, -ая, -ае	tempting	спрабава́ць (I), спра-бу́ю, -еш, -юць	manner of expressing oneself
спаласава́ны, -ая, -ае	beaten unmercifully	спра́ва, -ы (f.)	to try
спалі́ць (II) (pf. of спаль-ва́ць, I and палі́ць, II), fut. спалю́, -іш, -яць	to burn down/up	у гэтай спра́ве мець спра́ву з не твая́ спра́ва	matter, affair; business, cause
Францу́зы спалі́лі форт	the French burned down the fort		in this matter
спалуча́ны, -ая, -ае	combined		to deal with (this is) none of your business

быць у справах	to be on business	ссунуцца (I) (pf. of ссоў-	to slip/come down
працаваць для с-вы	to work for a cause	вацца, I), fut. ссуну-	
справа (adv.)	on the right	ся, -ешся, -уцца	
справядліва (adv.)	evenly, fairly	ссунуць (I) (pf. of ссоў-	to push/bring together
справядліва (pred.)	it is fair, just	ваць), fut. ссуну, -еш,	
гэта не справядліва	it is not fair	-уць	
спрадвечны, -ая, -ае	immemorial, primordial	ставацца (I), стаюся,	to happen; grow
спраўна (adv.)	quickly, efficiently, with	-эшся, -юцца	
	promptness	ставаць (I), стаю, -эш,	to stand, take one's
спраўны, -ая, -ае	in good shape; quick,	-юць	stand; get, grow
	prompt, efficient	ставаць на калёны	to kneel
с-ны гадзіньнік	punctual watch	ставаць на крэсла	to get upon a chair
спраўная гаспадыня	efficient housewife	вады ў рацэ ставала	the river grew larger and
спружына, -ы (f.)	spring	ўсё больш	larger
спрыт, -у (m.)	adroitness, smartness,	ставаць (I) + gen.	to be/have enough, to
	cleverness		suffice
спрытнасьць, -і (f.)	skill	ім стае працы	they have enough work
спрытны, -ая, -ае	clever, dodgy, smart	не ставала яго	he was missed
спрычыніца (II) (pf. of	to contribute (to)	ямў стае турботаў	he has enough trouble
спрычыняцца, I), fut.		ставіцца (II), стаўлюся,	to treat
-нюся, -ішся, -яцца		-вішся, -яцца	
спушчацца (I), -чаюся,	to go/come down,	ставіць (II), стаўлю,	to put, place, set
-ешся, -юцца	descend	-ставіш, -яць	
спушчаць (I), спушчаю,	to lower, draw down	ставіць талёркі на	to put/place plates on
-еш, -юць		стол	the table
спушчаць цану	to reduce the price	ставіць дату (падпіс)	to put the date (one's
спушчаць дрэва	to fell a tree		signature)
спыняцца (I), -няюся,	to stop, come to a stop;	ставіць умовы	to make/lay down con-
-ешся, -юцца	pause, discontinue		ditions/terms
с. ў заезным двары	to stop at the motel	стагадовы, -ая, -ае	hundred-year-old;
спыняць (I), -няю, -еш,	to stop		centennial, centenary
-юць		стадыён, -у (m.)	stadium
спыніць (II) (pf. of спы-	bring to a stop; dis-	стажок, -жкі (m.)	small haystack
няць, I), fut. спыню,	continue	стайня, -і (f.)	stable
-іш, -яць		сталёвы, -ая, -ае	steel (adj.)
спыніць газету	to discontinue publica-	сталёвыя рэйкі	steel (railway) tracks
	tion of the paper	сталічны, -ая, -ае	capital, metropolitan
спэктáкль, -ю (m.)	performance, show	сталоўка, -і (f.)	cafeteria, canteen
спэцыяльна (adv.)	specially, especially;	стáлы, -ая, -ае	steady; constant;
	particularly		unalterable; perma-
спэцыяльны, -ая, -ае	special, particular	стáлыя цэны	nent; grown up
сродкі, -аў (pl. of сро-	means	стáлае надвор'е	fixed prices
дак)		стаміцца (II) (pf. of	settled weather
ссоўвацца (I), -ваюся,	to come/slip/glide down	стамляцца, I), fut.	to be tired
-ешся, -юцца		стамлюся, стомішся,	
ссоўваць (I), ссоўваю,	to move; push together	-яцца	
-еш, -юць			

стамляцца (I), -ляюся, -ешся, -юцца стан, -у (m.)	to get tired figure, bodywaist; state, condition; voice (gram.)	стаўка, -і (f.) стаўленьне, -я (n.) уважнае стаўленьне да + gen. нядбайнае стаўленьне	stake attitude; treatment careful consideration (for) careless attitude
у яго кароткі стан тонкі стан цвёрды (вэдкі) стан у добрым стане дзейны стан залёжны стан зваротна-сярэдні стан	he has a short body slender waist/figure solid (liquid) state in good condition active voice passive voice reflexive-medium voice	стаўляць (I), стаўляю, -еш, -юць стаўляць дамы стацца (I) (pf. of ста- вацца), fut. станецца, -уцца ён стаўся настаўнікам	to put, place to build houses to become, happen he became a teacher
становішча, -а (n.) матэрыяльнае с. станцыя, -і (f.) старавечны, -ая, -ае старавеччына, -ы (f.) старагрэцкі, -ая, -ае с-ая сьвятыня Старадуб, -а (m.) старанны or старэнны, -ая, -ае стараньне, -я (n.)	position financial position railway station ancient ancient time Grecian Grecian temple Staradub (B. city) diligent attempt, effort, endeavour	стаць (I) (pf. of ста- ваць), fut. стану, -еш, -уць гадзіннік стаў усім стала сумна яго не стала стаць + inf. валасы сталі пады- мацца стаяць (II), стаю, -іш, -яць гадзіннік стаіць цягнік стаіць пяць мінутаў стой! мясцовасьць, дзе стаяў форт	stand; become, grow the watch has stopped everyone became sad he is no longer (here); he has passed away to begin hair began to rise to stand; stop; be
ста́раста, -ы (m. & f.) ста́раста групы ста́раста клясы старасьвэцкі, -ая, -ае старасьвэччына, -ы (f.)	headman monitor class president antique; old world (adj.); old-fashioned olden times; old world; antiquities	стварыць (II) (pf. of ствараць, I), fut. ства- ру, створыш, -аць стварэньне, -я (n.)	to create, make formation, creation; creature haystack fold
ста́рацца (I) -раюся, -ешся, -юцца ста́рая, -о́е (f.) старт, -у (m.) ста́ры, -о́га (m.) старэнькі, -ая, -ае dim. of ста́ры, -а́я, -о́е ста́рэцца (I) or ста́рэць (I), ста́рэю(ся), -еш- (ся), -ц-ь(-ца) ста́ту́т, -у (m.) с. арганізацыі ста́тысячны, -ая, -ае с-ыя аблічэньні	to try, endeavour; strive old woman (sport) start old man old to age, grow old, advance in age regulations; statutes constitution hundred-thousandth (ord. num.); of a hundred thousand statistics of a hundred thousand	стог, -у (m.) столка, -і (f.) скласьці ў дзьве с-кі стома, -ы (f.) стомлены, -ая, -ае стра́ва, -ы (f.) гарачая стра́ва другая стра́ва розныя стра́вы страйк, -у (m.) страла́, -ы́ (f.) паймчаў стралою	tiredness, fatigue tired; weary, fatigued food, meal; course, dish (of a meal) hot food/meal second course various dishes strike arrow he flew like an arrow

страляца (I)	to shoot oneself; fight a duel	стрымваца (I), -ваюся, -ешся, -юцца	to control oneself; keep/refrain from
страляць (I), страляю, -еш, -юць	to shoot, fire	стрымваць (I), -ваю, -еш, -юць	to hold in, keep (back), restrain; moderate, keep down, control
стра́та, -ы (f.)	loss	с. сваё слова	to keep one's word
страўня, -і (f.)	restaurant, cafeteria	стрымваць свой апэтыт	to keep down one's appetite
стра́ціца (II) (pf. of тра́ціца), fut. стра́чу-ся, -ішся, -яцца	to be lost; to get lost	стрымваць сябе	to control oneself
кні́га с-цілася	the book was lost	стрэл, -у (m.)	shot
стра́ціць (II) (pf. of тра́ціць), fut. стра́чу, -ціш, -яць	to lose, waste	стрэла́чнік, -а (m.)	switchman (on railway)
стра́ціць прытом-насьць	to lose consciousness	стрэлі́ць (II) (pf. of страляць, I), fut. стрэлю, -іш, -яць	to fire once
вы нічо́га ня стра́цілі	you have missed nothing	стрэ́лка, -і (f.)	hand; dragonfly; (small) arrow
стра́чаны, -ая, -ае	lost, wasted	с. гадзі́ньніка	hand of a clock
страшэ́нны, -ая, -ае	terrible, horrible; awful, ghastly	стрэ́нуць (I) (pf. of страча́ць), fut. стрэну, -еш, -уць	to meet
стро́дкі, -ая, -ае	severe	сту́дзенскі, -ая, -ае	January (adj.)
стро́йна (adv.)	harmoniously; in an orderly manner	сту́кну́ца (I) (pf. of сту́ка́цца), fut. сту́к-ну́ся, -ешся, -у́цца	to knock; bump against
стро́ма, -ы (f.)	stream; steep slope; precipice	сту́кну́ца галавой аб што	to bump one's head against something
стро́мка (adv.)	steeply	сту́кну́ць (I) (pf. of сту́ка́ць), fut. сту́кну, -еш, -уць	to strike, hit
струме́нчык, -а (m.)	small stream	сту́кну́ць па сталё	to bang the table
струме́нь, -я (m.)	stream	ступа́, -ы (f.)	foot (12 inches)
стрыма́на (adv.)	with restraint, coolly	ступа́ць (I), -па́ю, -еш, -юць	to step
стрыма́ны, -ая, -ае	cool, composed; restrained, reserved	ступе́нь, -і (f.)	degree
стрыма́ца (I) (pf. of стры́мваца), fut. -ма́юся, -ешся, -юцца	to keep from, refrain; control oneself	навуко́вая с.	academic degree
стрыма́ца ад курэ́нь-ня	to refrain from smoking	с-ні́ параўна́ння: звыча́йная	degrees of comparison
ён ледзь стрыма́ўся	he could hardly contain himself	вышэй́шая с.	the positive degree
стрыма́ць (I) (pf. of стры́мваць), fut. стры-ма́ю, -еш, -юць	to keep from; hold back; keep down, restrain	найвы́шэй́шая с.	the comparative d.
стрыма́ць каго-н. ад ры́зыкі	to keep smb. from taking a risk	ступе́нь (math.)	the superlative d.
стрыма́ць гне́ў	to keep down/restrain one's anger	уводзі́ць у трэ́йцюю ступе́нь	power
стрыма́ць коня́й	to hold back horses	ступі́ць (II) (pf. of сту-па́ць, I), fut. ступлю́, -пі́ш, -яць	to raise to the third power
ён ня мог стрыма́ць сьлё́заў	he couldn't keep from crying	ступі́ць на бе́раг	to make/take a step, set foot
		ступі́ць (II) (pf. of ту-пі́ць)	to set foot on the shore
			to blunt, make blunt

ступіць нож	to blunt the knife	супа́дак, -дку (m.)	coincidence
ступня́, -і (f.)	foot (lower part)	супада́ць (I), супада́е,	to coincide (with);
пляска́тая ступня́	flat foot	-юць	agree
ступо́ю (adv.)	at a slow pace	канча́ткі супада́юць	the endings agree/are
еха́ць ступо́ю	to go slowly/at a slow		the same
	pace		
стыль, -ю (m.)	style	супако́іцца (II) (pf. of	to calm down, become
стыпэ́ндзя, -і (f.)	grant, scholarship	супако́йвацца, I), fut.	quiet
сты́рно, -а́ (n.)	steering wheel	-ко́юся, -і́шся, -я́цца	
сты́рно ў а́ўце	steering wheel	дзе́ці супако́іліся	the children became
сты́рно ў ча́ўне	rudder		quiet
сты́рно самака́та	handle bars	гома́н супако́іўся	the noise ceased
суве́рны, -ая, -ае	loyal	бу́ра супако́ілася	the storm subsided,
су́вязь, -і (f.)	tie, bond, connection;		abated
	relation	супако́й, -ю (m.)	peace, calm; tranquility
мне́ць су́вязі	to have connections	супако́йвацца (I), -ко́й-	to calm, quiet, settle
пріязны́я су́вязі	friendly relations	ва́юся, -ешся, -ю́цца	down
тра́ціць су́вязь	to lose touch	супако́йва́льны лек	sedative
тэлефо́нная су́вязь	telephone communica-	супо́льны, -ая, -ае	common, joint,
	tion		combined
суд, -у or -а́ (m.)	law court; trial	супраці́віцца (II), супра-	to resist
адда́ць пад суд	to sue	ці́ўлюся, -ці́вішся,	
судзі́на, -ы (f.)	dish; vessel	-я́цца	
крывяно́сная судзі́на	blood vessel	супраці́ў, -у (m.)	resistance
судзі́ць (II); суджу́,	to judge, try (in court)	супраці́ўнік, -а (m.)	enemy
-дзі́ш, -я́ць		су́праць or супро́ць	against
судзі́ць су́дам	to try	(prep.)	
судзьдэ́, -я́ (n.) coll.	dishes	супра́цьле́жны, -ая, -ае	opposite; contrary,
кухонна́е судзьдэ́	kitchen utensils		opposed
сук, -а́ (m.)	bough, branch	супра́цьле́жны бе́раг	opposite bank
сум, -у (m.)	sadness; grief, sorrow	с-ы пагля́д	contrary/opposed
суме́т сьне́гу	snowdrift		opinion
сумле́нна (adv.)	honestly	супра́цьстаўле́ньне, -я	opposition; contrasting,
гэта́ ня сумле́нна	that is not honest	(n.)	contraposition
сумле́ннасьць, -і (f.)	honesty, integrity	супро́ць (prep.)	against
сумле́нны, -ая, -ае	honest, fair	супя́рэчны, -ая, -ае	contradicting
сумле́нныя лю́дзі	people of integrity	супя́рэчыць (II), -пя́рэ-	to contradict
сумле́ў, -э́ву or	doubt	чу́, -ыш, -аць (+ dat.)	
сумлява́ньне (n.)		сусе́дзі, -яў (coll. of су-	neighbours
сумбы́ся or сумбы́сна	on purpose	се́д)	
(adv.)		сусе́дзкі, -ая, -ае	neighbour's, neighbourly
су́нуцца (I), су́нуся,	to drag oneself along;	с-і́я дачыне́ньні	neighbourly relations
-ешся, -у́цца	butt in	сусе́дка, -і (f.)	neighbour
су́нуцца за кі́м	to walk slowly behind	сусе́дні, -я́я, -я́е	neighbouring, neighbour
	(someone)		(adj.); adjacent
восе́нь су́нецца (fig.)	fall is slowly approach-	сусе́днія краі	neighbouring countries
	ing	сусе́дні пако́й	next/adjacent room
су́нуцца з ра́дамі	to butt in	су́страка́цца (I), -ка́юся,	to meet/see smb.; be
		-ешся, -ю́цца	met/found

рэдка (ча́ста) с. зь кім-н.	to see little (much) of smb.	сход, -у (m.)	meeting, assembly
гэтыя расьціны тут ня сустракаюцца	these plants are not found here	сходаць (I) (pf. of ходаць), fut. сходаю, -еш, -юць	to conquer, overcome
сустракаць (I), сустракаю, -еш, -юць	to meet (+ acc), receive, greet	сходаць дрымоту	to overcome sleepiness/drowsiness
сустракаць Новы Год	to greet/celebrate the New Year	схон, -у (m.)	slope
сустрэцца (I) (pf. of сустракацца), fut. -стрэнуся, -ешся, -уцца (з + instr.)	to meet with, come across	схру́мстаць (I) (pf. of хру́мстаць), fut. схру́мстаю, -еш, -юць	to chew with a crunch
сустрэцца зь цяжкасьцямі	to encounter difficulties	сшыва́ць (I), сшыва́ю, -еш, -юць	to sew together
сустрэць (I) (pf. of сустракаць), fut. -стрэну, -еш, -уць	to meet, receive, greet	сыгна́л, -у (m.)	signal
суступіць (II) (pf. of суступаць, I), fut. -ступлю́, -піш, -яць	to yield	сыно́к, сынка́ (m., voc. сы́нку!) t. of endearm.	son
сусьве́тны, -ая, -ае	world (adj.)	сы́пацца (I), сы́п(л)е́цца, -(л)ю́цца	to fall, pour (not liquid)
сусьве́тная вайна́	world war	лі́сты сы́п(л)ю́цца	leaves are falling
су́танкі (pl.)	see сутоньне	пясо́к сы́п(л)е́цца	sand is running/pouring out
сутане́ць (I): сутане́е (impers.)	it is getting dark	сы́паць (I), сы́плю, сы́п(л)еш, -(л)ю́ць	to strew, pour (not liquid)
су́тарга, -і (f.)	cramp, convulsion, fit	сы́пкі, -ая, -ае	loose; granular
су́таргава (adv.)	in a convulsive way	с-кі пясо́к	quicksand
сутоньне, -я (n.)	dusk	сы́пкія це́лы	dry substances
сутыка́цца (I), -ка́юся, -ешся, -ю́цца	to meet; come into contact; border (on)	сыр, -а (m., pl. сыры)	cheese
суты́чка, -і (f.)	battle, encounter	сырова́дка, -і (f.)	whey
су́ха (adv.)	dryly; coldly; stiffly	сы́тасьць, -і (f.)	satiety, satiation
сухава́ты, -ая, -ае	dryish	сы́тны, -ая, -ае	nourishing
сухазе́мны, -ая, -ае	land (adj.)	сы́тная е́жа	nourishing food
сухе́дні (pl.)	dry fasting	сы́ты, -ая, -ае	well-nourished/-fed, plump, fat, stout; not hungry
сухе́нькі, -ая, -ае dim. of сухі́	dry	сьве́дама (adv.)	consciously; deliberately
суча́сны, -ая, -ае	contemporary	сьвета́гляд, -у (m.)	world outlook; ideology
суча́сьнік, -а (m.)	contemporary	сьве́тла (adv.)	attitude
сфі́нкс, -а (m.)	sphinx	сьве́тла (predic.)	brightly; (in compound adj-s) light
сфе́ра, -ы (f.)	sphere	сьве́тласі́ні, -ая, -ае	it is light, there is light enough
схадзі́ць (II) (pf. of хадзі́ць), fut. схаджу́, сходзі́ш, -я́ць (да + gen.)	to go, visit	сьве́тлажо́ўты, -ая, -ае	light-blue
сходзі́м да іх	we shall go to see them	сьве́тлазялёны, -ая, -ае	light-yellow
схадзі́ць па + acc.	to go to get/fetch	сьветла́фор, -у (m.)	light-green
схове́шча, -а (n.)	storage	сьве́тчаньне, -я (n.)	light signal; traffic light
		сьве́кара, -кра (m.)	evidence
			father-in-law (husband's father)

сьвіньня, -і (f.)	pig	сьнег сьляпіць or сьлёпіць вочы	the snow is dazzling/blinding
Сьвіслач, рака́ (f.)	Svislatch River	сьляпучы, -ая, -ае	blinding, dazzling
сьвіснуць (I) (pf. of сьвістаць), fut. сьвісну, -еш, -уць	to whistle (once)	сьмелая, -ае (f.)	courageous/daring
сьвітаць (I)	to dawn	сьмелы, -ага (m.)	person
сьвітае (impers.)	dawn is breaking	сьмётнік, -а (m.)	dump, dunghill
сьвітка, -і (f.)	peasant's cloth coat	выкінуць на с.	to dump
сьвярбець (II), сьвярбіць, -яць	to itch	сьмятана, -ы (f.)	cream
сьвята, -а (n.)	holy day, holiday	зьбітая сьмятана	whipped cream
сьвятая, -ое (f.)	saint	сьмяхотны, -ая, -ае	ridiculous, laughable, absurd
сьвяткаваць (I), -кую, -еш, -юць	to celebrate	сьмяціць (II) (насьмяціць pf.), сьмячу, сьмэціш, -яць	to litter
Сьвятога Лаўрэна, рака́	St. Lawrence River	сьмяцьцё, -я́ (n.) coll.	garbage, rubbish; fig. trivia
сьвятыня, -і (f.)	temple, sanctuary; church	скрынка на с-цё (на вуліцы)	garbage can
ськіраваны, -ая, -ае	directed, aimed	сьнёжка, -і (f.)	litter box
ськіравацца (I) (pf. of ськіроўвацца), fut. ськіруюся, -ешся, -юцца	to make one's way to (towards, into); to direct one's steps	сьніцца: яму/ёй снілася (impers.)	snowball
ськіраваць (I) (pf. of ськіроўваць), fut. ськірую, -еш, -юць	to direct; turn; send, refer; assign	мне с-іўся родны дом	he dreamed
ськіроўваць (I), -ваю, -еш, -юць	to direct; turn; send, refer	сьнядана́к, -ку (m.) = сьнеда́ньне	I dreamed about my home
сьлед, -у (m. pl. сьляды) ісці па сьлядох	footprint, track, trace	сьняжок, -жкú (m.)	breakfast
сьлёдчы, -ага (m.)	to trace, to follow	dim. of сьнег	snow
судовы сьлёдчы	investigator, interrogator	сьняжы́нка, -і (f.)	snowflake
сьлёпнуць (I), сьлёпну, -еш, -уць	judicial investigator	сьпэраду (adv.)	before, in front, at/from the front
сьліва, -ы (f.)	to become blind	сьпéў, -ву (m.)	singing; song
сьліна, -ы (f.)	plum	сьпéвы, -аў (pl.)	singing lesson in school
сьлініць (II), сьліню, -іш, -яць (pf. пасьлініць)	saliva	сьпіс, -у (m.)	list
сьлі́нка, -і (f., dim. of сьліна)	to moisten with spittle	с. памы́лак дру́ку	errata
глытаць сьлі́нку, гледзячы на што-н.	saliva	сьпі́сак, -ску (m.)	copy
сьлядзіць (II), сьляджú, -дзіш, -яць (pf. насьлядзіць)	to have an appetite for smth.	сьпі́скі лёта́пісаў	copies of annals/chronicles
сьляпіць (II), сьляплю, сьлёпіш, -яць	to leave footmarks/tracks	сьпява́к, -а́ (m.)	singer
	to blind, dazzle	сьпява́чка, -і́ (f.)	singer
		сьпява́ючы, -ая, -ае	singing
		сьпякота, -ы (f.)	heat
		сьпя́чы, -ая, -ае	asleep
		сьхі́л, -у (m.)	slope; decline
		сьхі́л гары на сьхі́ле дзе́н	slope of the mountain
		сьхі́ліца (II) (pf. of сьхіляцца, I), fut. сьхілю́ся, -і́шся, -я́цца	in one's declining years
			to bow, stoop, bend; incline

сьцень, -ю (m.)	shadow	сэнсáцыя, -і (f.)	sensation
сьцерагчыся (I), сьце- рагúся, -жэшся, -гúц- ца	to be careful, avoid	сэрбалужыцкі, -ая, -ае	Lusatian or Wendish
Сьцеражыся!	Watch out! Be careful!	Сэрбія, -і (f.)	Serbia
сьцёгны pl.	see сьцягно	сэрбскі, -ая, -ае	Serbian
сьцёк, -у (m.)	drain; sink	сэрца, -а (n.)	heart
сьціплы, -ая, -ае	modest	сэрца замлела	heart sank
сьцірка, -і (f.)	dishcloth, dishtowel; eraser	сюды (adv.)	over here, this way
сьціска́цца (I) (pf. сьці́снуцца)	to shrink, press together, clench	ні туды ні сюды	neither one way nor the other
сьціска́ць (I), -каю, -еш, -юць	to squeeze; clench	сюжэт, -у (m.)	subject, plot
сьціска́ць зúбы, кулакí	to clench one's teeth, fists	сябё	oneself
с. каго ў абды́мках	to hug someone	сябрава́ць (I), сябру́ю, -еш, -юць (з + instr.)	to be friends (with)
сьці́снуць (I) (pf. of сьціска́ць) fut. сьці́с- ну, -еш, -уць	to grip + see сьціска́ць	сяброўскі, -ая, -ае	friendly
сьці́шны or вúсьці́шны, -ая, -ае	terrifying; uncanny, sinister	с-ая паслúга	friendly service
сьці́шыцца (II) (pf. of сьці́шацца, I), fut. сьці́шуся, -ышся, -ацца	to calm/quiet/settle down; grow quiet	сяброўства, -а (n.)	friendship
сьцюдзенава́ты, -ая, -ае	cool	сяга́ць (I), сяга́ю, -еш, -юць (за + instr.)	to step, walk, stride
сьцюдзёна or сцю́дзена (adv.)	coldly	сяга́ць (па + acc.)	to reach
мне сьцюдзёна	I am cold	сядзі́ба, -ы (f.)	dwelling place, seat, abode
прыня́ць каго-н. с.	to receive smb. coldly	сяды́-тады́ (adv.)	sometimes
сьцюдзёны, -ая, -ае	cold	сяк (adv.): сяк-так	somehow
сьцю́жа, -ы (f.)	cold, hard frost	і так і сяк	this way, that way, and every way
сьцьвярджа́льны, -ая, -ае	affirmative	то так то сяк	now like this, now like that
сьцяблі́на, -ы (f.)	stem; stalk	сялі́цца (II), сялю́ся, сёлі́шся, -яцца	to settle, take up one's residence
сьцяблі́нка, -і (f.)	stem; stalk	сяло, -а́ (n.)	village
(dim. of сьцяблі́на)		сяля́не, -аў (pl. of селя- нін)	peasants
сьцягно, -а́ (n.)	tendon; thigh, leg, round	сяля́нства, -а (n.)	peasantry
(pl. сьцёгны)		сям (adv.): сям-там	here and there
сьцягно мýскула	tendon	і там і сям	here, there and every- where
сьцягно нагі́	thigh	ні там ні сям	neither here nor there
сь. мясное ту́шы	leg, round	сяма́ (adv.)	seven times
сэа́нс, -у (m.)	seance, performance, sitting	сяма́ сем	seven times seven, seven sevens
сэзо́н, -у (m.)	season	сяме́ра (coll.)	seven
сэку́нда, -ы (f.)	second	нас сямёра	there are seven of us
сэ́нс, -у (m.)	sense, meaning	з усіх се́мярох дзяце́й	from all seven children
		сямна́цаты, -ая, -ае	seventeenth
		сяньня́ or сёньня́ (adv.)	today
		сяньня́шні, -яя, -яе	today's
		на сянё́няшні дзень	today, at present
		сярдзі́та. (adv.)	with anger (angrily)

сярдзіты, -ая, -ае (на + ас.)	angry/cross with smb. (at, about smth.)	ці гэта так?	Is that so?
быць с-тым на каго	to be angry/cross with smb.	зрабёце так	do it like this
быць с-ым на што	to be angry about/at smth.	тут нэшта ня так	there is something wrong here
сярод (prep. + gen.)	in the middle of; among, amongst, amidst	няхай так застанецца так (particle)	let it remain as it is
сярод ночы	in the middle of the night	так, гэта ён	yes
сярод вуліцы	in the middle of the street	такі самы (вялікі) як	yes, it is him
сярод кнігаў	among the books	таксама (conjunc.)	also, as well, too
сярод сяброў	among friends	былі там вучні а т.	as (big) as
сярод ворагаў	amidst enemies	настаўнікі	also, as well
сярэдзіна, -ы (f.)	middle	ён т. пойдзе	there were students and teachers as well
сярэдня сярэдзіна	the golden mean	таксама не	he is also going
сярэдні, -яя, -яе	middle, medium, central; average	ён т. ня ведае	not . . . either, neither
сярэдні павёрх	middle story	у мяне т. няма	he does not know either
сярэдні рост	medium height	таксі (indecl.) (n.)	neither have I
с-ні прыбытак	average income	такт, -у (m.)	taxi, cab
зваротна-сярэдні стан (gram.)	reflexive-medium voice	талеранцыйны, -ая, -ае	time, bar (musical)
сярэдня вякі	the Middle Ages	тэлія, -і (f.)	tolerant
сярэдня школа	secondary school, high school	тамака (adv.)	waist
сярэднявэчча, -а (n.)	the Middle Ages	тамарынд, -у (m.)	there
сярэдняе, -яга (n.)	average	таму (pron.)	tamarind (large tropical tree)
ніжэй (вышэй) за с.	below (above) average	таму (adv.)	to that
у сярэднім	at an average	т. ён прыехаў адразу	that's why; therefore; ago
сястрын, -а, -о	sister's	два гады таму	that's why he came immediately
		а таму	two years ago
		таму што (conjunc.)	and therefore
		танейшы or танчэйшы, -ая, -ае	because
		Танжэр, -у (m.)	thinner
		танна (adv.)	Tangier
		танней (adv. comp.)	cheap, cheaply
		таннейшы, -ая, -ае	cheaper
		гэты дом таннейшы	cheaper
		за другі	this house is cheaper than the other
		танны, -ая, -ае	cheap
		т-ы матар'ял	cheap fabric
		тануць (or тонуць) (I), тану, тонеш, -уць	to sink
		танюткі, -ая, -ае	very thin
		тапіцца (II), таплюся, топішся, -яцца	to drown oneself; melt
		таполя, -і (f.)	poplar
		Тагві (pl.)	name of Arab tribe

тарнава́ць (I), тарну́ю, -еш, -юць (да + gen.) тарнава́ць назоў да + gen.	to refer (to), apply to refer the name to gen.	тра́піць у бяду́ трапяткі, -а́я, -о́е	to get into trouble trembling, palpitating; lively
таронтаўскі or таронцкі, -ая, -ае	Toronto (adj.)	траха́ (adv.)	almost
та́та, -ы (m.)	father, dad	траціна́, -ы́ (f.)	one-third (noun)
та́тка, -і (m.)	daddy	дзьве траціны́/трэйція	two-thirds
таўсты́, -а́я, -о́е	thick; stout; heavy	траці́ца (II), тра́чуся, -ці́ся, -я́ца	to be lost, get lost; lose one's presence of mind
таўсты́ пласт	thick layer	тра́ціць (II), тра́чу, -ці́ш, -я́ць	to lose; waste
таўсты́ дыва́н	heavy/thick carpet	тра́ціць надзе́ю	to lose hope
таўсты́ чалавёк	stout man	тра́ціць час	to waste time
таямні́ца, -ы (f.)	secret	трашчэ́ць (II), траш- чы́ць, -а́ць	to crack; creak, clackle
та́яць (I), та́е, -ю́ць	to melt, thaw	лё́д трашчы́ць	the ice is cracking
твае́, тваі́х (pl.)	your people	падлога трашчы́ць	the floor is creaking
як маю́цца твае́?	How is your family?	дровы трашча́ць	wood is crackling
твары́ць (II), твару́, твора́ш, -а́ць	to create, make	у мяне́ галава́ траш- чы́ць	I have a splitting head- ache
твой (sing. and familiar form)	your, yours	мароз трашчы́ць	there is a hard ringing frost
гэта твоя́ алаві́к	this is your pencil	тро́е (coll.)	three
гэта мой алаві́к, а	this is my pencil, and	нас трое́	there are three of us
гэта твоя́	that is yours	для ўсі́х траі́х (трай- га́, траё́х)	for all three
твор, -у (m.)	work, production; composition	тройчы́ (adv.)	three times
тка́ніна, -ы (f.)	fabric, material	тройчы́ чаты́ры	three times four, three fours
то . . . то (conj.)	now . . . now	трохпаве́рхавы, -ая, -ае	see трыпаве́рхавы
то лясо́к то лу́г	now the forest, now the meadow	трохсот(н)ы́ or	three-hundredth
то-ж бо́	That's what it is.	трысот(н)ы́, -ая, -ае	number three hundred
той са́мы	the same	т-ы нума́р	three-hundredth an- niversary
той са́мы, што́	the same as	трохсотны́я ўго́дкі	pipe; trumpet, horn
тока́р, -а (m.)	turner, lathe operator	труба́, -ы́ (f.)	water pipes
то́н, -у (m.)	tone, tune; sound	вадзяны́я тру́бы	to play the trumpet
то́на, -ы (f.)	ton	гра́ць на трубе́	to honk
тона́к, тонка́, (short of тонкі́)	thin	трубі́ць (II), тру́біць, -я́ць	effort
торга́ца (I), -гаю́ся, -ешся, -ю́цца	to twitch	тру́д, -у (m.)	corpse
трады́цыя, -і́ (f.)	tradition	тру́п, -а (m.)	rabbit
траге́дыя, -і́ (f.)	tragedy	тру́с, -а́ (m.)	at a trot
тра́ктар, -а (m.)	tractor	тру́шкoм (adv.)	to run at a trot
тра́ктарны, -ая, -ае	tractor (adj.)	бе́гчы тру́шкoм	endurable, strong, firm; stable, settled
трале́йбус, -а (m.)	trolley bus	трыва́лы, -ая, -ае	duration; aspect (gram.)
транспарта́цыя, -і́ (f.)	transportation	трыва́ньне, -я́ (n.)	perfective aspect
тра́піць (II) (pf. of трап- ля́ць, I), fut. тра́плю, -тра́піш, -я́ць	to get (to, into)	законча́нае т.	

незакончанае т.	imperfective aspect	трэйці, -ая, -яе	third
тывожна (adv.)	uneasily, troubled (adv.)	трэйцяга красавіка	the third of April, April the third
тывожны, -ая, -ае	troubled, anxious	трэйці радок	line three
тывожнае сэрца	troubled/heavy heart	трэйця гадзіна	it is three o'clock
трыкутнік, -а (m.)	triangle	адна трэйця/траціна	one-third
трыкутны, -ая, -ае	three-cornered; triangular (math.)	трэнавацца (I), трэнуюся, -ешся, -юцца	to train oneself
трыманьне, -я (n.)	behaviour, conduct	трэск, -у (m.)	crash, crack, crackle; (fig.) fuss
трымацца (I), трымаюся, -ешся, -юцца	to hold (on, to), stick to; behave	трэск сучча	snapping of twigs
т. рукамі за + асс.	to hold on to	трэск агню	crackling of a fire
трымацца свайго пагляду	to hold/stick to one's opinion	трэска, -і (f.)	chip, splinter
дзёці добра трымаліся	the children behaved well	трэснуцца (I) (pf.) (colloq.)	to knock (against), bang
гузік трымаетца на нітачцы	the button is hanging by a thread	трэснуцца галавой аб стол	to bang/knock one's head against the table
Трымайся!	Stand firm!	трэснуць (I) (pf. of трэскаць and трашчэць, II), fut. трэсну, -еш, -уць	to burst, crack once
трымацца ўбакі	to stand aside/off	трэсьціся (I), трасуся, -эшся, -уцца	to shake; tremble; shiver; grudge
трымаць (I), трымаю, -еш, -юць	to hold, keep	трэсьціся ад сьмеху	to shake with laughter
трымаць у руцэ	to hold in one's hand	т. ад холаду	to shiver with cold
трымаць у таямніцы	to keep a secret	т. ад страху	to tremble with fear
трынаццаты, -ая, -ае	thirteenth	т. над кожным цэнтам	to grudge every penny
трыпавэрхавы, -ая, -ае	three-storied, three stories high	Туарэгі, -аў (pl.)	Arab tribe
трыста	three hundred	ту́га (adv.)	tightly, tight (adv.); with difficulty, slowly
трысьнёг, -у (m.)	see трысьце	тугі, -а́я, -ое	tight; stiff
трысьценны, -ая, -ае	triangular	туды́ (adv.)	there; over there, that way
трысьценная піраміда	triangular pyramid	ідзеце туды́	go that way
трысьце, -я (n.)	reed, rush	туды́ й наза́д	there and back
цукровае трысьце	sugar cane	білет туды́ й наза́д	return ticket
трысьцевы or	reed (adj.), rush (adj.)	туды́ й сюды́	here and there
трысьняговы, -ая, -ае	cane sugar	ні туды́ ні сюды́	neither one way nor the other
трысьцевы цукар	reeds	туды́-сюды́ (adv.)	back and forth
т-вы за́расьнік	triumph	тужлівы, -ая, -ае	melancholy, sad
трыумф, -у (m.)	triumphal	ту́зін, -а (m.)	dozen
трыумфальны, -ая, -ае	thirtieth	тук, -у (m.)	fat
трыццаты, -ая, -ае	the thirtieth of March, March the thirtieth	туліпан, -а (m.)	tulip
трыццаты разьдзел	chapter thirty	туліцца (II), тулюся, -ішся, -яцца	to nestle; snuggle
адна трыццатая	one-thirtieth	туман, -у (m.)	fog
трыццаць, -цёх	thirty		
трыццаць адзін і г. д.	thirty-one etc.		
трыццаць першы	thirty-first		
яму́ трыццаць гадоў	he is thirty years old		

туман разыходзіцца тупік, -у (m.)	the fog is clearing up blind alley; dead end, siding; deadlock	тутэйшы жыхар ён ня тутэйшы	a resident of this place he is a stranger here
тупіца, -ы (m. & f.) тупіцца (II), тупіцца, -яцца	dullard; dunce to grow blunt	туфаль, туфля (m.) тушаніна, -ы (f.) тымчасам (adv.)	shoe stew meantime, meanwhile; so long
тупіць (II), туплю, -іш, -яць	to blunt	тымчасам, як (conj.) тынк, -у (m.)	while, whereas plaster
тупы, -ая, -ое	blunt; dull; obtuse; meaningless; stupid, slow-witted	тынкаваць (I), тынкую, -еш, -юць	to plaster
тупы нож тупы кут (math.) тупы боль тупы позірк тупы чалавек	blunt knife obtuse corner dull pain meaningless look dull/obtuse/stupid/ slow-witted person	тып, -у (m.) што за тып! тыран, -а (m.) тысяча, -ы (f.) дзьве тысячы пяць тысячай Тысяча Абтокаў тысячны, -ая, -ае	type; character What a character! tyrant one thousand two thousand five thousand Thousand Islands thousandth; of many thousands
Тураў, Турава (m.)	Turau (Turow) (old city in southeastern Byelorussia)	тысячная частка тысячны натоўп	one-thousandth a crowd of many thousands
турбавацца (I), турбую- ся, -ешся, -юцца (пра + асс. ён пра ўсё турбуецца	to worry about; be con- cerned/anxious about; bother he is concerned about everything	тэалёгія, -і (f.) тэлеграма, -ы (f.) тэлефанаваць (I), -фа- -нью, -еш, -юць	theology telegram to (tele)phone
ня турбуюцца	don't bother/trouble; don't worry	телефаністы, -ага (m.) телефаністка, -і (f.) телефон, -у (m.)	telephone operator telephone girl (tele)phone
турбаваць (I), турбую, -еш, -юць мяне гэта турбуе	to worry; trouble, disturb, bother it worries me; it bothers me	гаварыць праз т. or телефонам (зь кім-н.) пазваніць каму-н. (телефонам) паклікаць да т-ну прыняць телефон	to speak/talk on the phone to phone smb., to ring smb. up
ня турбуюце яго	don't disturb/bother him	тэлефонны, -ая, -ае т-ая гутарка	to call to the telephone to answer the telephone telephone (adj.) telephone call/conversa- tion
турбота, -ы (f.)	trouble; anxiety, concern	т-ая станцыя т-ая трубка т-ая будка т-ая кніга	telephone exchange telephone receiver telephone booth telephone directory
у яе стае турботаў нарабіць каму турботаў выбачайце за турботы	her hands are full to give smb. (a lot of) trouble I am sorry to trouble you	тэмп, -у (m.) задаваць тэмп тэрмін, -у (m.) тэрыторыя, -і (f.) тэстамэнт, -у (m.)	pace to set a pace term territory, land; region will, testament
Ніякіх турботаў! дзякую за вашыя турботы турботы пра дзяцей	No trouble at all! thank you for your concern anxiety/concern about one's children		
тутэйшы, -ая, -ае	local; of this place, native		

У/Ў

ублы́тваць (I), ублы́т- ваю, -еш, -юць	to involve	угаворваць, I), fut. угавару́, угаворыш, -аць	into smth.
ува́га, -і (f.)	note; attention	угавор, -у (m.)	persuasion
браць/узяць на ўва́гу	to note	угаворваць (I), угавор- ваю, -еш, -юць	to try to persuade/talk into
Ува́га, калі ласка!	Attention please!	угару́ (adv.)	up, upwards
уважа́ць (I), уважа́ю, -еш, -юць	to pay attention; be at- tentive; consider, sup- pose	угару́ па сходах	upstairs
уважа́ю яго за мудрага чалавёка	I consider him to be a clever man	глядзе́ць уга́ру	to look up(wards)
уважлівы, -ая, -ае	thoughtful, considerate	угары́ (adv.)	up, above
уважліва (adv.)	attentively, closely	угодкі, -аў (pl. only)	anniversary
уважліва слуха́ць	to listen attentively	угру́бкі (adv.)	thick
уважліва сачы́ць	to watch closely	адзі́н цэ́нтымэ́тар у.	one centimetre thick
уважны, -ая, -ае	attentive, considerate	угру́знуць (I) (pf.) fut.	to get stuck
увалі́цца (II) (pf. of увальва́цца, I), fut. увалю́ся, -лі́ся, -я́цца	to fall/tumble in/into; come down, to fall through, collapse	угру́зну, -еш, -уць	the car got stuck in the mud
у. ў ваду́ (яму)	to fall/tumble into the water (hole)	машы́на у-ла ў гразі́	far, into the distance
хлопцы́ ўвалі́ліся ў пакой	the boys burst into the room	уда́ль (adv.)	to hit
столь увалі́лася	the ceiling has come down	уда́рыць (II) (pf. of уда- ра́ць, I), fut. уда́ру, -ыш, -аць	to be improved
мост увалі́ўся	the bridge collapsed	удаскана́львацца (I), -ваюся, -ешся, -ю́цца	success
увальва́цца (I), -ваюся, -ешся, -ю́цца	see увалі́цца	уда́ча, -ы (f.)	the two of them
уварва́цца (I) (pf. of урыва́цца), fut. увар- ву́ся, -е́ся, -у́цца	to burst into; intrude	удвух́ (pron. m.)	the two of them went part; participation
уваход, -у (m.)	entrance	яны́ ўдвух́ пайшлі́	to take part, participate
уваходзі́ць (II), увахо- джу, -дзі́ш, -я́ць	to walk in; be part of	удзе́л, -у (m.)	participant
уве́рсе (adv.)	above, over(head)	браць удзе́л	in the day
уве́рх (adv.)	up, upwards	удзе́льнік, -а (m.)	at home
уве́рх па раце́	up the river	удзе́нь (adv.)	in plenty, in abundance
увосе́нь (adv.)	in the fall, in autumn	удома́ (adv.)	to eat one's fill
увы́сь (adv.)	up, upwards	удосы́ць(це) (adv.)	already; now
увы́шкі (adv.)	high, in height	пад'е́сьці ўдосы́ць	long since
узгорак сто мэ́траў	a hill a hundred metres	ужо́ (adv.)	he is no longer a child
увы́шкі	high	ужо́ даўно́	he is grown up now
увэ́рту́ра, -ы (f.)	overture	ён ужо́ ня дзі́ця	used
увя́знуць (I) (pf.) fut.	see угру́знуць	ён ужо́ дарослы	to use; apply; utilize
увя́зну, -еш, -уць		ужы́ты, -ая, -ае	
угавары́ць (II) (pf. of	to persuade; talk smb.	ужы́ць (I) (pf. of ужы- ва́ць), fut. ужыву́, -е́ш, -у́ць	
		узае́мны, -ая, -ае	mutual; reciprocal
		узае́мная дапамо́га	mutual aid/help
		узае́мная пава́на	mutual respect
		узае́мная кары́сьць	mutual benefit/advantage
		узае́мны даве́р	mutual confidence
		узае́мны дзе́яслоў, займе́ньнік (gram.)	reciprocal verb, pronoun
		узапра́ўды (adv.)	actually

узарва́цца (I) (pf. of узрыва́цца), fut. -ве́цца, -у́цца	to burst, explode; blow up	узраста́ць (I), узраста́ю, -еш, -юць лік жыхароў у-тае	to increase; grow up the number of inhabitants is increasing
узбуджэ́ньне, -я (n.)	excitement; stimulation	узраста́ючы or узраста́льны, -ая, -ае (part. pres.)	increasing
узвы́шша, -а (n.) Мéнскае ўзвы́шша	height, hills Miensk Hills	узрасы́ці (I) (pf. of узраста́ць), fut. узрасы́це, -ту́ць	to increase; grow up
узгоднена́сьць, -і (f.)	consistency	жыха́рства у-ло да міліёну	the population increased to one million
уздоўж (prep.) + gen. уздоўж дзяля́нкі	along along the length of the parcel of land	ён тут узрос	he grew up here
уздоўж (adv.)	lengthwise, lengthways	узровень, узроўню (m.)	level; standard
уздоўж і ўпоперак	far and wide	узровень вады	water level
уздыма́ць (I), уздыма́ю, -еш, -юць	to lift up; raise, hoist	жыццёвы узровень	living standard
уздыма́ць ру́кі, вочы	to raise one's arms, eyes	узы́сьці (I) (pf. of узыходзі́ць, II), fut.	to mount; ascend, to come up
уздыма́ць сьцяг	to hoist a flag	узы́дзі, -дзеш, -уць	
уздыха́ць (I), уздыха́ю, -еш, -юць	to sigh	сонца ўзы́шло	the sun rose
узла́зіць (II), узла́жу, -іш, -яць	to climb	узы́сьці на пасад	to ascend the throne
узмацня́цца (I), -ня́юся, -ешся, -юцца	to grow stronger, intensify; gain strength	узьдзе́янне, -я (на) фі́зічнае ў.	influence
узмацня́ць (I), узмацня́ю, -еш, -юць	to strengthen; reinforce; intensify	узьле́сьце, -я (n.)	force, coercion
узмацня́ць гук	to amplify the sound	узьляце́ць (II) (pf. of узьлята́ць, I), fut. узьляту́, -ціш, -ту́ць	edge of a forest to fly up, take off
узмор'е, -я (n.)	(sea) coast/shore, seaside	самалёт у-це́ў	the plane took off
узмоцне́ньне or узмацне́ньне, -я (n.)	reinforcement; intensification	у. у паве́тра (fig.)	to blow up
узмоцні́цца (II) (pf. of узмацня́цца, I), fut. -ню́ся, -і́шся, -я́цца	to become stronger/ intensified; gain strength	узьніма́цца (I), узьніма́юся, -ешся, -юцца or уздыма́цца	to rise, climb
узмоцні́ць (II) (pf. of узмацня́ць, I), fut. узмоцню́, -і́ш, -я́ць	to strengthen; reinforce; intensify	узьніма́цца на гару́	to climb the mountain
у. голад, сма́гу	to increase smb's hunger, thirst	узьня́цца (I) (pf. of уздыма́цца), fut. узьніму́ся, -ешся, -уцца	to rise; take off
у. нагляд за + instr.	to double the watch (for, over)	узьня́ць (I) (pf. of уздыма́ць), fut. узьніму́, -еш, -уць	to raise, to lift
узнага́рода, -ы (f.)	reward, recompense; prize, decoration	узьня́ць цану́	to raise the price
грашовая у.	gratuity, money reward	узьня́ць крык	to make a noise
узор, -у (m.)	pattern, design; model, example	узьня́ць пы́таньне	to raise a question
нарысава́ць узор	to draw a design	узьня́ць настрой	to cheer up
паводля ў́зору	after/on/upon the pattern; following the pattern	узьня́ць паўста́нне	to rise up, start an uprising
		узя́ць (I) (pf. of бра́ць), fut. ва́зьму, ва́зьмеш, -уць	to take; a form of emphasis usually not translated e.g.:

ён узяў і пайшоў яна ўзяла й сказала укладаць (I), укладаю, -еш, -юць укладаць у шафу у. рэчы ў куфэрак укладаць плян укладаць слоўнік укласьці (I), (pf. of укла- даць, I), fut. укладу́, -дзеш., -ўць укласьці сказ у. ўкладзены плян	he had left she has told to put; pack up; pile up; plan, compile to put in the closet to pack up the suitcase to make a plan to compile a dictionary see укладаць	умоўны, -ая, -ае умоўная згода умоўны лад (gram.) умоўны знак уначы́ or уночы́ (adv.) унёсьці (I) (pf. of уно- сіць, II), fut. унясу́ -эш, -ўць унёсьці рэчы у. прапанову	conditional; conven- tional conditional consent conditional mood conventional sign at night to carry in; submit
улад, -ы (f.) дзяржаўная ўлада быць пад уладай найвышэйшая ўлада	to form/make a sentence a plan was made/worked out power, authority; rule state power to be under the rule supreme/sovereign power	у. папраўкі універсытэт, -у (m.) універсытэцкі асяро- дак/гарадок уніз (куды?) унікаць (I), унікаю, -еш, -юць (+ gen.) унікаць у што	to carry the things in to submit/make a motion to make corrections university campus, university community down to avoid
уладаньні (pl.) уладар, -а (m.)	possessions lord, ruler, master; sovereign	унікліва (adv.) уносіць (II), уношу, -сіш, -яць уночы́ (adv.)	to try to understand, go deep (into) attentively, carefully to carry in; to submit
уладарны, -ая, -ае уладны, -ая, -ае	sovereign (adj.) imperious; commanding, authoritative	уночы́ (adv.) упадаць (I), упадаю, -еш, -юць рака ўпадае/ўплывае ў мора упадаць у роспач	at night to fall in; become hollow/sunken the river flows into the sea to give oneself up to despair
уласны, -ая, -ае уласьціваць, -і (f.)	own characteristic, property, peculiarity; attribute heavy rain, downpour to the left	упадэ́та (adv.) упадэ́тасьць, -і (f.) упадэ́ты, -ая, -ае упадэ́ці (I) (pf. of упа- даць), fut. упаду́, -дзеш., -ўць кні́га ўпа́ла са сталы́	obstinately; passionately obstinacy stubborn, obstinate to fall (down), drop; sink
улёва, -ы (f.) улёва (adv.) уліва́цца (I), уліва́ецца, -юцца умельства, -а (n.) умёрці (I) (pf. of умі- раць), fut. умру́, -эш, -уць уме́ць (I), уме́ю, -еш, -юць уме́шваць (I), уме́шваю, -еш, -юць (каго ў што) умова, -ы (f.)	to flow (into); (fig.) join the ranks skill; ability to die to know how to involve	у яго сэрца ўпа́ла упе́рад (adv.) упе́рціся (I) (pf. of упи- рацца), fut. упру́ся, упрэ́шся, -ўцца упе́рціся рукамі ў сьцяну́ упікаць (I), упікаю, -еш, -юць	the book fell off the table his heart sank forward to rest/set against; persist (in); stand obstinately (by) to set one's hands against the wall to reproach, rebuke
палітычная ўмова пад якой умовай? умоўна (adv.)	contract, agreement; condition; circum- stances treaty, pact under what condition conditionally, under the condition		

упікнуць (I) (pf. of упі- каць), fut. упікну́, -эш, -уць	to reprove, rebuke	усэсьціся (I) (pf. of уся- дацца/усаджвацца), fut. усядуся, -ешся, -уцца	to take a seat, take seats; find a seat/room
упіра́цца (I), упіра́юся, -ешся, -юцца	to rest/set against; persist in	яны ўсе ўсэліся	they all took their seats
лес упіра́ецца ў возера	the forest borders on the lake	усё-ж	all the same; neverthe- less; however
упіра́цца пры сваім поглядзе	to persist in one's opinion	ускладнёньне, -я (n.)	complication
уплы́ў, уплы́ву (m.)	influence	ускосны, -ая, -ае	indirect, oblique; circumstantial
уплята́ць (I), та́ю, -еш, -юць	to braid in	у-ае дапаўненьне	indirect object (gram.)
упорыста	obstinately	ускосная мова	indirect speech
упорыстасць	obstinacy	ускосны склон	oblique case
упорысты, -ая, -ае	obstinate; stubborn	ускосныя довады	circumstantial evidence
употай(кі) (adv.)	secretly, by stealth	ускры́ты, -ая, -ае	covered
упра́віцца (II) (pf. of упраўля́цца, I), fut. упраўлю́ся, -вішся, -яцца	to manage, handle	услон, -а (m.)	stool
упрыгожваць (I), -гож- ваю, -еш, -юць	to decorate; ornament	успаміна́ць (I), -на́ю, -еш, -юць	to recall, recollect; think/talk of
упэўнена (adv.)	with conviction	успомні́ць (II) (pf. of успаміна́ць, I), fut. успомню́, -іш, -яць	to recall, recollect; mention
ураджа́й, -ю (m.)	crop; harvest	уста́віць (II) (pf. of устаўля́ць, I), fut. устаўлю́, -віш, -яць	to put (into, in), fix into; insert; set, cover
ураджа́йнасьць, -і (f.)	fertility	уста́віць стол у пакой	to put a table into the room
ураджа́йны, -ая, -ае	fertile; fruitful	уста́віць слова	to put in a word
урадзі́ць (II) (pf. of ра- дзі́ць), fut. ураджу́, уродзі́ш, -яць	to bear; give/yield a good crop	уста́віць літару, сўфікс	to insert a letter, suffix suffix
сады добра ўрадзілі	the orchards yielded a good crop	устаўка, -і (f.) or сўфікс, -у (m.)	
бу́льба ўрадзіла	there was a good potato crop	устаўля́ць (I), -ля́ю, -еш, -юць	to put into/in; fix (in), insert; set (with)
ура́льскі, -ая, -ае	Ural (adj.)	устойлівы, -ая, -ае	steady; firm, stable
Ура́н, -а (m.)	Uranus	устойлівы човен	steady boat
урачы́ста (adv.)	solemnly	устойлівыя цэны	firm/stable prices
урачы́сты, -ая, -ае	festive, formal; solemn	уступа́ць (I), -па́ю, -еш, -юць	to enter; step in
у́рна, -ы (f.)	urn	уступі́ць (II) (pf. of уступа́ць, I), fut. уступлю́, -піш, -яць	to step in(to)
уры́вак, уры́ўку (m.)	fragment, extract; excerpt	у. у лужыну	to step into a puddle
урыва́цца (I), урыва́ю- ся, -ешся, -юцца	to break in, burst into; intrude	усхвалява́ны, -ая, -ае	excited
урэ́шце (adv.)	finally; after all, in the end; at last	усхвалява́цца (I) (pf. of хвалява́цца), fut. -лю́юся, -ешся, -юцца	to become excited/ disturbed/worried
урэ́шце, што дзіўнога	after all, it is no wonder	усьцішы́ць (II) (pf. of усьцішва́ць, I), fut. усьцішу́, -ыш, -аць	to quell
усебелару́скі, -ая, -ае	all-Byelorussian		
усекана́дзкі, -ая, -ае	all-Canadian		

усяцішыць паўстаньне	to quell/put down an uprising	ухмылка, -і (f.)	grin, smirk
усяцяж (adv.)	all the time; along	уцеха, -і (f.)	joy, delight, pleasure;
усяго (adv.)	only; in all, sum total, all together		charm, enjoyment;
ямў было ўсяго пяць гадоў	he was only five years old	уцехі жыцця на вёсцы	consolation, comfort
усякі, -ая, -ае	any; every; all sorts of	уцёкі, -аў (pl. only)	the charm of country life
ўва ўсякі час	at any time	уцягвацца (I), уцягваюся, -ешся, -юцца (y)	flight, escape
усякі раз	everytime	учарашні or ўчорашні, -яя, -яе	to be/become absorbed
без усякай патрэбы	beyond any need	увесь у-ні дзень	yesterday's
усякім сьветкі	all sorts of flowers	учора ўвечары	the whole of yesterday
усякім (m.)	anyone, everyone, everybody	учора ўначы	last evening
усякім (f.)	anyone, everybody	учора ўраньні	last night
усякім (-ая) так	not everyone would do it	учынак, -нку (m.)	yesterday morning
усякім (-а) /зрабіла-б	all the same; just the same; anyhow	сьмэлы ўчынак	action, act; deed, conduct
усяроўна (adv.)	just like veins	учыніць (II) (pf.)	bold deed
усяроўна, што жылы	it does not matter to me	у. злачынства	to commit
мне ўсяроўна	he does not study any-	ушчэнт (adv.)	to commit a crime
ён усяроўна ня	how/just the same	ушчэнт разьбіць	completely; to pieces
вучыцца	omnipotent	ушыркі (adv.)	to put/break to pieces
усяўладны, -ая, -ае	to drown, to be drowned	тры мэтры ўшыркі	wide
утапіцца (II) (pf. of тапіцца), fut. утаплюся, утопішся, -яцца	to form	уявіць (II) (pf. of уяўляць, I), fut. уяўлю, уявіш, -яць	three meters wide
утварыць (II) (pf. of тварыць), fut. утвару, утворыш, -аць	formation; generation	уяўленьне, -я (n.)	to imagine
утварэньне, -я (n.)	the mouth of the river	уяўляць (I), уяўляю, -еш, -юць	imagination; idea; conception
утока, -і (f.)	maintenance, upkeep; living, livelihood, support		to imagine, conceive
утрыманы, -я (n.)	to hold, keep; see		
утрымаць (I) (pf. of трымаць), fut. утрымаю, -еш, -юць	трымаць	фабула, -ы (f.)	plot, story
утрымаць (I) (pf. of утрымваць), fut. утрымаю, -еш, -юць	to support; maintain	факт, -у (m.)	fact
утрымаць (I), -мваю, -еш, -юць	to support; maintain	фактычна (adv.)	actually
утульна (adv.)	cosily; comfortably	факультэт, --у (m.)	faculty; department
утульны, -ая, -ае	comfortable, cosy	фальва́рак or хвальва́рак, -рку (m.)	farmstead
ухваленьне, -я (n.)	approval	фамільярны, -ая, -ае	familiar; unceremonious
ухіляцца (I), -ляюся, -ешся, -юцца (+ gen.)	to evade, elude, avoid	фанэра, -ы (f.)	plywood
		фантазія, -і (f.)	fantasy, imagination; fancy, whim
		фантан, -у (m.)	fountain
		нафтавы фантан	oil gusher
		фанэтыка, -і (f.)	phonetics
		фармаваньне, -я (n.)	forming; formation

Ф

фатаграфія, -і (f.)	photo, picture; photography	цяжкі характар	difficult/stubborn nature
фатаздымак, -мку (m.)	photo, picture	характэрны, -ая, -ае	characteristic
фізіялёгія, -і (f.)	physiology	хараство, -а (n.)	beauty
фізічна-матэматычны, -ая, -ае	physico-mathematical, physical and mathema- tical	харвацкі, ая, -ае	Croatian
фікцыя, -і (f.)	fiction	Харвацчына, -ы (f.)	Croatia
філязофія, -і (f.)	philosophy	харош, -а, -а (short of хорошы)	beautiful, pretty, nice; handsome
філялёгія, -і (f.)	philology	хорошы, -ая, -ае	beautiful, pretty, nice; handsome
фінік, -а (m.)	date	харчы, -оў (pl.)	food
фока, -і (f.)	seal	хатні, -яя, -яе	home (adj.), home- made; domestic, civil
форма, -ы (f.)	form; uniform	хатняя прылада	household tool
форт, -у (m.)	fort	хацеца (I) (impers.)	to want, to like
Француз, -а (m.)	Frenchman	ямў/ёй хочаца пагу- тарыць з вамі	he/she wishes to speak to you
Французы, -аў (coll.)	the French	ямў хацелася-б	he would like
францускі, -ая, -ае	French	мне хочаца піць, ёсці	I am thirsty, hungry
фунт стэрлінгаў	pound (sterling)	ня так, як хацелася-б	not as one would like it to be
банкнот у пяць фунтаў	five-pound note/bill	хацець (I), хачу, хочаш, -уць	to want, like; wish
фэрма, -ы (f.)	farm	хацець малака	to want some milk

X

хаваньне, -я (n.)	storage; hiding (action)	ён робіць, што ён хоча	he does what he likes
хавацца (I), хаваяся, -ешся, -юцца	to hide oneself	ён толькі хацеў ісьці	he was just about to go
хавец (I), хавая, -еш, -юць	to hide; store; bury	хочаш ня хочаш	like it or not
халадзільнік, -а (m.)	refrigerator	як хочаце/хочаш	just as you like
халадзільня, -і (f.)	cold storage	хаўтўрны звон	knell
халаднаваты, -ая, -ае	cool	хваіна, -ы (f.) (dim. хва- інка)	pine tree
халадок, -дку (m.)	cool, coolness	хвалісты, -ая, -ае	wavy
вячорны халадок	evening freshness	хвальва́рак, -рку (m.)	farmstead
халупа or хата, -ы (f.)	hut	хваляючы, -ая, -ае	exciting
хапаць (I), хапаю, -еш, -юць	to catch, snatch, seize; grasp; suffice, be sufficient	хваляючая навіна	exciting news
хапаць за руку	to seize/grasp someone by the hand	хваляючыся (verbal adv.)	with emotion/excite- ment; excitedly
хапіць (II) (pf. of ха- паць, I), fut. хаплю, хопіш, -яць	see хапаць	хваляваньне, -я (n.)	agitation; choppiness
характар, -у (m.)	character; nature; temper, disposition	духовае х.	emotion, nervousness; anxiety, concern
благі характар	bad character	у хваляваньні	agitated, excited
пануры характар	sullen disposition	матчыныя х-ні за дзяцёй	mother's anxiety/con- cern for her children
		хваляваньне на моры	roughness, choppiness
		хваляваньні, -яў (pl. only)	riot, disturbance

хвалява́цца (I), хвалю́ю-ся, -ешся, -юцца	to be agitated; be upset disturbed/worried; be choppy, rough	хма́рны, -ая, -ае хма́рнае неба хму́рны, -ая, -ае хму́рная восень хованкі, -аў (pl. only) ход, -у (m.)	cloudy, overcast cloudy sky gloomy; cloudy, overcast gloomy fall hide and seek motion, run; course; speed, swing course of events at full speed the preparations are in full swing it is your move to know all the ins and outs cold
хвалява́цца за + acc. вада́ х-ецца	to worry about the water is choppy/ wavy	ход падзе́яў поўным ходам рыхтава́ньне йдзе поўным ходам ваш ход (у гу́льні) знаць усё хадзі́ й вы́ходы	
мора х-ецца	the sea is rough	холадна or халодна (adv.)	
хвалява́ць (I), хвалю́ю, -еш, -юць	to move in waves; move to and fro; sway	хораша (adv.) хораша (predic.) як хораша тут	beautifully, fine, nicely it is nice how nice it is here
хва́рба, -ы (f.) але́йная хва́рба друка́рская хва́рба	paint, dye, tinge oil paint printing ink	хорам, -у (m.) харомы, -аў (pl. only) хоцькі-няхоцькі	palace; mansion; temple farm buildings like it or not
хварбава́ць (I), хвар- бу́ю, -еш, -юць	to paint	храбусьце́ньне, -я (n.) хру́мстаньне, -я (n.) хрушч, -а́ (m.) хры́плы, -ая, -ае хры́пнуць (I), хры́пну, -еш, -уць	crunch crunch cockchafer (bug) hoarse to become hoarse
хва́рбка, -і (f.) вадзяны́я хва́рбкі	paint water colours	хрысьці́цца (II), хрыш- чу́ся, -ішся, -яцца хрысьці́ць (II), хрышчу́, -ціш, -яць	to cross oneself to baptize
хвароба, -ы (f.) хварту́х, -а́ (m.) хварту́х у гарошак хварэц, -ра́ (m.) хварэць (I), хварэю, -еш, -юць	illness, disease apron polka-dotted apron patient to be sick/ill	хто (pron. inter. & rel.) хто гэта такі? ня было ніко́га, хто яму́ сказаў-бы хто (indef.) хто чака́ў лістоў, хто газэтаў хто што любі́ць хто-не́будзь	who Who is that? there was no one who could tell him some some waited for letters, some for newspapers tastes differ somebody, someone; anybody, anyone somebody pass it to me please Did anyone come? whoever whoever comes someone, somebody
хвілі́на, -ы (f.) у вадну́ хвілі́ну	second; moment, instant in a moment	пада́йце мне хто- не́будзь, калі ла́ска ці хто-н. прыйшоў?	
хвілі́нка, -і (f.) (dim. of хвілі́на)	moment, instant; second	хто ні хто ні прыйдзе́ хтось(ці) (pron. indef.)	
на хвілі́нку адну́ хвілі́нку, калі ла́ска	for a moment one moment, please		
хвойні́к, -а (m.) хіба́ (particle)	pine forest I think, I suppose; unless, except I do not think he will come Nobody knows unless he does. perhaps he had better go to the doctor is usually not translated Has he not seen them? Do you think he should go? to be unstable		
ён хіба́ ня прыйдзе́			
ніхто ня ведае, хіба́ толькі ён			
хіба́ пайсьці́ яму́ да лёкара			
хіба́ (in questions) хіба́ ён іх ня ба́чыў? хіба́ можна яму́ йсьці́?			
хіста́цца (I), хіста́юся, -ешся, -юцца			
хлапе́ц, -па́ or хлопец (m.)	boy		
хлеў, хлява́ (m.) хляве́ц, -ўца = хлеў	cattle shed cattle shed		

худы́, -а́я, -о́е	lean, thin	цесьць, -я (m.)	father-in-law (wife's father)
хунт, -а (m.)	pound (weight)	цэ́ча, -ы (f.)	leak
ху́стка, -і (f.)	kerchief	цэ́ча ў гаршкú (караблі)	a leak in a pot (a ship)
хутчэй (comp. of ху́тка)	rather	цэшы́ца (II), цэ́шуся, -ы́ся, -а́цца	to be glad; enjoy
хэмі́к, -а (m.)	chemist	цэ́шуся, што вы прыйшлі	I am glad, you have come
хэмі́я, -і (f.)	chemistry	цэшы́ца жыцьцём	to enjoy one's life
Ц		цэшы́ць (II), цэ́шу, -ы́ш, -а́ць	to cause joy
цадзі́лка, -і (f.)	strainer; filter	це́мна (adv.)	dark
цадзі́ць (II), цаджу́, -а́ць	to strain	це́мна (predic.)	it is dark
ца́ля, -і (f.)	inch	ужо це́мна	it is dark already
цаля́ць (I), цаля́ю, -еш, -ю́ць	to hit	це́мназялёны, -ая, -ае	dark-green
цані́ць (II), цаню́, цэ́ніш, -я́ць	to value; to estimate; to appreciate	це́мнасі́ні, -ая, -ае	dark-blue
цані́ць каго паводля заслúгаў	to value smb. according to his merits	це́мначырвоны, -ая, -ае	dark-red
яго ня цэ́няць	he is not appreciated	це́мнашэ́ры, -ая, -ае	dark-grey
вы́сака цані́ць каго	to think highly of smb.	ціка́васьць, -і (f.)	interest
цані́ць занáдта вы́сака	to overrate/overestimate	ціка́ві́ца (II), ціка́ўлю-ся, -ві́ся, -я́цца (+ instr.)	to be interested (in)
ца́р, -а́ (m.)	tsar	ціка́віць (II), ціка́ўлю, -ві́ш, -я́ць	to interest
царава́ньне, -я (n.)	reign	ціка́ўнасьць, -і (f.)	curiosity
ца́ркоўнасла́вянскі, -ая, -ае	Church Slavonic	узбудзі́ць ц.	to stir up/excite curiosity
ца́рскі, -ая, -ае	tsar's; royal; tsarist	ціка́ўны, -ая, -ае	curious
ца́рскі ўрад	tsarist government	ціма́ла (adv.)	much; many
ца́рскія вароты	holy gates	цірэ́дка = цірэ́дчас (adv.)	not infrequently, often
ца́рства, -а (n.)	kingdom	ці́снуць (I), ці́сну, -еш, -у́ць	to press; squeeze
ца́цка, -і (f.)	toy, plaything	ці́ха (adv.)	quietly, silently, still, in a soft voice; slowly
це́ла, -а (n.)	body, flesh; substance	я пайшоў ці́ха й ва́жна	I began to walk slowly and primly
нябе́снае це́ла	heavenly body	ці́хенька (adv.)	very quietly; very slowly
цэ́вядо́е/ва́дкае це́ла (phys.)	solid/liquid substance	ці́хенькі, -ая, -ае	very quiet; very low/silent/still
це́лаахоўні́к, -а (m.)	bodyguard	ці́хі, -а́я, -о́е	quiet, silent, still; low; soft, gentle
це́мра, -ы (f.)	darkness	ці́хое цурчэ́ньне	gentle murmur
це́мя, -я (n.)	sinciput, top of the head, crown	ці́хія кро́кі	quiet/noiseless steps
це́нь or сы́це́нь, -ю (m.)	shadow	ці́хая ноч	silent night
це́плавоз, -у (m.)	diesel locomotive	гавары́ць ці́хім го́ласам	to speak in a low voice
це́рабі́ць даро́гу	to cut a road (through a forest)		
це́рты, -ая, -ае	grated		
це́сна (adv.)	tightly, closely; intimately		
це́сна (predic.) тут	it is crowded here		
це́ста, -а (n.)	dough		

ціхое дзіця	quiet child	цягнік, -а́ (m.)	train
ціхая хадá	slow speed	тава́рны цягнік	freight train
ціхая вадá берагі рýе	still waters run deep	пасажа́ўскі цягнік	passenger train
цішыня́, -і (f.)	quiet, silence; calm, peace	цягну́цца (I), цягну́ся, -ешся, -уцца	to reach out; stretch, extend; last; drag on
захоўваць цішыню́	to keep quiet	лес ця́гнецца	the forest stretches out
цотны лік	even number	час ця́гнецца	time is dragging
цуд, -у (m.)	miracle	гу́тарка нядоўга	the conversation did not last long
цукар, цу́кру (m.)	sugar	ц-лася	
цукровы, -ая, -ае	sugar (adj.)	цягну́ць (I), цягну́, -еш, -уць	to pull; haul, tow
цурáцца (I), цура́юся, -іся, -юцца (+ gen.)	to shun, keep away (from); avoid	цягну́ць словы	to drawl words
бу́льбавы, -я (n.) руча́я	bubble/murmur of a brook	цягну́ць пёсьню	to sing a slow song
ця́пшы, -ая, -ае	long-legged; lanky, tall	цягну́ць жэрабі	to draw lots
цымба́лісты, -ага (m.)	cymbalist	яго ця́гне (impers.)	he longs (+ inf.)
цымба́лы, -аў (pl. only)	cymbals (mus. instrument), dulcimer	яго ця́гне дамоў	he longs to go home
цырава́ць (I), цыру́ю, -еш, -юць	to darn	яго ця́гне да пра́цы	he is longing to work
цырк, -у (m.)	circus	цяжа́р, -у (m.)	weight; load, burden
цытата́, -ы (f.)	quotation	ця́жка (adv.)	hard, difficult
цвeт, -у (m.)	blossom, bloom	ця́жка працава́ць	to work hard
цвeт я́блыны	apple blossom	ця́жка даць ве́ры	it is difficult to believe
у ве́чным цвeце	in everlasting bloom	цялё́(я́), -я́ці (n.) (pl. цяля́ты)	calf
у цвeце гадоў	in the prime of life	цяля́ціна, -ы (f.)	veal
цвeт моладзі	the flower/pick of youth	цяля́чы, -ая, -ае	calf's; veal (adj.)
цві́к, -а́ (m.)	nail	цяля́чыя ногі	calves' feet
цві́ль, -і (f.)	mould	цяля́чая смажані́на	roast veal
цві́льы, -а́я, -о́е	mouldy	цяме́нны, -ая, -ае	sincipital
цві́нтар, -а́ (m.)	fenced yard around a church	цяме́нная косьць	parietal bone
цвяля́цца (II), цвяля́юся, цвeлі́шся, -яцца	to tease	цямно́та, -ы (f.)	ignorance
цвярдзі́ня, -і (f.)	hardness	цяні́сты, -ая, -ае	shady
цвярдзі́ня зы́чных	hardness of consonants	цяпе́льца, -а (n.)	(small) bonfire
цма́, -ы (f.)	darkness	цяпе́рашні, -я́я, -я́е	present; present-day
цэ́ліна, -ы (f.)	brick	цяпе́рашнім ча́сам	at the present time
цэ́ль, -і (f.)	mark, goal	цяпе́рашні́я лю́дзі	people of today
у цэ́ль цяля́ць	to hit the mark	цяпе́рашні́ час (gram.)	present tense
цэ́нт, -а (m.)	cent	цяпло́, -а́ (n.)	warmth; bonfire
цэ́нтар or цэ́нтр, -нтру (m.)	centre	цярпе́ць (II), цярплю́, це́рпіш, -яць	to suffer; endure; tolerate, stand
цэ́нтыме́тар, -тра (m.)	centimetre also centimeter	ё́н шмат ця́рпеў	he suffered a great deal
цэ́п, -а (f.)	flail	ця́рпець боль	to endure pain
ця́глы, -ая, -ае	continual, incessant	ё́н ня бу́дзе гэ́тага ця́рпець	he won't stand/tolerate that
		ця́рплівосьць, -і (f.)	patience
		ця́сно́та, -ы (f.)	cram, crush
		ця́сьля́р, це́сьляра́ (m.)	carpenter

Ч

чай, чаю (m.)	tea	парослы чаратáмi	rushy
чалавэ́цтва, -а (n.)	humanity; mankind	чароўны, -ая, -ае	charming; delightful,
чалавэ́чнасьць, -i (f.)	humaneness		lovely; fascinating
чапа́ць (l), чапа́ю, -еш, -юць	to touch; disturb, bother	ча́ры, -аў (pl. only)	bewitchment, spell
не чапа́й!	Do not touch!	кінуць ча́ры	to cast a spell
не чапа́й яго!	Leave him alone!	чарэ́мха	see ча́ромха
чапля́цца (l), -пля́юся, -ешся, -юцца (за + acc.)	to catch on; clutch (at), cling (to)	час, -у (m.)	time; tense
кры́га ч-лася за кусты́	the ice floe was catching on the bushes	ча́самi = ча́сам (adv.)	sometimes, at times
чапля́цца да каго-чаго	to nag at; pick (at); find fault	ча́санае дрэ́ва	squared timber
чара́вік, -а (m.)	shoe	ча́сіна or міну́та, -ы (f.)	minute
зьбі́тыя чара́вікі	worn down shoes	у вольны́я ча́сіны	in one's spare time
чарада́, -ы (f.)	row, line, train; crowd, throng	ча́сінка, -i (f.)	minute
даўгой чарадо́ю	in a long train	(dim. of ча́сіна)	
чарада́ дзяце́й	crowd of children	часова́ (adv.)	temporarily
чарада́ кароваў	herd of cows	ча́ста (adv.)	often, frequently
чарада́ ваўкоў	pack of wolves	ча́стка, -i (f.)	part, section
чараўні́к, -а́ (m.)	magician	ча́сты, -ая, -ае	frequent; quick, fast
чарвя́к, -а́ (m.)	worm	ча́стыя адвэ́дкі	frequent visits
чарга́, -i (f.) (pl. чэ́ргi)	queue, line; turn	ча́сты пульс	quick pulse
става́ць у чаргу́	to queue/line up	час-часом	from time to time
чака́ць на сваю́ чаргу́	to wait one's turn	часы́ціна, -ы (f.)	part
чаргаваньне́, -я (n.)	interchange, alternation	часы́ціны мовы́ (gram.)	parts of speech
ч. галосных	vowel gradation	часы́ціны скáзу	parts of the sentence
ч. зы́чных	interchange of consonants	часы́цінка, -i (f.)	particle
чарговасьць, -i (f.)	sequence	чаты́рма́ (adv.)	four times
чарнавалосы́, -ая, -ае	with black/dark hair	чаты́рма́ чаты́ры	four times four, four fours
чарнава́ты, -ая, -ае	blackish	чаты́рна́ццаты, -ая, -ае	fourteenth
чарнавокі́, -ая, -ае	black-/dark-eyed	чаты́рохсот(н)ы́ or	four-hundredth
чарнагало́вы, -ая, -ае	with black hair	чаты́рысотны́, -ая, -ае	
Чарнаморскі́, -ая, -ае	Black Sea (adj.)	ч-ая́ бачы́на	page four hundred
чарне́ць (l), чарне́ю, -еш, -юць	to turn/become/grow black; blacken, tarnish	ч-ы́ год	the year four hundred
водда́ль ч-неў́ лес	the forest showed black in the distance	ч-ы́я ўго́дкі	four-hundredth anniversary
нажы́ чарне́юць	knives tarnish	чаты́рохты́сячны́ or	four-thousandth
чарні́ла, -а (n.) or чэ́рня	ink	чаты́рыты́сячны́, -ая, -ае	
ча́ромха, -i (f.)	bird-cherry tree	чаты́рыста	four hundred
ча́рот, -у (m.)	cane, rush	чацьве́рты, -ая, -ае	fourth
		ч-га́ чы́рвеня	the fourth of June, June the fourth
		ч-ты́ разьдзёл	chapter four
		ч-ая́ гадзі́на	it is four o'clock
		дзе́сяць па ч-тай́	it is ten past four
		палаві́на ч-тае́	half past three
		адна́ чацьве́ртая́ or	one-fourth
		чверць	
		чацьве́ра (coll.)	four

іх чацьвёра для ўсіх чацьвярох чверць, -і (f.) чверць да трэйцае чверць кіляграма чоран, чорна (short of чорны, -ая, -ае) Чорнае мора чорт, чартá (m.) "чортава вока or вакно", ў балоце чува́ці = чува́ць чува́ць было сьпеў мне/ямў/ёй чува́ць адсюль мне нічога ня чува́ць што чува́ць?	there are four of them for all four quarter; one-fourth a quarter to three a quarter of a kilogram black Black Sea devil deep hole/opening in a swamp to be heard the singing was heard I/he/she can hear I cannot hear anything from here What's the news? Any news? foreigner, alien stranger sensitive, delicate to be heard; feel someone's voice is heard he is feeling better whose Whose magazine is it? Whose book is it? Whose pen is it? than the... the... the bigger... the better instr. & loc. of што with what in what What will you wear? red Red Cross very clean purest very clean/pure reader (book); story in a school reader read reader (person)	чэк, -у (m.) вы́пісаць чэк вы́мяняць чэк чэ́рня, -і (f.) чэ́рці (coll.) чэ́скі, -ая, -ае чэ́сны, -ая, -ае Чэ́х, -а (m.) ша́бля, -і (f.) шавéцкі, -ая, -ае ша́йба, -ы (f.) шалéнства, -а (n.) шалёны, -ая, -ае шалупі́на, -ы (f.) шанава́цца (I), шану́ю- ся, -ешся, -юцца шарава́ры, -аў (pl. only) шарава́ценькі, -ая, -ае шасна́ццаты, -ая, -ае шасьце́ра (coll.) іх шасьце́ра для ўсіх шасьцярох шасьці́дзесяцігадовы, -ая, -ае шасьціно́жка, -і (f.) шасьце́рма (adv.) шасьце́рма шэсьць шафе́р, -а (m.) шаша́, -ы́ (f.) шво, -а (n.) швэдзкі, -ая, -ае Швэ́дыя, -і (f.) шкадава́ць (I), шкаду́ю, -еш, -юць (+ gen.) яна́ шкаду́е бра́та я не шкаду́ю, што шкадава́ць (I) каму-н. чаго-н. шко́ло, -а́ (n.) шко́ляны́, -а́я, -о́е шко́дзіць (II), шко́джу, -дзіш, -яць	cheque to draw/write a cheque to cash a cheque ink devils Czech (adj.) honest, chaste Czech Ш sabre shoemaker's puck rage furious, fierce, violent peel to take care of oneself wide pants gathered at the bottom greyish sixteenth six there are six of them for all six see шэсьці́дзесяцігадо- вы insect six times six times six, six sixes driver; chauffeur macadam road, highway seam, stitch Swedish Sweden to feel sorry (for); regret she feels sorry for her brother I do not regret that to grudge glass glass (adj.) to harm, hurt; be injurious (to)

шкодзіць здароўю	to be injurious to the health	шпурнуць (I) (pf. of шпурáць), fut. шпур-ну́, -эш, -уць	to hurl
ш. чыёй-н. справе	to harm smb's interests	шрúба, -ы (f.)	screw
школьнік, -а (m.)	pupil	штагадзіны (adv.)	every hour, hourly
шлях, -у (m.)	way, trail	штагоду (adv.)	yearly
індыянскі шлях	Indian trail	штадзень (adv.)	daily, every day
шляхоцкі, -ая, -ае	nobleman's	штадзённы, -ая, -ае	everyday, daily
шляхціц, -а (m.)	nobleman	штадня	see штадзень
шляхцянка, -і (f.)	noblewoman	штампляваць (I), -плюю, -еш, -юць	to stamp
шмалец, -льцу (m.)	lard	штаночы or штаначы (adv.)	nightly
шмат (adv.)	much, a great deal	штасерады (adv.)	every Wednesday
ён шмат працуе	he works a great deal	штат, -у (m.)	state; staff
шмат ведаць	to know a great deal	залічыць у штат	to take on a staff
вельмі/надта ш.	very much	штахвіліны (adv.)	every second
шмат (indef. num.)	many, plenty	што (conjunc.)	that
шмат разоў	many times	што (pron.)	what
у нас шмат часу	we have plenty of time	што-колучы	something; anything
шмат часу прайшло	a long time passed	што-небудзь	something; anything
вельмі шмат кнігаў	a great many books	штось(ці)	something; anything
шмат якія	many	штурхнуць (I) (pf. of штúрхаць), fut. штур-хану́, -эш, -уць	to push once, shove, kick; brush against
шмат якія словы	many words	шумлівы, -ая, -ае	noisy
шматбаковы, -ая, -ае	versatile	шупляда, -ы (f.)	drawer
шматводны, -ая, -ае	abounding in water	шчабятлівы, -ая, -ае	chattering
шматзнакавы, -ая, -ае	multiciphered	шчабятун, -а (m.)	warbler; chatterbox
шматзначна (adv.)	significantly	шчанё(я), -яці (n.)	puppy
шматзначны, -ая, -ае	significant; having different meanings	шчарнелы, -ая, -ае	blackened
шматкроп'е, -я (n.)	dots	шчасны or шчаслівы, -ая, -ае	happy, lucky, fortunate
шматкультурнасьць, -і	multiculturalism	шчасьце, -я (n.)	luck, happiness, good fortune
шматлюдны, -ая, -ае	populous; crowded	шчачына, -ы or шчакá, -і (f.)	cheek
шматмоўны, -ая, -ае	multilingual	шчокі, -аў (pl. of шчакá)	cheeks
шматпавэрхавы, -ая, -ае	many-storied, multi-storied	шчупак, -а (m.)	pike
шорхлы, -ая, -ае	hoarse	шчупень, -ня (m.)	tentacle, palpus
шорхнуць (I), шорхне, -уць	to creep	шчуплы, -ая, -ае	slender
ску́ра шорхне	it makes one's flesh creep	шчыгол, -гла (m.)	goldfinch (bird)
шосты, -ая, -ае	sixth	шчыліна, -ы (f.)	crack
шомага студзеня	the sixth of January, January sixth	шчыльны, -ая, -ае	tight
шосты радок	line six	шчыра (adv.)	sincerely, truly, frankly, openly; cordially, warmly
шостая гадзіна	six o'clock	шчыра кажучы	speaking frankly
палавіна шостае	half past five		
адна шостая	one-sixth		
шпарка (adv.)	rapidly		

ш. адданы Вам	yours truly, sincerely		
шчыра прымáць	yours		
шчырасьць, -і (f.)	to extend a cordial/ warm reception (to)	эканамічны, -ая, -ае	economic(al)
шчытны, -ая, -ае	frankness	экзэмпляр, -у (m.)	copy
шы́ба or шы́біна, -ы (f.)	tight	экіпáж, -у (m.)	crew
шы́баваць (I), шы́бую,	windowpane	экспэдыцыя, -і (f.)	expedition
-еш, -юць	to walk/move quickly; speed	экспэрымэнт, -у (m.)	experiment
шы́беніца, -ы (f.)	gallows, gibbet	электрастанцыя, -і (f.)	(electric) power station
шы́біна, -ы (f.)	see шы́ба	электрычны, -ая, -ае	electric
шы́т, -а (n.)	awl	эміграваць (I), эмігрую,	to emigrate
шы́ты, -ы (f.)	tire	-еш, -юць	
шы́та (adv.)	widely	энтузіязм, -у (m.)	enthusiasm
шы́рагалёчы, -ая, -ае	wide in the shoulders	эпізод, -у (m.)	episode
шы́ров, шы́рака (short of	broad, wide	эра, -ы (f.)	era
шы́рокі, -ая, -ае)		этыка, -і (f.)	ethics
шы́рока (adv.)	see шы́рака	этнічны, -ая, -ае	ethnic
шы́рокі, -ая, -ае	wide, broad	Эўропа, -ы (f.)	Europe
шы́рыня, -і (f.)	width	эўрапéйскі, -ая, -ае	European (adj.)
шы́рыць (II), шы́ру,	to spread	эўрапéец, -пéйца (m.)	European
-ыш, -аць			
шы́тная машы́на (f.)	sewing machine	юрыдычны ліцэй	Lyceum of Law
шы́ты, -ая, -ае (part.)	sewn/sewed		
шы́я, -і (f.)	neck		
шэйх, -а (m.)	sheikh (Arab chief)		
шэ́равокі, -ая, -ае	grey-eyed	я́блына, -ы (f.)	apple tree
шэ́рсьць, -і (f.)	hair of an animal; woollen (fabric)	ягнё(я), -яці (n.)	lamb
		ягоны, -ая, -ае	his, its
шэ́ры, -ая, -ае	grey	яда́, -ы́ (f.)	eating; meal; food
шэ́сьцьдзесят, -цёх	sixty	у ча́се яды́	while eating, during a meal
шэ́сьцьдзесятгадовы,	sixty-year-old, of sixty		
-ая, -ае	years	прыда́тны да яды́	suitable for eating
ш-гадовы чалавёк	man of sixty	пасля́ яды́/э́жы	after a meal
ш-гадовы юбіле́й	sixtieth anniversary	язы́к, -а́ (m.)	tongue; language
шэ́сьцьдзясяты, -ая, -ае	sixtieth	я́йка, -а or яйко́, -а́ (n.)	egg
ш-дзясяты нумар	number sixty	яйцо́, -а́ (n.)	see я́йка
яму́ пайшоў ш-ы год	he is in his sixtieth year	як ні́	however
ш-дзясятыя гады́	the sixties	як ні́ позна	however late it is
шэ́сьцьсот	six hundred	як ні́як or як-ні́-як	after all
шэ́сьцьсотны or	six-hundredth	як та́кі	as such
шэ́сьцьсоты, -ая, -ае		я́касны, -ая, -ае	qualitative
ш-сотная бачы́на	page six hundred	я́касны прыме́тнік	qualitative adjective
ш-сотны год	the year six hundred	я́касьць, -і (f.)	quality
ш-сотныя ўгодкі́	six-hundredth anni- versary	які́, -а́я, -о́е	what; which
		яко́га колеру?	of what colour?
		у які́ бок мы пае́дзем?	Which way shall we go?

Э

Ю

Я

які . . . ні
якую кнігу ён ні
возьме
якісь(ці), якіясь(ці),
якоесь(ці)
які-хаця
якраз
якраз пяць
якраз тое, што мне
трэба
яма, -ы (f.)
Ян, -а (m.)

whatever
whatever book he takes
some

any
exactly; the very
exactly five
the very thing I need

hole
John

Янка, -і (m.)
яр, -у (m.)
ясна (adv.)
ясна гаварыць

ясна (predic.)
усё ясна
ясны, -ая, -ае

ясны дзень
яснае неба
яснае ўяўленне

Johnny
ravine
clearly, clear
to speak clearly/
distinctly
it is clear
everything is clear
bright; clear, lucid,
serene; distinct
bright day
clear/serene sky
clear idea

Skaryna in his print shop, from the painting by Piotra Siarhijevich

Bust of Byelorussian Poet Janka Kupala in Radashkovichy

ENGLISH-BYELORUSSIAN VOCABULARY

АНГЕЛЬСКА-БЕЛАРУЎСКИ СЛОЎНІК

А

abandon, to	пакідаць (I), -кінуць pf.; адступіць (I), -ступіць (II) pf.	accord in accord according to	згода згодна (adv.) паводля (+ gen.) згодна з (+ instr.)
abatement	спад, зьмэншаньне, зьніжэньне	account	рахунак, конта; лік, падлік
abbreviation	скарачэньне, скарот	accurate	акуратны, дакладны, -ая, -ае
ABC book	лемантэр, буквар	ache	боль
abhor, to	гідзіцца (II)	I have a toothache	мне/у мяне баліць зуб
ability	здольнасьць, умельства	acknowledge, to	прызнаваць (I), -знаць pf.
abode	жытло, жыльлё; сядзіба	acquaint with, to	знаёміць (II), па- pf.
abolish, to	скасаваць (I) pf.	acquaintance	знаёмства
abomination	агіда	acquainted, to become	пазнаваць (I), -знаць pf.
above	угары, увэрсе; вышэй, раней; над	acquire, to	знаёміцца (II), па- pf.
as stated above	як сказана раней/вышэй	act	набываць (I), -быць pf.
above zero	вышэй за нуля		учынак; пастанова, акт;
abridged story	скарочанае апавяданьне		дакумэнт, дакумант;
abruptly	рэзка		акт/дзэя (п'эсы)
absolute	поўны, абсалютны, -ая, -ае	act, to	трымацца (I), дзэяць;
	поўны адпачынак	action	граць на сцэне
a. rest	заглыбляцца (I);	active	дзэяньне; учынак
absorbed, to be	уцягвацца (у + acc.)	active voice (gram.)	дзейны, -ая, -ае
	недарэчны, бязглузды,	activity	дзейны стан
absurd	неразумны, -ая, -ае	actor	дзейнасьць
	недарэчнасьць, лухта,	actual	актор, артысты
absurdity	бязглуздыцца		запраўдны, рэчаісны, -ая, -ае
abundance	даста́так, багацьце; вялікая колькасьць	actual verb	працяжлівы дзеяслоў
in abundance	удосыць(це)	adapt oneself, to	прытарноўвацца (I), -тарнавацца pf., датарнавацца
abuse	зьдзек		дадаваць (I), -даць (irr.) pf., дакладаць (I), дакладзіць pf., далажыць (II) pf.
abuse, to	зьдэквацца (I), зьневажаць	add, to	дасыпаць цукру
abyss	прадоньне, прорва		даліць малака
accessible	даступны, -ая, -ае	to add some sugar	дапісаць колькі радкоў
accidentally	выпадкам, незнарок	to add some milk	складаць (I), скласці pf., злажыць (II) pf.
accommodate, to	зьмяшчаць (I), змясціць (II) pf.	to add a few lines	дададзены, даданы, -ая, -ае
accompany, to	суправаджаць (I), праводзіць (II); -весьці (I) pf.; даводзіць (II)	add, to (math.)	
		added	

adder	гад, гáдзіна, гадзю́ка	advise, to	мэтазгодны, -ая, -ае
addition	дапаўне́ньне; (math.) склада́ньне	advisory	раі́ць (II), па- pf.
additional	дадатковы, -ая, -ае	advocate	дара́дны, -ая, -ае
address	а́дрыс; дакля́д; зваро- так (gram.)	afar, from	адвака́т
a. to the congress	дакля́д на зьё́здзе	affable	зда́лёк(y)
address, to	а́дрысавáць (I); прамаўля́ць	affably	ве́тлы, -ая, -ае
to a. the meeting	зрабі́ць дакля́д, прамаў- ля́ць на пасе́джаньні	affair	ве́тла (adv.)
adhere, to	прыстава́ць (I), прылі́паць	affection	спра́ва
adjacent	сусе́дні; суме́жны, -ая, -ае	affectionate	прывя́занасьць; люба́сьць
adjourn, to	адклада́ць (I), -кля́сці	a. child	ласка́вы, -ая, -ае
adjust, to	датарнава́ць (I) pf.; рэгулява́ць	affectionately	ласка́вае дзі́ця
adjust oneself, to	прыстасава́цца (I) pf.	affirmative	люба́сна, любосна
admissible	дапушча́льны, -ая, -ае	after (conjunc.)	сьцьвярджа́льны, -ая -ае
it is a.	дапушча́ецца	after dinner	па (+ loc.), пры
admit, to	прызнава́цца (I), пры- знава́ць; прыйма́ць, -ня́ць; дазваля́ць, -зволі́ць (II) pf.	day after day	па абéдзе
adopt, to	прыйма́ць (I), прыня́ць pf.; перайма́ць, -ня́ць (I) pf.	after all	дзень пры дні, дзень у дзень
adopted child	прыйма́е/прыёмнае дзі́ця	against	як-ні́як
adoption	прыня́цьцё, запазы́чаньне	agenda	су́праць
adoptive parents	прыймоўныя/прыёмныя бацькі	agitate, to	пара́дак дня
adorn, to	прыбіра́ць (I), -бра́ць pf.; упрыго́жыць (II)	ago	мяша́ць (I); падбу́рваць
adroit	спраўны, -ая, -ае	two years ago	таму́ (= пе́рад гэтым)
adult	дарослы (m.), дарослая (f.); выра́слы, -ая	agonizingly	два гады́ таму́
advance, to	ісьці/ру́хацца напе́рад; ру́хаць (I), ру́шыць	agony	паку́тліва
the crowd a-ed	натоўп ру́шыў напе́рад	agree, to	агонія́, кананьне; паку́та
to a. science	ру́хаць наву́ку напе́рад	verbs agree with nouns	дамові́цца (II) pf.; зга- джа́цца (I), згадзі́цца (II) pf., дапасоўва́цца (gram.)
advantage	перава́га; кары́сьць	agreeable	дзеясловы дапасоўва- ю́цца да назоўнікаў
advantageous	выгодны, -ая, -ае	agreeably	прыёмны, -ая, -ае
adverbial modifier (of time, manner...)	акалі́чнасьць (ча́су спосабу...)	agreement	прыёмна
advertisement	абвэ́стка	agriculture	згода; умо́ва
advisable	пажада́ны; дамэ́тны,	agricultural	земляро́бства
		aid	земляро́бскі; сельска- гаспада́рскі, -ая, -ае
		aim	дапамо́га; парату́нак
		aimed	мэ́та
		air	ські́раваны, -ая, -ае
		fresh air	паве́тра; вы́гляд
		to assume a solemn air	сьве́жае паве́тра
		air, to	прыня́ць урачы́сты вы́- гляд
		aired	ве́трыць (II), пра- pf.
		airplane	паве́траны, -ая, -ае
			самале́т

airy	павётраны; падзіманы, -ая, -ае	to be amazed	зьдзіўляцца (I), дзівавацца
album	альбом	American	Амэрыканец, -канка; амэрыканскі, -ая, -ае
alder (tree)	вольха, алёшына		ласкавы, нязлосны, -ая, -ае
alder grove	алешнік	amiable	дружна
algebra	альгебра	amicably	сярод (+ gen.)
alien	іншаземец, чужаземец	amidst	сярод ворагаў
all	увесь, уся, усё; усё	amidst enemies	між/паміж/сярод (+ gen.)
all the nation	увесь народ	among	паміж кнігаў
that is all	гэта ўсё	among books	сярод сяброў
all these books	усё гэтыя кнігі	among friends	(па)між; сярод
all the time	добра	amongst	колькасьць; сума
all the time	а ўсё-ж, тым ня менш	amount	даходзіць (II), дайсьці (I)
all the time	тым ня менш, дзякую вам	amount, to	узмацняць (I), узмоцніць (II)
all the time	усё, усю парў	amplify, to	амулет
all the time	ён усё (усю парў) працуе	amulet	забава, уцеха; гулі
all the time	усяго	amusement	анатомія
all-Byelorussian	усебеларускі, -ая, -ае	anatomy	старавечны, даўны, даўнейшы, -ая, -ае
all-Canadian	усеканадзкі, -ая, -ае	ancient	i, ды; а
all-powerful	усяўладны, -ая, -ае	and	i да таго падобнае, i
Allah	Алах	and so on	гэтак далей
allegedly	быццам		нанова, нанава
almost (adv.)	блізка/блізу (што); мала/ледзь/траха не; бязмала	anew	злаваць pf., раз-; угнявіць (II) pf.
alone	адзін, адна, адно; сам адзін	anger, to	кут (math.)
she remained alone	яна засталася адна	angle	злосна
to leave smb. alone	пакінуць каго-н. у супакоі	angrily	ажыўлены, -ая, -ае
to leave smth. alone	не чапаць чаго-н.	animate	лётапіс
along (prep.)	уздоўж	annals	угодкі, гадавіна
along the river	уздоўж ракі	anniversary	паведамляць (I), -міць pf., апавяшчаць
alongside (adv.)	уздоўж	announce, to	паведамленьне, абвешчаньне
alphabet	альфабэт	announcement	дакучаць (I), назаляць, абрыднуць; злаваць
alphabetic(al)	альфабэтны, -ая, -ае		гэта злуе мяне
already	ужо	annoy, to	раззлаваны, -ая, -ае
alternately	наперамёнку, уперамешку	it annoys me	дакучлівы, -ая, -ае
alternation	чаргаваньне, чародаваньне	annoyed	штагоду
amalgamate, to	злучацца (I), злучыцца (II); зьлівацца (I), зьліцца	annoying	адказ
amaze, to	зьдзіўляць (I)	annually	Антон, Антось
		answer	старасьвецкі, -ая, -ае
		Anthony	
		antique	

anxiety	трывога	this rule applies to all	гэтае правіла датычыць да ўсіх
anxious	заклапочаны, трывожны, неспакойны, моцна жадаючы, -ая, -ае	to a. for a job	падаць заяву на працу
to be anxious about	непакоіцца/турбавацца пра (+acc.)	appointed	прызначаны, -ая, -ае
I am anxious to see him	мне вельмі хочацца бачыць яго	appointment	прызначаньне; дзелавое спатканьне
any	які-небудзь/-коlechы; які-хаця; хоць-які, абь-які, -ая, -ае; усякі, -ая, -ае	apposition (gram.)	прыдатак
give me any book in any case	дай мне хоць-якую кнігу ўва ўсякім разе	appreciate, to	цаніць, а- (II) pf.; быць удзячным
anybody	хто-небудзь, нэхта, хтось(ці)	apprehension	боязь
did a. come?	ці хто-небудзь/нэхта прыйшоў?	approach	падыход
anybody's	нэчы(й), -ая, -ае or -ыя, -ые	approach, to	падходзіць (II), -ыйсьці (I) pf.; пад'яжджаць (I), -ехаць pf.; насоўвацца, -сунуцца pf.; падступіць, -ступіць (II) pf.
anyone	see anybody	appropriate	належаьны, годны, адпаведны, мэтазгодны, -ая, -ае
anyone's	see anybody's	appropriately	належаьна, годна
anything	што-небудзь, нэшта, штось(ці)	approval	ухваленьне
did you do a.?	ці што-небудзь/нэшта вы зрабілі?	apron	хвартух
anywhere	дзе-небудзь	apt (about a thing)	прыгодны, прыдатны, -ая, -ае
apart (adv.)	паасобку	apt (about a person)	здатны, здольны, сьхільны, -ая, -ае
apartment	памешканьне, гаспода, кватэра	apt (to)	сьхільны да + gen.; падаўкі, -ая, -ае
apathetic	апатэчны, -ая, -ае	apt (at)	здатны, здольны да + gen.
apparently	відавочна; быццам	aptitude	здольнасьць, здатнасьць; прыдатнасьць
he has gone away a.	відавочна/відаць ён выехаў	aquarium	акварыум
appeal	заклік	Arab	Араб
appeal, to	выступіць/зварачацца з заклікам	arable land	ворная зямля
appears, it (impers.)	здаецца (што)	arch	брама, арка
apple tree	яблына	archives	архіў
applicant	заяўнік, просьбіт; кандыдат	Arctic	Арктыка
application	заява	ardent	палкі, -ая, -ае
applied	практычны, -ая, -ае	ardent speech	палкая прамова
a. medicine	практычная мэдыцына	ardour	запал
apply, to	ужываць (I); тарнаваць (II) да + gen.; датычыць да + gen.	area	плошча; прастора, абшар
		area of the lake	плошча возера
		argue, to (with)	спрачацца з + instr.; разважаць (I)
		argument	довад

arise, to	паўставаць (I), паўстаць pf.	as wide as it is long	такі са́мы ўшыркі, як удаўжкі
arm	рука́; рукаво	he writes as well as he reads	ён піша такса́ма добра, як чытае
under arms	пад рука́мі/па́хамі	as soon as	як толькі
arm of the river	рукаво ракі	ascend, to	узыходзіць (II), узыйсці (I) pf.
arm of the windmill	крыло ветрака́		
armful	бярэ́мя, бярэ́ма	ashes	попел
armpit	па́ха	hot ashes	пры́сак
arms	збро́я; абды́мкі	aside	набок; збоку
to throw oneself into smb's arms	кіну́цца не́каму ў вабды́мкі	to put aside	адкла́сьці набок
army	войска, а́рмія	to stand aside	стаць збоку
around (adv. & prep.)	вакол, навокал, наўкол(а)	ask, to	пыта́цца (I), па- pf.; прасі́ць (II); запра- ша́ць (I), запра́сіць (II) pf.; зва́ць (I), па pf.
there are people around	навокал лю́дзі	to ask many guests	запра́сіць (шмат)/ назва́ць гасьце́й
around the garden	навокал гароду	asleep	сьпя́чы, здраньцьве́лы, -ая, -ае; тупы, -а́я, -о
arouse, to	выклі́каць (I)	to fall asleep	засну́ць (I) (pf.)
to a. indignation	выклі́каць абурэ́ньне	my arm is asleep	у мяне здраньцьве́ла/ зьмярцьве́ла рука́
arrival	прыход; надыход	asp leaf	асі́навы лі́ст
arrive, to	прыбы́ваць (I), -бы́ць pf.	aspect	гледзі́шча: трыва́ньне (gram.)
to arrive (on foot)	прыходзі́ць (II), -йсьці́ (I) pf.	asphalt	асфа́льт
to a. (by conveyance)	прыя́жджа́ць (I), -э́хаць pf.	aspiration	імкне́ньне
arrow	страла́; стрэ́лка (пака́зваць кіру́нак)	assemble, to	зьбіра́цца (I), зья́жджа́цца
bow and arrow	лук і страла́	assign, to	прызначáць (I); ські- ро́ўваць, ськірава́ць
art	маста́цтва; майстэ́рства or майстро́ўства	to a. to work at...	ськірава́ць на пра́цу
art of printing	майстэ́рства дру́ку	assistance	дапамо́га; парату́нак
article	арты́кул; прадме́т	assistant director	засту́пнік дырэ́ктара
a. for the paper	арты́кул для газэ́ты	assistant station-master	дыжу́рны ста́нцыі
a. of consumption	прадме́т ужо́тку	associated with, to be	замацава́цца (I) pf. за + instr.; бы́ць зьвяза́- ным з + instr.
Byelor. nouns have no articles	белару́скія назоўнікі ня маю́ць арты́кулаў		
artistic	маста́цкі, -ая, -ае	the name is a. with...	імя замацава́лася за...
highly artistic	высакамаста́цка	assume, to	дапушча́ць (I), дапус- ці́ць (II) pf.; мерка- ва́ць (I), прыйма́ць, прыня́ць pf.
as (conjunc.)	як; бо	I assume that	я дапушча́ю/мяркую́, што
he did as you told him	ён зрабі́ў, як вы сказа́лі яму́		
as he had no time	бо ён ня меў ча́су		
as such	як такі́		
as though/as if	бы́ццам		
as well	такса́ма		
as . . . , as	такі са́мы, як; такса́ма, як		

bait	прына́да (на ры́бу)	bear, to (bore, borne)	трыва́ць (I), вы- pf.;
bake, to	пячы́ (I) (ў духоўцы), сь- or па- (усё) pf.		трыма́ць, вы- pf.;
ballet	балёт	Will the ice b.?	нёсьці
Baltic	ба́лцкі; балтыцкі, -ая, -ае	bear, to (bore, born) orchard bears fruit	Ці вы́трымае лёд?
Baltic tribes	ба́лцкія плямёны	beast	радзі́ць, на- (II) (pf.)
Baltic Sea	Балты́цкае мора	beaten	сад родзі́ць садо́віну
band	арке́стра; грамада́	beaten egg	зьвер, зьвяру́га
bandage, to	перавя́зваць (I), -вяза́ць pf.	beaten unmercifully	бі́ты, зьбі́ты, -ая, -ае
bandage wound	перавя́заць ра́ну	beautifully	зьбі́те яйка
bandage, to	сту́каць, сту́кнуць (I) pf.; трэ́снуцца (I) (аб + acc.) pf.	beauty	спаласава́ны, -ая, -ае
bandage, to	хрост		хора́ша, прыго́жа
bandage, to	хрысьці́ць (II)	sense of b.	краса́, хара́ство, прыга- жосьць or прыго́- жасьць, прыга́ство;
bandage, to	не дапусьці́ць (II) (да + gen.) pf.	because	красу́ня, прыга́жуня
barefoot (adj.)	босы, -ая, -ае	beckon, to	пачу́цьцё краса́/
a barefoot boy	босы хлопец	bedroom	хара́ства
barefoot (adv.)	басанож	bee	бо, таму́ што
to go barefoot	хадзі́ць басанож		на́дзіць (II), пры- pf.
barefooted (one)	басаножка		спа́льня, спа́льны пакой
barge	ла́йба		пчалі́на or пчалá;
barrel	бочка		(pl.) пчо́лы
barren/sterile flower	пу́стацьвёт	beet	бура́к
base	асно́ва; ба́за	beetle	жук
to assume as a b.	прыня́ць за а́снову	before (adv.)	раней
basic	асно́ўны, грунто́ўны, -ая, -ае	before (prep.)	пе́рад, пра́д (+ instr.)
basin	басэ́йн	beg, to	пра́сіць (II), пра́сіцца;
river basin	вадазбор, рэ́чны басэ́йн	begin with, to	жабрава́ць (I)
basis (pl. bases)	асно́ва; ба́за (mil.)	behave, to	перш-на́перш
bask (in), to	грэ́цца (I), вы́грава́цца (на сонцы, ля агню́); це́шыцца (II) (+ instr.)	behaviour	трыма́цца (I), трыма́ць
bast (inner flexible bark of the linden tree)	лы́ка	proper behaviour	сябе́
bast-shoe	ла́паць (лыковы)	bell	трыма́ньне
battle	бі́тва, суты́чка, бой	bell-ringer	прыстойнае трыма́ньне
battlefield	поле бою	belly	звон (gen. зва́на); званок
bay-leaf willow	вербалоз		званáр
beads (pl.)	кара́лі, па́церкі (pl.)	belong, to	чэ́рава, пу́за, бру́ха,
beak	дзю́ба	beloved	жы́вот
beam	бэ́лька; пра́мень, (dim.) пра́меньчык	bend, to	нале́жаць (II) (да + gen.)
			кахáны, лю́бы, -ая, -ае
			зьгі́наць (I), сагну́ць pf.;
			нагі́наць, -гну́ць pf.;
			загі́наць, -гну́ць pf.;
			перагі́наць, -гну́ць pf.;
			сьхі́ляць, сьхі́ліць (II) pf.
		to bend a nail	загну́ць цьві́к
		to bend one's head	сьхі́ліць галаву́
		benefactor	дабрадзéй

benefit	карбісьць, пажытак	Black Sea (adj.)	чарнаморскі, -ая, -ае
bent	нагну́ты, загну́ты; пахілены, -ая, -ае	blacken, to	чарне́ць (I), па- pf.
bereave, to	адыйма́ць (I), -ня́ць pf.	blackened	шчарне́лы, -ая, -ае
to b. smb. of hope	адня́ць у каго надзе́ю	to be b. with smoke	закуры́цца/пачарне́ць
beside	збоку, ка́ля, побач		ад д́ыму
(be)sprinkle, to	акрапля́ць (I), акрапі́ць (II) pf.	blacksmith's	кава́льскі, -ая, -ае
between (prep.)	(па)між (+instr.)	blade	(anat.) лапа́тка; лязо
beyond (prep. & adv.)	за, па-за; вышэй	blade of a knife	лязо нажа́
it is b. my power	гэта вышэй за маё сілы	blame, to	вінава́ццць (II)
bible	бі́блія	he is to blame	ён вінава́ты
biblical	бі́блэйны, -ая, -ае	blanket	плед
biennial	двугадовы, -ая, -ае	homewoven b.	дзяру́жка, посьцілка,
biennial convention	двугадовая сустрэ́ча		дыва́н
big	вялі́кі, -ая, -ае; буйны́; грубы́, таўсты́, -а́я, -о́е	blaze, to	пала́ць (I)
big seeds	буйное зёрне	blazing flame	пала́ючае/зыркае
very big	вялі́зны, вялі́чэзны, здара́венны, -ая, -ае	bleach, to	по́лліма
bill	раха́ўнак; банкно́т	bleat, to	бялі́ць (II), выбелі́ць pf.
bill of fare	мэню́, сьпі́с страва́ў	blend, to	бля́яць (I)
billion	біліён or бі́льён		зьме́шваць (I), -ца; спа-
billion (adj.)	біліённы or бі́льённы,	blind	луча́цца; незаўва́жна
billion (amer.)	мілія́рд (мі́льярд)	to become blind	пераходзі́ць з адцёнь-
bind, to	вяза́ць (I), зь- pf.; заба-	blinding light	ня ў вадцёньне
	вяза́ць, забавяза́ць	blink	сьляпы́, -а́я, -о́е
	pf.	in a blink	сьле́пнуць (I), а- pf.
biography	жы́ццяпі́с	blink, to	сьляпу́чае сьвя́тло
biological	біялягі́чны, -ая, -ае		мі́г, вокамгнё́ньне; міг-
biologist	біёляг	block	це́ньне, мі́рганьне
biology	біялё́гія, прыродаве́да	block of ice	вомі́рг, вобмі́гам,
birch grove	бярэ́знік	block, to	як вокам мі́ргну́ць
bird	пту́ха, пту́шка, птах	to block smb's way	мі́гаць (I), мі́гце́цца (II);
bird's	птушы́ны, -ая, -ае		мі́ргаць (I), мі́ргну́ць
bird-cherry tree	чаромха	blond	pf.; плю́шчыць вочы
birth	нараджэ́ньне, нарадзі́ны	blonde	блё́к; кварта́л
birthday	дзень нарадзі́наў	bloom, to	кры́га, лядзі́на
bishop	бі́скуп, епі́скап		загарадзі́ць (II),
bitter	горкі́, -ая, -ае; злы́, -а́я, -о́е	blow off, to	заступі́ць pf.
	горка	blow up, to	загарадзі́ць/заступі́ць
bitterly	чорны́, -ая, -ае	the ship blew up	камў даро́гу
black	чарнава́лосы, -ая, -ае		бяля́вы, блянды́н
with b. hair	чарне́ць (I), шчарне́ць		бяля́вая, блянды́нка
to turn/become b.	шчарне́лы, -ая, -ае		цьві́сьці (I); расьцьві́-
grown black	чарнавокі́, -ая, -ае		та́ць, расьцьві́сьці pf.
black-eyed	Чорнае мора		цьве́т на дрэ́вах
Black Sea			красава́ньне, роскві́т
			зносі́ць (II), зьне́сьці (I)
			pf.
			уза́рваць (I); (-ца) pf.
			карабе́ль уза́рваўся

blue	сіні, сіненыкі, -ая, -ае	bother, to	турбаваць (I), турба-
to grow/turn b.	сінець (I)	don't bother	вацца; дакучаць
to turn b. from cold	пасінець/сьсінець ад		ня турбуйся
	холаду		(турбуйцеся)
to show blue	сінецца (I)	bothering	турбуючы, дакучлівы,
the sea shows b. in	здалёк сінеецца мора		-ая, -ае
the distance		bothersome	дакучлівы, -ая, -ае
blue-eyed	сінявокі, -ая, -ае	bough	сук
blunt	тупы, -ая, -ае	bought	куплены, -ая, -ае
to grow blunt	тупіцца (II)	bounce, to	скакаць (I), падскакваць
blunt, to	тупіць (II), с- pf.	the ball is bouncing	мячык скача
boating	целаахоўнік	bound (part.)	спалучаны, зьвязаны,
boggy	топкі, -ая, -ае		-ая, -ае
boil, to	кіпець, за- pf.	boundlessness	бязьмежнасьць
to boil over	пабегчы (II) pf.	bouquet	букэт
the soup boiled over	суп пабег	bourgeois	буржуй
boiler	казан, кацёл	bow	лук; дуга; смык; паклон;
boiling water	варатак, кіпень		кукарда
bold type/face	клўсты друк	bow tie	мушка
bole	камель	bow, to	кланяцца (I), пакланіцца
bondage	няволя		(II) pf.
booklet	брашура		сьхіляць(ца) (I),
bookstore	кнігарня		сьхіліць(ца) (II) pf.
bookworm	кнігаэд	boy	хлапёц, хлопёц
boot	бот	good boy (or girl)	маладзёц, малайчына
booth	кіёск	bracket	дўжка
booty	здабыча	braid one's hair, to	заплёсьці валасы
border	мяжа; край	braid in, to	уплятаць (I)
border of the forest	край лёсу	branchy	разложысты, галінасты,
border, to	межаваць (I),		-ая, -ае
	межавацца	break away, to	адрывацца (I),
bore, to	надакучаць (I), -кучыць		адарвацца pf.
	(II) pf.; сьвідраваць (I)	break in, to	урывацца (I),
I am bored	мне надакучыла/нудна		уварвацца pf.
boredom	нуда or нудзьга; туга	break off, to	абломвацца (I), абла-
borer	сьвідроўнік/буравік		мацца pf., адламацца
	(man); сьвэрдзел	break through, to	pf.; адкрышыцца (II)
	(tool), сьвярдзёлак		прарывацца (I), -рвацца
borrowing	запазычаньне	break up, to	pf.; праламаць (II)
botanical gardens	батанічны сад		разыходзіцца (II),
botanist	батанік	breakdown	-йсьціся (I) pf.
botany	батаніка		знясіленьне, заняпад
both	абодва (m. & n.),	breakfast	сілаў
	абедзьве (f.); абое	breathe, to	сьнеданьне, сьняданак
	(for mixed genders)	brick house	дыхаць (I), па- pf.
both John and Hania	Янка й Ганя абое	bride	камяніца
have left	паехалі	bridegroom	маладая, -ае
			малады, -ага

bridge	мост, (dim.) масток	he did not b.	ён не варухнуўся зь
brief	кароткі, абэглы, -ая, -ае		мэсца
briefcase	партфэль	budget	бюджэт
brighten (up), to	ажывіць (II) pf.	builder	будаўнік
brightly	сьвэ́тла, зы́рка	building	буды́нак (object); бу- даўні́цтва, будава́ньне, пабудова, будоўля (process)
brilliant	бліскучы; геніяльны, выда́тны, -ая, -ае		будаўляны, будаўнічы, -ая, -ае
brilliant talent	бліскучы та́лент	building (adj.)	збудава́ны, складзены, -ая, -ае
brilliant student	выда́тны студэ́нт		разбудава́ўся горад
brilliant plan	геніяльны плян		
brim	край, верх; поле (капляю́ша)	built	баўга́рскі, -ая, -ае
brimfull	поўны, -ая, -ае; поўна (adv.)	the town has been built	вялі́кі, грува́сткі, гру́з- ны; самаві́ты, -ая, -ае
bring, to (smth.)	прыно́сіць (II), -не́сьці (I) pf., падно́сіць (II), -не́сьці (I) pf.	Bulgarian	стукну́ца (I) pf.
bring, to (smb.)	прыводзі́ць (II), -ве́сьці (I) pf.	bulky	бярэ́мя, аха́пак; гурба́
to bring by conveyance	прывозі́ць (II), -ве́зьці (I) pf.	bump (oneself), to	клу́нак, ношка
bring to a stop, to	спыня́ць (I), спыні́ць (II) pf.	bunch	зья́заць у клу́нак
bring together/closer to	збліжа́ць (I), зблі́зіць (II) pf.	bundle	цяжа́р
British	брыта́нскі, -ая, -ае	bundle up, to	цяжа́р адка́знасьці
brittle	кро́хкі, -ая, -ае	burden	лапу́х
broad	шыро́кі, -ая, -ае	b. of responsibility	курга́н
broadcast, to	перадава́ць па ра́дыё	bur(dock)	пахавáны, -ая, -ае
broaden, to	пашыра́ць-ь/ца (I), -шы́- рыць-ь/ца (II) pf.	burial mound	палі́ць (II); гарэ́ць; папачы́ (I) pf.;
to broaden one's outlook	пашыра́ць круга́гляд	buried	папа́рыць (II) pf.
broken (part.)	палама́ны, парва́ны; перары́вісты, -ая, -ае	burn, to	спалі́ць (II) pf.;
to say in a broken voice	перары́віста сказа́ць	burn down, to	згарэ́ць pf.
brother's	бра́таў, бра́тава	burn out, to	згарэ́ць (II) pf.;
brown	бу́ры, бурна́тны, -ая, -ае; руды́, -а́я, -о́е	the candle has burnt out	вы́гарэць, дагарэ́ць
brownish	рудава́ты, рудава́ценькі, -ая, -ае	burn oneself, to	сьвэ́чка дагарэ́ла
bruise	сіня́к	burnt	папачы́ся (I) pf.;
brushwood	за́расьнік	burst, to	апа́рыца (II)
brutal	сібе́рны, брута́льны, -ая, -ае	the boiler burst	спа́лены, абга́рэлы, -ая, -ае
bud	пупы́шка, за́вязь	burst into, to	трэ́снуць (I) pf.; узры́- ва́цца, узарва́цца pf.
budge, to	варухну́ца (I) pf.	to burst into a room	каце́л узарва́ўся
		bury, to	урыва́цца (I), уварва́цца pf.; ува́львацца (I), ува́ліцца (II) pf.
			ува́львацца ў пакой
			хава́ць, па- (I) pf.; схавáць (I) pf.; уткну́ць

business	спра́ва; заня́так; гандлё- вае прадпрыёмства	the blackboard	дошкі
business hours	гадзіны гандлю/прыйма́	call together, to	скліка́ць (I), склікаць pf.
bust	грудзі (pl.); бюст	called	званы́, кліканы́, -ая, -ае
bustling	сумятлівы, -ая, -ае	the so-called	гэтак званы́, -ая, -ае
butt in, to	сова́ца (I), сýну́ца	calm	спакой, заці́шша
	(не ў сваё), ула́зіць	calmly	спакойна
butter, to	ма́заць ма́слам	calm down, to	суці́шва́ца (I), паці́-
butterfly	маты́ль, матылё́к, мятлі́к, мятлу́шка		шэ́ць pf.; асты́гаць; супакойва́ца, -коі́ца (II) pf.
buy, to	купі́ць (II) pf.; адкупі́ць	camp	ля́гер
buyer	скупні́к	camp (adj.)	ля́герны, -ая, -ае
buzz, to	гусьці́ (I); бзы́чэць (II)	campaign	кампанія́
flies are buzzing	му́хі бзы́чаць	campus	уніве́рсытэ́цкі ася́родак/ гарадо́к
mosquitoes are b-ing	кама́ры гуду́ць		бляша́нка
buzz r.	гудзе́ньне, бзы́каньне	can	Канады́ец, -йка;
by (prep.)	паўз, мі́ма	Canadian	кана́дзкі, канады́йскі, -ая, -ае
Byelorussian	Белару́с, -ска; белару́скі, -ая, -ае; пабелару́ску		адкліка́ць (I), -клікаць pf.; в́ычыркну́ць pf.; скарача́ць
B. language	белару́ская мо́ва	cancel, to	адкліка́ць падарожжа́
to speak B.	гавары́ць пабелару́ску		пагаша́ць ма́ркі
"Byelorussian Bow"	"Смык белару́скі"	to cancel a trip	скарача́ць дробы́
(poems by F. Bahushevich)		to c. stamps	адклі́каньне; скарача́ньне
Byelorussian-English	белару́ска-анге́льскі, -ая, -ае	to c. fractions	ра́к (хваро́ба)
"Byelorussian Pipe"	"Ду́дка белару́ская"	cancellation	трысьце́, трысьне́г; па́лачка, трысьці́на
(see B. Bow)		cancer	ша́пка
Byelorussian Soviet	Белару́ская Саве́цкая	can	бры́ль
Socialist Republic	Сацыялісты́чная		здо́льны, зда́тны, -ая, -ае
(BSSR)	Рэспу́бліка (БССР)	cap	сталі́ца; капіта́л
Byelorussianized	зьбелару́шчаны, -ая, -ае	(cap) peak	сталі́чны, -ая, -ае
to become B-nized	зьбелару́шчы́ца (II) pf., зьбелару́сі́ца	carable	капіта́лісты, -ага; ка́пі- талі́стычны, -ая, -ае
		capital	няу́рымсьлі́вы, капры́сны, -ая, -ае
cafeteria	страў́ня, сталоў́ка	capital (adj.)	захо́плеваць (I), -хапі́ць (II) pf.
calamity	няшча́сьце, бяда́	capitalist	аўтамабі́льны, -ая, -ае
calculation	падлі́к, разьлі́к	capricious	карава́н
calendar	калянда́р	capture, to	карта́тка
calf (adj.)	цяля́чы, -ая, -ае		карто́н
call	за́клік; клі́каньне	car (adj.)	карто́нны, -ая, -ае
call on, to	заходзі́ца (II), зайсьці́ся (I) pf.	caravan	колька́сны лі́чэбні́к
	выкліка́ць (I), вы́клікаць pf.	card index	
call (out), to	выкліка́ць вуч́ня да	cardboard	
		cardboard (adj.)	
to call a student to		cardinal numeral	

career	занятак, прафэсія	to catch cold	застудзіцца (II) pf.
careful	асьцярожны; уважлівы; руплівы, -ая, -ае	catch on, to	(за)чапляцца (I), -чапіцца (II) pf.
to be careful	сьцерагчыся (I), пілнавацца	to c. on the bushes	чапляцца за кусты
carefully	рупліва, асьцярожна, уважна	catch up, to	здаганяць (I), здагнаць (II) pf.; падцягвацца (I), -цягнуцца pf.; падхопваць, -хапіць (II) pf.
careless	нядба́йны, -ая, -ае	to catch up in school	падцягнуцца ў школе
c. treatment of smth.	нядба́йнае абыходжань-не з чым-н.	they caught on to the song	яны падхапілі песьню
caroller	каляднік, калядоўшчык	Catholic	каталік, -лічка (f.); каталі́цкі, -ая, -ае
carp	карп	cattle	сканіна
Carpathians	Карпа́цкія горы	cattle raising	жывёлагадоўля
carpenter	цясьля́р	cattle shed	хлеў
carpet	дыва́н, кілі́м	caution	асьцярожнасьць
carry, to	насі́ць (I) hab.; не́сьці (I) act.	cave	пачора
he is carrying two books	ён нясе́ дзьве кні́гі	cavity	дзірка ў зубе; запáдзі́на
carry away/off to	адно́сіць (II), адне́сьці (I) pf.; пане́сьці	cease, to	пакіда́ць (I), переста-ва́ць, -ста́ць pf.; спы-ня́ць, спыні́ць (II) pf.; пры́ціха́ць (I), -ці́хнуць pf.
carry for a while, to	панасі́ць (II) pf.	to cease talking	змоўкну́ць (I) pf.
carry in, to	уно́сіць (II), уне́сьці (I) pf.	celebrate, to	сьвяткава́ць (I); апява́ць, сла́віць (II)
carry over, to	пера́носіць (II), -не́сьці (I) pf.	cemetery	могі́лкі (pl. only)
the word is carried over	слова пераносі́цца	cent	цэ́нт
carry out, to	выно́сіць (II), вы́несці (I) pf.; выконва́ць (I), вы́канаць pf.; право-дзі́ць (II), -ве́сьці (I) pf.	per cent	працэ́нт
to carry out a plan	выкана́ць плян or пра-ве́сьці плян у жыццё	ten per cent	дзёсяць працэ́нтаў
carry, to (by conveyance)	вазі́ць (II) hab.; ве́зьці (I) act.	centennial	стагодзьдзе;
cart	калёсы	centimeter/centimetre	стагадовы, -ая, -ае
case	склон; выпáдак, раз	centre	цэ́нтымэтар
in any case	у́ва ўсякі́м ра́зе/выпа́дку	cereals	цэ́нтар, ася́родак
cashier	касёр	ceremony	зба́жына́ (coll.)
catch, to	лаві́ць (II), з- pf.; пад-хопва́ць (I), -хапі́ць (II) pf.; схапі́ць pf.	certificate	абра́д; цыры́монія
to catch a ball	злаві́ць мячы́к	certification	пасьве́тчаньне (даку-мант); даве́дка
the current caught the ice floe	плы́ня падхапі́ла крэ́гу	chafer	пасьве́тчаньне
		challenge, to	маёвы́ жук
		chance	выклі́каць (I), вы́клікаць pf.
		by chance	магчы́масьць; выпáдак
		to take one's chance	выпа́дкам
			спрабава́ць (I), зары́зыкава́ць pf.

change	зьмэна; рэшта; дробныя грошы	to draw a ch. to cash a ch.	выпісаць/выставіць чэк вымяняць чэк
changed	зьмэнены, замэнены, -ая, -ае	cherry (adj.)	вішнёвы, -ая, -ае
chanterelle	лісічка (грыб)	chest	грудзі (pl. only)
char, to	абгарэць (I) pf.	chew, to	жваць (I)
a charred tree	абгарэлае дрэва	chewing gum	жвальная гумка
character	характар	chick	куранё, кураня
characteristic	рыса, асабліваць, характар	chief	галаўнік, правадыр, лідэр, камандант
ch. of the locality	характар мясцовасьці	chief(tain) of a tribe	правадыр плямь
characteristics	уласьціваць	chief of police	камандант паліцыі
charm	уцэха, чар, прывабнасьць; замова (знахарская)	chief (adj.)	галоўны, асноўны, найважнейшы; кіраўнічы, -ая, -ае
charm, to	прынаджваць (I); чараваць	chiefly	галоўна, пераважна
charming	панадны; прыгожы; мілы, чароўны, -ая, -ае	child	дзіцё, дзіця; (dim.) дзіцятка, дзётка
charred	абгарэлы, -ая, -ае	childbirth	роды (pl. only)
charter	карта; грамата; канстытуцыя	childhood	маленства
chase, to	ганяць-ь(ца) (I); гнаць (II), па- pf.	from one's ch.	змалку (adv.)
to chase a beast	гнаць зьвяра	childish	дзяцінны, дзіцячы, -ая, -ае
to ch. butterflies	ганяцца за матылямі	children	дзёці
chase away, to	праганяць (I), -гнаць (II) pf.	child's	дзіцячы, -ая, -ае
chaste	чэсны, -ая, -ае	chilled	ахалоджаны, -ая, -ае
chatter	шчэбет, шчабятаньне	I am chilled	я зьмёрз, -ла;
chattering	шчабятлівы, -ая, -ае	chime	я прадраг, -ла
cheap	таньны, -ая, -ае	chin	звон (sound)
cheaper (comp.)	таньнейшы or танейшы, -ая, -ае	china	барада; падбародак, падбародавіч
cheap(ly)	танна	chip	парцалёна
cheaper (adv.)	таней or таньней	choose, to	трэска
cheat, to	ашукваць (I), ашукать pf.; махляваць	Christian Orthodox	выбіраць (I), выбраць pf.
cheek	шчакá, шчачына	Christmas	праваслаўны, -ая, -ае
cheer up, to	узьняць настрой; развесяліць (II) pf.	Christmas tree	калядная ялінка
cheerless	маркотны, сумны, змрочны, пануры, няпрывётны, -ая, -ае	chronicle	лётапіс, хроніка
cheese	сыр	Church Slavonic	царкоўна-славянскі, -ая, -ае
chemist	хэмік	cinema	кінатэатр, кіно
chemistry	хэмія	circulate, to	пашыраць (I), -рацца
cheque	чэк	circumstance	абставіны (pl. only), акалічнасьць
		circus	цырк
		citizen	грамадзянін, -дзянка (f.)
		citizenship	грамадзянства
		city	мэста

city hall	ра́туша	clock	га́ць, -стры́гчы pf.
claim	пра́тэньсі́я	close, to	гадзі́ньнік (будзі́льнік, насьце́нны, ве́жавы)
claim, to	зая́ўляць (I), -яві́ць (II) pf.	close by (adv.)	зачы́няць (I), -чы́ніць (II); заплю́шчыць (вочы)
to c. a right (to)	зая́віць пра́ва на	closed	паблі́зу
clamorous	гама́нкі, -а́я, -о́е; кры́клівы, -а́я, -а́е	closely	замкнё́ны or за́мкнуты, -а́я, -а́е
clamour	кры́к	cloth	блі́зка, це́сна; ува́жна (г)ану́чка, суконка; сукно
clan	ро́д	cloud	вопратка, адзе́жа
clasp, to	абха́пляць (I), -ха́піць (II) pf.; прыці́скаць (I), -ці́снуцца pf.; зашпі́ляцца	cloudy	апра́нацца (I), -ну́цца pf.
classic(al)	клясы́чны, -а́я, -а́е	clumsy	вобла́к
clause (gram.)	ска́з	clumsy (adj.)	хма́ра
main clause	гало́ўны ска́з	clumsily	хма́рны; (fig.)
subordinate c.	дада́ўны/зале́жны ска́з	coarse	каламу́тны, -а́я, -а́е
claw	капцо́р, кіпцо́р	c. sand (salt)	няю́мека
clean	чы́сты, чы́сьценькі, -а́я, -а́е	c. voice	нехля́мжы, няю́далы, -а́я, -а́е
clean, to	чы́сьціць (II); ачы́шчаць (I)	c. man	нехля́мжа, нязгра́бна
to clean clothes	чы́сьціць вопратку	cocoon	буйны́, грубы́, -а́я, -о́е; агрубе́лы; грубі́янскі, недалі́катны, -а́я, -а́е
to c. water	ачы́шчаць ваду́	code	буйны́ пясок, (-а́я соль)
clean up, to	прыбі́раць (I), -бра́ць pf.	code of laws	агрубе́лы/шорхлы/ахры́плы
clear	я́сны, выра́зны, -а́я, -а́е	code of annals	грубі́янскі чалаве́к
clear (predic.)	я́сна	cod-liver oil	ко́кан
everything is c.	усё́ я́сна	coffee percolator	збо́р; ко́дэкс
clear, to	ачы́шчаць (I), ачы́сьціць (II) pf.; ачы́шча́цца (I); рашчы́шчаць, рашчы́сьціць (II) pf.	coffee pot	збо́р зако́наў
to clear the way	ачы́шчаць даро́гу; зыходзі́ць з даро́гі	coincide (with), to	збо́р ле́тапісаў
the air cleared	паве́тра ачы́сьці́лася	coincidence	ры́бін тлушч
clear up, to	пра́ясня́цца (I), -я́сьні́цца (II) pf.; распа́гадзі́цца	collected poems	ка́ўнік (для варэ́ння ка́вы)
clench, to	сыці́скаць-ь(ца) (I), сыці́снуць-ь(ца) pf.; абха́піць (II) pf.	collected works	ка́ўнік
clever	разу́мны, здо́льны, -а́я, -а́е	collection	супа́даць (I), -па́сьці pf.
cling, to	ля́піцца (II) да + gen.; ча́пляцца (I) за + acc.	c. of funds	супа́дак, супадзе́ньне
to c. together	трыма́цца ра́зам	collective	збо́рнік ве́ршаў
clip, to	стры́гчы (I); падстры́-	c. numeral (gram.)	збо́р твораў
			кале́кцыя; зьбіра́ньне, збо́р
			збо́р/зьбіра́ньне
			гроша́й
			калекты́ўны, супо́льны, -а́я, -а́е
			збо́рны лі́чэбнік

c. noun collide, to	зборны назоўнік сутыкну́цца (I), стўкну́цца, на́ехаць адзі́н на аднаго	the tooth came out to come running	выпаў зуб прыбяга́ць (I), -бе́гчы (II) pf.
colloquial c. language colloquy colon colonel colony colour water colour combination	гу́таркавы, -ая, -ае гу́таркавая мова калёквію́м двукроп'е палкоўні́к калё́нія колер; масьць вадзяны́я хва́рбы злучэ́ньне, спалучэ́ньне; камбіна́цыя	come together, to come up, to comfort comfortable comfortably	сыходзі́цца (II), сыйсьці́ся (I) pf., зьяжджа́цца узыходзі́ць (II), узый- сьці́ (I) pf. выгода; зру́чнасьць, ёмкасьць; уце́ха выгодны, зру́чны, ё́мкі; уту́льны, -ая, -ае выгодна, зру́чна, ё́мка, уту́льна
combine come, to (by conveyance) come, to	спалуча́ць (I), -лучы́ць (II) pf. спалуча́ны, супольны, -ая, -ае прыяжджа́ць (I), -э́хаць прыходзі́ць (II), -йсьці́ (I) pf.; настава́ць, -ста́ць pf. пака́звацца (I), -каза́цца (I) pf. падасьпе́ць (I) pf. прыбе́гчы/прыйсьці́ пе́ршым налу́чыцца (II) pf.; су- страка́цца (I), спаты- ка́цца; сустра́цца pf. вароча́цца, вярну́цца (I) pf. сыходзі́ць (II), сыйсьці́ (I) pf.; зьяжджа́ць (I), зла́зіць (II) выступа́ць (I), в́ысту- пи́ць (II) pf. напе́рад уваходзі́ць (II), -йсьці́ (I) pf.; заходзі́цца (II) Уваходзьце! (pl. and polite) паходзі́ць з + gen. адкле́йвацца (I), -кле- і́цца (II) pf.; адста- ва́ць (I), -ста́ць pf. выходзі́ць (II), -йсьці́ (I) pf.; выпада́ць, вы́пасьці́ pf.	comforter comic coming command command, to commemorate, to comment commission commission (adj.) commercial and industrial commit, to to c. an error it does not c. me to anything commit oneself, to committee common c. name (noun) c. honesty by c. consent c. land communication	ва́тная/ваўня́ная коўдра гумарысты́чны, -ая, -ае надыхо́д зага́д; кама́нда зага́дваць (I), -гада́ць pf. + dat.; кама́ндаваць + instr. адзнача́ць (I), -знача́ць (II) pf. паясьне́ньне камі́сія; даручэ́ньне камісі́йны, -ая, -ае гандлё́ва-прамы́словы, -ая, -ае зрабі́ць (II) pf.; забавя́заць (I) зрабі́ць памы́лку, памылі́цца (II) pf. гэта мяне́ да нічо́га не забавя́звае забавя́звацца (I), -вяза́цца pf. камі́тэт, камі́сія звычайны́, прасты́, паспалі́ты; агу́льны, грама́дзкі, -ая, -ае агу́льнае ймя́ (-ы назоўні́к) звычайна́я сумлё́ннасьць за агу́льнай згодай агу́льнаграма́дзкая зямля́ су́вязь, лу́чнасьць; каму́ніка́цыя
to c. in sight to c. in time to c. first come across, to come back, to come down, to come forward, to come in, to Come in! come of, to come off, to come out, to			

communist (adj.)	камуністычны, -ая, -ае	concord	згода, лад
community	грамада; грамадзкасьць; супольнасьць	concordance	згоднасьць
company	таварыства; госьці; рота	concrete	бэтон
comparative (gram.)	вышэйшая ступень	concur (with), to	супадаць (I)
comparatively	параўнальна	condemn, to	асуджаць (I), асудзіць (II); ганьбаваць (I)
compare, to	раўнаць (I), па- pf.	condescending	паблажлівы; ласкавы, -ая, -ае
comparison	параўнаньне	condescension	паблажлівасьць
compass	компас	condition	умова; стан
compassion	спагада, спачуваньне	in what c.	у якім стане
compassionate	спачувальны, -ая, -ае	conditional	умоўны, -ая, -ае
compete, to	спадужнічаць (I)	conditional (gram.)	умоўны лад
competition	спадужніцтва, спаборніцтва; выпе- радкі; конкурс	conditionally	умоўна
complaint	жалоба, скарга	condolence	спачуваньне
complaisant	прыслужлівы, -ая, -ае	conduct	трыманьне, паводзіны
complete	поўны, -ая, -ае	conductor	кандуктар; дырыгэнт
complete works	поўны збор твораў	confer upon, to	надаваць (I), -даць (irr.)
complete, to	закончыць (II) pf.	the rights have been conferred	былі нададзены правы
completed	закончаны, -ая, -ае	confide in, to	падзяліцца сакрэтам
completely	дашчэнт, зусім	confidence	давер
complex sentence	складана-залёжны сказ	confident	пэўны, -ая, -ае
(gram.)		confiscate, to	канфіскаваць (I), с- pf.
complicated	складаны, заблытаны, -ая, -ае; цяжкі, -а́я, -ое	congratulate, to	вітаць (I), пры- pf.; він- шаваць, па- pf. (каго з чым), зьбічыць (II) (каму чаго)
complication	ускладненьне		
composed	устрыманы, спакойны, -ая, -ае	congress	кангрэс
composer	кампазытар	conjecture	здагадка, здогад, дапушчэньне
compound	складаны, -ая, -ае		
c. numeral	складаны лічэбнік	conjunction	злучнік
c. sentence	складана-злучаны сказ	connect (with), to	зв'язваць (I), зв'язаць (з + instr.)
compromise	суступка, кампраміс	connection	сувязь; палучэньне
compulsion	прымус, прынука	connoisseur	знавец
comrade	таварыш, сябра	consciousness	прытомнасьць; сьвэдамасьць
conceited	саманадзэйны, зазнайка		наступны, паслядоўны, -ая, -ае
concept	думка, ідэя; паняцце; канцэпцыя	consecutive	згаджацца (I), згадзіцца (II) pf.
concern, to	датычыць (II) да..., мець дачыненне	consent, to	затым; такім парадкам
concern with, to	клапаціцца, непакоіцца; рупіцца, турбавацца (I) пра + асс. што да мяне	consequently	разглядаць (I), абмяр- коўваць; уважаць; прызнаваць; лічыцца (II) з + instr.
as far as I am con- cerned		consider, to	ладны, -ая, -ае
concert	канцэрт		
conclusion	выснова	considerable	

considerably	ладна	convenience	зручнасьць;
considerate (towards)	уважны, уважлівы (да + gen.)	convenient	уладжанасьць
consist, to	складáцца (I)	conventional	зручны, выгоды, -ая, -ае
consistency	пасьядоўнасьць, узгодненасьць	convinced, to be	умоўны, -ая, -ае
consistent	пасьядоўны, узгоднены, -ая, -ае	convulsive	пераканáцца (I) pf.
consolation	суцешаньне	in a c. manner	сўтаргавы, -ая, -ае
conspiracy	змова, кансьпірацыя	coolness	сўтаргава
constant	ста́лы, нязьмённы, -ая, -ае	coreck	халадок; стрыманасьць
constitution	канстыту́цыя; арганізм	copy	капе́йка
construction	будаўні́цтва; будаваньне	copy out, to	копія; экзэмпляр;
consult, to	ра́іцца (II), па- pf.	cord	рукапіс
to c. a dictionary	заглянуць/зазірнуць у слоўнік	cordial	выпі́сваць (I), вы́пісаць pf.
contact	канта́кт; сутыка́ньне	cordially	шпага́т, тонкая вяроўка
contemplate, to	разважа́ць (I)	cornflower	сардэчны, шчы́ры, -ая, -ае
contemporary	суча́сьнік; суча́сны, -ая, -ае	corpse	сардэчна, шчы́ра
contempt	пага́рда	correct	васіле́к; валошка
contend, to	спадужні́чаць (I), спаборні́чаць	correction	труп
content	зьмест	corrupt	пра́вільны, -ая, -ае
contest	спадужні́цтва, спаборні́цтва; змага́ньне; выбары	cosily	выпраўле́ньне, карэ́кта; пакара́ньне
continual	ця́глы, бязупы́нны, -ая, -ае	cosmos	папсава́ны, папсу́ты, прада́жны, -ая, -ае; гні́лы, -а́я, -о́е
continually	бязупы́нна, ця́гла; раз-пора́з	cosy	уту́льна
continuation	праця́г	cotton	космас
continuous	бязупы́нны, бесьперапы́нны, -ая, -ае	cotton print	уту́льны, -ая, -ае
continuously	бязупы́нна, бесьперапы́нна	cotton (adj.)	бавоўна
contract	умова, кантра́кт	cough, to	парка́ль
contraction	скарача́ньне, звужэ́ньне; сьця́гваньне (gram.)	council	баваўняны, паркалёвы, -ая, -ае
contradict, to	супярэ́чыць (II)	count, to (on fingers)	ка́шляць (I)
contradicting	супярэ́чны, -ая, -ае	countless	ра́да
contraposition	супрацьстаўле́ньне	course	лічы́ць (на па́льцах)
contrary	супрацьле́жны, -ая, -ае	of course	нязьлічо́ны, -ая, -ае
contribute, to	спрычы́няцца (I), -чыні́цца (II) pf.	court	курс, кіру́нак, ход
control panel	пульт кірава́ння	royal court	ве́дама
		court (adj.)	суд; двор
		cover	каралёўскі двор
		cover, to	прыдворны, -ая, -ае
		to cover a distance	вокладка; пакры́цьцё
			засьціла́ць (I), -сла́ць pf.; накрыва́ць, накрыва́ць pf.
			пра́ехаць/прайсці́, праля́цець (адле́жнасьць)

to cover up	закрыва́ць (I), -кры́ць pf.; прысы́паць засы́- паць pf.; прыкрыва́ць, -кры́ць pf.; пазаху́т- ваць	crosswise crow crow's crows (coll.) crowd, to	кры́жам, крыж-на́крыж варона варо́нін, -а, -а вараньне́ сьці́ска́цца (I), грамадзі́цца (II)
covered	ускры́ты, засы́паны, -ая, -ае	they all c-ed at the door	усе́ зграмадзі́ліся ля дзэ́вярэй
crack	трэ́ск; рашчэ́піна, раско́ліна, шчы́ліна	crowded meeting crowded apartment	шматлю́дны сход пера́насе́ленае паме́шканьне
crackling c. of a fire	трэ́ск; сква́рка трэ́ск агню́		ка́рона
Crackow	Кра́каў	crown	ка́ранавáць (I), y- pf.
cramp	курч	crown, to	раскры́жавáць (I) pf.
crane	жо́раў; узды́мны кран	crucify, to	лю́ты, сібе́рны, жо́рсткі, -ая, -ае
crash	трэ́ск, кра́х	cruel	кро́шка
crash, to	разьбі́ць-ь/ца (I) pf.	crumb	хру́мстаць (I), c- pf.
crawl, to	поўза́ць (I) hab. паўзы́ці, па- act., пла́завáць	crunch, to	крышы́цца (II); разь- бі́ць (I) pf.
crawl over, to	перапаўза́ць (I), -паўзы́ці pf.	crush, to	скары́нка, акра́ец
creak, to	трашчэ́ць (II), рыпе́ць	crust	крычэ́ць (II); пла́каць (I)
the floor is c-ing	падлога ры́піць	cry, to	закры́чэць (II); запла́каць (I) pf.
cream	сьмята́на	to begin to cry	тулі́ць (II), пры- pf.
whipped cream	зьбі́тая сьмята́на		дубі́нка
create, to	твары́ць (II), c- pf.; рабі́ць	cuddle, to	лячы́ць (II)
creek	за́вадзь	cudgel	ціка́ўнасьць
creel	ве́рша	cure, to	ціка́ўны, -ая, -ае
creep, to	паўзы́ці (I); укрáсьціся pf.	curiosity	куча́равы, -ая, -ае
creeping plant	паўзу́чая расьці́на	curious	разы́нка
to creep into smb's favour	укра́сьціся ў не́чыю ла́ску	curly	валю́та
crew	экіпа́ж	currant	то́к; плынь
crime	злачы́нства	currency	рэ́чная плынь
crimson	барва́ны, кармазы́навы, -ая, -ае	current	бягу́чы, -ая, -ае
cripple	кале́ка	river current	бягу́чыя падзе́і
Croatia	Харва́ччына	current (adj.)	пра́клён
Croatian	харва́цкі, -ая, -ае	c. events	пра́кліна́ць (I)
crop	ураджа́й	curse	пра́клэты, -ая, -ае
cross	крыж	curse, to	хві́ранка, за́стка; за́слона (ў тэ́атры)
to make a sign of the c.	хрысьці́цца (II)	cursed	завешва́ць (I), заве́сіць (II) pf.
crossing of the street	пераход праз ву́ліцу	curtain	завешаны, ая, -ае
cross-eyed	каса́вокі, -ая, -ае	curtain, to	зы́гіна́ць (I), сагну́ць pf.
cross roads	ро́стань	curtained	паду́шка
cross-stitch, to	вышы́ваць кры́жыкам	curve, to	звы́чай; мы́та
		cushion	ве́сьціся (I)
		custom	
		to be a custom	

customer	пакупéц, паку́пніца; кліéнт	dearly	дорага
cut, to	рэзаць (I); падстрыгаць, -стры́гчы (I) pf.	debt	доўг
to cut someone's hair	падстры́гчы каго-н.	decay	заныпад; псавáньне
to cut a road through the forest	церабіць дарогу	decay, to	псавáцца (I), па- pf.
Cyrillic	кіры́лічны, -ая, -ае	decent	прыстойны, людзкі, -ая, -ае
Czech	Чэх	deception	ашукáнства, падма́н
Czech (adj.)	чэскі, -ая, -ае	deceptive	ашукáнскі; падма́нлівы, зводны, зма́нлівы, -ая, ае
		decide, to	пастанаўляць (I), -на- віць (II) pf.; нава́- жыць, надума́ць-ь(ца) (I)
		decision	пастанова
		decisive	станаўкі, -а́я, -ое; нава́ж- ны, рашу́чы, -ая, -ае
		declaration	асьвётчаньне, абвёш- чаньне; дэклара́цыя
		declare, to	абвяшча́ць (I), -вёсь- ціць (II) pf. прызна́ць (I); заявіць
		declension	скланэ́ньне
		decline	заныпад; сход, сьхі́л
		decline, to	адхіля́ць (I), адмаўля́ць; занепада́ць, заміра́ць; скланя́ць
		declined, to be	скланя́цца (I)
		decompose, to	раскладáцца (I), -класьціся pf.
		decorate, to	прыбіра́ць (I), -бра́ць pf., аздабля́ць, аздобі́ць (II)
		deed	учы́нак; гра́мата
		deep	глыбокі, глыбокенькі; паўнаводны, -ая, -ае
		deep (adv.)	глы́бака, глы́бока
		deepen, to	паглыбля́ць (I), -глы- біць (II) pf., заглыб- ля́цца (I)
		deer (f.)	казу́ля, ла́ня
		defeat	пара́за, пара́жэньне
		defeat, to	перамагчы́ (I), разьбі́ць pf.
		to be defeated	быць пераможаным
		defence	абарона
		deficiency (in)	няста́ча + gen.

define, to	азначáць (I), азна́чыць (II) pf.	dental technician	зубны́ тэхнік
definite	канча́льны, канча́ткавы, -ая, -ае	d. consonant	зубны́ зы́чны
definite (gram.)	азначáльны, -ая, -ае	denture	зубна́я пратэ́за
deft	ёмкі, -ая, -ае	deny, to	за́пярэчыць (II), адмо́віць
deftly	ёмка	department	аддзёл
degree	гра́дус; ступе́нь	dependent	залёжны, -ая, -ае
delay, to	затры́мваць (I), -тры- ма́ць; адця́гваць, -цягну́ць pf.	depression	зыне́марашчаньне, пры- гне́чаньне; запáдзі́на, лог; засто́й, дэ́прэсія
delegate	дэ́легат	deprive, to	пазбаўля́ць (I), -зба́віць (II) pf.
deliberately	сьве́дама, з на́ме́рам, знарок, сумысьля́	depth	глыбі́ня, глыб
delight	асало́да, задавальне́нь- не, уце́ха; заха́пленьне	derrick	вы́шка
deliver, to	даста́чаць (I); выда́ваць, вы́даць irr. pf.; перада́ваць (I)	descend, to	нахо́дзіць (II); зыхо́дзіць
to d. a message	перада́ць ду́ручэньне	descent	нахо́джаньне
delivery	даста́чаньне, разно́с (лі- стоў прыкл.); ро́ды сьпéшнае/тэрмі́новае	describe, to	апі́сваць (I), апі́саць pf.
special d.	даста́чаньне	desert	пусты́ня
dell	лагчы́на	deserted	ану́сьцэлы, -ая, -ае
deluge	пато́п, пато́па	to become d-ed	ану́сьцэць (I)
demand	вымо́га, выма́ганьне, па́трабаваньне; хо́д	design	узо́р
this article is in	на гэты тавáр ёсьць хо́д	design, to	праектава́ць (I), а́фармля́ць
demand, to	выма́гаць (I); дама́гац- ца, па́трабава́ць	desirable	пажада́ны, -ая, -ае
demolish, to	разбу́раць (I), -бу́рыць (II) pf.; раські́даць (I), -кі́даць pf.; разабра́ць	desire	жада́ньне, пра́га
to d. a house	раські́даць/разабра́ць ха́ту	despair	адча́й, распач
demolished	разбу́раны, -ая, -ае	despise, to	пага́рджа́ць (I), грэ́баваць
Denmark	Да́нія	destiny	кон, лё́с, доля
denominator	назоўні́к (у дро́бе)	destroy, to	зыні́шчаць (I), зыні́ш- чыць (II) pf.; разбу́- рыць (II), раські́даць (I)
denote, to	зна́чыць (I), пака́зваць (на)	destroyed	зыні́шчаны, разбу́раны, -ая, -ае
dense	густы́, глухі́, -а́я, -о́е;	destroying	зыні́шча́льны, -ая, -ае
dense forest	гушча́рны лес, па́гуда́стая пу́шча	detach, to	адлуча́ць (I), -чыць (II) pf. аддзяля́ць (I), -ліць (II) pf.
densely	гу́ста	detached	асо́бны, -ая, -ае
dental	зубны́, -а́я, -о́е	deteriorate, to	зана́падаць (I), псава́ц- ца, раскла́дацца
		determined	нава́жны, непахі́сны, -ая, -ае; станаўкі́, -а́я, -о́е
		develop, to	разьві́ваць (I), -віць pf.; разбудо́ўваць, -будава́ць pf.

developed	разьвіты; разбудаваны, -ая, -ае	disappear, to	зьнікаць (I); зьнікнуць, дзеца (I) pf.
development	разьвіцьцё	disaster	няшчасьце
devise, to	вынайсьці (I) pf., прыдумаць	discard, to	адкінуць (I), зьнёсьці pf.
devour, to	ёсьці (irr.), зьядаць (I); пажыраць	discharge, to	выпісваць (I), -пісаць pf.
dew	раса	to be d-d	выпісвацца (I), выпісацца pf.
dewdrop	расінка	discord	нязгода
dexterous	спраўны, -ая, -ае	discover, to	адкрыць (I) pf.; выяў- ляць, выявіць (II) pf.;
dial (number), to	набраць (нумар тэле- фону))		раскрываць (I), -крыць pf.
dialect	дыялэкт, гаворка	discovery	адкрыцьцё
diaper	полка	discuss, to	дыскутаваць (I), спрачацца
diary	дзёньнік	discussion	дыскўсія, спрэчкі
dictation	дыктоўка	disdain, to	пагарджаць (+ instr.), глядзець згары на + acc.
dictionary	слоўнік		выклікаць агіду
die away, to	замёрці (I) pf.	disgust, to	агідны, -ая, -ае
die down, to	заміраць (I), замёрці pf.	disgusting	судзіна
diet	эжа, дыэта	dish	судзьдзё
differ, to	розьніца (II)	dishes (coll.)	аддзяляць (I), -дзяліць (II) pf.
difference	розьніца	disjoin, to	нявэрны, насувэрны, -ая, -ае
difficult (adv.)	цяжка		пануры, -ая, -ае
dig out, to	выкопваць (I), -капаць pf.	disloyal	адпусьціць (II) pf., адкінуць (I)
dig up, to	адкопваць (I), -капаць pf.	dismal	сьсядаць (I), сьсёсьці pf. (з каня)
diligent	старанны, руплівы, шчыры, -ая, -ае	dismiss, to	бязладзьдзе
dim	цьмяны, няясны, -ая, -ае		адправіць (II) pf.
dim idea	цьмянае (-ое)/няяснае ўяўленьне	dismount (from a horse), to	разагнаць (I) pf., разь- вёяць, раськідаць, па- раськідаць, разаслаць, расьцярушыць (II)
diminish, to	мэншаць (I); зьмяншаць	disorder	расьцярушыцца (II) pf.
diminishing glass	зьмяншальнае шкло	dispatch, to	выстаўка, паказ
diminutive	здрабнэлы; (gram.) зьмяншальны	disperse, to	прыхільны, -ая, -ае
dinner	абёд, банкет		настрой, гумар; характар
direct, to	кіраваць (I); ськіраваць pf., накіраваць	to be dispersed	не зважаць (I)
direct	просты, просткі, -ая, -ае	display	не зважаючы на правілы
direct object	простае дапаўненьне	disposed	не згаджацца (I), не згадзіцца (II) pf.
directed	ськіраваны, -ая, -ае	disposition	разьвёяць (I) pf., разагнаць
direction	кірунак	disregard, to	
directly	беспасярэдня	d-ing the rules	
dirt	бруд	dissent, to	
disagree, to	не згаджацца (I), -дзіц- ца (II) pf.; не супа- даць (I)	dissipate, to	

dissolute	разбэшчаны, -ая, -ае	domestic	хатні, -яя, -яе;
distance	адлёжнасьць, воддаль	d. affairs	нутраны, -а́я, -о́е
distant	далёкі, -ая, -ае	doom	нутраны́я справы
distend, to	надзіма́цца (I)	doorpost	кон, наканаваньне,
distinct	выразны, ясны, -ая, -ае	dormitory	канаваньне
distinctive	сваяасаблівы, -ая, -ае	doss house	вуша́к
distinctly	выразна, ясна	dots	інтэрна́т
distinguish, to	адрозьневаць (I), -розьніць (II) pf.	doubt	начу́лішча
distract, to	адця́гваць увя́гу	doubtful	шматкроп'е, недака́з
district	квартáл, раён; мясцовасьць	dough	сумлява́ньне, сумле́ў
disturb, to	перашкаджа́ць (I), трывожы́ць (II)	to start/mix d.	няпэ́ўны, сумле́ўны, -ая, -ае
disturbance	хвалява́ньні (pl.)	downpour	цэ́ста
ditch	студэнцкія хвалява́ньні	dozen	рашчы́няць цэ́ста
dive, to	роў	drag, to	уле́ва
diver	ныра́ць (I), нырну́ць pf., дава́ць/даць нырца́	to d. (oneself) along	ту́зіп
divert, to	нырэ́ц, вадала́з	to drag away	цягну́ць (I), пры- pf.; валачы́, пры- pf.
dividend	адця́гваць ува́гу	to drag (oneself) behind	су́нуцца (I), валачы́ся, цягну́цца
division	дзэ́ліва (math.); дывідэнд	drain	адця́гваць (I), -цягну́ць pf., адвалачы́
d. by two	дзяле́ньне, падзе́л; дывізі́я	draught	су́нуцца (I), валачы́ся, цягну́цца за + instr.
d. of property	дзяле́ньне на два	draw	сьце́к
divisional	падзе́л ма́емасьці	draw, to,	про́йма, праця́г
divisor	дывізі́йны, -ая, -ае	to draw apart	лята́рэя
divorce, to	дывзі́йны, -ая, -ае	to draw away	цягну́ць (I), прыцяга́ць, прыця́гваць; прыцяг- ну́ць pf.
to get divorced	дзэ́льнік (math.)	to draw down	рассу́нуць-ь(ца) (I) pf.
dizzy: I am dizzy	разводзі́ць (I), разьве́сь- ці (I) pf.; аддзялі́ць, II	to draw together	адсо́ўваць (I), -су́нуць pf.
Dniapro (Dniepr) River	разьве́сьціся (I) pf.	to draw lots	сьцягну́ць (I) pf., спу́сьціць (II) pf.
do, to	у мяне́ кру́ціцца ў галаве́ рака́ Дняпро	draw, to	збліжа́цца (I), зблізі́цца (II) pf.
he did it	рабі́ць (II), выконва́ць (I)	drawer	кіда́ць, кіну́ць жэ́рабе
do, did (in questions and negations)	ён гэта́ зрабі́ў	drawing	рысава́ць (I), на- pf.
Do you speak French?	дапаможны дзеяслоў ў адмоўных і пыталъ- ных формах незакон- чанага трыва́ння	dream	рысавáльнік; шупля́да, прысто́лак
No, I don't (do not).	Ці вы (ты) гаворыце (-ыш) пафра́нцýску?	dream, to	малява́ньне
He did not see me.	Не, я не́ (гавару́).	dress, to	сон; лятуце́ньне, ляту́нак, мроя́
dockyard	Ён ня́ ба́чыў мяне́.		сьні́ць (II), прысьні́цца pf.; мроі́ць, лятуце́ць (I)
doll	вэрф		апра́наць (I), апра́нуць pf.
dollar	ля́лька		
	даля́р		

to d. a wound dress oneself, to	перавязаць рáну адзява́цца (I), адзе́цца pf.; апрана́цца, апрану́цца pf.	dual number (gram.) duchess duchy duck duckling duke young duke dulcimer dull dull eyes	па́рны лік княгі́ня, гэрцагі́ня кня́ства ка́чка качанё, качаня́ вялі́кі князь, гэрцаг княжо, княжа́ цымба́лы (pl. only) тупы́, -а́я, -ое каламу́тныя/асаве́лыя вочы
dress up, to dresser dressmaker dried drift, to	прыбра́цца (I) pf. камо́да краўчы́ха су́шаны, -ая, -ае пла́ваць (I), плысьці (пра няжывое) плы́ве кало́да праплы́ваць (I), -плы́ць pf. ледаход свьідрава́ць (I) су́ха пі́ць (I) папі́ць (I) pf. + gen. еха́ць аўта́м, кірава́ць (аўта); гна́ць (II), за- pf. забі́ць (I) загна́ць/забі́ць цьві́к ад'яжджа́ць (I), -еха́ць pf. выяжджа́ць (I), выга- ня́ць, вы́гнаць (II) pf. шафе́р зыні́жэньне, зымя́ншэньне	dumbfounded, to be dumbness dump truck dune durable during dusk dust covered with dust dust of rotten wood dusty dwell, to dwelling place dye dye, to Dzvina River	астаўпе́ць (I) pf. зняме́ньне, аняме́ньне самазва́л качаго́ра, дзю́на трыва́лы, -ая, -ае напрацягу́ зымя́рканьне, змрок, су́танкі, сутоньне пы́л запы́лены, -ая, -ае парахно́ пы́льны, -ая, -ае жы́ць (I) сядзі́ба хва́рба (да матар'ялу) хварбава́ць (I) Дзьві́на
the log is drifting deft by past, to	я падвяза́ў вас пад ва́шую ха́ту заходзі́цца (II), зайсьці́ся (I) pf. утапі́цца (II) pf. дрымота, санлі́васьць, асаве́ласць санлі́вы, асаве́лы, -ая, -ае клёва́ць носам (fig.) аптэ́карскі магазы́н п'яны́, -а́я, -ое сухі́, -а́я, -ое, сухе́нькі, несалодкі́, -ая, -ае сохну́ць (I), высыха́ць pf.; сушы́ць (II), вы́- сушы́ць pf. су́ха	each other eagerness earache earmuff earring early (adj.) early (adv.) too early earn, to earthquake easily e. frightened eaten up, to be	Е адзі́н (адно) аднаго́, адна́ адну́ запа́л, заўзя́тасьць вушны́ боль наву́шнік заву́шніца ра́ньні, -ая, -ае ра́на зара́на зарабля́ць (I), -рабі́ць (II) pf. земля́трэ́с лёгка, няця́жка палахлі́вы, пужлі́вы (пра жывёлу толькі) -ая, -ае перае́сьціся (irr.) pf.
drinking of ice to d. (dryly) drink, to e drink some drive, to	су́ха		
to d. in a nail drive off, to			
drive out, to			
driver			
drop			
drop, to			
I'll d. you at your door			
drop in, to			
drown, to drowsiness			
drowsy to be drowsy			
drugstore			
drunk			
dry			
dry, to			
dryly			

ebb	адплыў	eleventh	адзінаццаты, -ая, -ае
echo	рэха, адгалосак, водгалас, водгульле	embarrassed	зьбянтэжаны, -ая, -ае
eclipse	зацьмэньне, зацьма	embarrassed (adv.)	зьбянтэжана, няёмка
economic(al)	гаспадарскі	I felt e.	мне было няёмка
economy	эканамічны, -ая, -ае	embrace	абдымкі
Eden	гаспадарка	embrace, to	абдымацца (I), абняцца
edition	рай	embroider, to	pf.
educate, to	выданьне	emerge from, to	вышываць (I), вышыць
educated	адукаваць (I) pf.	emigrate, to	pf.
education	адукаваны, -ая, -ае	emotion	вызіраць (I), вызірнуць
educational	адукацыя, асьвэта	emphasize, to	pf., выглядаць, выгля-
efficiency	навучальны, -ая, -ае	empire	нуць pf.; успываць
efficient	спраўнасьць, прадукцыйнасьць	empty, to	усплыць pf.
effort	спраўны, эфэктыўны; прадукцыйны, -ая, -ае	encounter	эміграваць (I)
egg	намагаьне, стараньне	end (adj.)	эмоцыя, пачуцьцё;
eight	яйко, яйцо	end vowel	хваляваньне
eight and a half	восем; васьмёра, васьмёх	endearment	падчыркаваць (I), -кнуць
eight hundred	паўдзевятá (m. & n.); паўдзевяты́ (f.)	term of e. (gram.)	pf.
eight-hundredth	восемсот, васьмісот	endless	імперыя; валадарства
eight-month	восемсотны, -ая, -ае	endlessly	спаражняць (I),
eight times	васьмімэсячны, -ая, -ае	endure, to	спаражніць (I) pf.
eight-year (-old)	васьма́; восем разоў	enemy	сутычка
eighteenth	васьмігадовы, -ая, -ае	enfeebled	канцавы, -а́я, -ое
eighth	васьмінаццаты, -ая, -ае	engine	канцавы́ галосны
eightieth	восьмы, -ая, -ае	engine driver	пяшчота, ласка
eighty	восемдзясяты, васьмі-	engineer	пяшчотная/ласка́льная
elastic (band)	дзясяты, -ая, -ае	English-speaking	форма
elated	восемдзсят, -ая, -ае	enjoy, to	бясконцы, бяскра́йны,
elect, to	восемдзсят, -ая, -ае	How did you e. the	бязьмэжны, -ая, -ае
electric	гумка	book?	бясконца
e. power station	надзі́маны, -ая, -ае	to e. good health	трываць (I), вы- pf. пе-
electricity	выбіраць (I), выбраць pf.		ражыць, дазнаць; цяр-
to install e.	электрычны, -ая, -ае		пéць (II), зносіць,
elephant	электрастанцыя		перанэсьці (I) pf.
e. cow	эле́ктрыка		вораг, не́прыяцель
e. calf	праводзіць эле́ктрыку		супраціўнік
elevator	слонь		зьнемашчэлы,
eleven-year (-old)	слані́ха		саслабэлы, -ая, -ае
	сланяне́		паравоз
	ліфт		машыністы, -ага
	адзінаццацігадовы, -ая, -ае		інжыне́р; машыністы
			англамоўны, -ая, -ае
			цэшыца (I); мець/
			даставаць асалоду
			Як вам спадаба́лася
			кні́га?
			мець добрае здароўе

enjoy oneself, to	весяліцца, праводзіць добра час	eruption	вы́бух вулькáну
how did you e. yourself?	Як вы правялі час?	escape	рату́нак; уцёкі
enjoyable	прыёмны, -ая, -ае	there is no e.	няма́ рату́нку
enjoyment	прыёмнасьць, асалода, уцэха	escape, to	уцячы (I), выратавацца
enlarge, to	збольшыць (II), павялі- чыць, пашырыць pf.	especial	уратава́цца; усьцерагчыся
enough	годзе, досыць, даволі	especially	асобны,
not enough	замála	establish, to	спэцыя́льны, -ая, -ае
enraptured	захоплены, -ая, -ае	to e. relations	асаблі́ва
entangled	зблы́таны, -ая, -ае	established trail	наладзіць (II) pf.
enter, to	уваходзіць (II), увайсьці (I) pf., уехаць	estate	наладзіць су́вязі
to e. university	залічы́цца на ўніве́рсытэт	real estate	працярэ́бленая дарога
enterprise	прадпры́ёмства	estimate, to	двор, маё́нтak
enthusiasm	э́нтузія́зм	etc.	нярухо́мая ма́емасьць
entire	увесь, уся, усё	eternal	аца́ніць (II) pf.
entirely	зусім	eternally	і гэ́так далей (і г.д.);
entrails of the earth	не́тры зямлі́	eternity	і да та́го падо́бнае
entrance	уваход	ethics	(і да т.п.)
entrance hall	се́ні	ethnic	ве́чны, вячы́сты,
(en)trap, to	лавіць (I) (з- pf.) па́сткаю	Europe	адве́чны, -ая, -ае
enveloped	ахоплены, агорнуты, -ая, -ае	European	ве́чна
enviable	зайздросны, -ая, -ае	evade, to	ве́чнасьць
envious	see enviable	even	эты́ка
environment	асяродзьдзе, навако́лье	even surface	э́тнічны, -ая, -ае
envy	зайздрасць	even number	Эўро́па
envy, to	зайздросьціць (II) па- pf.	even if/though	эўрапéец; эўрапéйскі,
epic	эпі́чная паэ́ма	evening	-ая, -ае
episode	эпі́зод	Good evening!	не дава́цца (I)
equal	роўны, аднолькавы, -ая, -ае	evenly (adv.)	роўны, аднолькавы,
equally	аднолькава, роўна	to divide e.	гла́дкі, -ая, -ае
e. correct	аднолькава пра́вільна	event	гла́дая/роўная
equitable	справядлівы; адкры́ты, шчы́ры, -ая, -ае	ever, for	паве́рхня
era	э́ра	everlasting	цотны лі́к
eraser	гу́мка, сьці́рка	every	на́вет калі́, хаця́-б
err, to	мыля́цца (I), па-; ба- дзя́цца, блудзіць (II)	every hour	ве́чар
errata	сьпі́с памы́лак дру́ку	every Monday	Добры ве́чар!
erudition	эруды́цыя, вучонасьць	every Saturday	роўна, пароўну;
			раўнаме́рна
			разьдзяліць пароўну
			здарэ́ньне, выпáдак
			паве́к
			ве́чны, -ая, -ае
			ка́жны (кожны),
			уся́кі, -ая, -ае
			штагадзі́ны
			штапаня́дзёлку
			штасы́боты

every second	штасэкунды; кажны другі	expand, to	пашыраць (I), -шырыць (II) pf.
everybody	усё	to e. one's rule	пашырыць уладу
everybody's	усіхны, -ая, -ае	expedient	мэтазгодны, дамэтны, -ая, -ае
everyday (adj.)	штадзённы, -ая, -ае	expedition	экспэдыцыя
in everyday life	у штадзённым жыцці	expel, to	выганяць (I), выгнаць (II) pf.; выключыць, выкінуць (I) pf.
everything	усё	expenditure	выдатак
everywhere	усюды, скрозь	expense	кошт
evidence	свётчаньне	at one's own e.	на свой кошт
evil	зло, ліха	expensively	дорага
evil (adj.)	злы, -аы, -ое	expensiveness	даражыня, дарагоўля
exact	дакладны, -ая, -ае	experience	дазнаньне, перажываньне; практыка
exactly	дакладна, роўна	to know by e.	пераканацца на практыцы
e. half a dollar	роўна паўдалёра	experience, to	дазнаваць (I), дазнаць pf.; перажываць, -жыць pf.
exactness	дакладнасьць; спраўнасьць	experiment	досьлед
examination	экзамен; разгляд	expert	знавец, майстра
examine, to	аглядаць (I), разглядаць	expire, to	скончыцца (II) pf., прайсьці
to e. a patient	аглядаць хворага	explanatory	паясьняльны, -ая, -ае
excavator	зёмлячарпалка	explode, to	узарвацца (I) pf., выбухнуць
excellent	выдатны, дасканальны, -ая, -ае	explored	дасьлёдаваны, -ая, -ае
to get an e. grade in history	дастаць выдатна зь гісторыі	explorer	дасьлёднік
excellently	выдатна; дасканальна	explosion	выбух
exception	вынятак	exposition	выстаўка; тлумачэньне
with the exception of	за выняткам (+ gen.)	express, to	выражаць (I), выразіць (II) pf.
exceptional	нязвычайны, -ая, -ае	expressed	выражаны, -ая, -ае
exceptionally	нязвычайна	extend, to	збольшыць (II) pf., пашырыць; разбудаваць pf.
excerpt	урывак, выцяг	to e. a table	рассунуць стол
exchange, to	мяняць (I), выменьваць; адменьваць	to e. one's hand	працягнуць (I) руку
to e. shoes	адмяніць чаравікі	external	знадворны, вонкавы; замежны, -ая, -ае
excite, to	выклікаць (I), распальваць; усхвалёўваць	extract	урывак, выцяг
to e. envy	выклікаць зайдзрасць	extract, to	вырываць (I), -рваць pf.
to e. desire	распальваць жаданьне	extraordinary	надзвычайны, -ая, -ае
excited	усхваляваны, -ая, -ае	extremely	вельмі
excitement	узбуджаньне	eye	вока
exciting	хвалюючы, -ая, -ае	eye of a needle	вўшка голкі
exclamation mark	клічнік		
exclude, to	выключаць (I), выключыць (II) pf.		
exclusion	выключэньне		
exhibition	выстаўка		
existence	існаваньне		
exorbitant	надмерны, -ая, -ае		

eye and hook
eyebrow
eyelash
eyelid
eyes
to close one's e.
to squint one's e.
with black eyes
with blue eyes

гафтачка й гаплік
брыво
вэйка, вёя
павёка
вочы
заплюшчыць вочы
прыплюснуць вочы
чарнавокі, -ая, -ае
сінявокі, -ая, -ае

fall under, to
familiar
fanciful
far (adv.)
far from
far, not
far (particle)
far better
Farewell!

падпадаць (I), -пасьці
pf.
знаёмы; фамільярны,
-ая, -ае
капрысны, пераборлівы;
дзівосны, -ая, -ае
удаль, далёка
воддаль
нездалёк
куды
куды лепшы
Бывай здароў (-ва)!
Бывайце здаровы!
захапляючы, чароўны,
панадны, -ая, -ае
мода; спосаб
пановаму
шпэркі, борзды, хуткі,
-ая, -ае
доля, кон
сьвёкар; цесьць
бацькаў, -кава
бацькаўшчына
змора, змучаньне
кран
баяцца (II)
асабліваць; рыса
(твару)
карміць (II), на- pf.
пачуцьцё; адчуваньне
спушчаць (I), спусьціць
(II) pf.; зрэзаць (I)
валёнак (pl. валёнкi)
ураджайны; плодны,
-ая, -ае
ураджайнасьць,
плоднасьць
гарачка, ліхаманка
поле; галіна (pl. галіны)
папэр, папэрныя гоні
(poetic.)
люты, шалёны, -ая, -ае
шалёная помста
пятнаццаты, -ая, -ае
пяты, -ая, -ае
дзьве пятыя
пяцьдзясяты, -ае, -ае
пяцьдзсят
змаганьне, бой, бойка

Ф

fabric
fact
faculty
fade, to
fade away, to
faint, to
fair
fair lady
fair amount
it is fair to say

тканіна, матар'ял
факт
факультэт, аддзел;
здольнасьць
вянуць (I), блэкнуць;
выгараць (на сонцы)
паступова зьнікаць (I)
млец (I), абамлец pf.
прыгожы; сьвётлы,
бялявы, ладны;
справядлівы, -ая, -ае
прыгажуня, красуня
ладная колькасьць
справядліваць выма-
гае сказаць
справядліва; досыць,
даволі
досыць/даволі добра
вэрны, -ая, -ае
восень; упадак; спад
падаць (I), упасьці pf.;
сыпацца, ліцца
лісты сыпацца/
асыпаюцца/ападаюць
упадаць (I), упасьці;
увальвацца, уваліцца
(II) pf.
уваліцца ў ваду
зьлятаць (I), зьляцець
(II) pf.; паляцець
(colloq.); зваліцца
выпадаць (I), выпасці
pf.
правальвацца (I),
-валіцца (II) pf.

fascinating
fashion
in a new f.
fast (adj.)
fate
father-in-law
father's
fatherland
fatigue
faucet
fear, to
feature
feed, to
feeling
fell, to
felt boot
fertile
fertility
fever
field
fallow field
fierce
fierce revenge
fifteenth
fifth
two-fifths
fiftieth
fifty
fight

fairly
fairly well
faithful
fall
fall, to
leaves are falling
fall in, to
to f. into the water
fall off, to
fall out, to
fall through, to

fight, to	змагацца (I), біцца	firm	тугі, -ая, -ое; трывалы,
figurative	фігуральны, пераносны,		непахісны, -ая, -ае
	-ая, -ае	firm muscle	тугі мускул
figure	фігура, постаць, стан;	firm prices	стальныя цэны
	лічбіна	first (adv.)	перш, раней
fill, to	напаўняць (I), -поўніць	first of all	перш-наперш; найперш
	(II) pf.	at first	найперш, перш
fill up, to	засыпаць (I) pf.; закі-	firstly	першае, папершае
	даць; загортаць,	fish	рыба
	загарнуць pf.	fish are biting	рыба бярэ/бярэцца
to f. a hole with sand	закідаць/засыпаць яму	fish (adj.)	рыбін, -а, -а;
	пяском		рыбны, -ая, -ае
filled	напоўнены; апанаваны,	fish scales	рыбіна луска
	ахоплены, -ая, -ае	fish trade	рыбны гандаль
film	фільм	fisherman's	рыбакоў, -кова, -кова
filter, to	фільтравать (I);	fishing, to go	найсці/ісці на рыбу
	прасачыцца (II) pf.	fishing (adj.)	рыбачкі, рыбны, -ая, -ае
filthy	брэдны, запэчканы, -ая,	fishing boat	рыбачкі човен
	-ае	fishing industry	рыбная
to make f.	забрэдзіць (II), запэч-		прамысловасць
	каць (I) pf.; пагню-	fishery	рыбачтва (як занятак:
	сіць (II)		лаўленне або гадоў-
final	канчальны; канчаткавы,	fist	ля рыбы)
	-ая, -ае	fit	кулак
finally	канчальна, канчаткава;		прыпадак (эпілэпсіі);
	нарэшце, урэшце	fit of energy	прыплыў
to conquer f.	канчальна перамагчы	fits (pl.)	прыплыў сілаў
they came f.	яны нарэшце прыйшлі	five	сўтаргі
finch	берасьцянка (птушка)	five children	пяць; пяцёра, пяцёх
find, to	знаходзіць (II), знайсці	five sons	пяцёра дзяцей
	(I) pf.	five and a half	пяцёх сыноў
to f. smb. at home (in)	засыпець/знайсці	five-dollar (adj.)	паўшаста, паўшасты
	каго-н. удома	five hundred	пяцідаляровы, -ая, -ае
to try to find	шукать (I), адшукваць	five-hundredth	пяцьсот
find oneself, to	апынуцца (I) pf., знай-		пяцьсотны
	сьціся; трапіць (II)	five thousand	от
finding	знаходжаньне (process);	five-thousandth	пяцьсоты, -ая, -ае
	знаходка (result)	five times	пяць тысяч
finely	дробна	fix, to	пяцтысячны, -ая, -ае
fir	ёлка, яліна		пяцьма, пяць разоў
fir grove	эльнік	fix in, to	папраўляць (I), папра-
fir branches	эльнік	flabby	віць (II) pf.; ладзіць
fire	агонь, агенчык; цяпло,		(II), па- pf.
	вогнішча; пажар	flail	устаўляць (I), уставіць
fire (adj.)	агняны, -ая, -ое	flame	(II) pf.
fire, to	страляць (I); звольніць		вялы; адвіслы; слаба-
	з працы		характарны, -ая, -ае
fire once, to	стрэліць (II) pf.		цэп
			полымя

flame, to	палаць (I)	fold up, to	складаць (I), па- pf.;
flame up, to	разгарацца (I), -гарэцца (II) pf.		скласьці, злажыць
flank	бок		(II) pf.; зьгінаць (I), сагнуць pf.
flank, to	стаяць па баках	folk	народ, люд
flash, to	бліснуць (I)	folk (adj.)	народны, -ая, -ае
flashy	крыклівы, -ая, -ае	folklore	(вусная) народная
flat	гаспода, памешканьне, кватэра	follow, to	творчасць
flat (adj.)	пляскаць, -ая, -ае		ісьці/хадзіць/ехаць
flatways	плазам		сьлёдам; гнацца за
flatwise	плазам		кім; трымацца чаго; сачыць (каго)
flaunt, to	казырыцца (II)	as follows	наступна
flax linen (finest)	кужал, кужалёк	a concert f-ed the	пасля лекцыі быў
flea	блыха	lecture	канцэрт
flesh	цэла	food	ёжа, страва, харч
flexible	гнуцькі, падаўкі, -ая, -ае	fool	дурніца, дурніла
flicker, to	міргаць (I)	foolish	дурны, -ая, -ае; нера-
float	плыв; сплав		зумы, бязглузды, -ая, -ае
float of timber	сплав дрэва	foot	ступень or ступня, нага; ступ (мера)
float, to	сплавляць (I); плаваць, плысці	footprint	след
floodlands	паплавы	to leave footprints	сьлядзіць (II), на- pf.
flour	мука	footstep	след
flour (adj.)	мучны, -ая, -ае	footwalk	кладка
flourish, to	красавіць (I), цвіцець, квітнець; разрастацца	footwear	абутак
flourishing (adj.)	здоровы, квітнеючы, квітушы, -ая, -ае	forbid, to	забараняць (I)
flow, to	праплываць (I), плывс-	forbidden	забаронены, -ая, -ае
	ці; цячы, ліцца	force	сіла
the river flows	рака плыве/цячэ	by force	сіламоц, сілком
flow into, to	уплываць (I), уцякаць, улівацца, уліцца pf.	forced	вымушаны, -ая, -ае
flow out, to	выплываць, выцякаць (I)	ford	брод
flu (colloq.)	грып(а)	forecast the weather, to	заказваць пагоду
fluent	беглы, -ая, -ае	foreign	замежны, чужаземны, -ая, -ае
fluently	бегла	foreigner	чужаземец, чужынец
fluffy	пушысты, -ая, -ае	forelock	віхор
fly away, to	адлятаць (I), адляцець (irr) pf.	forest	лес
fly by (past, through)	пралятаць (I), праляцець (irr.)	forest (adj.)	лясны, -ая, -ае
to	жарабё, жарабя	forester	лясьнічы
foal	пэна	forestry	лясная гаспадарка
foam	пэніцца (II)	foreword	прадмова
foam, to		forge, to	каваць (I)
		forge hammer	кавальскі молат
		forget-me-not	незабудка
		forgiving	незлапомны, нязлосны, -ая, -ае

form, to	утвара́ць (I), -ры́ць (II) pf.; склада́ць (I), скла́сьці pf.	fragment	урывак
formation	утварэ́ньне; стварэ́ньне, заснава́ньне; фарма- ва́ньне, фарма́цыя	frail	кво́лы, кро́кі, -ая, -ае
f. of adjectives	утварэ́ньне прыме́тнакаў	frame	ра́ма
f. of a state	стварэ́ньне дзяржа́вы	frame, to	апраўля́ць (I), апра́віць (II) pf.
formed	утвора́ны, скла́дзены, -ая, -ае	frank	шчы́ры, -ая, -ае
former	былы́, -а́я, -ае; міну́лы, ранейшы́, -ая, -ае	frankly	шчы́ра, проста
formerly	раней; калісь(ці); перш	frankness	шчы́расьць
fort	фо́рт	fraternal	бра́цкі, -ая, -ае
fortieth	сараковы́, -ая, -ае or саракавы́, -а́я, -ае	fraternity	бра́цтва
fortify oneself, to	падсілкава́цца (эжай, пітвом)	fraud	ашукáнства, падма́н
forty	со́рак	frayed	праце́рты, падзе́рты, -ая, -ае
forwards	напе́рад, упе́рад	free	вольны́, свабо́дны, -ая, -ае
found, to	адчыні́ць (II) pf.; засноўва́ць (I), -снова́ць pf.	to set free	адпусці́ць (II) pf., звольні́ць
to f. the university	адчыні́ць уніве́рсытэт	freed	адпу́шчаны, звольнены́, -ая, -ае
found, to be	знаходзі́цца (II); бы- ва́ць (I), сустрака́цца, луча́цца	freedom	воля́
fountain	фа́нтан	freely	адвольна́; вольна́
fountain pen	аўтама́тычная ру́чка	freeze, to	ме́рзнуць (I), за- pf.; маразі́ць (II), за- pf.
four	ча́тыры; чацьве́ра; ча́тырох	I am freezing	я ме́рзну, мне ве́льмі сьцю́дзена
four and a half	паўпя́та, паўпяты́	the river is frozen	рэчка заме́рзла
four hundred	ча́тырыста	to freeze meat	замаразі́ць мя́са
four-hundredth	ча́тырохсотны́ or -соты́, -ая, -ае	freight	гру́з, тавар
four thousand	ча́тыры ты́сячы	freight (adj.)	тава́рны, -ая, -ае
four-thousandth	ча́тырохты́сячны́ or ча́тыра-, -ая, -ае	French	фра́нцускі, -ая, -ае; пафра́нцуску
four times	ча́тырма́; ча́тыры разы́	French language	фра́нцуская мо́ва
fourteen	ча́тырна́ццаць	to speak French	гавары́ць пафра́нцуску
fourteenth	ча́тырна́ццаты́, -ая, -ае	Frenchman	Францу́з
fourth	чацьве́рты, -ая, -ае	frequent	ча́сты, -ая, -ае
one-fourth	чверць, адна́ чацьве́ртая	frequently	ча́ста
fox	ліс (m.), лісі́ца, лі́ска (f.)	fresh	сьве́жы; прэ́сны, -ая, -ае
young fox	ліся́нэ	fresh water	прэ́сная вада́
fraction	дроб	freshness	сьве́жасьць; хала́док
fractional	дробавы́, -ая, -ае	friends, to be	сябрава́ць (I)
fragile	ломкі́, кро́кі, -ая, -ае	friends, to make	псябрава́ць (I) pf., сьсябрава́цца
		friendly	сяброў́скі, пры́язны, -ая, -ае
		in a f. way	псяброў́ску
		friendly service	сяброў́ская паслуга́
		frightened	спало́ханы, напало́ханы, -ая, -ае

I am frightened	мне вусьцішна/боязна; я баюся	gallery	галярэя
frontier	дзяржаўная мяжа	gallop; at a g.	наўскач
frosts	замаразкі	gallows	шыбеніца
froth, to	пéніць (II), пéніцца	game	гульня; дзікая зьвярына
frozen	замарожаны; замёрзлы, -ая, -ае	to lose a game	пратраціць у гульні
f. meat	замарожанае мяса	to win a game	выграць у гульні
frozen, to be	замёрзнуць (I); быць замарожаным	garden bed	града, градка, градачка
fruits	садавіна, садовіна	garden (adj.)	гародны, -ая, -ае
fig. to (potatoes)	смажыць (бўльбу)	gardener	гароднік; садаўнік
to fry (bacon)	сква́рыць (грудзінку)	gas	газ
frying pan	патэлья	gasoline	бэнзына
fulfil, to	выконваць (I), вы́канаць pf.	gate	вароты, бра́ма, вёсьніцы
fulfillment	выкананьне, здзе́йсненьне	little gate	вёснiчкі, варотцы (pl. only), бра́мка
fun	жарт; забáва	gather, to	зьбіраць (I), зьбе́рці pf.; зрываць; зьбіра́цца, зьбе́рціся pf., сабра́цца
to make fun of smb.	высьме́йваць каго-н.	gathering	зьезд, зьлёт
fundamental	асноўны, -ая, -ае	gawk	недарэка
fundamentals	асновы	gay	вясёлы, -ая, -ае
funny	сьмяхотны, забáўны, -ая, -ае	gender (gram.)	род
in a funny way	сьмяхотна, сьмéшна, забáўна	gender (adj.)	родавы, -ая, -ае
fur trader	скупнік скўраў	gender endings	родавыя канча́ткі
furious	разьлютава́ны, разью́- шаны, злосны, -ая, -ае	general	генэра́л
fury	злосьць	general's	генэра́льскі, -ая, -ае
fussy	вымага́льны, патраба- ва́льны, драбязьлівы, -ая, -ае	general (adj.)	агу́льны, -ая, -ае
futility	ма́рнасьць	generally	наагу́л
future	бўдучыня	generation	пакале́ньне, род; утварэ́ньне
future (adj.)	бўдучы, -ая, -ае	from g. to g.	з роду ў род
future tense	бўдучы час	g. of steam	утварэ́ньне па́ры
future perfect tense	прадбўдучы час	genius	ге́ні
		of genius	генія́льны, -ая, -ае
		gentle	даліка́тны, лагодны, -ая, -ае
		gently	даліка́тна, лагодна, лёгка
		geographical	геаграфі́чны, -ая, -ае
		geologist	геоляг, pl. геалёгі
		German	Не́мец; няме́цкі, -ая, -ае; паняме́цку
gain	здабы́так, прыбы́так; пажы́ва	Germanic languages	герма́нскія мовы
gain, to	здабы́ць (I) pf.; пры- бы́ць (на вазе́); вы́- граць (I), пажыві́цца (II) pf. (fig.)	get across, to	пераходзі́ць (II), -ісьці (I) pf.
to gain time	вы́граць у ча́се	get into, to	ла́зіць (II), лёзьці (I)
		get off, to	выходзі́ць (II), зла́зіць, зьлёзьці (I) pf.

to get off the train	высядаць/высесьці зь цягні́ка	globe	зёмная ку́ля/га́ла
get on, to	узьле́зьці (I) pf.	gloomy	це́мны, невясёлы, пану́ры, хму́рны, -ая, -ае
get out, to	дастава́ць (I), -ста́ць pf.	glorify, to	сла́віць (II), апява́ць (I)
get rid of, to	выходзі́ць (II), па- pf.	glossy	блішча́сты, -ая, -ае
get to, to	пазбыва́цца (I), пазбы́цца pf.	glow, to	пала́ць
where have we got to?	дабра́цца (I) pf., дайсьці́ да́ехаць, даплысьці́	glue	клей
get onto, to	куды́ мы зайшлі́? даходзі́ць (II); падкочва́цца (I)	glue, to	клéіць (II)
ghastly	страшэнны, -ая, -ае	glue up, to	заклéіць (II) pf., заляпі́ць
ghost	здань, дух	go around, to	абходзі́ць (II), абыйсьці́ (I) pf.
gibbet	шы́беніца	go down, to	зыходзі́ць (II), зьяж-джа́ць (I), зьніжа́цца, паніжа́цца
gift	дар, та́лент	go on, to	рабі́ць далéй; рабі́цца (II), цягну́цца (I)
gifted	таленаві́ты, здольны, -ая, -ае	What is going on here?	Што тут рабі́цца?
ginger	імбі́р	go round, to	круці́цца (II)
giraffe	жыра́фа	go through, to	праходзі́ць (II), прайсьці́ (I) pf.
girl	дзяўчы́на, дзяўчы́нка; дзяўчо	go up, to	узьеха́ць (I), узыйсьці́ pf. (на гару́)
girl friend	сяброўка, прыяцелька	goal	мэта, на́мер, це́ль; бра́мка (у спорце)
give, to	дава́ць (I), па-, пада́ць (irr.) pf.	goalie	бра́мнік, варата́р
give up, to	зда́цца (irr.) pf., адступі́ць (II) pf., адмові́цца	God	Бог
given	да́дзены, да́ны, пада́дзены, -ая, -ае	thank God	дзяку́й Богу
example given above	пада́дзены пры́клад	God knows where	Бог ве́дае куды́, няве́дама куды́
glacier	ледаві́к	golden	зала́ты, залаці́сты, -ая, -ае
glad	ра́д(ы), ра́да(я), ра́да(е)	goldfinch	шчы́гол
he is g. to see you	ён ра́ды цябе́ ба́чыць	good	дабро, кары́сьць, пажы́так
glade	паля́на	goods	тава́ры
glance, to	загляда́ць (I), гляну́ць pf.; пазіра́ць, зірну́ць pf.	good (adj.)	добры, добра́нькі, лю́дзкі, -ая, -ае
glance back, to	азіра́цца (I), азірну́цца pf.	good-natured	дабраду́шны, нязлосны, -ая, -ае
glen	лагчы́на	good boy (girl)	маладзё́ц, малайчы́на
glide down, to	сасьлізгва́ць (I), сасьлізну́ць pf.	Good-bye!	быва́й!/быва́йце! (pl. and polite)
glitter, to	пераліва́цца (I), ясьне́ць, зья́ць	to say good-bye	разьві́твацца (I), разьві́тацца pf.
glitter	зьзя́ньне	good night	дабра́нач, добра́й ночы
glittering (adj.)	бліску́чы, -ая, -ае	governor	губэ́рнатар
		grab, to	хапі́ць (II), за- pf.

grade	кляса, група, гатунак	groan, to	крактаць (I)
gradually	паступова, памаленьку	Grodno (city)	see Horadna
grand	вялікі, -ая, -ае	group	група
Grand Duchy of Lithuania (or Litva)	Вялікае Княства Літоўскае	grow, to	расьці (I); ставаць-ь(ца); стаць-ь(ца) pf., рабіцца (II), 3- pf.
grant	стыпэндзя, датацыя	grow, to (+ acc.)	гадаваць (I) (расьціны)
graphically	графічна	growing up	падрастаючы, -ая, -ае
grasp, to	хапаць (I), хапіць (II), ахапіць	growl	бурчэньне; рык
grasp at, to	чапляцца (I), учапіцца (II) pf. схапіць за + acc.	grown grey	пасівэлы, -ая, -ае
grate, to	дзэрці (на тарцы)	grown up	стэлы, дарослы, -ая, -ае
grated	цэрты, -ая, -ае	guard	вартавы, -ога
grater	тарка	guard, to	вартаваць (I), сьцерагчы
grave	магіла, дол	guardedly	асьцерегаючыся, асьцярожна
grave (adj.)	важны, паважны; пануры, -ая, -ае	guardianship	апэка
gravity	паважнасьць, пану-расьць; цяжар; прыцягненьне	guide	павадыр
greasy	клубы, -ая, -ае	guilt	віна
great	вялікі, -ая, -ае	guilty	вінаваты, -ая, -ае
Grecian	старагрэцкі, -ая, -ае	he is guilty	ён вінаваты
Grecian temple	старагрэцкая сьвятыня	guitar	гітара
greed (iness)	хцівасьць, прагавітасьць	guitarist	гітарысты, -ага
greedy	прагавіты, -ая, -ае	gulf	прадоньне
greedily	прагавіта	gulp down, to	глытаць (I), праглынуць pf.
green	зялёны, зялёненькі, -ая, -ае	gunshot	стрэл (гарматны)
green oak grove	зялёная дуброва	gurgle, to	бўлькаць (I)
to turn/grow green	зеянец (I), па- pf.	gust of wind	рапт (парыў) вэтру
to show green	зеянецца (I), за- pf.	gymnastics	гімнастыка
greens	зеяніва, зеяніна	habitual verb	паўторлівы дзеяслоў
greetings	вітаньні, прывітаньні	hair	волас, валасы
Gregory	Рыгор	with black hair	чарнагаловы, чарнавалосы, -ая, -ае
grey-eyed	шэравокі, -ая, -ае	with fair hair	белагаловы, -ая, -ае
grey hair	сівыя валасы, сівінка ў валасох	Hajna River	рака Гайна
greyish	шараваценькі, -ая, -ае	half	палавіна
grief	жаль, туга, журба, смутак, боль; няшчасьце, гора, бяда	half a century	паўстагодзьдзе (adv.)
grieve, to	тужыць (II), сумаваць (I)	half a dollar	паўдалэра
grin	ухмылка	half a metre	паўмэтра
grip, to	ахапляць (I), ахапіць (II) pf.	half a month	паўмесяца
		half a year	паўгоду
		half awake	зосну
		half-century	паўстагодзьдзе
		half-year	паўгодзьдзе

Н

halt	прыпынак	harvest	жніво; ураджай
halt, to	с(пры)пыняць (I), с(пры)пыніць (II) pf.	harvester	жняярка; жняя, жнёйка
hand	рука	haste	пасьпэх
his hands are full	ямú стае/досыць/даволі турботаў	hastily	пасьпешліва, цапам- -лапам, цапу-лапу
hand, to	падаваць (I), падаць (irr.) pf.	hasty	пасьпешлівы, -ая, -ае
hand down, to	перадаваць нашчадкам	hate, to	ненавідзец (II)
handful	прыгаршчы, жмёня	hateful (hated)	ненавісны, нямілы, -ая, -ае
handle	клямка, ручка (у дзвя- рох); вушка (у гарш- кú)	hatred	нянавісьць
handle, to	абыходзіцца (II); спраўляцца (I) з + instr.	haughty	надзіманы, хванабэры- сты, ганарысты, на- пышлівы, -ая, -ае
Handle with care! (inscription)	Асьцярожна!	haul, to	цягнуць (I), па- pf.
handwriting	почырк	have, to	а) мець (I); б) дапа- можны дзеяслоў
hang on, to	чапляцца (I), па- pf.	haymaking	касавіца, касьба
hang over, to	зьвешвацца (I), зьвёсіцца (II) pf.	haystack	стог
happen, to	здарацца (I), ставацца, налучацца; здарыцца (II) pf., налучыцца, стацца (I), давесьціся	small haystack	стажок
I did not happen to see	мне не давялося бачыць	haze	імгла; смуга
happily	шчасліва, на шчасьце; вясёла	head, to	стаяць на чале
harass, to	дакучаць (I), назляць, мучыць (II), патрыва- жыць pf.	headcheese	квашаніна
harbour	прыстань, порт	headlong	кулём, кумільгам
hard	цвярдэ; цяжкі, -ая, -ае	heal, to	гаіцца (II), за- pf.
hard labour	катарга	hearing	слых
hardened	агрубелы (голас); за- цвярдзелы (зычны)	heart	сэрца
hardly	наўдачу, бадай, ледзь	his heart sank	сэрца замёрла/ўпала
hardness	цвярдзіня	h. of the forest	нётра пúшчы/лэсу
hare	заяц	heartless	бяздúшны, -ая, -ае
small white h.	зайчык-беячок	heat	сьпёка, гарачыня, сьпякота
young hare	зайчанё	heat the house, to	аграваць (I), ацяпляць дом
harm, to	шкодзіць (II), калéчыць, крýдзіць	to heat the oven	паліць у пэчы
harmonious	дружны, згодны; гарманійны, -ая, -ае	heated	ацэплены, -ая, -ае
harmony	гармонія, дружнасьць	heating	ацяплéньне, аграва́ньне
to live in harmony	жыць дружна, згодна	central heating	цэнтральный аграва́ньне
		heaven	рай, неба
		heavy	цяжкі, грубы, -ая, -ае
		heavy rain	вялікі дождж
		hedge	жываплот
		heel	пятá; абцáс
		heel of the shoe	абцáс
		height	узвы́шша
		hell	пéкла
		Hello!	Галё! (пры тэлефоне толькі); Здароў! -ва!
		help	дапамога, ратунак

hence	адсюль	hoarse	хрыплы, -ая, -ае
herd	ста́так, чарада́	in a hoarse voice	хры́пла, гартанна
here	тут; сюды́	to become hoarse	хры́пнуць (I), а- pf.
I am here	я тут	hogwash	пойла
Come here!	Хадзі́ (-эце) сюды́!	hold back, to	стры́мваць (I),
Here they are.	Вось і яны́.	to h. the horses back	стрыма́ць pf.
here and there	дзе-ні-дзе́ or дзе-нідзе́	hold down, to	стрыма́ць коня́й
heretical	гэ́рэты́чны, -ая, -ае	hold on, to	пры́ціска́ць (I),
heritage	спа́дчына	hold out, to	пры́ціснуць pf.
hero	герой, гэрой	hold to, to	(за)трыма́цца за + acc.
heroic	геройскі, гераі́чны, -ая, -ае	to h. one's hands to one's cheeks	пра́трыма́цца (I),
heroism	гераі́зм, гэраі́зм	hole in the ice	вы́трываць pf.
herring	селядзец	holiday	трыма́цца (I),
herself	(emph.) сама́; refl. сябе́, самую́ сябе́; -ся	holidays (vacation)	пры́класьці pf.
she did it h.	яна́ зрабі́ла гэта́ сама́	hollow	пры́класьці ру́кі да шчокаў
(all) by herself	зусім адна́	hollow (adj.)	палонка
she washed h.	яна́ памы́лася	hollow tree	сьвя́та
hew out, to	расьце́рабіць (II) pf.	hollow-cheeked	вака́цыі
hidden	схава́ны, захава́ны, -ая, -ае	hollow-eyed	запа́дзіна, за́глыблень-не; лагчы́на, лог
hide and seek	хованкі́	homage	упа́лы, запáлы;
high school	сярэ́дняя школа́, гімна́зія	to pay homage	вы́дзеўбаны, -ая, -ае
high, very	высо́зны, -ая, -ае	home (adj.)	дра́ва з дуплом/шуплом
high (adv.)	вы́сака, увы́шкі	homecoming	з запáлымі шчока́мі
a 100 metres high	сто мэ́траў увы́шкі	homeland	з запáлымі вачы́ма
highway	аўтаста́рада, гасьці́нец	homeless	паша́на
hike	вы́бег, праходка́; паход, марш	honest	аддава́ць паша́ну
hill	горка, узгора́к	honesty	ха́тні, -яя, -яе;
hills	узвы́шша	honk, to	нутра́ны, -а́я, -ое
hillock	пагора́к, малы́ узгора́к	honour	зварот дамоў,
himself	(emph.) сам; refl. сябе́, само́га сябе́; -ся	place of honour	на ба́цькаўшчыну
he himself	ён сам	honour, to	родны край, родная ста-
he hurt himself	ён вы́цяўся/уда́рыўся	honourable	ронка, родны кут
hip	клуб, кумпя́к	hoop	(poetic)
hire, to	згадзі́ць (II), найма́ць (I), наня́ць pf.		бесхаці́мны, бяспры-
historian	гі́сторык		ту́льны, бяздомны,
historic sight	гіста́рычны помні́к		-ая, -ае
hit, to	уда́рыць (II), сту́кнуць (I) pf.; бі́цца		сумле́нны, чэсны, -ая, -ае
hit back, to	адбі́вацца (I), -бі́цца pf.		сумле́ннасьць
hive	ву́лей		трубі́ць (II)
hoarfrost	шэра́нь		гона́р
			пачэсна́е ме́сца
			шанава́ць (I), у- pf.
			высакадасто́йны, -ая, -ае
			абру́ч

hoot, to hooting	гусьці (I), за- pf. гуд, гул, гоман; трубёньне	my finger hurts hurt oneself, to	мне баліць палец пакалёчыцца (II) pf.; ударыцца, вьцяцца (I)
Horadna (Grodno)	Горадна/Горадзен/ Горадня	hydrogen identical hyphen	вадарод гігіёна злучок
horizon	гарызонт, кругагляд		
horny	мазолісты, -ая, -ае		
horrible	страшэнны, -ая, -ае		
horse-breeding	канягадоўля		
horseman	коньнік, конны	ice	лёд
horseshoe	падкова	block of ice	лядзіна
hospitality	гасьціна; гасціннасьць	ice cream	марозіва
hourly (adv.)	штагадзіны	ice floe	крыга
household tool	хатняя прылада	ice-hole	налонка
however (conjunc.)	аднак	idea	ідэя; паняцце, разумёньне
however (adv.)	як ні		
h. late it is	як ні позна	ideal	ідэал
hubbub	голосны гоман	identic(al)	таясамы, тоесамы, аднолькавы, той самы, -ая, -ае
huge	вялізарны, вялізны, -ая, -ае	identically ideological	таксама, аднолькава ідэялягічны, ідэйны, -ая, -ае
hum, to	напяваць (I); муркаць (як кот)	idler	гультай
human	людзкі, -ая, -ае	igloo	іглу
humane	людзкі, гуманны, -ая, -ае	ignorance	нёвуцтва, нявёда; цем- натá, неадукава- насьць; ігнараваньне
humaneness	чалавэчнасьць, гуманнасьць	ignorant	цёмны, неадукаваны, -ая, -ае
humanist	гуманісты	ignore, to	ня браць/мець увагі на + acc., ня лічыцца з + instr.
humanities	гуманістыка	ill-bred	неўздаваны, грубіянскі, -ая, -ае
humanities (adj.)	гуманістычны, -ая, -ае	ill-bred man	грубіян
humanity	чалавэцтва	illegible	нячытальны, нявыразны, -ая, -ае
humble	пакорны, пакорлівы, -ая, -ае	illiteracy	няпісьмённасьць
humiliating	зьняважальны; зьдзэклівы, -ая, -ае	illiterate	няпісьмённы, -ая, -ае
humiliation	зьнявага, паніжэньне	almost i.	малапісьмённы
humility	пакора	ill-treat, to	зьдзэквацца (I) з + gen.
hundred	сто; сотня	illustrated	ілюстраваны, -ая, -ае
hundred-year old	стагадовы, -ая, -ае	image	вобраз, уява, адлюстра- ваньне; копія
hundredth	сотны, соты, -ая, -ае	imagination	уяўленьне, фантазія
Hungary	Вугоршчына	imagine, to	уяўляць (I), уявіць (II) pf.
hurl, to	шпурнуць (I), закідаць, закінуць pf.		
hurried	пасьпешлівы, -ая, -ае		
hurt, to	балéць (II); наносіць боль; шкодзіць (II), па- pf.; абражаць (I); крыўдзіць (II)		

imitate, to	пераймаць (I), падрабляць	impute, to	закідаць (I) (+ dat.), закінуць
immediately	зараз-жа, адразу, беспасярэдня, сьлёдам	inanimate	неажыўлены, -ая, -ае
immemorial	спрадвечны, даўны, -ая, -ае	inaudible	нячутны, -ая, -ае
from time i.	спакон вякоў	inaudibly	нячутна
immortal	несьмяротны, няўмірушчы, -ая, -ае	inauguration	адкрыццё, адчыненне
immortality	несьмяротнасьць, няўмірушчасць	incessant	цяглы, бязупынны; нясьціханны, -ая, -ае
immutable	нязмённы, -ая, -ае	incessant rain(s)	нясьціханны дождж
impartial	бесстаронны, -ая, -ае	incessantly	нясьціханна
impartially	бесстаронна	inch	цалю
impassable	непраходны, -ая, -ае	incident	выпадак
impenetrable	непрасякальны, непранікальны; непраглядны, -ая, -ае	inclination	нахіл, ахвота
i. forest	непраходны лес	incline, to	прыхіліць (II) на свой бок
impend, to	насоўвацца (I), насунуцца pf.; пагражаць	inclined	прыхільны, -ая, -ае
imperative mood	загадны лад	include, to	зьмяшчаць (I) у сабе, ахапляць
imperceptible	няўзначны, -ая, -ае	the flat includes five rooms	памешканьне складаецца зь пяцёх пакояў
imperceptibly	няўзнак	income	прыбытак
imperfective aspect	незакончанае трываньне	inconceivable	няўяўны, неймаверны, немагчымы, -ая, -ае
impersonal	безасабовы, -ая, -ае	inconsistency	непаслядоўнасьць, нязгоднасьць
impetuous	імпэтны, няўпінны, нястрыманы, -ая, -ае	inconsistent	непаслядоўны, нязгодны, -ая, -ае
impetuously	імпэтна, няўпінна; кулём, кумільгам	inconspicuous	няўзначны, -ая, -ае
implication	сэнс; падразуменьне	inconspicuously	няўзнак
implore, to	маліць (II), малёгаць (I)	inconstant	нясталы, зьмённы, -ая, -ае
impolite	нявэтлівы, грубіянскі, -ая, -ае	increase	павялічэньне, зольшаньне; прыбытак
importance	важнасьць, значаньне, вага	i. in population	прырост жыхарства
importunate	дакучлівы, неадчэпны, -ая, -ае	increase, to	павялічвацца (I), павялічыцца (II) pf.; узростаць (I), узрасьці pf.
impose, to	накладаць (I)	increasing number	прыбываць, -быць р.
to impose taxes	накладаць падаткі	incredible	узростаючы лік
to i. on smb.	набівацца (I), навязвацца да каго	indefinite	неверагодны, неймаверны, -ая, -ае
imposing	імпазэнтны, -ая, -ае	it is yet i.	няпэўны, незначальны
impossible	немагчымы, -ая, -ае	indefinite pronoun	усё гэта яшчэ няпэўнае
impressive	уражальны, імпазэнтны, -ая, -ае	independent	незначальны займеньнік
impudence	нахабства	independently	незалежны, самастойны, -ая, -ае
			незалежна, самастойна

indebted	вінава́ты, ві́нны, -ая, -ае	inquisitive	дапы́тлівы, -ая, -ае
index	пака́зьнік	inscription	на́піс
Indian	Інды́янін; інды́янскі, -ая, -ае	insect	шасьціно́жка
indicative mood	абвэ́сны лад	insects (coll.)	машкара́
indignation	абурэ́ньне	insecure	няпэ́ўны, -ая, -ае
indirect	ускосны, -ая, -ае	insert, to	устаўля́ць (I), уста́віць (II) pf.; зьмяшча́ць (I)
indirect object	ускоснае дапаўне́ньне	to i. a vowel	уста́віць галосны гук
indisputable	бяспрэ́чны, -ая, -ае	inserted words	пабочны́я словы
indistinct	нявыра́зны, -ая, -ае	insidiously	падступа́м
individual	інды́дуальны, асабі́сты; паасо́бны, -ая, -ае	insignificantly	няў́значна
indomitable	неўтаймо́ўны, няўры́мсьлівы, -ая, -ае	inspector	інспэ́ктар, кантра́лёр
indomitably	неўтаймо́ўна, няўры́мсьліва	inspiration	натхне́ньне
industrial	прамы́словы, -ая, -ае	instant	хвілі́на, хвілі́нка, момант, мамэ́нт
industry	прамы́словасьць	in an instant	во́мірг, во́бміргам
inequality	няроўнасьць; розьні́ца	instantly	за́раз-жа
inert	інэ́ртны, вя́лы, -ая, -ае	insufficient	нявыста́чальны, -ая, -ае
infinite	бязме́жны, бяско́нцы, бяскра́йны, -ая, -ае	insult, to	абража́ць (I), -зіць (II); зьневажа́ць (I), зьява́жыць (II) pf.
inflate, to	надзі́маць (I), надзьму́ць pf.	insulting	абра́зьлівы, зья́важлівы, -ая, -ае
inflect, to	гну́ць (I), зьгі́наць, увагну́ць pf.	insurgent	паўста́нец
inflect, to (gram.)	мяня́ць канча́так слова — скланя́ць або спрага́ць	integrity	суцэ́льнасьць; сумле́насьць, чысьці́ня
inflective word	зьме́ннае слова	intelligent	інтэлі́гэнтны, разьві́ты, -ая, -ае
influence	уплы́ў, узьдзе́янне	intensification	памацне́ньне, узмоцне́ньне
information	інфарма́цыя, ве́стка; па́ведамле́ньне; даве́дка	intensify, to	мацне́ць (I); умацня́ць, -моцні́ць (II) pf.
infrequently, not	нярэ́дка	intent	пі́льны, сканцэ́нтраваны, зася́роджаны, -ая, -ае
inhabitant	жыха́р	intention	наме́р
initial	спача́тны, першапача́тны, -ая, -ае	intercept, to	перахапі́ць (II) pf., пераня́ць (I)
initiative	ініцыяты́ва	interchange (gram.)	чаргава́ньне, чарадава́ньне
ink	чэ́рня, чарні́ла	interdiction	забарона
ink blot	чарні́льная “перапе́чка”/пля́ма	interest	ціка́васьць, заці́каўле́ньне; працэ́нт
inland (adj.)	нутра́ны, -а́я, -ое	interior	нутра́ны, -а́я, -ое
inland trade	нутра́ны гандаль	interjection	выклі́чнік
inner	нутра́ны, -а́я, -ое	internal	нутра́ны, -а́я, -ое
inner wall	нутра́ная сьце́нка	international	мі́жнародны, інтэрна́цыяна́льны, -ая, -ае
innumerable	нязьлі́чны, -ая, -ае		
inquire, to	пыта́цца (I), даве́двацца; даходзі́ць (II)		

interpret, to	ператлумачыць (II) pf.	jacket (man's)	пінжак, куртка, капота
interrogative pronoun	пытальны займеньнік	woman's jacket	жакёт(ка), сачок
intertribal	міжплямённым, -ая, -ае	jail	астрог
interview	гутарка, інтэрвю	jam	сочыва; цяснота, натоўп
intimate	інтымны, -ая, -ае; блізкі, -ая, -ае	jamboree	скаўцкі зьлёт
intimidate, to	запалохаць (I) pf.	January (adj.)	студзенскі, -ая, -ае
intonation	інтанацыя	jar	слоік, слой
intoxicating	ап'яняльны, -ая, -ае	jealous	зайздрыўны, -ая, -ае
intransitive verb	непераходны дзеяслоў	jealousy	зайздрыўства
introduce, to	уводзіць (II), увесці (I) pf.; прадстаўляць + acc. + dat.; знаёміць (II) з + instr.	jeer (at), to	зьдэквацца, насміхацца ца (I) з + gen.
introduce oneself, to	сказацца (I), прадстаў- ляцца, -ставіцца (II) pf.	jeering (at)	зьдзек з + gen.
inventive	дакучлівы, -ая, -ае	job	праца, работа; заданьне
invent, to	вынайсьці (I) pf., пры- думець	out of a job	бяз працы
invention	вынаход, выдумка	John	Ян, Янка
inventive	вынаходлівы, -ая, -ае	St. John's Eve	Купальле
investigate, to	дасьледаваць (I), дахо- дзіць (II), разьбіраць- ца (I), разабрацца pf.	join, to	далучаць (I), -лучыць (II) pf.; залічыцца, увайсьці (I)
investigator	сьледчы, дасьледвальнік	to j. the university	залічыцца/запісацца н ўнівэрсытэт
judicial i.	судовы сьледчы	to j. the Boy Scouts	увайсьці ў скаўты
invite, to	зваць (I), запрашаць, прасіць (II) pf.	joiner (who works with wood)	сталяр
to i. many guests	назваць гасьцёй	joining	злучэньне; залічэньне
involuntarily	міжвольна, міжволі	joining vowel	злучальны галосны
involuntary	міжвольны, -ая, -ае	joint	мэсца злучэньня; сустак
involve, to	замешваць (I), умеш- ваць, заблытваць, ублытваць; выклі- каць (I)	joint	злучаны, супольны, -ая -ае
inward	нутраны, -ая, -ае	jointly	злучана, супольна
irrepressible	нястрымны, -ая, -ае	journalist	журналісты, журналістка
irritation	раздражненьне, злосьць, уцьвэленьне	joyfully	радасна
island	абток, востраў	judge, to	судзіць (II); ацэньваць (I), быць арбітрам; меркаваць
issue, to	выпушчаць (I), вы- пусціць (II) pf.	judges	журь
itch, to	связаць (II), за- pf.	juicy	сакавіты, -ая, -ае; сакаўны, -ая, -ае
its (n.)	ягоны, -ая, -ае	July (adj.)	ліпенскі, -ая, -ае
itself	само	jump, to	скакаць (I), скокнуць р
ivory	сланёвая косьць	junction	мэсца злучэньня; дарожны вузёл
		jungle	джунглі (pl.)
		juniper	ялавец

just just (adv.) just about he is just about to go just now jut (of a mountain)	справядлівы, -ая, -ае якраз, лёдзь вось-вось, во-во ён вось-вось пойдзе толькі што выступ (гары)	know how, to Kroman, Lake situated on Lake Kroman	умець (I) возера Кромань надкроманскі, -ая, -ае
keen keen mind keen pain to be k. on smth.	К войстры, быстры, рэзкі, моцны, -ая, -ае быстры розум рэзкі боль любіць (II), захапіцца + instr. абачліва трымаць (I), вёсьці; усю парў нешта рабіць вёсьці знаёмства	labial (gram.) laboratory labour hard labour lack (of) lamb land land landlady landlord	L губны зычны лябараторыя праца; працоўныя; родавыя болі катарга нястаха ягнё; бараніна (мяса) зямля, край, старонка; тэрыторыя сухазёмны, -ая, -ае гаспадыня, домаўлас- ніца; пані гаспадар дому, домаўласнік; пан; абшарнік земляўласнік, -ўлас- ніца краявід; пейзаж мова урадавая/афіцыйная мова слабэць (I), млець; тужыць (II) сохнуць/чэзнуць (I) ад болю, хваробы цыбаты, -ая, -ае ліхтарык шмалец вялікі, -ая, -ае; буйны, -аы, -ое трымаць (I), цягнуцца, трымацца нядаўна пэна (на конях) лацінскі, -ая, -ае; лацінская мова, лаціна Латыш, -ка; латыскі, -ая, -ае суд адвакат, праўнік класьці (I), па- pf.
keenly keep, to to k. up an acquaintance kid kilogram kilometer kind	казлянэ кіляграм кілямэтар вэтлы, прывэтны, ласкавы, міласьлівы, міласьцівы, -ая, -ае дзіцячы садок дабрадўшны, -ая, -ае распальваць (I), -паліць (II) pf. распаліць агонь кароль каралёўства пацалавацца (I) pf. мясіць (II), за- pf. (за)мясіць цэста клэнчыць (II), стаяць на калёнах ставаць (I) (стаць pf.) на калёны рыцар конь шахматны вязаць (I), зь- pf. (на прутках) збівіць (I), збіць pf. малы пагорак вузёл завязаць вузлом	landowner landscape language official language languish, to to l. from grief, disease lanky lantern lard large-scale last, to lately lather Latin Latvian law court lawyer lay, to	земляўласнік, -ўлас- ніца краявід; пейзаж мова урадавая/афіцыйная мова слабэць (I), млець; тужыць (II) сохнуць/чэзнуць (I) ад болю, хваробы цыбаты, -ая, -ае ліхтарык шмалец вялікі, -ая, -ае; буйны, -аы, -ое трымаць (I), цягнуцца, трымацца нядаўна пэна (на конях) лацінскі, -ая, -ае; лацінская мова, лаціна Латыш, -ка; латыскі, -ая, -ае суд адвакат, праўнік класьці (I), па- pf.
kindergarten kind-hearted kindle, to to k. a fire king kingdom kiss each other, to knead, to to knead dough kneel, to kneel down, to knight knight (chess) knit, to knock down, to knoll knot knot, to			

lay eggs, to	нёсьці (I), знёсьці pf. яйкі	lick once, to lid	лізнуць (I) pf. вёка, накрыўка (да гаршкі)
layer	пласт	Lida	Ліда (горад); імя (жаночкае)
lead	волава; кіраўніцтва	lie	манá, ілжа́, хлусьня́
lead, to	вадзіць (II), вёсьці (I), па- pf.; праводзіць (II), -вёсьці (I) pf.	lie, to	ілгаць (I), хлусіць (II), с- pf.; маніць
leader	правадыр, кіраўнік	lie, to (lay, lain) the road lies	ляжаць (II) дарога йдзе/вядзе
leak	працёк, цэча (у чым)	lie down, to	лягаць (I), лёгчы, клась- ціся; разьлягацца, -лёгчыся (I) pf.
leak, to	цячы (I), працякаць, прасочвацца	Lieutenant Governor life (adj.)	наме́сьнік-губэрнатар жыцьцёвы, -ая, -ае
lean	худы; любовы, -ая, -ае	lifeless	бяз жыцьця, няжывы, -а́я, -о́е
lean over, to	нахіна́цца (I), -хіну́цца; звёшвацца, звёсіцца (II) pf.	lifetime	век
leap	скок	in my lifetime	на маім вяку́
leap year	высакосны/пераступны год	lift	ліфт; падвоз
leap, to	скакаць (I), скокнуць pf.	to give a lift	падвёзьці (I) pf.
learning	вучэньне	lift, to	падымаць (I), -няць pf.; узьнімаць, -няць (I) pf.
least	найме́ншы, -ая, -ае	light	сьвятло, агонь, агёнчык
at least	прына́мся	there was still l. in the houses	у хатах гарэў яшчэ агонь
leather	ску́ра; рэмень	light	лёгкі, лёгенькі; сьвётлы, -ая, -ае
leather (adj.)	раме́нны, -ая, -ае	light-green	сьвётлазялёны, -ая, -ае
leathery	скураны́, -а́я, -о́е	light (adv.)	відно
leaves	лісьце (coll.)	when it became l.	калі разьвіднела
lecture	лёкцыя, даклад	light (up), to	запальваць (I), -паліць (II) pf.; асьвятляць (I), сьвяціць (II) (ка- му-н.); прыкурыць, закурыць
lecturer	лёктар, дакладчык	lightly	лёгка
left	лёвы, -ая, -ае	like (conjunc.)	як
on the left	зьлёва	like you	як ты
leg	нага́	like (adv.)	падобна, быццам, як-бы
with long legs	даўганогі, -ая, -ае	it looks like it is going to rain	выглядае, як-бы будзе дождж
legible	разборлівы, -ая, -ае	lovely	мілы, -ая, -ае
legibly	выра́зна	likely, very	бада́й-што
lemon	лімон	likewise	такса́ма (, як)
length	даўжыня́	lilting (voice)	пералі́вісты (голос)
Lepel	Лёпель (горад)	limit	мяжа́; кане́ц
Lepel (adj.)	лёпельскі, -ая, -ае		
less than	менш, як		
level	узровень		
above sea level	над узроўнем мора		
below sea level	ніжэй за ўзровень мора		
lever	падва́жнік, бома		
leveret	зайчанё		
liberal	лібэра́льны, -ая, -ае		
liberal arts	вы́зваленыя наву́кі		
liberated	вы́звалены, -ая, -ае		
lick, to	лізаць (I), аб- pf.		

linden linden blossom linger (on, over), to	ліпа ліповы цвет затры́мвацца (I), -трыма́цца pf. моўны, -ая, -ае мо́вавэд моўны, -ая, -ае мо́вавэдны, -ая, -ае губны́, -а́я, -о́е губна́я пама́стка/ шмі́нка ва́дкасьць ва́дкі, -ая, -ае рашэ́ньне сьпі́с слуха́цца (I), па- pf. слуха́ць ра́дыя літа́ральны, даслоўны, просты, -ая, -ае простае/літа́ральнае й пера́носнае знача́ньне літа́ральна, даслоўна, у даслоўным сэ́ньсе літа́рату́ра Лі́тва; Ля́ту́ва літоўскі; ляту́віскі, -ая, -ае Лі́тоўскі Стату́т лі́тар сьмяці́ць (II), на- pf. малы́, невялі́кі, невялі́чкі, -ая, -ае малы́, -о́га мала́я, -о́е крыху́, кры́шку, ма́ла, няшма́т мы ма́ла яго ба́чым кры́шку, ледзь-ледзь пакры́се пакры́се жывы́, -а́я, -о́е жва́вы, -ая, -ае бохан, буха́нка акра́ец груз, цяжа́р грузі́ць (II), на- pf. пазы́ка запазы́чанае слова	loathsome lobster local local trafic local train locality locate, to to be located location lock lock, to locked locomotive logic lonely long adjective long-legged long living/lasting long-standing a long standing word long (adv.) not long long ago for long not for long not long before long/very long ago So long! long, to longing look look, to to look after well l-ed after look into, to look out, to	абры́длы, агі́дны, -ая -ае рак мясцовы, тутэйшы, -ая, -ае пры́гарадны рух пры́гарадны цягні́к мясцовасьць разьмяшча́ць (I), -мясьці́ць (II) pf. разьмясьці́цца (II) pf. палажэ́ньне замок, замочак замыка́ць (I), -мкну́ць pf. замкнёны, за́мкнуты, -ая, -ае паравоз лёгі́ка адзі́нотны; марко́тны, -ая, -ае поўны прыме́тнік даўгано́гі, цыба́ты, даўгальгі́, -ая, -ае даўгавэ́чны, -ая, -ае даўны́, -ая, -ае даўно ўжыва́нае слова доўга нядоўга даўно надоўга не надоўга незадоўга да + gen. даўным-даўно Тымча́сам! тужы́ць (II) па + instr.; мо́цна жада́ць + gen. туга́, жада́ньне пагла́д глядзе́ць-ь(ца) (II), гля́- нуць (I) pf.; наглядáць даглядáць (I), -гледзе́ць (II) pf.; наглядáць (I) дагледжа́ны, -ая, -ае разьбіра́цца (I), разабра́цца pf. вызіра́ць (I), вызі́рнуць, выгляда́ць (I), вы́гля- нуць з/за + gen.
liquid liquid (adj.) liquidation list listen listen in, to literal literal and figurative sense literally literature Lithuania Lithuanian Lithuanian Statute litre litter, to little little boy little girl little (adv.) we see l. of him a little a little at a time little by little living lively loaf end of loaf load load, to loan loan word			

look through, to	праглядаць (I), прагледзець (II) pf.	lucidness	празрыстасць
l-ed through	прагледжаны, -ая, -ае	luck	шчасьце, удача
loot	здабыча	bad luck	няўдача
lose, to	губляць (I), губіць (II), з- pf.; траціць (II), с- pf.; праграваць (I), -граць pf.	I had luck	мне пашчасьціла/пашэньціла/пашанцавала/паручыла
he lost his book	ён згубіў кнігу	lumber	лясны матар'ял
to l. patience	страціць цярплівасьць	lump	камяк, камячок
to lose one's head (fig.)	губляць галаву	lunar (astron.)	месячны, -ая, -ае
You have lost again.	Вы йзноў прагралі.	lunar eclipse	месячнае зацьменьне
to get lost (in a crowd)	згубіцца (ў натоўпе)	lung(s)	лёгкае, лёгкія
to be lost	губляцца (I), траціцца (II), с- pf.	lure	прынада
lost	згуба, страта	lure, to	надзіць (II)
lost money	згублены, страчаны, -ая, -ае	Lusatian	(сэрба)лужыцкі, -ая, -ае
lost time	згубленыя грошы	Lyceum of Law	юрыдычны ліцэй
loud colours	страчаны час	lying	ляжачы; зманны, падманлівы, -ая, -ае
loud (adv.)	яскравыя/рэзкія/крыклівыя колеры	in a l. position	лёжачы
love	голасна, гучна	lyric	лірычная паэма
one's love	каханьне, любасьць, любосьць		
lovely	каханы, -ага; каханая, -ае	Macedonian	Македонец, -нка; македонскі, -ая, -ае; памакедонску
low	прынадны, чароўны, цудоўны, -ая, -ае	machine	машына
low (adv.)	нізкі, ціхі, -а́я, -о́е; нявысокі, -ая, -ае	machine (adj.)	машынны, -ая, -ае
lowland	нізка, нявысака	made	зроблены, -ая, -ае
Lower Canada	нізіна	magician	чараўнік, чарадзёй
lower, to	Ніжняя Канада	magnet	магніт; магнэс
	зьмэншыць (II) pf., сунцішыць; спушчаць (I), зьвешваць, спусьціць (II) pf., зьвёсіць	magnetic	магнітны; магнэтычны, магнэсавы, -ая, -ае
to l. the rope	спусьціць/зьвёсіць	magnify, to	павялічваць (I), павялічыць (II) pf.
lowering	вяроўку	to m. by four	павялічыць чатыры разы
loyal	паніжэньне	magnifying	павялічэньне
loyalist	вэрны, сўверны, -ая, -ае	magnifying (adj.)	павялічальны, -ая, -ае
lucid	ляялісты, -ага	maid	дзеўка
	празрысты, ясны, сьвётлы, -ая, -ае	main thing	галоўная рэч
lucid mind	сьвётлы розум	mainly	галоўна, пераважна
		maintenance	утрыманьне; рамонт
		majority	большыня
		make, to	рабіць (II), з- pf.; тварыць, с- pf.
		make up	касматыка
		to use make up	малявацца
		malice	злосьць

М

malicious	злосны, сіберны, -ая, -ае; злы, -а́я, -о́е	meanwhile	тымча́сам, паку́ль што
maliciously	злосна	measure	ме́ра, ме́рка
man	чалаве́к, мужчына	the greatest common m.	агу́льны найбольшы
no man's	безгаспада́рны, бяспа́нскі, -ая, -ае	mechanic	дзе́льнік
mankind	чалаве́цтва	medicine box	аўтамэха́нік
manage, to	упраўля́цца (I); абыхо́дзіцца (II), абы́сьці́ся (I) pf.; зага́дваць + instr.	meet, to	апте́чка
mane	гры́ва	meeting	су́страка́ц-ь(ца) (I), су́стрэ́ц-ь(ца) pf.; спа́тыка́цца, спатка́цца pf. з + instr.
manner	споса́б, ла́д	melioration	пасе́джаньне; сход; су́стрэ́ча, спатка́ньне
in this m.	гэтак, такі́м пара́дкам	melt, to	ме́ляра́цыя
in the old m.	на ста́ры ла́д	the snow is melting	та́птава́ць (I), та́яць, та́пта́цца (II); та́піць, рас-пла́ўля́ць (I) (poetic.)
mansion	хо́рам, рэзыде́нцыя	the sun is m-ing the snow	сьне́г то́піцца/та́е/раста́е
many	шма́т які́я; шма́т, ціма́ла	to m. the metal	со́нца то́піць сьне́г
marble	ма́рмар	menace	расплаўля́ць (-пла́віць pf.) ме́таль
mare	кабы́ла	menacingly	пагро́за, гро́зьба
marine	вае́нны флёт	mention, to	пагро́зьліва
marriage	жани́мства; жани́цьба (for a man), замужжа́ (for a woman)	Don't mention it!	зга́дваць (I), успа́міна́ць, успомні́ць (II) pf.
married	жана́ты (of a man), замуж́ная (of a woman)	merchant	Няма́ за што! (адка́з на падзя́ку)
to get married	ажани́цца (II) (for a man); вы-/за-йсьці́ замуж́ (for a woman)	merchant (adj.)	купе́ц
marsh (adj.)	балота́	mercy	купе́цкі, -ая, -ае
marsh (adj.)	балотны, -ая, -ае	merciful	лі́тасьць
marsh gas	балотны́ газ	merciless	лі́тасьці́вы, -ая, -ае
marshland	бала́цкая мясцовасьць	merge, to	бязьлі́тасны, лю́ты, -ая -ае
marshy	бала́цкі, -ая, -ае	meridian	злуча́цца (I), злучы́цца (II) pf.; зьлі́вацца (I), зьлі́цца pf.
marten	куні́ца	message	ме́рыды́ян
Mass	і́мша, абэ́дня	messenger	да́ручэньне
mast	ма́шта, ма́чта, шчо́гла	metal	па́сланец, га́нец
mast timber	ма́штавы/шчо́главы ле́с	metaphorical	ме́таль
master	гаспада́р; спада́рыч	method	пера́носны, мэ́тафары́чны, -ая, -ае
to be master of smth.	быць гаспада́ром + gen.; валода́ць + instr.	metre or meter	ме́тад, спо́саб
master's	гаспада́рскі, -ая, -ае	five metres long	ме́тар
match	се́рнік; мэ́ч		пяці́мэ́травы, -ая, -ае
material	мата́р'я́л		
maternal	ма́тчыны, -ая, -ае		
matinee	ра́нішні́к		
mayor	бу́рмі́стар, мэ́р		
meaning	зна́чаньне й значэ́ньне		
means	сродкі́		

middle (adj.) Middle Ages	сярэдні, -яя, -яе сярэднявэчча, сярэднія вякі	mislay, to	згубіць (II) pf.; закінуць (I) pf.; пакласьці не на месца
mid-term report	даведка	miss, to	сумаваць (I), тужыць (II) па + instr.; пра- пусьціць pf., право- чыць
migrate, to	перасяляцца (I), -сяліцца (II) pf.	to m. a mistake	правочыць/прапусьціць памылку
migration	міграцыя, перасяленьне; пералёт (птушак)	mission	місія
mile	міля	mistake	памылка
military service	вайсковая служба	mitten	рукавіца
mill	млін, млын	mix, to	мяшаць (I), пры- pf.; зьмешваць, зьмеш- вацца; злучацца, зблытаць pf.
miller	млінар	mixed	памешаны, зьмешаны, -ая, -ае
milliard	мільярд, мільярд	to be m. up (in, with)	быць замешаным у нечым
worth a milliard	мільярдавы, -ая, -ае	to get mixed	перамешвацца (I)
milliardth	мільярдны, -ая, -ае	mock at, to	насьміхацца (I), кпіць (II) з + gen.
million	мільён or мільён	mockery	насьмешка
million strong	мільёнавы, -ая, -ае	mode	спосаб
worth million(s)	мільёнавы, -ая, -ае	model	узор, мадэль
millionth	мільённы, -ая, -ае	moderate, to	злагоджваць (I), стрым- ваць, зьмэншваць, -шыць (II) pf.
mind	розум, думка; ахвота	modest	сьціплы, -ая, -ае
to be out of one's mind	звар'яцець (I) pf.	moist	вогкі, -ая, -ае
to have in mind	мець на думцы/наўвэце	moment	момант, мамэнт, хвіліна, хвілінка
to make up one's m.	надумацца (I) pf.	one m., please in a moment	адну хвілінку, калі ласка за хвілінку, у вадну хвіліну
mind, to	мець у памяці; нагля- даць (I), пілнаваць; зварахаць на што ўвагу; прырэчыць (II)	moneyed moneyed man	грашавіты, -ая, -ае грашавіты чалавек
Never mind!	нічога; ня турбуйся!	monitor	стараства групы
mind you	маўце наўвэце	monotonously	аднатонна, манатонна
Would you mind?	Ці не маглі-б вы...?	monument	помнік
I do not mind	я нічога ня маю супраць	mood	настрой, гумар; лад (gram.)
mine	мой, мая, маё	moody	маркотны, сумны, пануры, -ая, -ае
miner	шахцёр	moon	месяц
minister	міністар; пратэстанцкі духаўнік		
Minister of the Marine and Colonies	Міністар ваеннага флёту і калёніяў		
minute	мінута, часіна, часінка на часінку, на адну часіну		
for one minute	мінутны, -ая, -ае мінутная стрэлка		
minute (adj.)	міраж		
minute hand	жэўжык		
mirage	няшчасьце, гора, бяда, ліха; няўдача		
mischievous child	прыкрасць, няпрыёмнасьць		
misfortune			
mishap			

new moon	маладзік	move apart, to	рассоўваць (I), рассу́нуць pf.
full moon	поўня	move aside, to	адсоўвац-ь(ца) (I), ад- су́нуц-ь(ца) pf.; падава́цца, пада́цца (irr.) pf.
moonlight	ме́сячнае сьвятло	move away, to	адыходзіц-ь(ца) (II), ады́сьці(ся) (I) pf.
moonlit	ме́сячны, -ая, -ае	the bed m-d away from the wall	ложак ад'ехаў/адсу́- нуўся ад сьцяны
moonlit night	ме́сячная ноч	movie	фільм, кіно
Moor	Маўр	mowing season	касьба
more or less	больш-менш	much	шмат, многа; куды
morning	ра́ньне, ра́ніца, ра́нак	much better	куды́ лепшы, -ая, -ае
in the morning	ура́ньні, ра́нкам, ра́ніцой	muddy	каламутны, гра́зкі, -ая, -ае
since morning	зра́ньня, зра́нку	muddy water	каламутная вада
morning (adj.)	ра́нішні, -ая, -ае	muddy road	гра́зкая дарога
morning star	зара́ніца, зара́нка	mud-hut	зямлянка
mosquito	кама́р	muff	недарэка; му́фта
mosquito (adj.)	камароў, -ова, -ова	multiciphered number	шматзна́кавы лік
moth	моль	multilingual	шматмоўны, -ая, -ае
moth balls	нафталіна	multiple (math.)	ра́завы лік
Mother's Day	Дзень Ма́ці	the lowest common multiple	агу́льны найме́ншы ра́завы лік
motherhood	мацяры́нства	multiplicand	мно́жыва
motherly	ма́тчыны, мацяры́нскі, -ая, -ае	multiplication	мно́жаньне (math.); размнажа́ньне
mother's	ма́тчын, -а, -а	m. table	табліца мно́жаньня
motion	прапанова (на пасе́- джаньні)	multiplier	мно́жнік
motion picture	фільм	municipal	му́ніцыпальны, самаўра́давы, -ая, -ае
motor	рухавік	m. government	мясцовы самаўра́д
motorcycle	матацы́кль	murder, to	забі́ваць (I), забі́ць pf.
mould	цвіль, плесьня	murmur	гоман
mould on a liquid	бросьня	murmur of a brook	цурчэ́ньне руча́я
mould, to	цві́сьці (I), зацві́таць, плесьне́ць, брасьне́ць	murmuring	гаманкі, -а́я, -о́е
mouldy	цві́лы, -а́я, -о́е, сплясь- не́лы, збрасьне́лы; fig. старамо́дны, застарэ́лы	Muscovy or Muscovity	Маскоўшчына
mount, to	узы́йсьці (I) на + acc.; дайсьці да + gen.	muscular	мускулі́сты, -ая, -ае
to m. a horse	се́сьці на каня́	muse, to	заду́мацца (I)
mountain ash	рабі́на, арабі́на, гарабі́на	museum	музе́й
mounted	конны; апра́ўлены/ абложаны (абра́з)	mushroom (adj.)	гры́бны, -а́я, -о́е
mounted police/army	конная палі́цыя/а́рмія	mutual	заду́маны, -ая, -ае
mousetrap	па́стка (мышы́ная)	my (mine)	узае́мны; агу́льны, супо́льны, -ая, -ае
mouth	рот, ву́сны		мой, ма́я, маё
mouth of a river	утока́		
move	ход		
clever move	спры́тны ход		

N

nag at, to
nagging

nagging (adj.)

nail

name

His name is Johnny.
name of the river
to give a new name
(to smth.)
to

named
narr. to
narration

nasty

nasty weather
nation
nearby
nearness
neat
necessarily
necessary

necessity
neck
necktie
need, to

I need
needle
negation
negative particle
neglect, to

negotiate, to
negotiations
Negro
neighbour (adj.)
neighbouring

чапляца да + gen.
чапляньне; бурчэньне,
ныцьцё
прычэплівы, дакучлівы,
-ая, -ае
цьвік; кіпець (pl. кіпці);
ногаць, pl. ногці
імя; назоў
Ягонае ймя — Янка.
назоў ракі
пераназваць (I),
перайменаваць
зваць (I); называць,
назваць pf.
названы, -ая, -ае
драмаць (I)
расказ; пераказ; апа-
вяданьне (дзэяньне)
агідны; дрэнны, -ая, -ае;
благі, ліхі, -а́я, -ое
благое/ліхое надвор'е
на́цыя
паблізу
блізіня, блізкасьць
акуратны, -ая, -ае
канэчна, кончна
канэчны, (канэчна)
патрэбны, -ая, -ае
патрэба, канэчнасьць
шыя, dim. шыйка; кáрак
гальштук
быць патрэбным;
патрабаваць (I) + gen.
мне патрэбен, -бна, -бна
голка
адмаўленьне, адмоўе
адмоўе
заядбоўваць (I), зая-
дбаць pf., закідаць,
закінуць pf.
весьці перамовы
перамовы (pl. only)
Нэгр, Нэгрыцянка
суседні, -ая, -яе
суседні, -ая, -яе

neighbourly
neighbours
nephew
nervousness

nestle, to

nestling
nettle
never
new
in a new fashion
newcomer
newly formed
news
newsman

next

next year
for the n. day
next room
Niagara Falls
nice
it is not nice
nicely
niece
night
Good night!
by (at) night
last night
night (adj.)
night gown
nightfall

before nightfall
nightly
nightmare
nine

nine and a half

nine hundred
nine-hundredth

nine times

nineteenth

суседзі, -ая, -ае
суседзі (coll.)
пляменьнік
хваляваньне;
нэрвовасьць
гнязьдзіца (II),
туліца
птушанё
крапіва
ніколі
новы, новенькі, -ая, -ае
пановаму
прыёдзжы
новапаўстáлы, -ая, -ае
вэстка, навіна
газэтны працаўнік,
газэтчык
наступны, сумéжны, -ая,
-ае; суседні, -ая, -яе
налéта (adv.)
назаўтра(e) (adv.)
суседні/сумéжны пакой
Ніягáрскі вадаспад
харошы, -ая, -ае
няпрыгожа, бры́дка
хораша
пляменьніца
ноч
Дабра́нач!
уначы́; поначы
учора ўвэ́чары
ночны, -ая, -ае
ночная кашу́ля
зьмярка́ньне, пры́цема
змрок, надыход начы́
за́відна (adv.)
штаночы
ма́ра
дзе́вяць; дзевяце́ра,
дзе́вяцёх
паўдзе́сятá (m. & n.)
паўдзе́сяты́ (f.)
дзе́вяцьсот
дзе́вяцьсотны́ й
дзе́вяцьсоты, -ая, -ае
дзе́вяцма́, дзе́вяць
разо́ў
дзе́вятна́ццаты, -ая, -ае

ninetieth	дзевяцьдзясяты, -ая, -ае	notice, to	заўважаць (I), заўва- жыць (II) pf., паба- чыць
ninety	дзевяцьдзесят		
ninth	дзявяты, -ая, -ае	noticeable	значны, выдатны, -ая, -ае
Nioman (Neman)	Нёман (рака)	noticeably	значна, заўважна
no	не; ніякі, -ая, -ае	nourishing	спажывуны, сытны, -ая, -ае
I can wait no longer	я не магу болей чакаць	nourishment	спажыва; сытнасьць
no less than	ня менш, як	novel	раман
for no reason	бязь ніякае прычыны	now	цяпер; ужо
no wonder	нядзіў, ня дзіва	he is grown up now	ён ужо дарослы
by no means	ніякім парадкам	now . . . then	то . . . то
noble	высакародны, -ая, -ае	now and then	рэдка, калі-ні-калі or калі-нікалі
noble actions	высакародны ўчынак	nuance	адценьне
noble metals	высакародныя мэталі	numb	знямёлы, адубёлы, здраньцвёлы, зацёклы, -ая, -ае
nobleman	шляхціц		адубець (I)
nod	кіў, ківок	to get n. with cold	лік, нумар, рад
nod, to	кіўнуць (I) pf.	number	рад народаў
to nod one's head	кіўнуць галавой; (fig.) клёваць носам	number of nations	налічваць (I), налічва- ца
	крыклівы, шумлівы, -ая, -ае; гаманкі, -аы, -ае	number, to	нязлічоны, -ая, -ае
noisy	вандроўнік	numberless	знямённе; здзервя- нённе; здраньцвё- ласць
nomad	вандроўніцкі, -ая, -ае	numbness	лічнік
nomadic	вандроўніцтва		даглядаць (I), -гледзець (II) pf.
n. way of life	прызначанне	nursery school	дзіцячы садочак
nomination	ніякі, -ая, -ае; ніхто	nursery forest	лясны гадавальнік
none	лухта, дурніна, недарэчнасьць	nutritious	спажывуны, -ая, -ае
nonsense	поўнач		
north	напоўнач	oak (adj.)	дубовы, -ая, -ае
(to the) north	паўночна-амэрыканскі, -ае, -ая	oak grove	дуброва
North American	Паўночна-Заходнія Тэрыторыі	oasis	азіс
Northwest Territories	Нарвэгія	oats	авёс
Norway	нос	oat straw	салом-аўсянка
nose	даўганосы, -ая, -ае; насаль	obey, to	слухацца (I), па- pf.; падпарадкавацца pf.
with a long nose	увага, запіска; нота (mus.)	object	прадмёт, рэч, аб'ект; дапаўнённе (gram.)
note	запісы	direct object	простае дапаўнённе
notes	запісваць (I), запісаць pf.; занёсьці ў кнігу; браць/узяць (I) на ўвагу	indirect object	ускоснае дапаўнённе
note, to	запісна́я кніжка		
notebook	нішто, нічога		
nothing	ведама; паведамлённе (асабліва аб звань- нённі)		
notice			

O

oblige, to	забавязаць (I) pf.; зрабіць прыслугу; змусіць (II) pf.	to commit an o. offer	зрабіць праступак
obliged, to be	быць забавязаным, змүшаным	offer, to	прапанова; ахвяра
I am o. to do it	Я мүшу гэта зрабіць.	office	прапанаваць (I), за- pf.; ахвяраваць pf.
obliging	ласкавы, прывётлівы, рахманы, -ая, -ае	official	канцылярыя, бюро
oblique case	ускосны склон	officially	афіцыйны, урадавы, -ая, -ае
obscure	няясны, цёмны; нявёдамы, -ая, -ае	often	афіцыйна
obscure painter	нявёдамы мастак	ointment	ча́ста, нярэдка, цірэдка
obscurity	нявёдамасць	old	масьць
observant	назіральны, -ая, -ае	to grow old	стары, -ая, -ое, старэнь- кі; даўны; стара- сьвёцкі, -ая, -ае
observe, to	назіраць (I), наглядць	old man	старэц-ь/ца (I), па- pf.
obsession	неадчэпная думка, ідэя фікс	old woman	стары, -ога
obstinacy	упорыстасьць, наравістасьць	olden times	старая, -ое
obstinate	упорысты, наравісты, -ая, -ае	olive oil	старасьвёччына
obstinately	упорыста, наравіста	omit, to	аліва
obtain, to	даставаць (I), -стаць pf.; здабываць, -быць pf.	omnipotent	прапушчаць (I), пра- пусьціць (II) pf.
to obtain tickets	дастаць білеты	once	усяўладны, -ая, -ае
obtrusive	неадчэпны, настырлівы, -ая, -ае	at once	аднойчы, калісьці, балазэ
obtuse	тупы, -ая, -ое	oncoming	адразу
o. man/corner	тупы чалавёк/кут (math.)	one another	надыход; надыходзячы, -ая, -ае
occasional	рэдка; прынагодны, -ая, -ае	one and a half	адзін (адно) аднаго, адна адну
occupied with, to be	займацца (I) + instr.	a century and a half	паўтарá (m. & n.), паўтары́ (f.)
occur, to	сустрэкацца (I), здарацца, бываць	oneself	паўтарá стагодзьдзя
to occur again	паўтарэцца (I)	only (particle)	сябэ
it occurred to me	мне падумалася/ уяўнілася pf.	if only	абы
occurrence	здарэньне, выпадак	only (adv.)	абы толькі
oculist	лёкар-вочнік, акулісты	open	усяго, толькі, адно
odd	дзівосны; няцотны, -ая, -ае	opening	адчынены, адкрыты, -ая, -ае
odd number	няцотны лік	openly	адчынёньне
odious	ненавісны, агідны, -ая, -ае	opera	адкрыта, проста, шчыра; публічна
odour	пах	operate, to	опэра
offence	абраза, крыўда; праступак	operator	апэраваць (I), рабіць
		opinion	апэрацыю; кіраваць (I); абслугоўваць
		opportunity	апэратар
			пагляд, меркаваньне
			нагода, зручны выпадак

oppose, to	супрацьста́віцца (II) + dat.; змага́цца (I) з + instr.	outbreak	вы́бух
opposite	супрацьле́жны; адваротны, -ая, -ае	outcome	вы́нік
opposition	супрацьстаўле́ньне, супраці́ў; апазы́цыя	outcry	крык
oppress, to	прыгнята́ць (I), уці́скаць, зьдэ́квацца	outdoor (adj.)	знадворны, -ая, -ае
oppression	уці́ск, зьдзек	outdoor games	гу́льні на адкры́тым паве́тры
oppressive	гняту́чы, -ая, -ае	outdoors (adv.)	на двары́, вонках
optional	адвольны, -ая, -ае	it is freezing outdoors	на двары́ мароз/ вельмі сьцю́дзена
oral	вусны, -ая, -ае	outer space	космас, касьмі́чная
orally	вусна	(outer)space (adj.)	прастора
orange (adj.)	аран́жы, -ая, -ае; аран́- жыкаў, -ава, -ава (пр. сок)	outlast, to	касьмі́чны, -ая, -ае
ordeal	выпрабава́ньне	outlive, to	перажы́ць (I) pf.
order	лад, пара́дак; пасья́- доўнасьць; спраў- насьць; зага́д, за́каз	outlook	перажы́ць (I) (каго)
ordinal numeral	пара́дкавы лі́чэбнік	out-of-the-way (place)	гледзі́шча; круга́гляд
ore	рудá	outrage	далёкі, -ая, -ае;
organism	аргані́зм	outrage, to	глухі́, -а́я, -ое
organist	аргані́сты	outrage (upon), to	зьнява́га, га́ньба́, гвалт,
organization	арганіза́цыя	outrageous	зьдзек; абурэ́ньне
origin	паходжа́ньне; род	outright	крыўдзі́ць (II),
original	спача́тны, першапача́т- ны; арыгіна́льны, сваяаса́блівы, -ая, -ае	outrun, to	зьняважа́ць (I)
ornament, to	аздабля́ць (I), упрыгож- ваць, прыбіра́ць	outside (where to?)	зьдэ́квацца (I) з + gen.
ornamented	аздоблены, прыбра́ны, -ая, -ае	outside (where?)	зьнява́жлівы, шале́ны,
orphan	сі́рата	outside, from (on the)	разыю́шаны; абурáю- чы, -ая, -ае
orthography	пра́вапіс	outsider	на поўны голас
osier	лаза́, вербалоз	outstanding	пераганя́ць (I), -гна́ць,
our	на́ш(ы), -а(я), -а(е)	outward (adj.)	выпераджа́ць (I), вы́- перадзі́ць (II); аба- гна́ць (II) pf.
in our opinion	панáшаму	ovary (bot.)	вонкі́
out (adv.): he is out	ён вы́йшаў	over (prep.)	на двары́
the book is out	кні́га вы́йшла з друку	to be over	звонку
Out with him!	Вон яго́!	overcast	староньні, прыблúда
the fire is out	агонь згас	overcharge, to	вялікі, выдátны, -ая, -ае
out of (prep.)	(i)з; за	overcoat	знадворны, -ая, -ае
out of wood	і́з дрэ́ва	overcome, to	за́вязь (прыкл. яблыка)
five out of ten	пяць зь дзесяцёх	overdue, to be	праз, над, паўзьве́рх
he lives out of town	ён жы́ве за гора́дам		прайсьці́ (I), міну́ць pf.
he is out of town	ён вы́ехаў		хма́рны, -ая, -ае

the plane is o.
overflow, to

to o. the banks
overgrown

o. park
overhang, to

overlap, to
look, to

overlaid
overman, to

overlaid, to
overlaid
overwhelming

owe, to
I owe you
owing
own
owner

ox
oxygen

pace

to set the pace
pace, to
pack

pack of dogs
pack up, to

package
paddle
paint, to

pal
pamphlet

самалёт пазьніца
разьлівацца (I), -ліцца
pf.
выходзіць зь берагоў
зарослы, аброслы, -ая,
-ае
зарослы парк
зьевэшацца (I),
зьевэсіцца (II) pf.
заходзіць адно на адно
правочыць (II) pf.;
не заўважыць
нанач (adv.)
здолец (I) (pf. only);
перамагчы pf.
заспацца (II) pf.
увэртўра
прыгнятальны, ашалам-
ляльны, -ая, -ае
быць вінным/вінаватым
я табé вінен/вінаваты
вінны, вінаваты, -ая, -ае
собскі, уласны, -ая, -ае
собсьнік, уласьнік, ула-
дальнік, гаспадар
вол
кісларод

Р

крок; хада; хутчыня,
тэмп
задаваць тэмп
кочыць, хадзіць (II)
клунак, пакет, пачак;
вязка
гайня/зграя сабакаў
складаць-ь(ца) (I),
скласьці(ся) pf.; пака-
вацца, с- pf. злажыць-ь
(ца) (II)
пакўнак, клунак
вясло
маляваць (I),
хварбаваць
таварыш, сябра
брашўра

pancake

pants
paragraph
parallel (of latitude)
parallel (adj.)

parcel

parcel of forest
parietal bone
park
streetcar park
park a car, to
parking place
parliament
part

part of speech
to play a part
to take part
to take the second
part (mus.)
part, to

participant
participation
p. in the crime
participle
particle
p. of dust
particular

of p. importance
for no p. reason

partition
party
dancing party
pass, to

to pass the street
to pass time
to pass an examination
pass away, to

блін, блінец (dim.);
аладка
нагавіцы, порткі
параграф, пункт; абзац
паралель
паралельны, шырынны,
-ая, -ае
пачка, пакўнак;
дзялянка
дзялянка лэсу
цяменная косць
парк
трамвайны парк
паставіць аўта
пляцоўка стаўляць аўты
парлямэнт
частка; часьціна; роля;
удзел; партыя, голас
часьціна мовы
граць ролю
браць удзел
уторыць (II), за- pf.

расставацца (I); разы-
ходзіцца (II),
разыйсьціся (I)
удзельнік
удзел, суўдзел
суўдзел у злачынстве
дзеяпрымётнік
часьцінка; крупінка
пылінка
асаблівы, асобны; над-
звычайны, вынятка-
вы, -ая, -ае
выняткавай важнасьці
бязь ніякай надзвычай-
най прычыны
падзел; перасьцэнак
партыя; сяброўскі вечар
вечарына, ігрышча
праходзіць (II), прабя-
гаць (I) паўз;
абыйсьці; перадаваць
праехаць/мінуць вуліцу
праводзіць час
здаць экзамэн
памёрці (I) pf.

pass by, to	мінаць (I), мінуць pf.	peek, to	выглядаць (I), вы-
pass each other, to	разьмінацца (I),		глянуць, вызірнуць
	-мінуцца pf.	peel	шалупіна
passably	нішто (adv.)	peel, to	абіраць (I), абабраць
passed	перадаваны, -ая, -ае		pf.; абдзіраць, аба-
passenger	пасажыр	to p. potatoes	драць pf.; лúшчыцца
passer-by	дарожны, -ага	paint is peeling	(II), злáзіць
passive	пасыўны, -ая, -ае		абіраць бўльбу
passive voice	залéжны стан		хвáрба лúшчыцца/
passport	пáшпарт		злáзіць
past	мінуўшчына	peer, to	заглядаць (I), -глянуць
past time (gram.)	прошлы час		pf.; пішчэць (II), за- pf.
paste	замáзка; мучны клей	penal servitude	ка́тарга
paste, to	клéіць (II), на- pf.	penalty	накара́ньне, спагна́ньне
pasture	па́ша, поплаў	penetrate, to	пра́скаць (I), -ся́кнуць;
common pasture	вы́ган		прані́каць, -ні́кнуць pf.
patch	ла́тка, ла́пік, ла́пічак		зала́зіць (II), -ле́зці
	(dim.)		(I) pf.
patch, to	ла́таць (I), па- pf.	pension	пэ́ньсія
patience	ця́рплівосць,	people	народ, люд; людзі
	ця́рплівасьць	perceive, to	чуць (I), пачуць pf.
patient	пацыéнт, хварэц, хворы	percolate, to	прасочва́цца (I)
patient (adj.)	ця́рплівы, -ая, -ае	peremptory	ула́дны, зага́дны, -ая, -ае
Be patient!	пацырпі, пацырпéце!	peremptory tone	зага́дны тон
patriot	патрыёт(а), патрыётка	perfect	даскана́льны, -ая, -ае
patriotic	патрыяты́чны, -ая, -ае	in p. security	у поўнай бясьпéцы
patriotism	патрыяты́зм	future perfect tense	прадбу́дучы час
patroness	патронка	perfective aspect	закончанае трыва́ньне
pattern	узор	perfectly	вельмі добра, выда́тна,
pause, to	прыпы́няцца (I),		даскана́льна
	-пыні́цца (II) pf.	perform, to	выступáць (I), выкон-
pave, to	брукава́ць (I),		ваць
	паклада́ць	to p. a dance	выконваць та́нец
pay	пла́та, зара́боткавая	performance	пакáз, спэ́ктáкль, вы-
	пла́та; пэ́ньсія		ступ, сэ́нс (у кіно)
payment	пла́та, вы́плата	performer	выкана́льнік
peace	цішы́ня, спакой; мір	perhaps	можа, мо; магчы́ма;
peacefully	спакойна		хіба́, бада́й-што
peak	вярша́ліна	period	пэ́рыяд; кропка
peal	звон; перакáт	permanent	ста́лы, -ая -ае
p-s of thunder	перака́ты грому	permit	дазвол
peasant (adj.)	сяля́нскі, мужы́цкі, -ая,	permit, to	дазваля́ць (I), -зволі́ць
	-ае		(II) pf.
p-'s cloth coat	сьві́та, сьві́тка	perpetual	вэ́чны, -ая, -ае
peasantry	сяля́нства	perpetually	вэ́чна
peck, to	дзяўбці́ (I), дзеўбаць	perplexed	зьбянтэ́жаны, -ая, -ае
peculiar	сваяаса́блівы, -ая, -ае	perplexed (adv.)	зьбянтэ́жана
peculiarity	аса́блівасьць		

persecute, to	перасьлёдаваць (I), зьдзэквацца з + gen.; гнацца (II) за + instr.	pigeon	галуб, голуб; галубка
persist in, to	упірацца (I), упэрыцца pf.	pike	шчупак
personal	асабовы; асабісты, імённы, -ая, -ае	pile	складаць (I), па-, скла- сьці pf.; злажыць (II) pf. (на кучу)
p. property	асабістыя рэчы, асабістая ўласнасьць	pilot	пілёт, лётнік
p. invitation	імённыя запыскіны	pine forest	хвойнік, сасоннік, бор, баравіна
p. pronoun	асабовы займёньнік	pine (from), to	тужыць (II) па + instr.; сохнуць (I) ад + gen.
perspire, to	пацець, с- (I) pf.	pioneer	піянер
persuade, to	пераконваць (I), -ка- наць; угаворваць, уга- варыць (II), сьхіліць pf.	pious	рэлігійны, пабожны, -ая, -ае
persuasion	угавор, пераконваньне	pipe	труба, трубка, дудка
pester, to	надакучаць (I), надакучыць (II) pf.	pipe for smoking	люлька, піпка
pet	пястун, пястунік; пястуха; улюбёнец, улюбёнка	pitch	рэдкае смала
pet (animal)	пакаёвы (сабака, кот і г. д.)	pitch-black	смаліста-чорны, -ая, -ае
pet name	ласкальнае ймя	pitch, to	засмаліць (I)
petal	пялёстак	pitcher	збан, збанок
petition	просьба	pity	жаль, літасьць
petroleum	газа	placable	нязлосны, -ая, -ае
pharmacy	аптэка	place	мэсца, мясьціна; дом, сядзіба
philology	філялёгія	to take place	адбывацца (I), адбыцца pf.
philosophy	філязофія	to take smb's place	замяняць (I), замяніць (II) pf. каго-н.
phonetics	фанэтыка	place, to	стаўляць (I), стаўіць (II); класьці (I), па- pf. палажыць (II) pf.
photo (graph)	(фата)здымак, фатаграфія	plan	плян, задума, задумка
phrase	выраз, зварот	plan, to	плянаваць (I), задумаць pf.
physician (adj.)	лёкарскі, -ая, -ае	plane	самалёт
physiology	фізіялёгія	planked footway	кладка
pick	цвет, найлёпшая частка	plant	расьціна; завод
pick (flowers), to	зрываць (I), рваць, сарваць pf. (краскі)	plant, to	садзіць (II), па- pf.; за- лажыць селішча/горад
pick out, to	выбіраць (I), -браць з + gen.; адбіраць,	plaster	тынк
picture	абраз, малюнак, здымак, фатаграфія	plaster, to	тынкаваць (I), а- pf.
piece	кавалак, кусок; штука	plastic	плястыкавы, -ая, -ае
pier	прыстань	plate	талёрка; таблічка
pietism	піетызм	play	п'еса
pig	свіньня	player	артысты, артыстка; гулец
		plead, to	прызнаваць (I), -знаць pf.

to plead guilty	прызнаць сябё вінаватым	portage	волак
pleasure	прыёмнасьць, уцеха	position	становішча, пасада; стан
pledge, to	забавязвацца (I), забавязацца pf.	to be in a p.	быць у стане
plenty	дастатак; вялікая колькасць; багатыцце	positive	пазытыўны, пэўны, -ая, -ае
in plenty	удосыць(це)	positive (math.)	дадатыны, -ая, -ае
plenty (adv.)	багата, шмат	possession	прыналежнасьць
we have plenty of time	у нас шмат часу	possessive adjective	прыналежны прыметнік
plot	змова; фэбула, сюжэт	possessive pronoun	прыналежны займеньнік
plot, to	рабіць змову, быць у змове	possibility	магчымасьць
plum	сьліва, сьліўка	possible	магчымы, -ая, -ае
plump	таўсты, -ая, -ае, сыты; пухнаты, -ая, -ае	it is possible	магчыма (predic.)
pluperfect tense	запрошлы час	possibly	магчыма
plywood	фанэра	post	вэрта
pneumatic	надзіманы, -ая, -ае	post (adj.)	паштовы, -ая, -ае
pneumonia	запаленьне лёгкіх	postcard	лістоўка, паштоўка, паштовая картка
poem	паэма, верш	poster	абвэстка, афіша
poetry	паэзія	postman	паштар, лістаноша
point	пункт; войстры канец	postpone, to	адкладаць (I), адкласьці pf.
point of view	гледзішча	posture	пастава
point, to	паказваць (I), паказаць pf. (пальцам); за(ва)йстрыць (II); на-стаўляць (I), -ставіць (II) pf.	pot	гаршчок, гаршкі
police	паліцыя	potato	бўльба
polish, to	палітураваць (I); чысьціць (II)	potato chips	смажаныя сухія
ponder, to	мудраваць (I), задумацца pf.	pound (sterling)	скрылікі бўльбы
pool	азьрына; вір, стаў	pound	фунт (стэрлінгаў)
poorly	слаба, блэга	pour on, to	хунт (вага)
poplar	таполя	pour out, to	паліваць (I), паліць pf.
poppyhead	макаўка		выліваць (I), выліць pf.; высыпаць, высыпаць pf.
popular	народны; папулярны, шырака ведамы, -ая, -ае	poverty	выліваць вадү
populate, to	засяляць (I), -сяліць (II) pf.	to p. out the water	высыпаць пясок
population	жыхарства	to p. out the sand	галэча, бэднасьць, убогасьць, убоства
populous city	шматлюднае мэста	poverty of mind	убоства дүха
porch	вэранда, ганак	practical	пратычны, -ая, -ае
porcupine	іглак	practically	пратычна
portable	пераносны, -ая, -ае	practice	пратыка; проба; практыкаваньне
		to put into p.	ужыцьцёвіць (II)
		Prague	Прага
		pray, to	маліцца (II), маліць
		prayer	малітва
		precious	каштоўны; высакародны; (fig.) дарагі, -ая, -ае

p. metal	высакародны мэталь	principal (of high school)	дырэктар (школы)
precipice	абрыў; строма	principal (adj.)	галоўны, -ая, -ае
precisely	дакладна	principally	галоўна; галоўным парадкам
predestination	прадзначаньне, кон		княства
predicate	выка́зьнік	principality	друкава́ць (I), вы- pf.
predominant	перава́жны (у сіле або ліку)	print, to	друкава́ны, выдрукава-
predominantly	у большыні	printed	ны, -ая, -ае
preface	прадмова	printer	друкар
preference	пярыня́, перава́га	first printer	першадрукар
prehistoric	дагістары́чны, -ая, -ае	printing	друк, друкава́ньне
preparation	рыхтава́ньне	printing press	друкарскі прэс, друкар-
prepared	гатовы, зрыхтава́ны, -ая, -ае		ская машына
prescribe, to	прыпісва́ць (I), прыпісва́ць pf.; зага́дваць (I), -гада́ць pf.	private	прыватны; асобны, -ая, -ае
preserve, to	захоўва́ць (I), -хава́ць pf.	p. entrance	асобны ўваход
preserved	захаваны, -ая, -ае	privilege	прывілей
presidium	прэзы́дыум	prize	вы́йгрыш
press to, to	прыціска́ць (I), -цісну́ць pf.	probably	ма́быць, пэўна, мусіць, праўдападобна
press together, to	сьціска́ць (I), сьцісну́ць pf.	probably not problem	наўдачу; бадай, што не прабле́ма; зада́ча (math.)
prestige	аўтарытэт, прэсты́ж	procedure	спосаб дзея́ньня; мэтадыка правядзе́ньня; працэ́дура
pretence	прэ́тэнзія; вы́гляд, прыкі́дваньне	process	працэс
pretend, to	удава́ць (I), прыкі́дацца, -кіну́цца pf.; рабі́ць вы́гляд	proclaim, to	абвяшча́ць (I)
pretty	харошы, прыгожы, прыгожанькі, -ая, -ае	proclamation	абвешча́ньне, пракляма́цыя
prevail, to	перамага́ць (I), перамага́ць pf.	produce, to	вырабля́ць (I), прадукава́ць, гадава́ць; нараджа́ць
previous	папярэ́дні, калі́шні, -ая, -ае; міну́лы, ранейшы, даўнэйшы, -ая, -ае	producer	вытворац; рэжысэр; дырэктар тэатру
pride	гонар; ганарлі́васьць	product (math.)	здабы́так
prime	цвет, роскві́т	profit	прыбы́так, заробатак, (с)пажы́ва
prime minister	прэм'ер	profitable	прыбытковы, выгодны, -ая, -ае
primer	леманта́р	prohibited	забаронены, -ая, -ае
primordial	спрадвечны, -ая, -ае	prominent	выда́тны, вялікі, -ая, -ае
prince	князь	promise	абяца́нка; абяца́ньне
princess	княгі́ня; князе́ўна	promote, to	пераводзі́ць (II), -весьці́ (I) pf. (прыкл. у вышэйшую клясу)
principal (of public school)	зага́дчык (школы)	pronunciation	вымаўле́ньне, вымова

proof	довад, сьвётчаньне	prune, to	падстрыгаць (I) (кусты, дрэвы)
proofread, to	чытаць/правіць/рабіць карэктур	psaltery	гусьлі
proofreader	карэктар	pseudonym	псеўданім
propagate, to	прапагандаваць (I); пашыраць; размнажацца	public	публічны, грамадзкі; афіцыйны, -ая, -ае
propaganda	прапаганда	p. occasion	афіцыйная ўрачыс- тасьць, а-ае сьвята
to carry on p.	весьці прапаганду	p. life	грамадзкае жыцьцё
proper	належаць; адпаведны, сьціслы; ёмкі, прыстойны, -ая, -ае	publication	выданьне, публікацыя
p. behaviour	прыстойнае трыманьне	publicly	афіцыйна; публічна, прынародна
in the p. way	належным спосабам	publish, to	выпушчаць (I), выдаваць
China p.	Кітай у сьціслым сэнсьсе	the paper is published daily	газета выходзіць штодзень
p. fraction	правільны дроб	publisher	выдавец
p. name (gram.)	імя собскае (уласнае)	publishing (adj.)	выдавецкі, -ая, -ае
property	собскасьць, уласнасьць, маемасьць; уласьцівасьць	puck	шайба
natural property	прымета	pull apart, to	рассу́нуць-ь(ца) (I) pf.
proposal	прапанова	pull down, to	сьцягнуць (I), ссу́нуць pf. далоў
propose, to	прапанаваць (I); ска- зацца, асьвётчыцца (II) pf.	pull out, to	вырываць (I), вы́рваць pf.
prosecute, to	аддаць пад суд	pull over, to	насу́нуць-ь(ца) (I), на- ця́гваць, -цягнуць pf.
prospect	плян, намер; разьлік	pull to, to	падця́гваць (I), -цягнуць pf.
prosper, to	красаваць (I), працьві- таць, квітнець	pull up, to	падця́гваць (I), -цяг- нуць pf. (уверх)
prosperity	дабарабыт, удача, шчасьце; росквіт	pull oneself up, to	падця́гвацца (I), -цяг- нуцца pf.
prosperous	багаты, заможны, -ая, -ае	pulse	пульс
protect, to	браць пад ахову	punctual	спраўны, пунктуальны, -ая, -ае
protection	ахова, апека; забясьпечаньне	punctually	пунктуальна, дакладна
protein	бялок	punctuation marks	знакі прыпынку
protuberance	выступ, выпукласьць, выгін	punishment	кара
provide, to	забясьпечыць (II) pf.	infliction of p.	пакараньне, спагнаньне
provided	хіба, што	pupil	вучань, -ніца; школьнік, -ніца
province	правінцыя	pupil repeating a grade	другагоднік, другаягод- ніца
provisions	прыпасы	pupil (adj.)	вучнёўскі, -ая, -ае
provoke, to	выклікаць (I), справакаваць pf.	puppy	шчанё, сабачанё
prudence	асьцярожнасьць, прадбачлівасьць	purchase	купоўля, за́куп
prudent	прадбачлівы, асьцярожны, -ая, -ае	purchase, to	купляць (I), купіць (II) pf., набываць (I), -быць pf.

pure	чысты, -ая, -ае	of good quality	дабраякасны, -ая, -ае
purest	чысьцюсенькі, -ая, -ае	quantitative	колькасны, -ая, -ае
purify, to	ачышчаць (I), ачысь- ціць (II) pf.	quantity	колькасьць; вялічыня (math.)
purl, to	цурчэць (II)	a quantity of	мноства
purpose	мэта; прызначаньне; намер, тэндэнцыя	in quantities	у вялікай колькасьці
on purpose	сумьсьля, сумьсна	quarrel	сварка, спрэчка
general-purpose	універсальны, -ая, -ае	quarter	чверць; кварта́л; манэта
purposeful	мэтаськіраваны, -ая, -ае	quarter, to	вартасьці 25 цэнтаў
purposefulness	мэтаськіраванасьць	queer	падзяліць на чатыры часткі
purposeless	бязмэтны, бескарысны, -ая, -ае	quell, to	дзівосны, -ая, -ае; дзіўны, -а́я, -о́е
purposelessly	бязмэтна	question mark	усьцішаць (I), усьці- шыць (II) pf.
purposely	знарок, сумьсьля	queue	пытальнік
purr, to	мўркаць (I), муркнуць pf.	queue, to	чарга
pursue, to	гнаць (II), гнацца за + instr.	quick	ставаць у чаргу; стаяць у чарзе
push, to	пхаць (I), адпіхаць; штурхануць pf.	quick pulse	борзды, хўткі, часты;
push away, to	штурхнуць	quickly	кемлівы, -ая, -ае
put, to	адштурхваць (I), -штурхнуць pf.	quicksand	часты пульс
to put a jug	ста́віць (II), па- pf.	quiet	борзда, борзьдзенька;
to put a fork	кла́сьці (I), па- pf.	quiet, to	хўтка, хўценька
to put aside	паста́віць збанок	quietly	сыпкі пясок
	пакла́сьці відэлец	very quietly	цішыня
	адклада́ць (I), -кла́сьці pf.; адстаўляць, -ста́віць (II) pf.	quilt	супакойвацца (I), -коіц- ца (II) pf.; прыціхаць
to put in order	прыбіра́ць (I), -бра́ць pf.	quite	(I), -ціхнуць pf., су- няцца; сьцішыцца (II) pf.
put in, to	уклада́ць (I), укла́сьці pf.; устаўляць, уста- віць (II) pf.	quotation	паціху, ціха
put out, to	вы́віхнуць (I)	quotation marks	ціхенька
to p. out of time	зьбіць з такту	quotient	коўдра
put together, to	склада́ць (I), па- pf.; скла́сьці pf., злажыць (II) pf.		зусім
putty	кіт		цытата
pyramid	піраміда		дзюкосьсе
			дзель (math.)
qualitative			
q. adjective	якасны, -ая, -ае		
quality	якасны прымётнік		
	якасьць		

Q

R

rabbit	трус
race	ра́са
radiance	зьзяньне
radiate, to	праменьваць (I)
radiator	радыятар
raft	плыт
raft, to	сплаўляць (I)

rag	(г)ануча, (г)анучка	rarely	рэдка
rage	шалёння	rareness	радчыня, рэдкасьць
rage, to	палаць гневам, шалець	rarity	радчыня, рэдкасьць, асабліваць
	(I)		восыпка
ragged	абадраны, абшарпаны, -ая, -ае	rash	высыпала восыпка
	рызьзё	a rash broke out	безразважлівы, неразважлівы, -ая, -ае
rags	чыгунка	rash (adj.)	досыць, даволі; бадай што; баржджэй
railroad	вагон		рацыянальны, -ая, -ае
railroad car	рэйкі	rather	яр
railroad tracks	пакладаць чыгуначныя рэйкі	rational	захапляць (I), захоп-ваць, захапіць (II) pf.
to build a railroad	(чыгуначная) станцыя, вакзал	ravine	прамень, прамёнчык
	прывакзальна плошча	ravish, to	даставаць (I), -стаць pf.; дасягнуць; даходзіць (II), дайсьці (I) pf.
railway station	дажджаны, -ая, -ае	ray	ліст не дайшоў да яго
railway station square	вясёлка	reach, to	
rain (adj.)	вясёлкавы, -ая, -ае		плынь
rainbow	дажджысты, дажджлівы, -ая, -ае	the letter did not reach him	вышняя плынь (або верхавіны) ракі
rainbow (adj.)	падымаць (I), -няць pf.; узынімаць, -няць pf.; павялічыць (II) pf.; падвышаць (I); гадаваць	reaches	ніжняя плынь ракі
rainy	узыняць вочы	upper reaches of the river	чытач, лектар
	падвышаць заработную плату	lower r. of the river	чытанка
raise, to	гадаваць	reader (person)	ахвоча
	узыняць вочы	reader (book, story)	запраўдны, рэчаісны, -ая, -ае
to r. one's eyes	падвышаць заработную плату	readily	запраўднасьць, рэчаіснасьць
to r. wages	гадаваць жывёлу	real	запраўды; хіба
	разынка	reality	жнёйка, жняў; жняўрка
to r. cattle	сход, мітынг, зьлёт града; прастор, раздолье; пліта з духоўкай	really	прычына, аснова
raisin	горная града	reaper	зь незалежных ад мяне прычынаў
rally	даваць поўнае раздолье	reason	мець усё асновы
range	лясьнік	for r-s beyond my control	чамусьці
	выкупляць (I), выкупіць (II) pf.	to have every r. for some reason	якраз таму
ranger	строма ракі, турэц	for that very r.	разважаць (I), меркаваць
ransom, to	парогі	reason, to	разважаньне
rapid	шпаркі, -ая, -ае	reasoning	паўставаць (I), паў-стаць pf.; бунтавацца
rapids (pl.)	шпарка	rebel, to	адраджэньне
rapid (adj.)	рэдка; высакародны, -ая, -ае	rebirth	адраджэнскі, -ая, -ае
rapidly	рэдка	rebirth (adj.)	няўдача, незадача
rare	рэдка расьціны	rebuff	адбудаваны, -ая, -ае
	высакародны газ	rebuilt	

rebuke, to	дакара́ць (I), упіка́ць, упікну́ць pf.; накры́чаць (II); свары́цца, на- pf. (на каго), выгаворваць (I) каму́	reflect, to	адлюстроўва́цца (I), -люстрава́цца pf.; адбыва́цца, -біцца pf.
recede, to	адступáць-ь(ца) (I), -ступі́ць-ь(ца) (II) pf.; адлы́нуць (I) or адхлы́нуць	reflection	адлюстрава́ньне; адлюстравак, адбі́так
receipt	паквітава́ньне	reflexive	зваротны, -ая, -ае
receive, to	дастава́ць (I), атры́маць; прыма́ць, -ня́ць pf.; сустрэ́ць	r. pronoun	зваротны займе́ньнік
reciprocal pronoun	узае́мны займе́ньнік	refrain, to	стры́мвацца (I), стрыма́цца pf.
reckless	неразва́жлівы, безразва́жлівы, -ая, -ае	refuge	прыпы́нак, прыту́лак
recommend, to	ра́іць (II)	refund, to	вароча́ць (I), вярну́ць pf.
record (adj.)	рэкордавы, -ая, -ае	refuse	сьме́цьце or смя́цьцё
record, to	запі́сваць (I), -піса́ць pf.	refuse (adj.)	адкі́нуты, ке́пскі, бязва́ртасны, -ая, -ае
recover, to	ачу́ньваць (I), ачу́няць pf.; лёпша́ць, па- pf. (impers.)	refuse, to	адмаўля́цца (I), адмові́ць-ь(ца) (II) pf.
he has recovered	ён ачу́няў, яму́ пале́пшала	regardless	незале́жна
recruit, to	набіра́ць (I), -бра́ць pf.	regards, in (of)	наконт
recur, to	вароча́цца (I), вярну́цца pf.	regime	рэжы́м
recurrence	(неаднаразовы) зварот	region	вако́ліца, прастора, раён
redeem, to	выкупля́ць (I), выку́піць (II) pf.; зба́віць зьмянша́ць (I), зьме́ншыць (II) pf.; спушча́ць (I), скарача́ць	register, to	запі́сваць (I), запіса́ць pf.; рэгі́страваць
reduce, to	спушча́ць цану́	to get registered	прыпі́свацца (I), -піса́цца pf., зарэгі́стравацца
to reduce the price	скарача́ць дроб	regulate, to	рэгулява́ць (I)
to r. a fraction	скарача́ньне	reinforce, to	узмацня́ць (I), -моцні́ць (II) pf.
reduction	трысьце́, трысьне́г	reinforcement	узмацне́ньне; пасі́лак; дапамо́га
reed	трысьце́вы, трысьняговы, -ая, -ае	reject, to	адкі́даць (I), -кіну́ць pf.
reed (adj.)	трысьце́вы/ трысьняговы	related	блі́зкі; свая́к
reeds	трысьняговы за́расьнік	relationship	дачыне́ньне, су́вязь; свая́цтва
refer to, to	спасыла́цца (I), паклі́кацца на + acc.; тарнава́ць да + gen.	relationship (coll.)	ра́днэ, свая́кі
referee	судзьдзя́	relative adjective	адка́зны (адно́сны)
reference	даве́дка	release, to	прыме́тнік
refinery	ачышча́льны завод	religious	пушча́ць (I), вы-; адпушча́ць, -пусьці́ць (II) pf.
oil refinery	нафтаперагонны завод	relinquish, to	рэлі́гійны, -ая, -ае
		reluctant	адмаўля́цца (I), -мові́цца (II) pf. ад + gen.
		reluctantly	неахвочы, -ая, -ае
		remain, to	неахвоча
			застава́цца (I), -ста́ць pf.; захоўва́цца, захва́цца pf.; перабыва́ць -бы́ць pf.

remind, to	напамінаць (I), -памя- нуць pf.	Socialist Republic	Сацыялістычная Рэспубліка
reminder	напамінак, напамін	repudiate, to	адмаўляцца (I), -мовіц- ца (II) pf.; (ад)кінуць (I) pf.
remote	далёкі, аддалены, -ая, -ае; глухі, -а́я, -о́е	reputation	рэпутацыя, слава
remove, to	адняць (I) pf., прыняць, адсунуць; вынесці, выносіць (II)	require, to	вымагаць (I), патраба- ваць
renaissance	эпоха адраджэння, рэнэсанс	requirement	вымога, патрабаваньне
rename, to	пераназваць (I) pf.	rescue	ратунак, паратунак
renascence	адраджэнне, ажыў- лённе, аднаўлённе	rescue, to	ратаваць (I), вы- ад + gen.
renascent	адраджэнскі, -ая, -ае	rescuing	ратаванне
render, to	перадаваць (I), -даць (irr.) pf.	research	даследаванне; досьледы, пошукі
renew, to	аднаўляць (I), -навіць (II) pf.	researcher	дасьледнік
renounce, to	адмаўляцца (I), -мовіц- ца (II) pf.; адступіць- ца (I), -ступіцца (II) pf.	resembling	падобны, -ая, -ае
repair	рамонт, паправа	resentment	крыўда (пачуццё)
repetition	паўтарэнне, паўтор	reserve	запас
replace, to	замяняць (I), -мяніць (II) pf.	reservoir	вадасховішча
reply, to	адказваць (I), -казаць pf.; адпісваць, -пісаць pf.	residence	рэзыдэнцыя; жыхарства
report	школьнае пасьвётчань- не; справаздача, лічба; паведамленьне; рапарт	resident	жыхар
report on, to	дакладаць (I), -клáсьці pf.; -лажыць (II) pf.	resign, to	адмовіцца (II) pf., зрачыся (I) pf.
representative	прадстаўнік	resinous	смалісты, смольны, -ая, -ае
repress, to	стрымваць (I), стры- маць pf., здушваць, -шыць (II) pf.	resist, to	супрацівіцца (II); стрымвацца (I), стры- мацца pf.
reprimand, to	даваць вымову	resistance	супраціў
reproach	дакор, упіка	resole shoes, to	падбіваць падноскі
reproach, to	упікаць (I), дакараць	respect	павага, пашана
reprove, to	ганіць (II), ганьбіць, ганьбаваць (I)	respect, to	паважаць (I), ста́віцца з пашанай
republic	рэспубліка	respectful	паважаны, пачцівы, -ая, -ае
The Byelorussian Democratic Republic	Беларуская Народная Рэспубліка	r. man	паважаны чалавек
The B. Soviet	Беларуская Савецкая	r. tone	пачцівы тон
		respond, to	адгукáцца (I), -гукну́ц- ца pf.
		responsible	адказны, -а́я, -о́е
		responsibility	адказнасць
		rest	адпачынак; рэшта
		rest, to	адпачываць (I), -пачыць pf.
		to rest against	упіра́цца (I), упэ́рціся у + acc.
		restaurant	рэстаран, страўня

restless	імклівы, неспакойны, не- пасэдлівы, неўтайма- ваны; няўрымсьлівы, -ая, -ае	reward ride to give a ride on horseback	узнагарода язда, праездка; падвоз падвозіць конна
restlessly	неспакойна, непасэдлі- ва; неўтаймоўна, няў- рымсьліва	ridge (of mountains) ridiculous	градá сьмяхотны, сьмешны, дзівачны, -ая, -ае гэта сьмеху вярта, сьмешна; сьмех
restore, to	аднаўляць (I), -навіць (II) pf.; вярнуць (I) pf.	it is ridiculous	права; прывілей; праўда; правы бок
restored	адбудаваны, -ая, -ае	right	раўнапраўны, -ая, -ае
restrain, to	стрымваць (I), стры- маць pf.	having equal rights (It is) right to the right	Праўда!
restraint	стрыманы, -ая, -ае	right away	направа (adv.)
result	вынік	right now	адразу
as a result	у выніку	rightly	вось цяпер, цяперака
résumé	рэзюмэ	ring	правільна
resume, to	аднаўляць (I), -навіць (II) pf., ізноў пачы- наць	ringing	пярсьцёнак
retain, to	затрымваць (I), -тры- маць pf.; захоўваць, -хаваць pf.	ringing bells	звон (sound)
retained	захаваны, -ая, -ае	riot	звонкі, галасны, -ая, -ае
retreat	адступленьне	ripen, to	звонкія/галасныя званы
retreat, to	адступаць (I), -ступіць (II) pf.	rise (of water) rise, to	хваляваньні, забурэньні
return	зварот	rise against, to	сьпець (I), дасьпяваць, -сьпець pf.
in return	затое (conjunc.)	risk, to	прыбытак вады
return ticket	білет у вабодвы бакі	rite	узьнімацца (I) or узды- мацца, узняцца pf.
reveal, to	выяўляць (I), выявіць (II) pf.; раскрываць (I), -крыць pf.	river basin	паўставаць (I), паўстаць pf.
revenue	прыбытак; прыбытко- вая частка бюджэту	riverside	рызыкаваць (I)
revere, to	шанаваць (I), ушаноў- ваць	riverhead	рызыкнуць pf.
reverse	адваротны бок	road (adj.) roadside (adj.)	абрад
revert, to	варочацца (I), вярнуцца pf.; адвярнуцца pf.	roaring	вадазбор or рэчны басэйн
review	агляд, рэцэньзія; паўта- рэньне (школьнае); пэрыядычны часопіс; перагляд	roast	бэраг ракі
revival	ажыўленьне	roast, to	верхавіны/вышняя плынь ракі
revive, to	ажыўляць (I), ажывіць (II) pf.	to roast meat to roast coffee	дарожны, -ая, -ае
revolve, to	круціцца (II), паварочвацца (I)	roaster	прыдарожны, -ая, -ае
		robust	рык, гул
		rock salt	смажаніна
			смажыць (II) за- pf.; пражыць, с- pf.
			смажыць мяса
			пражыць каву
			пражэльнік
			здравенны, -ая, -ае
			каменная соль

rock, to	гойдаць (I) і гайдаць, калыхаць	ruby	ру́бін, лал
roll	скру́так; бу́лка	rudder	сты́рно ў чаўне
roll of thunder	грымоты	rude	грубі́янскі, няве́тлівы, -ая, -ае
roll, to	кача́ць (I), скру́чваць; каці́цца (II), па- pf.	ruin	ру́іна
to roll off	пакаці́ць (II) pf.	utter ruin	поўная ру́іна
to roll up to	падкочвацца (I) да + gen.	rule out, to	выключа́ць (I), вы́ключыць (II) pf.
to roll under	падкочвацца (I) пад acc.	run, to	бе́гаць (I) hab., бе́гчы (irr.) act.; цячы́ (I), па- pf.
roller skates	ролікі	his nose is running	у яго з носа цячэ
Romanic languages	рамáнскія мовы	run all over, to	зьбе́гаць (I) pf. (прыкл. увесь лес)
root	карэнь, карэ́нчык	run against, to	наеха́ць на каго
rope, to	звяза́ць вяро́ўкай	run down, to	зьбяга́ць (I), зьбе́гчы (irr.) (уні́з)
rot, to	гни́ць (I), згни́ць pf.; псава́цца	run for, to	бе́гаць (I), зь- pf. па + acc.
rotten	гни́лы, -ая, -ае; папсу́ты, дрэнны, -ая, -ае	run into, to	упіра́цца ў што; наеха́ць на + acc.
rotter	дрэнь	the forest runs into the lake	лес упіра́ецца ў возера
rouble (Russian currency)	рубе́ль	the truck ran into a car	грузаві́к наехаў на аўта
rough	бу́рны; начорны, -ая, -ае	run out, to	выбяга́ць (I), па- pf.; выско́кцаць, па- pf.
rough copy	начорнаві́к, чарнаві́к	run over, to	пера́ехаць (I) pf. (каго-што); бе́гла пра́гле-дзець (II) pf.
rough notebook	начорны сшы́ток	run up to,	падбяга́ць (I), -бе́гчы (irr.) pf.
roughly	збо́льшага (adv.)	run, to (+ acc.)	весьці́ (I); кірава́ць + acc.
roughness	хвалява́ньне (на вадзе́)	to run a show	кірава́ць пака́з/спэ́кта́кль; fig. вёсьці́ спра́ву, быць гаспадаром
round (adv.)	навока́л	runner (person)	бягу́н or бягунéц
roundabout	навока́л, наўко́ла	r. of a sleigh	пола́з
all year r.	увесь/цэлы кру́глы год	running	бягу́чы, цяку́чы, -ая, -ае
round (prep.)	вако́л, навока́л; за навока́л сьве́ту	rural	села́вы, -ая, -ае; сё́льскі, -ая, -ае
round the world	за ро́гам (дзе?), за ро́г (куды́?)	rush	чаро́т; таўка́тня; імклі́васьць
round the corner	распа́льваць (I), -палі́ць (II) pf.	rush hour	гадзі́ны пі́к (найбо́льшага ву́лічнага ру́ху)
rouse, to	маршру́т	rushing	імклі́вы. -ая, -ае
route	рэ́жым, руты́на	rushy	парослы́ чарата́мі
routine	падплыва́ць (I), -плысьці́ pf. (чаўном)		
row up (to), to	кара́леўскі, -ая, -ае		
royal	Кара́леўская гра́мата		
Royal Charter	праціра́ць (I), -цёрці́ pf.		
rub through, to	гу́ма		
rubber	гу́мовы, -ая, -ае		
rubber (adj.)	лу́хта, дурні́на; сьмя́цьцё, дрэнь		
rubbish	гавары́ць лу́хту		
to talk r.			

Russian	маскоўскі, расейскі, -ая, the same as -ae		той самы, што; такі самы, як
rust, to	іржавець (I); іржавіць (II), па- pf. + acc.	Samogitia sandbank	Жамойць
rusty	іржавы, -ая, -ae	sandy	пяшчаная мель
rut	каляіна	satiation	пяшчаны, -ая, -ae
		satin stitch	сыціня, сытасць
		to embroider in satin s.	гладзь
		satisfaction	вышываць глэдзяй
		satisfied	задавальненне
		sauce	здаволены, сіты, -ая, -ae
		to save	подліўка
			ратаваць (I), вы- pf.; шанаваць, ашчаджаць
		to save life	уратаваць/выратаваць
			жыццё
		to save oneself	выратавацца (I); пілна- вацца, шанаваць свае сілы
			ашчаджаць час
		to save time	ратаваньне;
		saving	ашчаджаньне
			ашчаднасьці
		savings (pl.)	хіба
		save that (conjunc.)	лесапільня
		sawmill	апарыць (II) pf.
		scald, to	апарыцца (II) pf.
		to s. oneself	луска (ў рыбы); вага
		scales	казёл адпушчэння,
		scapegoat	ахвярны казёл
			недастатны; рэдкі, нячасты, -ая, -ae
		scarce	замала
		scarce (adv.)	ледзь, ледзь толькі
		scarcely	нястаха; рэдкасць
		scarcity	напалоханы, -ая, -ae
		scared	раськідавы (I), па- pf.
		scatter, to	пах (прыёмны)
		scent	вучоны ў галіне гумані- стычных навук
		scholar	стыпендыя
			навучальны год
		scholarship	матэматычна-прыро- даведная навука
		school year	навуковы, -ая, -ae
		science	вучоны ў галіне матэма- тычна-прыродаведных навук
		scientific	
		scientist	
S	шабля		
	сьвятбі, -а́я, -ое		
	ахвяра		
	маркотна, сумна		
I felt sad and terrified	мне стала маркотна й вусьцішна		
I make sad	засмучаць (I), -смуціць (II) pf.		
	сум, журба		
	забяспечыць		
	бяспэка		
	Сахара		
	вётразь		
	вётразьнік		
	адплываць (I), адплысці pf.		
the ship sailed away	вадаплаў адплыў		
sail (by, past, through), to	праплываць (I), праплысці pf.		
sail up (to), to	падплываць (I), падплысці pf.		
saint	сьвятбі, -а́я, -ое; сьвятбі, -ога (m.), сьвятая, -ое (f.)		
sale	продаж; выпрадаж; распродаж		
flowers for sale	кветкі на продаж		
salesman	прадавец		
saleswoman (girl)	прадаўчыца		
saliva	сьліна, dim. сьлінка		
to wet with saliva	(па)сьлініць (II)		
salmon	лахак		
salvation	ратунак, паратунак; ура- таваньне, вырата- ваньне; збаўленьне		
	аддаваць чэсць		
salute, to	той самы, тая самая, тое самае		
same, the			

scissors	нажніцы, ножны	search	шуканьне, пошукі (pl.)
scoff (at), to	зьдэкавацца (I) з + gen.; кпіць (II) з + gen.	seaside	узмор'е
scoffer	насьмэшнік	season	пара́ году; сэзон
scoffing	зьдэклівы, -ая, -ае	seat	сядзеньне, мэсца;
scope	прастор, поле дзеяньня	to change one's seat	сядзіба
score	лік пўнктаў; парахўнкі, разьлікі	to take a seat	перасядаць (I), -сэсьці pf.
to settle old scores	зводзіць старыя парахўнкі	to find a seat	сядаць (I), сэсьці pf.
scorn	(насьмэшлівая) пага́рда	second-hand	знайсцьці мэсца сэсьці,
to laugh in scorn	высьмэйваць (I); зьдэ- кавацца з + gen.	secondary school	уса́джвацца (I), усэсьціся pf.
scorn, to	не зварачаць ува́гі на + acc.	secondly	ужыва́ны, -ая, -ае;
to scorn smb's advice	не зварачаць ува́гі на пара́ду	secretly	з другіх рук
scornful	пага́рдлівы, зьнява́жлі- вы; насьмэшлівы, -ая, -ае	secure, to	сярэдняя школа, гімна́зія
scrap	ламачча	security	(па)другое (adv.)
scratch, to	чу́хац-ь(ца) (I), дзе́рці (ся); чы́ркаць; рыпе́ць (II)	Security Council	употай
scrawl	крыву́ля	in perfect s.	забясьпэчваць (I), -пэчыць (II) pf.
scrawl, to	крэмзаць (I); піса́ць не- акура́тна/нявыра́зна	section	бясьпе́ка
scream	пра́рэзьлівы крык	sedative	Ра́да Бясьпе́кі
scream, to	лямантава́ць (I), пла́- каць, крычэць (II)	seduce, to	у поўнай бясьпе́цы
screen	заслона	see off, to	аддзе́л; кварта́л; ча́стка, адрэ́зак
smoke screen	дымава́я заслона	seek, to	супакойва́льны лек
screw	шру́ба	to seek fame	зводзіць (II), зьве́сьці (I) pf. спакуша́ць, -кусіць (II) pf.
screw-nut	мутэ́рка	seethe, to	праводзіць (II), правэ́сьці (I) pf.
screw up, to	закруціць (II) (мутэ́р- ку), зашрубава́ць (I)	seething	шукáць (I) + gen.;
scribble, to	піса́ць нявыра́зна, крэмзаць	seize, to	гна́цца (II), па- pf. за + instr.
scrupulous	скрупуля́тны, дакладны, -ая, -ае; пераборлівы ў сродках	self-confidence	гна́цца за сла́вай
seal	фо́ка	with self-confidence	бурле́ць (II), за- pf.
seal, to	запача́тваць (I), -пача́- таваць; закле́йваць, закле́іць (II) pf.	self-control	бурлівы, -ая, -ае
to seal an envelope	закле́іць канве́рт	self-dependence	захопле́ваць (I), захапі́ць (II) pf.
seam	шво́	self-dependent	самапэўнасьць
seance	сэа́нс	self-educated person	самапэўна (adv.)
		self-government	спакой, стры́манасьць
		rights to self- government	вы́трыманасьць
		self-mastery	самастойнасьць
			самастойны, -ая, -ае
			самаадукава́ны чалавёк
			самаўра́д
			правы на самаўра́д
			самапанаваньне

self-possessed	вытрыманы, паўстрымлівы, -ая, -ае	seriousness	паважнасьць
self-restraint	стрыманасьць	serve, to	служыць (II); падаваць
sell, to	продаць (I), прадаваць; прадаць (irr.) pf.	to s. the ball	да сталá
semicircle	паўкрўг	service	падаць мячык(а)
semicolon	кропка з коскаю, кропка-коска	to be in smb's s.	слўжба; паслўга
send for, to	пасылаць (I), паслаць pf.; выпісваць, выпі- саць pf.	signal service	быць на слўжбе ў
sensation	адчуваньне; сэнсацыя	church service	каго-н.
sense	сэнс, значаньне; розум; пачуцьцё; вычуцьцё	servitude	слўжба сувязі
sense of the word	сэнс/значаньне слова	set, to	царкоўная багаслўжба
common sense	здоровы розум/глузд	to set a record	катарга
sense organs	органы пачуцьцяў	to set the clock	ста́віць (II), па- pf.
the five senses	пяць пачуцьцяў (зрок, слых, нюх, смак, вошчуп)	to s. out	паста́віць рэкорд
s. of humour	пачуцьцё/вычуцьцё	to set off/out, to	наста́віць гадзіннік
s. of proportion	гумару	set free, to	рушыць у дарогу
sense, to	пачуцьцё/вычуцьцё	set, to (re: sun)	падава́цца (I), пада́цца
sentry	ме́ры	the sun has set	(irr.) pf.
separate	адчува́ць (I), -чу́ць pf.; пачува́ць, пачу́ць pf.	settle (down), to	вызваля́ць (I), вызва- ліць (II) pf.; выпу- шча́ць (I), выпусьціць
separate, to	вайсковая ва́рта	settled	(II) pf.
to separate from a group	асобны, паасобны, -ая, -ае	at last the children settled down	заходзі́ць (II), зайсьці́
separated	адлуча́ць-ь(ца) (I), адлу- чы́ць-ь(ца) (II) pf.	settled	(I) pf.
sequence	адлучы́цца ад гру́пы	s. weather	сонца зайшло/закаціла- ся
sequence of the movie	адлу́чаны; вы́дзелены, -ая, -ае; асоба, што	to lead a settled way of life	сялі́цца (II), асялі́цца
Serbia	жыве́ ў сэпара́цыі	newly settled	pf.; засяля́ць (I), зася- ліць (II) pf.; супакой- ва́цца (I), -ко́іцца (II)
Serbian	пасья́доўнасьць, вы́нік, чаргова́сьць, чарод- насьць	settlement	pf.
serf	ка́дар зь фі́льму	settling apart	нарэ́шце дзе́ці супако́і- ліся
serious	Сэ́рбія	seven	асе́лы; трыва́лы,
s. man	Сэ́рб; сэ́рбскі, -ая, -ае	seven and a half	устойлівы, -ая, -ае
s. mishap	прыгонны (селянін), прыгонная	seven hundred	трыва́лае надвор'е
seriously	паважны; вялі́кі, -ая, -ае	seven-hundredth	весьці́ асе́лае жыцьцё
	паважны чалавёк	seven times	новаасе́лы, -ая, -ае
	вялі́кая няпрыёмнасьць	seventeenth	сэлі́шча; абла́джаньне; дамоўлена́сьць
	паважна		расьсяле́ньне

seventh	сёмы, -ая, -ае	shivering (chill)	дрыжыкі, дрыготка
seventieth	семдзясяты, -ая, -ае	shoal	мель, мёліна, мяліна
seventy	сёмдзесят	shoe	чаравік
sever, to	парываць (I), -рваць	to wear shoes	хадзіць абутым
to s. relations	парваць сувязь	worn down shoes	зношаныя/збытыя
sew, to	шыць (I), па- pf.		чаравікі
sewn/sewed	шыты, -ая, -ае	shoemaker's	шаўцовы; шавецкі, -ая, -ае
shabby	зношаны; абдзёрты, працёрты, абадраны, абшарпаны, -ая, -ае	shoot	пáрастак
shade	адценьне	shoot down, to	збы́ваць (I), збыць pf.
shadowy	цяністы, -ая, -ае	to sh. down a plane	збыць самалёт
shady	цёмны; цяністы, -ая, -ае	short life	недаўгавечнасьць
sh. reputation	цёмная рэпутацыя	short-lived	недаўгавечны, -ая, -ае
shaft	аглобля, аглобліна	shortage	няста́ча
shake, to	трэсьці (I); калаціцца (II), дрыжэць	shortcoming	за́гана, недахоп
shake down, to	страсаць (I), стрэсьці pf.	shorten, to	скарачаць (I), скараціць (II) pf.
to sh. down an apple	стрэсьці яблык з дрэва	shortening	скарот, скарачэньне; клўстасьць для цэста
shallow	плыткі, -ая, -ае	shortly (before)	незадоўга (да чаго, пэрад чым)
to become shallow	абмялець (I) pf.	sh. before my arrival	незадоўга пэрад маім прыездам
shallowly	плытка		стрэл
share	пай, удзел	shot	плячо, плячук
share, to (smth, with smb.)	падзяліцца (чым зь кім)	shoulder	шыракаплёчы, -ая, -ае
sharp (mus.)	крыжык, дыэз	wide in shoulders	шыракі (pl.)
sharp	войстры; прарэзьлівы; э́дкі, -ая, -ае	shouting	усу́нуць (I) pf.
sharply	рэзка	shove in, to	пака́звацца (I), -зацца pf.
sharp-nosed	войстраносы, -ая, -ае	show oneself, to	ві́трына
shave, to	галіць (II)	showcase	моцны крык
sh. oneself, to	галіцца (II)	shriek	крыклівы; прарэзьлівы, -ая, -ае
shears	малыя нажніцы, нажнічкі	shrill	крыклівы колер
sheatfish	сом	sh. colour	прарэзьлівы голас
shed, to	праліваць (I), -ліць pf.	sh. voice	сьці́скацца (I); сьсяда́цца, зьбяга́цца
sheikh	шэйх	shrink, to	газ сьці́скаецца
shelter	прытулак, прыпынак, сховішча	the gas shrinks	сукéнка сьсéлася/зьбéглася
shepherd	пастух, пастыр	the dress shrank	калаціцца на адну́ думку
shine	блеск	shudder (to) at the mere thought	цура́цца (I)
ship	карабэль, вадаплаў, параплаў	shun, to	пераводзіць (цягнік) на іншую пуць
shirt	кашўля, сарочка	shunt, to (a train)	зачы́няць (I), зачы́ніць (II) pf.
shiver, to, (with cold)	калаціцца (II), дрыжэць, трэсьціся (I) (ад холаду)	shut, to	
to sh. with fever	трэсьціся ў ліхаманцы		

Shut the door!	зачыні дзвярэы!	significance	значаньне; важнасьць;
shut down, to	зачыніць (II) pf.; ліквідаваць (I)	this is a matter of great significance	значнасьць
to sh. down the enterprises, schools	зачыніць прадпрыём- ствы, школы	significant	гэта справа вялікае
shut off, to	зачыніць (II) pf., выключыць, вымкнуць	s. size	важнасьці
to sh. off water	зачыніць ваду	s. event	значны (вялікі); важны
to sh. off gas (power)	выключыць/вымкнуць газ (электрыку)	silently	-ая, -ае
shut (adj.)	замкнёны, замкнёны, -ая, -ае	similar	значны памер
shy	нясьмелы, -ая, -ае	s. triangles (math.)	важная падзея
shy person	нясьмелы, -ага (m.), нясьмелая, -ае (f.)	simoom (wind)	моўчкі (adv.)
side	бок; сьцэнка; схон, спад	simple	падобны, -ая, -ае
on the right	правага, левага боку	simultaneousness	падобныя трыкутнікі
right wrong side of the material	правы, левы бок	simultaneously	самым
uncle on my mother's side	матар'ялу	sin	просты, -ая, -ае
to come over to smb's side	дзядзька з боку маці	since	адначаснасьць
at the side	перайсьці на нёчы бок	since Monday	адначасна, дружна
to put the book to the side	збоку	sincere	грэх
to comb one's hair to one side	пакласьці кнігу збоку	sincerely	ад; ад таго, як: пасля
from all sides	часца набака	sinciput	таго, як; балазэ; бо;
s. of the mountain	з усіх бакоў	singing	паколькі
s. of the roof	схон (бок) гары	singing lesson	ад панядзелку
s. of the body	спад даху	sinister	шчыры, -ая, -ае
his side was bleeding	бок	sink	шчыра
to split one's sides (with laughter)	у яго з боку йшла/ цяклá кроў	kitchen sink	цемя
from side to side	бакі рваць (ад сьмеху)	sink, to	сьпеў, п'яньне
side by side	з боку на бок	my spirits sank	сьпэвы (pl.)
side of the vessel	побач, поруч, поплич	the ship sank	вусьцішны; злавесны,
with white sides	сьцэнка судзіны	to sink a ship	-ая, -ае, благі, -ага, -ае
sideways	белабокі, -ая, -ае	to sink into poverty	сьцёк
to stand sideways	збоку, бокам	to s. in the snow	(кухонная) чарупіна
sigh, to	стаяць бокам	sink or swim	спушчацца (I), апу-
sight	уздыхаць (I), уздых- нуць pf.	sinking	шчацца; падаць,
sign, to	зрок	sip	упасьці pf.; тонуць, за-
	падпісваць-ь(ца) (I); -пісаць-ь(ца) pf.	site of an ancient town	pf.; затапіцца (II);
		situation	упадаць (I); загра-
			заць, -знуць pf.
			я ўпала духам
			карабэль затонуў
			затапіць карабэль
			упадаць у беднасьць
			(галечу)
			загразаць у сьнезе
			або пан, або прапаў
			абніжэньне
			глыток, каўток
			гарадзішча
			месцазнаходжаньне;
			стан, становішча;
			сытуацыя

to be in an awkward situation	быць у нялёгкім становішчы	sledge	сáнкі (pl. only), сáні; молат
six	шэсьць, шасьцёра, шасьцёх	sleep	сон, спаньнё
six and a half	паўсяма́ (m. & f.), паўсямы (f.)	eyes heavy with s. sleep, to	заспа́ныя вочы спаць (II)
six hundred	шэсьцьсот	to sleep for a while	паспа́ць (II) pf.
six-hundredth	шэсьцьсотны or шэсьцьсоты, -ая, -ае	to sleep soundly	мо́цна спаць
six times	шасьцёмá, шэсьць разоў	to s. in the open	спаць пад голым/адкры́тым не́бам
sixteen	шасна́ццаць	he cannot sleep	яму́ ня сьпі́цца
sixteenth	шасна́ццаты, -ая, -ае	sleep in, to	заспа́н-ь(ца) (II) pf.
sixth	шосты, -ая, -ае	sleepy	сонны, -ая, -ае
sixtieth	шэсьцьдзясяты, -ая, -ае	slide, to	коўза́цца (I)
s. anniversary	шэсьцьдзесятгадовы юбіле́й	slide down/off, to	скоўза́цца (I); сасьлі́з-тва́цца, сасьлі́знúцца pf.
sixty	шэсьцьдзесят	to slide off smth.	сасьлі́знúцца з чаго
sixty-year-old	шэсьцьдзесятгадовы, -ая, -ае	slide apart, to	рассу́нуц-ь(ца) (I) pf.
s.-year-old man	шэсьцьдзесятгадовы чалавёк	slightly	ледзь (adv.)
size	памёр; вялічыня	slip, to	коўза́цца (I); пасьлі́знúцца pf.
skate, to	коўза́цца (I)	slippers	(ха́тнія) панто́плі (pl.)
skating-rink	коўза́нка	slight	невялі́кі, невялі́чкі;
skein	маток	slight, to	ня́знáчны, -ая, -ае
to make skeins	мата́ць (I) ні́ткі ў маткі	slope	ста́віцца абы́якава або зь непаша́най; ня браць ува́гі на + асс.
sketch-book	альбом для рысу́нкаў/зары́савак	s. of the mountain	схон, спад, сьхі́л
skill	умельства; майстроўства; спраўнасьць, на́вык	s. of the roof	схон (сьхі́л) гары́
skim milk	перагон	Slovak	спад да́ху
skim, to	зьняць сьмята́нку	Slovak (adj.)	Слава́к
skin	ску́ра	Slovakia	слава́цкі, -ая, -ае
skin, to	зьняць ску́ру	Slovenia	Слава́ччына
sky	не́ба, нябе́сы (pl.)	Slovenian (adj.)	Славе́нія
sky-blue	блакі́тны, -ая, -ае	slow	славе́нскі, -ая, -ае
slackness (in work)	вяласьць/мару́днасьць у пра́цы	sluggish	мару́дны, павольны, -ая, -ае
slander	паклё́п	slumber, to	мля́вы, вя́лы; гульта́ява́ты; апаты́чны, -ая, -ае, ля́ны, -а́я, -о́е
slandered	абылга́ны, -ая, -ае	slump	драма́ць (I)
Slav	Славя́нін	small	спад
slaver, to	сьлі́ніцца (II)	small girl	ма́лы, невялі́чкі, невялі́кі, -ая, -ае
slavery	нявольні́цтва; няво́ля, ра́бства	smart	мала́я, -о́е
Slavic, Slavonic	славя́нскі, -ая, -ае	smash, to	спры́тны, -ая, -ае
non Slavic/Slavonic	неславя́нскі, -ая, -ае		разьбі́ваць (I), разьбі́ць pf.

smoke (adj.)	дымавы, -ая, -ое	sole	падэшва; рыба "морскі язык"
smooth over, to	разгладжваць (I), разгладзіць (II) pf.	solemnly	урачыста
snake	вуж, вужака	solicitor	адвакат
snarl	бурчаныне	solid (phys.)	цвярдое цэла; геамэтрычнае цэла
snatch, to	хапіць (II), пад-, с- pf.	some	некаторы, нейкі (неякі, якісьці), -ая, -ае; хто (indef.)
the dog snatched the bone	сабака хапіў/схапіў костку	some people	некаторыя людзі
sneak up/on, to	падкрадацца (I), -красьціся pf. (да + gen.)	some boys have taken it	нейкія хлопцы забралі
sneer, to	кпіць (II)	solve, to	разьвязваць (I), -вязаць pf.
snowball	сьнежка	some things	тое-сёе
snow-bound road	дарога завэяная/зане- сёная сьнегам	somebody, somebody's	see someone, someone's
snowdrift	гара сьнегу, сумёт	someone	нэхта, хтось(ці), хто- -небудзь
snowflake	сьняжынка, пушынка сьнегу	someone's	нэчы(й), нэчая, нэчае or нэчы(й), нэчыя, нэчыё
snowstorm	завіруха, (за)вэя	something	нэшта, штось(ці), што- -колечы, што-небудзь
snuggle up to, to	прыціскацца (I), -ціснуцца pf.	somewhere	нэдзе, дзесь(ці), дзе- -небудзь; туды-сюды; нэкуды
so-so	нішто сабе	he went s.	ён пайшоў нэкуды
soak, to	(на)мачыць (II); мок- нуць (I), з- pf. пра- сочвацца, прасякаць (у сярэдзіну)	sonant	гучны (or санорны) зычны
to soak linen	намачыць хусьцё	soot	сажа, сопуха
to soak in the rain	(з)мокнуць на дажджы	to be covered with s.	закурыцца (II) pf. or закурэцца
soap	мыла	sorrow	гора, сум, жаль
soapworks	мылавэрня	with sorrow	скрушліва (adv.)
sociable	таварыскі, грамадзэйскі, -ая, -ае	sorry (adj.)	засмучаны, сумны; поўны спагады/ шкадаваньня
social	грамадзкі, сацыяльны, -ая, -ае	to feel sorry	шкадаваць (I)
s. sciences	грамадзкія навукі	I felt sorry for myself	мяне ахапіў жаль
s. work	сацыяльная праца	(I am) Sorry!	даруй(це)! выбачай- (це)! прабач(це)!
s. insurance	сацыяльнае страхавань- не	soul	душа
socialist (m.)	сацыялісты	sound	гук; тон
socialist (f.)	сацыялістка or сацыялістая	sound	здоровы, моцны, -ая, -ае
socialist (adj.)	сацыялістычны, -ая, -ае	sound health	моцнае здароўе
society	грамадства; таварыства; грамада	sound, to	гучэць (II), зьвінець; даваць гук/сыгнал; мець сэнс; вымаўляць
sociology	сацыялёгія	it s-s like thunder	гучыць, як гром
sod	дзярно		
softness	мякчыня		
solace	уцеха		

to s. the alarm the "h" in "hour" is not sounded	біць на алярм у слове "hour" "h" не вымаўляецца	spell, to	пісаць/вымаўляць па літарах; чытаць па складах; зачараваць, ачараваць (каго)
source	вытока; крыніца	How do you s. your name?	Як пішацца вашае ймя?
southwestern	паўдзённа-заходні	to spell out	расшыфравач (I), раз- браць; прадывкаваць/ вымавіць па літарах
sovereign	манарх, валадар, уладар, гаспадар; сувэрэн (манэта)	spend time, to	бавіцца (II); бавіць/ праводзіць час; пра- быць (I) pf.
sovereign (adj.)	сувэрэнны, уладарны, -ая, -ае	spend money, to	выдаваць грошы
Soviet Union, the	Савецкі Саюз	sphere	сфера; гала, куля
space	прастора	spider	павук
space of land	разлог, абшар	spill, to	разліць (I) pf., заліць; разлівацца, -ліцца pf.
outer space	касьмічная прастора	spin, to	круціцца (II), за- pf.; прасьці (I)
spaceship	касьмічны карабэль	spinach	шпінат
Spain	Гішпанія	spite	злосьць
span (distance between stations)	перагон	splash	пырска
Spaniard	Гішпанец	spleen (anat.)	каса
Spanish	гішпанскі, -ая, -ае	splinter	стрэмка; аськёпак; лучына, трэска
spar	маштавае дрэва	to pull/take out s. out of	дастаць стрэмку з + gen.
spare, to	шанаваць (I), ашчаджаць	split, to	рашчапіць (II) pf.; разьбіць-ь(ца) (I); разыйсьціся
sparse	рэдка, -ая, -ае	spoils	здабыча
to become sparse	парадзец (I) pf.	spokesman (for)	прадстаўнік
spat upon	апляваны, -ая, -ае	spot	мясьціна; пляма
speak, to	гаварыць (II); высту- паць з прамовай	spread, to	расьсьцілаць-ь(ца) (I); пашыраць-ь(ца)
speaker	прамовец, дакладчык	spring	вясна; крыніца; спружына
speaking	гаварэньне, гаворка	spring up, to	паўставаць (I), паўстаць pf.
spear	дзіда, асьцёнь	new towns are springing up	новыя гарады
specially	спэцыяльна, адмыслова	spring (adj.)	паўстаюць
specimen	прадстаўнік; зраза, пробка (нечага)	spring	веснавы, -ая, -ае; кры- нічны; спружынны, -ая, -ае
spectator	глядач	clear water as from a spring	крынічна чыстая вада
speech	прамова; мова	spring	пэрастак
to make a speech	выступаць з прамовай	sprout	
speed	хутчыня; ход		
to gather full speed	разагнацца (I) pf.		
at full speed	поўным ходам, на поўны ход		
slow speed	малы ход		
half-speed	сярэдні ход		
spell	зачароўваньне, чары; ачараваньне		
under a spell	зачараваны, -ая, -ае		
to cast a spell on smb.	зачараваць, кінуць чары на + acc.		

sprout, to	выганяць парасткі; аб- ходзіць (II), абыйсьці (II) pf.	stand, to	стаяць (II); трываць (I) вы- pf. цярпець (II)
the flowers s-ed early	кветкі рана абыйшлі	stand up for smb., to	выступіць у вабароне некага; уступіцца за + acc.
spruce grove	эльнік	standard	узровень
spruce branches	эльнік	s. of living	жыцьцёвы ўзровень
spur	шпора	starchy	сыпкі, -ая, -ое, сопкі, -ая, -ае
spy (on), to	сачыць (II) (+ acc.)	stare, to (at smth.)	устаіць вочы на + acc
squad	аддзел (паўстанцаў)	starlit	зорны, -ая, -ае
square	квадрат; плошча	starlit night	зорная ноч
square (adj.)	квадратны, -ая, -ае	starry	зорны, -ая, -ае
square meter	квадратны мэтар	starry sky	зорнае неба
squared timber	квадратнае дрэва	start	старт
squeamish	грабавы, пераборлівы, ва-ае	state	дзяржава; стан; штат
to be squeamish about	скажываць (I) + instr.	The United States of America (U.S.A.)	Задзіночаныя Штаты Амэрыкі (З.Ш.А.)
squeeze out, to	сціскаць (I), сціскаюць pf.	liquid state	вадкі стан
to squeeze out of	сціскаць вы- з каго-н.	statement	асьвётчаньне
smb. smth.	нечыта	stature	стан; постаць
stable (adj.)	трывалы, стабільны, устойлівы; моцны, -ая, -ае	status	становішча
s. currency	трывалая/устойлівая валюта	social s.	сацыяльнае становішча
s. foundation	моцны фундамэнт	stay, to	заставацца (I); гасьця- ваць, прабыць pf.; за- трымацца; баіцца (II)
stadium	стадыён	to stay a little longer	заставацца/спыняцца крыху даўжэй, затры- мацца
staff	працаўнікі, пэрсанал; кій; скіпэтр; дыры- гэнцкая палачка	we stayed with our friends	мы затрымаліся ў на- шых знаёмых
office staff	канцэлярыскія працаўнікі	steadfast	устойлівы, непахісны; вытрыманы, -ая, -ае
stag	алень	steadfast man	непахісны чалавек
stage	сцэна, эстрада, памост; перагон; стадыя, фаза, этап	steadfastness	вытрыманасьць, непахіснасьць
stage, to	стаіць (II), па- pf.	s. of character	вытрыманасьць характару
to stage a play	стаіць п'эсу	s. of conviction	непахіснасьць
stagnant	застойны, -ая, -ае	steady	перакананьня
stagnant water	балотная/стаячая вада	steady boat	устойлівы, сталы; роў- ны, раўнамерны; не- пахісны, -ая, -ае
stagnation	застой	steep	устойлівы човен
industrial s.	застой у прамысловасьці	steep bank	стромкі, стромы, усхо- ны, -ая, -ае
stagger, to	спатыкацца (I), спатык- нуцца pf.		стромкі/усхоны бэраг ракі
stain	пляма		
red stain on a swamp	рудэ		
stain, to	гнусяць (II), пляміць		

steep slope	строма	stone (adj.)	каменны, -ая, -ае
steeply	стромка (adv.)	the Stone Age	каменны век
stem (=stock)	сыцябліна, сыцяблінка	stone breaker	каменядрабілка, кама- бойка
step	крок, сягень; прыступ- ка/ступень/сходка (сходаў)	stonewall	каменны мур
	крок па кроку	stooped	нахілены; згорблены, -ая, -ае
step by step	ступаць (I), ступіць (II)	storage	захаваньне, хаваньне; сховішча, склад, складзік
step, to	pf.; крочыць, сягаць (I)		халадзільня; хаваньне ў халадзільні
to step on the floor	ступіць на зямлю	cold storage	вадасховішча
stew	тушаніна		склад
stew, to	тушыць (II)	s. lake (reservoir)	бурна
stewed fruit	кампот	storehouse	бурны, бурлівы, -ая, -ае
stick	палка	stormily	бурнае мора
stick, to	наляпіць (II) pf., накле- іць; загразаць (I), загразнуць pf.; засэсьці	stormy	казачнік, баечнік, бай
	засэсьці ў балоце	stormy sea	поўны, -ая, -ае
to stick in the mud	заляпіць (II) pf.	storyteller	поўны/таўсты/грубы чалавек
stick up, to	тугі, -ая, -ае; скасьцяне- лы, адубэлы, скача- нэлы, -ая, -ае	stout	цадзіць (II); праціраць (I), -цёрці pf.
stiff	нягнуткі картон	stout man	працёрты празь сіта
	ненатуральна, штучна; суха	strained	сіта, фільтар; цадзілка
stiff cardboard	(за)дўшны, -ая, -ае	strainer	шчырасьць/адкры- тасьць характару
stiffly	(за)дўшна ў хаце	straightforwardness	чужы, -ая, -ае; дзіўны, дзівосны, -ая, -ае
stifling	ціхі, -ая, -ае	strange	дзіўна (adv.)
it is s. indoors	кусацца (I), джгаць; пячы	strangely	рэмень; дзяга
still	пчолы джгаюць	strap	бадзяцца (I)
sting, to	крапіва пячэ	stray, to	салом, саломка, саломінка
bees sting	смурод	straw	хапацца за саломінку
nettle stings	сьмярдзэць (II)	to clutch at a straw	рыса характару
tink	рака Сьвятога Лаўрэна	streak	узмацняць (I), узмоц- ніць (II) pf.
tink, to	строчка; вочка; раптоўны боль	strengthen, to	вымавіць з націскам/ націскаючы
St. Lawrence River	строчка	stress, to	падчыркнуць (I)
titch	вочка	to lay stress (on)	расьцягнуць (I) pf.;
	шво (ў хірургіі)	stretch, to	раськінуць
stitch (in sewing)	страчыць (II), выстра- чыць pf., штабнаваць (I), вы- pf.	stretch out, to	раськінуцца (I) pf.
stitch (in knitting)	склад, запас; навар зь мяса/рыбы (юшка); род, завод	stride, to	крочыць (вялікімі кро- камі); сягаць
stitch (surg.)		strike	страйк, забастоўка
titch, to			
tock			

to be on strike	страйкаваць (I), баставаць	sty style	ячмeнь на воку
strike, to	ударыць (II); біць (I), вы- (гадзіны); страй- каваць (I)	subdue, to	стыль
to s. a blow	ударыць (I) pf.	to s. nature	падбіваць (I), -біць pf.
to s. back	ударыць назад; даць рэшты; адбівацца (I)	to s. enemy fire	падпарадкаваць; зьмякчаць, памякчаць (колер)
it has just struck four	толькі што прабіла чатыры	subject, to	падпарадкаваць прыро-
strikebound	ахоплены страйкам	subjected, to be	заглушыць агонь супра-
strikebreaking	свабодны забастоўкі	subjection	ціўніка
striker	забастоўшчык	subjugate, to	падпарадкаваць (I) pf.
striking	імпазачны -ая, -ае	submission	падлягаць (I)
strive, to	імкнуцца (II) + to + gen.); змаганьне -ае -acc.); стараньне -ае pf.	submissive	падпарадкаваньне; заваяваньне
always strive forward	заўсёды імкнуцца напéрад	submissiveness	падпарадкаваць (I) pf., пакарыць (II), паня-
strive for, to	гнацца (II), па- pf. (за + instr.)	submit, to	воліць
strong-willed person	чалавeк з характарам	subordinate, to	падлeгласць, падпа-
struggle	змаганьне	subordinate clause (of purpose, time)	радкаванасць
struggle, to	змагацца (I), вeсьці змаганьне	substance (phys.)	падаўкі, -ая, -ае;
stub	пень, калода; абрубак; акўрак; кароткі канец білетаў/квітоў ў кніжцы	liquid substance	пакорны, -ая, -ае
stuck, to get	загразьці (I) pf., угру́знуць	substantial	пакора
students (coll.)	вучнёўская/студэнцкая моладзь	substitute, to	карыцца (II), скарыцца; pf.; унёсьці (I) pf., прадста́віць (II)
studfarm	конны завод	to s. a project for consideration	уно́сіць/прадстаўляць
studied	вывучаны, завучаны, -ая, -ае	to s. to one's fate	праeкт для разгляду
study (studies)	навучка, вучэньне	subordinate, to	скарыцца сваёй долі
stuff	матар'ял	subordinate clause (of purpose, time)	падпарадкаваць (I), падпарадкаваць pf.
stuff, to	залажыць (II); накры- паць (I), -крыпаць pf., начыніць (II)	substance (phys.)	даданы сказ (мэты, ча́су)
to s. a turkey with breadcrumbs	накрыпаць індыка сухарамі	liquid substance	цeла
stuffiness	духота, духата	substantial	вадкае цeла
stuffing	накрып, начынка	substitute, to	істотны, ва́жны, галоў- ны, -ая, -ае
stuffy	па́рны, -ая, -ае	to be substituted	падмяняць (I), -мяніць (II) pf.; замя́няць (I), -мяніць (II) pf.
stuffy air	цяжкое паветра	to s. wood for metal	падмяняцца (I), падмяніцца (II) pf.
stumble, to	спатыкацца (I), спатыкну́цца pf.	there is no substitute	замяніць мэталё дрэвам
to stumble along	ісьці спатыкаючыся	substitution	нічым нeльга замяніць падмeна
		subtraction	адыйма́ньне
		suburban	прыгарадны, -ая, -ае
		succeed, to	удавацца (I), мець па- сьпéх; наступаць/ісьці па + instr., зьмяняць

he succeeded	яму ўдалося; ён меў пасьпэх	superfluous	надмёрны, дарэмны, -ая, -ае; лішні, -яя, -яе дырэктар (шпіталью)
succession	пасьялядоўнасьць	superintendent (of the hospital)	перавага, вышэйшасьць
successive	наступны, чарговы, пасьялядоўны, -ая, -ае	superiority	надпіс
sue, to	аддаць пад суд, падаць (на каго-н.) на суд	superscription	забабонны, -ая, -ае
sufferer	пакўтнік, пакўтніца	superstitious	дапаўненьне
suffice, to	ставаць (I)	supplement	дапаўняць (I), дапоўніць (II) pf.
sufficient	дастатны, здавальняючы, -ая, -ае	supplement, to	дадатковы, -ая, -ае
suffix	сўфікс, устаўка	supplementary	маліць (II), у- pf.
sugar	цўкар	supplicate (for), to	прыпасы; пастаўка;
cane sugar	трысьцёвы/трысьняговы цўкар	supplies	падвоз
sugar (adj.)	цукровы, -ая, -ае	supply	запас; забяспэчаньне
sugar cane	цукровае трысьцё, цукровы трысьнёг	supply, to	дастачаць (I), дастачыць (II) pf.; забяспэчваць (I), забяспэчыць (II) pf.
sugar refinery	цукраварня	support	падтрыманьне; утрыманьне
suggest, to	прапанавачь (I), раіць (II), суліць	support, to	падтрымваць (I), -трымаць pf.; утрымваць, утрымаць pf.
suggestion	прапанова	suppose, to	меркаваць (I); думаць
suicide	самагубства	I suppose he will come	ён хіба прыйдзе
to commit suicide	скончыць самагубствам	supposition	дапушчэньне
suit	касьцюм	suppress, to	стрымаць (I) pf.
suitcase	куфэрак	to s. sobs	стрымаць плач
sulk, to	надзімацца (I)	to s. a newspaper	зачыніць газету
sulky	надзьмўты, -ая, -ае	supreme power	найвышэйшая ўлада
sullen	пануры, -ая, -ае	sure	пэўны, -ая, -ае
sultry	пэрны, дўшны, -ая, -ае	surely	пэўна
sultry day	пэрны/дўшны дзень	surface	павэрхня, зьверх, вярхніна
summary	пераказ	to come to the surface	успываць (I), усплысьці pf.
s. of the book	пераказ кнігі	surprise	неспадзёўка; сюрпрыз
summit	вяршэліна, верхавіна; верх	by surprise	зьнячэўку, зьнянацку, не(ў)спадзёўкі, неспадзявана, нечакана
s. of a mountain	вяршэліна гары	surprise, to	здзіўляць (I), здзівіць (II) pf.; захапіць зьнянацку
s. of a career	верх кар'еры	to be surprised	здзіўляцца (I)
summit talks	перамовы старшыняў ураду		
summon, to	выклікаць (на суд)		
summons	павэстка (на суд)		
sunburn	(раптоўная, балючая) загар		
sunburnt	загарэлы/апалены сонцам		
sunlight	сонечнае сьвятло		
superficial	павярхоўны; вонкавы; бэглы, -ая, -ае		

surround, to

surroundings
survive, to

suspend, to

to s. work
suspicion
suspicious

s. character
swampy

swampy soil
swan
swarm
swarm of midges
swear, to

Sweden
Swedish
sweep, to

sweepings
sweetheart

sweetly
swell, to

swill
swim by (through), to

swim off, to

swim out, to

swim up (to), to

swimmer
swindle, to

абступáць (I), а(б)сту-
піць (II) pf.; абкру-
жаць (I), -кружыць
(II) pf.; апаноўваць
(I), апанаваць pf.

асяродзьдзе
вытрываць (I) pf., вы-
жыць; перажыць (ка-
го), даўжэй жыць (за
каго)

прыпыняць (I), прыпы-
ніць (II) pf.

прыпыненне
падазрэнне
падазроны чужыны, -ая,
-ае

падазроны чужыны тып
балаціны, балоты, -ая,
-ае

балаціная глеба

лёбедзь

рой

машкара

бажыцца (II), прыся-
гацца (I); клясьці,
лаяцца

Швэдыя

швэдзкі, -ая, -ае

месьці (I), замятаць,
замесьці pf.

сьмэцьце, сьмяцьцё
каханая, -ае (f.);
каханы, -ага (m.)

соладка

пўхнуць (I), на- pf.,
надзімацца (I)

пойла

праплываць (I),
праплыць pf.

адплываць (I),
адплысьці pf.

выплываць (I), выплы-
сьці pf. or выплыць

падплываць (I),
падплысьці pf.

плывец

ашўкваць (I), зводзіць
(II)

swing

the work is in full
swing
swing, to

to swing one's arm
switch, to
to switch roles
to s. a train

to s. the light off
to s. the light on
switchman
swollen

swollen eyelids
sympathize, to

sympathy

to express s.

to seek smb's s.

system

social s.

tribal s.

tackle

tactfully

tactless

tag

take down (downstairs),
to

to take (by hand)

to take (by vehicle)

take off, to

take out, to

to take the book out
of the briefcase

гойданка; гойданьне;
поўны ход
праца на поўным ходзе
кіпіць

калыхацца (I); кивацца
гойдацца

размахнуцца (I) pf.
мяняцца (I)

мяняцца ролямі
пераводзіць цягнік на

іншыя рэйкі
выімкнуць сьвятло

уваімкнуць сьвятло
стрэлачнік

набрынялы, напўхлы,
-ая, -ае

набрынялыя павёкі

спагадаць (I), па- pf.,
спачуваць, па- pf.

спагада, спачуваньне
выражаць сваю спагаду

сваё спачуваньне
шукаць спагады/спачу-
ваньня

лад
грамадзкі лад

плямённые/родавы лад

Т

снасьць

абачна, тактоўна

нетактоўны, недалікат-
ны, -ая, -ае

вўшка

зносіць (II), зьнёсьці (I)
pf.; зводзіць (II),
зьвёсьці (I) pf.; зды-
маць, зьняць pf.

заносіць (II), занёсьці
(I) pf.

завозіць (II), завёзьці
(I) pf.

здымаць (I), зьняць pf.

даставаць (I), дастаць
pf.

дастаць кнігу з партфэ-
лю

take up, to	займаць (I); падхап- ляць, падхапіць (II) pf.	ten times	дзесяцьма, дзесяць разоў
to take up smb's initiative	падхапіць нечыю ініцыятыву	ten-year-old	дзесяцігадовы, -ая, -ае
to take with oneself	захоплеваць (I), захапіць (II) pf.	tenacious	непадаўкі, -ая, -ае; адважны, -ая, -ае
talent	талант, здольнасць	tend, to	даглядаць (I)
talk into, to	угаворваць (I), угава- рыць (II) pf.	to tend grazing domestic animals	пасьвіць (I) жывёлу
talkative	гаваркі, -ая, -ае	tendency	плынь, плыня; тэндэнцыя
tan	загара, загар	political tendency	палітычная плынь
tan, to	загараць (I), загарэць (II) pf.	tender	ласкавы, далікатны, -ая, -ае
tanned	загарэлы, -ая, -ае	tender look	ласкавы пагляд
tannery	гарбарня	tendon	сцягно м'яскула
tap	вадаправодны кран	tennis court	тэнісная пляцоўка
tar	смала	tense (gram.)	час
tar, to	засмаліць (II) pf.	tension	напружаньне; нацягну- таць; напятаць
taunt, to	насьміхацца (I); здэзэквацца	tenth	дзясяты, -ая, -ае
tax	падатак	one-tenth	адна дзясятая
taxi	таксі	term	тэрмін; кадэнцыя
tea	гарбата, чай	short-term	кароткатэрміновы, -ая, -ае
strong (weak) tea	моцная/слабая гарбата	term of endearment (gram.)	ласкальная форма
team-leader	брыгадзёр	terms (pl.)	умовы; узаемадачы- нённі
telegram	тэлеграма	to be on familiar t-s	быць зь кім у цёснай сувязі
telephone	тэлефон	term, to	назваць (I); азначаць (II)
telephone, to	тэлефанаваць (I), за- pf.	terminal	канцавая станцыя
telephone operator	тэлефаністы, тэлефаністка	terrific (adv.)	надзвычайна
telephone (adj.)	тэлефонны, -ая, -ае	terrifying (adv.)	вусьцішна; застрашаль- на
t. conversation	тэлефонная гутарка	territory	тэрыторыя
t. receiver	тэлефонная трубка	test	тэст, выпрабаваньне; досьлед; экзамэн
t. booth	тэлефонная будка	to conduct a t. (of)	праводзіць выпраба- ваньні
t. directory	тэлефонная кніга	nuclear weapon test	выпрабаваньне ядзер- нае зброі
temple	сьвятыня; скронь	testament	запавёт; тэстамант
temporarily	часова	old, new testament	стары, новы запавёт
temporary	часовы, раскладаны; разборны, -ая, -ае	Teutonic Knight	крыжак, тэўтонскі рыцар
t. bridge	раскладаны/разборны мост	T. Knights'	крыжакі, -ая, -ае
tempt, to	спакушаць (I), спакусіць (II) pf.		
to t. the appetite	выклікаць апэтыт		
temptation	спакўса		
to resist t.	стрымацца ад спакўсы		
ten	дзесяць, дзесяцёра, дзесяцёх		

textbook	падручнік	Thousand Islands	Тысяча Абтокаў
than	як, за	thousandth	тысячны, -ая, -ае
thank, to	дзякаваць (I), па- pf.	one-thousandth	адна тысячная частка
that is why	вось чаму	thrash (thresh), to	малаціць (II)
That's it!	вось-вось! (particle)	threat	грозьба, пагроза
that's what it is	то-ж бо, тож-бо то,	threat of war	пагроза вайны,
	вось што		страшаньне вайною
thaw, to	таяць (I), рас- pf.; ад-;	under the th. of smth.	пад пагрозаю чаго-н.
	адтайваць	threaten, to	гразіць (II), пагражаць
the meat thawed	мяса адтаяла		(I)
theme	тэма, прадмёт	three and a half	паўчвартá (m. & n.),
theology	тэалёгія		паўчварты́ (f.), тры
there	туды́ (куды?);		палавінай
	там (дзе?); вось	three hundred	трыста
from there	адтуль	three-hundredth	трысотны or трох-
there he goes	вось ён ідзе		сот(н)ы, -ая, -ае
therefore	заты́м, таму́; дзеля таго	three-storied	трыпавэрхавы or трох-
th. I do not write	заты́м/таму́ я ня пішу́		павэрхавы, -ая, -ае
thesis	тэма (дысэртацыі);	three thousand	тры тысячы
	цвёрджаньне;	three-thousandth	трытысячны or трох-
	палажэньне		тысячны, -ая, -ае
thicket	зарасьнік, гушчар	three times	тройчы, тры разы
thickly	густа	three times four	тройчы чатыры
thigh	сыцягно	threshingfloor	ток
thin	тонкі, цэнкі; рэдкі, -ая,	threshing machine	малатарня
	-ае; худы, -ая, -ае	thrifty	гаспадарлівы, гаспадар
to become thin	патанець (I) pf., паця-		ны, ашчадны, прад-
	нець; парадзець	thrill, to	бачлівы, -ая, -ае
thinner	танейшы, цянейшы;		захапляць (I), захапіць
	радзейшы, -ая, -ае		(II) pf.
thinner (adv.)	радзей, цяней	throne	пасад
thinness	рэдкасьць	throw oneself, to	кідацца (I), кінуцца pf.
thing	рэч	to t. oneself in smb's	кінуцца каму-н. у
third	трэйці, -ая, -ае; траціна	arms	вабдымкі
one-third	адна траціна/трэйцяя	throw out, to	выкідаць (I), выкінуць
thirdly	трэйцяе, патрэйцяе		pf.
thirteenth	трынаццаты, -ая, -ае	thrush	дрозд
thirtieth	трыцца́ты, -ая, -ае	thrust, to	папхнуць (I) pf. штур-
thirty	трыццаць		хануць; усунуць, накі-
thirty-one	трыццаць адзін		нуць; праціснуцца,
thoughtfully	абачліва, уважліва;		прапхнуцца
	абдумана	to t. out	выпхнуць (I) pf., вы-
thoughtful	руплівы, дбайны, -ая, -ае	thump, to	штурхнуць; выбіць
thousand, one	тысяча	the heart thumps	біцца (I), калаціцца (II)
of many thousands	тысячны, -ая, -ае	thunder	сэрца калоціцца
of two thousand(adj.)	дву(х)тысячны, -ая, -ае	peals of thunder	гром, pl. грымоты
of three thousand	трытысячны, or	thus	грымоты
	трохтысячны, -ая, -ае		такім парадкам; тэтак

tide	прыплыў	toad	рапуха
tidy	акуратны, -ая, -ае	tobacco	тытун (курэць),
tidy up, to	прыбіраць (I), пры- браць pf.	today's	табака (нюхаць)
Tidy up the room!	прыбярэ пакой!	together	сяньняшні, сёньнешні,
tie	гальштук; сувязь	toil, to	-ая, -ае
tie up, to	звязваць (I), звязяць	toiler	разам, зліт(н)а
to tie up with a rope	звяззаць вярэўкай	tolerably	старанна, натужна
tight	шчытны, шчыльны; цесны, -ая, -ае	tolerant	працаваць
tight(ly) (adv.)	туга, цесна, шчытна	tolerate, to	працаўнік
rather tightly packed	цеснавата (adv.)	tombstone	талерантна, прыцёрпліва
tighten, to	падцягваць (I), падцяг- нуць pf.	tomorrow	прыцёрплівы, талерант- ны, талеранцыйны,
to t. the belt	падцягнуць папругу	the day after tomorrow	-ая, -ае
to t. discipline	падцягнуць дысцыпліну	ton	цярэць (II), талера- ваць (I)
till	пакуль; да таго, як; пэрад тым, як	tone	намагальны помнік
till, to	абрабляць (зямлю)	tonight	заўтра
timber	лясны матэрыял, бярвёны	too	пазаўтра
timber resources	лясныя багачыці	too big	тона
timber industry	лясная прамысловасць	too hot	тон
time	час; гадзіна	tooth (adj.)	сяньня ўвечары,
at the present t.	цяперашнім часам	toothache	сягэначы
What t. is it now?	какая гадзіна?	toothbrush	таксама; за, занадта
At what time?	а каторай гадзіне?	top	завялікі, -ая, -ае
at one time	некалі	top of the head	занадта гарача
of that time	тагачасны, -ая, -ае	topic	зубны, -ая, -ае
tin	бляшанка	torch	зубны боль
tint	адценьне	torment	зубная шчотка
tip	наканцоўе, кончык, канец	torn	верх
tip over, to	перакульвацца (I), перакуліцца (II) pf.	to be torn	цёмя
tire	шына	Toronto (adj.)	тэма, прадмёт
tire, to	мучыць (II)	torture	сьвэтач, паходня
tire oneself, to	стамляцца (I), сяміцца (II) pf., змарыцца	torture, to	пакута, згрызота, мўка
to t. oneself by walking	нахадзіцца (II) pf.	total	падзэрты, падраны, -ая, -ае
tire out, to	заганяць (I) pf. (каго)	total amount	падрацца (I) pf.
tired	стомлены, змораны, змучаны, -ая, -ае	touch	таронтаўскі, -ая, -ае
to get tired	стамляцца (I), сяміцца (II) pf.	to lose touch (with)	пакута, мўка, катаваньне
tiredness	стома, змора	touch, to	здэквацца (I) (з каго); катаваць
tiresome	дакучлівы, -ая, -ае		агульны, -ая, -ае

Do not touch!	Не чапай!	established trail	працярэбленая
to touch bottom	дастаць дно		сьцэжка/дарога
tow, to	цягнуць (на буксіры)	to put on the t.	навесыці на сьлед
towards	пад	trailer	прычэп
towards (before)	падвясну	train, to	прывучаць (да добрых
spring			звычак); вучыць
towards evening	падвечар		(фаху); трэнаваць
to come towards Vilnia	пад'ехаць пад Вільню		(I), дрэсавач
towel	ручнік	to train personnel	рыхтаваць кадры
dishtowel	сьцірка	to train one's voice	ставіць голас
towel	вэжа	train oneself, to	практыкавацца (I),
	горад, мястэчка		трэнавацца
	гараджанін	training	вучэльны, навучальны,
	цацка		-ая, -ае
	калькаваць (I), рыса-	t. plane	вучэльны самалёт
	ваць; сачыць (II), вы-	t. appliances	навучальныя дапамож-
	сочваць (I), ісьці па		нікі
	сьлядох; асачыць (II)	tranquil	спакойны, -ая, -ае
	pf.	tranquil sea	спакойнае мора
track	сьлед; дарога, сьцэжка;	transfer	перанос (пр. слова);
	каляіна, рэйкі;		перамяшчэньне; пера-
	(спарт.) лыжня; бэга-		дача (маемасьці), да-
	вая дарожка, трэк;		кумант аб перадачы;
	тра́са, маршру́т;		пераводныя малюнкi;
	лёгкая атлэтыка		перасядка (на цягні-
to be on the t. of	ісьці па сьлядох; браць		ку); перасядачны бі-
smb.	прыклад з каго-н.		лёт; пералічаныя гро-
to lose t.	згубіць сьцэжку		шы
to keep t. of events	быць у курсе падзеяў	t. of authority	перадача паўнамоцтваў
single (double) t.	аднарэйкавая (двурэй-	transfer, to	пераносіць (II), -нёсьці
	кавая) дарога		(I) pf.; перамясьціць
to leave the t.	сыйсьці з рэйкаў		(II); пераводзіць,
track, to	сачыць (II), асачыць pf.		-вёсьці (I) pf. а) ма-
	высочваць (I)		люнак, б) каго на ін-
tractor	тра́ктар		шую працу; зрабіць
tractor (adj.)	тра́ктарны, -ая, -ае		перасядку
trade	га́ндаль	to t. a word to the	перанёсьці слова
trade, to	вымэньваць (I), вымя-	next line	
	няць pf.; гандляваць	transitive	пераходны, -ая, -ае
trader	купец, гандляр	t. verb	пераходны дзеяслоў
trading post	гандлёвая пляцоўка	transmit, to	перадаваць (I), пера-
tradition	звычай, паданьне;		даць (irr.) pf.
	традыцыя	transport	транспарт, падвоз
traffic lights	сьветлафор	transport, to	перавозіць (II)
tragedy	трагэдыя; трагізм	travelling	падарожны, -ая, -ае
t. of the situation	трагізм палажэньня	treacherously	подступам
trail	сьцэжка, сьлед, дарога	treasure	скарб
		to discover a t.	знайсці скарб

treasurer	скарбнік	to run at a trot	бегчы трушком
treat	пачастунак; прыём- насыць, асалода	troublesome	клапатлівы, -ая, -ае
treat, to	ставіцца (II) да + gen., абыходзіцца з + instr.; лячыць; частаваць (I)	truck	грузавік
treatment	стаўленьне, абыхо- джаньне; лячэньне; апрацоўка	true	праўдзівы, рэчаісны, -ая, -ае
treaty	палітычная ўмова, трактат	(It is) true!	праўда!
tremble, to	калаціцца (II), дрыжэць, трасьціся (I)	truly yours	(запраўды) ваш(ая)
trend	плынь, кірунак	trumpet	труба, жалейка
new trends in the arts	новыя плыні ў мастац- тве	trust, to	мець веру каму, даваць веры + dat.; давя- раць (I), павэрыць (II) pf.
trial	судовы працэс; выпрабаваньне	try, to	прабаваць (I), с- pf.; старацца (I), па- pf.
to commit smb. for t.	аддаваць каго пад суд	try on, to	памэрыць (II) pf.
to be on trial	быць на выпрабаваньні	tsarist	царскі, -ая, -ае
to put on trial	браць на выпрабаваньне	t. government	царскі ўрад
triangle	трыкутнік	tsar's	царскі, -ая, -ае
triangular (math.)	трыкутны, трыбаковы, трысьценны, -ая, -ае	tuck in, to	пазахітваць (I)
t. pyramid	трысьценная піраміда	tug	гуж
t. agreement	трыбаковае пагадненьне	tug, to	цягнуць (I); буксаваць
tribal	плямёны; родавы, -ая, -ае	tulip	туліпан
t. system	родавы лад	tumble in (into), to	увальвацца (I), уваліц- ца (II) pf.
tribe	плямя; род	tune	тон, мэлёдыя; лад
tributary (of a river)	прытока ракі	t. of a song	мэлёдыя песьні
trickle, to	сачыцца кроплямі	to sing in tune (out of tune)	сьпяваць у лад/тон (ня ў лад/тон)
trifle	дробязь	tune (up), to	наводзіць (II), навёсьці (I) pf.
trifling	дробязны, -ая, -ае	to tune a piano	наводзіць піяніна
trim, to	падстрыгаць (I), пад- стрыгчы pf.	turbulent	бурлівы, -ая, -ае
trip	выбег, паход; падарож- жа	turkey	індык
triumph	трыумф	turn	зварот; паварот, зава- рот (ракі, дарогі), па- варотка (толькі даро- гі); зьмэна; чарга
triumphal	трыумфальны, -ая, -ае	at each t. of the wheel	пры кожным звароце кола
t. arch	трыумфальная брама, арка	Turn right, left, about!	(ваен.) направа! налева! кругом!
triumph, to	перамагаць (I), пера- магчы pf.	a turn for the better (for the worse)	зьмэна на лепшае (гор- шае), зварот да леп- шага (горшага)
trivial	дробязны, звычайны, штадзённы, -ая, -ае	in turn, by t-s	пачарзэ, уперамешку
trolley bus	тралейбўс	to take turns	зьмяняцца (I)
trot	трушок	to wait one's turn	чакаць сваё чаргі/ радоўкі

turn, to	паварочвацца (I), павярну́цца pf.; закру́чваць	two-year type	двугадовы, -ая, -ае
turn about, to	павярну́цца (I) кругом	bold type	тып; род; шрыфт
turn into, to	пераходзіць (II), перайсьці (I) pf.	Roman type	тлусты шрыфт
the street turned into a highway	ву́ліца перайшла ў аўтастра́ду	Gothic type	рама́нскі/просткі шрыфт
turn off, to	закруціць (II) pf.; вы́мкнуць (I); звольніць (з пра́цы)	italic type	гаты́чны шрыфт
to t. off the tap	закруціць кран	typesetting	курсё́ўны шрыфт
turn out, to	выходзіць (II); вы́кінуць (I), вы́гнаць (II)	typesetting machine	набор (шрыфтоў)
it turned out, that...	вы́йшла, што...	typhoon	ліна́тып
turn over, to	пераварочваць-ь(ца) (I), перавярну́ць-ь(ца) pf.	tyrant	тайфу́н
turn up, to	апыня́цца (I), -ну́цца pf.; загіна́ць, загну́ць pf.; закру́чваць		тыра́н
turner	тока́р	ugly	бры́дкі, -а́я, -о́е
twelfth	двана́ццаты, -ая, -ае	ugly (adv.)	бры́дка, няпрыгожа
twentieth	два́ццаты, -ая, -ае	unable	няздо́льны, -ая, -ае
twice	двойчы, два разы	to be unable	ня быць у ста́не, не ма́гчы
twilight	пры́цемак	unalterable	бязьзьме́нны, -ая, -ае
twirl, to	закруці́цца (II) pf.	unanimous	аднагало́сны; дру́жны, -ая, -ае
twist, to	закруці́ць (II) pf., скруці́ць	unattainable	недася́жны, недасяга́льны, -ая, -ае
to twist smb's arms behind his back	закруці́ць каму́-н. ру́кі за сьпі́ной	unbearable	нясьце́рпны, -ая, -ае
two	два, дзьве ; двое (удваё́х) (m. & f.); двух (удвух) (m.)	uncanny	вусьці́шны, звышнатура́льны, -ау, -ае
two and a half	паўтра́ця (m. & n.), паўтра́ці (f.); два з пала́вінай	unceasingly	нясьці́хання (adv.), нясу́пынна
two-dollar (adj.)	двудаляровы, -ая, -ае	uncertain	няпэ́ўны, -ая, -ае
two-engined	двуматорны, -ая, -ае	uncertainty	няпэ́ўнасьць, няве́дам'е
two-hour	двугадзі́нны, -ая, -ае	uncivil	грубі́янскі, -ая, -ае
two hundred	дзьве́сьце	uncle	дзя́дзька; дзя́дзечка (dim.) only as address
two-hundredth	двусотны or двухсот- (н)ы, -ая, -ае	uncommon	нязвыча́йны, рэ́дкі, -ая, -ае
two-month	двуме́сячны, -ая, -ае	uncommonly	нязвыча́йна
two-storied	двупаве́рхавы, -ая, -ае	unconscious	няпры́томны, -ая, -ае
two thousand	дзьве́ ты́сячы	under	пад (+ instr.)
two-thousandth	двуты́сячны or двухты́сячны, -ая, -ае	from under	спад or з-пад (+ gen.)
two times	двойчы, два разы	from under the bridge	спад мосту
		undergarments	наце́ліва
		undergrowth	за́расьнік
		underline, to	падчы́ркнуць (I) pf., падкрэ́сьліць (II) pf.
		underlined	падчы́ркнуты, падкрэ́слены, -ая, -ае
		understand, to	разуме́ць (I)

it is understood	разуме́еца	universal	унівэрсальны, усеагуль-
undo, to	разьвязаць (I), разьвя- заць pf., расшпіліць (II) pf.	unkindly	ны; сусьвётны, -ая, -ае
undoubtedly	бяспрэчна	unknot, to	нявётла
uneducated	неадукаваны, неасьвэча- ны, просты, -ая, -ае	unloved	разьвязаць (I), разьвя- заць pf.; разблытваць, -блытаць pf.
unexpectedly	неспадзявана, нечакана, раптоўна	unostentatious	нялюбы, некаханы, -ая, -ае
unfaithful	нясувэрны, нявэрны, -ая, -ае	unpack, to	нязначны, няпрыкмет- ны, -ая, -ае
to be unfaithful	здраджаць (I), здра- дзіць (II) pf. or зра- дзіць	unpleasant	распакоўваць (I), рас- кладзца
unfamiliar	незнаёмы, -ая, -ае	u. experience	няпрыёмны, прыкры, нямілы, -ая, -ае
unfavorable	няспрыяльны, -ая, -ае	unpleasantly	няпрыёмнасьць, пры- красць, няпрыёмнае
unfortunate	няўдалы, нешчаслівы, -ая, -ае	unreasonably	дазнаньне
unfriendly	нявётлы, -ая, -ае	unreliable	няпрыёмна, прыкра
unfriendly (adv.)	нявётла	he is unreliable	неразважна, неразважлі- ва
ungracious	неласкавы, нязычлівы, -ая, -ае	unrestrained	няпэўны, ненадзейны, -ая, -ае
unhappy	нешчаслівы, няўдалы, -ая, -ае	unsatisfactory (mark)	ён няпэўны чалавек; на яго нельга лічыць/ здацца
unhealthy	нездаровы, -ая, -ае	unsettled	няспынны, неўтаймава- ны, нястрымны, -ая, -ае
u. man	нездаровы чалавек	unshakable	нездавальняюча
u. atmosphere	нездаровая атмасфэра	u. conviction	неабладжаны, неспарад- каваны; зьмэнны;
unhurriedly	не хapaючыся, без пасьпэху	unsociable	няўсталены, -ая, -ае
uniat(e)	вуніацкі, -ая, -ае; вуніят	unstable	непахісны, -ая, -ае
uniform	форма ¹ (школьная, вайсковая)	unstable weather	непахіснае перакананьне
unintentional	міжвольны, -ая, -ае	unstable vowels	нетаваарыскі, -ая, -ае
uninterrupted	бязупынны, бесьпера- пынны, -ая, -ае	unsteady	нясталы, зьмэнлівы;
uninterruptedly	бязупынна, бесьпера- пынна (adv.)	unsteady table	няўстойлівы, -ая, -ае
union	задзіночаньне; згода, адзіноства; зьвяз, саюз; вунія	unstressed	зьмэнлівае надвор'е
Union of Soviet Socialist Republics (USSR)	Саюз Савецкіх Сацыялі- стычных Рэспублікаў (СССР)	unsuccessful	бэгляя галосныя
unique	непаўторны, унікальны, -ая, -ае	until (prep.)	нясталы, зьмэнны, -ая, -ае; хісткі, -ая, -ае
unite	адзінка	until evening	хісткі стол
unite, to	адзіночыцца (I), гурта- вацца, лучыцца (II)	until (conjunc.)	ненацісьнены, -ая, -ае
			няўдалы, бязудачны, -ая, -ае
			да + gen.
			да вэчара
			пэрад тым, як; да таго, як; (датуль), пакуль

let's wait until she comes	пачакайма, пакуль яна прыйдзе	urgent matter	пільная справа
I shall not go until I finish	не пайдў (датуль), пакуль ня скончу	urn	ўрна
untimely	несваячасны, перадчасны, заўчасны, -ая, -ае	use	ужываньне; карысьць
untwist, to	раскруціць (II) pf.; разблытаць (I), разьвіць	what is the use of it	якая карысьць з гэтага
to u. a rope	раскруціць вярхоўку	use up, to	зужываць (I), зужыць
unusually	нязвычайна (adv.)	usually	pf.
unveiling	адкрыцьцё, адсланеньне		звычайна
unwell	нездаровы, -ая, -ае	vacant	
one feels (is) unwell	ямў нездаровіцца	vacate, to	вольны, парожны, -ая, -ае, пусты, -ая, -ае
unwholesome	нездаровы, -ая, -ае		звальняць (I), звольніць (II) pf.; ачышчаць (I), ачысьціць (II) pf.; спаражняць (I), спаражняць (II) pf.
unwholesome food	нездаровая ежа		звольніць/ачысьціць
unwilling	неахвочы, -ая, -ае		памешканьне, выбрацца з памешканьня
up (adv.)	увысь, увэрх; угару; дагары	to vacate the premises	няпэўнасьць
Hands up!	рукі дагары!		дарэмны, марны; ганарысты, хванабэрысты, -ая, -ае; пусты, -ая, -ае
up to here	дагэтуль, дасюль	vagueness	дарэмнае намаганьне
up and down	нагару/ўгару і ўніз; узад і ўпэрад, туды сюды	vain	дарма (adv.), (на)дарэмна
age twelve and up	дванаццаць гадоў і вышэй	vain effort	марна
he is up	ён устаў	in vain	каштоўны, вартасны, -ая, -ае
up (prep.)	угару па, нагару па		кошт, вартасьць
up river	угару па рацэ	vainly	агульны кошт
up the steps	нагару па сходах	valuable	цаніць (II), а- pf.
up wind	супраць ветру		цаніць па дзесяць
upper	вэрхні, вышні, -ая, -ае	value	даляраў
Upper Canada	Вэрхняя Канада	total value	зьнікаць (I), зьнікнуць
upper reaches	вышнявіны, верхавіны	value, to	pf.
Upper Dniapro (River)	вышнявіны Дняпра, вышні Дняпро	to v. at ten dollars	зьмённы, -ая, -ае
uprising	паўстаньне	vanish	разнастайнасьць, разна-якасьць
an u. will break out	разгарыцца паўстаньне	variable	вялізны, -ая, -ае
upset, to	расхваляваць (I), папсваць настрой, засмуціць (II) pf.	variety	цяляціна
upside-down or upside down	дагары нагамі, дном	vast	цялячы, -ая, -ае
down	дагары	veal	цялячыя катлеты
upstairs (adv.)	нагары (дзе?), нагару (куды?)	veal (adj.)	гародніна
upwards	нагару, угару, увэрх, увысь	v. cutlets	гібэць (I), (fig.) мадзэць
Uranus	Уран	vegetable	расьціннасьць; вэгэа-цыя
urgent	пільны, -ая, -ае	vegetate, to	
		vegetation	

V

veil to draw (to cast) a veil over smth.	вэлюм, вуаль; заслона апусьціць заслону на што; памінуць нешта маўчаньнем закрываць (I), завеш- ваць, завесіць (II) pf. завесіць партрэт (вуа- лем)	inhabitant of V. Vilnia (adj.) viper visit to be on a visit to pay a v. to smb.	вільнянін (m.), вільнянка (f.) віленскі, -ая, -ае зьмяя, гадзіна наведаньне, візыт гасьцяваць (I) наведаць (каго), скласьці візыт каму наведвальнік, госьць жыцьцёвы, жыцьцяваж- ны, -ая, -ае; важны, як жыцьцё жыцьцёвыя/істотныя інтарэсы жывучая сіла жэ Vitebsk жывы; яркі; вобразны, -ая, -ае; жывы, -аа, -ае жывое вобразнае апі- саньне гарэлка галасаваць (I) падарожжа ў далёкія краі падарожнічаць морам
veil, to to v. a portrait	аксаміт аксамітны, -ая, -ае помста памшчацца (I), памсціцца (II) pf. вэтрыць (II), пра- pf. адважвацца (I), адва- жыцца (II) pf.; асьмэльвацца (I), асьмэліцца (II) pf.	visitor vital v. interest vitality Vitebsk vivid vivid description	
ventilate, to venture, to	веранда дзеяпрыслоўе шматбаковы, -ая, -ае вадаплаў; судзіна крывяносная судзіна вэча	vodka vote, to voyage voyage, to	
verandah verbal adverb (gram.) versatile vessel blood vessel vetcha (popular assembly) vexatious vice-chairman vice-president	кляпатлівы, -ая, -ае заступнік старшыні заступнік прэзыдэнта, заступнік старшыні Віцебск ваколіца; суседства у суседстве з чым-н. блізка, у суседстве, у падсуседзях перамога харчы, ежа, еміна, прыва́рак спадужнічаць (I) навыперадкі (adv.) від, відаль; гледзішча, пагляд гледзішча, пагляд поўны жыцьця; моцны, -ая, -ае моцны арганізм паганы, подлы, -ая, -ае сяло, вёска Вільня	wader wag, to to begin to wag waist waistband wait, to to wait until some- thing is over wait on, to wall (adj.) walrus war prison war prisoner warbler warehouse	
Viciebsk (Vitebsk) vicinity in the v. of smth. in close v.			
victor victuals			
vie, to vying with each other view point of view vigorous v. constitution ville village Vilnia (Vilna)			
			балотная птушка віхляць (I) завіхляць (I) pf. паясьніца; талія, стан паясьніца чакаць (I) (+ gen. or на + acc.) перачакаць (I) pf. абслугоўваць (I) сьцэнны, насыцэнны, -ая, -ае морж палон палонны, -ага шчабятун (m.), шчаба- туха (f.) таварны склад, скла- дзішча

warily	асьцерагаючыся, асьцярोजना	wavy	хвалісты, -ая, -ае
warm, to grow	цяплёць (I), па- pf.	way	дарога, шлях, спосаб, лад
warp, to	сनावáць (ніткі)	way of life	лад жыцця
wary	асьцярожны, -ая, -ае	this way and that	і так і гэтак
wash away, to	падмывáць (I), змы- ваць, змыць pf.	that way	туды
washing machine	мыцельная машына, машына мыць	in no way	ніяк не
waste, to	марнаваць (I), траціць (II), с- pf.	which way	куды
to waste one's time	марнаваць/траціць час	weak(ly)	слаба, квола
waste away, to	бібікі біць (colloq.)	wealth	багáцьце, дабро, даста́ча
to waste away from grief (disease)	чэзнуць (I), сохнуць ад + gen.	wealthy	багáты, -ая, -ае
wasted	чэзнуць/сохнуць ад тугі (хваробы)	wear for a while, to	панасіць (I) pf.
watch	змарнаваны, згублены, страчаны, -ая, -ае	wear out, to	падзёрці (I) pf., падра́ць (носячы)
the watch/clock	гадзі́ньнік (ручны, кі- шэнны)	wear through, to	праціра́ць (I), -цёрці
stopped	гадзі́ньнік стаў	weariness	змора, стома; нуднасьць
the watch/clock is fast	гадзі́ньнік сьпяша́еца	weary	стомлены, змораны, -ая, -ае
the watch/clock is slow	гадзі́ньнік позьні́цца	weep, to	пла́каць (I)
the watch/clock shows the right time	гадзі́ньнік добра йдзе	to begin to weep	запла́каць (I) pf.
watch, to	пілнава́ць (I), сьцераг- чы, сачыць (II), глядзе́ць	weeping	плач, плаканьне
to watch a movie	глядзе́ць фі́льм	weight	вага́; цяжа́р; гі́ра; ва́ж- насьць
watchmaker	гадзі́ншчык, ма́йстар га- дзі́ньнікаў	welcome	прывіта́ньне; прыня́ць- це́
water (adj.)	вадзяны, -а́я, -ое; водны, -ая, -ае	welcome, to	віта́ць (I), пры- pf.;
water, to	паліва́ць (I), -ліць pf. (вадою)	welfare	прыма́ць з ра́дасьцяй
his mouth waters	у яго сьлі́нка цяча́	well (adv.)	дабрабы́т, памы́снасьць, дабро, пажы́так (arch.); дабрачы́нная дапамо- га
waterfall	вадаспа́д	to be well	добра
waterproof	ваданепрасяка́льны; не- прамака́льны, -ая, -ае	rather well	быць здаровым
not waterproof	вадапрасяка́льны; пра- мака́льны, -ая, -ае	well-fed	нябла́га, даволі/досыць добра
wave, to	маха́ць (I), па- pf.	well-nourished	сы́ты, адкормлены, гла́дкі, -ая, -ае; гла́- дак, -дка, -дка
to wave once	махну́ць (I) pf.	well-timed	сы́ты, гла́дкі, -ая, -ае
to begin to w.	замаха́ць (I) pf.	well-to-do	сваяча́сны, -ая, -ае
		wet	заможны, -ая, -ае
		to get wet	мокры, павільгатне́лы, -ая, -ае
		whale	мокнуць (I), з- pf.
		wheel	кіт
		where	кола
			дзе; куды

where is he going	куды ён ідзе	to spread one's wings	распасьцёрці крылы/
where from	адкуль, скуль		крыльле
whereabouts	мэсцазнаходжаньне	wings	крыльле (coll.)
whereas	калі тымчасам	wink, to	міргаць (I)
they	сыровадка	winnow, to	вэяць (I)
which one	каторы, -ая, -ае; хто	winnowing machine	вэялка
while (adv.)	тымчасам, як	wipe, to	вы/аб-ціраць (I), праці-
while (conjunc.)	пакуль		раць, вы/аб/пра-цёрці
whim	капрыс, фантазія	to w. one's glasses	pf.
whimsical	капрысны, пераборлівы,	wisdom	праціраць акулёры
	-ая, -ае	wise	мудрасьць
whirl, to	круціцца (II), за- pf.;	wish, to	мудры, -ая, -ае; мудзёр,
	кружыцца; праносіц-		мудра, -дра
	ца, праляцець pf.	wit	зычыць (II), жадаць (I);
whirlpool	вір		хацець
whirlwind	віхор	wither, to	розум; досьціп, да-
whiskered	вусаты, -ая, -ае (пра		сьціпнасьць
	жывёліну)	within	вянуць (I), сохнуць,
whiskers	вусы (у жывёліны)	within a week	пярэць
white (noun)	бялок	witty	на працягу
white	бёлы, бёленькі, зьбялё-	witty (adv.)	на працягу тыдня
	лы, -ая, -ае	wolf's	дасьціпны, -ая, -ае
to become white	бялёць (I), зьбялёць pf.;	woodcut	дасьціпна
	пабялёць	wooded or woody	воўчы, -ая, -ае
to show white	бялёць (I), бялёцца	wooded area	дрэварыт
to turn white	зьбялёць (I), пабялёць	wooden	лясісты, -ая, -ае
	pf.	wooden plough	лясістая мясцовасьць
whiten, to	бяліць (II), выбеліць pf.	woollen	драўляны, -ая, -ае
whitish colour	бялявы колер		сахá
wholesale (adj.)	гуртовы, -ая, -ае	woollen fabric	ваўняны, шарсьцяны,
why	чаму	word	-ая, -ае
that is why	вось чаму, таму	upon my word	шэрсць
wicked	злы, ліхі, -а́я, -о́е;	work quota	слова
	сібэрны, -ая, -ае	worker	даю слова, маё слова
widely	шырока or шырока	cultural worker	норма
widen, to	пашыраць-ь(ца) (I), па-		работнік, працаўнік
	шырыць-ь(ца) (II) pf.	public worker	культу́рны працаўнік/
width	шырыня		дзе́яч
wild boar	дзік, кабан	works	грама́дзкі працаўнік/
willingly	ахвоча	gas works	дзе́яч
wind-fallen wood	буралом	world (adj.)	творы; завод
wind, to	матаць (I), з- pf.	world war	га́завы завод
wind around, to	абв́іваць (I), -віць pf.;	world outlook	сусьв́этны, -ая, -ае
	закру́чваць, -круціць	worm	сусьв́етная вайна́
	(II) pf.	worst	сьв́этагляд
windmill	вятра́к	worst (adv.)	чарвя́к
window pane	шы́ба, шы́біна		найгоршы, -ая, -ае
wing	крыло		найгорш

wound	ра́на	yell	віск, ёкат
to dress a w.	перавязаць ра́ну	yell, to	крычэць (II), вішчэць
wounded	ра́нены, -ая, -ае		веращэць; якатаць
wrap up, to	загортаць (I), -гарнуць	yellow	(I)
	pf.; закру́чваць, -кру-		жоўты, жоўценькі, -а
	ціць (II) pf.		-ае
to w. with paper	загарнуць/закруціць	to turn yellow	жоўкнуць (I), па-
	у папэру		зжаўцець (I) pf.
wrap oneself up, to	заху́твацца (I), -ху́тац-	yellowed	пажаўцэлы, пажоўкл
	ца pf.		-ая, -ае
wreck, to	разбураць (I), -бу́рыць	yesterday's	учара́шні, учора́шні,
	(II) pf.; раськідаць (I),		-ае
	-кідаць pf.	the day before	заўчора, пазаўчора
wrecked	разбу́раны, -ая, -ае;	yesterday	
	разьбіты (пра кара-	yield, to	суступаць (I), -піць
	бэль)		pf.; паддава́цца (I)
wrinkle	зморшчына		-да́цца (irr.) pf.; да
writer	пісьмэньнік	young	ваць ураджа́й
writing	піса́ньне, напіса́ньне	youngster	малады, малалётні, -
writing, to finish	дапісваць (I), дапісаць		-ае
	pf.	your (yours) (sing.)	дзіця́ (асабліва хлоп
written language	пісьмовая мова,	your (yours) (pl. and	дзяцю́к
	пісьмэннасьць	polite)	твой, твая́, тваё
		in your opinion	ва́ш(ы), ва́ша(я),
			ва́ша(е)
			патвойму; павашаму

Y

yard	ярд; двор, панадвора́к
churchyard	цвiнтар
year	год
last year	лётась
this year	сёлета
next year	налёта
yearly	штагоду
yearning	туга́

zealous

zero

zoological

Z

шчыры, старанны, р
лівы; энтузіястыч
-ая, -ае
нуль
заалягічны, -ая, -ае